

Informe
Anual
Integrat
2015

gasNatural
fenosa

Fet i dit

Fet i dit

Primer fer i després dir, és la nostra manera de ser

En Gas Natural Fenosa volem centrar-nos en el que realment importa, en el que ens fa anar sempre a més: els fets. Treballem perquè els nostres compromisos es tradueixin en fets concrets que beneficiïn els nostres clients i la societat en general.

Creiem que allò important no és el que es diu o es promet, sinó el que es fa i es demostra. Per això la nostra comunicació es basa a compartir aquests fets amb els nostres públics diferents. Per a això, hem construït un *microsite* al qual pots accedir fàcilment, on destaquen els fets que aporten valor i beneficien a les nostres audiències.

Així, des d'aquest informe, et convidem a conèixer els nostres fets. A l'inici de cada capítol destaquem un fet rellevant desenvolupat per la companyia. I, a través d'un codi QR, podràs entrar en el *microsite* on trobaràs informació més àmplia de cada fet.

Escaneja aquest codi QR amb el teu dispositiu mòbil o visita el nostre *microsite*.
www.informesanuales.gasnaturalfenosa.com

Carta del President

El president de Gas Natural Fenosa dóna la seva visió sobre l'exercici del grup i els seus objectius.

Pàg. 12

Pla Estratègic 2013-2015

Analitzem l'acompliment de l'Actualització del Pla estratègic 2013-2015.

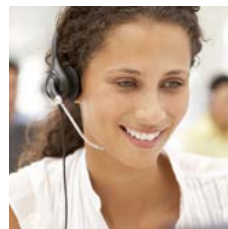
Pàg. 42

Creació de valor i gestió sostenible

Què és el que ens diferencia al llarg de la cadena de valor i com gestionem el nostre negoci

Pàg. 22

Resultat de l'exercici

Avaluem l'evolució del nostre exercici en cadascun dels nostres compromisos de responsabilitat corporativa.

Pàg. 64

gasNatural
fenoc

Informe Anual Integrat 2015

Sumari

Magnituds bàsiques. [Pàg. 04](#)

Carta del President. [Pàg. 12](#)

Sobre l'Informe Anual Integrat. [Pàg. 14](#)

Model de negoci i creació de valor. [Pàg. 20](#)

Creació de valor i gestió sostenible. [Pàg. 22](#)

Un model de negoci present al món. [Pàg. 26](#)

Un model de negoci competitiu i integrat. [Pàg. 29](#)

Estratègia. [Pàg. 38](#)

Bases estratègiques. [Pàg. 40](#)

Pla estratègic 2013-2015. [Pàg. 42](#)

Govern Corporatiu. [Pàg. 46](#)

Model de Govern Corporatiu. [Pàg. 48](#)

Junta General d'Accionistes. [Pàg. 50](#)

Consell d'Administració. [Pàg. 50](#)

Comitè de Direcció. [Pàg. 55](#)

Política de remuneracions. [Pàg. 56](#)

Riscos i oportunitats. [Pàg. 58](#)

Un model que s'anticipa a l'evolució de l'entorn. [Pàg. 60](#)

Principals riscos. [Pàg. 61](#)

Principals oportunitats. [Pàg. 63](#)

Resultat de l'exercici. [Pàg. 64](#)

Compromís amb els resultats. [Pàg. 66](#)

Excel·lència en el servei. [Pàg. 77](#)

Gestió responsable del medi ambient. [Pàg. 82](#)

Interès per les persones. [Pàg. 87](#)

Seguretat i salut. [Pàg. 91](#)

Cadena de subministrament responsable. [Pàg. 96](#)

Compromís social. [Pàg. 100](#)

Integritat. [Pàg. 104](#)

Informe d'auditoria, comptes anuals consolidats i informe de gestió consolidat de Gas Natural Fenosa. [Pàg. 110](#)

Informe d'auditoria. [Pàg. 112](#)

Balanç de Situació Consolidat. [Pàg. 115](#)

Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat. [Pàg. 116](#)

Estat Consolidat de Resultat Global. [Pàg. 117](#)

Estat de Canvis en el Patrimoni Net Consolidat. [Pàg. 118](#)

Estat de Fluxos d'Efectiu Consolidat. [Pàg. 119](#)

Memòria Consolidada. [Pàg. 120](#)

Informe de Gestió Consolidat. [Pàg. 260](#)

Situació de l'entitat. [Pàg. 262](#)

Evolució i resultat dels negocis. [Pàg. 264](#)

Sostenibilitat. [Pàg. 297](#)

Principals riscos i incerteses. [Pàg. 302](#)

Evolució previsible del grup. [Pàg. 306](#)

Activitats de R+D+i. [Pàg. 307](#)

Informe Anual de Govern Corporatiu. [Pàg. 309](#)

Accions pròpies. [Pàg. 309](#)

Fets posteriors. [Pàg. 309](#)

Dades Consolidats 2011-2015. [Pàg. 392](#)

Estadístiques d'explotació. [Pàg. 394](#)

Estadístiques financeres. [Pàg. 396](#)

Estadístiques borsàries. [Pàg. 397](#)

Customer Experience

Estem en constant transformació per satisfer les necessitats dels nostres clients, anticipant-nos-hi, i fins i tot superant-les.

Avancem cap a una organització que situa el client en el centre de totes les decisions, i per a això, hem iniciat el camí amb una estructura basada en els principis que reflecteixen l'esperit "Customer Experience".

El nostre compromís és generar una experiència de client excel·lent, i són els referents del sector.

Fet i dit

Informe Anual
Integrat 2015

Magnituds bàsiques

Per saber més d'aquest projecte, escaneja aquest codi QR amb el teu dispositiu mòbil o visita el *microsite* de l'Informe Anual 2015.

Principals fites 2015

> Gener a març

- Gas Natural Fenosa guanyadora de la IX Edició dels Premis Catalunya Empresa Flexible que distingeix les empreses que tenen les millors polítiques de flexibilitat i conciliació i que són eines clau per a la competitivitat.
- Gas Natural Fenosa rep el reconeixement Industry Leader i Gold Class en l'Anuari de la Sostenibilitat 2015 elaborat per RobecoSam.
- Gas Natural Fenosa tanca una emissió de bons per import de 500 milions d'euros.
- Gas Natural Fenosa signa un acord amb Kuwait Investment Authority (KIA) per realitzar una ampliació de capital de 550 milions de dòlars a Global Power Generation (GPG), subscripta íntegrament per KIA a l'octubre.

> Abril a juny

- Gas Natural Fenosa tanca una emissió d'obligacions perpètuas subordinades per un import de 500 milions d'euros.
- Gas Natural Fenosa realitza una oferta de compra en efectiu de les accions preferents emeses per Unión Fenosa Preferentes SAU el 2005.
- Gas Natural Fenosa arriba a un acord per a la venda de la seva participació del 44,94% en Barras Eléctricas Galaico Asturianas (Begasa) per 97,2 milions d'euros.

> Juliol a setembre

- Per quart any consecutiu, Gas Natural Fenosa és reconeguda com a companyia líder mundial en el sector "Utilities" (electricitat, gas i aigua) en l'edició 2015 del Dow Jones Sustainability Index (DJSI).
- Gas Natural Fenosa va ser elegida com a millor empresa de subministrament de gas i electricitat en els premis ISSCE 2014, que s'atorguen a l'empresa millor valorada pels seus clients.
- Gas Natural Fenosa arriba a un acord per a adquirir prop de 250.000 punts de subministrament de propà canalitzat a Repsol Butano SA, per part de Gas Natural Distribución.

> Octubre a desembre

- Premi Carles Güell al patrocini i mecenatge empresarial, promogut pel Cercle d'Economia, en la categoria ciència en acció per la iniciativa Cinergia.
- Gas Natural Fenosa adquireix el 100% de l'empresa d'energies renovables Gecalsa per 260 milions d'euros.
- El Banc Europeu d'Inversions (BEI) concedeix un préstec a Gas Natural Fenosa per import de fins a 900 milions d'euros destinat a finançar part de les inversions de distribució de gas a Espanya per als exercicis 2015-2018.
- Gas Natural Fenosa comunica la reestructuració dels seus negocis a Xile que suposa la consideració del seu negoci de gas líquid del petroli (GLP) com a activitat interrompuda.

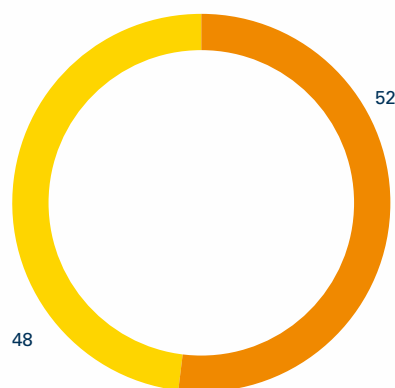
Acompliment financer (milions d'euros)

	2015	2014	2013
Import net de la xifra de negocis	26.015	24.697	24.322
Ebitda ¹	5.264	4.845	4.849
Benefici net atribuïble	1.502	1.462	1.445
Inversions totals	2.082	4.342	1.597
Deute financer net	15.648	16.942	14.252

¹ Ebitda: Benefici d'exploració+amortitzacions+provisions operatives-altres resultats.

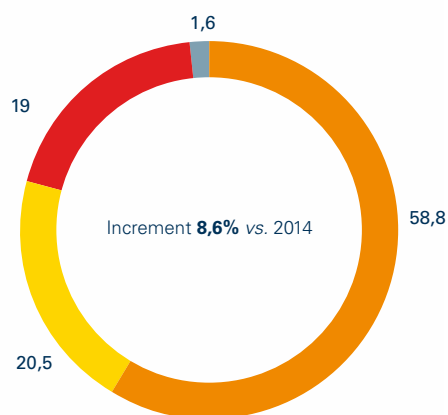
Bons resultats 2015, a pesar d'un entorn complicat amb una sòlida aportació de l'activitat regulada

Ebitda per zona geogràfica (%)

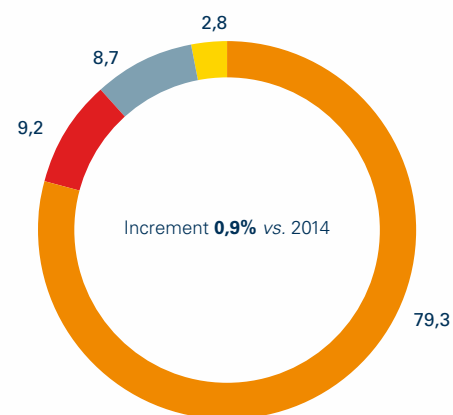
- Espanya.
- Internacional.

Ebitda per negoci (%)

- Xarxes.
- Gas.
- Electricitat.
- Altres.

Inversions per negoci (%)

- Xarxes.
- Gas.
- Electricitat.
- Altres.

Nota sobre la informació comparativa 2013 i 2014:

2013: amb data 1 de gener de 2014, Gas Natural Fenosa va aplicar la NIIF 11 "Acords conjunts" reexpressant les dades corresponents a l'exercici 2013 a efectes comparatius.

2014: al desembre 2015, l'activitat de gas líquid del petroli a Xile ha estat qualificada com a operació interrompuda. Com a conseqüència de l'aplicació de la NIIF 5, les dades del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 han estat re-expressats.

Disciplina financera amb un perfil sòlid de negoci

Deute net/ebitda

Endeutament² (%)

¹ La ràtio proforma estimada de 2014, considerant que la presa de control de CGE s'hagués realitzat amb efectes 1 de gener de 2014 ascendiria a 3,2x.

² Deute financer net/(Deute financer net+Patrimoni net).

Nota sobre la informació comparativa 2013 i 2014:

2013: amb data 1 de gener de 2014, Gas Natural Fenosa va aplicar la NIIF 11 "Acords conjunts" reexpressant les dades corresponents a l'exercici 2013 a efectes comparatius.
 2014: al desembre 2015, l'activitat de gas liquat del petroli a Xile ha estat qualificada com a operació interrompuda. Com a conseqüència de l'aplicació de la NIIF 5, les dades del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 han estat re-expressats.

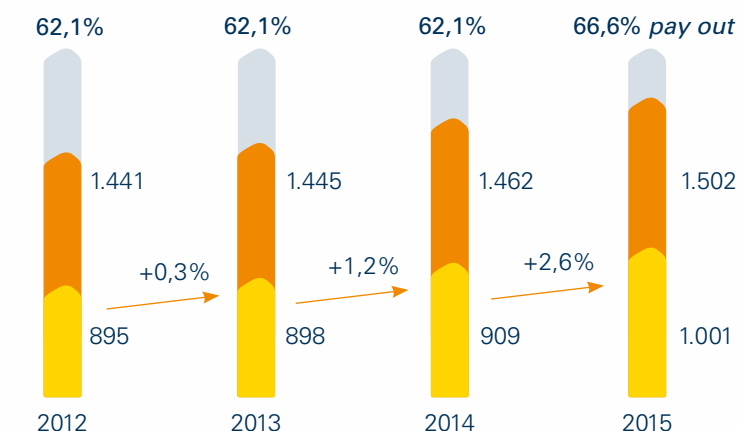
Informació borsària i remuneració a l'accionista

	2015	2014	2013
Nombre mitjà d'accions (milers)	1.000.689	1.000.689	1.000.689
Cotització al tancament (euros)	18,82	20,81	18,69
Capitalització borsària el 31/12 (milions d'euros)	18.828	20.824	18.708
Benefici per acció (euros)	1,57	1,46	1,44
Pay out (%)	66,6	62,1	62,1
Dividend total ¹ (milions d'euros)	1.001	909	898
Dividend per acció	1,00	0,91	0,90

¹ Considerant l'import total equivalent destinat a dividends. El 2015, inclou dividend complementari per 593 milions d'euros pendent d'aprovació per la Junta General d'Accionistes.

Compromís amb la remuneració sostenible i la creació de valor per a l'accionista

Evolució del dividend (milions d'euros)

- Benefici net atribuïble.
- Dividend total.

Rendibilitat per a l'accionista del període

	31/12/15 (€)	31/12/12 (€)	Rendibilitat
Preu de l'acció	18.815	13.580	+38,6
Dividend ^{1,2}		2,699	+19,9
Total			+58,4

¹ Dividend pagat en el període (2013-2015).

² 2,699 euros/13,58 euros.

Rendibilitat acumulada del 58,4%
en els últims tres anys

Acompliment operatiu de l'activitat

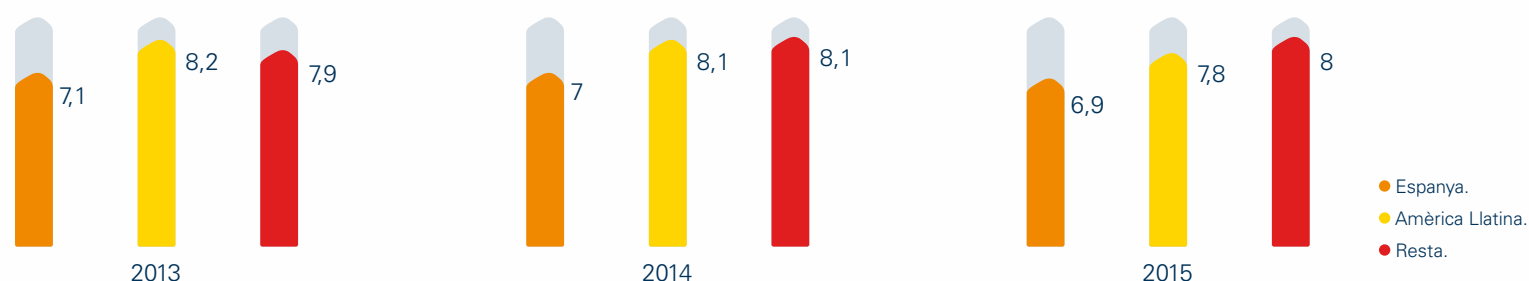
Distribució	2015	2014	2013
Distribució de gas (GWh)	473.831	427.462	422.352
Distribució d'electricitat (GWh)	68.732	52.809	51.247
Punts de subministrament de gas (milers)	13.172	12.816	11.948
Punts de subministrament d'electricitat (milers)	10.622	10.415	7.439
Xarxa de distribució de gas (km)	138.217	133.741	123.689
Longitud línies distribució i transport d'electricitat (km)	302.705	228.808	231.978

Gas	2015	2014	2013
Subministrament de gas Espanya (GWh)	185.851	190.069	210.506
Subministrament de gas resta (GWh)	130.417	120.560	97.504
Subministrament de gas total (GWh)	316.268	310.629	308.010

Electricitat	2015	2014	2013
Capacitat instal·lada Espanya (MW)	12.769	12.122	12.088
Capacitat instal·lada internacional (MW)	2.702	2.663	2.429
Capacitat instal·lada total (MW)	15.471	14.785	14.517
Producció neta Espanya (GWh)	31.568	30.542	32.897
Producció neta internacional (GWh)	17.980	17.740	18.183
Producció neta total (GWh)	49.548	48.282	51.080

Operativa enfocada a l'excel·lència del servei i la millora contínua

Satisfacció dels clients (Escala d'1 a 10)

Nota sobre la informació comparativa 2013 i 2014:

2013: amb data 1 de gener de 2014, Gas Natural Fenosa va aplicar la NIIF 11 "Acords conjunts" reexpressant les dades corresponents a l'exercici 2013 a efectes comparatius.

2014: al desembre 2015, l'activitat de gas líquid del petroli a Xile ha estat qualificada com a operació interrompuda. Com a conseqüència de l'aplicació de la NIIF 5, les dades del Compte de Pèrdues i Guanyos Consolidat de l'exercici 2014 han estat re-expressats.

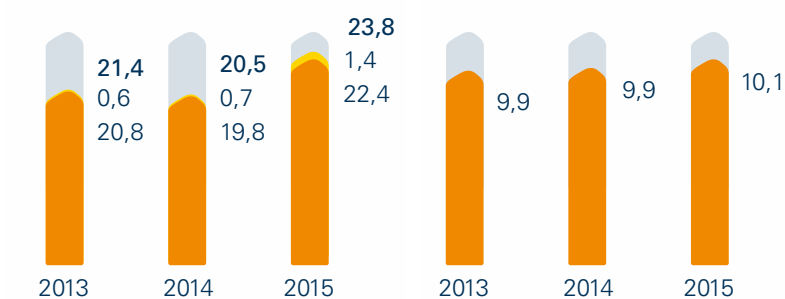
Acompliment ambiental i social

Medi ambient	2015	2014	2013
Factor d'emissió (t CO ₂ /GWh)	445	406	399
Generació de residus perillosos (t)	8.079	7.171	8.212
Interès per les persones	2015	2014	2013
Nombre d'empleats	19.939	21.961	14.415
Homes/dones (%)	73/27	73/27	72/28
Seguretat i Salut	2015	2014	2013
Nre. d'accidents amb baixa	125	118	152
Índex de freqüència (%)	3,08	3,93	5,07
Compromís amb la societat i integritat	2015	2014	2013
Valor econòmic distribuït (milions d'euros)	24.336	23.463	22.708
Comunicacions rebudes per la Comissió del Codi Ètic (nre.)	135	89	79

Compromesos amb el medi ambient i la reducció d'emissions

Emissions de GEH*
(milions de tones CO₂ eq)

Emissions de metà en distribució
de gas** (t CO₂ eq/km xarxa)

● Abast 1. ● Abast 2.

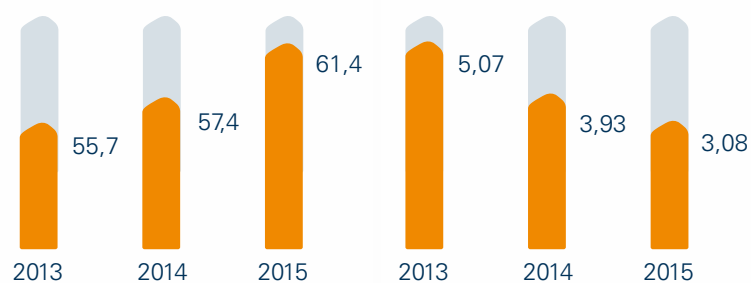
*GEH: gasos efecte hivernacle, mesures com CO₂ equivalent.

**El metà és un GEH per la qual cosa es mesura en CO₂ equivalent.

Apostant per la formació i la seguretat

Hores de formació
per empleat

Índex de freqüència
d'accidents (%)

Carta del President

Senyores i Senyors Accionistes,

Tinc el plaer de posar a la seva disposició un nou informe integrat de Gas Natural Fenosa, en què els mostrem l'exercici de la nostra companyia en els àmbits econòmic, social, ambiental i de govern corporatiu, corresponent a 2015.

El 2015, vam obtenir un benefici net de 1.502 milions d'euros, un 2,7% més que el 2014, i un ebitda de 5.264 milions d'euros, que suposa un increment del 8,6% en termes interanuals¹. Aquestes dades confirmen el compliment del Pla Estratègic 2013-2015 en un context que ha estat volàtil per als mercats energètics, circumstància que ens fa sentir especialment orgullosos.

A pesar d'operar en un escenari econòmic i energètic complex, marcat per la caiguda del preu de les *commodities*, especialment del Brent, i per la devaluació de les divises en alguns països emergents, el nostre creixement s'ha recolzat en la solidesa dels negocis regulats i en l'expansió de la nostra activitat a l'Amèrica Llatina, especialment a Xile. En conseqüència, el pes de les activitats internacionals va créixer el 2015 i ja representa el 48% de l'ebitda de Gas Natural Fenosa, enfront del 52% de les operacions a Espanya.

La dura disciplina financera que ens hem imposat en els últims anys unida a la solidesa dels nostres negocis, han contribuït a atorgar al grup la fortalesa suficient per a situar la nostra ràtio d'endeutament en el 45,8% a tancament d'any i mantenir una eficient estructura creditícia.

A més, aquest 2015 també ha estat l'any en què hem actualitzat la nostra Política de Responsabilitat Corporativa per atendre les recomanacions del nou codi de la Comissió Nacional de Valors sobre Bon Govern per a Societats Cotitzades. Aquest avanç amplia les responsabilitats del Consell d'Administració de la companyia en la seva supervisió i control. L'actualització de la política planteja, a més, noves exigències i reptes, com l'extensió de la nostra cultura responsable a proveïdors i empreses col·laboradores i la incorporació de criteris de sostenibilitat en la gestió de la cadena de subministrament.

El compliment de la nostra Política de Responsabilitat Corporativa ens permet seguir ocupant posicions de lideratge en els índexs de sostenibilitat principals i més importants des de fa anys, com ara el Dow Jones Sustainability Index, on som líders mundials del sector *utilities*; el FTSE4Good, en el índex de sostenibilitat del qual estem presents sense interrupció des de fa 14 anys; i el EuronextVigeo, del qual formem part de les seves tres variants: World 120, Europe 120 i Eurozone 120.

Al llarg de l'exercici 2015, hem fet un esforç important per adaptar la nostra normativa interna tant a la modificació de la Llei de Societats de Capital com a les noves recomanacions de Bon Govern Corporatiu. Aquesta adaptació es va traduir en l'adopció i l'execució dels acords corresponents per a modificar els Estatuts Socials, el Reglament de l'organització i funcionament del Consell d'Administració i les Comissions corresponents, així com el Reglament de la Junta General d'Accionistes de Gas Natural SDG, SA. Així mateix, s'han aprovat polítiques com la de selecció de consellers o la de comunicació amb accionistes, inversors i assessors de vot.

Sense deixar de tenir la vista posada en el panorama econòmic i energètic actual, també treballem en el futur de la nostra companyia. El nostre Pla Estratègic nou fixarà els reptes de la companyia per als propers anys, que en són molts i importants, considerant les fluctuacions actuals dels mercats energètics i financers. El nostre objectiu és continuar aprofundint, entre altres, en les línies de negoci ja marcades en el pla estratègic anterior.

D'una banda, desenvoluparem el creixement orgànic en xarxes, amb un potencial rellevant d'increment de punts de subministrament a Espanya i països de l'Amèrica Llatina, com ara Mèxic i Xile. Així mateix, treballarem per monetitzar els nous volums que ens aportarà el contracte signat amb Cheniere i la capacitat més gran de la nostra flota de metaners. D'altra banda, prioritzarem el nostre negoci internacional de generació, on ja tenim una posició rellevant a l'Amèrica Llatina, amb una capacitat de 2,5 GW, mitjançant la nostra societat Global Power Generation (GPG).

El Pla Estratègic s'està dissenyant per a posar en valor els més de 23 milions de clients que tenim a tot el món. L'evolució tecnològica que està vivint el sector, així com els diferents processos internacionals de liberalització, obriran noves oportunitats i permetran el desenvolupament de productes i serveis que impulsarem en els propers anys.

En Gas Natural Fenosa, tenim per norma fer primer les coses, i després explicar-les. "Fet i dit". Així som, i així volem que se'ns percebi. La nostra trajectòria demostra el compliment dels compromisos adquirits amb els nostres accionistes, clients i amb la societat en general. Valors com l'anticipació, l'excel·lència en el servei al client i el compromís continuat amb els resultats han de ser més robusts si fos possible en les companyies que, com Gas Natural Fenosa, operen en l'àmbit internacional. Aquest gran valor de la nostra companyia no seria possible sense la suma del talent i de l'actitud de l'equip humà, als quals aprofitem per felicitar per la seva professionalitat, esforç i dedicació durant aquest exercici.

En nom del Consell d'Administració, els reitero el meu agraïment per la seva confiança en Gas Natural Fenosa, i els convido a aprofundir en aquest informe integrat, en el qual podran constatar els diferents àmbits de creació de valor de la nostra companyia.

Salvador Gabarró Serra
President del Consell d'Administració

¹ Una vegada reexpressats els estats financers per l'acord a què s'ha arribat per a la divisió de la xilena Gasco. Aquesta operació té un impacte sobre l'èbitda consolidat de 112 milions el 2015 i 8 milions el 2014.

Programa Primera Exportació

A través d'aquesta iniciativa, formem, assessorem, donem suport i acompanyem les pimes disposades a acceptar el repte d'obrir-se a mercats exteriors.

El Programa Primera Exportació de la Fundació Gas Natural Fenosa acompanya les pimes en els seus primers passos en l'àmbit de l'exportació a qualsevol part del món. Per a això, oferim un complet pla de formació, assessorament i tutories personalitzades.

Fet i dit

Informe Anual
Integrat 2015

Sobre l'Informe Anual Integrat

Per saber més d'aquest projecte, escaneja aquest codi QR amb el teu dispositiu mòbil o visita el *microsite* de l'Informe Anual 2015.

Sobre l'Informe Anual Integrat

Aquest Informe Anual Integrat ha estat elaborat d'acord amb el marc d'informació <IR> publicat per l'International Integrated Reporting Council (IIRC). Així mateix, per als aspectes no financers, s'ha tingut en compte la Guia per a l'Elaboració de l'Informe de Sostenibilitat del Global Reporting Initiative (GRI), versió 4.

L'objectiu de l'informe integrat és oferir una visió completa dels aspectes financers i no financers que regeixen l'exercici del grup facilitant la comprensió del seu model de negoci i creació de valor, de l'estratègia i dels riscos a què està exposat.

Per a la seva elaboració s'ha constituït un comitè de treball per assegurar la correcta aplicació dels principis del marc (enfocament estratègic, orientació futura, connectivitat, relació amb els grups d'interès, materialitat, concisió, fiabilitat, integritat, consistència i comparabilitat), i garantir-ne l'alineació amb la resta d'informació publicada per la companyia.

En les sessions de treball del comitè s'ha avaluat la materialitat dels aspectes rellevants identificats i s'han prioritzat els continguts més rellevants a incorporar en l'Informe Anual Integrat 2015, seguint el marc establert per l'<IR>, tal com es detalla a continuació.

Determinació de continguts segons enfocament de materialitat del marc <IR> de l'IIRC

<p>> Identificació d'aspectes rellevants.</p>	<p>Basat en una anàlisi interna i externa, s'ha definit una llista d'aspectes que poden afectar substancialment la capacitat de Gas Natural Fenosa per crear valor en el curt, mitjà i llarg termini. Per això s'ha considerat:</p> <p>Expectatives dels grups d'interès: principals aspectes definits per GRI G4, prenent com a base l'estudi de materialitat realitzat per Gas Natural Fenosa.</p> <p>Expectatives dels inversors: <i>feedback</i> dels inversors i analistes ESG¹ rebuts durant els diferents <i>roadshows</i> de l'any 2015.</p> <p>Anàlisi de bones pràctiques: a partir d'una selecció d'empreses reconegudes pel seu avanç en matèria d'informe integrat.</p>
<p>> Avaluació de la materialitat dels aspectes identificats.</p>	<p>Assignació als aspectes identificats del grau de rellevància que suposen per a Gas Natural Fenosa en funció del seu possible impacte tant positiu com negatiu en la seva capacitat per generar valor.</p> <p>Segons el grau de rellevància, s'obtenen aquells aspectes que seran considerats part del contingut de l'Informe Anual Integrat.</p>
<p>> Priorització de continguts.</p>	<p>Un cop determinats els continguts de l'informe es prioritzen d'acord amb la seva magnitud per centrar-lo en aquells que resulten més rellevants.</p>

¹ Environmental, Social and Governance.

Abast

Les dades financeres i no financeres de Gas Natural Fenosa presentades en aquest informe són consolidades i fan referència a totes les activitats dutes a terme durant l'any 2015 com a operador global de gas i electricitat, encara que existeixen particularitats en alguns capítols.

En l'àmbit de recursos humans, la informació reportada correspon als països en què Gas Natural Fenosa és present i té constituïdes societats amb personal contractat que s'hi adscriu i on la companyia realitza una gestió centralitzada de les seves polítiques de recursos humans.

La informació inclosa en l'apartat de medi ambient fa referència únicament a aquelles societats o activitats en què la participació és igual o superior al 50%, que tenen capacitat d'influència en la gestió ambiental o que compten amb una capacitat d'impacte significatiu, considerant les dades globals.

La relació completa d'empreses que integren Gas Natural Fenosa el 31 de desembre de 2015 figura en l'Annex I "Societats de Gas Natural Fenosa" dels Comptes Anuals Consolidats.

Amb data d'1 de gener de 2014, Gas Natural Fenosa va aplicar de manera retrospectiva la NIIF 11 "Acords conjunts". Com a conseqüència de la seva aplicació, els negocis conjunts (aquells en què els participants ostenten drets únicament sobre els actius nets de les participades) passen a consolidar-se pel mètode de la participació en lloc de pel mètode d'integració proporcional.

Com de la seva aplicació, es re-expressaren les dades contingudes en aquest informe relatives a l'exercici 2013 adaptant-les al nou mètode de consolidació. D'aquesta manera, les magnituds reportades no consideren les dades corresponents a les societats que es consoliden pel mètode de la participació.

El desembre 2015, l'activitat de gas líquid del petroli a Xile ha estat ualificada com a operació interrompuda. Com a conseqüència de l'aplicació de la NIIF 5, les dades del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 i les magnituds corresponents han estat re-expressades.

Quan per algun indicador puntual s'ha canviat la metodologia de càlcul, s'explica clarament en el mateix gràfic i/o taula.

Altres informes

El lector disposa també d'altres informes, tots ells accessibles en www.gasnaturalfenosa.com
Cada un conté informació addicional d'utilitat per a un complet enteniment de les actuacions de la companyia:

Informació pública

Informe Integrat

Elaborat segons el marc <IR> de l'International Integrated Reporting Council (IIRC).

Facilitar la lectura de l'informe

Aquesta icona indica referències internes dins del mateix document.

Informes Anuals

Informe financer

Elaborat segons NIIF i auditat externament.

Informe de Responsabilitat Corporativa

Elaborat segons la guia del Global Reporting Initiative (GRI), versió 4 i verificat externament.

Informe de Govern Corporatiu

Elaborat segons model de la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV).

Informe de la Comissió d'Auditoria

Elaborat segons les normes establertes en la Comissió d'Auditoria.

Informe sobre Remuneracions dels Membres del Consell d'Administració

Elaborat segons l'article 541 de la Llei del Mercat de Valors.

Aquesta icona indica altres informes específics en els quals es pot trobar informació relacionada d'interès.

Cada un d'aquests s'identifica d'acord amb les sigles indicades.

Altres informes

Informe de Biodiversitat

Informe Petjada de Carboni

Informes trimestrals de resultats

Informació en el web corporatiu

La companyia.

Activitats.

Accionistes i inversors.

Reputació i responsabilitat corporativa.

La nostra gent.

Feedback

Ens agradaria conèixer la teva opinió i suggeriments per a assegurar-nos que informem sobre els aspectes que t'interessen.
Escriu-nos a: reporting.integrado@gasnatural.com

Assistència ràpida

Ens hem compromès a acudir en menys de tres hores quan el client té una urgència, les 24 hores del dia, els 365 dies de l'any.

Ens avala l'experiència. Ens convertim en pioners quan, el 1995, vam oferir per primera vegada aquest tipus de serveis. L'objectiu és gestionar de manera integral les necessitats energètiques de les llars.

Fet i dit

Informe Anual
Integrat 2015

Model de negoci i creació de valor

Creació de valor i gestió
sostenible. **Pàg. 22**

Un model de negoci present
al món. **Pàg. 26**

Un model de negoci competitiu
i integrat. **Pàg. 29**

Per saber més d'aquest
projecte, escaneja
aquest codi QR amb
el teu dispositiu mòbil
o visita el *microsite* de
l'Informe Anual 2015.

Creació de valor i gestió sostenible

Gas Natural Fenosa és un grup multinacional líder en el sector energètic, pioner en la integració del gas i l'electricitat. Els seus esforços se centren a conèixer i satisfer les necessitats dels seus clients, proporcionant-los els millors productes i serveis. El seu objectiu principal és proveir d'energia a la societat per maximitzar-ne el desenvolupament i benestar, tenint com a base la innovació, l'eficiència energètica i la sostenibilitat.

Gas Natural Fenosa disposa de capitals essencials per a desenvolupar el seu model de negoci, el qual es basa en una gestió responsable i sostenible de tots els recursos de què se serveix.

El compromís amb la creació de valor a llarg termini i la gestió sostenible es concreta en la Política de Responsabilitat Corporativa que estableix el marc comú d'actuació que orienta el comportament socialment responsable de la companyia.

	Amb visió...	Basats en els nostres valors...
Els nostres clients	Ser líders en continu creixement, amb presència multinacional, oferint productes i serveis de qualitat respectuosos amb el medi ambient.	<ul style="list-style-type: none"> > Orientació al client. > Compromís amb els resultats.
Els nostres accionistes	Oferir una rendibilitat creixent i sostenible.	<ul style="list-style-type: none"> > Sostenibilitat.
Els nostres empleats	Oferir oportunitats de desenvolupament professional i personal.	<ul style="list-style-type: none"> > Interès per les persones. > Responsabilitat social.
La societat	Contribuir positivament a través de compromisos de ciutadania global.	<ul style="list-style-type: none"> > Integritat.

Amb l'objectiu de seguir les millors pràctiques internacionals i donar resposta a les recomanacions del Codi de Bon Govern de les Societats Cotitzades, el 2015 es va procedir a l'actualització de la Política de Responsabilitat Corporativa, de manera que aquesta modificació és aprovada pel Consell d'Administració, en desembre de 2015.

L'objectiu principal de la política és establir els principis d'actuació i els compromisos amb els seus grups d'interès, en coherència amb l'estratègia corporativa de la companyia, així com determinar les responsabilitats i els instruments de seguiment específics per a assegurar-ne el compliment.

Aquesta política assumeix vuit compromisos amb els seus grups d'interès que tutel·len la seva manera d'actuar: compromís amb els resultats; excel·lència en el servei; gestió responsable del medi ambient; interès per les persones; seguretat i salut; cadena de subministrament responsable; compromís social, i integritat i transparència. Aquests compromisos són transversals i estan presents en tot el procés de negoci de la companyia, basat en la generació de riquesa econòmica, social i ambiental.

La responsabilitat corporativa, com a forma i eina de gestió dels impactes de l'activitat de la companyia, permet crear valor de manera global, així com formalitzar el compromís de Gas Natural Fenosa amb la societat, de manera que es converteix en un avantatge competitiu i un element crític per a vetllar per la sostenibilitat de la companyia.

Al llarg de la cadena de valor, el model de negoci de Gas Natural Fenosa es diferencia per ser líder en el sector del gas; ser un referent en el sector elèctric; proporcionar una àmplia oferta de serveis de valor afegit; i ser garantia d'un subministrament regular de gas i electricitat, essencial per a prestar un servei de qualitat i per al compliment de la funció social de la companyia.

Les bases del negoci de Gas Natural Fenosa s'assenten en un model de gestió de riscos, que busca garantir la predictibilitat de l'acompliment de la companyia en tots els aspectes rellevants per als seus grups d'interès; un sistema de govern corporatiu, basat en les pràctiques globals més avançades; i el compromís amb una estratègia clara, realista i sostenible, basada en la fortalesa del model de negoci.

Una gestió sostenible de tots els recursos...

Els nostres recursos

Financers

Inversions: 2.082 M€.
 Finançament: 15.648 M€ deute financer net.
 Patrimoni: 18.512 M€ patrimoni net.

Naturals

Contractes proveïment: ~30 bcm.
 Consum de combustibles i matèries energètiques.

Industrials

Capacitat generació: 15,5 GW.
 Infraestructures de distribució de gas.
 Infraestructures de distribució d'electricitat.
 Vuit vaixells metaners, dos gasoductes de transport i plantes de líquüefacció i regasificació.

Humans

Empleats: 19.939.
 Gestió del talent.
 Universitat Corporativa i formació.
 Seguretat i salut.
 Codi Ètic.

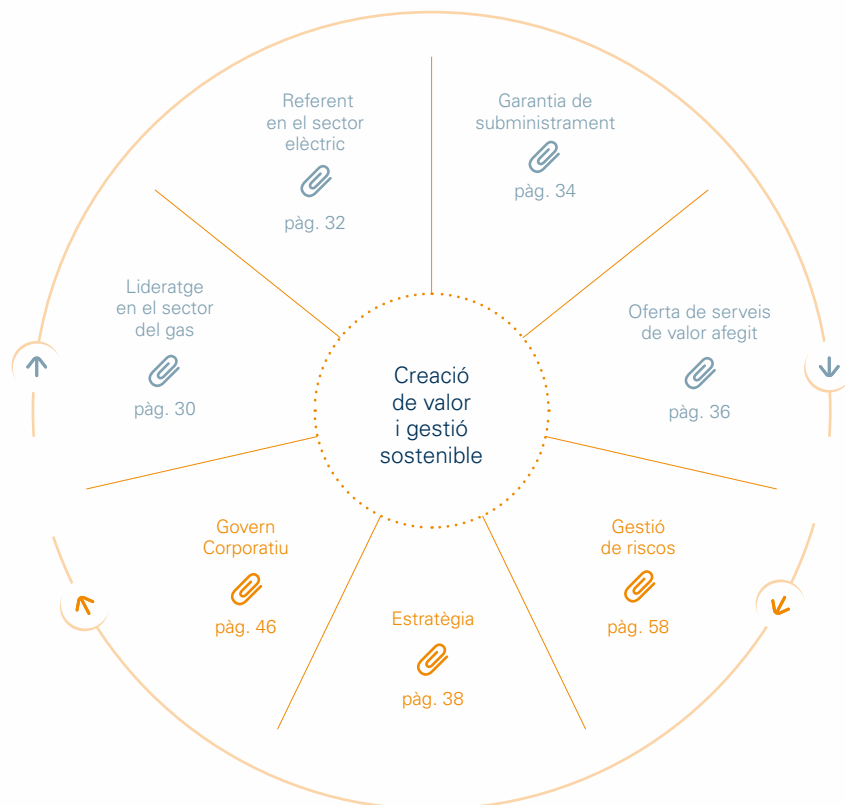
Intel·lectuals

Desenvolupament i millora de productes i serveis.
 Experiència i excel·lència operativa.
 Eficiència dels processos i millora contínua.
 Innovació tecnològica i inversió en R+D+i.

Socials

Inversió social: 10 M€.
 Relació i diàleg amb grups d'interès.

Què ens diferencia al llarg de la cadena de valor?

Com gestionem el nostre negoci?

Sota un marc comú: els nostres compromisos de responsabilitat corporativa

Evolució del resultat de l'exercici 2015
 Pàg. 66.

Compromís amb els resultats
 Solidesa i disciplina financera.
 Remuneració a l'accionista.
 Capacitat de creixement.
 Pàg. 66.

Excel·lència en el servei
 Millora contínua de productes i serveis.
 Operativa simple i eficient.
 Innovació.
 Pàg. 77.

Gestió responsable del medi ambient
 Desenvolupament sostenible.
 Ús responsable i eficient de l'energia.
 Mitigació i adaptació del canvi climàtic.
 Pàg. 82.

Interès per les persones
 Gestió del talent.
 Desenvolupament professional.
 Diversitat i igualtat.
 Pàg. 87.

Seguretat i salut
 Tolerància zero als accidents.
 Lideratge i cultura de seguretat i salut.
 Pàg. 91.

Els nostres resultats

Financers

Ebitda: 5.264 M€.
 Endeutament: 45,8%.
 Pay out: 66,6%.

Naturals

Emissions directes de GEH¹: 22,4 Mt CO₂.
 Emissions CO₂ /generació: 445 t CO₂ /GWh.

Industrials

Producció neta: 49.548 GWh.
 Distribució de gas: 473.831 GWh.
 Distribució d'electricitat: 68.732 GWh.
 Subministrament de gas: 316.268 GWh.

Humans

Rotació voluntària: 3,5%.
 Plantilla formada: 95,1%.
 Índex de freqüència d'accidents: 3,08%.
 Comunicacions al Codi Ètic: 135.

Intel·lectuals

Excel·lència i qualitat del servei.
 Satisfacció del client.
 Extensió dels principis operatius de Gas Natural Fenosa a la cadena de valor.

Socials

Valor econòmic distribuït: 24.336 M€.
 Presència a més de 30 països.
 Respecte als drets humans.
 Reconeixements internacionals.

¹ Gasos efecte hivernacle.

Cadena de subministrament responsable

Extensió dels principis de la companyia.
 Pàg. 96.

Compromís social

Desenvolupament econòmic i social.
 Acció social.
 Relació amb les comunitats.
 Pàg. 100.

Integritat

Codi Ètic.
 Drets humans.
 Transparència.
 Pàg. 104.

Per a més informació sobre els compromisos de responsabilitat corporativa del grup, veure Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Un model de negoci present al món

Gas Natural Fenosa és present a més de 30 països amb més de 23 milions de clients i més del 50% dels seus empleats treballant fora d'Espanya. La seva presència internacional garanteix una posició privilegiada per capturar el creixement de noves regions en procés de desenvolupament econòmic, convertint-la en un dels principals operadors del món.

- Flux de gas.
- Planta de liqüefacció.
- Planta de regasificació.
- Planta de regasificació arrendada.
- Contractes de gas a llarg termini.
- Gasoducte Magrib-Europa (Empl).
- Gasoducte Medgaz.

Puerto Rico

Infraestructura de GN/GNL (planta de regasificació) i generació.

República Dominicana

Generació (198 MW, fuel).

Mèxic

Distribució de gas (deu estats del país incloent Mèxic DF i 1,5 milions de clients) i generació (2.035 MW, cicles combinats i 234 MW, eòlica).

Costa Rica

Generació (101 MW, hidràulica).

Panamà

Distribució d'electricitat (Panamá centre, oest, interior, Chiriquí i 0,6 milions de clients), i generació (22 MW, hidràulica).

Colòmbia

Distribució de gas (Bogotà, Soacha i 2,7 milions de clients) i distribució d'electricitat (Costa Atlàntic, 2,5 milions de clients).

Perú

Distribució de gas. Inici de la gasificació (Arequipa i zona sud-oest).

Xile

Distribució de gas (18 províncies i 0,6 milions de clients), transport i distribució d'electricitat (13 províncies i 2,7 milions de clients) i infraestructures de GN/GNL (Planta GNL Quintero).

Brasil

Distribució de gas (Estat de Rio de Janeiro, São Paulo Sud i 1 milió de clients). Comercialització GN/GNL.

Argentina

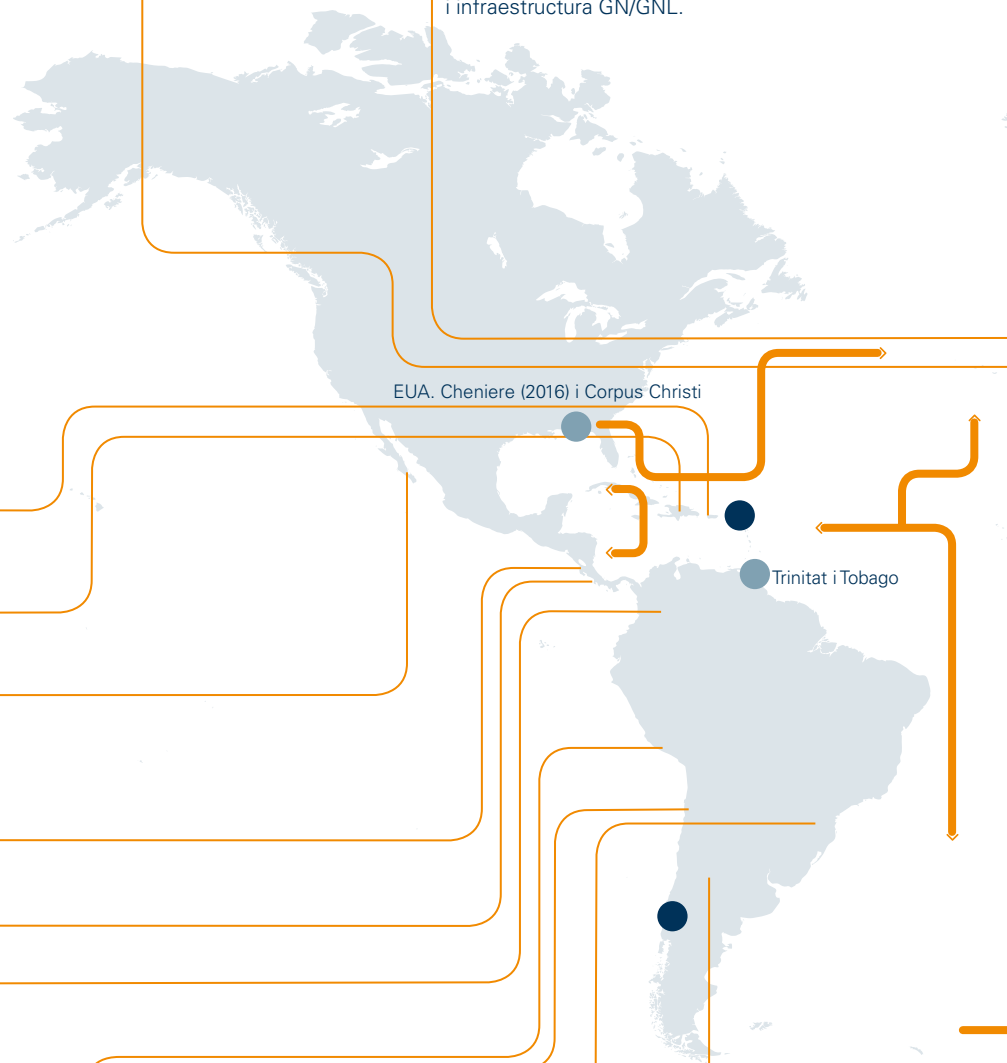
Distribució de gas (30 municipis de la zona nord i oest de la província de Buenos Aires, 1,6 milions de clients) i distribució d'electricitat (0,2 milions de clients). Comercialització de GN/GNL.

Portugal

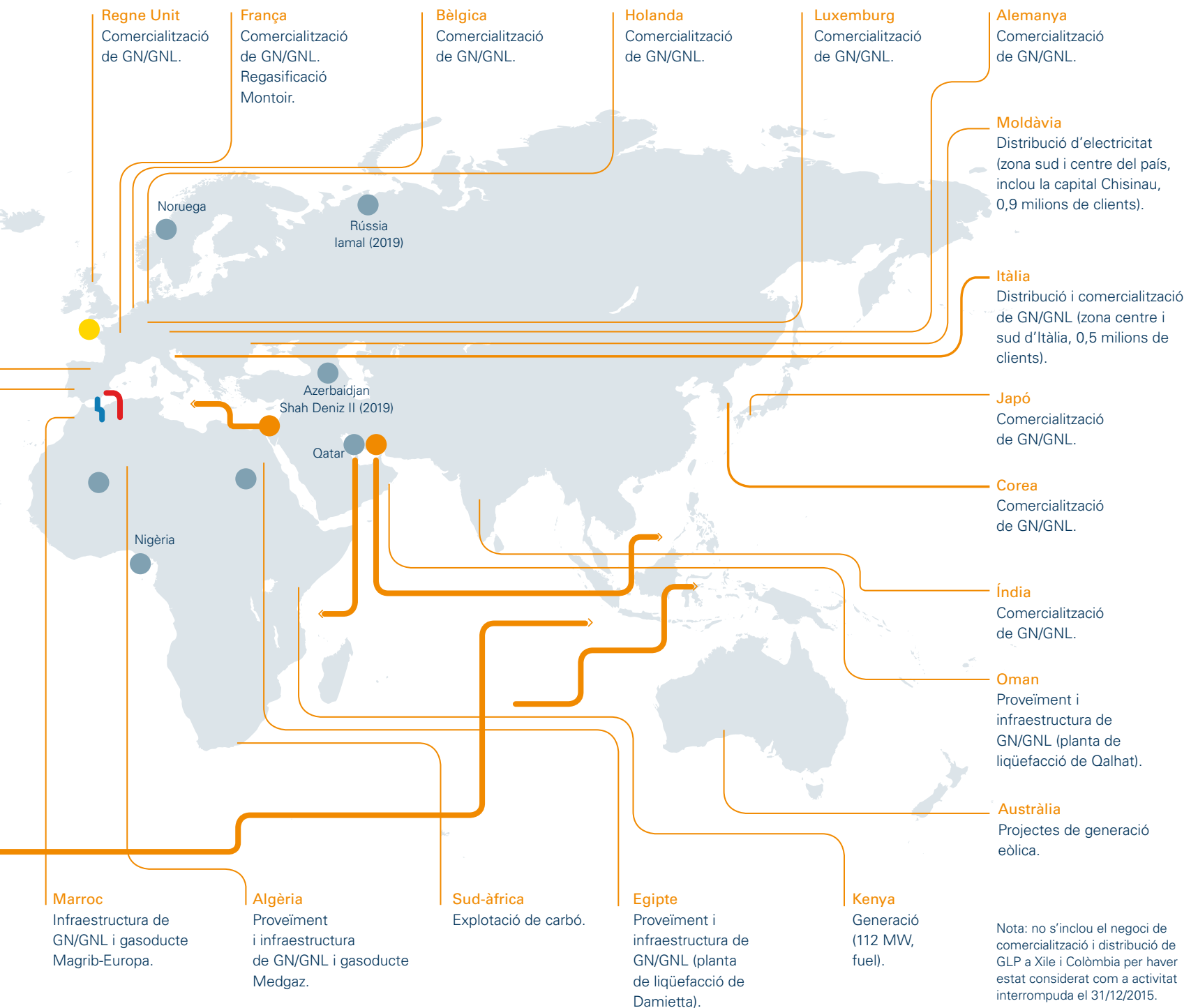
Comercialització de GN/GNL i comercialització d'electricitat.

Espanya

Exploració, transport, distribució i comercialització de gas i electricitat. Generació (cicle combinat, nuclear, hidràulica, carbó, cogeneració, mini hidràulica i eòlica). Regasificació, *upstream*, comercialització i infraestructura GN/GNL.

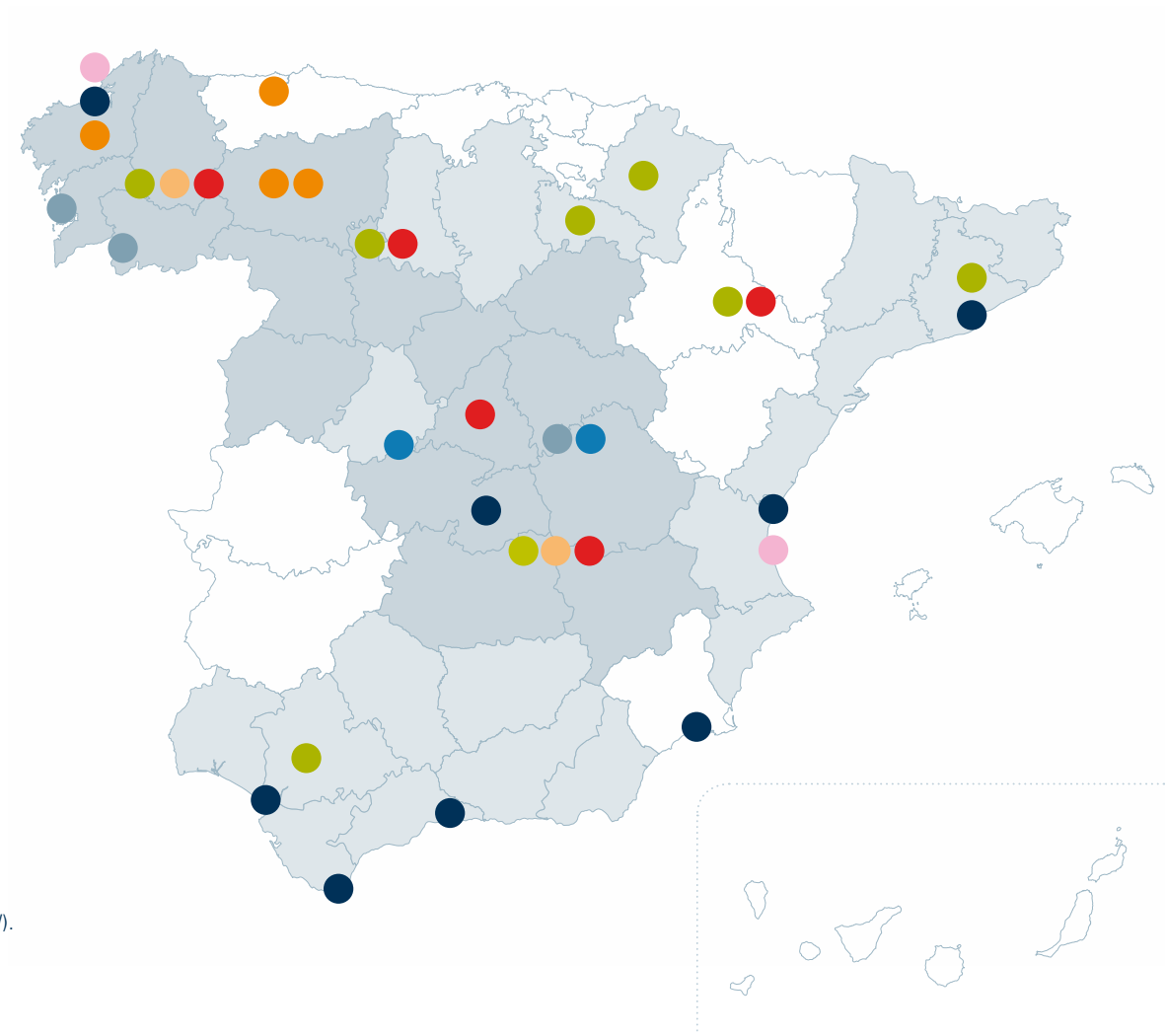

Per a més informació sobre l'estructura societària per negocis del grup, veure l'Annex I dels Comptes Anuals Consolidats de l'exercici 2015

Gas Natural Fenosa a Espanya

- Exploració, transport, distribució i comercialització de gas i electricitat.
- Generació (cicle combinat, hidràulica, nuclear, carbó, eòlica, minihidràulica i cogeneració).
- Regasificació, *upstream*, comercialització i infraestructura de GN/GNL.

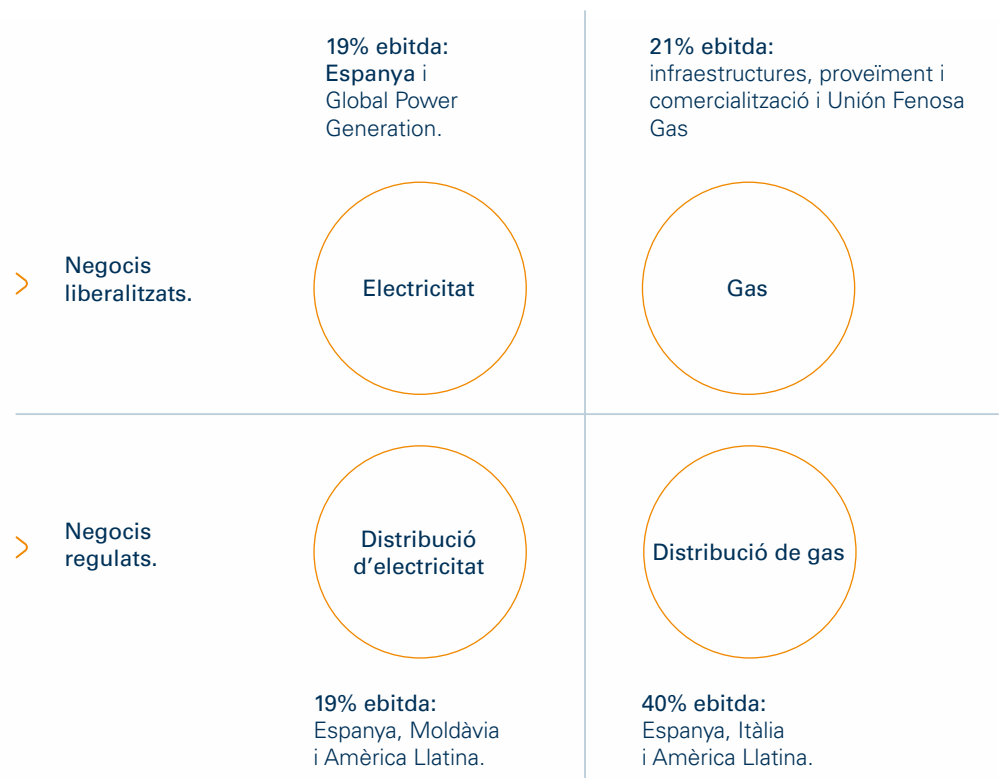

- Eòlica (977 MW).
- Mini hidràulica (110 MW).
- Cogeneració (58 MW).
- Cicle combinat (7.001 MW).
- Hidràulica (1.954 MW).
- Nuclear (604 MW).
- Carbó (2.065 MW).
- Planta de regasificació.
- Distribució de gas (5,3 milions de clients).
- Distribució d'electricitat (3,7 milions de clients).

Un model de negoci competitiu i integrat

Gas Natural Fenosa és un grup energètic integrat, amb un *mix* equilibrat de negocis, que subministra gas i electricitat a més de 23 milions de clients. El seu negoci se centra en el cicle de vida complet del gas, i en la generació, distribució i comercialització d'electricitat. A més, desenvolupa altres línies de negoci, com els serveis energètics, que afavoreixen la diversificació de les activitats i els ingressos, s'anticipen a les noves tendències del mercat, atenen les necessitats específiques dels clients i els ofereixen un servei integral no centrat únicament en la venda d'energia.

El model de negoci de Gas Natural Fenosa es desenvolupa a través d'un ampli nombre d'empreses bàsicament a Espanya, resta d'Europa, Amèrica Llatina i Àfrica, i es recolza en els grans negocis següents:

Nota: 1% altres activitats.

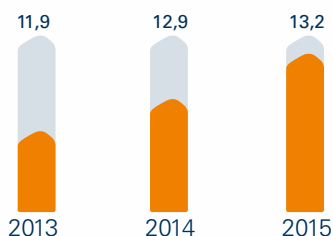

Lideratge en el negoci del gas

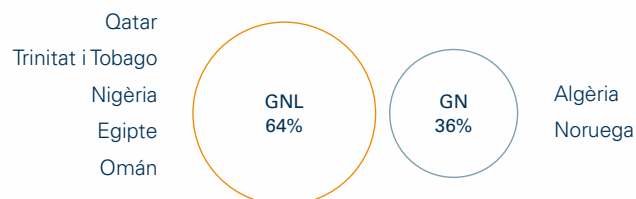
La presència al llarg de tota la cadena de valor del gas dota Gas Natural Fenosa d'un avantatge competitiu, i converteix el grup en líder en el sector

	Negoci de distribució de gas Distribució	Negoci de gas Proveïment	>	>	>
	<ul style="list-style-type: none"> • 13,2 milions de punts de subministrament. • 138.219 km de xarxa. 	<ul style="list-style-type: none"> • ~30 bcm¹ de cartera de subministrament. 			
El nostre posicionament	<p>Espanya i resta Europa Líder a Espanya: distribueix a més de 1.000 municipis, en nou comunitats autònomes, i 5,3 milions de clients.</p> <p>Sòlida presència a Itàlia: distribueix en 223 municipis, amb 0,5 milions de clients.</p>	<p>Amèrica Llatina Primera distribuïdora d'Amèrica Llatina, on subministra a més de 7,4 milions de clients.</p> <p>Presència a l'Argentina, el Brasil, Colòmbia, Xile, Mèxic i Perú i en set de les deu principals ciutats llatinoamericanes.</p>	Model de negoci basat en la diversificació i la flexibilitat, que ha convertit Gas Natural Fenosa en un operador global amb un fort perfil internacional.	Gas Natural Fenosa té contractes de proveïment amb proveïdors a tot el món, tant en estat gasós (GN) com en forma de gas natural líquid (GNL).	
La nostra fortalesa	Gas Natural Fenosa manté una posició de lideratge en els mercats on opera, cosa que suposa una excel·lent plataforma de creixement orgànic, tant per la captació de nous clients en municipis amb gas, com per l'expansió de xarxes a zones no gasificades.	Una cartera de contractes de proveïment diversificada, amb termes contractuals que mitiguen l'exposició al risc de <i>commodities</i> i altament flexible, que permet capturar mercats d'alt valor afegit.			
Entorn mercat	<p>Als països en els quals opera Gas Natural Fenosa hi ha marcs reguladors i tarifaris estables que es caracteritzen per l'absència de riscos de preu de <i>commodities</i>, transport, inflació local i marc legal, que puguin afectar la generació de fluxos de caixa prevista.</p> <p>A Espanya, el 5 de juliol de 2014 va entrar en vigor el Reial Decret-Llei 8/2014 que estableix el principi d'estabilitat financera, aporta predictibilitat i més estabilitat al negoci de distribució de gas.</p>	Hi ha una elevada incertesa sobre l'evolució de preus de <i>commodities</i> , amb una recuperació prevista en el termini mitjà. La posició de Gas Natural Fenosa basada en una cartera de proveïment a llarg termini (20-25 anys), composta per GN (36%) i GNL (64%), amb flexibilitat i amb una indexació diversificada, redueix el risc d'exposició i permet la competitivitat en els mercats internacionals. Els contractes a llarg termini inclouen revisions de preus que permeten adequar-los a les circumstàncies del mercat. Addicionalment, Gas Natural Fenosa aplica polítiques de cobertura de preus de les matèries primeres encaminades a minimitzar els impactes d'aquest risc. Veure capítol de Riscos. Pàg. 58.			
En el futur	<ul style="list-style-type: none"> • S'esperen àmplies possibilitats de creixement. • Elevat potencial de creixement a Espanya (noves poblacions i transformació clients GLP). • Desenvolupament de noves concessions: Espanya (Menorca), Mèxic (Sinaloa i nord-oest) i el Perú (Arequipa). • Acceleració del procés de gasificació a Xile. 	<p>Nous contractes a partir de 2017 i anys següents: Cheniere I Sabine Pass (<i>early quantities</i> el 2016) i Cheniere II Corpus Christi (2020), lamal (2018-19) i Shah Deniz (2019-21).</p> <p>Aquests contractes augmenten la flexibilitat de la cartera de Gas Natural Fenosa de manera que permeten ser competitiu en els mercats mundials.</p>			

Evolució dels punts de subministrament de gas (milions)

Origen i mix del gas

¹ Billion cubic metres.

Infraestructures

- Vuit vaixells metaners.
- Dos gasoductes de transport Magrib-Europa (Empl) i Medgaz.

Transport

Gas natural líquid: vuit vaixells metaners (1 Mm³).

Gas natural: gestió del principal gasoducte que abasteix la Península Ibèrica Magrib-Europa (Empl) i participació del 14,9% en Medgaz.

Liqüefacció i regasificació

Participació en quatre plantes de regasificació (Reganosa, Saggas, Ecoelèctrica i Quintero) i dues plantes de liqüefacció (Damietta i Qalhat).

Emmagatzematge

Capacitat d'emmagatzematge propi de 0,5 bcm i arrendat d'1 bcm.

Gas Natural Fenosa té una infraestructura de gas única i integrada que dota el negoci de gran estabilitat, proporciona flexibilitat a les operacions, i permet transportar el gas cap a les millors oportunitats de negoci.

La capacitat d'emmagatzematge permet assegurar un subministrament constant de manera que s'evita l'impacte dels canvis estacionals o les puntes en la demanda.

Comercialització de gas

- 316 TWh de gas subministrat.

Accés únic als mercats: més de tretze milions clients i vendes en més d'onze països.

Operador global amb flexibilitat per explotar mercats que presentin marges atractius.

Quota de mercat del 46% a Espanya.

Subministrament competitiu a les centrals de cycle combinat (CCC).

Gas Natural Fenosa té una cartera diversificada de clients finals, que actua com a comercialitzador de gas tant a Espanya com en el mercat internacional.

El posicionament en els mercats internacionals permet extreure marges addicionals a través d'una adequada activitat de *trading*.

Gas Natural Fenosa és líder en l'oferta combinada d'energia dual fuel i ofereix una àmplia gamma de serveis de valor afegit.

Per a més informació sobre el marc regulador, veure la "Nota 2" dels Comptes Anuals Consolidats 2015.

Juntament amb la cartera de proveïments, la flota de vaixells metaners constitueix la base del creixement de l'activitat de gas. Està prevista la incorporació de cinc vaixells metaners nous el 2018, cosa que permetrà augmentar la grandària de la flota en quasi un milió de metres cúbics.

S'espera que els nous volums disponibles a partir de 2016, contribueixin de manera positiva al marge de comercialització.

Infraestructures de transport

Subministrament a clients (%)

Referent en el negoci elèctric

Negoci de distribució d'electricitat

Distribució

- 10,6 milions de punts de subministrament.
- 302.705 km de xarxa.

El nostre posicionament

Espanya i resta d'Europa

Tercer operador en el mercat espanyol, on distribueix electricitat a 3,7 milions de clients.

Líder a Moldàvia amb 0,9 milions de clients.

Amèrica Llatina

Presència a l'Argentina, Colòmbia, Panamà i Xile (6 milions de clients), on és considerat l'operador líder.

La nostra fortalesa

Gas Natural Fenosa és un dels operadors més eficients en termes de costos d'operació i manteniment del negoci de distribució elèctrica.

Entorn mercat

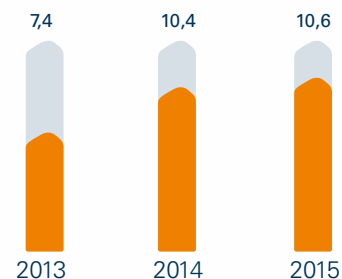
Als països en els quals opera Gas Natural Fenosa hi ha marcs reguladors i tarifaris estables que defineixen els procediments i tràmits necessaris per a la revisió periòdica de tarifes i marges de distribució. La revisió tarifària es porta a terme amb periodicitat entre quatre i cinc anys.

A Espanya, el marc retributiu de la distribució elèctrica ve donat pel Reial Decret-Llei 9/2013, de 12 de juliol, en el qual s'estableix una taxa de retribució d'actius (equivalent al cost financer per a una activitat sense risc) més un diferencial específic.

En el futur

No es preveu un creixement significatiu de la demanda elèctrica a Europa, però Gas Natural Fenosa confia que continuaran les oportunitats per a créixer en la distribució d'electricitat en l'àmbit internacional.

Evolució dels punts de subministrament d'electricitat (milions)

La capacitat de gestió i experiència en electricitat, juntament amb la seva posició única d'integració amb el negoci del gas, converteix la companyia en referent en aquest sector

Negoci d'electricitat
Generació

Comercialització d'electricitat

• 15,5 GW de capacitat de generació.

• 35,2 TWh comercialitzats.

Espanya

Capacitat de 12,8 GW amb presència rellevant en cinc tecnologies: 7 GW CCC, 2GW hidràulica, 2,1 GW carbó, renovables 1,1 GW i 0,6 GW nuclear.

La quota de mercat de Gas Natural Fenosa és del 18,9% en generació no renovable i del 2,1% en generació renovable.

Internacional (Global Power Generation)

Capacitat de 2,7 GW: 2,1 GW CCC (Mèxic), 0,3 GW fuel (República Dominicana i Kenya), 0,1 GW hidroelèctrica (Costa Rica i el Panamà) i 0,2 GW renovables (Mèxic).

Líder en els segments de gran consum i residencial amb una quota del mercat total a Espanya del 14,4%.

Un dels agents de *trading* principals del mercat espanyol.

Oferta combinada d'energia dual fuel i àmplia gamma serveis de valor afegit.

La companyia té un ampli coneixement en totes les tecnologies de generació i una infraestructura capaç d'ajustar-se a les necessitats de cada model energètic i a la realitat de cada país. El proveïment d'un gas competitiu i flexible permet a la companyia obtenir millors marges en la gestió dels seus cicles combinats enfront dels seus competidors.

Gas Natural Fenosa controla i opera el parc de cicles combinats més eficient d'Espanya i en ubicacions òptimes.

Gas Natural Fenosa disposa d'una doble cobertura per a la generació elèctrica: subministrament de gas competitiu i negoci de comercialització atractiu.

La posició de lideratge en la comercialització combinada de gas natural i electricitat presenta avantatges importants, com ara menys cost de servei, un servei integrat al client i menys costos d'adquisició, sense oblidar la consecució d'una vinculació amb els clients més gran.

A Espanya, les activitats de generació es desenvolupen dins el marc regulador establert per la Llei 24/2013 del sector elèctric, que garanteix l'estabilitat financera del sistema.

En l'àmbit internacional, el grup disposa d'un negoci altament regulat i totalment contractat (acords de compravenda de generació energia).

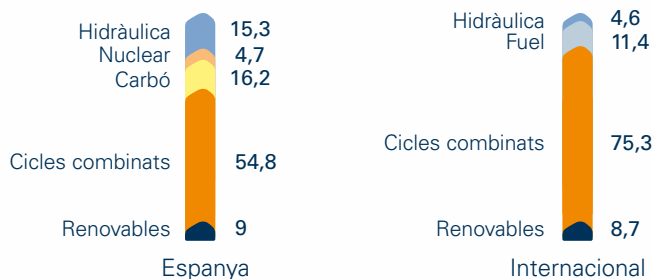

Per a més informació sobre el marc regulador, veure la "Nota 2" dels Comptes Anuals Consolidats 2015.

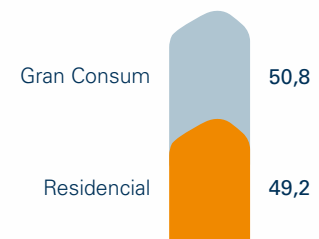
Es preveu la necessitat de nova capacitat de generació en l'àmbit internacional, on es vol potenciar el negoci de generació a través de Global Power Generation.

Gas Natural Fenosa confia en el creixement en el seu mercat de serveis energètics i aposta per la creació de valor afegit per al client.

Capacitat de generació elèctrica (%)

Subministrament a clients (%)

Garantia de subministrament

El model de Gas Natural Fenosa

La garantia d'oferir un subministrament regular de gas i electricitat als clients de Gas Natural Fenosa és essencial per a prestar un servei de qualitat i per al compliment de la responsabilitat social de la companyia.

En l'àmbit del proveïment de gas, el model de negoci de Gas Natural Fenosa es basa a disposar d'una cartera de gas equilibrada, amb prop del 40% dels subministraments en forma de gas natural i un 60% en gas natural líquid (GNL). El gas natural aporta una gran flexibilitat des del punt de vista de volum, i el GNL ofereix una gran flexibilitat des del punt de vista de la destinació on es vol posicionar el gas.

El proveïment està diversificat en els diferents orígens amb diversos països productors, entre els quals hi ha, Algèria, Qatar, Nigèria, Noruega, Trinitat i Tobago i, i diferents proveïdors.

La diversificació garanteix que, en cas de generar-hi qualsevol incidència possible, l'efecte en el *mix* de proveïments del grup sigui relatiu.

Gas Natural Fenosa articula la seva relació amb els subministradors sobre contractes estables i a llarg termini amb l'objectiu d'assegurar un proveïment regular.

L'ús del mercat *spot* es limita a ocasions puntuals i, bàsicament, per aprofitar oportunitats del mercat.

Per tal de mantenir aquest *portfolio* de proveïments, Gas Natural Fenosa manté negociacions contínues amb els principals proveïdors, i aconsegueix de manera regular acords de subministrament nous, com els signats amb els Azerbaidjan, EUA i Rússia.

D'altra banda, Gas Natural Fenosa disposa de contractes per a l'ús d'emmagatzematges subterranis en la major part dels països on opera, per fer front a variacions a curt termini de la demanda o a incidents en l'oferta. Addicionalment, en el cas d'Espanya, Gas Natural Fenosa és una empresa activa en el desenvolupament d'emmagatzematges subterranis, tenint en operació l'emmagatzematge de Marismas.

Quant a la producció elèctrica, Gas Natural Fenosa disposa de capacitat pròpia en les diferents tecnologies que operen en el sistema espanyol, la qual cosa li permet mantenir un *mix* de generació flexible per fer front a variacions tant de preu de les matèries primeres, bàsicament gas i carbó, com de les fonts energètiques no gestionables (aigua i vent).

A causa de la gran flexibilitat que aporta la cartera de proveïments de gas i carbó, les plantes de cycle combinat de gas i, en menor mesura, les plantes tèrmiques de carbó, serveixen de *backup* de les energies renovables no gestionables, i aporten seguretat de subministrament al sistema nacional.

Finalment, l'àmplia xarxa de distribució, tant de gas com d'electricitat, i l'excel·lència en l'operació i manteniment d'aquesta, permet assolir uns nivells molt elevats de fiabilitat, la qual cosa repercuteix directament en la qualitat del servei ofert als clients.

En el model de negoci de Gas Natural Fenosa és essencial oferir un subministrament regular de gas i electricitat als seus clients. La garantia de subministrament es basa en tres pilars:

- Cartera de subministrament de gas diversificada, equilibrada, flexible i amb contractes estables i a llarg termini.
- *Mix* de generació elèctrica flexible que serveix de *backup* i aporta seguretat al sistema nacional.
- Fiabilitat de la xarxa de distribució tant de gas com d'electricitat.

El gas natural i la seguretat energètica

La disponibilitat, la seguretat de subministrament i el preu de l'energia constitueixen un dels grans reptes de la Unió Europea i afecten de manera decisiva la seva competitivitat i la seva qualitat de vida.

A Europa, la seguretat de subministrament s'hauria de reforçar per tres vies: interconnexions, integració del GNL i desenvolupament d'emmagatzematges.

En aquest context, Espanya ha d'aprofitar la seva situació estratègica, les seves infraestructures energètiques i la seva capacitat d'importació de GNL, per posar-les a disposició d'Europa, per tal d'aconseguir un mercat interior europeu fluid, transparent i interconnectat.

Segons l'Agència Internacional de l'Energia, la demanda de gas natural creixerà globalment durant els propers anys, especialment a Àsia i als països emergents, i augmentarà significativament el pes del GNL.

Això s'explica perquè és una font d'energia que, d'una banda, aporta flexibilitat i fiabilitat de subministrament i, de l'altra, és el combustible fòssil més versàtil, apte per al seu ús en generació (on actua com a suport a les energies renovables), en transport, en la indústria i per a ús domèstic, i és el que produeix menys emissions.

L'impuls d'aquestes iniciatives contribueix a augmentar la diversificació i reduir la dependència de fonts de subministrament, i a reduir el preu del gas natural de la Unió Europea, i permet, al seu torn, avançar en el respecte al medi ambient d'una manera equilibrada.

Els pilars de la garantia de subministrament són la nostra cartera de subministrament de gas, el *mix* de generació elèctrica i la fiabilitat de la xarxa de distribució

Oferta de serveis de valor afegit

Oferta comercial completa, eficaç i eficient

L'oferta comercial de Gas Natural Fenosa està dirigida a llars, negocis i grans clients. Els productes oferts no se circumscriuen únicament en l'àmbit del subministrament de gas i electricitat, sinó que també abasten altres facetes.

El desenvolupament de productes nous es realitza d'acord amb les necessitats detectades mitjançant els mecanismes habilitats per la companyia. L'oferta comercial busca l'eficàcia i l'eficiència: eficàcia, per satisfer la demanda dels clients, i eficiència, per aconseguir la màxima competitivitat.

Durant 2015, s'ha centrat l'atenció i esforç a col·locar els clients com a eix central en els propòsits de millora i servei. Per a això, s'han valorat les seves opinions, tant per a productes actuals ja consolidats, com per a propostes d'innovació d'altres nous, el que millora la confiança i el posicionament en el mercat energètic.

Tot això és compatible amb la disparitat de clients als quals es dirigeix la companyia diàriament, establint un criteri de qualitat de servei en totes les activitats que aquesta duu a terme.

Productes i serveis adaptats a les necessitats i prioritats del client

L'estratègia comercial de Gas Natural Fenosa posa el focus en la satisfacció dels clients actuals, per a incrementar la seva fidelització, i en l'optimització de l'oferta comercial, per a incrementar la cartera de clients potencials en tots els segments, tant majoristes com minoristes.

Els projectes de fidelització estan orientats a que el client es trobi còmode, al mateix temps que la companyia genera seguretat i confiança en la gestió. Les expectatives que genera el client s'han de respondre amb el creixement en l'atenció, la innovació, i cobrint qualsevol necessitat que pugui oferir un valor afegit al catàleg, en totes les seves variants energètiques i de producte.

Per a això, Gas Natural Fenosa té eines i plans específics destinats a conèixer quines són les necessitats i prioritats del client, i així poder adaptar els productes i serveis a les seves expectatives.

Eficiència operacional en la relació amb els clients

L'eficiència en la relació amb el client genera beneficis tant per la companyia com per al client. Per a la companyia, es redueixen els costos comercials de la captació i dels diferents processos, i per al client es redueixen els temps de resolució de dubtes o reclamacions i s'agilitza el tracte.

Productes i serveis adaptats a les necessitats del client

Llar

- > Gas natural i electricitat.
- > Serveis.
- > Equipament.
- > Estalvi i eficiència energètica.

Negocis

- > Gas natural i electricitat.
- > Serveis.
- > Equipament.
- > Estalvi i eficiència energètica.
- > Solucions energètiques.

Grans clients

- > Productes: gas, electricitat, GNL.
- > Eficiència i sostenibilitat.
- > Servei de valor afegit.
- > Gestió personalitzada.

Un exemple de pràctiques eficients és l'ús de dispositius mòbils en Servigas, que agilitza l'operativa en temps real de manera que el sistema de suport dels clients en la comercialització es comunica directament en la recepció de la petició del client i, al seu torn, en el resultat de la intervenció realitzada. Per tant, les bases de dades estan permanentment actualitzades i la resposta és més ràpida.

A més, l'ús de dispositius mòbils permet atendre les demandes de servei dels clients en el menor temps possible, en avisar el tècnic de la zona mitjançant la plataforma d'atenció d'operacions, minimitzant considerablement els temps d'espera. Així mateix, el tècnic disposa d'informació *online* dels recanvis necessaris per a reparar l'avaría en el menor temps possible o que li permeti elaborar un pressupost sobre el valor total de la reparació.

Nous productes i serveis de Gas Natural Fenosa

Residencial

- > Servei Manetes elèctric.
- > Servei Manetes Llar.
- > Canvi de modalitat Tarifa Plana.
- > Tarifes Excelence i Economy.
- > Nou model de finançament.
- > Equipament.

Productes innovadors

Gas Natural Fenosa ofereix productes i serveis de valor afegit, més enllà del subministrament de gas i electricitat, a fi de maximitzar la seva oferta comercial i fidelitzar els seus clients. Això permet que puguin gestionar de manera integral les necessitats de les seves llars i negocis, i els ajudi a consumir energia de manera eficient.

El catàleg de productes i serveis és cada vegada més ampli, i permet la fidelització dels clients actuals i la incorporació de clients nous.

Els nous productes i serveis de Gas Natural Fenosa per al client residencial van des del Servei Manetes que ofereix un professional per a la realització de millores en la llar, llibertat total de canvis de modalitat de tarifa plana, millores en les condicions i el model de finançament fins a millores en el model d'equipament.

Pimes

- > Bateria de condensadors.
- > Servei electric Gran Client.
- > Servei d'estalvi energètic.
- > Smart Energy Management (SEM).
- > Tarifa Plana Pimes.
- > Servei Energy Class Plus.

Pel que fa a l'àmbit pimes, destaquen els serveis de gestió energètica (SEM) d'estalvi energètic i serveis destinats a grups de clients específics com ara el Servielèctric Gran Client, l'aplicació per a administradors d'edificis i assessories i el Servei Energy Class Plus.

Noves vies de comunicació

Els clients requereixen cada dia un nivell d'informació i diàleg més gran amb la companyia. Per a això, Gas Natural Fenosa ha adaptat les comunicacions amb els seus clients a través de l'ús de les noves tecnologies, de manera que s'afavoreix un contacte permanent.

Ús de noves tecnologies

- > Canal *online*.
- > Xarxes socials.
- > Visualització de factures en dispositius mòbils.
- > Àrea privada mòbil.
- > Web de contractació.
- > Pagament sense factura.
- > Confirmació electrònica de la contractació.

Per a més informació vegeu l'Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Finançament

Facilem la vida als nostres clients amb un finançament fàcil i accessible per instal·lar la calefacció i l'aire condicionat de la seva llar o de la seva petita o mitjana empresa.

Amb el pla de finançament, els nostres clients poden pagar en còmodes quotes.

Perquè el que ens importa és el seu confort i benestar i, això no es pot ajornar.

Fet i dit

Informe Anual
Integrat 2015

Estratègia

Bases estratègiques. **Pàg. 40**

Pla Estratègic 2013-2015. **Pàg. 42**

Per saber més d'aquest projecte, escaneja aquest codi QR amb el teu dispositiu mòbil o visita el *microsite* de l'Informe Anual 2015.

Bases estratègiques

El cicle de planificació estratègica

Per tal d'assolir els objectius establerts, Gas Natural Fenosa defineix línies estratègiques a termini mitjà que s'actualitzen de forma periòdica, i

s'adapten a la conjuntura actual i futura i tenen en compte les especificitats de les diferents línies de negoci que componen la companyia.

El cicle de planificació estratègica es defineix com un procés recurrent que parteix de la Reflexió estratègica, es concreta en els plans de negoci de cada unitat de negoci i corporatives i s'integra en el pla de negoci integrat del grup.

La coordinació dels processos de planificació estratègica, pressupostació anual i el seguiment continu facilita una presa de decisions àgil i eficaç.

El cicle de planificació estratègica

> Reflexió estratègica

- Formalització de la visió del grup amb horitzó a termini mitjà.
- Enfocament *top-down*.

> Seguiment i *reporting*

- Font única d'informació de gestió del grup i de les unitats de negoci i corporatives.
- Gestió estratègica de la informació per donar suport a la presa de decisions.

> Plans de negoci

- Formalització dels objectius de les unitats de negoci i corporatives.
- Enfocament *bottom-up*.

> Pla de negoci integrat

- Formalització dels objectius del grup integrant els plans de negoci.

> Pressupost

- Pressupost d'Explotació.
- Pressupost d'Inversions.

Pla estratègic 2013-2015

El novembre de 2013, Gas Natural Fenosa va presentar l'actualització del Pla estratègic 2013-2015, amb visió 2017, en el qual s'estableixen les prioritats estratègiques del grup per al període 2013-2015, així com les bases del creixement post 2015.

Prioritats estratègiques

Les prioritats estratègiques que va establir el grup van ser:

1. Executar el Pla d'eficiència.

Es va fixar un nou Pla d'eficiència de costos amb l'objectiu d'estalviar 300 milions d'euros fins a 2015.

2. Gestionar cada línia de negoci d'acord amb les condicions de mercat.

Els objectius de cadascuna de les línies de negoci, per al 2015, es van establir d'acord amb l'entorn de mercat i la situació reguladora.

3. Gestionar la cartera de negoci segons encaix estratègic.

Després de l'esforç en desinversions que es va realitzar en el passat i una situació de palanquejament raonable no es va determinar que fossin necessàries desinversions per motius financers. Això no obstant, es preveia reavaluar de manera contínua la cartera de negoci i el seu encaix estratègic.

Prioritats financeres

Les prioritats estratègiques per al període 2013-2015 s'han basat en una política financera compatible amb els objectius de creixement i dividend:

- Línies estratègiques definides en el context de disciplina financera.
- Flexibilitat per a augmentar inversions per a un creixement futur si és necessari.
- Compromís de dividend en efectiu.

Pla estratègic 2016-2018, amb visió 2020

Actualment, la companyia està treballant en el Pla estratègic 2016-2018, amb visió 2020, que desgranarà els focus estratègics de Gas Natural Fenosa.

No obstant això, destaquen els avanços següents realitzats al voltant de les tres línies de creixement identificades en l'actual Pla estratègic (xarxes de distribució, generació d'electricitat i comercialització de gas), que permetran a Gas Natural Fenosa seguir creixent en el futur:

- Xarxes de distribució: en xarxes de gas, entrada en el negoci de distribució a la regió d'Arequipa al Perú, noves concessions atorgades a Mèxic i, a Espanya, compra de Gas Directo, gasificació de nous municipis a la península i adquisicions a Repsol de

punts de subministrament de propà canalitzat per a la seva connexió a la xarxa de distribució de gas natural. Addicionalment, en xarxes de gas i electricitat destaca la recent adquisició del grup CGE a Xile.

- Generació d'electricitat: incorporació de 520 MW al parc global amb la posada en marxa del parc eòlic de Bif Hioxo a Mèxic, de la central de Torito a Costa Rica i adquisició de Gecalsa que suma 230 MW en energies renovables. Cal esmentar, així mateix, la creació de GPG com a plataforma d'operació i creixement internacional, que es veurà potenciada per la incorporació recent de KIA al seu accionariat.
- Comercialització de gas: nous contractes de proveïment de gas, per un total d'aproximadament 11 bcm. Així mateix, es duplicarà la capacitat de la flota de vaixells metaners. Pel que fa al volum de vendes, l'any 2016, s'espera un augment entorn al 7%, bàsicament per l'entrada del primer contracte de Cheniere pel que fa al volum esperat per al 2015, la qual cosa representa un volum total estimat de 335 TWh.

Amb tot això s'espera que Gas Natural Fenosa continuï en el seu camí de creixement orgànic en 2016 i en anys successius.

Pla estratègic 2013-2015

Objectius financers assolits

El compliment dels objectius estratègics per a l'any 2015 (dades en milions d'euros) es detalla a continuació:

	Objectius 2015	Dades tancament 2015
Ebitda 2015	> 5.000	5.264 ¹
Benefici net	~ 1.500	1.502
Deute net /ebitda 2015	~ 3,0x	3,0x
Dividend (Pay out)	~ 62%	66,6%

¹ L'ebitda sense l'impacte de la reexpressió per discontinuïtat del negoci de GLP a Xile ascendeix a 5.376 milions d'euros.

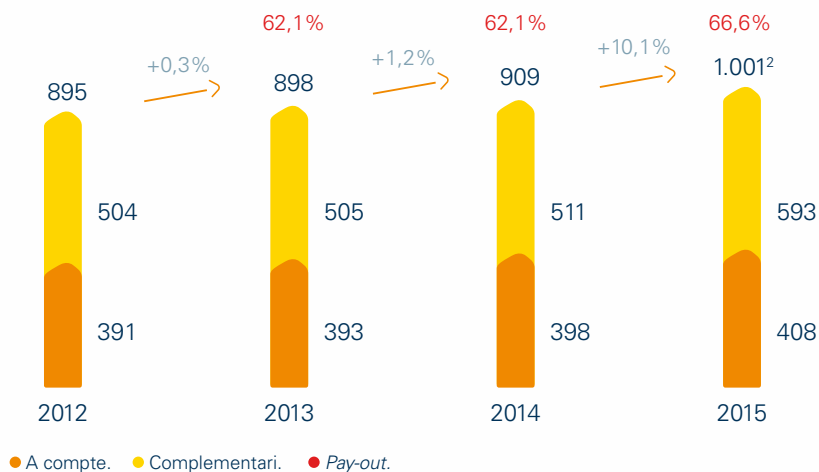
Gas Natural Fenosa un cop més ha complert amb el seu compromís d'assolir els objectius financers que s'havia proposat, aquest cop en relació amb el Pla Estratègic 2013-2015.

Remuneració a l'accionista

A continuació es detalla l'evolució del dividend en els anys del pla:

Dividend total¹ (milions d'euros)

¹ A pagar sobre els resultats de l'any.

² Pendent d'aprovació per la Junta General d'Accionistes.

> El dividend 2015 suposa un *payout* del 66,6% i una rendibilitat del 5,3%, respecte a la cotització de l'acció a tancament de 31 de desembre de 2015.

- Dividend a compte de 0,4078 euros per acció, pagat en efectiu el 8 de gener de 2016.
- Dividend complementari de 0,5922 euros per acció, a pagar en efectiu l'1 de juliol de 2016.

> La remuneració a l'accionista es manté d'acord amb el que estableix el Pla estratègic 2013-2015 al llarg de la seva vigència.

Considerant el període del Pla Estratègic, podem apreciar que la companyia ha proporcionat als seus accionistes una rendibilitat total del 58,4%.

La rendibilitat de l'accionista resulta de la suma de dos components:

- > En primer lloc, el 38,6% corresponent a la revaloració experimentada per l'acció en el període que hi ha entre el 31 de desembre de 2012 i el 31 de desembre de 2015.
- > I, en segon lloc, una rendibilitat per dividend del 19,9%, resultant de dividir la suma de 2,699 euros per acció cobrats durant els anys 2013, 2014 i 2015 per la xifra de 13,58 euros corresponent al valor de cotització a tancament el 31 de desembre de 2012.

Aquesta rendibilitat del 58,4% per al període es correspondria amb una rendibilitat anual acumulativa del 16,6%.

Rendibilitat per a l'accionista del període

	31/12/15 (€)	31/12/12 (€)	Rendibilitat
Cotització	18.815	13.580	+38,5
Dividend ^{1 2}	2,699		+19,9
Total			+58,4

¹ Dividend pagat en el període (2013-2015).

² 2,699 euros/13,58 euros.

Dividend 2015 de 1 euro per acció (+10,1%), pagador en efectiu

Implementació de la nostra estratègia

En relació amb els avenços al voltant de les tres línies de creixement identificades en l'actual Pla estratègic, que ens permetran al seu torn seguir creixent en el futur, poden destacar-se:

- > Negoci de xarxes de distribució: s'ha produït un augment del nombre de punts de servei d'aproximadament 3,7 milions, amb una cartera potencial addicional del voltant d'un milió per a l'any 2020. Aquestes xifres vénen donades en gas per l'entrada en el negoci de distribució a la regió d'Arequipa al Perú; l'obtenció de noves concessions a Mèxic; i, a Espanya, la compra de Gas Directo; la gasificació de nous municipis; i les recents compres de xarxes de distribució de GLP a Repsol. Addicionalment, cal destacar el creixement que representa, tant en xarxes de gas com d'electricitat, l'adquisició del grup CGE a Xile al novembre de 2014.

- > Generació d'electricitat: s'ha incrementat en 520 MW el parc de generació amb la posada en marxa del parc eòlic de Bif Hioxo a Mèxic; de la central de Torito a Costa Rica; i l'adquisició de Gecalsa. Cal esmentar, així mateix, la creació de Global Power Generation (GPG) com a plataforma d'operació i creixement internacional, la qual vindrà potenciada per la recent incorporació de KIA al seu accionariat amb un 25% de participació.

- > Comercialització majorista de gas: s'han signat acords per afegir a la cartera de proveïment de gas, aproximadament, 11 bcm provinents de dos projectes als Estats Units (Cheniere-Sabine Pass i Corpus Christi); del projecte Yamal LNG a Rússia; i del projecte Shah Deniz II a l'Azerbaidjan. Així mateix, es doblarà la capacitat de la flota de metaners incorporant cinc vaixells a la flota actual que suposaran una capacitat conjunta addicional de gairebé un milió de metres cúbics.

Avanç en les nostres tres línies de creixement

Xarxes

- > Entrada en distribució de gas al Perú (Arequipa).
- > Noves concessions distribució de gas a Mèxic (Sinaloa, nord-oest).
- > Adquisició del grup CGE a Xile.
- > Distribució gas Espanya (Gas Directo, noves poblacions, clients Repsol GLP).

~3,7 milions de nous punts subministrament.

~1 milió de potencial addicional el 2020.

Generació

- > Bif Hioxo (Mèxic).
- > Torito (Costa Rica).
- > GPG, acord amb KIA.
- > Gecalsa.

520 MW.

Gas

- > Cheniere.
- > Shah Deniz II.
- > Yamal GNL.
- > Corpus Christi.

11 bcm, doblant capacitat flota de GNL (contractats cinc nous metaners, +0,9 Mm³).

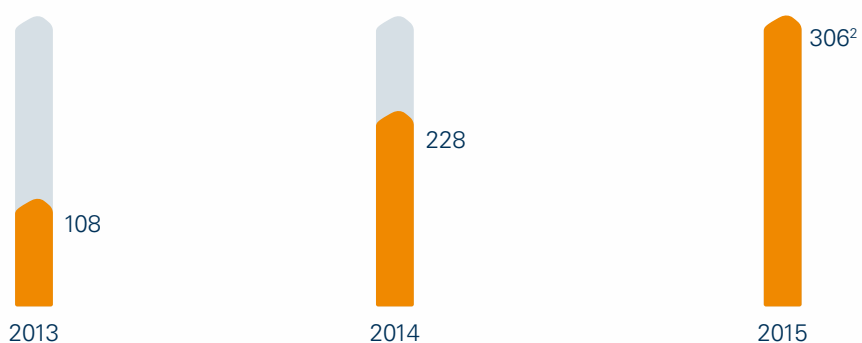
Implementació del Pla d'eficiències 2013-2015

Finalment, en relació amb el compliment del Pla d'eficiència establert dins dels objectius del Pla estratègic 2013-2015, s'ha executat de manera més que satisfactòria ja que la xifra d'estalvi acumulada per al període considerat puja a 306 milions d'euros, per sobre dels 300 milions d'euros marcats com a objectiu.

Les principals iniciatives al respecte preses en el període 2013-2015 s'han centrat en la reducció de costos discrecionals i de serveis, la racionalització dels costos comercials i operatius i l'optimització de costos en les àrees corporatives.

Estalvi costos en ebitda¹ (milions d'euros)

¹ Re-expressat per aplicació NIIF 11.

² 78 milions d'euros aconseguits el 2015.

Iniciatives clau en 2013-2015

- > Reducció serveis i costos discrecionals.
- > Racionalització de costos comercials i operatius.
- > Optimització costos àrees corporatives.

Aconseguits 306 milions d'euros el 2015, per sobre de l'objectiu establert en el Pla estratègic 2013-2015

Programa Dialoga

Apropem la direcció de la companyia als empleats.

L'objectiu del Programa Dialoga, en les diferents modalitats d'esdeveniments, és doble: acostar la direcció de la companyia als empleats i, alhora, millorar la transversalitat entre àrees en la comunicació i en el coneixement de la companyia.

El diàleg amb els empleats contribueix, de manera activa, a la consecució dels objectius estratègics de la companyia, fomenta la cultura i els valors corporatius, així com sentiments de pertinença i motivació.

Fet i dit

Informe Anual
Integrat 2015

Govern Corporatiu

Model de Govern Corporatiu. **Pàg. 48**

Junta General d'Accionistes. **Pàg. 50**

Consell d'Administració. **Pàg. 50**

Comitè de Direcció. **Pàg. 55**

Política de remuneracions. **Pàg. 56**

Per saber més d'aquest projecte, escaneja aquest codi QR amb el teu dispositiu mòbil o visita el *microsite* de l'Informe Anual 2015.

Model de Govern Corporatiu

El govern en Gas Natural Fenosa es regeix segons els principis d'eficàcia i transparència establerts d'acord amb les principals recomanacions i estàndards existents, assumint, per a això, pràctiques avançades de govern corporatiu.

Gas Natural Fenosa desenvolupa i manté actualitzades de manera continuada les seves normes de govern corporatiu, amb l'objectiu d'implantar les recomanacions i millors pràctiques de bon govern.

La companyia ha continuat potenciant el seu compromís amb la transparència i les bones pràctiques, en el desenvolupament de les quals participen la Junta General d'Accionistes, el Consell d'Administració i les comissions corresponents: Comissió Executiva, Comissió de Nomenaments i Retribucions, i Comissió d'Auditoria. També el Comitè de Direcció exerceix un paper rellevant.

En el Butlletí Oficial de l'Estat de data 4 de desembre de 2014, es va publicar la Llei 31/2014, de 3 de desembre, per la qual es modifica la Llei de Societats de Capital per a la millora del govern corporatiu. En l'exposició de motius de la llei esmentada s'afirma que el bon govern

corporatiu és un factor essencial per a la generació de valor en les empreses, la millora de l'eficiència econòmica i el reforç de la confiança en els inversors.

Per adaptar-se a les modificacions introduïdes per aquesta llei i a les noves Recomanacions del Codi de Bon Govern de les Societats Cotitzades de febrer de 2015, la companyia ha realitzat, durant l'exercici de 2015, les actuacions següents:

1. Al febrer de 2015, el Consell d'Administració va aprovar la modificació del Reglament del Consell d'Administració, que va ser puntualment informada a la Junta General Ordinària d'Accionistes celebrada al maig de 2015. Les modificacions introduïdes principals són:
  - Distingir entre matèries indelegables, ordinàriament indelegables, que podran adoptar la Comissió Executiva o el conseller delegat per raons d'urgència justificada i ser ratificades *a posteriori* pel Consell d'Administració i matèries d'aprovació indistinta.
  - Aclarir el règim d'adopció d'acords.
  - Concretar que correspon a la Comissió de Nomenaments i Retribucions la proposta de nomenament de consellers independents i l'emissió de l'informe corresponent en els altres casos.

- Establir els supòsits en què un conseller no pot ser nomenat com a independent.

- Desenvolupar el deure de lleialtat i confidencialitat, de manera que s'estableixin nous requeriments pel que fa a l'ús de la informació i actius socials, no competència, i desenvolupament de negocis.

2. Al maig de 2015, la Junta General Ordinària d'Accionistes va aprovar la modificació dels Estatuts Socials i del Reglament de la Junta General de la companyia i hi va introduir les modificacions principals següents:

Estatuts Socials:

- Concretar que el règim general d'adopció d'acords serà el de la majoria simple.
- Disminuir del 5% al 3% el percentatge de capital necessari per a sol·licitar convocatòria de Junta o afegir punts a l'ordre del dia.
- Eliminar la necessitat que el conseller cooptat tingui la condició d'accionista.
- Renovar les especificacions pel que fa a la remuneració i atribucions del Consell d'Administració.
- Establir els requisits per al nomenament del president del Consell d'Administració quan tingui la condició d'executiu.
- Desenvolupar les normes relatives a la composició i competència de les Comissions del Consell.

Reglament de la Junta General:

- > Desenvolupar les competències de la Junta General.
- > Disminuir del 5% al 3% el percentatge de capital necessari per a sol·licitar convocatòria de Junta o afegir punts a l'ordre del dia.
- > Definir la informació que ha d'estar disponible des de la data de convocatòria i desenvolupament del dret d'informació.
- > Definir el procediment de votació de les propostes d'acord i adopció d'acords.

Una major concreció de les modificacions en aquests textos pot trobar-se en els informes elaborats pel Consell d'Administració posats a disposició dels accionistes en ocasió de la Junta General Ordinària celebrada el 14 de maig de 2015. Aquests informes es troben en el web de la companyia, en l'apartat Accionistes i Inversors, subapartat Junta General d'Accionistes 2015.

3. En els Consells d'Administració de novembre i desembre de 2015 es van adoptar acords que tendien a adaptar les normes internes de la companyia a les noves Recomanacions del Codi de Bon Govern de les Societats Cotitzades de febrer de 2015. Així, s'ha aprovat la Política de Comunicació amb accionistes, inversors i assessors de vot, la Política de Selecció de consellers i la nova Política de Responsabilitat Corporativa. També s'han encomanat noves funcions a la Comissió d'Auditoria i la Comissió de Nomenaments i Retribucions.

El conjunt de normes de govern està format per

> Estatuts Socials.
 Actualitzat el 2015

> Reglament de la Junta General d'Accionistes.

 Actualitzat el 2015

> Reglament del Consell d'Administració i les comissions corresponents.
 Actualitzat el 2015

> Codi Intern de Conducta en matèria relativa als Mercats de Valors.

> Codi Ètic.
 Actualitzat el 2015

> Política de Responsabilitat Corporativa.
 Actualitzat el 2015

> Política de Drets Humans.

> Política Anticorrupció.
 Actualizado en 2015

Es pot trobar més informació sobre les normes de govern en la pàgina web www.gasnaturalfenosa.com

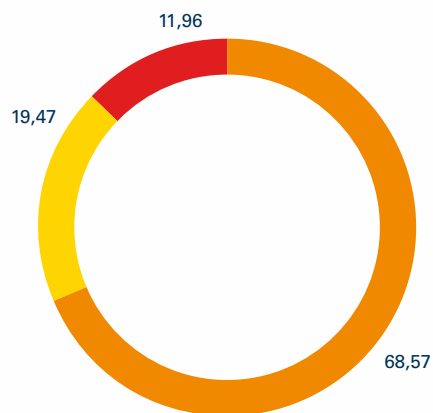

Per a més informació sobre les pràctiques del Consell d'Administració es pot consultar l'Informe Anual de Govern Corporatiu 2015.

Junta General d'Accionistes

Tenen dret a assistir físicament els accionistes que, de manera individualitzada o en grup amb altres, siguin titulars de 100 accions, sempre que les tinguin inscrites en el registre comptable corresponent amb cinc dies d'antelació.

Quòrum assistència a la Junta General d'Accionistes (%)

- Presents.
- No quòrum.
- Representats.

Quòrum 2015: 80,53.

Consell d'Administració

Resum de les funcions i facultats del Consell d'Administració i les comissions corresponents

Consell d'Administració

És l'òrgan de representació de l'entitat i, al marge de les decisions reservades a la Junta General, és el màxim òrgan de decisió de Gas Natural Fenosa. En particular, serà de la seva competència:

- > Determinar les orientacions estratègiques i els objectius econòmics.
- > Supervisar i verificar que els membres del primer nivell de direcció compleixen amb l'estratègia i els objectius.
- > Assegurar la viabilitat futura de la societat i la seva competitivitat.
- > Aprovar els codis de conducta.

Comissió Executiva: òrgan delegat del Consell d'Administració.

Comissió d'Auditoria: supervisa els sistemes i l'eficàcia del control intern i dels sistemes de gestió de riscos de la societat; l'elaboració de la informació financera i els serveis d'auditoria interna.

Comissió de Nomenaments i Retribucions: proposa els criteris de retribució dels consellers i la política general de remuneracions de la direcció. D'altra banda, revisa l'estructura i composició del Consell, supervisa el procés d'incorporació de nous membres i estableix les directrius per al nomenament de directius.

El Consell d'Administració, durant l'exercici de 2015, ha funcionat amb la normalitat esperada exercint plenament i sense interferències les seves competències i amb total respecte, tant de la legalitat vigent, com de les normes d'organització i funcionament del propi Reglament d'organització i funcionament.

En exercici de les seves competències el Consell d'Administració, durant 2015, ha debatut, analitzat, pres nota o adoptat acords sobre, entre d'altres, els temes següents:

- Proposta de distribució de resultats de l'exercici 2014 i de retribució a l'accionista.
- Pressupost 2015.
- Informe financer anual corresponent a l'exercici 2014.
- Formulació dels Comptes Anuals i Informe de Gestió (individuals i consolidats), corresponents a l'exercici 2014.
- Informe Anual de Govern Corporatiu 2014.
- Informe sobre les remuneracions dels consellers.
- Informe de l'avaluació periòdica del Consell d'Administració i les seves comissions en l'exercici 2014.
- Nomenament d'auditors de comptes (individuals i consolidats).
- Informe de Responsabilitat Corporativa.
- Modificació del Reglament d'organització i funcionament del Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA i les Comissions corresponents.
- Informes de situació sobre temes diversos.
- Convocatòria de la Junta General d'Accionistes: text de la convocatòria, dels acords que proposa el Consell i de la documentació complementària.
- Política de remuneracions dels consellers.
- Declaració intermèdia de gestió: primer trimestre de 2015 i tercer trimestre 2015.
- Nomenament de càrrecs en els diferents òrgans d'administració.
- Informe financer semestral que comprèn els estats financers intermedis resumits consolidats, l'informe de gestió consolidat i la informació financera seleccionada.
- Pla estratègic 2016-2018, amb visió 2020, reflexió estratègica i objectius *top-down*.
- Codi de Bon Govern de les societats Cotitzades 2015. Adaptació.
- Pressupost 2016: bases i escenari.

El Consell d'Administració, en 2015, va posar en marxa el procés d'elaboració del Pla Estratègic 2016-2018, amb visió 2020 amb l'aprovació de la reflexió estratègica i objectius *top-down*

Composició del Consell d'Administració i les diferents comissions (el 31 de desembre de 2015)

Consell d'Administració		Comissió Executiva	Comissió d'Auditoria	Comissió de Nomenaments i Retribucions	Naturalesa del càrrec
President	Sr. Salvador Gabarró Serra	President			Executiu
Vicepresident	Sr. Antonio Brufau Niubó			Vocal	Dominical
Conseller delegat	Sr. Rafael Villaseca Marco	Conseller delegat			Executiu
Vocal	Sr. Ramón Adell Ramón	Vocal	President		Independent
Vocal	Sr. Enrique Alcántara-García Irazoqui	Vocal			Dominical
Vocal	Sr. Xabier Añoveros Trías de Bes				Independent
Vocal	Sr. Francisco Belil Creixell		Vocal		Independent
Vocal	Sr. Demetrio Carceller Arce	Vocal			Dominical
Vocal	Sr. Isidro Fainé Casas				Dominical
Vocal	Sra. Benita María Ferrero-Waldner				Independent
Vocal	Sra. Cristina Garmendia Mendizábal			Vocal	Independent
Vocal	Sr. Emiliano López Achurra	Vocal			Independent
Vocal	Sr. Miguel Martínez San Martín	Vocal			Dominical
Vocal	Sr. Heribert Padrol Munté				Dominical
Vocal	Sr. Juan Rosell Lastortras	Vocal			Dominical
Vocal	Sr. Luis Suárez de Lezo Mantilla		Vocal		Dominical
Vocal	Sr. Miguel Valls Maseda			President	Independent
Secretari no conseller	Sr. Manuel García Cobaleda	Secretari	Secretari	Secretari	

Durant l'exercici de 2015 han cessat com a consellers Sr. Santiago Cobo Cobo, Sr. Nemesio Fernández-Cuesta Luca de Tena, Sr. Felipe González Márquez, Sr. Juan María Nin Génova i Sr. Carlos Losada Marrodán, i han estat reelegits Sr. Ramón Adell Ramón (conseller independent), Sr. Xabier Añoveros Trias de Bes (conseller independent), Sr. Demetrio Carceller Arce (conseller dominical), Sr. Heribert Padrol Munté (conseller dominical), Sr. Miguel Valls Maseda (conseller independent) i Sr. Rafael Villaseca Marco (conseller executiu).

D'altra banda, s'han produït els nous nomenaments següents:

- > **Sr. Francisco Belil Creixell**
(conseller independent).
- > **Sr. Isidro Fainé Casas**
(conseller dominical).
- > **Sra. Benita María Ferrero-Waldner**
(consellera independent).
- > **Sra. Cristina Garmendia Mendizábal**
(consellera independent).
- > **Sr. Miguel Martínez San Martín**
(conseller dominical).

Les qualitats personals i professionals dels consellers nomenats o reelegits es troben recollides en els documents posats a disposició dels accionistes en ocasió de la Junta General ordinària celebrada el dia 14 de maig de 2015 els títols dels quals són; "Identitat, currículum i categoria de conseller de les persones la ratificació, nomenament o reelecció de les quals com a consellers se sotmeti a l'aprovació de la Junta General"; i "Informes de la Comissió

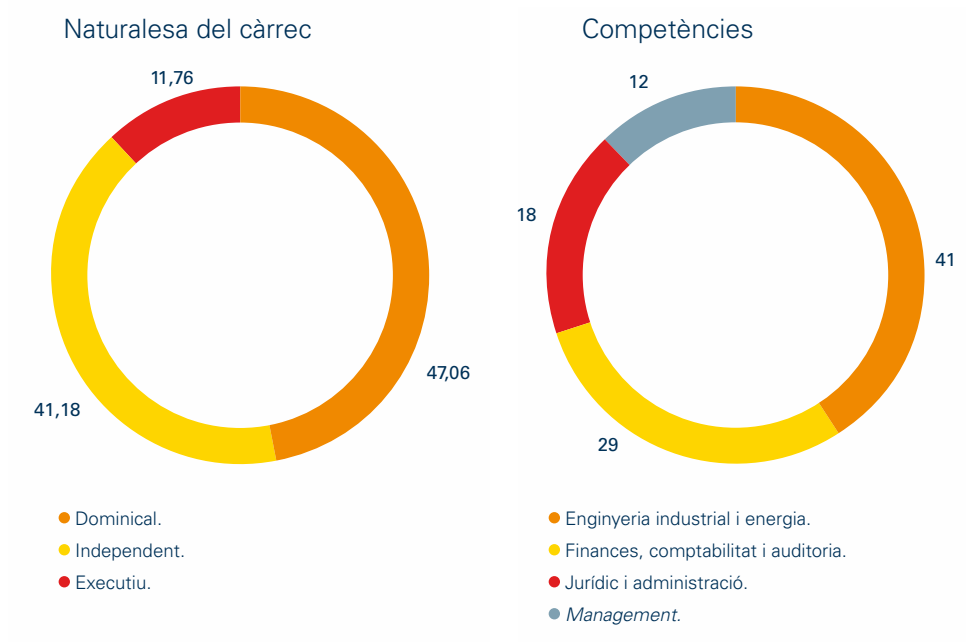
de Nomenaments i Retribucions i del Consell d'Administració en relació amb la ratificació, nomenament o reelecció dels consellers que se sotmeti a l'aprovació de la Junta General."

Els informes anteriors es troben en la pàgina web de la companyia, apartat Accionistes i Inversors, subapartat Junta General d'Accionistes 2015.

El president ha assistit a totes les reunions del Consell d'Administració

Perfil del Consell d'Administració (%)

Activitats i exercici del Consell d'Administració

Nombre de reunions del Consell d'Administració i les comissions corresponents

	Consell d'Administració	Comissió Executiva	Comissió d'Auditoria	Comissió de Nomenaments i Retribucions
2015	12	5	9	4
2014	12	3	7	6

Comitè de Direcció

El Comitè de Direcció duu a terme la coordinació de les àrees de negoci i corporatives. Entre les funcions principals hi ha les d'estudiar i proposar els

objectius, el Pla estratègic i el pressupost anual, així com elevar als màxims òrgans de govern les propostes de les actuacions que puguin afectar la consecució de l'estratègia de la companyia. Així mateix, tots els membres del Comitè de Direcció participen en l'elaboració del Mapa de Riscos Corporatiu, a través de reunions de

treball en les quals aporten la seva visió sobre les principals incerteses i eventuais efectes en els negocis.

El Comitè de Direcció està constituït de la següent manera¹:

Sr. Rafael Villaseca Marco
Conseller delegat

Sr. Carlos J. Álvarez Fernández
Direcció General
Econòmic-Financera

Sr. Sergio Aranda Moreno
Direcció General
de l'Amèrica Llatina

Sr. Antonio Basolas Tena
Direcció General d'Estratègia
i Desenvolupament

Sr. José Mª Egea Krauel
Direcció General de
Planificació Energètica

Sr. Manuel Fernández Álvarez
Direcció General de Negocis
Majoristes d'Energia

Sra. Rosa María Sanz García
Direcció General de
Persones i Recursos

Sr. Manuel García Cobaleda
Direcció General de Serveis
Jurídics i Secretaria del
Consell

Sr. Jordi Garcia Tabernero
Direcció General de Comunicació
i Gabinet de Presidència

Sr. Daniel López Jordà
Direcció General de Negocis
Minoristes d'Energia

Sr. Antoni Peris Mingot
Direcció General de
Negocis Regulats

¹ Durant l'exercici 2015 ha format part del Comitè de Direcció D. José Javier Fernández Martínez com a director general de Global Power Generation.

Política de remuneracions

Consell d'Administració

L'Informe Anual sobre la remuneració dels consellers es va presentar com a punt separat de l'ordre del dia i amb caràcter consultiu a la Junta General d'Accionistes celebrada el 2015.

La retribució respecte als consellers, per la seva pertinença al Consell i les seves comissions, està composta exclusivament per unes assignacions fixes que es determinen en funció dels càrrecs exercits.

El Consell d'Administració, previ informe favorable de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, va acordar mantenir, sense variació, per a l'exercici 2015 les mateixes retribucions per la pertinença al Consell d'Administració i a la Comissió Executiva que s'han aplicat des de 2007. Les retribucions com a membre de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i com a membre de la Comissió d'Auditoria es van actualitzar.

Retribució per pertinença al Consell d'Administració i les seves comissions (euros/anuals)

President del Consell d'Administració	550.000
Conseller	126.500
President de la Comissió Executiva	550.000
Membre de la Comissió Executiva	126.500
Membre de la Comissió de Nomenaments i Retribucions	25.000
Membre de la Comissió d'Auditoria	40.000

La política de retribució respecte al conseller delegat, per les seves funcions executives, es fonamenta en els aspectes següents:

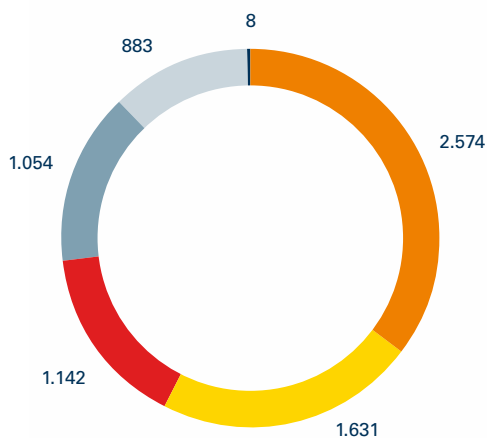
Concepte	Objectiu	Criteris
Retribució fixa.	Retribuir el nivell de responsabilitat d'aquestes funcions.	S'assegura que la retribució sigui competitiva respecte de l'aplicada per les companyies comparables.
Retribució variable anual.	Vincular la retribució amb els resultats de la companyia a curt termini.	Es calcula valorant la consecució d'objectius de l'exercici: econòmics (ebitda, resultat net, fons de maniobra operatiu/xifra de negocis), d'eficiència (consecució de sinergies), de creixement de negoci (increment net de punts de subministrament de gas i vendes de GNL a l'exterior) i de qualitat, seguretat i sinistralitat (índex de sinistralitat i satisfacció clients).
Retribució variable plurianual.	Enfortir el compromís amb la consecució dels objectius establerts en els plans estratègics.	Es calcula aplicant el grau d'assoliment d'objectius econòmics d'optimització i disciplina financera (ebitda, deute net/ebitda, capitalització borsària i valor empresa/ebitda) cadascun amb una ponderació del 25%. Es troben vigents els programes de retribució 2014-2016, 2015-2017 i 2016-2018.
Altres conceptes.	Garantir les prestacions assistencials i generals de la companyia.	Assegurances de salut i vida. Bonificació energia.

+ Addicionalment, la retribució es complementa amb aportacions al pla de pensions i l'assegurança d'estalvi col·lectiu.

D'altra banda, el Consell d'Administració del 26 de febrer de 2016 va acordar, a proposta de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, aprovar que els imports que percebrà el conseller delegat en l'any 2016, com a retribució fixa per les funcions executives diferents de les de supervisió o decisió col·legiada, ascendiran a 1.212 milers d'euros.

Retribució agregada del Consell d'Administració meritada el 2015 per tipus de retribució (milers d'euros)

- Per pertinença al Consell.
- Per pertinença a les comissions del Consell.
- Retribució fixa.
- Retribució variable curt termini.
- Retribució variable plurianual.
- Altres conceptes.

Total: 7.292 milers d'euros.

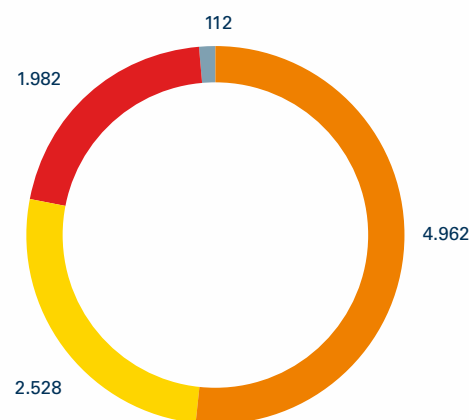
Comitè de Direcció

La retribució dels membres del Comitè de Direcció es determina pel Consell d'Administració a proposta de la Comissió de Nomenaments i Retribucions.

El model retributiu compta amb els mateixos components que els anteriorment indicats pel que fa al conseller delegat per les seves funcions executives.

La valoració del grau de compliment d'objectius va ser aprovada pel Consell d'Administració de 29 de gener de 2016.

Retribució agregada del Comitè de Direcció i del director d'Auditoria Interna¹ meritada el 2015 per tipus de retribució (milers d'euros)

- Retribució fixa.
- Retribució variable curt termini.
- Retribució variable plurianual.
- Altres conceptes.

Total: 9.584 milers d'euros.

¹ D'acord amb la Circular 5/2013 de la CNMV les retribucions de l'alta direcció han d'incloure els directius que tenen dependència directa del primer executiu de la companyia i també al director d'Auditoria Interna.

Gas Natural Fenosa considera que el seu model retributiu estableix incentius per a assegurar la creació sostenible de valor a curt, mitjà i llarg termini

Per a més informació sobre la política de remuneracions es pot consultar l'Informe Anual sobre remuneracions dels membres del Consell d'Administració 2015 així com l'Informe Anual de Govern Corporatiu 2015.

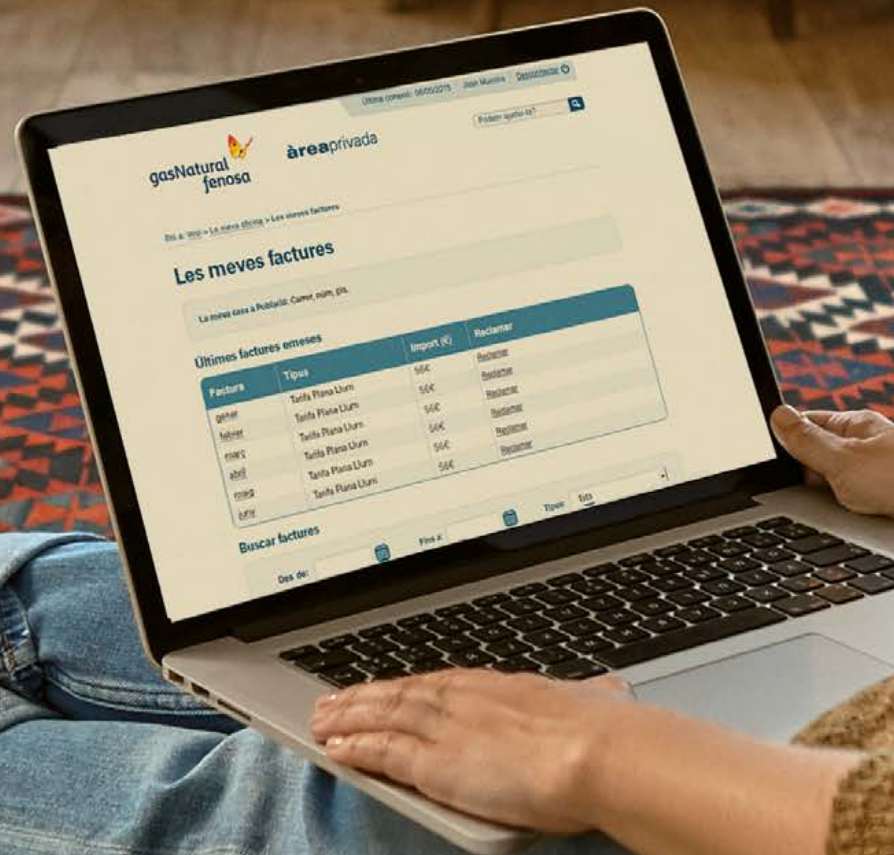
Tarifa Plana

Els nostres clients poden pagar la mateixa quota d'energia cada mes.

En Gas Natural Fenosa disposem d'una de les primeres tarifes planes d'electricitat i de gas natural del mercat.

Ajudem a controlar la despesa d'energia de la seva llar, amb la tranquil·litat de pagar el mateix tots els mesos. 200.000 clients ja gaudeixen de la seva tarifa plana.

Fet i dit

Informe Anual
Integrat 2015

Riscos i oportunitats

Un model que s'anticipa a
l'evolució de l'entorn. **Pàg. 60**

Principals riscos. **Pàg. 61**

Principals oportunitats. **Pàg. 63**

Per saber més d'aquest
projecte, escaneja
aquest codi QR amb
el teu dispositiu mòbil
o visita el *microsite* de
l'Informe Anual 2015.

Un model que s'anticipa a l'evolució de l'entorn

El model de gestió del risc de Gas Natural Fenosa busca garantir la predictibilitat de l'acompliment de la companyia en tots els aspectes rellevants per als seus grups d'interès. Això requereix establir la tolerància al risc a través de la fixació de límits per a les categories de risc més rellevants. Amb això, la companyia pot anticipar-se a les conseqüències de la materialització de certs riscos i es percep en els mercats com una companyia sòlida i estable, amb tots els beneficis que això comporta.

Gas Natural Fenosa analitza el seu perfil global de risc de manera contínua, a través de la identificació, caracterització i mesurament dels riscos de més rellevància pel seu impacte potencial sobre els estats financers de la companyia. Amb això, es determina el màxim nivell acceptat d'exposició al risc, així com els límits admissibles per a la seva gestió. Aquests límits s'assignen per a cada categoria de risc i també en termes globals, constituint així el perfil global de risc objectiu.

Cada unitat de negoci té informació específica dels principals tipus de riscos que la poden afectar. Amb això, es busca facilitar el procés de presa de decisions, la qual cosa, al seu torn, redunda de manera positiva en la companyia, ja que en millora la rendibilitat, la predictibilitat en el seu comportament i la seva eficiència.

El sistema inclou fonamentalment tres categories de risc:

- > **Risc de mercat**, entès com la incertesa relacionada amb els preus de les matèries primeres, tipus de canvi i tipus d'interès, els quals poden incidir sobre els balanços de la companyia, els costos de proveïment o la capacitat de finançament en els mercats de capitals. El focus del mesurament és doble: de curt termini orientat al compte de resultats, i de llarg termini orientat al valor de la companyia, incorporant la capacitat de generació de recursos de l'actiu i la seva estabilitat, la variabilitat de l'estructura financera exigible i la volatilitat de factors de descompte aplicables.
- > **Risc de crèdit**, entès com el risc de solvència financera de la cartera comercial de la companyia. Addicionalment, incorpora el mesurament a curt termini de les rendibilitats obtingudes en la col·locació d'excedents a entitats financeres, orientada a seleccionar carteres més eficients.
- > **Risc operacional**, entès com la possible ocurrència de pèrdues financeres originades per errors en processos, sistemes interns o altres factors. Permet l'objectivació del risc, determinant en la presa de consciència en la companyia i en la millor gestió de la seva exposició, claus en la percepció del mercat reassegurador en relació amb l'excel·lència operativa a Gas Natural Fenosa.

Per a més informació del model de gestió de riscos, es pot consultar l'Informe Anual de Govern Corporatiu 2015.

Principals riscos

Tipus de risc	Descripció	Gestió	Mètrica	Tendència	
Riscos de mercat					
Preu de matèries primeres	Gas	Volatilitat en els mercats internacionals que determinen el preu del gas.	Cobertures físiques i financeres.	Estocàstica.	↑ Desacoblements entre els contractes de llarg termini i els preus en <i>hubs</i> .
	Electricitat	Volatilitat en els mercats d'electricitat a Espanya i Portugal.	Cobertures físiques i financeres. Optimització del parc de generació.	Estocàstica.	↑ Penetració de renovables amb cost marginal zero i producció intermitent.
Tipus de canvi	Volatilitat en els mercats internacionals de divisa.	Diversificació geogràfica i macroeconòmica a través de les taxes d'inflació. Cobertures mitjançant finançament en moneda local i derivats.	Estocàstica.	↑ Incertesa sobre les perspectives de creixement a Amèrica Llatina.	
Tipus d'interès	Volatilitat en els tipus de finançament.	Cobertures financeres. Diversificació de les fonts de finançament.	Estocàstica.	↓ Increment de la fortalesa financera, en un context d'àgil despallanquejament.	
Risc de crèdit					
Crèdit	Potencial increment de la morositat, condicionat a la recuperació a Espanya.	Anàlisi de solvència de clients per definir condicions contractuals específiques. Procés de recobriment. Sistematització del càlcul del capital econòmic.	Estocàstica.	↔ S'espera una recuperació lenta a Espanya, d'acord amb la seva normalització macroeconòmica.	

Tipus de risc	Descripció	Gestió	Mètrica	Tendència		
Riscos operatius						
Regulador	Exposició a la revisió dels criteris i nivells de rendibilitat reconeguda per a les activitats regulades.	Intensificació de la comunicació amb organismes reguladors. Ajustament d'eficiències i inversions a les taxes reconegudes.	Escenaris.	↔	Diferents unitats de negoci amb diferents nivells de maduració.	
de gas	Desajustament entre l'oferta i la demanda de gas.	Optimització de contractes i actius a nivell global.	Estocàstica.	↔	Atonia conjuntural de la demanda a Espanya.	
Volum	d'electricitat	Reducció del buit tèrmic disponible.	Optimització balanç comercialització-generació.	Estocàstica.	↑	Atonia de la demanda a Espanya, tensant el buit tèrmic davant de l'increment de participació de renovables.
Operacional: riscos assegurables	Accidents, danys o indisponibilitats en els actius de Gas Natural Fenosa.	Plans de millora contínua. Optimització del Cost Total del Risc.	Estocàstica.	↓	Desenvolupament d'unitats específiques de supervisió.	
Operacional: imatge i reputació	Deteriorament de la percepció Gas Natural Fenosa des de diferents grups d'interès.	Identificació i seguiment de potencials fets reputacionals. Transparència en la comunicació.	Escenaris.	↔	Estabilització de les puntuacions de l'Índex Reprtrak.	
Operacional: medi ambient	Danys a l'entorn natural i/o social. Evolució de la regulació ambiental.	Plans d'Emergència en instal·lacions amb risc d'accident ambiental. Pòlisses d'assegurança específiques. Gestió integral ambiental.	Escenaris.	↓	Implantació d'un Sistema Integrat de Gestió, certificat i auditat anualment per Aenor.	

Tipus de risc	Descripció	Gestió	Mètrica	Tendència
Riscos operatius				
Operacional: canvi climàtic	<p>Evolució de factors mediambientals conseqüència del canvi climàtic.</p> <p>Regulació orientada a combatre'l.</p>	<p>Participació en Mecanismes de Desenvolupament Net.</p> <p>Comunicació freqüent amb organismes reguladors.</p>	Escenaris/estocàstica.	<p>↑</p> <p>Incertesa sobre les polítiques a desenvolupar orientades al foment de l'eficiència energètica.</p>
Operacional: exposició geopolítica	<p>Presència d'actius propis o contractes de subministrament en àrees geogràfiques de delicada estabilitat política.</p>	<p>Diversificació entre països i àrees geogràfiques.</p> <p>Pòlisses d'assegurança específiques (expropiació, CBI).</p>	Escenaris/estocàstica.	<p>↔</p> <p>Estancament de la situació al Pròxim Orient/Magrib.</p>

Mètriques emprades:

- **Estocàstica:** generació de senyals d'evolució de les magnituds més rellevants, prenent com a risc la màxima desviació respecte a l'escenari de referència, d'acord a un nivell de confiança predeterminat. Les magnituds esmentades són, típicament, ebitda, benefici després d'impostos, *cash-flow* o valor.
- **Escenaris:** anàlisi de l'impacte respecte a l'escenari de referència d'un nombre limitat de possibles incidències.

Principals oportunitats

Les oportunitats principals amb què Gas Natural Fenosa compta són:

- *Mix* de generació: el parc de generació de Gas Natural Fenosa, dominat per centrals de cicle combinat (CCC), compta amb la flexibilitat necessària per adaptar-se a diferents situacions de mercat, resultant un actiu valuós en l'aprofitament d'oportunitats relacionades amb la volatilitat dels preus i volums demandats en els mercats de gas i electricitat.
- Evolució dels mercats de CO₂: els diferents mecanismes proposats per la Comissió Europea orientats a incrementar el cost dels drets d'emissió tenen per objecte desincentivar l'ús de tecnologies més contaminants per a contrarestar així l'efecte del Canvi Climàtic. En aquesta situació, el parc de CCC de Gas Natural Fenosa seria més competitiu enfront del carbó, i pot aflorar, addicionalment, oportunitats en el mercat d'emissions.
- Cartera de proveïment de GN/GNL: la gestió de gasoductes, la participació en plantes i la flota de vaixells metaners permet cobrir les necessitats dels diferents negocis del grup de manera flexible i diversificada, optimitzat per als diferents escenaris energètics. Concretament, la flota de vaixells metaners converteix Gas Natural Fenosa en un dels majors operadors de GNL al món i referent a la conca atlàntica i mediterrània.
- Equilibrada posició estructural en negocis i àrees geogràfiques, molts dels quals tenen fluxos estables, independents del preu de les *commodities*, que permeten optimitzar la captura dels creixements esperats de la demanda energètica i maximitzar les oportunitats de nous negocis en nous mercats.

Retribució a l'accionista

El nostre propòsit és la creació contínua de valor per als nostres accionistes i el nostre compromís és proporcionar informació objectiva i transparent sobre l'evolució de la companyia.

Gas Natural Fenosa paga habitualment dos dividendes a l'any, un dividend a compte dels resultats de l'exercici anterior i un dividend complementari.

La proposta de distribució de resultats de l'exercici 2015 suposa un 10,1% més que l'any anterior.

Fet i dit

Informe Anual Integrat 2015

Resultat de l'exercici

Compromís amb els resultats. [Pàg. 66](#)

Excel·lència en el servei. [Pàg. 77](#)

Gestió responsable del medi ambient. [Pàg. 82](#)

Interès per les persones. [Pàg. 87](#)

Seguretat i salut. [Pàg. 91](#)

Cadena de subministrament responsable. [Pàg. 96](#)

Compromís social. [Pàg. 100](#)

Integritat. [Pàg. 104](#)

Per saber més d'aquest projecte, escaneja aquest codi QR amb el teu dispositiu mòbil o visita el *microsite* de l'Informe Anual 2015.

Compromís amb els resultats

Quins recursos són rellevants per a aquest compromís?

- > Financers.
- > Naturals.
- > Industrials.
- > Humans.
- > Intel·lectuals.
- > Socials.

Com mesurem el nostre exercici?

- > Ebitda.
- > Resultat net.
- > Inversions.
- > Endeutament.
- > Pay out.

Què significa per a Gas Natural Fenosa?

En un entorn actual complicat en els mercats energètics, Gas Natural Fenosa manté una estratègia basada a integrar els negocis de gas i electricitat per a aprofitar les sinergies d'ambdós i en una cartera de negoci en la qual s'equilibra el pes de les activitats regulades i les no regulades. La fortalesa d'aquest model es demostra una vegada més amb el compliment dels objectius establerts en el Pla estratègic 2013-2015.

Quin és el nostre compromís?

- > Mantenir la fortalesa i solidesa del model de negoci que permet el creixement, mantenir els objectius de dividend i que resulti atractiu per a accionistes i inversors.
- > Continuar amb la sòlida trajectòria demostrada amb el compliment sostingut dels objectius marcats.

Quines són les nostres principals fites en 2015?

- > Adquisició del 100% de la societat Gecal Renovables, SA (Gecalsa), completada a l'octubre de 2015 per un import de 104 milions d'euros. Gecalsa opera deu parcs eòlics i una planta fotovoltaica a Espanya que sumen una capacitat instal·lada neta de 222 MW.
- > Adquisicions durant 2015 de percentatges addicionals relacionats amb la compra de CGE.
- > Acord signat el 30 de setembre de 2015 amb Repsol Butano per a la compra d'actius de propà canalitzat (GLP), en virtut del qual Gas Natural Distribución adquirirà entorn de 250.000 punts de subministrament que es troben en l'àrea d'influència de les seves zones de distribució actuals, per un import total de 450 milions d'euros aproximadament, segons es vagin obtenint les preceptives autoritzacions administratives, cosa que permetrà que siguin connectats a la xarxa de distribució de gas natural.
- > Acord amb Kuwait Investment Authority (KIA) mitjançant el qual KIA subscriu una ampliació de capital de 550 milions de dòlars (493 milions d'euros) que suposa la seva entrada com a soci amb el 25% de Global Power Generation SA (GPG), matriu del subgrup que integra els actius de generació internacional de Gas Natural Fenosa.
- > Noves operacions de finançament com la concessió, al novembre 2015, pel Banc Europeu d'Inversions (BEI) d'un préstec per import de fins a 900 milions d'euros destinat a finançar part de les inversions de distribució de gas a Espanya per als exercicis 2015-2018.

Anàlisi dels resultats econòmics 2015

Consolidar i mantenir l'acompliment sostenible de la companyia

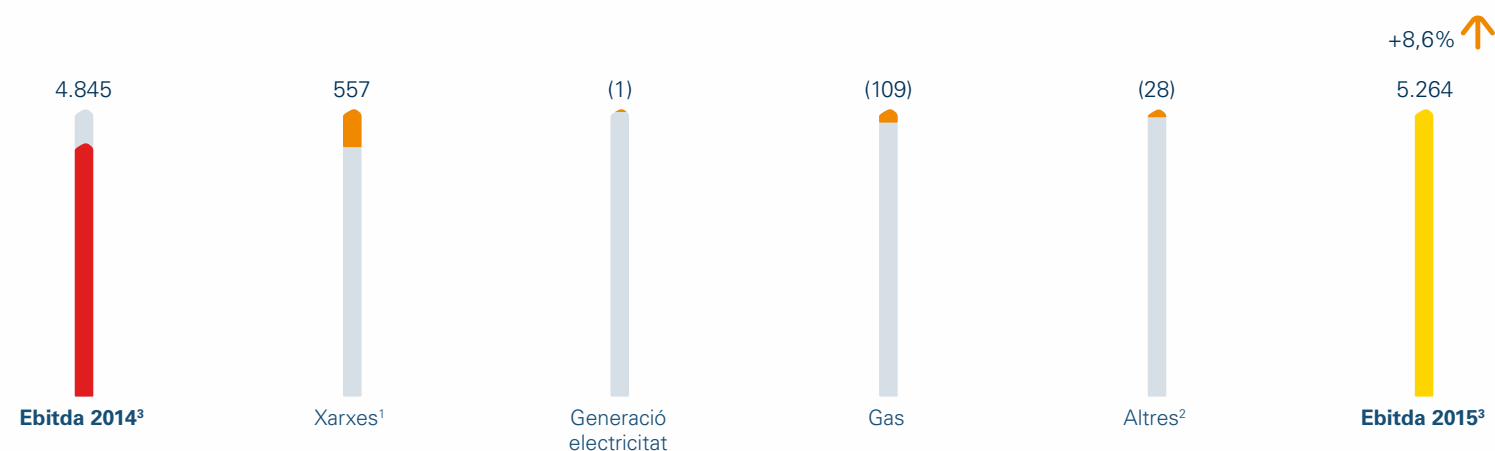
Resultats (milions d'euros)

	2015	2014 ¹	2013
Import net de la xifra de negocis	26.015	24.697	24.322
Ebitda	5.264	4.845	4.849
Benefici d'exploració	3.261	3.185	3.022
Benefici net atribuïble	1.502	1.462	1.445

¹ Les dades del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 s'han re-expressat reclassificant operacions interrompudes el negoci de gas líquid de petroli (GLP) a Xile en aplicació de la NIIF 5.

El benefici net de l'exercici 2015 se situa en 1.502 milions d'euros i augmenta en un 2,7%, i assoleix l'objectiu previst en el pla estratègic 2013-2015.

El gràfic següent mostra l'evolució de l'ebitda per línia de negoci (en milions d'euros):

¹ 471 milions d'euros corresponen a CGE.

² Inclou -32 milions d'euros del negoci de telecomunicacions el 2014, mineria i altres.

³ Activitats discontinuades: GLP Xile 112 milions d'euros el 2015 i 8 milions d'euros el 2014. Si no es té en compte l'anterior, l'ebitda creix un +10,8%.

Les activitats regulades aporten un gran creixement (+3,4% ex CGE)

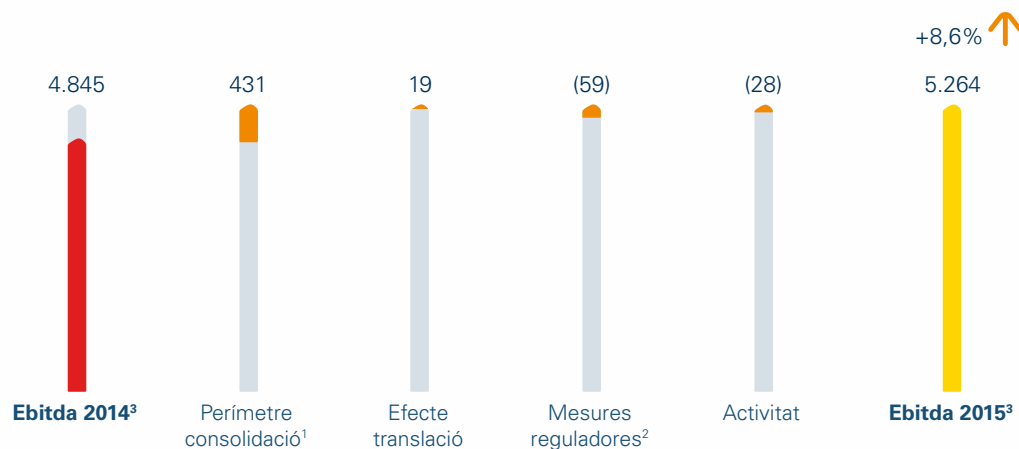

L'èbitda consolidat de l'exercici 2015 augmenta 419 milions d'euros i arriba als 5.264 milions d'euros, amb un augment del 8,6% respecte al 2014. Si no hagués estat re-expressat 2015 (112 milions d'euros) i 2014 (8 milions d'euros) l'èbitda hagués crescut un 10,8%.

La societat xilena Compañía General de Electricidad (CGE) s'incorpora al perímetre de consolidació de Gas Natural Fenosa el 30 de novembre de 2014, per tant, l'any anterior amb què es compara només va tenir contribució al mes de desembre de 2014 davant a l'any complet en aquest exercici, aporta 499 milions d'euros a l'èbitda consolidat el 2015 (28 milions d'euros el 2014) i compensa d'una banda l'impacte diferencial respecte a l'any anterior de les mesures reguladores del Reial Decret-Llei 8/2014 que afecta les activitats regulades de gas a Espanya amb efectes des del dia 5 de juliol de 2014, que puja a 59 milions d'euros i, de l'altra, l'aportació del negoci de telecomunicacions de 32 milions d'euros, desinvertida al juny de 2014.

Així mateix, l'evolució de les monedes en la translació d'aquestes a euros ha tingut un impacte en l'èbitda de l'any 2015 positiu de 19 milions d'euros respecte al de 2014 i ha estat causat, fonamentalment, per l'apreciació del dòlar respecte a l'euro que mitiga l'efecte de la depreciació d'altres monedes, fonamentalment el peso colombià i el real brasiler.

Ebitda per principals impactes (milions d'euros)

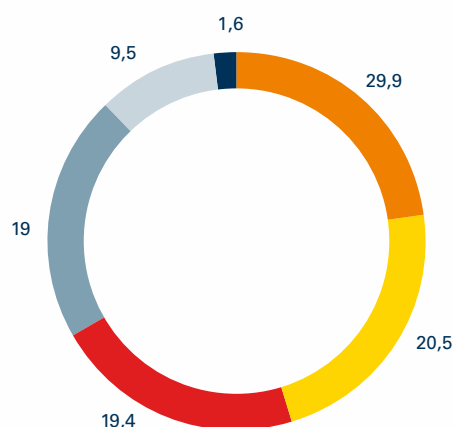
¹ Inclou 456 milions d'euros de CGE, - 32 milions d'euros de telecomunicacions i 7 milions d'euros de Gecalsa.

² Nova regulació de distribució de gas a Espanya.

³ Activitats discontinuades: GLP Xile 112 milions d'euros el 2015 i 8 milions d'euros el 2014. Si no es té en compte l'anterior, l'èbitda creix un +10,8%.

Ebitda per activitats (%)

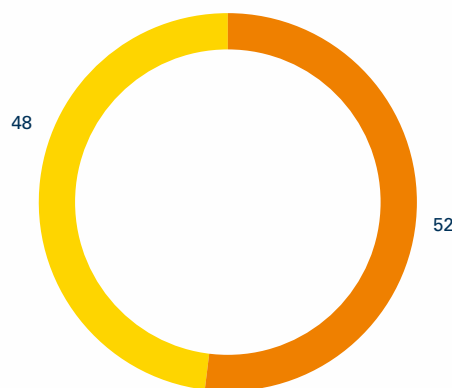

- Distribució gas.
- Gas.
- Distribució d'electricitat.
- Electricitat.
- CGE.
- Altres.

Per a més informació sobre l'evolució dels diferents negocis del grup, veure l'Informe de Gestió Consolidat 2015.

Ebitda per zona geogràfica (%)

- Espanya.
- Internacional.

L'activitat regulada de gas suposa un 29,9% del total consolidat i li segueix l'activitat de gas que representa un 20,5%, l'activitat de distribució d'electricitat amb un 19,4% i la generació d'electricitat amb un 19%. La recent adquisició de CGE contribueix amb un 9,5%.

L'èbitda de les activitats internacionals de Gas Natural Fenosa augmenta un 16,9% per la incorporació de CGE i representa un 48% del total consolidat enfront d'un 44,7% l'any anterior. D'un altre costat, l'èbitda provinent de les operacions a Espanya baixa un 2% i redueix el seu pes relatiu en el total consolidat al 52% respecte el 55,3% de l'any anterior.

Adquisició a Xile

Ebitda CGE (en euros) 2015/2016 → +5,6%

Benefici net (en euros) 2015/2016 → +66,7%

Cobertura Equity CGE vs. t/c → Rang entre 35-45% en diferents venciments (quatre a sis anys).

CGE està mostrant un potencial de creixement sostenible gràcies a un entorn regulador estable i favorable, així com a sòlids fonamentals en el sector energètic

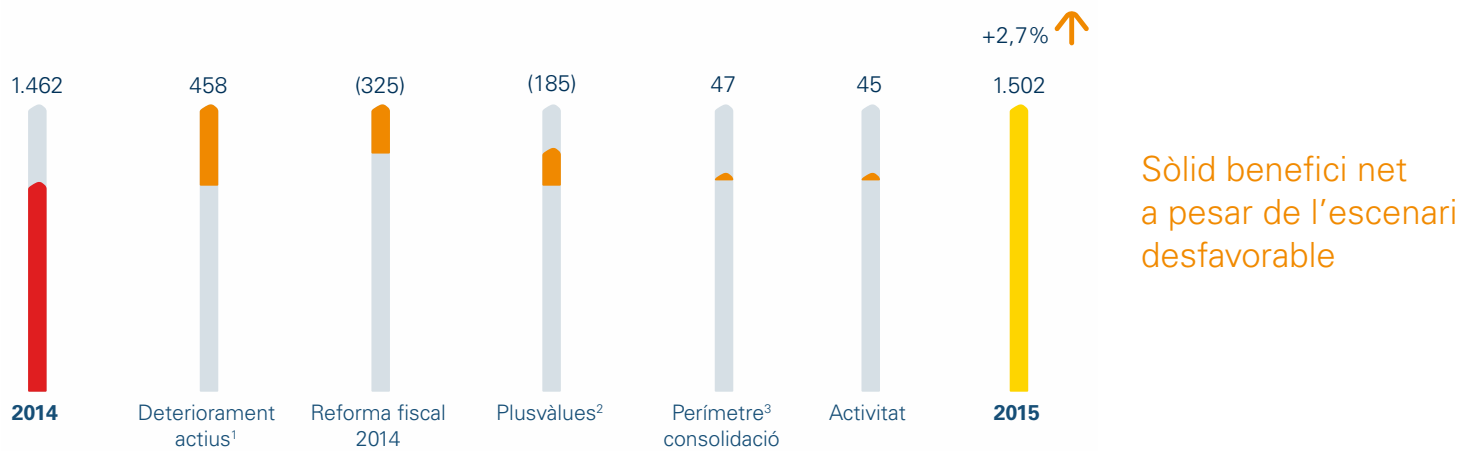
> Tot i els resultats extraordinaris positius de 2014, CGE està contribuint significativament als resultats de Gas Natural Fenosa.

- Amb un augment substancial del benefici net (+66,7%), gairebé el doble que el 2014.
- Mostrant un *equity hedge* rellevant enfront de variacions en el tipus de canvi.

> Contribució de 63 milions d'euros al benefici net consolidat: adquisició additiva.

El gràfic següent mostra l'evolució del benefici net per impactes principals (en milions d'euros):

¹ Correspon a deteriorament enregistrats en 2014: -25 milions d'euros en Nueva Generadora del Sur (NGS) i -433 milions d'euros en Unión Fenosa Gas.

² Inclou -190 milions d'euros de venda de telecomunicacions i 5 milions de la venda de Begasa.

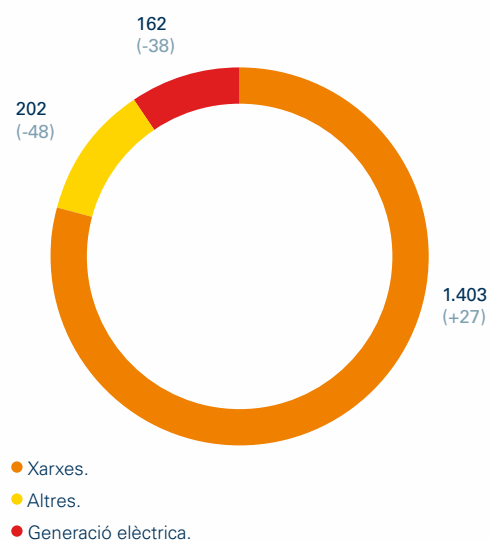
³ Inclou l'efecte net de l'adquisició de CGE (+53 milions d'euros) i la desinversió de telecomunicacions (-15 milions d'euros) i Begasa (-1 milió d'euros).

Inversions (milions d'euros)

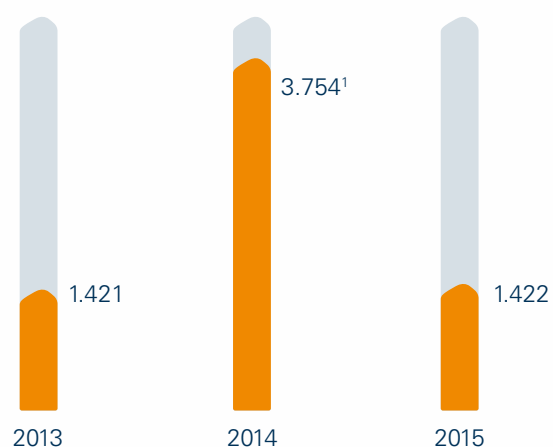
	2015	2014	2013
Inversions materials i intangibles	1.767	1.752	1.455
Inversions financeres	315	2.590	142
Inversions totals	2.082	4.342	1.597

Inversió¹ 2015 per negoci (milions d'euros)

(variació vs. 2014) (%)

¹ Material i immaterial.

Evolució de les inversions netes (milions d'euros)

¹ Inclou adquisició de CGE (2.519 milions d'euros).

En l'evolució de les inversions cal destacar:

- > Una gestió proactiva d'actius: desinversió d'actius no estratègics (Telecomunicacions 510 milions d'euros, Begasa 97 milions d'euros), entrada de socis estratègics (GPG 550 milions de dòlars).
- > Adquisició d'un 8,3% addicional en Metrogas; reestructuració del negoci de gas a Xile (GLP).

Deute financer (milions d'euros)

	2015	2014	2013
Deute financer net	15.648	16.942	14.252
Deute financer net/ebitda	3,0x	3,5x ²	2,9x
Ebitda/resultat financer	5,9x	6,1x	6,0x
Endeutament ¹ (%)	45,8	48,5	48,8

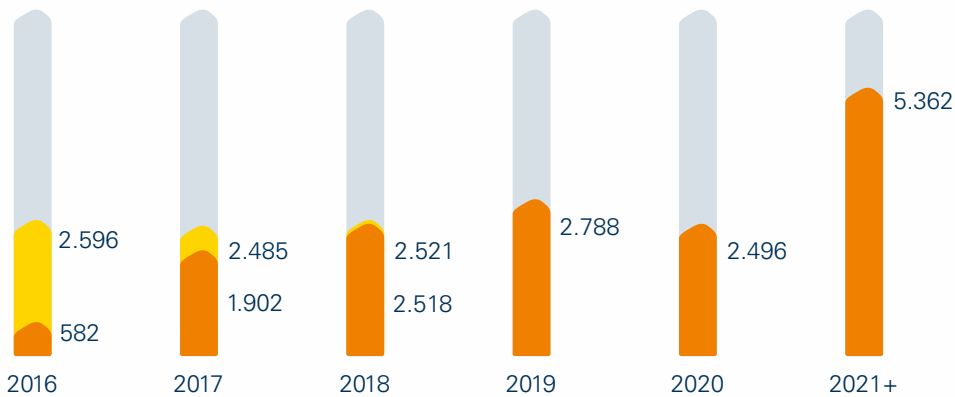
¹ Deute financer net/(Deute financer net + Patrimoni net).

² La ràtio proforma estimada de 2014, considerant que la presa de control de CGE s'hagués realitzat amb efectes 1 de gener de 2014 ascendiria 3,2x.

El 31 de desembre de 2015, el deute financer net arriba als 15.648 milions d'euros i situa la ràtio d'endeutament en el 45,8%.

Les ràtios de Deute net/ebitda i Ebitda/resultat financer se situen el 31 de desembre de 2015 a 3,0x i en 5,9x, respectivament.

Venciment del deute el 31 de desembre de 2015 (€ (milions d'euros))

● Deute net: 15,6 milers de milions d'euros. ● Deute brut: 18,2 milers de milions d'euros.

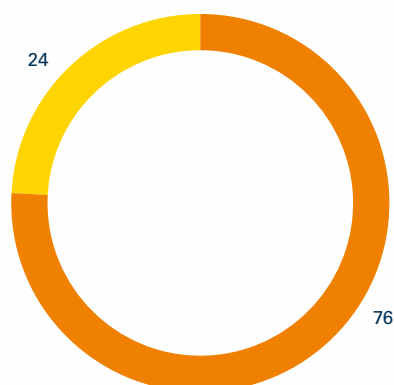
El gràfic anterior mostra el calendari de venciments del deute net de Gas Natural Fenosa el 31 de desembre del 2015.

Quant a la distribució de venciments del deute financer net, el 84,1% té venciment igual o posterior a l'any 2018. La vida mitjana del deute net se situa lleugerament per sobre dels cinc anys.

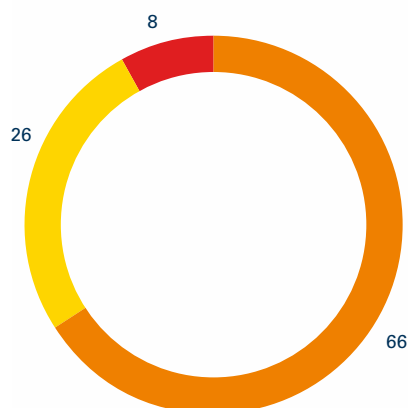
Els gràfics següents mostren una estructura eficient del deute net:

Majoria de deute a tipus fix obtingut a nivells molt competitiu (%)

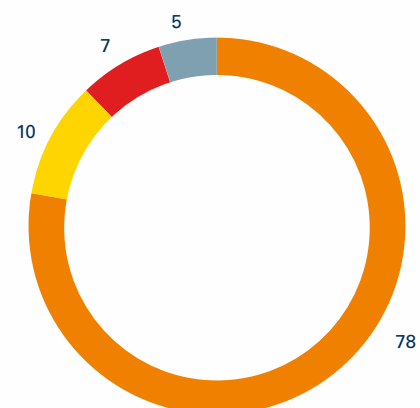
● Fix.
● Variable.

Fonts de finançament diversificades (%)

● Mercat de capitals.
● Préstecs bancaris.
● Bancs institucionals.

Política conservadora d'exposició al tipus de canvi (%)

● Euro.
● CLP.
● Altres.
● Dòlars EUA.

Considerant l'impacte de les cobertures financeres contractades, el 76% del deute financer net està a tipus d'interès fix i el 24% a tipus variable. El 3,7% del deute financer net té venciment a curt termini i el 96,3% restant, a llarg termini.

El 31 de desembre de 2015, l'efectiu i altres actius líquids equivalents, juntament amb el finançament bancari disponible, totalitzen una liquiditat de 10.601 milions d'euros, fet que implica la cobertura de venciments superior als 24 mesos.

Adicionalment, es disposa de capacitat per a emetre deute no utilitzada per import de 5.790 milions d'euros.

Qualificació creditícia del deute de Gas Natural Fenosa a curt i llarg termini

	Llarg termini	Curt termini
Fitch	BBB+	F2
Moddy's	Baa2	P-2
Standard & Poor's	BBB	A-2

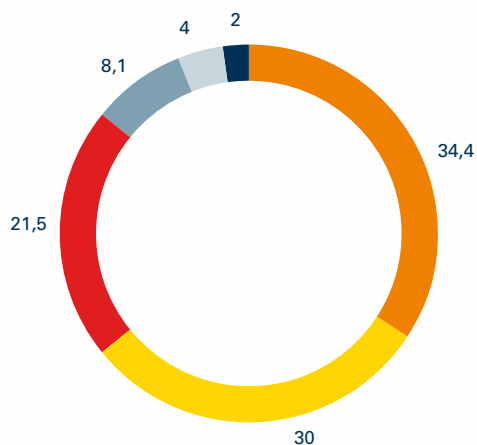
Informació borsària i remuneració a l'accionista

Pel que fa a l'evolució borsària de la companyia, les accions de Gas Natural Fenosa van tancar l'exercici del 2015 a un preu de 18,815 euros i una capitalització borsària de 18.828 milions d'euros, fet que suposa una disminució del 9,6% respecte al tancament de l'any anterior, enfront d'una caiguda de l'Ibex 35 del 7,2%.

	2015	2014	2013
Nre. d'accionistes (milers)	73	73	77
Nre. d'accions mitjà	1.000.689.341	1.000.689.341	1.000.689.341
Cotització al tancament (euros)	18,82	20,81	18,69
Capitalització borsària el 31/12 (milions d'euros)	18.828	20.824	18.708
Benefici per acció (euros)	1,57	1,46	1,44
Pay out (%)	66,6	62,1	62,1
Dividend total ¹ (milions d'euros)	1.001	909	898
Dividend per acció	1,00	0,91	0,90
Relació cotització-benefici (PER)	12,5x	14,2x	12,9x

¹ Considerant l'import total equivalent destinat a dividends. El 2015, inclou dividend complementari per 593 milions d'euros pendent d'aprovació per la Junta General d'Accionistes.

Accionistes i inversors de
Gas Natural Fenosa
(% el 31 de desembre de 2015)

- Grup "la Caixa".
- Grup Repsol.
- Inversors institucionals internacionals.
- Minoristes.
- Sonatrach.
- Inversors institucionals espanyols.

**Compromís i relació contínua
amb els accionistes**

L'aplicació del resultat de l'exercici 2014 aprovada per la Junta General d'Accionistes celebrada el 14 de maig de 2015 va suposar destinar 909 milions d'euros en efectiu a dividends, aconseguint un *pay out* del 62,1% i una rendibilitat del 4,4% prenent com a referència la cotització el 31 de desembre de 2014 de 20,81 euros per acció.

Conseqüentment i atenent al nombre d'accions en circulació, es va distribuir un dividend brut total de 0,91 euros per acció, del qual es va realitzar un primer abonament el 8 de gener de 2015, com a dividend a compte de 0,397 euros per acció i l'1 de juliol de 2015, un dividend complementari de 0,511 euros per acció que ha suposat un desemborsament de 512 milions d'euros en efectiu.

La proposta de distribució de resultats de l'exercici 2015, que el Consell d'Administració elevarà a la Junta General Ordinària d'Accionistes per a la seva aprovació, suposa destinar 1.001 milions d'euros a dividends, un 10,1% més que l'any anterior, elevant el *pay out* al 66,6%. El pagament del dividend complementari de 0,5922 euros per acció es farà en efectiu.

Indicadors de canals de comunicació

La companyia també va continuar amb el programa de comunicació amb analistes i inversors, enfortint, amb la major transparència, la informació economico-financera que els permeti el seguiment del projecte empresarial de Gas Natural Fenosa.

	2015	2014	2013
Reunions amb inversors i analistes	432	397	491

Presència en índex d'inversió socialment responsable i reconeixements externs

Des de fa deu anys, Gas Natural Fenosa ha format part, de manera ininterrompuda, del Dow Jones Sustainability Index (DJSI). El 2015, la companyia va ser distingida com a líder de supersector "Utilities" (gas, electricitat i aigua) i, a més, va continuar sent, per quart any consecutiu, líder del sector Gas "Utilities"; i es van valorar amb elevades puntuacions aspectes com Codi de conducta, Canvi climàtic, Ciutadania corporativa, Política de defensa de la competència, i Pràctiques laborals i drets humans. Així mateix, va ser inclosa, per desena vegada, en la variant europea de l'índex, el DJSI Europe.

De la mateixa manera, Gas Natural Fenosa ha mantingut, per catorzè any consecutiu, la seva presència a FTSE4Good, al qual pertany des dels seus inicis, el 2001.

El 2015, Gas Natural Fenosa ha mantingut la seva presència en altres índexs de sostenibilitat com ara els índexs Ethibel Sustainability Index Excellence Europe, STOXX ESG Leaders Índexs i Euronext Vigeo, del qual la companyia forma part de les variants World 120, Europe 120 i Eurozone 120, fet que el que la situa com una de les 120 empreses líders en sostenibilitat d'Amèrica, Àsia-Pacífic i Europa.

	2015	2014	2013
Evolució de la qualificació Gas Natural Fenosa a DJSI	89	86	88

La companyia també forma part de l'MSCI Global Climate Index, que inclou companyies líders en la mitigació de factors que contribueixen al canvi climàtic en el curt i llarg termini.

Gas Natural Fenosa, supersector líder a Dow Jones Sustainability Index

En l'Anuari de la Sostenibilitat 2016 de RobecoSAM, Gas Natural Fenosa va ser qualificada com Industry Leader del sector "Utilities" (gas, electricitat i aigua), distinció que la reconeix com la companyia amb la puntuació més elevada i, per tant, com la més preparada per a aprofitar les

oportunitats i gestionar els riscos derivats del desenvolupament econòmic. A més, va ser distingida amb la categoria Gold Class dins el sector Gas Utilities.

Adicionalment, Gas Natural Fenosa ha estat el 2016 Industry Mover del sector Gas "Utilities"; en passar d'obtenir 86 punts el 2014 a 89 punts el 2015. Aquest any ha estat el primer en què RobecoSAM ha triat, dins el 15% de companyies amb millor puntuació de cada sector, a l'Industry Mover. Aquesta qualificació destaca la companyia que ha aconseguit les millores proporcionals més grans en el seu acompliment en sostenibilitat en l'últim any.

Excel·lència en el servei

Quins recursos són rellevants per a aquest compromís?

- > Financers.
- > Naturals.
- > Industrials.
- > Humans.
- > Intel·lectuals.
- > Socials.

Com mesurem el nostre exercici?

- > Satisfacció de la qualitat del servei global.
- > Temps d'interrupció equivalent de la potència instal·lada (TIEPI).
- > Índex de satisfacció amb la continuïtat del subministrament de gas.
- > Inversió en R+D.

Què significa per a Gas Natural Fenosa?

Gas Natural Fenosa busca diferenciar mitjançant el desenvolupament de productes i serveis adaptats a les necessitats dels seus clients, que constitueixen una aposta innovadora i siguin un complement dels productes tradicionals.

Amb l'objecte de proporcionar un servei excel·lent i oferir una resposta efectiva, la companyia ha adoptat un enfocament proactiu per millorar la qualitat del servei que proporciona i l'eficiència operacional dels seus processos.

Quin és el nostre compromís?

- > Treballar per a la millora contínua de la seguretat, fiabilitat i competitivitat de tots els productes i serveis, oferint el nivell més alt de qualitat possible en funció de les millors tècniques disponibles.
- > Promoure una comunicació activa i bidireccional que permeti entendre les expectatives i opinions dels clients i facilitar les gestions a través d'una operativa simple i eficient.
- > Diversificar i ampliar l'oferta comercial de productes i serveis d'alt valor afegit aplicant la innovació tecnològica.

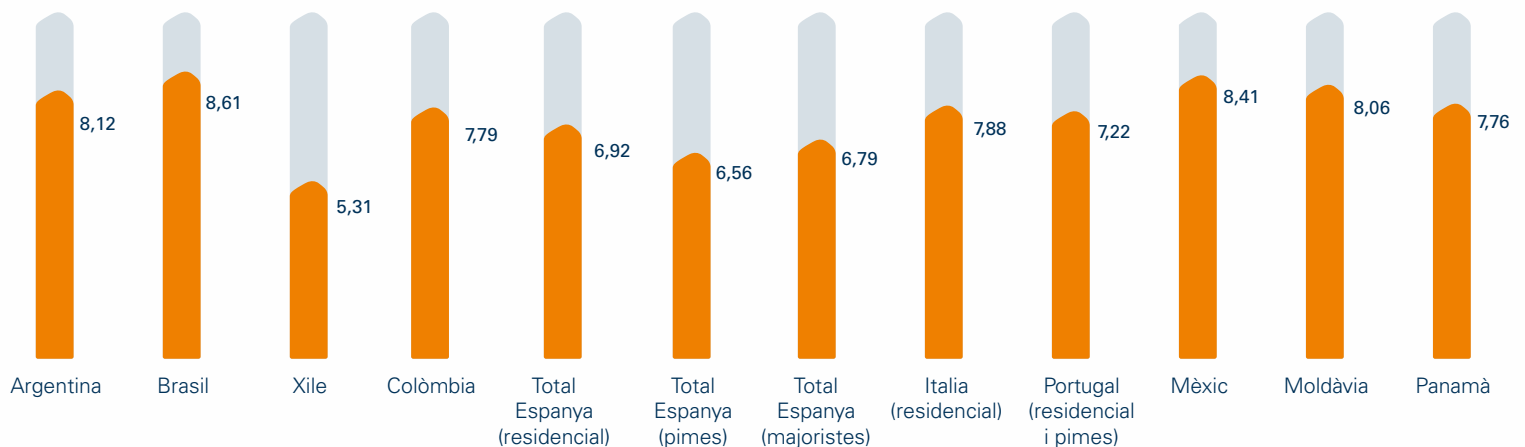
Quines són les nostres principals fites en 2015?

- > Consolidar el projecte Customer Experience amb abast global per aconseguir la satisfacció del client com a objectiu irrenunciable i factible a través d'un procés de millora de l'experiència del client com a part de la cultura de la companyia.
- > Desenvolupar un nou model d'atenció al client al Brasil, Colòmbia, Espanya, Mèxic, Panamà, Portugal i Xile basat en un únic model organitzatiu, formatiu, tecnològic i recolzat en un únic proveïdor del servei.
- > Desenvolupar el Projecte Teseo amb l'objectiu d'eliminar barreres d'accés a clients amb algun tipus de discapacitat o amb necessitats especials i millorar-ne l'experiència.

Anàlisi dels resultats 2015

Treballar per a la millora contínua de la seguretat, fiabilitat i competitivitat de tots els productes i serveis

Satisfacció de la qualitat del servei global

De nou, el 2015, Gas Natural Fenosa va continuar com a líder en satisfacció en el segment minorista a Espanya, on l'índex de satisfacció global (en escala de 0 a 10) va ser de 6,92 en l'àmbit residencial, i de 6,56 en pimes, i presenta una diferència positiva enfront de la mitjana de la competència que es va situar en 6,13 i 5,95, respectivament. En el segment majorista, l'índex de satisfacció global es va posicionar en 6,79 davant de la mitjana de la competència que va ser de 6,44.

Durant 2015 es consolida l'eina Customer Experience Management (CEM), com a element clau per mesurar l'experiència del client. Mitjançant aquesta eina, després d'una interacció del client amb la companyia, se li envia una enquesta breu per conèixer el seu grau de satisfacció i recomanació, i se li demana una valoració sobre la seva experiència.

Aquesta eina permet una actuació correctiva immediata, realitzada mitjançant la gestió d'alertes que s'activen quan no s'assoleixen els llindars mínims de satisfacció i recomanació exigits, per mantenir l'estàndard de qualitat que la companyia s'imposa en la relació amb els seus clients.

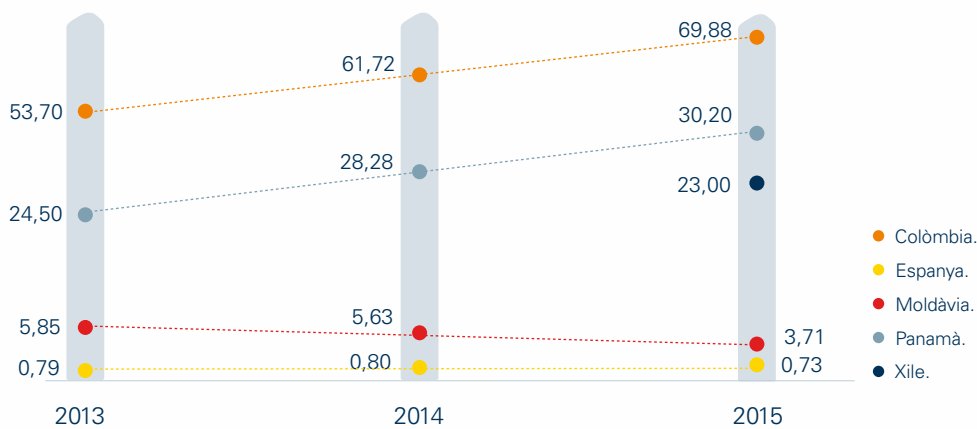
El mesurament constitueix la base sobre la qual s'assenta el projecte Customer Experience, ja que permet monitoritzar els moments de contacte amb els clients i desenvolupar plans d'acció per a millorar-ne l'experiència.

La vivència emocional dels clients és clau perquè les experiències siguin tan satisfactòries com sigui possible. L'objectiu és tenir el client en el centre de l'activitat de la companyia. Així, Gas Natural Fenosa pretén acompanyar-lo al llarg de la seva vida oferint-li una experiència i aportant-li valor afegit mitjançant assessorament personalitzat.

A més de realitzar un seguiment continu de la qualitat percebuda, la companyia tracta de millorar els indicadors que fa servir per a gestionar la qualitat en el servei prestat als seus clients. Entre altres

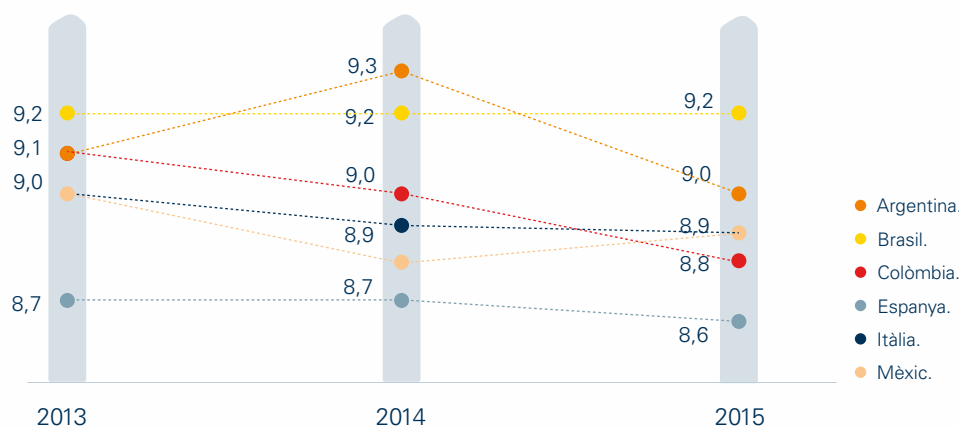
indicadors de subministrament elèctric i de gas el TIEPI i l'índex de satisfacció amb la continuïtat del subministrament de gas, respectivament, mostren la qualitat en el servei proporcionat.

Temps d'Interrupció Equivalent de la Potència Instal·lada (TIEPI) (hores)*

*Dades relatives al negoci de distribució d'electricitat.

Índex de satisfacció continuïtat del subministrament de gas (/10)*

*Dades relatives al negoci de distribució de gas.

Promoure una comunicació activa i bidireccional

Els clients requereixen cada dia més nivell d'informació i diàleg amb la companyia. Per a això, Gas Natural Fenosa ha adaptat les comunicacions amb els seus clients a través de l'ús de les noves tecnologies, afavorint-ne un contacte permanent.

El 2015, la venda en línia de Gas Natural Fenosa a Espanya ha experimentat un gran creixement, amb un total de 34.000 vendes de serveis i subministraments. Així mateix, durant aquest any es van realitzar proves d'abast en el canal en línia de contractació i s'han obtingut resultats importants, els quals han suposat un augment d'un 200% en la contractació a través d'aquest canal. El 2015, més de 15 milions de clients van visitar i es van informar en línia sobre l'oferta de Gas Natural Fenosa.

Respecte del servei al client, un total de 4,3 milions de clients han utilitzat la plataforma en línia habilitada per la companyia.

A més, el 2015 la companyia va desenvolupar una nova aplicació de l'Àrea Clients per iOS i Android que inclou diferents funcionalitats que permeten al client gestionar el seu compte de manera còmoda i senzilla des de qualsevol dispositiu mòbil.

Aquests avanços han permès que la taxa d'ús en línia en *servicing* respecte a l'ús fora de línia hagi incrementat dos punts, fins al 17%.

En relació amb la comunicació a través de xarxes socials, durant 2015, es va arribar als 27.000 usuaris i els *community managers* s'han realitzat més de 9.500 atencions.

Juntament amb l'ús de les noves tecnologies, Gas Natural Fenosa té present que la factura continua sent el principal canal de comunicació amb els seus clients. Per això, a través d'aquesta es realitzen comunicacions d'interès per al client que ajuden a explicar-ne el contingut i els canvis regulador.

Gas Natural Fenosa va desenvolupar el 2015 un nou model, més proper i personalitzat, aconseguint que els clients estiguin més satisfets amb el servei d'atenció al client prestat per la companyia.

El nou model respon a les necessitats que els clients han traslladat a la companyia. És àgil, senzill, proper, expert i resolutiu, per millorar la seva experiència amb Gas Natural Fenosa. Es basa en un únic model organitzatiu, formatiu, tecnològic i recolzat en un únic proveïdor del servei, que s'ha implantat al Brasil, Xile, Colòmbia, Espanya, Mèxic, Panamà i Portugal. Al final de cada trucada atesa es pregunta als clients pel seu grau de satisfacció i si recomanarien a la companyia, i se'ls torna a contactar en cas que considerin que no la recomanarien.

Per tal d'eliminar barreres d'accés a clients amb algun tipus de discapacitat o amb necessitats especials i millorar la seva experiència de client, durant 2015 es va desenvolupar el projecte Teseo.

Dins el compromís amb la privacitat i seguretat de les dades d'empleats i clients, Gas Natural Fenosa ha definit una política de seguretat de la informació, que en garanteix el tractament adequat en tot el seu cicle de vida, des que es recull i es tracta fins que s'elimina o custodia en finalitzar la relació amb aquests.

En aquesta mateixa línia, el 2015, es va posar en marxa un procés específic per a la gestió de les reclamacions dels clients pel que fa a privacitat, per a la seva anàlisi, investigació de causes i plantejament de solucions individualitzades. En aquest sentit, s'han analitzat, investigat i resolt, de manera individualitzada, un total de 776 reclamacions de privacitat dels clients, apreciant una millora a causa de la disminució de les sol·licituds d'informació provinents de l'Agència de Protecció de Dades.

Per a més informació sobre el compromís amb els clients, veure el capítol "Excel·lència en el servei" de l'Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Diversificar i ampliar l'oferta comercial de productes i serveis d'alt valor afegit aplicant la innovació tecnològica

La innovació és un dels motors del desenvolupament de Gas Natural Fenosa, per la qual cosa destina una part important dels seus recursos i esforços a les activitats de R+D+i tractant de buscar una optimització dels recursos, de desenvolupar noves tecnologies i de mantenir-se al corrent dels avenços tecnològics en els sectors en què opera.

(milions d'euros)	2015	2014	2013
Inversió total	15,7	13,7	12,5

Les principals línies tecnològiques per les quals aposta la companyia són les següents: transport i distribució de l'electricitat, emmagatzematge d'energia, energies renovables, eficiència i serveis energètics, tecnologies i solucions avançades de generació i xarxa de gas, mobilitat sostenible i gas renovable.

En l'àmbit del transport i la distribució d'electricitat, les principals activitats durant 2015 es van centrar en l'automatització de l'operació i en el manteniment de les infraestructures elèctriques.

En el cas de l'emmagatzematge d'energia, les activitats s'orienten cap a un augment encara més gran de la qualitat i fiabilitat del subministrament, en desenvolupar solucions conjuntes amb els clients i, així mateix, en permetre més integració a la xarxa de l'electricitat d'origen renovable i més fàcil. En aquest àmbit, el 2015, ha estat rellevant el projecte de demostració de la tecnologia de ió-liti per a serveis de la xarxa de distribució de mitjana tensió.

En l'àrea de les energies renovables, la companyia té entre els seus objectius principals el desenvolupament de noves tecnologies que augmentin el percentatge d'energia renovable de la seva cartera. Per això, treballa en l'execució de projectes d'innovació per demostrar la viabilitat tècnico-econòmica a l'hora d'implantar aquest tipus de tecnologies. Un altre àmbit d'esforç és l'optimització de les instal·lacions del grup, per a incrementar el nivell d'eficiència i seguretat del parc energètic de la companyia i, especialment, en l'àmbit eòlic.

Pel que fa a l'eficiència i els serveis energètics, es treballa a dos nivells; per una banda, en la millora dels processos per augmentar l'eficiència energètica en totes les baules de la nostra cadena de valor, de l'altra, en els clients, per a proporcionar tota la informació i els serveis possibles que contribueixin a reduir-ne el consum energètic.

En l'àmbit de les solucions avançades de generació es treballa en projectes dirigits a incrementar el rendiment dels actius, a reduir l'impacte ambiental a causa d'emissions, a millorar la flexibilitat de la seva operació i a disminuir el

consum d'aigua. A través de les solucions avançades de xarxa de gas es persegueix dotar de més automatització la seva explotació i aconseguir més interacció amb el client.

Pel que fa a la mobilitat sostenible, la companyia s'ha centrat principalment en el desenvolupament de projectes per al transport marítim i terrestre utilitzant el gas com a combustible. Durant 2015, es van continuar els projectes GARneT (Gas an Alternative for Road Transport) i LNG Bluecorridors per demostrar els avantatges de l'ús de gas natural líquid (GNL) com a combustible net per a vehicles pesants de llarg recorregut en carretera. A més, en l'àmbit de la mobilitat sostenible marítima, Gas Natural Fenosa continua desenvolupant el projecte Abel Matutes per a la instal·lació del primer motor de gas natural en el ferri de passatgers del mateix nom per a servei en port, i el projecte Core LNG Hive, enfocat al subministrament de GNL per al transport marítim i portuari en els principals ports espanyols i portuguesos de l'àmbit dels corredors centrals de l'Atlàntic i de la Mediterrània de la Xarxa Transeuropea de Transports.

Pel que fa al gas renovable es treballa en projectes dirigits a produir metà d'origen renovable a partir de diferents fonts, amb especial èmfasi en el curt termini en els residus i biomassa, per a la seva injecció en la xarxa de gas natural, o per a ús com a combustible per al sector del transport.

Per a més informació sobre innovació, veure el capítol "Innovació sostenible" de l'Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Gestió responsable del medi ambient

Quins recursos són rellevants per a aquest compromís?

- > Financers.
- > Naturals.
- > Industrials.
- > Socials.

Com mesurem el nostre exercici?

- > Activitat amb certificació ambiental ISO 14001.
- > Emissions atmosfèriques totals.
- > Emissions directes de GEH.
- > Factor d'emissió.
- > Emissions evitades.
- > Capacitat i producció lliure d'emissions.

Què significa per a Gas Natural Fenosa?

Gas Natural Fenosa desenvolupa la seva activitat prestant especial atenció a la protecció de l'entorn i a l'ús eficient dels recursos naturals que necessita per a satisfer la demanda energètica. En aquest sentit, actua més enllà del compliment normatiu, involucrant també els proveïdors i altres grups d'interès.

Quin és el nostre compromís?

- > Prevenir la contaminació: mitjançant l'optimització de la gestió ambiental, la minimització dels riscos ambientals i la participació activa dels empleats.
- > Minimitzar l'impacte ambiental: reduir les emissions dels processos de combustió, la càrrega contaminant dels abocaments i la generació de residus.
- > Mitigar el canvi climàtic: ser un referent en la gestió del canvi climàtic i un exemple en el compliment de les obligacions legals.
- > Protegir la biodiversitat: minimitzar els efectes adversos sobre els ecosistemes i fomentar la conservació de la biodiversitat.
- > Promoure l'ús eficient i responsable de l'aigua: establint activitats encaminades a conèixer millor aquest recurs i la millora de la gestió d'aquest.

Quines són les nostres principals fites en 2015?

- > Desplegament de la primera fase de l'estratègia de gestió aigua.
- > Implantar eines de gestió de la biodiversitat.
- > Obtinguda una puntuació de 99 A- en el qüestionari Investors de CDP, que reconeix l'altíssim nivell d'informe i transparència de la companyia en matèria d'informació climàtica i les actuacions de reducció de les emissions de CO₂ en les seves activitats.

Anàlisi dels resultats 2015

Prevenir la contaminació

El model de gestió ambiental de Gas Natural Fenosa, basat en la norma internacional UNE-EN-ISO 14001, forma part fonamental del Sistema Integrat de Gestió (SIG) de qualitat, medi ambient, seguretat i salut de la companyia.

El 2015, es van mantenir totes les certificacions de medi ambient. A més, es va certificar el procés de distribució de gas a l'Argentina i es va ampliar l'abast certificat d'enginyeria al Brasil, Colòmbia, Mèxic i Panamà.

(% activitat)	2015	2014	2013
Activitat amb certificació ambiental ISO 14001	88,3	100	99,4

El 2015, el 88,3% de l'ebitda generat per activitats que produeixen impacte a Gas Natural Fenosa va estar cobert pel model de gestió ambiental recollit en la norma ISO 14001. Si bé l'entrada de CGE en la companyia ha significat una disminució d'aquest percentatge, durant 2015 s'ha treballat per a l'establiment de les bases, metodologies i eines que permetin que aquesta societat pugui adaptar els seus certificats actuals al Sistema Integrat de Gestió de Gas Natural Fenosa durant 2016.

La planificació ambiental es troba englobada en el Pla de Qualitat, Medi Ambient, Seguretat i Salut. Aquest pla es compon d'Estratègies i Línies d'Acció que defineixen les pautes de treball per a cada període. Durant 2015, es van definir 197 objectius de medi ambient dirigits a assolir la sostenibilitat ambiental i es va aconseguir un 88,48% de compliment del pla.

En el cas d'instal·lacions amb risc ambiental considerable, l'avaluació d'aquest es realitza emprant com a referència la norma UNE 150008. A través dels plans d'autoprotecció i els seus procediments corresponents s'identifiquen i es recullen les respostes als accidents potencials i situacions d'emergència, per tal de prevenir i reduir el seu impacte ambiental.

Emissions atmosfèriques totals (milers de tones)	2015	2014	2013
SO ₂	24,7	22,3	17,5
NO _x	37,3	31,0	30,3
Partícules	2,1	1,6	1,8

El 2015, es van mantenir totes les certificacions de medi ambient. A més, es va certificar el procés de distribució de gas a l'Argentina i es va ampliar l'abast certificat d'enginyeria al Brasil, Colòmbia, Mèxic i el Panamà

La formació ambiental és una eina bàsica per a prevenir i reduir els impactes ambientals i millorar el control operacional en les nostres activitats. Durant el 2015, es van destinar 37.582 hores a la formació de 8.647 empleats.

Minimitzar l'impacte ambiental

El 2015, es va registrar un augment de les emissions absolutes de SO₂, NO_x i partícules suspeses totals (PST) a l'atmosfera, així com de les emissions directes de gasos d'efecte hivernacle, a causa del funcionament més gran de les centrals tèrmiques de carbó. L'operació d'aquestes centrals està motivada per menys generació renovable a Espanya ja que no es donen les condicions ambientals òptimes perquè funcioni.

Pel que fa als residus, el 2015, la generació de residus no perillosos més significatius ha augmentat un 3,6% respecte a 2014. Cal assenyalar l'increment de cendres i escòries, i la reducció en la generació de terres i runes derivada de la disminució de l'activitat d'expansió de xarxa de distribució de gas, unida a la millora en l'eficiència de les obres d'expansió pel que fa a la reducció del perímetre de rasa realitzat. També ha contribuït el descens de la generació de fangs provinents del rentat del carbó a la mina de Kangra, a Sud-àfrica.

La generació de residus perillosos més significatius ha augmentat durant 2015 un 12,6% respecte a 2014. Això és degut a l'augment dels residus sòlids contaminats amb hidrocarburs i de les terres contaminades amb hidrocarburs i olis, provinents majoritàriament de l'activitat de distribució d'electricitat.

Pel que fa al consum d'aigua, el 2015 s'ha produït un augment del 13,5% del volum d'aigua, a causa, principalment, de l'increment de l'activitat de les centrals tèrmiques de carbó, de manera que el consum específic en les mateixes és de 683,36 m³/GWh.

Mitigar el canvi climàtic

L'estratègia en canvi climàtic de Gas Natural Fenosa se centra a:

- Donar un valor afegit a la gestió del carboni.
- Identificar les opcions i solucions per a fer front a l'obligació de complir amb les restriccions sobre les emissions de gasos d'efecte hivernacle al menor cost.
- Minimitzar els riscos derivats de futures restriccions en l'emissió de gasos d'efecte hivernacle en funció de l'evolució legislativa i política.
- Desenvolupar oportunitats de negoci creades per la necessitat de mitigar l'escalfament global.

Aquesta estratègia s'articula a través de quatre eixos principals: la millora de l'eco-eficiència, la gestió del carboni, la R+D+i i la conscienciació de la societat.

Pel que fa a la gestió dels recursos fòssils, els cicles combinats de gas són la tecnologia més eficient per a produir electricitat a partir de combustibles fòssils i amb menors emissions de CO₂ associades, cosa que el converteix en una de les millors solucions per a la reducció dels gasos d'efecte hivernacle. Durant 2015, Gas Natural Fenosa va evitar l'emissió de 9,6 Mt CO₂ a causa del menor factor d'emissió dels cicles combinats pel que fa als *mix* tèrmics dels sistemes elèctrics d'Espanya i Mèxic.

En relació amb la gestió dels recursos renovables, en el període 2014-2015, destaca l'entrada en l'operació comercial del parc eòlic de Bii Hioxo (234 MW) a Mèxic; la central hidràulica de Torito (50 MW) a Costa Rica; la incorporació dels parcs eòlics a Espanya de Gecalsa (239 MW); i la instal·lació solar fotovoltaica "La Dehesa" (1 MW). La producció d'electricitat a través de tecnologies renovables va evitar l'emissió de 2,1 Mt CO₂.

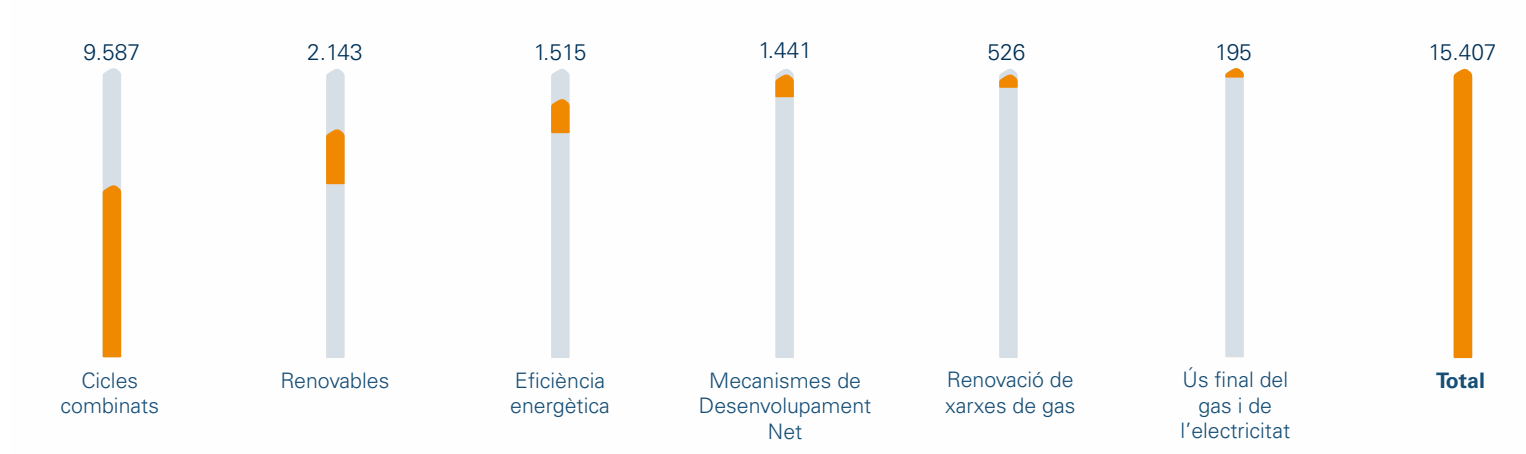
Pel que fa a les actuacions d'estalvi i eficiència energètica, se segueix apostant per les accions en les pròpies instal·lacions de la companyia, i en l'ús final de l'energia en les instal·lacions dels clients, cosa que ha permès evitar l'emissió de 2,2 Mt CO₂.

Pel que fa als Mecanismes de Desenvolupament Net (MDN), emmarcats dins dels mecanismes de flexibilitat del Protocol de Kyoto, el 2015, la totalitat de projectes MDN registrats per Gas Natural Fenosa van produir unes reduccions de 1,44 Mt CO₂.

	2015	2014	2013
Emissions directes de GEH (Mt CO ₂ eq)	22,4	19,8	20,8
Factor d'emissió (t CO ₂ /GWh)	445	406	399
Emissions evitades ¹ (Mt CO ₂ eq/any)	15,4	14,5	15,0
Emissions evitades per projectes MDN ¹ (Mt CO ₂ eq/any)	1,4	1,0	0,9
Emissions per fuites en xarxes de gas (t CO ₂ eq / km xarxa)	10,1	9,9	9,9
Capacitat instal·lada lliure d'emissions (%)	21,8	20,7	19,9
Producció neta lliure d'emissions (%)	12,0	14,0	13,6

¹ Les reduccions d'emissions s'han calculat d'acord amb les metodologies i eines de Nacions Unides per als Mecanismes de Desenvolupament Net (MDN).

Iniciatives per a reduir emissions de GEH (kt CO₂).

Els riscos i les oportunitats associats al canvi climàtic en Gas Natural Fenosa estan incorporats dins del Mapa de Riscos Corporatius de la companyia. La quantificació dels riscos i oportunitats permet la seva integració dins de l'estratègia corporativa i l'establiment d'objectius per tal de minimitzar-los i maximitzar les oportunitats.

L'acció climàtica és una tendència global que està generant un gran moviment dins el món empresarial. Aquesta circumstància, unida a les noves iniciatives promogudes al nivell institucional més

alt estan tenint molt bona acollida per part de les empreses. En aquest sentit, Gas Natural Fenosa participa en:

- > Business Leadership Criteria on Carbon Pricing.
- > Caring for Climate.
- > Declaració del deure fiduciari i la divulgació en el canvi climàtic.
- > Compromís corporatiu amb la política climàtica.
- > Objectius basats en la ciència.

Protegir la biodiversitat

El compromís amb la protecció de la biodiversitat es materialitza a través del "Pla d'Acció en Biodiversitat 2013-2016" (PAB), en el qual s'enquadreren les diferents iniciatives que la companyia porta a terme per a garantir una adequada protecció del medi natural, especialment en les àrees en què hi pugui haver més risc potencial d'afecció.

Per a això, es desenvolupen eines i mètodes de treball que proporcionen més coneixement dels espais naturals en què s'ubiquen les instal·lacions, com a tasca prèvia per al posterior disseny i implementació de les mesures de conservació més adequades en cada cas. Així mateix, la companyia té en consideració l'opinió dels grups d'interès que persegueixen la conservació de la biodiversitat existent als llocs on es desenvolupen les activitats i projectes.

Per a més informació sobre el compromís la mitigació del canvi climàtic, veure l'Informe de Petjada de Carboni 2015.

La companyia porta a terme actuacions múltiples i variades a favor de la conservació de la biodiversitat, algunes de les quals en resposta als requisits establerts per les autoritats ambientals i altres de caràcter voluntari.

- > Estudis de l'entorn: especialment en l'àmbit de les instal·lacions de generació elèctrica per tal de diagnosticar l'estat ecològic de l'entorn terrestre i aquàtic de les centrals tèrmiques i hidràuliques.
- > Actuacions sobre el medi natural, orientades a la conservació d'espècies i espais naturals ja sigui amb caràcter voluntari o com a resposta als requeriments de les autoritats ambientals derivats de l'execució dels projectes, de l'operació de les instal·lacions o del cessament de la seva activitat. Aquestes accions es duen a terme, generalment, a l'entorn de les instal·lacions de la companyia.
- > Accions d'educació i conscienciació: tenen l'objecte de sensibilitzar ambientalment els empleats de la companyia, així com a altres grups d'interès, especialment clients i consumidors, i també població en edat escolar.

- > Convenis i aliances amb tercers: s'estableixen diferents acords de col·laboració amb tercers, especialment amb organitzacions conservacionistes i també amb administracions públiques, que proporcionen el coneixement tècnic necessari per a assegurar l'eficàcia de les actuacions realitzades.

Promoure l'ús eficient i responsable de l'aigua

Gas Natural Fenosa ha desenvolupat i posat en pràctica polítiques i mesures encaminades a la millora en la gestió i al major coneixement del recurs hídic a les seves instal·lacions. Per a això ha desenvolupat un Pla d'Acció 2014-2016 a través del qual desplegarà diferents actuacions englobades en quatre eixos d'acció:

- > Gestió eficient i global de l'aigua.
- > Gestió integral del risc associat a l'aigua.
- > Conscienciació interna i externa de la gestió eficient de l'aigua.
- > Col·laboració amb organismes de referència en matèria d'aigua.

Durant 2015, s'han desenvolupat les accions derivades del Pla d'Acció de l'Aigua 2014-2016, destacant la identificació d'indicadors clau de rendiment d'aigua de la companyia. A més, s'ha desenvolupat un *benchmark*, tant intern com extern, de bones pràctiques en matèria d'aigua, de manera que es permet identificar millores a traslladar a les activitats de la companyia.

D'altra banda, s'han identificat els proveïdors que més repercussió tenen en el recurs de l'aigua, per a dur a terme actuacions encaminades a disminuir el possible impacte ambiental en el medi aquàtic. Finalment, s'ha desenvolupat una anàlisi de riscos qualitativa, identificant quins factors de risc relacionats amb l'aigua poden afectar en major mesura la companyia.

Per a més informació sobre la gestió responsable del medi ambient, veure l'Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Aquestes actuacions es poden consultar en detall a través del mapa d'iniciatives, www.sostenibilidady biodiversidad.gasnaturalfenosa.com

Interès per les persones

Quins recursos són rellevants per a aquest compromís?

- > Financers.
- > Humans.
- > Intel·lectuals.
- > Socials.

Com mesurem el nostre exercici?

- > Índex de rotació voluntària.
- > Plantilla formada.
- > Hores i inversió en formació.
- > Índex d'integració persones amb discapacitat.
- > Diversitat homes/dones.

Què significa per a Gas Natural Fenosa?

L'interès per les persones és un dels principis inspiradors de Gas Natural Fenosa i sobre el qual s'articula l'estratègia de recursos humans, una estratègia en la qual s'avança cada any. Durant 2015, va continuar el desplegament i la comunicació de la proposta de valor a l'empleat, que té l'objectiu d'atreure talent extern i impulsar el reconeixement intern.

Quin és el nostre compromís?

- > Identificar, captar i fidelitzar el millor talent professional, assegurant els principis d'equitat i no discriminació per cap causa.
- > Afavorir el desenvolupament professional de les persones dins del model de gestió del talent.
- > Promoure un entorn de treball motivador que fomenti la diversitat i igualtat i que asseuri la implantació de mecanismes que facilitin l'equilibri entre vida professional i personal.

Quines són les nostres principals fites en 2015?

- > Desenvolupament de l'enquesta de clima laboral i compromís.
- > Desenvolupament del Programa Savia amb l'objectiu de millorar el compromís, la motivació i el progrés professional de les prefectures, de manera que augmenta la seguretat en les operacions i optimitzen els costos operatius.
- > Llançament de la primera fase del Programa Conèixer-te, l'objectiu del qual és dinamitzar la mobilitat interna dels professionals, de manera que es generen oportunitats de carrera professional dins la companyia.
- > Posada en marxa del Pla Integral de Diversitat amb focus en les palanques de gènere, edat i discapacitat.

Anàlisi dels resultats 2015

Al tancament de 2015, la companyia comptava amb la implicació directa de 20.641 persones, de les quals un 45,9% desenvolupen la seva activitat a Europa, el 49,5% a Amèrica i el 4,6% restant en altres continents.

La plantilla estava composta per un 28% de dones i un 72% d'homes, l'edat mitjana se situava en els 43,2 anys, i una mitjana d'antiguitat de 13,6 anys.

Identificar, captar i fidelitzar el millor talent professional

	2015	2014	2013
Índex de rotació voluntària (%) ¹	3,5	3,3	2,3

¹Baixes voluntàries/plantilla mitjana.

La Gestió del Talent en Gas Natural Fenosa aposta pel desenvolupament individual i l'evolució de la carrera professional, i contribueix a definir de manera controlada i consistent l'aprenentatge dels seus professionals, per assegurar que el seu desenvolupament estigui alineat amb els objectius de la companyia.

El 2015, el procés d'identificació de potencial ha estat validat tècnicament amb el disseny d'un conjunt d'indicadors per a millorar-ne la gestió. La valoració i segmentació del talent té en compte aspectes com el comportament objectiu, els resultats obtinguts, les competències, l'aprenentatge i l'interès per progressar de les persones. Així mateix, en funció del perfil i potencial de cada persona el model incorpora variables com la mobilitat o l'assignació a projectes rellevants.

Dins del Model de Gestió del Talent, es troba definit un Model de Lideratge únic per a tots els empleats, integrat per competències (comportaments observables i habituals que contribueixen a l'èxit en una tasca o funció), orientades a aconseguir un creixement sòlid i equilibrat del negoci.

El 2015, destaca la revisió i el tancament dels plans individuals que els 146 directors de Gas Natural Fenosa van formalitzar fa dos anys, i la realització d'una nova avaluació multifont de les competències del Model de Lideratge, que ha arribat a 260 directius, com a element de reflexió per a elaborar nous plans d'acció en els quals definir accions de millora, recolzant-se en els recursos que posa a la seva disposició la Universitat Corporativa.

La Gestió del Talent en Gas Natural Fenosa contribueix a definir de manera controlada i consistent l'aprenentatge dels seus professionals, per a assegurar que el seu desenvolupament estigui alineat amb els objectius de la companyia

Afavorir el desenvolupament professional de les persones dins del model de gestió del talent

	2015	2014	2013
Plantilla formada (%)	95,1	97,1	97,1
Temps de formació per empleat (h)	61,4	57,4	55,7
Inversió en formació per persona (euros)	774,5	874,2	764,5
Grau de satisfacció amb la formació (/10)	8,9	8,9	9,0

Durant 2015, es van impartir un total de 832.144 hores de formació (42,9% en línia) amb 165.987 participants de catorze països. Un total de 164 experts interns van impartir el 34,5% de les hores de formació.

El model formatiu de la Universitat Corporativa dona resposta a les necessitats de formació, tant en habilitats com en coneixements tècnics, i ho fa a través de l'Institut de Lideratge i l'Institut Tècnic. A més, els continguts s'estructuren mitjançant itineraris formatius. Aquests itineraris permeten aprofitar les sinergies de la formació i cobrir les necessitats de desenvolupament d'una forma ordenada, completa, i sostenible en el temps. Durant 2015, s'ha produït una revisió dels itineraris del pla 2013-2015 reordenant els mateixos i internacionalitzant part d'ells.

~~Perquè el nostre compromís amb els treballadors és el més important~~

Hem invertit més d'11 milions d'€ per formar el 97% dels nostres treballadors.

A Gas Natural Fenosa no invertim en paraules com a "compromís", sinó a continuar formant mitjançant la nostra Universitat Corporativa. Per això els nostres més de 22.000 empleats estan orgullosos de pertànyer a una de les millors companyies per treballar a Espanya*, i en la qual el 94% de la plantilla és fixa.

Perquè allò important no és el que dius, sinó el que fas.

www.gasnaturalfenosa.cat

*Segons dades d'Actualitat Econòmica 2015 | Marco Talent 2015.

gasNatural fenosa
Fet i dit

Promoure un entorn de treball motivador que fomenti la diversitat i igualtat

(%)	2015	2014	2013
Índex d'integració persones amb discapacitat. Espanya.	2,4	2,3	2,1
Diversitat homes/dones	72/28	73/27	71/29
Dones en llocs directius	25,1	24,0	25,3

El comportament ètic, la promoció i el respecte de la igualtat, la prevenció i la seguretat en el treball són part fonamental del compromís assumit per Gas Natural Fenosa amb els seus empleats. Aquests principis es reflecteixen en la gestió diària de la companyia a través del Codi Ètic, la Política d'Igualtat de Gènere, o el Protocol de Prevenció de l'Assetjament Laboral, Sexual i per Raó de Sexe i, addicionalment a Espanya, del I Conveni Col·lectiu i el Pla d'Igualtat.

El 2015, s'ha avançat en el compromís de desenvolupament d'accions d'igualtat i diversitat per als empleats, amb el disseny d'un Pla Integral de Diversitat plurianual amb accions enfocades a reduir les diferències per gènere, discapacitat o edat.

Gas Natural Fenosa promou la conciliació de la vida professional i personal gràcies al conjunt important de mesures de flexibilització laboral, serveis i beneficis adaptats a les necessitats dels empleats. D'aquesta manera, els nostres professionals poden configurar les seves diferents opcions vitals en congruència amb els seus plans de desenvolupament i els interessos de l'empresa.

El 2015, es va realitzar la III Enquesta de Clima Laboral i Compromís, dirigida a tots els empleats de tots els països on opera la companyia.

L'objectiu és conèixer el grau de satisfacció i compromís de la plantilla en el seu conjunt i en cada un dels països, àrees i negocis de Gas Natural Fenosa, a fi d'establir plans d'acció, globals i/o locals, que permetin millorar els aspectes que tinguin pitjor resultat i més impacte en el compromís dels empleats.

L'índex de participació es va incrementar un 3% respecte al 2013, i es va situar en un 84%. Els resultats demostren la bona acollida d'aquesta iniciativa entre tots els empleats.

La responsabilitat social corporativa es consolida com una fortalesa que consisteix en el temps i amb una valoració molt homogènia en tota la companyia.

La comunicació interna té com a missió contribuir de manera activa a la consecució dels objectius marcats pel Pla estratègic de la companyia, en estreta col·laboració amb les àrees i negocis, i a crear sentiments de pertinença i motivació.

En aquest sentit, durant 2015 es van seguir desenvolupant campanyes de sensibilització amb l'objectiu de donar a conèixer projectes clau de la companyia. A més, es va continuar amb l'organització d'activitats i iniciatives per a fomentar la participació i l'aportació d'idees innovadores.

El 2015, es van realitzar 74 accions de comunicació directa, a través del Programa Dialoga, en què van participar aproximadament 5.000 persones.

Per a més informació sobre el compromís amb els empleats, veure el capítol "Interès per les persones" de l'Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Seguretat i Salut

Quins recursos són rellevants per a aquest compromís?

- > Financers.
- > Industrials.
- > Humans.
- > Intel·lectuals.
- > Socials.

Com mesurem el nostre exercici?

- > Accidents amb baixa.
- > Dies perduts.
- > Víctimes mortals.
- > Índex de freqüència, de gravetat i d'incidència.
- > Taxa d'absentisme.

Què significa per a Gas Natural Fenosa?

La seguretat i la salut són elements essencials dins de l'estratègia i una qüestió prioritària que ocupa l'agenda diària de Gas Natural Fenosa, així com un aspecte que està totalment interioritzat en tots els segments de la companyia, que no concep una altra manera de pensar, ni de fer la feina.

Els principis de la cultura empresarial de la companyia es basen en el lema "no hi ha res més important que la seguretat i la salut".

Els reptes de Gas Natural Fenosa estan orientats a la posada en marxa d'estratègies globals en matèria de seguretat i salut, com a mitjà per a millorar les condicions laborals.

Quin és el nostre compromís?

- > Mantenir una sòlida cultura de seguretat i salut com a conseqüència de la implantació del Pla de Compromís de Seguretat i Salut.
- > Desenvolupar els quatre eixos d'actuació que guien i consoliden la transformació cultural.

Quines són les nostres principals fites en 2015?

- > Consolidar l'eina de gestió global de la companyia, que unifica totes les tasques de prevenció.
- > Establir reunions periòdiques de seguretat *top down* dirigides a tots els nivells de la companyia i constituir comitès de seguretat i salut en totes les direccions generals.
- > Pla de reducció d'accidentalitat en els negocis regulats elèctrics.
- > Implantar el model d'empresa saludable de manera progressiva en l'àmbit internacional.

Anàlisi dels resultats 2015

Mantenir una sòlida cultura de seguretat i salut

El Pla de Compromís de Seguretat i Salut, iniciat el 2012, es basa en el desenvolupament de quatre eixos d'actuació: lideratge, empleats, empreses col·laboradores, instal·lacions i processos, que són les palanques que han guiat la transformació cultural de Gas Natural Fenosa i permeten una extensió i cobertura més gran del seu compromís amb la seguretat i salut.

El pla ha aconseguit un canvi qualitatiu en la cultura de seguretat en la companyia mitjançant un nou enfocament basat en comportaments individuals segurs i en la identificació i anticipació de les situacions de risc pels mateixos treballadors. Aquest ha continuat avançant i desenvolupant-se el 2015 amb activitats orientades a la formació, informació, conscienciació i sensibilització en matèria de seguretat i salut a tots els nivells i en tota la companyia.

Aquests avenços permeten afirmar el lideratge de Gas Natural Fenosa en matèria de seguretat i salut, i que el canvi cultural en aquest àmbit s'ha fet extensiu a la resta de camps d'actuació.

Per això, el 2016 es continuarà treballant en la mateixa línia que en aquests últims tres anys i es reforçarà la creença que tots els accidents són evitables i que les accions del dia a dia li donin suport.

Quatre eixos d'actuació que guien i consoliden la transformació cultural

El Pla de Compromís de Seguretat i Salut es basa en el desenvolupament de quatre eixos d'actuació: lideratge, empleats, empreses col·laboradores i instal·lacions i processos, que són les palanques que guiaran la transformació cultural de Gas Natural Fenosa i permetran una extensió i cobertura més gran del seu compromís amb la seguretat i salut.

1. Lideratge

Gas Natural Fenosa ha treballat amb el focus posat en el compromís visible de tota l'organització, conscient que la seguretat i la salut és la clau del seu lideratge empresarial.

El lideratge és considerat el motor del canvi cultural en la companyia. Aquest suposa un esforç a tots els nivells organitzatius i és promogut des de la direcció, de manera sòlida i ferma, perquè

01

No hi ha res més important que la seguretat i la salut

02

Tot accident es pot evitar

03

La seguretat és una responsabilitat de la Direcció

04

La seguretat és una responsabilitat individual

05

Totes les feines s'han de planificar i executar pensant en la seguretat

sigui percebut en totes les preses de decisions empresarials, que sempre tenen en compte la seguretat.

Com a mostra del compromís visible, liderat des de l'alta direcció i extensible a tots els nivells de l'organització, s'ha atorgat especial rellevància als indicadors de seguretat i salut dins de l'avaluació d'acompliment.

A més, convé destacar la posada en marxa dels comitès de direcció de Seguretat i Salut, fòrums de presentació, discussió i decisió de propostes, i de coordinació, establiment de plans, seguiment i supervisió de les activitats de seguretat i salut en les diferents direccions de la companyia.

La difusió del missatge a les empreses col·laboradores a través de diferents accions, com els tallers de lideratge i sensibilització, es revela com una excel·lent manera de transmetre externament aquests conceptes amb eficàcia i qualitat; aquesta formació està liderada per personal amb responsabilitat en la companyia.

2. Cultura de seguretat i salut entre els empleats

Durant 2015, Gas Natural Fenosa ha continuat amb la posada en marxa de noves eines i amb la consolidació de les ja existents, amb sessions de formació i amb diferents accions preventives i de comunicació per a tot el grup, específiques per a alguns col·lectius i empreses col·laboradores.

El 2015, la companyia va continuar amb la identificació de criteris uniformes en tots els països, així com amb el disseny, la publicació i la implantació d'alts estàndards de seguretat i salut.

A més d'estàndards homogenis, la identificació, l'avaluació de riscos i la planificació de l'activitat preventiva són la base per a la gestió eficaç de la seguretat i la salut en el treball.

La companyia té un procediment general d'aplicació a tot el grup, que estableix les pautes i principis que s'han de seguir per a la identificació, avaluació i control dels riscos laborals.

Adicionalment a aquestes avaluacions de risc, Gas Natural Fenosa disposa d'altres mecanismes específics de gestió per fer efectiu el seu objectiu de reduir al mínim el nombre d'accidents. Aquests són, entre altres: observacions preventives de seguretat, inspeccions documentades, tolerància zero, pauses de seguretat, plans d'acció personal, lliçons apreses, etc.

Així mateix, al llarg de 2015 s'han dut a terme diversos plans específics que tenen rellevància en els èxits assolits en matèria de seguretat i salut com la continuació del pla de comunicació específic, el pla de seguretat viària o el pla de xoc de seguretat en xarxes elèctriques.

També, durant aquest any s'han realitzat iniciatives especialment enfocades a incrementar la participació dels empleats que, juntament amb la formació específica en la matèria, contribueixen a mantenir viu el compromís de seguretat i salut.

Durant 2015, la companyia va impartir 220.833 hores de formació en seguretat i salut, per 67.491 assistents a 3.409 sessions. El nombre mitjà d'hores de formació per empleat va ser de 15,46 hores.

La gestió d'accidents i incidents és un aspecte clau per a aconseguir l'objectiu d'eliminar o reduir les situacions de risc, i amb això els índexs d'accidentabilitat. En aquest sentit, el 2015 s'han reportat 1.556 incidents, és a dir, successos que no han produït danys personals o al medi ambient però que sota altres circumstàncies podrien haver derivat en danys personals o de l'entorn.

La salut laboral forma part del compromís de Gas Natural Fenosa d'oferir als seus empleats un ambient de treball saludable i de benestar. El 2015, va continuar el desenvolupament de campanyes de prevenció i promoció de la salut amb l'objectiu de sensibilitzar i mobilitzar els treballadors per generar una cultura de prevenció de les malalties, promoure hàbits de vida saludables i controlar els factors de risc per a reduir de manera significativa la incidència de diverses patologies. Així mateix, en l'àmbit internacional, han augmentat considerablement les campanyes de prevenció secundària.

3. Implicació de les empreses col·laboradores

A Gas Natural Fenosa, la seguretat dels seus col·laboradors i la prevenció d'accidents dels treballadors de les empreses col·laboradores és tan important com la dels seus empleats. Per això, el Pla de Compromís amb la Seguretat i la Salut s'ha fet extensible a tots els proveïdors, des del seu inici.

Des de la xarxa d'empreses col·laboradores, s'han posat en marxa diferents iniciatives com són els tallers de lideratge en els quals s'explica l'abast del projecte i la necessitat d'eradicar els comportaments insegurs, sol·licitant a les empreses col·laboradores el compromís amb l'assoliment dels objectius de seguretat de Gas Natural Fenosa.

El 2016, es mantindran aquests tallers i es posaran en marxa noves accions de conscienciació per redoblar els esforços i prestar especial atenció a que tots, sense excepció, compleixin la normativa i tinguin la informació i les eines necessàries per a realitzar un treball segur.

El 2015, es van desenvolupar activitats addicionals de reforç en matèria de prevenció de riscos amb contractistes, entre les quals destaquen:

Indicadors de sinistralitat

	2015	2014	2013
Accidents amb baixa (nre.) ¹	125	118	152
Dies perduts ²	3.674	3.035	4.184
Víctimes mortals (nre.) ³	1	1	0
Índex de freqüència (Nombre accidents amb baixa/10 ⁶) ⁴	3,08	3,93	5,07
Índex de gravetat (Nombre de jornades perdudes/10 ³ hores treballades) ⁵	0,09	0,10	0,14
Índex d'incidència (Nombre d'accidents de treball/10 ³ hores treballades) ⁶	6,33	8,32	10,56
Taxa d'absentisme (%) ⁷	2,02	1,86	1,70

¹ Accidents amb baixa: nombre d'accidents de treball que causen una baixa laboral.

² Dies perduts: jornades en què no s'ha treballat a causa de baixes per accidents de treball. Es calculen des del dia següent al de la recepció de la baixa i es consideren els dies naturals.

³ Víctimes mortals: nombre de treballadors que han mort per accidents de treball.

⁴ Índex de freqüència: nombre d'accidents amb baixa ocorreguts durant la jornada de treball per cada milió d'hores treballades.

⁵ Índex de gravetat: nombre de jornades perdudes a conseqüència dels accidents de treball per cada 1.000 hores treballades.

⁶ Índex d'incidència: nombre d'accidents de treball per cada 1.000 treballadors.

⁷ Taxa d'absentisme: absències dels treballadors dels seus llocs de treball.

- Actuacions: 4.190 actuacions relacionades amb la coordinació d'activitats preventives amb empreses contractistes, majoritàriament reunions de coordinació.
- Reunions: 571 reunions amb els coordinadors de seguretat i salut en l'àmbit d'obra.
- Inspeccions: 43.922 inspeccions de supervisió als treballs realitzats per empreses contractistes.

Gas Natural Fenosa concedeix a la seguretat i la salut una importància clau en la relació contractual amb les seves empreses col·laboradores. Des de la fase de selecció d'empreses col·laboradores, es té en compte el compromís d'aquestes amb la seguretat i la salut. En l'adjudicació d'un contracte, la seguretat i la salut és un element exclouent i diferenciador.

El Pla de Compromís de Seguretat i Salut es basa en el desenvolupament de quatre eixos d'actuació: lideratge, treballadors, empreses col·laboradores i instal·lacions i processos, que són les palanques que guiaran la transformació cultural de Gas Natural Fenosa i permetran una extensió i una cobertura més gran del seu compromís amb la seguretat i salut

4. Seguretat en les instal·lacions i processos

La gestió de riscos de les instal·lacions industrials té com a principals objectius, la seva detecció i minimització en activitats, productes i serveis que puguin afectar de manera significativa a les instal·lacions de la companyia o al seu entorn, i que ocasionen danys des del punt de vista econòmic, ambiental i social.

Aquesta gestió es recolza en diverses eines com ara disposar d'un mapa de riscos de les instal·lacions; la realització d'auditories de seguretat; la investigació d'incidents i accidents; el desenvolupament de formació a partir de les lliçons apreses; i les activitats de divulgació i suport.

Finalment, cal destacar que el compromís amb la seguretat i la salut s'estén també als nostres clients a través de campanyes de difusió de consells sobre l'ús segur del gas i l'electricitat.

Per a més informació, veure el capítol "Seguretat i salut" de l'Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Cadena de subministrament responsable

Quins recursos són rellevants per a aquest compromís?

- > Financers.
- > Naturals.
- > Industrials.
- > Humans.
- > Intel·lectuals.
- > Socials.

Com mesurem el nostre exercici?

- > Volum total de compres adjudicat.
- > Proveïdors avaluats.
- > Hores de formació i persones formades per Gas Natural Fenosa pertanyents a empreses col·laboradores.

Què significa per a Gas Natural Fenosa?

Els proveïdors i les empreses col·laboradores són actors fonamentals en l'òptim funcionament de la cadena de valor de Gas Natural Fenosa amb què la companyia promou el manteniment de relacions de confiança a llarg termini, estables, sòlides i de benefici mutu, sota els principis de eficàcia i gestió del risc.

Quin és el nostre compromís?

- > Estendre la cultura i els principis d'actuació de Gas Natural Fenosa a la seva cadena de subministrament.
- > Transferir coneixement per millorar els nivells de qualitat de servei.
- > Impulsar pràctiques que afavoreixin la traçabilitat i el comerç just de les matèries primeres.

Quines són les nostres principals fites en 2015?

- > Desenvolupar una metodologia per elaborar l'arbre per família de compra considerant la variable país i la gestió de riscos.
- > Evolució del procés d'homologació en què s'incorpora l'avaluació documental.
- > Incorporar criteris ambientals, socials i de govern al procés d'avaluació i selecció de proveïdors.

Anàlisi dels resultats 2015

Estendre la cultura i els principis d'actuació de Gas Natural Fenosa a la seva cadena de subministrament

En el desenvolupament de la seva activitat, el 2015, Gas Natural Fenosa va establir relacions comercials amb un total de 7.370 proveïdors.

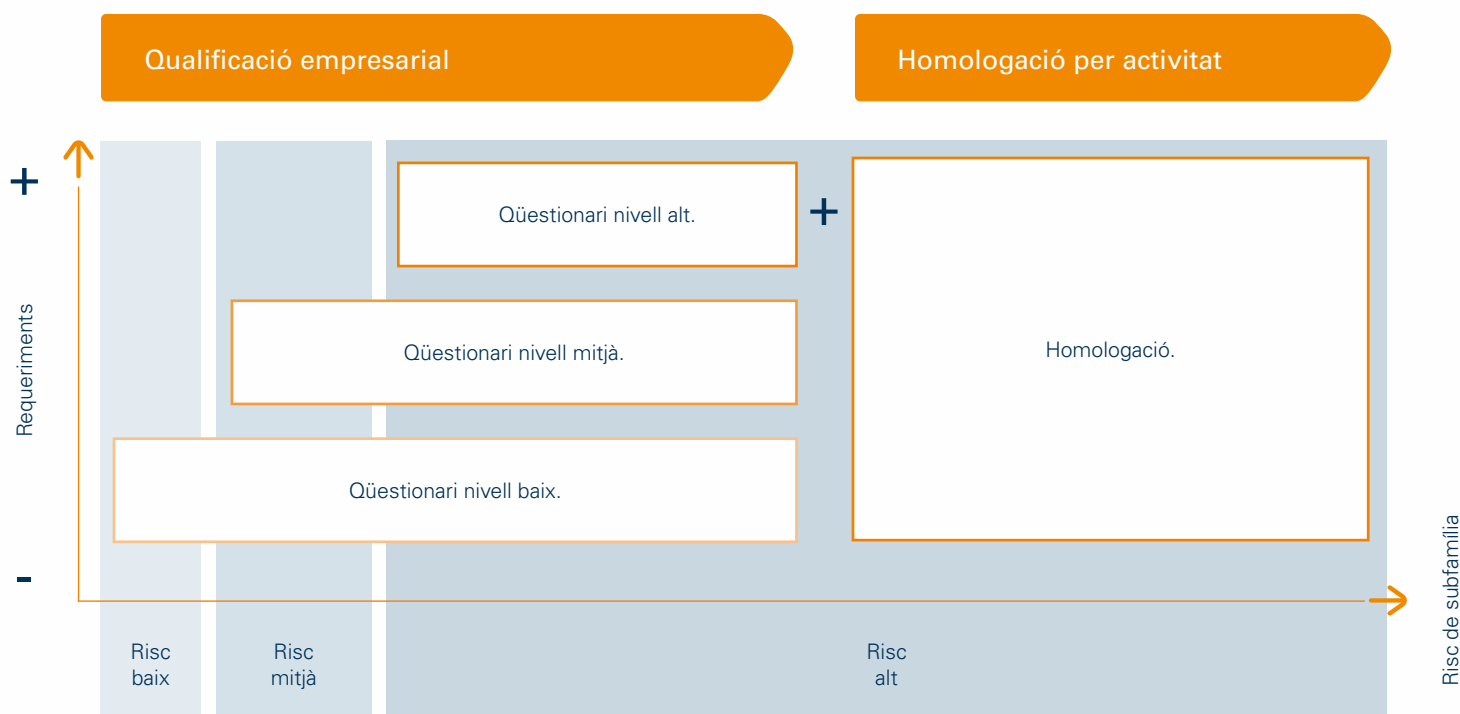
Les bases sobre les quals s'assenta el model de compres són les següents: mantenir una relació a llarg termini amb els proveïdors i adjudicar l'oferta més avantatjosa per a la companyia, no només des d'un punt de vista exclusivament econòmic, sinó tenint en compte les valoracions de l'acompliment dels proveïdors (que inclou aspectes com la seguretat, la qualitat i la gestió de recursos, entre d'altres) i la manera com, en conjunt, permeten un estalvi en el cost total de l'adquisició.

Gas Natural Fenosa compta amb un nombre de proveïdors elevat, cosa que fa necessari estandarditzar els processos de selecció per a minimitzar els riscos de contractació i assegurar la garantia del subministrament. Per a això, la companyia té establerta una Norma General de Contractació Externa que estableix els principis generals per a totes les contractacions d'obres, béns i serveis, garantint un model de procés de compres homogeni, eficient i de qualitat.

L'avaluació de proveïdors a Gas Natural Fenosa es compon del procés de qualificació de proveïdors i del procés d'homologació. Tots dos processos s'articulen en funció del mapa de riscos per subfamília.

(milions d'euros)	2015	2014	2013
Volum total de compres adjudicat ¹	3.009	2.956	2.930

¹ No inclou proveïment de matèries primeres.

El 2015, Gas Natural Fenosa va avaluar un total de 6.997 proveïdors segons criteris ambientals, socials i de pràctiques laborals, durant el procés d'homologació i/o contractació. Cap d'ells va ser exclòs del procés per falta de compliment d'aquests criteris.

Pel que fa al procés de qualificació de proveïdors, durant 2015 es va desenvolupar, i es va començar a implantar a Espanya, un model de qualificació de proveïdors nou que es preveu estendre durant el 2016 a la resta de països.

El model nou valora quatre factors de risc que conformen la base del mapa de riscos: seguretat i salut, qualitat, ambientals, socials, de governança (ESG) i risc operatiu.

El factor de risc ESG integra el risc ambiental, social i de governança, amb els aspectes valorats següents:

- > Riscos de medi ambient: impacte en atmosfera, biodiversitat, aigües, sòl, paisatge, residus i consum de recursos.
- > Riscos socials: aspectes com el benestar de les comunitats, els drets humans, els drets dels treballadors, la protecció de dades, la seguretat i qualitat de productes, i la salut i la prevenció de riscos laborals.
- > Riscos de governança: aspectes de frau, corrupció, competència, terrorisme, ètica professional i compliment normatiu.

Així mateix, la companyia realitza una verificació sistematitzada del compliment dels requisits legals i l'estructura bàsica dels proveïdors potencials de manera que conforma una qualificació empresarial que tot proveïdor ha de superar abans de mantenir relacions comercials amb Gas Natural Fenosa.

Els nivells de risc del mapa vénen assignats en funció del factor de risc més restrictiu dels quatre, i s'atorga un únic nivell de risc (alt, mitjà o baix) a cada una de les subfamílies de compra.

La qualificació s'aplica sobre qüestionaris autodeclaratius d'extensió i profunditat creixent en funció del nivell de risc mitjançant la inscripció en la plataforma RePro (sistema de classificació de proveïdors). Per als casos de risc alt, cal aportar evidències documentals i

auditories. El 2016, s'establirà l'objectiu de realitzar una auditoria, en matèria de responsabilitat corporativa, a aquells proveïdors de risc alt, i es prioritzarà els de més facturació.

El procés de qualificació en els nivells alt i mitjà inclou l'obtenció d'una puntuació que permet valorar, de manera diferenciada, els proveïdors aptes en funció de criteris objectius i mesurables, per al seu ús en les diferents fases de licitació.

Transferir coneixement per a millorar els nivells de qualitat de servei

Gas Natural Fenosa realitza accions encaminades al desenvolupament de proveïdors a partir de la informació recollida en l'arbre de proveïdors, la informació d'homologació, i els resultats del mesurament de l'acompliment en matèria ESG.

La formació dels diferents integrants de la cadena de valor és de vital importància per a oferir als clients de la companyia productes i serveis de qualitat. Gràcies a la formació, els proveïdors millorar la seva eficiència operativa, poden reduir els seus costos i en professionalitzen la gestió.

La Universitat Estesa contribueix a l'establiment d'un model comú de planificació i gestió, en oferir formació adreçada a les empreses col·laboradores i als altres agents que formen part de la cadena de valor.

Des de 2012, la Universitat Estesa s'ha implementat a l'Argentina, el Brasil, Colòmbia, Espanya, Itàlia, Mèxic i Moldàvia, i el 2015 es va ampliar a Xile i Panamà. Al llarg de 2015, la Universitat Estesa ha proporcionat entorn de 247.000 hores de formació a més de 40.000 persones pertanyents a empreses col·laboradores. En total, s'ha incrementat la formació en línia amb un 23% d'hores realitzades, enfront del 4,9% de 2014, (en el cas d'Espanya aquesta xifra puja fins al 50%).

A més, el 2015 es va llançar el Canal Atenea, una plataforma on, a través de vídeos curts, es transmet coneixement sobre temes de normativa, seguretat, prevenció d'accidents i operativa *in situ*, de manera que es puguin consultar des de qualsevol dispositiu. Al tancament del 2015, es van superar les 3.600 visites.

Aquest canal permet, entre d'altres, més accés a la formació, increment i millora de la comunicació i col·laboració entre el negoci i els seus col·laboradors; major alineament efectiu amb l'estratègia de la companyia; i una reducció de costos de formació a col·laboradors.

Impulsar pràctiques que afavoreixin la traçabilitat i el comerç just de les matèries primeres

El 2015, Gas Natural Fenosa va continuar la seva implicació en la iniciativa internacional Bettercoal, formada per grans empreses energètiques europees (Dong Energy, EDF, Enel, E.ON, Fortum, Engie, RWE, Drax i Vattenfall, entre d'altres) que treballa per a la millora contínua de la responsabilitat corporativa en la cadena de subministrament del carbó, i va passar a formar part del seu Consell.

La iniciativa, nascuda el 2012, busca incloure pràctiques socials, ambientals i ètiques en la cadena de subministrament

de carbó, amb l'objectiu de produir canvis que beneficiïn els empleats, les comunitats, els negocis i el medi ambient.

Un dels primers avanços de Bettercoal va ser desenvolupar un nou codi de pràctiques basat en els estàndards de mineria ja existents, que reconeix les millors pràctiques que actualment hi ha al sector. El Codi Bettercoal estableix els principis ètics, socials i ambientals sobre els quals els membres de la iniciativa alinearan la seva cadena de subministrament de carbó.

Aquests principis seran la base de l'execució de les avaluacions *in situ* que realitzaran assessors externs. Els resultats d'aquestes avaluacions seran compartides entre els membres de Bettercoal.

A més, durant 2015 i com a part dels compromisos que Gas Natural Fenosa té com a membre de Bettercoal, Kangra Coal, (participada en un 70%), va realitzar l'autoavaluació de la seva mina de Savmore a Sud-àfrica i va fer públics els resultats d'aquesta en la base de dades que la iniciativa posa a disposició dels seus membres.

Així mateix, durant l'any passat, la companyia va adquirir 1.675.000 tones de carbó (un 57% del total adquirit) sota acord formal amb els proveïdors, per atendre els requisits definits pel Codi Bettercoal

Per a més informació sobre la gestió de la cadena de subministrament, veure l'Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Compromís social

Quins recursos són rellevants per a aquest compromís?

- > Financers.
- > Naturals.
- > Industrials.
- > Humans.
- > Intel·lectuals.
- > Socials.

Com mesurem el nostre exercici?

- > Valor econòmic distribuït.
- > Aportació econòmica a acció social.
- > Hores destinades a accions de voluntariat.
- > Activitats de voluntariat social i ambiental.

Què significa per a Gas Natural Fenosa?

Gas Natural Fenosa aposta per la integració positiva en la societat dels països en els quals opera, i avalua l'impacte social de la seva activitat, respectant la cultura, les normes i l'entorn.

Per assolir-lo, la companyia col·labora amb organitzacions no governamentals, comunitat local i altres agents socials de tots els països.

Quin és el nostre compromís?

- > Contribuir al desenvolupament econòmic i social dels països en els quals està present i facilitar l'accés a l'energia.
- > Acció Social: consolidar la vinculació de les principals línies d'acció social amb l'estratègia de Gas Natural Fenosa.
- > Fomentar la relació amb les comunitats a través de projectes d'impacte social.
- > Patrocini i mecenatge: suport de projectes i iniciatives que generen valor per a la societat, amb especial focus en la cultura, les causes socials i el medi ambient.
- > Voluntariat corporatiu: involucrar els empleats en una societat més justa i sostenible, des del punt de vista social i ambiental.

Quines són les nostres principals fites en 2015?

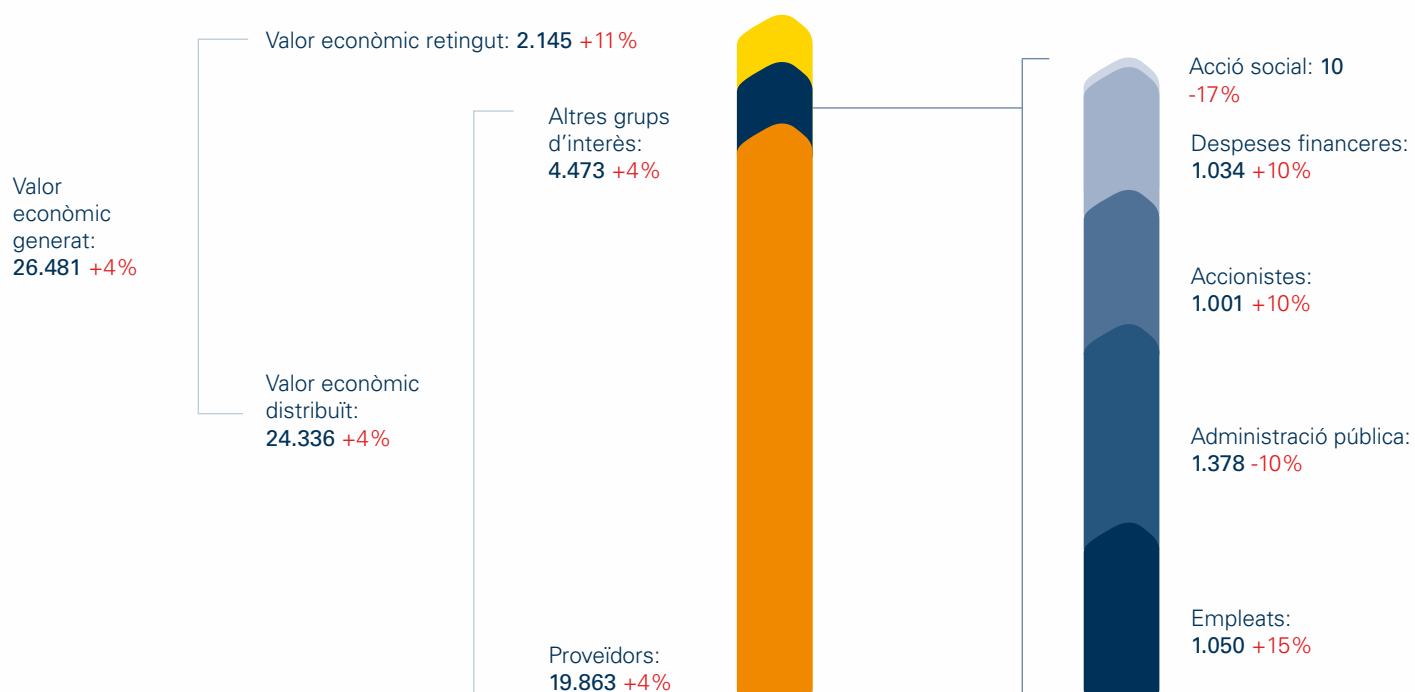
- > Continuar la implantació dels plans d'acció derivats de les avaluacions d'impacte social desenvolupades per la companyia.
- > Continuar els projectes d'accés a l'energia per a barris de baixos recursos.
- > Ampliar la iniciativa Cinèrgia, apropant-la als valors de marca i tots els grups d'interès, i desenvolupar una línia social orientada a fomentar la participació de joves talents en el projecte.
- > Aprovar la norma de voluntariat corporatiu.

Anàlisi dels resultats 2015

Contribuir al desenvolupament econòmic i social dels països en els quals està present i facilitar l'accés a l'energia

(Nre.)	2015	2014	2013
Valor econòmic distribuït	24.336	23.463	22.708

Valor econòmic distribuït als grups d'interès (milions d'euros)

Variació amb respecte a 2014

(milions d'euros)	2015	2014	2013
Aportacions econòmiques	10	12	14

Gas Natural Fenosa maximitza els recursos que la societat i l'entorn posen a la seva disposició, proporcionant-ne un servei bàsic: el subministrament fiable i segur d'energia.

Gas Natural Fenosa desenvolupa la seva activitat en zones en què el subministrament d'energia no arriba a tota la població. Per a la companyia, és una prioritat atendre les persones que viuen en aquestes àrees. Per això, treballa activament en el desenvolupament de les seves xarxes de distribució, per oferir-los un servei segur.

La companyia té una àmplia experiència en aquest sentit. A l'Argentina, el model Inclusiu de Gasificació Integral se segueix desenvolupant per proporcionar accés a la xarxa de gas als barris de baixos recursos. El 2015, la xarxa de gas va arribar a 50 habitatges mitjançant la construcció de 1.350 metres de nova xarxa. En termes globals, des dels seus inicis, més de 25.000 persones (xifra que supera la meitat de la població de la zona) s'han beneficiat d'aquest programa i han aconseguit l'accés a una energia més neta i han augmentat el valor dels habitatges gràcies a la construcció total de 127.332 metres de xarxa de gas.

A Colòmbia, la companyia continua desenvolupant diverses iniciatives d'índole social amb els veïns de barris no normalitzats de la zona del Carib per facilitar-ne l'accés a un subministrament elèctric segur. Entre d'altres, es va mantenir la gestió personalitzada d'aquests clients, oferint-los mecanismes per a fraccionar el pagament de factures i va continuar el desenvolupament de programes destinats a la millora en l'atenció al client.

A Xile, en l'àmbit de CGE, per tal de facilitar l'accés a serveis bàsics de localitats extremes, es van signar quatre convenis que permetran portar energia a sectors rurals de la regió de Magallanes.

Finalment, a Espanya, el 2015, Gas Natural Fenosa va signar acords amb diverses administracions regionals i locals per a la protecció de clients vulnerables i evitar el tall de subministrament als clients que els serveis socials municipals han informat que són vulnerables. En aquests casos, la companyia aporta solucions operatives per al pagament de les seves factures a través de les partides de l'administració destinades a casos d'emergència social.

Acció social

Per a Gas Natural Fenosa és imprescindible que les seves activitats d'acció social se centrin en els àmbits geogràfics en els quals està present i que es desenvolupin de manera alineada amb l'activitat de la companyia. Per tal de garantir aquest objectiu, el 2011 es va crear el Centre Operatiu Integrat de l'Amèrica Llatina (COIL) de Gestió de Projectes d'Acció Social, que sota el lema "Energia per a créixer" desenvolupa tres tipologies de projectes.

- Programa "Valor per a proveïdors": projectes de formació tècnica i empresarial de proveïdors i de persones independents, o microempresaris vinculats amb el sector de l'electricitat i el gas, que puguin integrar-se en la cadena de valor. El programa està implementat a l'Argentina, el Brasil, Colòmbia, Panamà i Mèxic.

- Programa "Ús responsable": conscienciació de clients i societat, que promouen l'aportació de coneixements de l'energia en general; la seguretat i l'ús eficient, tant del gas com de l'electricitat; i la cura del medi ambient.
- Programes per a les famílies del personal: conjunt de tres programes dirigits a fills d'empleats de la companyia en l'àmbit de l'Amèrica Llatina.

Relació amb les comunitats

Gas Natural Fenosa en el marc de la seva Política de Drets Humans, adquireix un compromís ferm amb el respecte de les comunitats locals. Per a la consecució d'aquest compromís, són aspectes clau l'avaluació de l'impacte social que les activitats de la companyia puguin tenir sobre les comunitats afectades i la contribució a la millora de les condicions de vida d'aquestes.

Gas Natural Fenosa disposa d'una sistemàtica basada en la metodologia Measuring Impact del World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), l'objectiu de la qual és ajudar a definir iniciatives i programes per a gestionar de manera efectiva els impactes socials associats a l'activitat de la companyia.

Patrocini i mecenatge

Per al desenvolupament de la societat mitjançant el foment de la cultura, l'art, la ciència o altres disciplines, Gas Natural Fenosa porta a terme suports econòmics puntuals a projectes concrets de patrocini i les donacions.

Gas Natural Fenosa també manté un compromís de col·laboració amb el món del cinema, la música i l'activitat teatral a través del suport als principals festivals, cicles musicals i concerts.

Amb el seu suport al món del cinema, mitjançant patrocinis dels principals festivals i sales de projecció del país, la companyia col·labora amb una de les indústries que més s'ha vist afectada, especialment en el cas dels festivals, que han patit, en els últims anys, importants retallades en els ajuts públics que rebien.

En aquest ordre, el 2015 es va llançar la segona edició de Cinergía, amb l'objectiu d'apropar l'eficiència energètica a través del setè art i fomentar el talent en la indústria cinematogràfica espanyola. A més, amb l'objectiu de promoure el talent jove, es va llançar un concurs de guions entre els estudiants de cinema i comunicació audiovisual per a produir un curtmetratge que ha format part d'aquesta segona edició.

Voluntariat corporatiu

Gas Natural Fenosa ha establert el ferm propòsit d'impulsar les accions de voluntariat corporatiu dins de la companyia des d'un enfocament global. A aquest efecte, va ser aprovada la Norma General de Voluntariat Corporatiu, amb l'objectiu d'homogeneïtzar totes les accions d'aquest tipus realitzades en qualsevol societat de Gas Natural Fenosa.

S'han destinat, només el 2015, més de 4.540 hores a accions de voluntariat promogudes per la companyia i s'han impulsat entorn de 50 activitats de voluntariat social i ambiental en què s'ha tingut l'ajuda de més de 900 participants.

Per ampliar la informació sobre la Fundació veure www.fundaciongasnaturalfenosa.org

Per a més informació sobre el "Compromís social", veure l'Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Integritat

Quins recursos són rellevants per a aquest compromís?

- > Financers.
- > Humans.
- > Intel·lectuals.
- > Socials.

Com mesurem el nostre exercici?

- > Comunicacions rebudes per la Comissió del Codi Ètic.
- > Persones formades en la política de drets humans.
- > Contribució fiscal.

Què significa per a Gas Natural Fenosa?

Des de l'inici, el creixement que ha assolit Gas Natural Fenosa s'ha fonamentat en els principis d'ètica i honestat.

Aquests principis constitueixen pilars fonamentals de la declaració de Missió i Visió de la companyia.

Quin és el nostre compromís?

- > Garantir el compliment del Codi Ètic a tots els nivells, en l'àmbit intern i extern.
- > Fer efectiva i garantir el compliment de la Política de Drets Humans.
- > Actuar amb responsabilitat en la gestió dels negocis i complir amb les obligacions fiscals.

Quines són les nostres principals fites en 2015?

- > Accions formatives i divulgatives del Codi Ètic, Política Anticorrupció i Model de Prevenció Penal dirigides als empleats de la companyia.
- > Aprovar el reglament de la Comissió del Codi Ètic.
- > Activitats per a l'extensió del Codi Ètic a proveïdors, tant a Espanya com en l'àmbit internacional.

Anàlisi dels resultats 2015

Garantir el compliment del Codi Ètic a tots els nivells, en l'àmbit intern i extern

(Nre.)	2015	2014	2013
Comunicacions rebudes per la Comissió del Codi Ètic	135	89	79

El Codi Ètic, formulat i aprovat pel Consell d'Administració, constitueix l'instrument fonamental de Gas Natural Fenosa per a actuar d'una manera íntegra, responsable i transparent.

Des de 2005, any en què es va aprovar, el codi ha estat renovat periòdicament per a adaptar-lo a les noves realitats a les quals s'enfronta la companyia. S'hi recullen els compromisos assumits en matèria de bon govern, responsabilitat corporativa i qüestions relacionades amb l'ètica i el compliment normatiu.

A més, Gas Natural Fenosa disposa d'una Política Anticorrupció, com a extensió del capítol 4.7. "Corrupció i Suborn" del Codi Ètic, que estableix els principis que han de dirigir la conducta de tots els empleats i administradors de les empreses del grup pel que fa a la prevenció, detecció, investigació i remei de qualsevol pràctica corrupta en el si de l'organització.

Gas Natural Fenosa compta, així mateix, amb un model de gestió del Codi Ètic i de la Política Anticorrupció, liderat per la Direcció d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern, els objectius del qual són vetllar pel coneixement, l'aplicació i el compliment d'aquest.

Aquest Model de Gestió té els components següents: el propi Codi Ètic, la Comissió del Codi Ètic i els sistemes de salvaguarda; mecanismes per a vetllar per la difusió i el compliment del Codi Ètic. Aquests mecanismes són els següents: el canal de denúncies, a través del qual tots els empleats i proveïdors poden realitzar consultes o notificar incompliments del codi, de bona fe, de manera confidencial i sense por a represàlies; el procediment de declaració anual, i el curs de formació sobre els aspectes inclosos en el codi, d'obligat compliment per a tots els empleats.

La Comissió del Codi Ètic és responsable de vetllar per la divulgació i el compliment del codi mitjançant la supervisió i el control dels sistemes de salvaguarda. Compta amb comissions locals a l'Argentina, el Brasil, Colòmbia, Itàlia, Mèxic, Moldàvia, Panamà i Xile.

El nostre creixement s'ha fonamentat en els principis d'ètica i honestedat, pilars fonamentals de la declaració de Missió i Valor de la companyia

Des de 2011, Gas Natural Fenosa té una Política de Drets Humans aprovada pel Comitè de Direcció i a la qual es va arribar després d'un període de consultes amb organitzacions del Tercer Sector especialitzades en la matèria. Aquesta política permet mitigar i gestionar, de manera adequada, els riscos principals en matèria de drets humans detectats en la companyia.

La política adquireix tot el seu sentit en aquelles ubicacions en les quals la legislació local no ofereix un nivell adequat de protecció dels drets humans. En aquests casos, Gas Natural Fenosa es compromet a garantir una protecció equivalent a la de la resta d'àrees en què desenvolupa la seva activitat.

Polítiques fiscals i gestió del risc fiscal

Les polítiques fiscals de Gas Natural Fenosa estan alineades amb la Política de Responsabilitat Corporativa de Gas Natural Fenosa que estableix com un dels compromisos i principis d'actuació el d'actuar amb responsabilitat en la gestió dels negocis i complir amb les obligacions fiscals en totes les jurisdiccions en què opera la companyia, assumint el compromís de transparència i col·laboració amb les administracions tributàries corresponents.

Fer efectiva i garantir el compliment de la Política de Drets Humans

(Nre.)	2015	2014	2013
Persones formades en la Política de Drets Humans	13.883	12.568	11.360

Principis de la Política de Drets Humans

- 1 Evitar pràctiques discriminatòries o que menyscaben la dignitat de les persones.
- 2 Eradicar l'ús del treball infantil.
- 3 Facilitar la llibertat d'associació i negociació col·lectiva.
- 4 Protegir la salut de les persones.
- 5 Oferir una ocupació digna.
- 6 Compromís amb les persones vinculades a proveïdors, contractistes i empreses col·laboradores.
- 7 Donar suport i promoure públicament el respecte als drets humans.
- 8 Respectar les comunitats indígenes i les formes de vida tradicionals.
- 9 Protegir les instal·lacions i les persones des del respecte als drets humans.
- 10 Contribuir a combatre la corrupció.

Per això, des de l'exercici 2010, Gas Natural Fenosa està adherida al "Codi de Bones Pràctiques Tributàries" elaborat pel Fòrum de Grans Empreses juntament amb l'administració tributària espanyola. Aquesta iniciativa, impulsada pel Govern d'Espanya, té l'objectiu de promoure la transparència, la bona fe i la cooperació amb l'Agència Estatal de l'Administració Tributària en la pràctica fiscal empresarial i la seguretat jurídica en l'aplicació i la interpretació de les normes tributàries.

En aquest sentit, la companyia s'ha compromès expressament a:

- > Evitar estructures de caràcter opac amb finalitats tributàries.
- > Col·laborar amb les Administracions Tributàries.
- > Informar regularment el Consell d'Administració sobre les polítiques fiscals aplicades.
- > Aplicar els criteris fiscals d'acord amb la doctrina administrativa i la jurisprudència.

Per a garantir que les pràctiques tributàries de Gas Natural Fenosa estan basades en aquests principis, el grup té un Procediment General de Bones Pràctiques Tributàries.

D'altra banda, Gas Natural Fenosa té un mapa de riscos en el qual s'identifiquen específicament els riscos fiscals i les controvèrsies sobre la interpretació o l'aplicació del marc jurídic fiscal. La informació sobre les principals actuacions

amb transcendència fiscal es detalla en la Nota 21 de "Situació fiscal" dels Comptes Anuals Consolidats.

En el cas d'operacions rellevants o singulars s'informa al Consell d'Administració de quines són les conseqüències fiscals d'aquestes, quan constitueixen un factor rellevant. La creació o adquisició de participacions en entitats domiciliades en països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals ha de ser informada al Consell d'Administració, a través de la Comissió d'Auditoria.

Atenent la normativa espanyola que determina els països que tenen la consideració de paradisos fiscals (Reial Decret 1080/1991, de 5 de juliol i Reial Decret 116/2003, de 31 de gener), Gas Natural Fenosa manté quatre participacions en societats constituïdes a aquests territoris.

> Les participacions del 95% en Buenergía Gas & Power, Ltd, del 47,5% en Ecoeléctrica Holding, Ltd i del 47,5% en Ecoeléctrica Limited, totes domiciliades a les Illes Caiman. Es tracta de societats tenidores directament i indirectament d'una única participació industrial que desenvolupa l'activitat de generació elèctrica per cicle combinat de gas a Puerto Rico (Ecoeléctrica, LP) les rendes tributen en aquest país i que no aporten cap avantatge fiscal per a Gas Natural Fenosa.

> La participació del 31,1% en Gasoducte del Pacífic (Cayman), Ltd domiciliada a les Illes Caiman. Es tracta d'una societat sense activitat incorporada al grup com a conseqüència de l'adquisició del grup CGE i que no aporta cap avantatge fiscal per a Gas Natural Fenosa.

S'ofereix una informació més detallada sobre aquest assumpte en l'apartat 3.3 de l'Informe de Gestió.

Contribució fiscal

Gas Natural Fenosa és conscient de la seva responsabilitat en el desenvolupament econòmic de les societats en què realitza la seva activitat. Els impostos que paga representen una part significativa de la contribució econòmica que realitza als països en els quals opera. Per això, Gas Natural Fenosa presta una atenció prioritària al compliment de la seva obligació de pagar els impostos que, d'acord amb les normes aplicables, resultin deguts en cada territori.

El pagament de tributs de Gas Natural Fenosa té una importància econòmica considerable i implica un elevat esforç de compliment per les obligacions formals i col·laboració amb l'administració tributària.

La contribució fiscal total de Gas Natural Fenosa va ascendir, en l'exercici 2015, a 3.636 milions d'euros (3.741 milions d'euros en l'exercici 2014). En la taula següent es mostra el desglossament dels tributs efectivament pagats per Gas Natural Fenosa per països i segmentat entre aquells que comporten una despesa efectiva per al grup (anomenats tributs propis), i aquells que retenen o repercuteixen al contribuent final (anomenats tributs de tercers):

(milions d'euros)	2015	2014	2013
Espanya	2.627	2.759	2.746
Tributs propis ¹	896	940	896
Tributs de tercers ²	1.731	1.819	1.850
Amèrica Llatina	726	663	556
Tributs propis ¹	418	480	296
Tributs de tercers ²	308	183	260
Resta	283	319	248
Tributs propis ¹	64	106	93
Tributs de tercers ²	219	213	155
Total	3.636	3.741	3.550

¹ Inclou bàsicament els pagaments per l'impost sobre beneficis, tributs mediambientals, tributs locals i Seguretat Social per la quota empresarial.

² Inclou bàsicament l'Impost sobre el valor afegit net, Impostos especials, Retencions a empleats i Seguretat Social per la quota de l'empleat.

Desglossament dels tributs efectivament pagats en l'exercici 2015 per categories i països

País	Tributs propis			Tributs tercers				
	Impost sobre beneficis ¹	Altres ²	Total	IVA	Impostos sobre hidrocarburs	Altres ³	Total	Total
Espanya	347	549	896	1.169	362	200	1.731	2.627
Argentina	4	40	44	13	-	16	29	73
Brasil	51	44	95	56	-	18	74	169
Colòmbia	69	78	147	9	-	22	31	178
Xile	48	16	64	99	-	22	121	185
Mèxic	33	4	37	32	-	12	44	81
Panamà	8	11	19	-	-	4	4	23
Resta de l'Amèrica Llatina	11	1	12	3	-	2	5	17
Itàlia	14	5	19	30	34	5	69	88
Resta	10	35	45	112	32	6	150	195
Total	595	783	1.378	1.523	428	307	2.258	3.636

¹ Correspon a l'Impost sobre beneficis efectivament pagat en l'exercici. No inclou quantitats meritades. La informació sobre la conciliació entre el "Impost sobre beneficis" registrat i el que resultaria d'aplicar el tipus nominal de l'Impost vigent en el país de la societat dominant (Espanya) sobre el "Resultat abans d'impostos", es detalla en la Nota 21 "Situació Fiscal" dels Comptes Anuals Consolidats.

² Inclou tributs energètics que a Espanya ascendeixen a 262 milions d'euros el 2015 (257 milions d'euros el 2014), tributs locals, la seguretat social per la quota empresarial i altres tributs propis específics de cada país.

³ Inclou bàsicament retencions a treballadors i Seguretat Social per la quota de l'empleat.

Per a més informació veure el capítol "Integritat" de l'Informe de Responsabilitat Corporativa 2015.

Per a més informació veure Nota 21 "Situació Fiscal" dels Comptes Anuals Consolidats.

Cuartel V

Ens preocupem pel desenvolupament dels països on som presents.

Cuartel V és un projecte a través del qual proporcionem accés a la xarxa de gas a barris de baixos recursos, en col·laboració amb la Fundació Pro-Habitatge Social (FPVS).

La xarxa de gas s'ha estès a més d'una desena de barris del Partido de Moreno, província de Buenos Aires, i continuarà expandint-se en els propers anys. Els avantatges que obtenen respecte a altres clients són el repartiment de factures pels mateixos veïns i un tractament diferencial en cas de deute.

Fet i dit

Informe Anual
Integrat 2015

Informe d'auditoria, comptes anuals consolidats i informe de gestió consolidat de Gas Natural Fenosa

Informe d'Auditoria. **Pág. 112**

Balanç de Situació Consolidat. **Pág. 115**

Compte de Pèrdues i
Guany Consolidat. **Pág. 116**

Estat Consolidat de
Resultat Global. **Pág. 117**

Estat de Canvis en el Patrimoni
Net Consolidat. **Pág. 118**

Estat de Fluxos
d'Efectiu Consolidat. **Pág. 119**

Memòria Consolidat. **Pág. 120**

Per saber més d'aquest
projecte, escaneja
aquest codi QR amb
el teu dispositiu mòbil
o visita el *microsite* de
l'Informe Anual 2015.

Gas Natural SDG, S.A., i subsidiàries

Informe d'auditoria independent
Comptes anuals consolidats al 31 de desembre de 2015 i
Informe del Director de 2015

INFORME D'AUDITORIA INDEPENDENT DE COMPTES ANUALS CONSOLIDATS

Als Senyors Accionistes de Gas Natural SDG, S.A.:

Informe sobre els comptes anuals consolidats

Hem auditat els comptes anuals consolidats adjunts de Gas Natural SDG, S.A. i societats dependents, que comprenen el balanç de situació consolidat a 31 de desembre de 2015, el compte de pèrdues y guanys consolidats, l'estat del resultat global consolidat, l'estat de canvis en el patrimoni net consolidat, l'estat de fluxos d'efectiu consolidat i la memòria consolidada corresponents a l'exercici finalitzat en aquesta data.

Responsabilitat dels Administradors en relació amb els comptes anuals consolidats

Els Administradors de la Societat dominant són responsables de formular els comptes anuals consolidats adjunts, de forma que expressin la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats consolidats de Gas Natural SDG, S.A. i societats dependents, de conformitat amb les Normes Internacionals d'Informació Financera, adoptades per la Unió Europea, i demés disposicions del marc normatiu d'informació financera aplicable al Grup a Espanya, i del control intern que considerin necessari per a permetre la preparació de comptes anuals consolidats lliures d'incorrecció material, deguda a frau o error.

Responsabilitat de l'auditor

La nostra responsabilitat és expressar una opinió sobre els comptes anuals consolidats adjunts basada en la nostra auditoria. Hem dut a terme la nostra auditoria de conformitat amb la normativa reguladora de l'auditoria de comptes vigent a Espanya. Aquesta normativa exigeix que complim els requeriments d'ètica, així com que planifiquem i executem l'auditoria a fi d'obtenir una seguretat raonable que els comptes anuals consolidats estan lliures d'incorreccions materials.

Una auditoria requereix l'aplicació de procediments per a obtenir evidència d'auditoria sobre els imports i la informació revelada en els comptes anuals consolidats. Els procediments seleccionats depenen del judici de l'auditor, inclosa la valoració dels riscos d'incorrecció material en els comptes anuals consolidats, deguda a frau o error. En efectuar aquestes valoracions del risc, l'auditor té en compte el control intern rellevant per a la formulació per part dels Administradors de la societat dominant dels comptes anuals consolidats, a fi de dissenyar els procediments d'auditoria que siguin adequats en funció de les circumstàncies, i no amb la finalitat d'expressar una opinió sobre l'eficàcia del control intern de l'entitat. Una auditoria també inclou l'avaluació de l'adequació de les polítiques comptables aplicades i de la raonabilitat de les estimacions comptables realitzades per la direcció, així com l'avaluació de la presentació dels comptes anuals consolidats presos en el seu conjunt.

Considerem que l'evidència d'auditoria que hem obtingut proporciona una base suficient i adequada per a la nostra opinió d'auditoria.

.....
 PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L., Avinguda Diagonal, 640, 08017 Barcelona, España
 Tel.: +34 932 532 700 / +34 902 021 111, Fax: +34 934 059 032, www.pwc.es

1

R. M. Madrid, hoja 87 250-1, folio 75, tomo 9.267, libro 8.054, sección 3ª
 Inscrita en el R.O.A.C. con el número S0242 - CIF: B-79 031290

Opinió

Segons la nostra opinió, els comptes anuals consolidats adjunts expressen, en tots els aspectes significatius, la imatge fidel del patrimoni consolidat i de la situació financera consolidada de la societat Gas Natural SDG, S.A. i societats dependents a 31 de desembre de 2015, així com dels seus resultats consolidats i fluxos d'efectiu consolidats corresponents a l'exercici anual finalitzat en aquesta data, de conformitat amb les Normes Internacionals d'Informació Financera, adoptades per la Unió Europea, i demés disposicions del marc normatiu d'informació financera que resulten d'aplicació a Espanya.

Informe sobre altres requeriments legals i reglamentaris

L'informe de gestió consolidat adjunt de l'exercici 2015 conté les explicacions que els Administradors de la societat dominant consideren oportunes sobre la situació de la societat, i societats dependents, l'evolució dels seus negocis i sobre altres assumptes i no forma part integrant dels comptes anuals consolidats. Hem verificat que la informació comptable que conté l'esmentat informe de gestió concorda amb la dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2015. El nostre treball com a auditors es limita a la verificació de l'informe de gestió consolidat amb l'abast esmentat en aquest mateix paràgraf i no inclou la revisió d'informació diferent de l'obtinguda a partir dels registres comptables de la societat Gas Natural SDG, S.A. i societats dependents.

PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L.

Inaki Goiriena Basualdu

5 de febrer de 2016

Balanç de Situació Consolidat

(en milions d'euros)

	31/12/15	31/12/14
Actiu		
Immobilitzat intangible (Nota 5)	10.525	10.783
Fons de comerç	4.962	4.959
Altres immobilitzat intangible	5.563	5.824
Immobilitzat material (Nota 6)	23.693	24.267
Inversions comptabilitzades pel mètode de la participació (Nota 7)	1.730	2.034
Actius financers no corrents (Nota 8)	1.387	1.289
Actiu per impost diferit (Nota 21)	1.070	1.134
Actiu no corrent	38.405	39.507
Actius no corrents mantinguts per a la venda (Nota 9)	955	–
Existències (Nota 10)	826	1.077
Deutors comercials i altres comptes a cobrar (Nota 11)	5.191	5.701
Clients per vendes i prestacions de serveis	4.521	4.892
Altres deutors	472	513
Actius per impost corrent	198	296
Altres actius financers corrents (Nota 8)	365	471
Efectiu i altres actius líquids equivalents (Nota 12)	2.390	3.572
Actiu corrent	9.727	10.821
Total actiu	48.132	50.328
Patrimoni net i passiu		
Capital	1.001	1.001
Prima d'emissió	3.808	3.808
Reserves	9.077	8.466
Resultat de l'exercici atribuït a la societat dominant	1.502	1.462
Dividend a compte	(408)	(397)
Ajustos per canvis de valor	(613)	(199)
Actius financers disponibles per a la venda	4	–
Operacions de cobertura	(119)	1
Diferències de conversió	(498)	(200)
Patrimoni net atribuït a la societat dominant	14.367	14.141
Participacions no dominants	4.151	3.879
Patrimoni net (nota 13)	18.518	18.020
Ingressos diferits (Nota 14)	853	832
Provisions no corrents (Nota 15)	1.488	1.560
Passius financers no corrents (Nota 16)	15.653	17.740
Deutes amb entitats de crèdit i obligacions	15.599	17.660
Altres passius financers	54	80
Passiu per impost diferit (Nota 21)	2.543	2.798
Altres passius no corrents (Nota 18)	944	955
Passiu no corrent	21.481	23.885
Passius vinculats amb actius no corrents mantinguts per a la venda (Nota 9)	585	–
Provisions corrents (Nota 15)	193	128
Passius financers corrents (Nota 16)	2.595	2.804
Deutes amb entitats de crèdit i obligacions	2.446	2.609
Altres passius financers	149	195
Creditors comercials i altres comptes a pagar (Nota 19)	4.008	4.641
Proveïdors	3.096	3.825
Altres creditors	777	756
Passius per impost corrent	135	60
Altres passius corrents (Nota 20)	752	850
Passiu corrent	8.133	8.423
Total patrimoni net i passiu	48.132	50.328

Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat

(en milions d'euros)

	2015	2014 ¹
Import net de la xifra de negoci (Nota 22)	26.015	24.697
Proveïments (Nota 23)	(17.997)	(17.332)
Altres ingressos d'explotació (Nota 24)	257	250
Despeses de personal (Nota 25)	(973)	(828)
Altres despeses d'explotació (Nota 26)	(2.360)	(2.289)
Amortització i pèrdues per deteriorament d'immobilitzat (Nota 5 i 6)	(1.750)	(1.616)
Imputació de subvencions d'immobilitzat i d'altres (Nota 14)	64	45
Altres resultats (Nota 27)	5	258
Resultat d'explotació	3.261	3.185
Ingressos financers	140	137
Despeses financeres	(1.032)	(920)
Variacions de valor raonable en instruments financers	(1)	(2)
Diferències de canvi	(1)	(14)
Resultat financer (nota 28)	(894)	(799)
Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació (Nota 7)	(4)	(474)
Resultat abans d'impostos	2.363	1.912
Impost sobre beneficis (Nota 21)	(573)	(256)
Resultat de l'exercici procedent d'operacions continuades	1.790	1.656
Resultat de l'exercici procedent d'operacions interrompudes net d'impostos (Nota 9)	34	2
Resultat consolidat de l'exercici	1.824	1.658
Atribuïble a		
Societat dominant	1.502	1.462
Procedent d'operacions continuades	1.491	1.461
Procedent d'operacions interrompudes	11	1
Participacions no dominants (Nota 13)	322	196
Benefici en euros per acció bàsic i diluït procedent d'operacions continuades atribuïble als accionistes de la societat dominant (Nota 13)	1,56	1,46
Benefici en euros per acció bàsic i diluït atribuïble als accionistes de la societat dominant (Nota 13)	1,57	1,46

¹ El Compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquat de petroli (GLP) a Xile en aplicació de la NIIF 5 (Notes 3.3 i 9).

Les notes 1 a 37 són part integrant d'aquests Comptes Anuals Consolidats

Estat Consolidat de Resultat Global

(en milions d'euros)

	2015	2014
Resultat consolidat de l'exercici	1.824	1.658
Altres resultats globals reconeguts directament en el patrimoni net	(410)	159
Partides que no es traspasaran a resultats		
Per guanys i pèrdues actuàries i altres ajustos (Nota 15)	7	(10)
Efecte impositiu (Nota 21)	(2)	3
Partides que poden traspassar-se posteriorment a resultats		
Per valoració d'actius financers disponibles per a la venda	5	-
Efecte impositiu valoració actius financers disponibles per a la venda (Nota 21)	(1)	-
Per cobertures de flux d'efectiu	(120)	(4)
Efecte impositiu cobertures de flux d'efectiu (Nota 21)	28	(5)
Diferències de conversió	(358)	128
De societats comptabilitzades pel mètode de la participació (Nota 7)	31	47
Per cobertures de flux d'efectiu	(8)	1
Efecte impositiu cobertures de flux d'efectiu (Nota 21)	1	-
Diferències de conversió	38	46
Transferències al compte de pèrdues i guanys	(26)	6
Per valoració d'actius financers disponibles per a la venda	-	-
Per cobertures de flux d'efectiu	(46)	5
Efecte impositiu cobertures de flux d'efectiu (Nota 21)	12	-
Diferències de conversió	-	(1)
De societats comptabilitzades pel mètode de la participació (Nota 7)	8	2
Per cobertures de flux d'efectiu	10	2
Efecte impositiu cobertures de flux d'efectiu (Nota 21)	(2)	-
Diferències de conversió	-	-
Altres resultats globals de l'exercici	(436)	165
Resultat global total de l'exercici	1.388	1.823
Atribuïble a		
Societat dominant	1.093	1.600
Participacions no dominants	295	223

Les notes 1 a 37 són part integrant d'aquests Comptes Anuals Consolidats

Estat de Canvis en el Patrimoni Net Consolidat
(en milions d'euros)

	Patrimoni atribuïble als accionistes de la societat						Total Patrimoni net
	Capital Social	Prima d'emissió i Reserves	Resultat de l'exercici	Ajustaments per canvis de valor	Subtotal	Participacions no dominants	
Balanç a 01/01/14	1.001	11.346	1.445	(348)	13.444	1.523	14.967
Resultat global total de l'exercici	–	(11)	1.462	149	1.600	223	1.823
Distribució de dividendes (Nota 13)	–	544	(1.445)	–	(901)	(234)	(1.135)
Combinacions de negoci (Nota 30)	–	–	–	–	–	1.385	1.385
Altres variacions (Nota 13)	–	(2)	–	–	(2)	982	980
Balanç a 31/12/14	1.001	11.877	1.462	(199)	14.141	3.879	18.020
Resultat global total de l'exercici	–	5	1.502	(414)	1.093	295	1.388
Distribució de dividendes (Nota 13)	–	542	(1.462)	–	(920)	(188)	(1.108)
Combinacions de negoci (Nota 30)	–	–	–	–	–	5	5
Altres variacions (Nota 13)	–	53	–	–	53	160	213
Balanç a 31/12/15	1.001	12.477	1.502	(613)	14.367	4.151	18.518

Les notes 1 a 37 són part integrant d'aquests Comptes Anuals Consolidats.

Estat de Fluxos d'Efectiu Consolidat

(en milions d'euros)

	2015	2014
Resultat abans d'impostos	2.363	1.912
Ajustos del resultat (Nota 29)	2.599	2.526
Amortització i pèrdues per deteriorament d'immobilitzat (Nota 5, 6 i 9)	1.791	1.619
Altres ajustos del resultat net (Nota 29)	808	907
Canvis en el capital corrent (Nota 29)	(75)	(229)
Altres fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació (Nota 29)	(1.387)	(1.401)
Pagament d'interessos	(898)	(784)
Cobrament d'interessos	24	43
Cobraments de dividends	82	55
Pagaments per impostos sobre beneficis	(595)	(715)
Fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació¹	3.500	2.808
Pagaments per inversions	(2.065)	(4.208)
Empreses del grup, associades i unitats de negoci (Nota 30)	(99)	(2.428)
Immobilitzat material i intangible	(1.894)	(1.353)
Altres actius financers	(72)	(427)
Cobraments per desinversions	436	1.076
Empreses del grup, associades i unitats de negoci (Nota 27)	97	506
Immobilitzat material i intangible	1	16
Altres actius financers	338	554
Altres fluxos d'efectiu d'activitats d'inversió	69	66
Altres cobraments/(pagaments) d'activitats d'inversió (Nota 14)	69	66
Fluxos d'efectiu d'activitats d'inversió¹	(1.560)	(3.066)
Cobraments/(pagaments) per instruments de patrimoni	270	993
Emissió (Nota 13)	986	993
Adquisició (Nota 13)	(716)	–
Cobraments/(pagaments) per instruments de passiu financer	(2.100)	(105)
Emissió (Nota 16)	5.943	5.672
Devolució i amortització (Nota 16)	(8.043)	(5.777)
Pagaments per dividends i remuneracions d'altres instruments de patrimoni (Nota 13)	(1.070)	(1.125)
Altres fluxos d'efectiu d'activitats de finançament	(123)	(85)
Fluxos d'efectiu de les activitats de finançament(1)	(3.023)	(322)
Efecte de les variacions dels tipus de canvi	(99)	(20)
Variació d'efectiu i equivalents	(1.182)	(600)
Efectiu i equivalents a l'inici de l'exercici (Nota 12)	3.572	4.172
Efectiu i equivalents al final de l'exercici (Nota 12)	2.390	3.572

¹ Inclou els fluxos d'efectiu de les operacions continuades i de les operacions interrompudes (Nota 9).

Les notes 1 a 37 són part integrant d'aquests Comptes Anuals Consolidats

Notes explicatives als Comptes Anuals Consolidats de Gas Natural Fenosa de l'exercici 2015

Nota 1. Informació general

Gas Natural SDG, SA és una societat anònima constituïda l'any 1843 i que té el domicili social a la Plaça del Gas, número 1, de Barcelona.

Gas Natural SDG, SA i les seves filials (d'ara endavant, Gas Natural Fenosa) és un grup que té per objecte principal les activitats de proveïment, líquüfacció, regasificació, transport, emmagatzematge, distribució i comercialització de gas, així com les activitats de generació, transport, distribució i comercialització d'electricitat.

L'adquisició del grup xilè Compañía General de Electricidad, SA (CGE) en l'exercici 2014 (Notes 3.4.1 i 30) ha suposat un avanç significatiu en el desenvolupament internacional de Gas Natural Fenosa.

Gas Natural Fenosa opera principalment a Espanya i fora del territori espanyol, especialment a l'Amèrica Llatina, la resta d'Europa i Àfrica.

En la Nota 4 s'inclou informació financera per segments d'operació i sobre àrees geogràfiques.

En l'Annex I es relacionen les empreses participades per Gas Natural Fenosa a la data de tancament.

Les accions de Gas Natural SDG, SA estan admeses a cotització en les quatre borses espanyoles, cotitzen en el mercat continu i formen part de l'Ibex35.

Nota 2. Marc Regulador

2.1. Regulació del sector del gas natural a Espanya

Principals característiques del sector del gas natural a Espanya

El sector gasista espanyol està regulat per la Llei 34/1998, de 7 d'octubre, del Sector d'Hidrocarburs, reformada per la Llei 12/2007, de 2 de juliol, pel Reial Decret Llei 13/2012 i per la Llei 18/2015 de 21 de maig així com per la Llei 18/2014 i per la seva normativa de desenvolupament, entre la qual destaca per la seva importància el Reial Decret 1434/2002, de 27 de desembre, el Reial Decret 949/2001 de 3 d'agost i el Reial Decret 984/2015 de 30 d'octubre.

El Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme (MINETUR) és l'organisme competent per a la regulació dels sectors de gas i electricitat, mentre que la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència (d'ara endavant CNMC) és l'autoritat reguladora que té encomanades les tasques de mantenir i assegurar la competència efectiva i el funcionament transparent dels sectors energètics espanyols. Fins a la publicació de la Llei 3/2013, de 4 de juny, aquestes funcions eren realitzades per la Comissió Nacional d'Energia (d'ara endavant CNE) que s'ha integrat en la CNMC. Les Conselleries corresponents de les Comunitats Autònomes tenen competències, tant de desenvolupament normatiu, com d'execució de la normativa.

Així mateix, el Gestor Tècnic del Sistema, Enagás, SA, és responsable del funcionament adequat i la coordinació del sistema gasista. En aquest sentit, cal tenir en compte que la Llei 12/2007 limita la participació a Enagás, SA a un màxim del 5% del capital, l'exercici dels drets de vot a un 3% amb caràcter general, l'1% en el cas dels subjectes que exerceixen activitats gasistes i, en tot cas, la suma de la participació dels accionistes que exerceixen activitats en el sector del gas no pot superar el 40%.

A grans trets, el sector gasista espanyol té les característiques principals següents:

- > És un sector on conviuen activitats regulades i no regulades, en el qual les activitats regulades són el transport, la regasificació, l'emmagatzematge i la distribució de gas natural, i les activitats no regulades són la producció, el proveïment i el subministrament de gas natural realitzat per les comercialitzadores.
- > El sector del gas natural és gairebé totalment dependent dels subministraments exteriors de gas natural, que comporten gairebé el 99,9% del gas natural subministrat a Espanya.
- > En aplicació de la normativa comunitària (Directives 2003/55/CE, de 26 de juny, i 2009/73/UE), el subministrament de gas natural a Espanya està completament liberalitzat, tots els consumidors espanyols poden triar lliurement proveïdor de gas natural des de l'1 de gener de 2003. El procediment liberalitzador del sector s'ha vist reforçat de manera substancial amb la desaparició des de l'1 de juliol de 2008 del subministrament regulat a tarifa per les empreses distribuïdores i el dret consegüent de tots els consumidors de participar en el mercat liberalitzat (encara que com s'indica més endavant s'ha mantingut una tarifa d'últim recurs per als consumidors de menys volum).

La regulació de les activitats de gas natural a Espanya

Les activitats del sector del gas natural es classifiquen en: 1) activitats regulades: transport, emmagatzematge, regasificació i distribució de gas natural; i 2) activitats no regulades: producció, proveïment i comercialització de gas natural.

2.1.1. Activitats Regulades

Les activitats regulades es caracteritzen per:

- > Necessitat d'autorització administrativa prèvia: la realització de les activitats regulades requereix una autorització administrativa prèvia de caràcter reglat, per a l'obtenció de la qual el sol·licitant bàsicament ha de demostrar la seva capacitat legal, tècnica i econòmica per a l'exercici d'aquesta activitat.
- > Remuneració establerta normativament: les directrius generals per les quals s'estableix la remuneració d'aquestes activitats es regulen en la Llei 18/2014 i el Reial Decret 949/2001, mentre que la remuneració concreta a percebre s'actualitza anualment per mitjà d'Ordre ministerial.

Així, el marc econòmic d'aquestes activitats persegueix incentivar el desenvolupament de les xarxes i permetre a les empreses que les fan recuperar els recursos invertits, tant les inversions realitzades, com els costos d'operació.

El marc regulador del sector del gas natural a Espanya regula un procediment de liquidacions per a la redistribució entre les empreses regulades del sector de la facturació de peatges obtinguda neta d'altres costos, de manera que cada empresa percebi la retribució que li ha estat reconeguda per les seves activitats regulades.

- > Submissió a obligacions específiques d'accés de tercers a la xarxa i separació d'activitats: l'exercici de les activitats regulades està sotmès a obligacions específiques per permetre assegurar el desenvolupament de la competència en la fase de comercialització. Les dues obligacions principals en aquest sentit consisteixen a permetre l'accés de tercers a les xarxes de transport (incloent-hi regasificació i emmagatzematge) i distribució, i l'obligació de mantenir separades les activitats regulades i les no regulades.

El Reial Decret 948/2015, de 30 d'Octubre, regula l'accés dels tercers a la xarxa, que es gestiona a través d'una plataforma telemàtica única, així com els drets i obligacions de cada un dels subjectes relacionats amb aquest sistema, modificant el règim de contractació de capacitat establert l'any 2001 mitjançant el Reial Decret 949/2001. Els titulars de les xarxes de transport i distribució tenen dret a percebre uns peatges i cànon com a compensació per aquest accés, que s'actualitzen anualment per Ordre ministerial.

La normativa estableix un deure de separació funcional, que implica no només una separació comptable per tal d'evitar els subsidis creuats i incrementar la transparència del càlcul de tarifes, peatges i cànon i jurídica, per mitjà de societats separades, sinó el deure de funcionament autònom de les societats filials regulades respecte de la resta de societats del grup en què s'integra.

2.1.1.1. Transport

L'activitat de transport comprèn la regasificació, l'emmagatzematge i el transport del gas en sentit estricte a través de la xarxa de transport bàsica de gas d'alta pressió:

- Regasificació: el gas natural és importat a Espanya via gasoducte (en forma gasosa) i via vaixells de transport de gas (en forma líquida, referit com a gas natural líquid). La regasificació és l'activitat que comprèn la conversió del gas natural en estat líquid, emmagatzemat en tancs criogènics generalment de les plantes de regasificació, a l'estat gasós i la introducció d'aquest dins de la xarxa nacional de gasoductes.
- Transport: un cop el gas natural és importat o produït i, si cal, regasificat, s'injecta en forma gasosa en la xarxa de transport d'alta pressió. La xarxa de transport travessa la major part de les regions espanyoles i trasllada el gas natural als grans consumidors, com les plantes de producció d'electricitat i grans clients industrials, i als distribuïdors locals.

La xarxa de transport és propietat principalment d'Enagás, SA, encara que altres empreses, entre les quals hi ha diverses participades de Gas Natural Fenosa, tenen una petita proporció d'aquesta.

- Emmagatzematge: les instal·lacions d'emmagatzematge estan compostes fonamentalment per dipòsits subterranis, necessaris per a assegurar que hi ha un subministrament constant de gas natural que no es veu afectat pels canvis estacionals i altres pics en la demanda. Aquestes instal·lacions serveixen també per a complir amb l'obligació establerta en el Reial Decret 1766/2007, de 28 de desembre, de mantenir unes existències mínimes de seguretat. La normativa actual preveu que hi pugui haver instal·lacions d'emmagatzematge subterrani no regulades, amb accés de tercers negociat i prèvia autorització de l'Administració central, tot i que en aquest moment no hi ha cap instal·lació així.

El 4 d'octubre de 2014 es va publicar el Reial Decret-Llei 13/2014, de 3 d'octubre, pel qual s'adopten mesures urgents en relació amb el sistema gasista i la titularitat de centrals nuclears. En relació amb el sector gasista, el Reial Decret-Llei té per objecte donar solució a la situació tècnica existent en l'emmagatzematge de gas natural Castor i resoldre la renúncia a la concessió presentada pel seu titular (Escal UGS, SL). En concret, s'estableix la hibernació d'aquestes instal·lacions, s'aprova l'extinció de la concessió d'explotació de l'emmagatzematge i l'assignació de l'administració i el manteniment de les instal·lacions a Enagás, SA, de manera que els costos associats són retribuïts pel sistema gasista. Finalment, reconeix 1.351 milions d'euros a Escal UGS, SL pel valor de la inversió, import que ha de ser abonat per Enagás, SA la qual ha de tenir com a contrapartida un dret de cobrament del sistema gasista durant els propers trenta anys, de manera que pot cedir aquests drets a tercers.

2.1.1.2. Distribució

El gas natural és transportat de la xarxa de transport d'alta pressió al consumidor final a través de la xarxa de distribució de mitjana i baixa pressió.

L'exercici de l'activitat de distribució es basa en un règim d'autoritzacions administratives, que no suposen drets exclusius d'ús. A més, el distribuïdor d'una zona té preferència per a obtenir les autoritzacions de les zones limítrofes a la seva.

L'activitat de les distribuïdores es limita a l'expansió i la gestió de les xarxes de distribució, sense que puguin comercialitzar energia, i són les comercialitzadores específicament autoritzades les encarregades del subministrament d'últim recurs, que s'esmenta en l'apartat 2.1.2.2.

La Llei 18/2014, publicada el 17 d'octubre, va establir determinats principis i regulacions dirigits principalment a garantir la sostenibilitat econòmica i financera del sistema gasista:

- S'estableix el principi de sostenibilitat econòmica i financera del sistema gasista, en virtut del qual, qualsevol mesura normativa en relació amb el sector que comporti un increment de cost per al sistema gasista o una reducció d'ingressos ha d'incorporar una reducció equivalent d'altres partides de costos o un increment equivalent d'ingressos que assegurï l'equilibri del sistema.

- > El principi de sostenibilitat econòmica i financera s'ha d'entendre de manera que els ingressos generats per l'ús de les instal·lacions satisfaci la totalitat dels costos del sistema. Els ingressos del sistema gasista seran destinats exclusivament a sostenir les retribucions pròpies de les activitats regulades destinades al subministrament de gas.
- > Es limiten els desajustaments anuals entre costos i ingressos del sistema de manera que la quantia d'aquests no podrà superar el 10 per cent dels ingressos liquidables de l'exercici i la suma del desajustament anual i les anualitats reconegudes pendents d'amortitzar no podrà superar el 15 per cent. En cas de sobrepassar-los es preveu una actualització automàtica dels peatges. La part del desajustament que, sense sobrepassar els límits, no es compensi per la pujada de peatges i cànon serà finançada pels subjectes del sistema de liquidació, de manera proporcional a la retribució que els correspongui i tindran dret a cobrar les aportacions per desajustament durant els cinc anys següents i s'ha de reconèixer un tipus d'interès en condicions equivalents a les del mercat.
- > En les metodologies retributives regulades en el sector del gas natural es consideraran els costos necessaris per a realitzar l'activitat per una empresa eficient i ben gestionada sota el principi de realització de l'activitat al menor cost per al sistema.
- > Es fixen períodes reguladors de sis anys per a establir la retribució de les activitats regulades, amb la possibilitat d'ajustaments cada tres anys dels paràmetres retributius del sistema (entre d'altres els valors unitaris de referència per clients i vendes, costos d'operació i manteniment, etc.) en cas que es produeixin variacions significatives de les partides d'ingressos i costos. El primer període regulador finalitza el 31 de desembre 2020.
- > El sistema retributiu per a les instal·lacions de transport, regasificació i emmagatzematge s'estableix sota principis homogenis: adopció del valor net de l'actiu com a base per al càlcul de la retribució a la inversió, incorporació d'una retribució variable en funció del gas vehiculat, regasificat o emmagatzemat segons el tipus d'actiu i l'eliminació de qualsevol procediment de revisió automàtica de valors i paràmetres retributius en funció d'índexs de preus.
- > Pel que fa a les noves instal·lacions de transport secundari s'estableix que la seva retribució passa a estar inclosa dins de la metodologia retributiva de les instal·lacions de distribució, de manera que s'associa la seva retribució al creixement de clients i a la nova demanda generada.
- > En relació amb les instal·lacions de distribució es manté la retribució per a cada empresa distribuïdora per al conjunt de les seves instal·lacions en funció dels clients connectats a aquestes i el volum de gas subministrat. S'eliminen les actualitzacions automàtiques i s'estableix una fórmula paramètrica de retribució distingint, en la categoria de retribució de subministraments a pressions igual o inferior a 4 bar, entre consumidors amb consum anual inferior a 50 MWh i els que tenen un consum superior, a fi de garantir la suficiència d'ingressos per al sistema en tots els graus de consum, tenint en compte els ingressos per peatges de cada un d'aquests.
- > Per tal d'incentivar l'extensió de les xarxes a zones no gasificades i ajustar-ne la retribució al cost real incorregut per part de les empreses, es consideren valors unitaris diferenciats segons si els clients i el consum es trobin en termes municipals de gasificació recent.
- > En relació amb el dèficit acumulat del sistema gasista el 31 de desembre de 2014, es procedeix al seu reconeixement. Aquest dèficit serà finançat pels titulars de les instal·lacions durant un període de 15 anys, l'anualitat s'inclourà com un cost del sistema i es reconeixerà un tipus d'interès en condicions equivalents a les del mercat.
- > Es reconeix com a cost del sistema el desviament corresponent a la retribució del gas natural destinat al mercat a tarifa procedent del contracte d'Algèria i subministrat a través del gasoducte del Magrib, com a conseqüència del Laude dictat per la Cort Internacional d'Arbitratge de París el dia 9 d'agost de 2010. L'import a recaptar puja a 164 milions d'euros, i s'ha de pagar a partir de l'any 2015 en cinc anys, i se'n reconeix un tipus d'interès en condicions equivalents a les del mercat.

L'Ordre IET/2445/2014, de 19 de desembre va establir la retribució de les activitats regulades del sector gasista per al 2015.

L'Ordre IET/2736/2015, de 17 de desembre, ha establert la retribució de les activitats regulades del sector gasista per al 2016. Addicionalment mitjançant aquesta ordre, s'actualitzen els peatges i cànon associats a l'accés de tercers a les instal·lacions gasistes.

2.1.2. Activitats no regulades

2.1.2.1. Proveïment

Considerant l'escassa rellevància de la producció de gas natural al nostre país, aquesta secció se centrarà en el proveïment internacional del gas natural.

El proveïment de gas natural a Espanya es realitza majoritàriament mitjançant operadors de gas com Gas Natural Fenosa a través de contractes a llarg termini amb productors de gas. Aquest proveïment, encara que és una activitat no regulada, està sotmès a dos tipus de limitacions, l'objectiu de les quals consisteix bàsicament a assegurar la diversificació del subministrament i la introducció de competència en el mercat: 1) cap país pot ser l'origen de més del 60% del gas introduït a Espanya, i 2) cap subjecte o grup empresarial podrà aportar en el seu conjunt gas natural per al seu consum a Espanya en una quantia superior al 70% del consum nacional, exclosos els autoconsums.

2.1.2.2. Comercialització

De conformitat amb la Llei 12/2007 i la seva normativa de desenvolupament el gas natural és subministrat exclusivament pels comercialitzadors, de manera que desapareix l'antic subministrament a tarifa, que fins llavors era realitzat per les empreses distribuïdores. La Llei reconeix el dret dels consumidors connectats a menys de 4 bar que no superi un determinat llindar de consum (50 MWh/any) tenen dret a ser subministrats a un preu màxim que s'anomena tarifa d'últim recurs (d'ara endavant TUR).

Per al càlcul de la TUR s'han de tenir en compte de manera additiva el cost de la matèria primera, els peatges d'accés que corresponguin, els costos de comercialització i els costos derivats de la seguretat de subministrament.

El Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme va dictar l'Ordre ITC/1506/2010 de 8 de juny, en la qual s'estableix que les revisions de la tarifa d'últim recurs de gas natural s'han de realitzar mitjançant resolució de la Direcció General de Política Energètica i Mines (DGPEM). Els termes fixos i variables de les tarifes s'han d'actualitzar en el moment en què es produeixi alguna modificació en els peatges i cànon d'accés al sistema o en els coeficients de minves en vigor. El terme variable s'actualitzarà amb caràcter trimestral, des del dia 1 dels mesos de gener, abril, juliol i octubre de cada any, sempre que el cost de la matèria primera experimenti una variació a l'alça o a la baixa superior al 2%.

En matèria d'eficiència energètica la Llei 18/2014, estableix el següent:

- > Es crea el sistema nacional d'obligacions d'eficiència energètica en virtut del qual s'assignarà a les empreses comercialitzadores de gas i electricitat, als operadors de productes petrolífers a l'engròs, i als operadors de gasos líquids del petroli a l'engròs una quota anual d'estalvi energètic (obligacions d'estalvi). Les obligacions d'estalvi de manera agregada equivalen a l'objectiu assignat a Espanya en la Directiva 2012/27/UE.
- > El Fons Nacional d'Eficiència Energètica permetrà la posada en marxa de mecanismes de suport econòmic i financer, assistència tècnica, formació i informació o altres mesures encaminades a augmentar l'eficiència energètica en els diferents sectors, necessàries per a la consecució dels objectius establerts en la Directiva d'Eficiència Energètica.
- > L'equivalència financera de les obligacions d'estalvi es determinarà amb base en el cost mitjà d'aquests mecanismes de suport, incintius i mesures necessaris per a mobilitzar les inversions que es requereixen per a complir l'objectiu d'estalvi anual a través de les actuacions del Fons Nacional, d'acord amb els resultats de l'anàlisi tècnica de l'Institut per a la Diversificació i l'Estalvi Energètic.
- > Així mateix, s'habilita el Govern per a l'establiment i desenvolupament d'un sistema d'acreditació d'estalvis d'energia final, mitjançant l'emissió de Certificats d'Estalvi Energètic (CEE), que un cop en marxa permetrà progressivament a les empreses donar compliment a les seves obligacions d'estalvi mitjançant la promoció directa d'actuacions de millora de l'eficiència energètica que reuneixin totes les garanties necessàries.

Anualment s'estableix per ordre ministerial les obligacions d'aportació al Fons Nacional d'Eficiència Energètica per a cada un dels subjectes obligats. L'Ordre IET/289/2015 estableix les obligacions en l'any 2015.

El 22 de maig es va publicar la Llei 8/2015, de 21 de maig, per la qual es modifica la Llei 34/1998, de 7 d'octubre, del Sector d'Hidrocarburs, i per la qual es regulen determinades mesures tributàries i no tributàries en relació amb l'exploració, investigació i explotació d'hidrocarburs. Mitjançant aquesta Llei es constitueix un mercat majorista organitzat i es designa a l'operador del mercat organitzat de gas i es pretén la integració en el mercat organitzat de gas de l'activitat desenvolupada en tota la península ibèrica, tant la part espanyola com la portuguesa.

El 31 d'octubre de 2015, es va publicar el Reial Decret 984/2015, de 30 d'octubre, pel qual es regula el mercat organitzat de gas i l'accés de tercers a les instal·lacions del sistema de gas natural i el 9 de desembre de 2015 es va publicar la Resolució de 4 de desembre de 2015, de la Secretaria d'Estat d'Energia, per la qual s'aproven les regles del mercat, el contracte d'adhesió i les resolucions del mercat organitzat de gas. El mercat organitzat de gas, gestionat per MIBGAS, ha entrat en operació al desembre de 2015.

Pel que fa al preu de la tarifa d'últim recurs (TUR) durant l'exercici 2015 va disminuir tots els trimestres com a conseqüència de la baixada del cost de la matèria primera:

- > El 30 de desembre de 2014 es va publicar la Resolució de 26 de desembre de 2014, de la DGPEM, que contemplava una baixada de la TUR mitjana del 3,3%, aplicable a partir de l'1 de gener de 2015.
- > El 31 de març de 2015 es va publicar la Resolució de 27 de març de 2015, de la DGPEM, que preveu una baixada de la TUR mitjana del 2,4%, aplicable a partir l'1 d'abril del 2015.
- > L'1 de juliol de 2015 es va publicar la Resolució de 26 de juny de 2015, de la DGPEM, que preveu una baixada de la TUR mitjana del 3%, aplicable a partir de l'1 de juliol del 2015.
- > El 30 de setembre de 2015 es va publicar la Resolució de 25 de setembre de 2015, de la DGPEM, que preveu una baixada de la TUR mitjana de l'1,1%, aplicable a partir de l'1 d'octubre del 2015.
- > El 30 de desembre de 2015 es va publicar la Resolució de 23 de desembre de 2015, de la DGPEM, que preveu una baixada de la TUR mitjana del 3,4%, aplicable a partir l'1 de gener del 2016.

2.2. Regulació del sector del gas natural a l'Amèrica Llatina

Al Brasil, Colòmbia i Mèxic existeixen marcs reguladors i tarifaris estables que defineixen els procediments i tràmits necessaris per a la revisió periòdica de tarifes i de marges de distribució. La revisió tarifària es porta a terme amb periodicitat quinquennal mitjançant la presentació davant dels ens reguladors corresponents dels expedients tarifaris.

Al Brasil el 30 de desembre de 2013, el regulador de l'estat de Rio de Janeiro va aprovar les noves tarifes, que s'apliquen des de l'1 de gener de 2014 i fins a finals de 2017. En termes agregats l'ingrés unitari de l'activitat es manté.

Al Brasil s'espera que el regulador de l'estat de Sao Paulo aprovi noves tarifes al llarg de l'any 2016.

A Colòmbia està previst que s'aprovin les noves tarifes de distribució i comercialització en el primer semestre de 2016.

A Mèxic es preveu que durant 2016 s'aprovin noves tarifes per a totes les zones, en concloure la revisió tarifària que hi ha actualment en marxa.

A l'Argentina, com a conseqüència de la crisi de 2001, es va produir una congelació i pesificació de les tarifes, pal·liat en part per revisions a l'alça en compensació a l'augment de preus per inflació. A finals de 2012 l'Administració argentina va aprovar la incorporació en tarifa, i per a tots els clients, d'un nou càrrec fix destinat (FOCEGAS), a través d'un sistema de fideïcomís, a noves inversions en xarxes i a l'explotació i manteniment de les existents, càrrec que s'ha mantingut el 2013, 2014 i 2015, i està prevista la seva continuació el 2016. L'any 2016 s'espera la publicació de noves tarifes aplicables per al mateix any i l'inici d'un procés de revisió tarifària integral per entrar en vigor el 2017.

A Xile, la regulació de distribució de gas natural es limita als aspectes tècnics. Les tarifes són lliurement establertes pel distribuïdor, que també és el que comercialitza. La Llei preveu la possibilitat que s'estableixin tarifes obligatòries per als clients de menor consum si es demostrés, pel Tribunal de Defensa de la Lliure Competència, situació de monopoli. Fins al moment aquesta circumstància no s'ha donat. Actualment, s'està treballant en un Projecte de Llei que modifica la llei de serveis de gas. L'esmentat projecte, actualment en revisió per la càmera del Senat, mantindrà l'esperit de la llei vigent però solucionant els buits reguladors de l'actual Llei.

2.3. Regulació del sector del gas natural a Itàlia

A Itàlia, l'activitat de subministrament de gas natural està completament liberalitzada des de l'1 de gener de 2003. No obstant això, per als clients residencials (clients que no superen un límit de consum de 2 Gwh l'any) que no han optat per un nou subministrador, el preu de subministrament de gas natural continua sent fixat per l'Autorità per Energia Elettrica e il Gas (AEEG). En canvi, per als clients residencials que hagin triat un nou subministrador de gas natural al mercat, l'AEEG estableix, sobre la base dels costos efectius de servei, preus de referència que les empreses subministradores, en el marc de les obligacions de servei públic, han d'incloure dins de la pròpia oferta comercial.

A la Regió de Sicília, la liberalització de les activitats de subministrament de gas natural es va completar l'1 de gener de 2010, data des de la qual tots els consumidors tenen llibertat d'elecció del subministrador.

El subministrament de gas natural només pot ser efectuat per part d'empreses que no exerceixin cap altra activitat en el sector del gas natural, llevat d'activitats d'importació, exportació, producció i venda a l'engròs. Existeix igualment una separació jurídica obligatòria de l'operador del sistema de distribució, així com unes limitacions en els percentatges màxims de proveïment i de comercialització per a afavorir la competència i l'entrada de nous operadors.

Mitjançant la Delibera núm. 573 de desembre de 2013, el Regulador italià va publicar les tarifes per al període 2014-2019, sense canvis de fons en la seva metodologia.

2.4. Regulació del sector elèctric a Espanya

Principals característiques del sector elèctric a Espanya

La regulació del sector elèctric a Espanya es va reformar al llarg de l'exercici 2013 mitjançant la publicació de la Llei 24/2013, de 26 de desembre, del Sector Elèctric, que adaptava la Llei anterior (Llei 54/1997, de 27 de novembre) a les circumstàncies tant de l'economia com del sector elèctric i energètic a Espanya.

El Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme és l'organisme competent per a la regulació dels sectors de gas i electricitat, mentre que la CNMC és l'autoritat reguladora que té encomanades les tasques de mantenir i assegurar la competència efectiva i el funcionament transparent dels sectors energètics espanyols. Les Conselleries corresponents de les Comunitats Autònomes tenen competències, tant de desenvolupament normatiu, com d'execució de la normativa. El Consell de Seguretat Nuclear exerceix competències específiques sobre les instal·lacions que utilitzen aquesta tecnologia.

Així mateix, l'Operador Tècnic del Sistema, Red Eléctrica de España, SA (REE), té com a funció principal garantir la continuïtat i seguretat del subministrament elèctric i la correcta coordinació del sistema de producció i transport. En aquest sentit, cal tenir en compte que la Llei estableix una separació jurídica estricta entre l'operador del sistema i les activitats de generació o de comercialització d'energia elèctrica.

El sector elèctric té les característiques principals següents:

- > És un sector on conviuen activitats regulades i no regulades, en el qual les activitats regulades són el transport i la distribució d'electricitat (així com l'operació del sistema i l'operació del mercat); i les activitats no regulades són la generació i la comercialització d'electricitat.

Seguint les directrius establertes per la normativa comunitària (Directives 2009/72/CE), tots els consumidors espanyols poden triar lliurement el proveïdor d'electricitat. Hi ha un sistema de tarifa regulada aplicable als consumidors amb potència contractada inferior a 10 kW. Aquesta tarifa regulada es denomina Preu Voluntari per al Petit Consumidor (PVPC), i a més hi ha la tarifa d'últim recurs (TUR) com el preu regulat aplicable als consumidors que tinguin la condició de vulnerables i aquells que, sense complir els requisits per a l'aplicació del preu voluntari per al petit consumidor, transitòriament no disposin de comercialitzador en el mercat lliure. La tarifa d'últim recurs (TUR) per als consumidors vulnerables és finançada amb el bo social que financen les empreses que realitzen activitats de generació, distribució i comercialització d'energia elèctrica.

- > L'electricitat consumida a Espanya es produeix majoritàriament en el territori nacional, ja que les interconnexions internacionals amb França i Portugal tenen capacitat reduïda.
- > Des de l'1 de juliol de 2007 va entrar en funcionament el Mercat Ibèric de l'Energia Elèctrica (MIBEL) entre Espanya i Portugal de manera efectiva, que ha comportat la integració dels sistemes elèctrics d'ambdós països (tot i que aquesta integració encara no és perfecta).
- > Durant el període 2000-2013, el sistema elèctric no va ser autosuficient en termes de preu i s'ha generat un dèficit anual, que han hagut de finançar les empreses elèctriques convencionals, entre les quals hi ha Gas Natural Fenosa.
- > A fi d'eliminar el dèficit del sector, s'han anat adoptant al llarg dels últims anys diverses disposicions amb importants mesures i ajustaments sobre les diferents activitats del sector elèctric, mesures per a la correcció de les desviacions per desajustaments entre els costos i ingressos del sector elèctric que van culminar amb el paquet normatiu conegut com la reforma elèctrica de juliol de 2013 i l'aprovació al desembre de 2013 de la Llei 24/2014 del sector elèctric, que va establir com a principi bàsic la sostenibilitat econòmica financera del sector.

Finalment, el 27 de desembre es va publicar la Llei 24/2013 del Sector elèctric, del 26 de desembre, les principals novetats de la qual eren les següents:

- > Respecte al principi de sostenibilitat econòmica i financera del sistema:
  - Els paràmetres per a l'establiment de les retribucions tenen una vigència de sis anys i per a la seva revisió, que s'ha de dur a terme abans del començament del període regulador, es té en compte la situació cíclica de l'economia, de la demanda elèctrica i d'una rendibilitat adequada per a aquestes activitats.
  - Es distingeix entre els peatges d'accés a les xarxes de transport i distribució i els càrrecs que són necessaris per a cobrir altres costos de les activitats del sistema que corresponguin, que s'han de fixar d'acord amb la metodologia que estableixi el Govern, de manera que es revisen amb caràcter general peatges i càrrecs anualment, o quan es produeixin circumstàncies que afectin de manera rellevant els costos regulats o els paràmetres utilitzats per a calcular-los.
  - Es regulen els preus voluntaris per al petit consumidor (PVPC), que han de ser únics a tot el territori espanyol. Aquests preus es defineixen, en línia amb les anteriorment denominades tarifes d'últim recurs, com els preus màxims que podran cobrar els comercialitzadors de referència als consumidors que s'hi acullin. La tarifa d'últim recurs (TUR) queda com el preu regulat aplicable als consumidors que tinguin la condició de vulnerables i aquells que, sense complir els requisits per a l'aplicació del preu voluntari per al petit consumidor, transitòriament no disposin de comercialitzador en el mercat lliure.
  - Es limiten els desajustaments per dèficit d'ingressos de tal manera que la seva quantia no podrà superar el 2 per cent dels ingressos estimats per a aquest exercici i el deute acumulat per desajustaments no podrà superar el 5 per cent d'aquests ingressos. En el cas que no es compleixin aquests límits s'han de revisar els peatges o càrrecs que corresponguin. La part del desajustament que no es compensi per pujada de peatges i càrrecs serà finançada pels subjectes del sistema de liquidació de manera proporcional als drets de cobrament per l'activitat que realitzen. Les quantitats aportades per aquest concepte s'han de retornar en les liquidacions corresponents als cinc anys següents i se'n reconeix un tipus d'interès. Pel que fa als superàvit d'ingressos que poguessin resultar es destinaran a compensar desajustos d'anys anteriors i mentre existeixin deutes pendents d'anys anteriors, els peatges d'accés o càrrecs no es poden revisar a la baixa.

- Per a l'any 2013 es reconeixia l'existència d'un dèficit d'ingressos de liquidacions del sistema elèctric per import màxim de 3.600 milions d'euros que generarà drets de cobrament consistents en el dret a percebre un import de la facturació mensual durant els quinze anys successius a comptar des de l'1 de gener de 2014 fins que es satisfaci.
- S'amplia l'obligació de portar comptabilitat separada no només de les activitats elèctriques de les que no ho siguin sinó també separar la comptabilitat de l'activitat de producció amb retribució regulada i lliure. Aquesta obligació s'amplia a tots els productors amb retribució regulada.

> Producció d'energia elèctrica:

- Es contempla el tancament temporal d'instal·lacions de producció, el qual, estarà sotmès al règim d'autorització administrativa prèvia.
- Es regulen els aprofitaments hidràulics necessaris per a la producció d'energia elèctrica i, el sistema d'ofertes en el mercat diari, amb la particularitat que totes les unitats de producció han de realitzar ofertes al mercat, incloses les del règim especial extint.
- Es regula la demanda i la contractació de l'energia, els drets i les obligacions dels productors d'energia elèctrica, així com el registre de règim retributiu específic.

> Gestió econòmica i tècnica del sistema:

- Es regulen les funcions de l'operador del sistema i de l'operador del mercat, així com els procediments de certificació de l'operador del sistema per la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, i d'autorització i designació com a gestor de la xarxa de transport pel Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, que s'han de notificar a la Comissió Europea, així com el de certificació en relació amb països no pertanyents a la Unió Europea.
- Es regula l'accés i la connexió a les xarxes, definint clarament els conceptes de dret d'accés i dret de connexió així com els permisos d'accés i connexió, el procediment i requisits per a la seva concessió i els subjectes encarregats de concedir a l'empara d'uns criteris tècnics i econòmics que s'establiran reglamentàriament.

> Activitat de transport d'energia elèctrica:

- S'introdueix expressament el requisit d'estar inclòs en la planificació per al reconeixement de la retribució de les noves instal·lacions.
- Es recullen les funcions que ha de desenvolupar el transportista, anteriorment disperses en normes de rang legal i reglamentari.

> Distribució d'energia elèctrica::

- S'introdueix la definició d'instal·lacions de distribució.
- Es recullen les obligacions i funcions de les empreses de distribució d'energia elèctrica distingint entre aquelles que s'executen com a titulars de les xarxes de distribució i aquelles que es realitzen com a empreses gestores de la xarxa de distribució.

> Règim d'inspeccions, infraccions i sancions:

- Es revisa la tipificació d'infraccions i la inclusió de noves infraccions, ja que s'han identificat determinades conductes que no havien estat previstes en la Llei 54/1997, de 27 de novembre, i que tenen un impacte negatiu en la sostenibilitat econòmica i en el funcionament del sistema elèctric.
- Es revisa la quantia de les sancions, s'amplien les sancions accessòries existents, i es modifica la competència per a la imposició de sancions.

La regulació de les activitats del sector elèctric a Espanya

Les activitats del sector elèctric es classifiquen entre: 1) activitats regulades: transport i la distribució d'electricitat; i 2) activitats no regulades: la generació i la comercialització d'electricitat.

2.4.1. Activitats Regulades

Les activitats regulades es caracteritzen pel fet que l'accés a aquestes està sotmès a autorització administrativa, la remuneració d'aquestes s'estableix normativament i l'exercici està sotmès a una sèrie d'obligacions específiques:

- > Necessitat d'autorització administrativa prèvia: la realització de les activitats regulades requereix una autorització administrativa prèvia de caràcter reglat, per a l'obtenció de la qual el sol·licitant bàsicament ha de demostrar la seva capacitat legal, tècnica i econòmica per a l'exercici d'aquesta activitat. Aquesta autorització concedeix un monopoli legal per a un determinat territori, cosa que no suposa un dret exclusiu d'ús perquè existeix l'obligació de l'accés de tercers a la xarxa.
- > Remuneració establerta normativament: el Reial Decret 1047/2013, de 27 de desembre, i el Reial Decret 1048/2013, de 27 de desembre, estableixen les metodologies retributives de l'activitat de transport i distribució i pretenen assegurar una adequada remuneració de l'exercici d'aquestes activitats i el desenvolupament de les xarxes. La remuneració a percebre per l'exercici d'aquestes activitats s'actualitza anualment per mitjà d'ordre ministerial. La retribució reconeix el cost d'inversió i d'operació i manteniment de les instal·lacions de distribució i inclou uns factors d'eficiència basats en la reducció de pèrdues en la xarxa, detecció del frau i qualitat del servei. La taxa de retribució financera dels actius està indexada al rendiment del bo de l'Estat més un diferencial de 200 punts bàsics.

El marc regulador del sector elèctric a Espanya regula un procediment de liquidacions per a la redistribució entre les empreses del sector de la facturació obtinguda, de manera que cada empresa percebi la retribució que li ha estat reconeguda per les seves activitats regulades.

- > Submissió a obligacions específiques d'accés de tercers a la xarxa i separació d'activitats: l'exercici de les activitats regulades està sotmès a obligacions específiques per a permetre assegurar el desenvolupament de la competència en la fase de comercialització. Les dues obligacions principals en aquest sentit consisteixen a permetre l'accés de tercers a les xarxes de transport i distribució i l'obligació de mantenir separades les activitats regulades i les no regulades.

El Reial Decret 1955/2000 regula l'accés dels tercers en la xarxa, s'hi determinen els subjectes amb dret d'accés, com ara realitzar la sol·licitud, els terminis d'aquesta, les causes de denegació d'accés, així com els drets i les obligacions de cada un dels subjectes relacionats amb aquest sistema. Els titulars de les xarxes de transport i distribució tenen dret a percebre una retribució com a compensació per aquest accés, que s'actualitzen anualment per ordre ministerial.

La normativa estableix un deure de separació funcional, que implica no només una separació comptable, per tal d'evitar els subsidis creuats i incrementar la transparència del càlcul de tarifes i peatges, i jurídica per mitjà de societats separades, sinó també el deure de funcionament autònom de les societats filials regulades respecte de la resta de societats del grup en què s'integra.

2.4.1.1. Transport

El transport d'electricitat uneix els centres de producció amb les xarxes de distribució i els clients finals específics. La xarxa de transport és propietat principalment de REE, encara que la societat de Gas Natural Fenosa, Unión Fenosa Distribución, SA, té una petita proporció de la xarxa de transport secundari.

La retribució de l'activitat de transport s'estableix reglamentàriament, fixant una quantia per a cada subjecte que té en compte els costos acreditats d'inversió, d'operació i manteniment de les instal·lacions de cada empresa, més un incentiu a la seva disponibilitat.

El marc retributiu vigent està determinat la Llei 24/2013, del Sector Elèctric, i el Reial Decret 1047/2013, de 27 de desembre, pel qual s'estableix la nova metodologia per al càlcul de la retribució de l'activitat de transport d'energia elèctrica.

2.4.1.2. Distribució

La distribució d'energia elèctrica comprèn totes aquelles activitats que tenen la funció de fer arribar l'energia des de la xarxa de transport d'alta tensió fins als consumidors finals.

El marc retributiu vigent està determinat per la Llei 24/2013, del Sector Elèctric, i el Reial Decret 1048/2013, de 27 de desembre, pel qual s'estableix la metodologia per al càlcul de la retribució de l'activitat de distribució d'energia elèctrica.

El 18 de desembre de 2015 es va publicar l'Ordre IET/2735/2015, de 17 de desembre, per la qual s'estableixen els peatges d'accés d'energia elèctrica per a 2016 i s'aproven determinades instal·lacions tipus i paràmetres retributius d'instal·lacions de producció d'energia elèctrica a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració i residus.

2.4.2. Activitats no regulades

2.4.2.1. Generació d'electricitat

La nova Llei 24/2013, de 26 de desembre, del Sector Elèctric, estableix que la producció d'energia elèctrica es desenvolupa en règim de lliure competència, en el mercat organitzat, incloent tant la generació convencional com les instal·lacions que utilitzin energies renovables, que hauran d'acudir al mercat en igualtat de condicions que les instal·lacions convencionals; si bé, les instal·lacions de generació amb energies renovables mantenen com a principals avantatges un règim retributiu específic, i la prioritat de despatx, a igualtat de condicions econòmiques.

La retribució de l'activitat de generació es realitza d'acord als preus del mercat de producció elèctrica. L'energia produïda en el sistema es ven en el mercat majorista de producció d'energia elèctrica, regulat pel Reial Decret 2019/1997, bé en el mercat organitzat spot o pool elèctric o bé mitjançant contractes bilaterals, físics i financers, i la contractació a termini.

L'Ordre ITC/3127/2011, de 17 de novembre de 2011, regula la retribució en concepte de pagament per capacitat, incloent-hi l'incentiu a la inversió en capacitat a llarg termini i el servei de disponibilitat a mig termini, modificant la retribució de l'incentiu a la inversió en capacitat que estableix l'Ordre ITC/2794/2007, de 27 de setembre, i regulant el servei de disponibilitat a termini mitjà d'aplicació a les tecnologies marginals del mercat diari, és a dir, les centrals de fuel-oil, les centrals de cycle combinat i les de carbó, de manera que es pot aplicar de la mateixa manera per a les instal·lacions hidràuliques de bombament pur, bombament mixt i embassament.

En l'exercici 2013 va entrar en vigor la Llei 15/2012, de 27 de desembre, de mesures fiscals per a la sostenibilitat energètica els principals aspectes de la qual referents a l'activitat de generació d'electricitat són:

- > Estableix un impost sobre el valor de la producció de l'energia elèctrica, de caràcter directe i naturalesa real, que grava la realització d'activitats de producció i incorporació al sistema elèctric d'energia elèctrica en el sistema elèctric espanyol. L'impost s'ha d'aplicar a la producció de totes les instal·lacions de generació al tipus del 7%.
- > Regula dos impostos nous: l'impost sobre la producció de combustible nuclear gastat i residus radioactius que resulten de la generació d'energia nucleoeelèctrica i l'impost sobre l'activitat d'emmagatzematge de combustible nuclear gastat i residus radioactius en instal·lacions centralitzades per tal de compensar la societat per les càrregues que ha de suportar com a conseqüència d'aquesta generació.
- > D'altra banda, la Llei revisa el tractament fiscal aplicable als diferents productes energètics utilitzats per a la producció d'electricitat. Per a les activitats de generació d'electricitat a partir de combustibles fòssils se suprimeixen determinades exempcions per a sotmetre a gravamen els productes energètics utilitzats per a la generació combinada de calor i electricitat. En aquest mateix sentit, per a donar un tractament anàleg a la producció d'electricitat a partir de fonts d'energia fòssil, s'eleva el tipus de gravamen sobre el carbó, i alhora, es creen tipus específics que graven els fuel i els gasoils destinats a la producció d'energia elèctrica o la cogeneració d'electricitat i calor útil.
- > Estableix un nou cànon als béns de domini públic a la utilització o aprofitament de les aigües continentals per a la seva explotació hidroelèctrica, que suposa un 22% sobre el valor econòmic de la producció hidroelèctrica i el desenvolupament reglamentari del qual es va establir en el Reial Decret 198/2015 pel qual es desenvolupa l'article 112 bis del text refós de la Llei d'Aigües i es regula el cànon per utilització de les aigües continentals per a la producció d'energia elèctrica en les demarcacions intercomunitàries.

Els ingressos derivats d'aquests impostos sufraguen els costos regulats del sistema elèctric.

El 19 d'octubre de 2013 es va publicar el Reial Decret 815/2013, de 18 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament d'emissions industrials i de desenvolupament de la Llei 16/2002, d'1 de juliol, de prevenció i control integrats de la contaminació. Amb la publicació d'aquest Reial Decret es completa la transposició de la Directiva d'Emissions Industrials.

L'1 de novembre de 2013 es va publicar l'Ordre IET/2013/2013 per la qual es regula el mecanisme competitiu d'assignació del servei de gestió de la demanda d'interrumpibilitat. S'hi estableix un procediment de subhastes, per a l'assignació d'aquest servei, que serà gestionat per l'Operador del Sistema i supervisat per la CNMC. Posteriorment, aquesta Ordre va ser modificada per l'Ordre IET/346/2014.

El Règim retributiu específic per a la generació amb energies renovables, cogeneració i residus es va establir en el Reial Decret 413/2014, de 6 de juny i els principals aspectes del qual són:

- > Les instal·lacions es classifiquen en instal·lacions tipus (en funció de la tecnologia, potència, antiguitat, etc.) i cada una obté la retribució concreta a partir dels paràmetres retributius de les instal·lacions tipus que li correspongui.
- > Durant la vida útil reguladora les instal·lacions han de percebre el preu de mercat i una retribució específica. La retribució específica serà suficient perquè les instal·lacions tipus puguin obtenir una rendibilitat adequada amb referència a la instal·lació tipus aplicable. Aquesta rendibilitat ha de girar, abans d'impostos, sobre el rendiment mitjà en el mercat secundari de les Obligacions de l'Estat a deu anys aplicant el diferencial adequat (300 punts bàsics per a les instal·lacions existents).
- > Per a instal·lacions futures, com a norma general van a mercat i, excepcionalment, si existís una obligació de compliment d'objectius o en altres circumstàncies excepcionals, s'establiria un mecanisme de concurrència.

El 20 de juny de 2014 se va publicar l'Ordre IET/1045/2014, de 16 de juny, per la qual s'aproven els paràmetres retributius de les instal·lacions, els tipus aplicables a determinades instal·lacions de producció d'energia elèctrica a partir de fonts d'energia renovables, cogeneració i residus.

El 16 de març de 2015, es va publicar la sentència del Tribunal Constitucional, de 16 de febrer de 2015, per la qual anul·la determinats articles de la Llei de l'Assemblea d'Extremadura 7/1997, de 29 de maig, de mesures fiscals sobre la producció i transport d'energia que incideixin sobre el medi ambient, en la mesura que grava la mateixa matèria imposable que l'Impost local sobre activitats econòmiques, i no respon a una finalitat mediambiental.

L'11 de juliol de 2015, es va publicar el Reial Decret-Llei 9/2015 que inclou tres mesures en relació amb el sector energètic: reduir els preus unitaris que paguen els consumidors per al finançament dels pagaments per capacitat, modificar la Llei del Sector Elèctric per permetre que l'autoconsum de menys de 10 kW puguin tenir reduccions en els peatges, càrrecs i altres costos i incloure altres mesures excepcionals de caràcter social a favor de les empreses de carbó de la mineria no competitiva.

L'1 d'agost de 2015, es va publicar el Reial Decret 738/2015 pel qual es regula l'activitat de producció d'energia elèctrica i el procediment de despatx en els sistemes elèctrics dels territoris no peninsulars.

El 22 de setembre de 2015, es va publicar la Llei 34/2015, de 21 de setembre, de modificació parcial de la Llei 58/2003 General Tributària, en la Disposició Final Setena de la qual es contempla la creació d'una Taxa estatal per la prestació de serveis de resposta per la Guàrdia Civil, a l'interior de les Centrals nuclears o altres instal·lacions nuclears.

El 10 d'octubre de 2015, es va publicar el Reial Decret 900/2015, de 9 d'octubre, pel qual es regulen les condicions administratives, tècniques i econòmiques de les modalitats de subministrament d'energia elèctrica amb autoconsum i de producció amb autoconsum.

2.4.2.2. La comercialització d'electricitat

L'activitat de comercialització es basa en els principis de llibertat de contractació i elecció de subministrador pel client. La comercialització, com a activitat liberalitzada, té una retribució pactada lliurement entre les parts.

Com s'ha esmentat anteriorment, des de l'1 de juliol de 2009 els consumidors amb potència contractada superior a 10 kW han de ser subministrats per un comercialitzador en el mercat lliure, mentre que els que tenen una potència igual o inferior a 10 kW tenen l'opció de continuar consumint sota un subministrament de preu regulat (tarifa d'últim recurs). A partir de la nova Llei 24/2013 aquesta tarifa regulada

passa a anomenar-se Preu Voluntari per al Petit Consumidor (PVPC), i la tarifa d'últim recurs (TUR) queda com el preu regulat aplicable als consumidors que tinguin la condició de vulnerables i aquells que, sense complir els requisits per a l'aplicació del preu voluntari per al petit consumidor, transitòriament no disposin de comercialitzador en el mercat lliure.

Mitjançant successives disposicions s'han anat regulant els criteris per a l'establiment de la tarifa de subministrament d'últim recurs. D'acord amb la legislació, el PVPC ha de recollir tots els costos del subministrament de manera additiva, incloent els costos de producció de l'energia, els peatges d'accés i els costos de comercialització.

El 29 de març de 2014 es va publicar el Reial Decret 216/2014, de 28 de març, pel qual s'estableix la metodologia de càlcul del PVPC d'energia elèctrica i el seu règim jurídic de contractació. S'hi determina l'estructura dels preus voluntaris per al petit consumidor, que s'han d'aplicar als consumidors de baixa tensió amb potència contractada fins a 10 kW. Així mateix, es fixa el procediment de càlcul del cost de producció d'energia elèctrica que inclourà el preu voluntari per al petit consumidor.

La determinació del cost de producció s'ha de realitzar amb base en el preu horari del mercat diari durant el període a què correspongui la facturació. La facturació s'ha d'efectuar pel comercialitzador de referència amb base en lectures reals i considerant els perfils de consum excepte per a aquells subministraments que tinguin equips de mesura amb capacitat per telemesura i telegestió, i efectivament integrats en els corresponents sistemes, en què la facturació es realitzarà considerant els valors horaris de consum.

Així mateix es preveu com a alternativa que el consumidor pugui contractar amb el comercialitzador de referència un preu fix de l'energia durant un any.

2.5. Regulació del sector d'electricitat internacional

2.5.1. Generació

Gas Natural Fenosa és present com a generador a Mèxic, el Panamà, Costa Rica, la República Dominicana, Kenya i Puerto Rico.

A Costa Rica, Kenya i Puerto Rico la generació del grup està sota règim de contractes de compromís de capacitat (Power Purchase Agreement o PPA) amb les entitats nacionals del sector, Instituto Costarricense de Electricidad (ICE), Kenya Power and Lighting Company (KPLC) i Puerto Rico Electric Power Authority (PREPA) respectivament, les tres empreses públiques verticalment integrades i responsables de manera exclusiva de transport, distribució i comercialització.

A Mèxic també hi ha generació en el mateix règim de PPA, venent l'energia a la Comissió Federal d'Electricitat (CFE), i addicionalment es va posar en marxa, durant 2014, el parc eòlic de Bii Hioxo, que ven la seva energia mitjançant contractes bilaterals a clients finals.

Al Panamà i la República Dominicana la venda de l'energia elèctrica generada es realitza mitjançant contractes bilaterals amb les distribuïdores.

En tots els països esmentats, la regulació del sector elèctric és coneguda i estable, i es desenvolupa i administra per reguladors independents.

2.5.2. Distribució

Als països en què Gas Natural Fenosa és present com a distribuïdor d'electricitat, Xile, Colòmbia, Moldàvia i el Panamà, l'activitat de distribució està regulada. Les distribuïdores tenen la funció de transportar l'energia des de la xarxa de transport als punts de consum dels clients i a més la funció de subministrar energia, a tarifes regulades, als clients regulats, els quals pel seu nivell de consum no poden triar subministrador. Pel que fa als clients no regulats, que opten per comprar l'energia a un altre subministrador, han de pagar el peatge o tarifa regulada de distribució per l'ús de les xarxes.

Les tarifes s'ajusten periòdicament i de manera automàtica, per reflectir les variacions del preu de compra de l'energia i de la tarifa de transport, així com la variació dels indicadors econòmics.

En aquests països hi ha marcs reguladors i tarifaris estables que defineixen els procediments i tràmits necessaris per a la revisió periòdica de tarifes i de marges de distribució. La revisió tarifària es porta a terme amb una periodicitat d'entre quatre i cinc anys mitjançant la presentació davant dels ens reguladors corresponents dels expedients tarifaris.

A Colòmbia està en marxa la revisió de les tarifes de distribució d'electricitat: es preveu l'aprovació de les noves tarifes per a finals de 2016.

L'activitat de distribució i transport elèctric a Xile està regulada segons un marc conegut i estable i està subjecta a la normativa prevista en la Llei General de Serveis Elèctrics (DFL núm. 4-2006 del Ministeri d'Economia, Foment i Turisme). Aquesta Llei estableix un marc regulador amb criteris objectius per a la fixació de preus, de manera que el resultat de la seva aplicació sigui l'assignació econòmicament eficient de recursos en el sector elèctric. Les tarifes s'actualitzen anualment per a reflectir les variacions en els índexs de costos, i es revisen quadriennalment.

També a Xile s'inicia a principis de 2016 la revisió de les tarifes de distribució d'electricitat. Les noves tarifes podrien entrar en vigor a finals de 2016.

Nota 3. Bases de presentació i polítiques comptables

3.1. Bases de presentació

Els Comptes Anuals Consolidats de Gas Natural Fenosa corresponents a l'exercici 2014 es van aprovar per la Junta General d'Accionistes celebrada el 14 de maig de 2015.

Els Comptes Anuals Consolidats corresponents a l'exercici 2015, que han estat formulats pel Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA amb data 29 de gener de 2016, s'han de sotmetre, igual que les de les societats participades, a l'aprovació de les respectives Juntes Generals, i s'estimen que seran aprovats sense cap modificació.

Els Comptes Anuals Consolidats de Gas Natural Fenosa de l'exercici 2015 han estat preparats a partir dels registres de comptabilitat mantinguts per Gas Natural SDG, SA i la resta de societats integrades en el grup, d'acord amb el que estableixen les Normes Internacionals d'Informació Financera adoptades per la Unió Europea (d'ara endavant "NIIF-UE"), de conformitat amb el Reglament (CE) núm. 1606/2002 del Parlament Europeu i del Consell.

Per a la preparació d'aquests Comptes Anuals Consolidats s'ha utilitzat l'enfocament del cost històric, encara que modificat pels criteris de registre a valor raonable dels actius financers disponibles per a la venda, els instruments financers derivats i les combinacions de negoci.

Aquests Comptes Anuals Consolidats mostren la imatge fidel del patrimoni consolidat i de la situació financera consolidada de Gas Natural Fenosa a 31 de desembre de 2015, dels resultats consolidats de les seves operacions, dels canvis en l'Estat Consolidat de Resultat Global, dels canvis en el patrimoni net consolidat i dels fluxos d'efectiu consolidats, que s'han produït en Gas Natural Fenosa en l'exercici acabat en aquesta data.

Les xifres contingudes en aquests Comptes Anuals Consolidats es mostren en milions d'euros, excepte el que s'indica expressament en una altra unitat.

3.2. Noves normes NIIF-UE i interpretacions CINIIF

Com a conseqüència de l'aprovació, publicació i entrada en vigor l'1 de gener de 2015 s'han aplicat les normes, interpretacions i modificacions següents:

- > CINIIF 21 "Gravàmens";
- > Millores anuals de les NIIF Cicle 2011-2013.

L'aplicació de les normes i modificacions anteriors no ha suposat cap impacte significatiu en els Comptes Anuals Consolidats.

D'altra banda, la Unió Europea ha adoptat en 2015 les normes, interpretacions i modificacions següents amb entrada en vigor per als exercicis iniciats amb posterioritat a l'1 de gener de 2016, que no han estat adoptades anticipadament:

- > Millores anuals de les NIIF, Cicle 2010–2012;
- > NIC 19 (Modificació), "Plans de prestacions definides: aportacions dels empleats";
- > NIIF 11 (Modificació), "Comptabilització de les adquisicions de participacions en les operacions conjuntes";
- > NIC 16 i NIC 38 (Modificació), "Aclariment dels mètodes acceptables d'amortització";
- > Millores anuals de les NIIF, Cicle 2012-2014;
- > NIC 1 (Modificació), "Iniciativa sobre informació a revelar";
- > NIC 27 (Modificació), "Mètode de la participació en els estats financers separats".

Adicionalment, es troben pendents d'adopció per la Unió Europea les normes i modificacions següents amb entrada en vigor per als exercicis iniciats amb posterioritat a l'1 de gener de 2016:

- > NIIF 14, "Comptes de diferiments reguladors";
- > NIIF 10, la NIIF 12 i NIC 28 (Modificació), "Entitats d'inversió: exempció a la consolidació".

De l'anàlisi d'aquestes noves normes comptables, interpretacions i modificacions a aplicar en els exercicis que s'iniciïn a partir de l'1 de gener de 2016, Gas Natural Fenosa no espera que l'aplicació d'aquestes tingui efectes significatius sobre els Comptes Anuals Consolidats.

Finalment, l'IASB ha emès les normes i modificacions següents amb entrada en vigor entre l'1 de gener de 2017, 2018 i 2019 que es troben pendents d'adopció per la Unió Europea:

- > NIIF 15, "Ingressos de contractes amb clients";
- > NIIF 19, "Instruments financers";
- > NIIF 16, "Arrendaments";
- > NIC 12 (Modificació), "Reconeixement d'actius per impost diferit de pèrdues no realitzades".

Gas Natural Fenosa està avaluant l'impacte que l'aplicació d'aquestes normes tindrà sobre els Comptes Anuals Consolidats.

3.3. Comparació de la informació

Tal com es detalla en la Nota 9, amb data 18 de desembre de 2015, Gas Natural Fenosa, que manté una participació de control a través de CGE del 56,62% en la societat xilena Gasco, SA, ha arribat a un acord amb un grup d'accionistes que manté una participació del 21,9% en Gasco SA, denominat "Familia Pérez Cruz", per la divisió d'aquesta societat en dues empreses, una dedicada al negoci del gas natural que romandrà sota el control de Gas Natural Fenosa, i l'altra al negoci del gas líquat del petroli que es transmetrà a la Família Pérez Cruz.

Atès que Gas Natural Fenosa té el compromís de vendre aquests actius que estan clarament identificats, el procés està en curs i s'espera concloure la transacció en l'exercici 2016, es considera que la seva venda és altament probable i, per tant, amb data de 31 de desembre 2015 els actius nets d'aquest negoci han estat classificats com a actius i passius no corrents mantinguts per a la venda en aplicació de la NIIF 5 "Actius no corrents mantinguts per a la venda i activitats interrompudes".

Adicionalment, s'ha considerat que es tracta d'una operació interrompuda en ser un component classificat com a mantingut per a la venda que representa una línia de negoci significativa i separada de la resta.

Com a conseqüència de l'aplicació de la NIIF 5, es presenta en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat el resultat procedent de les operacions interrompudes en una única línia separada de la resta i es presenta de la mateixa manera la informació comparativa del període anterior.

A continuació es detallen els impactes derivats de la re-expressió en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014:

Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014

(en milions d'euros)

	2014	Aplicació NIIF 5 ¹	2014 reexpressat
Import net de la xifra de negoci	24.742	(45)	24.697
Proveïments	(17.368)	36	(17.332)
Altres ingressos d'explotació	255	(5)	250
Despeses de personal	(832)	4	(828)
Altres despeses d'explotació	(2.291)	2	(2.289)
Amortització i pèrdues per deteriorament d'immobilitzat	(1.619)	3	(1.616)
Imputació de subvencions d'immobilitzat i d'altres	45	-	45
Altres resultats	258	-	258
Resultat d'explotació	3.190	(5)	3.185
Resultat financer	(801)	2	(799)
Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació	(474)	-	(474)
Resultat abans d'impostos	1.915	(3)	1.912
Impost sobre beneficis	(257)	1	(256)
Resultat de l'exercici procedent d'operacions continuades	1.658	(2)	1.656
Resultat de l'exercici procedent d'operacions interrompudes net d'impostos	-	2	2
Resultat consolidat de l'exercici	1.658	-	1.658
Atribuïble a			
Societat dominant	1.462	-	1.462
Participacions no dominants	196	-	196
	1.658	-	1.658
Benefici en euros per acció bàsic i diluït d'activitats continuades atribuïble als accionistes de la societat dominant	1,46	-	1,46
Benefici en euros per acció bàsic i diluït atribuïble als accionistes de la societat dominant	1,46	-	1,46

¹ Correspon al període des de l'1 de desembre de 2014 (data d'adquisició de CGE) fins al 31 de desembre de al 2014.

3.4. Polítiques comptables

Les principals polítiques comptables utilitzades per a l'elaboració d'aquests Comptes Anuals Consolidats han estat les següents:

3.4.1. Consolidació

a) Dependents

Es consideren societats dependents aquelles entitats controlades per Gas Natural Fenosa. Gas Natural Fenosa controla una entitat quan, per la seva implicació en ella, està exposada o té dret, a uns rendiments variables i té la capacitat d'influir en aquests rendiments a través del poder que hi exerceix.

Les dependents es consoliden pel mètode d'integració global a partir de la data en què es transfereix el control a Gas Natural Fenosa, i s'exclouen de la consolidació en la data en què aquest cessa.

Per a comptabilitzar l'adquisició de dependents s'utilitza el mètode d'adquisició. El cost d'adquisició és el valor raonable dels actius lliurats, dels instruments de patrimoni emesos i dels passius incorreguts o assumits en la data d'intercanvi, i de qualsevol contraprestació addicional que depengui d'esdeveniments futurs (sempre que sigui probable i es pugui valorar amb fiabilitat).

Els actius intangibles adquirits mitjançant una combinació de negocis es reconeixen separatament del fons de comerç si es compleixen els criteris de reconeixement d'actius, és a dir, si són separables o tenen el seu origen en drets legals o contractuals i quan el seu valor raonable es pot valorar de manera fiable.

Els actius identificables adquirits i els passius o passius contingents incorreguts o assumits com a resultat de la transacció, es valoren inicialment al seu valor raonable a la data d'adquisició, amb independència del percentatge de les participacions no dominants.

Per a cada combinació de negocis, Gas Natural Fenosa pot optar per reconèixer qualsevol participació no dominant en l'adquirida pel valor raonable o per la part proporcional de la participació no dominant dels imports reconeguts dels actius nets identificables de l'adquirida.

Els costos relacionats amb l'adquisició es reconeixen com a despeses en l'exercici en què s'hi incorre.

L'excés de cost de l'adquisició respecte al valor raonable de la participació de Gas Natural Fenosa en els actius nets identificables adquirits es registra com a fons de comerç. Si el cost d'adquisició és menor que el valor raonable dels actius nets de la dependent adquirida, es reconeix la diferència directament en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

El període de valoració de les combinacions de negoci s'inicia en la data d'adquisició i finalitza quan Gas Natural Fenosa conclou que no pot obtenir més informació sobre els fets i circumstàncies que existien a la data d'adquisició. Aquest període, en cap cas, supera un any des de la data d'adquisició. Durant el període de valoració la combinació de negocis es considera provisional i es reconeixen ajustaments de l'import provisional, si escau, com si la comptabilització de la combinació de negocis hagués estat completada en la data d'adquisició.

En una combinació de negocis realitzada per etapes, Gas Natural Fenosa valora la seva participació prèvia en el patrimoni de la societat adquirida pel seu valor raonable en la data de control, i reconeix els guanys o les pèrdues resultants en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

En el procés de consolidació, s'eliminen les transaccions, els saldos i els guanys no realitzats entre societats de Gas Natural Fenosa. Les pèrdues no realitzades també s'eliminen, excepte si la transacció proporciona evidència d'una pèrdua per deteriorament de l'actiu transferit.

Les participacions no dominants en el patrimoni i en els resultats de les societats dependents es presenta de manera detallada en els epígrafs "Participacions no dominants" en el Balanç de Situació Consolidat i de "Resultat atribuïble a participacions no dominants" en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

En relació amb les adquisicions o vendes sense pèrdua de control, la diferència entre el preu pagat o rebut i el seu valor net comptable es registra com transaccions patrimonials, sense generar ni fons de comerç ni resultat.

Les opcions de venda atorgades a accionistes minoritaris de societats dependents en relació amb participacions en aquestes societats, es valoren al valor actual de l'import a reemborsar, és a dir, el seu preu d'exercici, i es presenten en l'epígraf "Altres passius".

b) Acords conjunts

En un acord conjunt les parts es troben vinculades a través d'un acord contractual que atorga a dues o més d'aquestes parts el control conjunt de l'acord. Hi ha control conjunt quan les decisions sobre les activitats rellevants requereixen el consentiment unànim de totes les parts que comparteixen el control.

Un acord conjunt es classifica com a operació conjunta si les parts ostenten drets sobre els actius d'aquest i tenen obligacions pels seus passius o com a negoci conjunt si els participants tenen drets únicament sobre els actius nets de les participades.

Les participacions en operacions conjuntes es consoliden pel mètode d'integració proporcional i les participacions en negocis conjunts es consoliden pel mètode de la participació.

Sota el mètode de la participació, els interessos en negocis conjunts es reconeixen inicialment al seu cost i s'ajusta a partir de llavors per a reconèixer la participació de Gas Natural Fenosa en els beneficis i les pèrdues posteriors a l'adquisició i moviments en un altre resultat global.

En cada data de presentació d'informació financera, Gas Natural Fenosa determina si hi ha alguna evidència objectiva que s'hagi deteriorat el valor de la inversió en un negoci conjunt. Si aquest fos el cas, Gas Natural Fenosa calcula l'import de la pèrdua per deteriorament del valor com la diferència entre l'import recuperable del negoci conjunt i el seu import en llibres i reconeix l'import en l'epígraf "Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació" en el Compte de Pèrdues i Guanyos Consolidat.

Els actius i passius assignats a les operacions conjuntes es presenten en el Balanç de Situació Consolidat classificats d'acord amb la seva naturalesa específica i al percentatge de participació de Gas Natural Fenosa. De la mateixa manera, els ingressos i despeses amb origen en operacions conjuntes es presenten en el Compte de Pèrdues i Guanyos Consolidat d'acord amb la seva pròpia naturalesa i al percentatge de participació de Gas Natural Fenosa.

c) Associades

Associades són totes les entitats sobre les quals Gas Natural Fenosa exerceix influència significativa, capacitat de participar en les decisions financeres i operatives, però no té control que, generalment, ve acompanyat per una participació d'entre un 20% i un 50% dels drets de vot.

Les inversions en associades es comptabilitzen pel mètode de la participació.

d) Perímetre de consolidació

En l'Annex I s'inclouen les societats participades directament i indirectament per Gas Natural Fenosa que han estat incloses en el perímetre de consolidació.

En l'Annex II s'inclouen les principals variacions en el perímetre de consolidació produïdes en els exercicis 2015 i 2014, i les més rellevants són les següents:

Exercici 2015

En l'exercici 2015 les principals variacions produïdes en el perímetre de consolidació corresponen a l'alienació, al juny de 2015 de la participació del 44,9% de la societat de distribució elèctrica Barras Eléctricas Galaico Asturianas, SA (Nota 27) i a l'adquisició a l'octubre de 2015 del 100% de la societat d'energia renovables Gecal Renovables, SA (Nota 30).

A més, si bé es tracta d'una transmissió sense pèrdua de control i que per tant continua integrant-se per integració global, l'octubre de 2015 s'ha produït una variació en el percentatge de participació de Global Power Generation SA, societat que integra els actius de generació internacional de Gas Natural Fenosa, que ha passat del 100% al 75% (Nota 13).

Exercici 2014

En l'exercici 2014 les principals variacions produïdes en el perímetre de consolidació van correspondre a l'alienació, el juny de 2014, de la societat Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones, SA (Nota 27) i a l'adquisició, el novembre de 2014, del 96,72% del grup xilè Compañía General de Electricidad, SA (CGE) dedicat, principalment, a la distribució i el transport d'electricitat, gas natural i gas líquid del petroli (Nota 30).

3.4.2. Transaccions en moneda estrangera

Les partides incloses en els Comptes Anuals Consolidats de cadascuna de les entitats de Gas Natural Fenosa es valoren utilitzant la moneda de l'entorn econòmic principal en què l'entitat opera. Els Comptes Anuals Consolidats es presenten en euros, que és la moneda de presentació de Gas Natural Fenosa.

Les transaccions en moneda estrangera es converteixen a la moneda funcional utilitzant els tipus de canvi vigents en les dates de les transaccions. Les pèrdues i els guanys en moneda estrangera que resulten de la liquidació d'aquestes transaccions i de la conversió als tipus de canvi de tancament dels actius i passius monetaris denominats en moneda estrangera es reconeixen en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

Els resultats i la situació financera de totes les entitats de Gas Natural Fenosa (cap de les quals té la moneda d'una economia hiperinflacionària) que tenen una moneda funcional diferent de la moneda de presentació es converteixen a la moneda de presentació de la manera següent:

- > Els actius i passius de cada Balanç de situació presentat es converteixen al tipus de canvi de tancament en la data del Balanç.
- > Els ingressos i les despeses de cada Compte de pèrdues i guanys es converteixen als tipus de canvi mitjans mensuals, llevat que aquesta mesura no sigui una aproximació raonable de l'efecte acumulatiu dels tipus existents en les dates de la transacció, en aquest cas els ingressos i les despeses es converteixen en la data de les transaccions.
- > Totes les diferències de canvi que en resulten es reconeixen a l'Estat Consolidat de Resultat Global i l'import acumulat es registra en l'epígraf de "Diferències de conversió" del Patrimoni net.

Els ajustaments al fons de comerç i al valor raonable que sorgeixen en l'adquisició d'una entitat estrangera es tracten com a actius i passius de l'entitat estrangera i es converteixen al tipus de canvi de tancament.

Els tipus de canvi respecte de l'euro (EUR) de les principals divises de les societats de Gas Natural Fenosa el 31 de desembre de 2015 i 2014 han estat els següents:

	31 de desembre de 2015		31 de desembre de 2014	
	Tipus de Tancament	Tipus mitjà acumulat	Tipus de Tancament	Tipus mitjà acumulat
Dòlar nord-americà (USD)	1,09	1,11	1,21	1,33
Pes Argentí (ARS)	14,09	10,21	10,32	10,71
Real Brasiler (BRL)	4,25	3,70	3,22	3,12
Pes Colombià (COP)	3.429	3.046	2.905	2.651
Pes Xilè (CLP)	770,08	726,09	738,35	756,80
Pes Mexicà (MXN)	18,88	17,61	17,89	17,65
Balboa Panameny (PAB)	1,09	1,11	1,21	1,33
Lei Moldau (MDL)	21,40	20,85	18,95	18,61

3.4.3. Immobilitzat intangible

a) Fons de comerç

El fons de comerç representa l'excés del cost d'adquisició sobre el valor raonable de la participació en els actius nets identificables de la dependent, controlada conjuntament, o associada adquirida, en la data d'adquisició. El fons de comerç relacionat amb adquisicions de dependents s'inclou en immobilitzat intangible i el relacionat amb adquisicions d'associades o controlades conjuntament s'inclou en inversions comptabilitzades aplicant el mètode de la participació.

El fons de comerç que es deriva de les adquisicions realitzades abans de l'1 de gener de 2004 es registra per l'import reconegut com a tal en els Comptes Anuals Consolidats el 31 de desembre de 2003 preparats sota els principis comptables espanyols.

El fons de comerç no s'amortitza i es revisa anualment per a analitzar les possibles pèrdues per deteriorament del seu valor, de manera que es registren en el Balanç de Situació Consolidat al seu valor de cost menys les pèrdues per deteriorament acumulades.

Les pèrdues per deteriorament del fons de comerç no són reversibles.

b) Concessions i similars

En aquest epígraf es recull el cost d'adquisició de les concessions si s'adquireixen directament a un organisme públic o similar, el valor raonable atribuït a la concessió corresponent, en cas d'adquirir-se com a part d'una combinació de negocis o el cost de construcció i millora de les infraestructures destinades a concessions, d'acord amb la CINIIF 12 "Acords de concessió de serveis".

Els actius afectes a l'esmentada CINIIF 12, que són aquells en què el concedent controla els serveis que Gas Natural Fenosa (operador) ha de prestar i la participació residual significativa en la infraestructura al final de la vigència de l'acord, es registren com a actiu financer si l'operador té un dret incondicional a percebre efectiu del concedent i com a actiu intangible si l'operador no té aquest dret, sinó que té el dret a cobrar als usuaris del servei. Els ingressos i les despeses corresponents als serveis de construcció o millora de les infraestructures es registren pel seu import brut. Atès que els acords de concessió no especifiquen la retribució corresponent a aquests conceptes, el valor raonable dels ingressos s'estima per referència a les despeses incorregudes sense marge.

Els actius inclosos en aquest epígraf s'amortitzen linealment durant el període de durada de cada una de les concessions, excepte en el cas del gasoducte Magrib-Europa que, per a reflectir adequadament el patró de consum esperat dels beneficis econòmics futurs, es basa en el volum de gas transportat durant la vida del dret d'ús, cosa que comporta una amortització acumulada que no és menor que la que s'obtidria en utilitzar un mètode d'amortització lineal.

Així mateix, les concessions de distribució i transport elèctric a Espanya i Xile, així com les concessions de distribució de gas a Xile, adquirides totes elles bàsicament com a part d'una combinació de negocis, no tenen límit legal ni de cap altre tipus. En conseqüència, com que es tracta d'actius intangibles de vida indefinida, no s'amortitzen, si bé s'analitza el seu possible deteriorament amb periodicitat anual d'acord amb el que es descriu en la Nota 3.4.5.

c) Aplicacions informàtiques

Els costos directament relacionats amb la producció de programes informàtics que sigui probable que generin beneficis econòmics superiors als costos es reconeixen com a immobilitzat intangible. Els costos directes inclouen les despeses del personal que desenvolupa els programes informàtics.

Els costos d'aplicacions informàtiques reconeguts com a actius s'amortitzen linealment durant un període de quatre anys des del moment en què estan disponibles per a l'entrada en explotació de l'aplicació.

d) Despeses de recerca

Les despeses de recerca es reconeixen com a despesa en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat quan es produeixen

e) Un altre immobilitzat intangible

En un altre immobilitzat intangible principalment s'inclouen els conceptes següents:

- El cost de l'adquisició dels drets de regasificació en exclusiva de la planta de regasificació de Peñuelas (Puerto Rico), que s'amortitza linealment fins a la data d'extinció dels drets (2025).
- El cost de les llicències d'explotació de parcs de generació eòlica, bàsicament adquirits com a conseqüència de combinacions de negocis, que s'amortitzen en la seva vida útil restant.
- Els contractes de proveïment de gas i altres drets contractuals adquirits com a part d'una combinació de negocis, que es valoren a valor raonable i s'amortitzen linealment en la durada dels mateixos, que no difereix significativament del patró de consum esperat.

No hi ha immobilitzats intangibles amb una vida útil indefinida diferents del fons de comerç, de les esmentades concessions de distribució i transport d'electricitat i de les concessions de distribució de gas.

3.4.3. Immobilitzat material

Els béns compresos en l'immobilitzat material es registren al seu cost menys l'amortització acumulada i, si escau, la provisió per deteriorament associada.

a) Cost

Els béns compresos en l'immobilitzat material es valoren al preu d'adquisició o al cost de producció o al valor atribuït a l'actiu en cas que s'adquireixin com a part d'una combinació de negocis.

Formen part de l'immobilitzat material els costos financers corresponents al finançament dels projectes d'instal·lacions tècniques durant el període de construcció, fins a la preparació de l'actiu per al seu ús.

Els costos de renovació, ampliació o millora s'incorporen a l'actiu com a major valor del bé exclusivament quan comporten un augment de la seva capacitat, productivitat o prolongació de la seva vida útil.

Els costos de reparacions importants s'activen i s'amortitzen durant la vida útil estimada d'aquests (generalment, de 2 a 6 anys), mentre que les despeses recurrents de manteniment s'imputen als resultats de l'exercici en què es produeixen.

Els imports relacionats amb els treballs efectuats per l'empresa per a l'immobilitzat material corresponen al cost directe de producció.

Es registra com a immobilitzat material el gas no extraïble precís per a l'explotació dels emmagatzematges subterranis de gas natural (gas matalàs), amortitzats en el període de vida útil de l'emmagatzematge subterrani.

Les despeses derivades de les actuacions empresarials encaminades a la protecció i millora del medi ambient es comptabilitzen com a despesa de l'exercici en què es produeixen.

Quan comporten incorporacions a l'immobilitzat material, la finalitat de les quals sigui la minimització de l'impacte mediambiental i la protecció i millora del medi ambient, es comptabilitzen com a major valor de l'immobilitzat.

Els costos futurs als quals Gas Natural Fenosa ha de fer front en relació amb el tancament de determinades instal·lacions s'incorporen al valor de l'actiu pel valor actualitzat, i recullen la corresponent provisió (Nota 3.4.16).

Els beneficis i les pèrdues en vendes es determinen per comparació del preu de venda amb els valors comptables i es registren en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

b) Amortització

Els actius s'amortitzen linealment, durant la seva vida útil estimada o, en cas de ser menor, durant la durada de la concessió. Les vides útils estimades són:

Anys de vida útil estimada

Construccions	33-50
Vaixells de transport de gas	25-30
Instal·lacions tècniques (xarxa de distribució i transport de gas)	20-40
Instal·lacions tècniques (centrals hidràuliques)	14-65
Instal·lacions tècniques (centrals de carbó)	25-40
Instal·lacions tècniques (centrals de cicle combinat)	25
Instal·lacions tècniques (centrals nuclears)	40
Instal·lacions tècniques (parcs eòlics)	25
Instal·lacions tècniques (xarxa de transport elèctrica)	30-40
Instal·lacions tècniques (xarxa de distribució elèctrica)	18-40
Equips informàtics	4
Elements de transport	6
Altres elements	3-20

Les centrals hidràuliques estan subjectes al règim de concessió administrativa temporal. A l'acabament dels terminis establerts per a les concessions administratives, les instal·lacions han de revertir a l'Estat en condicions de bon ús, cosa que s'aconsegueix gràcies als programes de manteniment d'aquestes.

En el càlcul de la dotació de l'amortització de les centrals hidràuliques es diferencien els diversos tipus d'elements que les integren, distingint-hi les inversions en obra civil (el termini d'amortització de les quals es determina en funció del període de la concessió), l'equip electromecànic (40 anys) i la resta de l'immobilitzat (14 anys), en qualsevol cas atenent a l'ús de la central i amb el límit màxim del termini de la concessió (entre els anys 2022 i 2063).

Gas Natural Fenosa amortitza les seves centrals nuclears en una vida útil de 40 anys que correspon a la vida teòrica dels seus components principals. El permís d'explotació d'aquestes instal·lacions sol comprendre períodes successius de 10 anys, sense que pugui sol·licitar-se'n la renovació fins a un moment proper a la finalització de cada un. No obstant això, considerant l'òptim rendiment d'aquestes instal·lacions, així com els programes de manteniment d'aquestes, es considera que la renovació d'aquests permisos podrà ser obtinguda, almenys, fins a assolir el període de 40 anys de vida útil.

En el tercer trimestre de l'exercici 2015, Gas Natural Fenosa ha conclòs els estudis tècnics que estava realitzant sobre l'estimació de la vida útil dels parcs eòlics. Els estudis tècnics s'han realitzat pels serveis interns d'enginyeria i s'han basat en l'experiència adquirida en l'explotació dels actius amb antiguitats properes als 20 anys que mantenen els mateixos nivells de disponibilitat, en l'excel·lent estat de conservació real del parc fonamentat en els plans de manteniment realitzats, així com en la informació subministrada pels fabricants d'equips i la pràctica seguida pels principals operadors del sector que consideren una vida útil de 25 anys.

En conseqüència, a partir de l'1 d'octubre de 2015 Gas Natural Fenosa ha modificat, amb efecte prospectiu, la vida útil dels parcs eòlics, passant dels 20 anys que s'estaven calculant a 25 anys. L'efecte d'aquest canvi en la vida útil estimada ha tingut en l'epígraf "Amortització i pèrdues per deteriorament d'immobilitzat" del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2015 ha estat una menor amortització per import de 6 milions d'euros. S'estima que en l'exercici 2016 aquesta modificació suposarà una menor amortització anual de 24 milions d'euros, aproximadament.

Els valors residuals i les vides útils dels actius es revisen, ajustant-los, si escau, a la data de cada Balanç de situació.

Quan el valor comptable d'un actiu és superior al seu import recuperable estimat o quan ja no és útil, a causa, per exemple, de desplaçaments a la xarxa de distribució, el seu valor es redueix de manera immediata fins al seu import recuperable (Nota 3.4.5).

c) Operacions d'exploració i producció

Els costos d'explotació excloent els costos de perforació es registren, d'acord amb el mètode d'exploració amb èxit, en resultats en el moment en què es produeixen. Si, com a conseqüència dels sondejos d'exploració, es troben reserves provades que justifiquin el desenvolupament comercial, els costos són traspassats a inversions en zones amb reserves i, en cas contrari els costos de perforació inicialment capitalitzats són carregats en resultats.

Els costos d'inversions en zones amb reserves, els costos de desenvolupament per a extracció, tractament i emmagatzematge, així com el valor actual estimat dels costos d'abandonament, es capitalitzen i s'amortitzen al llarg de la vida comercial estimada del jaciment en funció de la relació que hi ha entre la producció de l'any i les reserves provades a l'inici del període d'amortització.

A la data de tancament o sempre que hi hagin indicis que pugui haver un deteriorament en el valor dels actius, es compara el valor recuperable d'aquests amb el seu valor net comptable.

3.4.5 Pèrdues per deteriorament de valor dels actius

Els actius es revisen, per a analitzar les possibles pèrdues per deteriorament, sempre que algun esdeveniment o canvi en les circumstàncies indiqui que el valor net comptable pot no ser recuperable. Addicionalment es revisa com a mínim anualment per als fons de comerç i els immobilitzats intangibles que, o bé no estan en explotació, o tenen vida indefinida.

Quan l'import recuperable és menor que el valor net comptable de l'actiu, es reconeix en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat una pèrdua per deteriorament per la diferència entre tots dos. L'import recuperable es calcula com el major entre el valor raonable de l'actiu menys els costos per a la venda i el seu valor d'ús pel procediment del descompte dels fluxos d'efectiu futurs. Gas Natural Fenosa està considerant com a import recuperable el valor en ús, per al càlcul del qual s'usa la metodologia que es descriu a continuació.

A efectes d'avaluar les pèrdues per deteriorament del valor, els actius s'agrupen al nivell més baix per al qual és possible identificar fluxos d'efectiu independents. Tant els actius com els fons de comerç s'assignen a aquestes unitats generadores d'efectiu (UGE).

Les UGEs s'han definit seguint els criteris següents:

> Distribució de gas:

- Distribució de gas Espanya. Es gestiona de manera conjunta el desenvolupament, l'operació i el manteniment de la xarxa de distribució de gas.
- Distribució de gas a l'Amèrica Llatina. Es considera que hi ha una UGE per a cada país en el qual s'opera (Argentina, Brasil, Colòmbia, Mèxic i Perú), ja que es tracta de negocis subjectes a diferents marcs reguladors.
- Distribució de gas Resta. Correspon als actius de distribució de gas a Itàlia, gestionats de manera independent.

> Distribució d'electricitat

- Distribució d'electricitat Espanya. Es gestiona de manera conjunta el desenvolupament, l'operació i el manteniment de la xarxa de distribució d'electricitat.
- Distribució d'electricitat a l'Amèrica Llatina. Es considera que hi ha una UGE per a cada país en el qual s'opera (Colòmbia i Panamà), ja que es tracta de negocis subjectes a diferents marcs reguladors.
- Distribució d'electricitat Resta. Correspon als actius de distribució d'electricitat a Moldàvia.

> Gas. Inclou les UGE d'Infraestructures de gas, de Proveïment i comercialització i la participació a Unión Fenosa Gas, que s'analitza per a deteriorament de manera independent.

> Electricitat:

- Electricitat Espanya. El parc de generació d'electricitat a Espanya d'entitats controlades es gestiona d'una manera conjunta i centralitzada, en funció de les condicions de la demanda, on totes les centrals de diferents tecnologies tenen un paper rellevant, complementari i necessari davant diferents situacions de mercat, proporcionant l'electricitat demandada pels clients en cada moment. Aquest model es concreta, entre altres aspectes, per l'existència d'un únic representant i subjecte liquidador davant el mercat que actua mitjançant una única sala d'ofertes, estant tot el negoci de generació i comercialització sota la mateixa direcció. En conseqüència es considera que hi ha una única UGE per a la generació (incloent-hi les diferents tecnologies de generació no renovable i renovable) i la comercialització d'electricitat a Espanya, atès que es gestionen i controlen de forma global i centralitzada.

A l'octubre de 2015 s'incorpora un grup de generació de la central de cycle combinat de Campo de Gibraltar, atribuït a Gas Natural Fenosa com a conseqüència de l'escissió de Nueva Generadora del Sur, SA (Nota 30).

- Global Power Generation (GPG). Es considera que hi ha una UGE a cada país en què s'opera, ja que es tracta de negocis subjectes a diferents marcs reguladors i gestionats de manera independent. El parc de generació d'electricitat de GPG està situat a l'Amèrica Llatina (Costa Rica, Mèxic, Panamà, República Dominicana i Puerto Rico, aquest últim integrat pel mètode de la participació) i Resta (Kenya i Austràlia).
- CGE: correspon a la Compañía General de Electricidad, consolidada des del 30 de novembre de 2014 (Nota 30), que es gestiona de manera independent respecte de la resta de negocis de l'Amèrica Llatina. Inclou les UGE de distribució i transport elèctric, distribució de gas natural i gas líquid del petroli (GLP).
- Altres. Inclou les UGE de jaciment de carbó a Sud-àfrica i de fibra òptica (fins a 30 de juny de 2014).

Per a aquelles UGE que han requerit l'anàlisi de possibles pèrdues per deteriorament, els fluxos d'efectiu s'han basat en el Pla Estratègic aprovat per Gas Natural Fenosa, ampliat fins a cinc anys, en funció de la regulació i de les expectatives per al desenvolupament del mercat d'acord amb les previsions sectorials disponibles i de l'experiència històrica sobre l'evolució dels preus i els volums produïts.

Els fluxos d'efectiu posteriors al període projectat s'extrapolen utilitzant les taxes de creixement estimades per a cada UGE que, en cap cas, superen el tipus de creixement mitjà a llarg termini per al negoci i país on operen i que són, en tots els casos, inferiors als creixements del període del Pla Estratègic. Així mateix, per a estimar els fluxos d'efectiu futurs en el càlcul dels valors residuals, s'han considerat totes les inversions de manteniment i, si escau, les inversions de renovació necessàries per a mantenir la capacitat productiva de les UGE.

Les taxes de creixement nominals emprades per a cada UGE o grup d'UGEs són les següents:

	Creixement 2015 (%)	Creixement 2014 (%)
Distribució de gas Resta d'Europa	1,0	1,0
Distribució de gas Amèrica Llatina	1,0	1,0
Distribució d'electricitat Espanya	0,6	0,6
Distribució d'electricitat Resta d'Europa	1,8	1,8
Distribució d'electricitat Amèrica Llatina	1,2-3,0	1,2-3,0
Unión Fenosa Gas	1,4	1,4
Electricitat Espanya	1,8	1,8
GPG	1,0-4,9	1,0-4,9
CGE	2,8	-

Les taxes de descompte abans d'impostos utilitzades per a calcular el valor recuperable de cada UGE o grup d'UGEs són les següents:

	Taxes 2015 (%)	Taxes 2014 (%)
Distribució de gas Resta d'Europa	6,3	7,3
Distribució de gas Amèrica Llatina	15,0-16,0	17,0-18,0
Distribució d'electricitat Espanya	5,6	6,2
Distribució d'electricitat Resta d'Europa	14,9	14,4
Distribució d'electricitat Amèrica Llatina	8,8-15,5	9,1-15,5
Unión Fenosa Gas	11,0	11,7
Electricitat Espanya	6,8	6,5
GPG	6,4-11,1	7,0-11,8
CGE	10,5-10,7	-

Els paràmetres considerats per a la composició de les taxes de descompte anteriors han estat:

- > Bo lliure de risc: bo a 10 anys del mercat de referència de l'UGE.
- > Prima de risc de mercat: estimació de renda variable de cada país a 10 anys.
- > Beta despaltanquejada: segons mitjana de cada sector en cada cas.
- > *Swap* de tipus d'interès moneda local: *swap* a 10 anys.
- > Proporció patrimoni net-deute: mitjana sectorial.

Al marge de les taxes de descompte, els aspectes més sensibles que s'inclouen en les projeccions utilitzades i que es basen en les previsions sectorials i l'experiència històrica són les següents:

- > Distribució de gas i electricitat Amèrica Llatina i Resta
  - Evolució de les tarifes. Valoració de les tarifes en cada un dels països, en funció de les condicions reguladores existents i les revisions tarifàries tenint en consideració l'experiència derivada de les anteriors revisions tarifàries a cada país.
  - Cost de l'energia. Estimats segons els models predictius desenvolupats d'acord amb el coneixement dels mercats energètics de cada país.
  - Cost d'operació i manteniment. Estimats a partir dels costos històrics de la xarxa gestionada.
  - Inversions. Considerant les inversions necessàries per a mantenir l'ús regular de la xarxa i la qualitat del subministrament.
- > Distribució d'electricitat Espanya:
  - Retribució regulada. Import i creixement de la retribució aprovada pel regulador considerant els impactes reguladors del Reial Decret-Llei 9/2013 i la Llei 24/2013 (Nota 2.4.2.1) i Reial Decret 1048/2013 (Nota 2.4.1.2).
  - Cost d'operació i manteniment. Estimats a partir dels costos històrics de la xarxa gestionada.
  - Inversions. Considerant les inversions necessàries per a mantenir l'ús regular de la xarxa.
- > Unión Fenosa Gas:
  - Cost dels proveïments de gas. D'acord amb els preus dels contractes a llarg termini subscrits per Unión Fenosa Gas.
  - Volums de gas a obtenir de cada font de proveïment.
  - Preu de venda del gas natural. Valorat amb els models predictius d'acord amb l'evolució prevista de les corbes de preus i l'experiència en els mercats en què opera Unión Fenosa Gas.
- > Electricitat Espanya:
  - Electricitat produïda. L'evolució de la demanda s'ha estimat d'acord amb el consens de diversos Organismes internacionals. La quota de participació s'ha estimat en funció de la quota de mercat de Gas Natural Fenosa a cada tecnologia i de l'evolució que s'espera de la quota de cada tecnologia en el mercat total. S'han considerat els impactes reguladors del Reial Decret-Llei 2/2013, el Reial Decret-Llei 9/2013, la Llei 24/2013 i Reial Decret 413/2014 (Nota 2.4. i 2.4.2.1).

- Preu de l'electricitat. Els preus de l'energia en el mercat empleats s'han calculat amb els models que creuen la demanda esperada amb les previsions de l'oferta, considerant l'evolució previsible del parc de generació a Espanya, d'acord amb les previsions sectorials.
- Cost dels combustibles. Estimat d'acord amb els contractes a llarg termini de proveïments subscrits per Gas Natural Fenosa i amb l'evolució prevista de les corbes de preus i l'experiència en els mercats on opera.
- Cost d'operació i manteniment. Estimats a partir dels costos històrics del parc gestionat.
- Impacte dels tributs establerts per la Llei 15/2012 (Nota 2.4.2.1).

> Global Power Generation (GPG):

- La generació d'electricitat internacional es realitza a l'empara de contractes de compravenda d'energia que determinen models de negoci estables i no estan subjectes a riscos de fluctuació en funció de variables de mercat.

> CGE:

- L'evolució dels ingressos de la distribució elèctrica i la distribució de gas natural, activitats regulades, s'han avaluat en funció de les tarifes i els preus màxims que s'estima que seran aprovats pel regulador. La distribució de gas natural liquat del petroli es realitza a l'empara dels contractes de compravenda de gas amb un model de negoci estable.

Com a resultat del procés anterior, en l'exercici 2014 els valors recuperables dels actius de les UGE, calculats d'acord amb la metodologia descrita, van resultar, excepte per a les participacions a Unión Fenosa Gas i Nueva Generadora del Sur, SA, superiors als valors nets comptables registrats en aquests Comptes Anuals Consolidats, per la qual cosa es va registrar un deteriorament d'aquestes participacions (Nota 7).

En l'exercici 2015 les anàlisis de deteriorament realitzades no han posat de manifest la necessitat de realitzar deterioraments addicionals o de revertir els deterioraments realitzats en l'exercici anterior.

Gas Natural Fenosa ha dut a terme una anàlisi de sensibilitat de les variacions desfavorables que, d'acord amb l'experiència històrica, raonablement puguin patir els esmentats aspectes sensibles en els quals s'ha basat la determinació de l'import recuperable de les diferents UGE. En concret, les anàlisis de sensibilitat més rellevants realitzades han estat les següents:

	Augment	Disminució
Taxa de descompte	50 punts bàsics	–
Electricitat produïda (%)	–	5
Preu d'electricitat (%)	–	5
Costos combustibles i proveïment de gas (%)	5	–
Evolució tarifa/retribució (%)	–	5
Cost d'operació i manteniment (%)	5	–
Inversions (%)	5	–

Aquests anàlisis de sensibilitat realitzats per a cada hipòtesi bàsica de manera independent no farien variar les conclusions obtingudes respecte que l'import recuperable és superior al valor net comptable de les diferents UGEs, excepte en el cas d'Unión Fenosa Gas el valor raonable de la qual és similar al seu valor net comptable.

3.4.6. Actius i passius financers

Inversions financeres

Les adquisicions i alienacions d'inversions es reconeixen en la data de negociació, és a dir, la data en què Gas Natural Fenosa es compromet a adquirir o vendre l'actiu, i es classifica l'adquisició en les categories següents:

a) Crèdits i comptes a cobrar

Són actius financers no derivats amb cobraments fixos o determinables que no cotitzen en un mercat actiu, i sobre els quals no hi ha intenció de negociar a curt termini. S'inclouen en actius corrents, excepte per venciments superiors a dotze mesos des de la data del Balanç de situació que es classifiquen com a actius no corrents.

Es registren inicialment al seu valor raonable i posteriorment al seu cost amortitzat, utilitzant el mètode d'interès efectiu.

S'efectuen les correccions de valor necessàries per deteriorament de valor quan existeix evidència objectiva que no es cobraran tots els imports que es deuen. L'import de la provisió és la diferència entre el valor en llibres de l'actiu i el valor actual dels fluxos d'efectiu futurs estimats, descomptats al tipus d'interès efectiu.

b) Actius financers mantinguts fins al venciment

Són valors representatius de deute amb cobraments fixos o determinables i venciment fix que Gas Natural Fenosa té la intenció efectiva i la capacitat de mantenir fins al seu venciment. Els criteris de valoració d'aquestes inversions són els mateixos que per als crèdits i comptes a cobrar.

c) Actius financers a valor raonable amb canvis a resultats

Són actius que s'adquireixen amb el propòsit de vendre'ls a curt termini. Els derivats es consideren en aquesta categoria excepte en el cas que estiguin designats com a instruments de cobertura. Aquests actius financers es valoren, tant en el moment inicial com en valoracions posteriors, pel seu valor raonable, imputant els canvis que es produeixin en aquest valor en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici.

d) Actius financers disponibles per a la venda

Són els valors representatius de deute i instruments de patrimoni, no derivats, que no es classifiquen en cap de les categories anteriors.

Es reconeixen pel seu valor raonable, les pèrdues i els guanys no realitzats que sorgeixen de canvis en el valor raonable es reconeixen en el patrimoni net. Quan es venen o pateixen pèrdues per deteriorament del valor, els ajustaments acumulats en la reserva per ajustaments per valoració s'inclouen en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

Els valors raonables de les inversions que cotitzen es basen en el valor de cotització (Nivell 1). En el cas de participacions en societats no cotitzades s'estableix el valor raonable emprant tècniques de valoració que inclouen l'ús de transaccions recents entre parts interessades i degudament informades, referències a altres instruments substancialment iguals i l'anàlisi de fluxos d'efectiu futurs descomptats (Nivell 2 i 3). En cas que cap tècnica esmentada pugui ser utilitzada per a fixar el valor raonable, es registren les inversions al seu cost d'adquisició, minorat per la pèrdua per deteriorament, si escau.

Les valoracions a valor raonable realitzades en aquests Comptes Anuals Consolidats es classifiquen utilitzant una jerarquia de valor raonable que reflecteix la rellevància de les variables utilitzades per a dur a terme aquestes valoracions. Aquesta jerarquia consta de tres nivells:

- Nivell 1: valoracions basades en el preu de cotització d'instruments idèntics en un mercat actiu. El valor raonable es basa en els preus de cotització de mercat en la data de Balanç.

- **Nivell 2:** valoracions basades en variables que siguin observables per l'actiu o passiu. El valor raonable dels actius financers inclosos en aquesta categoria es determina usant tècniques de valoració. Les tècniques de valoració maximitzen l'ús de dades observables de mercat que estiguin disponibles i es basen en la menor mesura possible en estimacions específiques realitzades per Gas Natural Fenosa. Si totes les dades significatives requerides per a calcular el valor raonable són observables, l'instrument s'inclou en el Nivell 2. Si una o més dades de les significatives no es basen en dades de mercat observables, l'instrument s'inclou en el Nivell 3.
- **Nivell 3:** valoracions basades en variables que no estiguin basades en dades de mercat observables

Els actius financers es donen de baixa quan els drets contractuals sobre els fluxos d'efectiu de l'actiu han vençut o s'han transferit, i és necessari que s'hagin transferit de manera substancial els riscos i beneficis inherents a la seva propietat. No es donen de baixa els actius financers i es reconeix un passiu per un import igual a la contraprestació rebuda en les cessions d'actius en què s'han retingut els riscos i beneficis inherents a aquest.

Gas Natural Fenosa ha subscrit contractes de cessió de comptes a cobrar durant els exercicis 2015 i 2014, que han estat considerats factoring sense recurs, ja que han traspassat els riscos i beneficis inherents a la propietat dels actius financers cedits.

Efectiu i altres actius líquids equivalents

L'efectiu i altres actius líquids equivalents inclouen l'efectiu en caixa, els dipòsits a la vista en entitats de crèdit i altres inversions a curt termini de gran liquiditat amb un venciment original de no més de tres mesos.

Deutes financers

Els deutes financers es reconeixen inicialment al seu valor raonable, net dels costos de la transacció en què s'haguessin incorregut. Qualsevol diferència entre l'import rebut i el seu valor de reemborsament es reconeix en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat durant el període d'amortització del deute financer, utilitzant el mètode del tipus d'interès efectiu.

Els deutes financers es classifiquen com a passius corrents a menys que el seu venciment tingui lloc a més de dotze mesos des de la data del Balanç, o incloguin clàusules de renovació tàcita a exercici de Gas Natural Fenosa.

Creditors comercials i altres comptes a pagar

Els creditors comercials i altres comptes a pagar corrents són passius financers a curt termini que es valoren a valor raonable, no meriten explícitament interessos i es registren pel seu valor nominal. Es consideren deutes no corrents els de venciment superior a dotze mesos.

3.4.7. Derivats i altres instruments financers

Els derivats financers es reconeixen al seu valor raonable en la data de contracte, i es recalculen successivament al seu valor raonable. El mètode per al reconeixement del guany o la pèrdua depèn de si es classifica el derivat com un instrument de cobertura i, en aquest cas, la naturalesa de l'actiu objecte de la cobertura.

Per a cada operació de cobertura Gas Natural Fenosa documenta la relació entre l'instrument de cobertura i l'element cobert, la naturalesa del risc a cobrir i la mesura de l'eficàcia de l'instrument de cobertura. Addicionalment, de manera periòdica es revisen objectius de la gestió de riscos i l'estratègia de cobertura.

Una cobertura es considera altament eficaç quan els canvis en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu dels elements objecte de cobertura es compensen amb el canvi en el valor raonable o en els fluxos d'efectiu de l'instrument de cobertura amb una efectivitat compresa en un rang del 80% al 125%.

El valor de mercat dels diferents instruments financers es calcula mitjançant els procediments següents:

- > Per als derivats cotitzats en un mercat organitzat, per la seva cotització al tancament de l'exercici (Nivell 1).
- > En el cas dels derivats no negociables en mercats organitzats, pel descompte de fluxos de caixa, basant-se en les condicions de mercat a data de tancament de l'exercici o, en el cas d'elements no financers, en la millor estimació de les corbes futures de preus d'aquests elements (Nivell 2 i 3).

Els valors raonables en absència de risc obtingut, s'ajusten per l'impacte esperat del risc de crèdit observable de la contrapart en els escenaris de valoració positiu i l'impacte del risc de crèdit propi observable en els escenaris de valoració negatiu.

Els derivats implícits en altres instruments financers o en altres contractes principals són comptabilitzats separatament com a derivats, només quan les seves característiques econòmiques i els riscos inherents no estan relacionats estretament amb els instruments en els quals es troben implícits i el conjunt estigui sent comptabilitzat a valor raonable amb canvis a través del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

A efectes de la seva comptabilització, les operacions es classifiquen de la manera següent:

1. Derivats que qualifiquen per a la comptabilitat de cobertures

a) Cobertura del valor raonable

Els canvis en el valor raonable dels derivats designats, que compleixen les condicions per a classificar-se com a operacions de cobertura del valor raonable, es reconeixen en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat, juntament amb qualsevol canvi en el valor raonable de les partides cobertes.

b) Cobertura de fluxos d'efectiu

La part efectiva de canvis en el valor raonable dels derivats designats i qualificats com a cobertura de fluxos d'efectiu es reconeix en el patrimoni net. El guany o la pèrdua corresponent a la part no efectiva es reconeix immediatament en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

Els imports acumulats en el patrimoni net es traspassen al Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat en l'exercici en què la partida coberta afecta el guany o la pèrdua.

c) Cobertures d'inversió neta a l'estranger

La seva operativa comptable és similar a la cobertura de fluxos d'efectiu. Les variacions de valor de la part efectiva de l'instrument de cobertura es recullen en el Balanç de Situació Consolidat en l'epígraf "Diferències de conversió". La pèrdua o el guany relatiu a la part no efectiva es reconeix immediatament en l'epígraf "Diferències de canvi" del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat. L'import acumulat de la valoració registrat en "Diferències de conversió" es traspassa al Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat, en la mesura que s'aliena la inversió a l'estranger que les ha ocasionat.

2. Derivats que no qualifiquen per a la comptabilitat de cobertura

Certs derivats no compleixen el criteri per a poder aplicar la comptabilitat de cobertura. Els canvis en el valor raonable de qualsevol derivat que no qualifiqui per a la comptabilitat de cobertura es reconeixen immediatament en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

3. Contractes de compra i venda d'energia

En el curs normal dels seus negocis Gas Natural Fenosa disposa de contractes de compra i venda d'energia que en la majoria dels casos inclouen clàusules take or pay, en virtut de les quals el comprador assumeix l'obligació de pagar el valor de la quantitat d'energia contractada amb independència que la rebí o no. Aquests contractes se celebren i es mantenen amb el propòsit de fer front a les necessitats de recepció o lliurament físic d'energia previstes per Gas Natural Fenosa d'acord amb les estimacions periòdiques de compra i venda d'energia, el seguiment de les quals es fa de manera sistemàtica i que sempre s'ajusten mitjançant lliurament físic. En conseqüència, es tracta de contractes per a "ús propi" i, per tant, es troben fora de l'abast de la NIC 39.

3.4.8 Actius no corrents mantinguts per a la venda i activitats interrompudes

Gas Natural Fenosa classifica com a actius mantinguts per a la venda tots els actius i passius vinculats per als quals s'han iniciat gestions actives per a la seva venda i s'estima que aquesta es duu a terme dins dels dotze mesos següents.

Adicionalment, Gas Natural Fenosa considera activitats interrompudes els components (unitats generadores d'efectiu o grups d'unitats generadores d'efectiu) que representen una línia de negoci o una àrea geogràfica de l'explotació, que sigui significativa i que es pugui considerar separada de la resta, que s'han venut o s'ha disposat d'aquestes per una altra via o bé que reuneixen les condicions perquè es classifiquin com a mantingudes per a la venda. Així mateix, es consideren activitats interrompudes aquelles entitats adquirides exclusivament amb la finalitat de revendre-les.

Aquests actius es presenten valorats al menor import d'entre el seu valor comptable i el valor raonable minorat pels costos necessaris per a l'alienació d'aquests, i no estan subjectes a amortització des del moment en què es classifiquen com a actius no corrents mantinguts per a la venda.

Els actius no corrents mantinguts per a la venda es presenten en el Balanç de Situació Consolidat de la manera següent: els actius en un únic epígraf anomenat "Actius no corrents mantinguts per a la venda" i els passius també en un únic epígraf anomenat "Passius vinculats a actius no corrents mantinguts per a la venda". Els resultats després d'impostos de les activitats interrompudes es presenten en una sola línia del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat anomenada "Resultat després d'impostos d'activitats interrompudes".

3.4.9. Existències

Les existències es valoren al menor d'entre el cost o el seu valor net realitzable. El cost es determina pel cost mitjà ponderat.

El cost de les existències inclou el cost de les matèries primeres i aquells costos directament atribuïts a l'adquisició i/o producció d'aquestes, entre els quals també s'inclouen els que s'incorren en traslladar les existències a la seva ubicació actual.

El combustible nuclear es valora d'acord amb els costos realment incorreguts en l'adquisició i elaboració posterior d'aquest. El consum del combustible nuclear s'imputa a resultats en funció de la capacitat energètica consumida.

El valor net realitzable és el preu de venda estimat en el curs normal del negoci, menys els costos variables de venda aplicables. Per al cas de les matèries primeres s'avalua si el valor net de realització dels productes acabats als quals s'incorpora és superior al cost de producció d'aquests.

3.4.10. Capital social

El capital social està representat per accions ordinàries.

Els costos d'emissió de noves accions o opcions, nets d'impostos, es dedueixen del patrimoni net, com menors reserves.

Els dividendes sobre accions ordinàries es reconeixen com a menor valor del patrimoni quan s'aproven.

Les adquisicions d'accions pròpies es registren pel seu valor d'adquisició, minorant el patrimoni net fins al moment de la seva alienació. Els beneficis i les pèrdues obtinguts en l'alienació d'accions pròpies es registren en l'epígraf "Reserves" del Balanç de Situació Consolidat.

3.4.11. Benefici per acció

El benefici bàsic per acció es calcula com el quocient entre el Resultat consolidat del període atribuïble a la societat dominant i el nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació durant aquest període, sense incloure el nombre mitjà d'accions de la societat dominant en poder del grup.

El benefici per acció diluït es calcula com el quocient entre el Resultat consolidat del període atribuïble als accionistes ordinaris ajustat per l'efecte atribuïble a les accions ordinàries potencials amb efecte dilutiu i el nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació durant el període, ajustat per la mitjana ponderada de les accions ordinàries que serien emeses si es convertissin totes les accions ordinàries potencials en accions ordinàries de la societat dominant. A aquests efectes es considera que la conversió té lloc al començament del període o en el moment de l'emissió de les accions ordinàries potencials, si aquestes s'haguessin posat en circulació durant el mateix període.

3.4.12. Deute financer i instruments de patrimoni

El deute financer i els instruments de patrimoni emesos per Gas Natural Fenosa són classificats d'acord amb la naturalesa de l'emissió efectuada.

Gas Natural Fenosa considera com a instrument de patrimoni qualsevol contracte que posi de manifest una participació residual dels actius nets de l'entitat.

Els costos d'emissió d'instruments de patrimoni es presenten com una deducció en el patrimoni net.

3.4.13. Participacions preferents i obligacions perpètuas subordinades

Les emissions de participacions preferents i obligacions perpètuas subordinades es consideren instruments de patrimoni si i només si:

- > No inclouen l'obligació contractual de recompra per part de l'emissor, en condicions d'import i data determinades o determinables, o un dret del tenidor a exigir el seu rescabament.
- > El pagament d'interessos és discrecional per a l'emissor.

En el cas d'emissions realitzades des d'una societat filial del grup, i que compleixen les condicions anteriors, l'import rebut es classifica en el Balanç de Situació Consolidat dins de l'epígraf de "Participacions no dominants".

3.4.14. Ingressos diferits

En aquest epígraf s'inclouen bàsicament:

- > Les subvencions oficials rebudes, corresponents principalment a Convenis amb Comunitats Autònomes per a la gasificació o electrificació de municipis i altres inversions gasistes o elèctriques, per a les quals Gas Natural Fenosa ha complert totes les condicions establertes i que es valoren per l'import concedit.
- > Ingressos rebuts per a la construcció d'instal·lacions de connexió a la xarxa de distribució de gas o electricitat, que es registren per l'efectiu rebut, així com cessions rebudes d'aquestes instal·lacions, que es registren d'acord amb el que estableix la CINIIF 18 pel seu valor raonable, ja que es considera que tant l'efectiu, com les instal·lacions, es reben en contrapartida a un servei continu d'accés a la xarxa durant la vida de les instal·lacions.
- > Ingressos rebuts per desplaçament de xarxa a càrrec de tercers.

Els imports imputats en l'epígraf de "Ingressos diferits" es reconeixen en resultats de manera sistemàtica en funció de la vida útil de l'actiu corresponent, compensant d'aquesta manera la despesa per la dotació de l'amortització.

En cas de substitució de l'actiu corresponent, els ingressos per desplaçaments de xarxa a càrrec de tercers s'imputen a resultats per l'import del valor net comptable dels actius substituïts. L'import restant es reconeix en resultats de manera sistemàtica en funció de la vida útil de l'actiu corresponent.

3.4.15. Provisions per obligacions amb el personal

a) Obligacions per pensions i similars

> Plans d'aportació definida

Gas Natural SDG, SA, juntament amb altres empreses del grup, és promotora d'un pla de pensions de promoció conjunta, de sistema d'ocupació, que és d'aportació definida per a la jubilació i de prestació definida per a les denominades contingències de risc, les quals es troben assegurades.

Adicionalment, hi ha un pla d'aportació definida per a un col·lectiu de directius, en el qual Gas Natural Fenosa es compromet a realitzar aportacions a una pòlissa d'assegurances, garantint a aquest col·lectiu una rendibilitat del 125% de l'IPC de les aportacions realitzades a l'assegurança. Tots els riscos estan transferits a la companyia d'assegurances, ja que aquesta fins i tot assegura la garantia indicada anteriorment.

Les aportacions realitzades han estat registrades en l'epígraf de "Despeses de personal" del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

> Plans de prestació definida

Per a determinats col·lectius existeixen compromisos de prestació definida en relació amb el pagament de complements per pensions de jubilació, mort i invalidesa, d'acord amb les prestacions acordades per l'entitat i que han estat exterioritzats en el cas d'Espanya mitjançant la formalització de contractes d'assegurança de primes úniques d'acord amb el Reial Decret 1588/1999 de 15 d'octubre pel qual s'aprova el Reglament sobre la instrumentació dels compromisos per pensions de les empreses.

El passiu reconegut respecte dels plans de prestacions definides és el valor actual de l'obligació en la data del Balanç menys el valor raonable dels actius afectes al pla. L'obligació per prestacions definides es calcula anualment per actuaris independents d'acord amb el mètode de la unitat de crèdit projectada. El valor actual de l'obligació es determina descomptant els fluxos d'efectiu futurs estimats a tipus d'interès de bons denominats en la moneda en què es pagaran les prestacions i amb terminis de venciment similars als de les obligacions corresponents.

Les pèrdues i els guanys actuàrials que sorgeixen per canvis en les hipòtesis actuàrials o per diferències entre les hipòtesis i la realitat es reconeixen íntegrament en el període en què tenen lloc directament en patrimoni en l'epígraf "Un altre resultat global".

Els costos per serveis passats es reconeixen immediatament en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat en l'epígraf "Despeses de personal".

b) Altres obligacions posteriors a la jubilació

Algunes companyies de Gas Natural Fenosa ofereixen prestacions posteriors a la jubilació als seus empleats. El dret a aquest tipus de prestacions normalment està condicionat a la permanència de l'empleat en l'empresa fins a la seva jubilació i durant un mínim determinat d'anys. Els costos esperats d'aquestes prestacions es meriten durant la vida laboral dels empleats d'acord amb un mètode comptable similar al dels plans de pensions de prestacions definides. Les pèrdues i els guanys actuàrials que sorgeixen de canvis en les hipòtesis actuàrials es carreguen o s'abonen directament en patrimoni en l'epígraf de "Reserves".

c) Indemnitzacions

Les indemnitzacions per cessament es paguen als empleats com a conseqüència de la decisió de rescindir el seu contracte de treball abans de l'edat normal de jubilació o quan el treballador ho accepta voluntàriament a canvi d'aquestes prestacions. Gas Natural Fenosa reconeix aquestes prestacions quan s'ha compromès de manera demostrable a cessar en la seva feina els treballadors actuals, d'acord amb un pla formal detallat sense possibilitat de retirada, o proporcionar indemnitzacions per cessament. En cas que sigui necessari el mutu acord, únicament es registra la provisió en aquelles situacions en què Gas Natural Fenosa ha decidit que donarà el seu consentiment a la baixa dels empleats, una vegada aquests l'hagin sol·licitada.

d) Pla d'adquisició d'accions

En l'exercici 2012 es va posar en marxa un Pla d'adquisició d'accions 2012-2013-2014 dirigit a empleats de Gas Natural Fenosa que compleixin determinats requisits i s'adhereixin voluntàriament a aquest, que permet rebre part de la seva retribució en accions de Gas Natural SDG, SA, amb un límit màxim anual de 12.000 euros. El cost de les accions adquirides i lliurades als empleats del grup com a part de la seua retribució es registra en l'epígraf "Despeses de personal" del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

3.4.16. Provisions

Es reconeixen les provisions quan Gas Natural Fenosa té una obligació present, ja sigui legal o implícita, com a resultat de successos passats, i hi ha més probabilitats que hagi de ser necessària una sortida de recursos per a liquidar l'obligació que en cas contrari; i l'import s'ha estimat de manera fiable. No es reconeixen provisions per a pèrdues d'exploració futures.

Es valoren les provisions al valor present de l'import necessari per a liquidar l'obligació a la data del Balanç de situació, segons la millor estimació disponible.

Quan s'espera que part del desemborsament necessari per a liquidar la provisió sigui reemborsat per un tercer, el reemborsament es reconeix com un actiu independent, sempre que sigui pràcticament segura la recepció d'aquest.

Gas Natural Fenosa té l'obligació de desmantellar determinades instal·lacions en finalitzar la seva vida útil, així com de dur a terme la restauració mediambiental de l'emplaçament on aquestes s'ubiquen. Amb aquesta finalitat es registra en l'immobilitzat material el valor present del cost que comportarà realitzar aquestes tasques que, en el cas de les centrals nuclears, abasten fins al moment en què l'entitat pública empresarial ENRESA es fa càrrec del desmantellament i la gestió dels residus, amb contrapartida en provisions per a riscos. Aquesta estimació es revisa anualment de manera que la provisió reflecteixi el valor present dels costos futurs augmentant o disminuint el valor de l'actiu. La variació de la provisió originada per la seva actualització financera es registra amb càrrec a l'epígraf "Despeses financeres".

En aquells contractes on les obligacions assumides comporten uns costos inevitables superiors als beneficis econòmics que s'espera percebre d'ells, es reconeix la despesa i la provisió corresponent per l'import del valor present de la diferència existent.

Per cobrir l'obligació de lliurament de drets d'emissió de CO2 derivada de les emissions realitzades durant l'exercici, es registra en provisions el dèficit valorat al cost d'adquisició per a drets comprats i al valor raonable per als drets pendents de compra.

3.4.17. Arrendaments

1) Arrendaments financers

Els arrendaments on l'arrendatari té substancialment tots els riscos i els avantatges derivats de la propietat dels actius es classifiquen com a arrendaments financers.

Gas Natural Fenosa actua com a arrendatària en diversos contractes d'arrendament financer. Aquests arrendaments es reconeixen a l'inici del contracte al menor d'entre el valor raonable de l'actiu i el valor actual dels pagaments per l'arrendament, inclosa, si s'escau, l'opció de compra. Cada pagament per arrendament es desglossa entre la reducció del deute i la càrrega financera, de manera que s'obtingui un tipus d'interès constant sobre el deute pendent d'amortitzar. L'obligació de pagament derivada de l'arrendament, neta de la càrrega financera, es reconeix en el passiu del Balanç de Situació Consolidat. La part d'interès de la càrrega financera s'imputa al Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat durant el període de vigència de l'arrendament per tal d'obtenir un tipus d'interès periòdic constant sobre el deute pendent d'amortitzar en cada període. L'immobilitzat material adquirit sota contractes d'arrendament financer s'amortitza durant la vida útil de l'actiu.

2) Arrendaments operatius

Els arrendaments en els quals l'arrendador conserva una part important dels riscos i avantatges derivats de la titularitat es classifiquen com a arrendaments operatius.

Els pagaments en concepte d'arrendament operatiu es carreguen en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat sobre una base lineal durant el període d'arrendament.

3.4.18. Impost sobre beneficis

La despesa meritada de l'Impost sobre beneficis inclou la despesa per l'impost diferit i la despesa per l'impost corrent, entès aquest com la quantitat a pagar (o recuperar) relativa al resultat fiscal de l'exercici.

Els impostos diferits es registren per comparació de les diferències temporànies que sorgeixen entre les bases fiscals dels actius i passius i els seus imports comptables en els Comptes Anuals Consolidats utilitzant els tipus impositius que s'espera que estiguin en vigor quan els actius i passius es realitzin. Pels beneficis no distribuïts de les filials no es reconeixen impostos diferits quan Gas Natural Fenosa pot controlar la reversió de les diferències temporals i sigui probable que no revertissin en un futur previsible.

Els impostos diferits originats per càrrecs o abonaments directes en comptes de patrimoni es comptabilitzen també amb càrrec o abonament al patrimoni.

Els actius per impostos diferits i els crèdits fiscals es reconeixen en la mesura que és probable que es disposarà de beneficis fiscals futurs amb els quals poder compensar les diferències temporànies i fer efectius els crèdits fiscals.

Quan es produeix un canvi en els tipus impositius es procedeix a reestimar els imports d'impostos diferits d'actiu i passiu. Aquests imports es carreguen o s'abonen contra el resultat consolidat o contra l'epígraf de "Un altre resultat global de l'exercici" de l'Estat Consolidat de Resultat Global, en funció del compte al qual es va carregar o abonar l'import original.

3.4.19. Reconeixement d'ingressos i despeses i liquidacions per activitats regulades

a) General

Les vendes de béns es reconeixen quan els productes han estat lliurats al client i el client els ha acceptat, encara que no s'hagin facturats, o, quan sigui aplicable, els serveis han estat prestats i la probabilitat de cobrament dels comptes corresponents a cobrar està raonablement assegurada. La xifra de vendes de l'exercici inclou l'estimació de l'energia subministrada que es troba pendent de facturació.

Les despeses es reconeixen atenent a la seva meritació, de manera immediata en el supòsit de desemborsaments que no hagin de generar beneficis econòmics futurs o quan no compleixen els requisits necessaris per a registrar-les comptablement com a actiu.

Les vendes es valoren netes d'impostos i descomptes i s'eliminen les transaccions entre companyies de Gas Natural Fenosa.

b) Ingressos de l'activitat de gas i liquidacions per activitats regulades

En la Nota 2.1 es descriuen els aspectes fonamentals de les regulacions del sector gasista que s'hi apliquen.

El marc regulador del sector gasista a Espanya preveu un procediment de liquidacions per a la redistribució entre les empreses del sector de la facturació obtinguda neta, de manera que cada empresa percebi la retribució que li ha estat reconeguda per les seves activitats regulades.

La retribució de l'activitat regulada de distribució de gas es fixa per a cada empresa distribuïdora per al conjunt de les seves instal·lacions en funció dels clients connectats a aquestes i del volum de gas subministrat.

La retribució de l'activitat regulada de transport de gas es fixa en concepte de disponibilitat i continuïtat de subministrament de les empreses titulars d'actius de transport.

La retribució de l'activitat regulada de transport i distribució de gas es registra com a ingrés per l'import assignat a l'Ordre Ministerial que la determina cada any.

A la data de formulació d'aquests Comptes Anuals Consolidats no s'han publicat les liquidacions definitives dels exercicis 2013 i 2014, però no s'espera que de les liquidacions definitives es derivin diferències significatives respecte a les estimacions realitzades.

El Reial Decret-Llei 8/2014, de 4 de juliol (Nota 2.1.1.2) estableix, entre altres mesures, el reconeixement del dèficit acumulat del sistema gasista el 31 de desembre de 2014 que es determinarà en la liquidació definitiva de 2014. Els subjectes del sistema de liquidacions, entre els quals es troba Gas Natural Fenosa, tenen dret a recuperar aquest dèficit durant un període de quinze anys, amb anualitats que s'inclouen com un cost del sistema i en què es reconeix un tipus d'interès en condicions equivalents a les de mercat. D'altra banda, els desajustaments temporals produïts entre els ingressos i costos del sistema gasista són finançats pels subjectes del sistema de liquidacions, entre els quals es troba Gas Natural Fenosa, de manera que es genera un dret a la seva recuperació durant els cinc anys següents reconeixent un tipus d'interès en condicions de mercat. En conseqüència, el finançament del dèficit d'ingressos del sistema gasista es registra com un actiu financer d'acord a que, segons aquesta regulació, hi ha el dret a percebre el seu reintegrament sense que es trobi subjecte a factors contingents futurs.

La xifra d'ingressos inclou l'import tant de les vendes d'últim recurs com de les vendes realitzades en el mercat liberalitzat, ja que tant el comercialitzador d'últim recurs com el comercialitzador lliure es consideren un agent principal i no un comissionista del subministrament realitzat.

Els intercanvis de gas que no tinguin un valor diferent i no comportin costos que produeixin diferències de valor no es consideren transaccions que produeixen ingressos ordinaris i no s'inclouen, per tant, en la xifra d'ingressos.

c) Ingressos per les activitats d'electricitat i liquidacions per activitats regulades

En la Nota 2.4 es descriuen els aspectes fonamentals de les regulacions del sector elèctric que són d'aplicació.

El marc regulador del sector elèctric a Espanya regula un procediment de liquidacions per a la redistribució entre les empreses del sector de la facturació obtinguda neta, de manera que cada empresa percebi la retribució que li ha estat reconeguda per les seves activitats regulades.

La retribució de les activitats regulades de transport i distribució elèctrica es registren com a ingressos per l'import assignat en l'Ordre Ministerial que la determina cada any.

La retribució de l'energia generada a les centrals de carbó autòcton subjectes al mecanisme de restriccions per garantia de subministrament es registra com a ingressos pel preu determinat en el Reial Decret 134/2010 i les successives Ordres Ministerials.

A la data de formulació d'aquests Comptes Anuals Consolidats no s'han publicat les liquidacions definitives dels exercicis 2012 a 2014, però no s'espera que de les liquidacions definitives es derivin diferències significatives respecte a les estimacions realitzades.

En els exercicis compresos entre 2006 i 2013, els ingressos recaptats per les empreses del sector elèctric espanyol no van ser suficients per a retribuir les diferents activitats regulades i costos del sistema. Les empreses generadores, entre les quals es trobava Gas Natural Fenosa, es van veure obligades a finançar aquest dèficit d'ingressos, fins que es financi definitivament. Després de successives subhastes i cessions dels drets pendents de cobrament, el 15 de desembre de 2014 es va tancar el procés de titulització del dèficit del sistema elèctric.

Després de la publicació de la Llei 24/2013 del sector Elèctric del 26 de desembre (Nota 2.4), els desajustaments temporals produïts entre els ingressos i els costos del sistema elèctric són finançats pels subjectes del sistema de liquidacions, entre els quals es troba Gas Natural Fenosa, i es genera un dret a la seva recuperació durant els cinc anys següents reconeixent un tipus d'interès en condicions de mercat. En conseqüència, el finançament del dèficit d'ingressos del sistema elèctric per Gas Natural Fenosa es registra com un actiu financer d'acord a que, segons aquesta regulació, hi ha el dret a percebre el seu reintegrament sense que es trobi subjecte a factors contingents futurs.

La xifra d'ingressos inclou l'import tant de les vendes d'electricitat en el mercat PVPC com de les vendes realitzades en el mercat liberalitzat, ja que tant el comercialitzador d'últim recurs com el comercialitzador lliure es consideren un agent principal i no un comissionista del subministrament realitzat. En conseqüència, es registren per l'import total les vendes i les compres d'energia. No obstant això, les compres i vendes d'energia al pool realitzades per les empreses de generació i comercialització del grup realitzades en el mateix tram horari s'eliminen en el procés de consolidació.

d) Altres ingressos i despeses

Gas Natural Fenosa manté contractes de cessió de capacitat de generació d'energia elèctrica per a les seves centrals de cycle combinat a Mèxic amb la Comissió Federal d'Electricitat (CFE), la durada del qual és de 25 anys des de la data d'inici de la seva operació comercial. Aquests contractes estableixen un calendari de cobraments preestablerts per la cessió de la capacitat de subministrament d'energia. Atès que Gas Natural Fenosa té la capacitat d'operar i dirigir les centrals, ven l'energia a preus de mercat i manté els beneficis i riscos de l'explotació adoptant les decisions rellevants que afectaran els fluxos d'efectiu futurs, aquests contractes consisteixen en la prestació de serveis per la qual cosa es comptabilitzen d'acord amb el mètode de percentatge de realització.

En la comptabilització dels ingressos derivats dels contractes de prestació de serveis s'utilitza el mètode del percentatge de realització en el qual, quan els ingressos poden ser estimats de manera fiable, aquests són registrats en funció del grau d'avanç en l'execució del contracte a la data de tancament, calculat com la proporció que representen els costos incorreguts en la data sobre l'estimació dels costos necessaris per a l'execució del contracte.

Si els ingressos del contracte no poden ser estimats de manera fiable, els costos (i l'ingrés corresponent) es registren en el període en què es produeixen sempre que els primers siguin recuperables. No es registra el marge del contracte fins al moment en què es té certesa d'aquest, d'acord amb la planificació de costos i ingressos.

En el cas que els costos totals superin els ingressos del contracte, aquesta pèrdua es reconeix immediatament en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici.

Els ingressos i les despeses per interessos es reconeixen utilitzant el mètode del tipus d'interès efectiu.

Els ingressos per dividendes es reconeixen quan s'estableix el dret a rebre el cobrament.

3.4.20. Estat de fluxos d'efectiu

L'Estat de Fluxos d'Efectiu Consolidat ha estat elaborat utilitzant el mètode indirecte, i en aquest s'utilitzen les expressions següents amb el significat que s'indica a continuació:

- a) Activitats d'explotació: activitats que constitueixen els ingressos ordinaris del grup, així com altres activitats que no poden ser qualificades com d'inversió o finançament.
- b) Activitats d'inversió: activitats d'adquisició, alienació o disposició per altres mitjans d'actius no corrents i altres inversions no incloses en l'efectiu i els seus equivalents.
- c) Activitats de finançament: activitats que produeixen canvis en la grandària i composició del patrimoni net i dels passius que no formen part de les activitats d'explotació.

3.4.21. Estimacions i hipòtesis comptables significatives

La preparació dels Comptes Anuals Consolidats requereix la realització d'estimacions i hipòtesis. Es relacionen a continuació les normes de valoració que requereixen una quantitat d'estimacions major:

a) Immobilitzat intangible i material (Notes 3.4.3 i 3.4.4)

La determinació de les vides útils de l'immobilitzat intangible i material requereix d'estimacions respecte al nivell d'utilització dels actius, així com respecte a l'evolució tecnològica esperada. Les hipòtesis respecte al nivell d'utilització, marc tecnològic i el seu desenvolupament futur impliquen un grau significatiu de judici, en la mesura que el moment i la naturalesa de futurs esdeveniments són difícils de preveure.

b) Deteriorament de valor dels actius (Nota 3.4.5)

El valor recuperable estimat de les UGEs aplicat a les proves de deteriorament ha estat determinat a partir dels fluxos d'efectiu descomptats basats en les projeccions realitzades per Gas Natural Fenosa, que històricament s'han complert substancialment.

c) Derivats o altres instruments financers (Nota 3.4.7)

El valor raonable dels instruments financers que es comercialitzen en mercats actius es basa en els preus de mercat en la data de Balanç de Situació Consolidat. El preu de cotització de mercat que s'utilitza per als actius financers és el preu corrent comprador.

El valor raonable dels instruments financers que no cotitzen en un mercat actiu es determina usant tècniques de valoració. Gas Natural Fenosa utilitza una varietat de mètodes i realitza hipòtesis que es basen en les condicions del mercat existents en cada una de les dates del Balanç. Per a determinar el valor raonable de la resta d'instruments financers s'utilitzen altres tècniques, com la de fluxos d'efectiu descomptats estimats. El valor raonable de les permutes de tipus d'interès es calcula com el valor actual dels fluxos futurs d'efectiu estimats. El valor raonable dels contractes de tipus de canvi a termini es determina usant els tipus de canvi a termini cotitzats en el mercat en la data del Balanç. El valor raonable dels derivats de preus de commodities es determina utilitzant les corbes futures de preus cotitzats en el mercat en la data de Balanç.

S'assumeix que l'import en llibres menys la provisió per deteriorament de valor dels comptes a cobrar i a pagar s'aproxima al seu valor raonable. El valor raonable dels passius financers a efectes de la presentació d'informació financera s'estima descomptant els fluxos contractuals futurs d'efectiu al tipus d'interès corrent del mercat del qual pot disposar Gas Natural Fenosa per a instruments financers similars.

d) Provisions per obligacions amb el personal (Nota 3.4.15)

El càlcul de la despesa per pensions, altres despeses de prestacions posteriors a la jubilació o altres passius posteriors a la jubilació, requereix l'aplicació de diverses hipòtesis. Gas Natural Fenosa estima al tancament de cada exercici la provisió necessària per tal de fer front als compromisos per pensions i obligacions similars, d'acord amb l'assessorament d'actuaris independents. Els canvis que afecten aquestes hipòtesis poden donar com a resultat diferents imports de despeses i passius comptabilitzats. Les hipòtesis més importants per a la valoració del passiu per pensions o prestacions posteriors a la jubilació són el consum d'energia dels beneficiaris en el seu període de passius, l'edat de jubilació, la inflació i la taxa de descompte utilitzada. A més, les hipòtesis de la cobertura de la seguretat social són essencials per a determinar altres prestacions posteriors a la jubilació. Els canvis futurs en aquestes hipòtesis tindran un impacte sobre les despeses i passius futurs per pensions.

e) Provisions (Nota 3.4.16)

Gas Natural Fenosa fa una estimació dels imports a liquidar en el futur, incloent-hi els corresponents a obligacions contractuals, litigis pendents, costos futurs per al desmantellament i tancament de determinades instal·lacions i restauració de terrenys o altres passius. Aquestes estimacions estan subjectes a interpretacions dels fets i circumstàncies actuals, projeccions d'esdeveniments futurs i estimacions dels efectes financers d'aquests fets.

f) Impost sobre beneficis (Nota 3.4.18)

El càlcul de la despesa per l'impost sobre beneficis requereix la interpretació de normativa fiscal en les jurisdiccions on opera Gas Natural Fenosa. La determinació de desenllaços esperats respecte a controvèrsies i litigis pendents, requereix la realització d'estimacions i judicis significatius. Gas Natural Fenosa avalua la recuperabilitat dels actius per impostos diferits d'acord amb les estimacions de resultats fiscals futurs i a la capacitat de generar resultats suficients durant els períodes en els que siguin deduïbles aquests impostos diferits. Els passius per impostos diferits es registren d'acord amb les estimacions realitzades dels actius nets que en un futur no seran fiscalment deduïbles.

g) Reconeixement d'ingressos i liquidacions per activitats regulades (Nota 3.4.19)

Els ingressos per subministrament d'energia són reconeguts quan el bé ha estat lliurat al client d'acord amb les lectures periòdiques del comptador i inclouen la meritació estimada pel valor del bé consumit des de la data de la lectura del comptador fins al tancament del període. El consum diari estimat es deriva dels perfils històrics de client ajustats estacionalment i altres factors que es poden mesurar i que afecten el consum. Històricament, no s'ha realitzat cap ajustament material corresponent als imports registrats com a ingressos no facturats i no s'espera tenir-los en el futur.

Determinades magnituds del sistema elèctric i gasista, incloent-hi les corresponents a altres empreses que permeten estimar la liquidació global del sistema elèctric que haurà de materialitzar-se en les liquidacions definitives corresponents, podrien afectar la determinació de l'import corresponent al dèficit de les liquidacions de les activitats regulades elèctriques i gasistes a Espanya.

Nota 4. Informació financera per segments

Un segment d'operació és un component que desenvolupa activitats de negoci per les quals pot obtenir ingressos ordinaris i incórrer en despeses, els resultats d'explotació de les quals revisa de manera regular el Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA en la presa de decisions d'explotació de l'entitat, per a decidir sobre els recursos que s'han d'assignar al segment i avaluar-ne el rendiment, i en relació amb el qual es disposa d'informació financera diferenciada.

Amb data 1 d'octubre de 2014 Gas Natural Fenosa va crear la societat Global Power Generation, SAU amb la finalitat d'impulsar el seu negoci de generació internacional i agrupar els actius i negocis de generació elèctrica de Gas Natural Fenosa fora d'Europa. Per aquest motiu es va reordenar la informació de gestió interna, es crea el negoci Global Power Generation i es presenten la resta de negocis de l'Amèrica Llatina dins del seu segment d'activitat.

a) Informació per segments

Els segments d'operació de Gas Natural Fenosa són:

- Distribució de gas. Engloba el negoci regulat de distribució de gas a Espanya, Itàlia i l'Amèrica Llatina.

El negoci de distribució de gas a Espanya inclou l'activitat regulada de distribució de gas, els serveis d'accés de tercers a la xarxa, a més de les activitats relacionades amb la distribució.

La distribució de gas a Itàlia consisteix en la distribució regulada de distribució i comercialització de gas.

El negoci de distribució de gas a l'Amèrica Llatina (Argentina, Brasil, Colòmbia, Mèxic i Perú) inclou l'activitat regulada de distribució de gas i les vendes a clients a preus regulats.

- Distribució d'electricitat. Engloba el negoci regulat de distribució d'energia elèctrica a Espanya, Moldàvia i l'Amèrica Llatina.

El negoci de distribució d'electricitat a Espanya inclou l'activitat regulada de distribució d'electricitat, les actuacions de serveis de xarxa i altres actuacions associades a l'accés de tercers a la xarxa de distribució.

El negoci de distribució d'electricitat a Moldàvia consisteix en la distribució regulada d'electricitat i comercialització a tarifa d'aquesta en l'àmbit del país.

El negoci de distribució d'electricitat a l'Amèrica Llatina correspon a l'activitat regulada de distribució d'electricitat i vendes a clients a preus regulats a Colòmbia i el Panamà.

- Gas. Inclou l'activitat derivada de les infraestructures de gas, l'activitat de proveïment i comercialització i la d'Unión Fenosa Gas..

El negoci d'infraestructures inclou les activitats d'exploració i de producció de gas des del moment de la seva extracció fins al procés de líquüefacció. També recull les activitats de la cadena de valor de Gas Natural Liqueat (GNL) des de la seva sortida dels països exportadors (plantes de líquüefacció) fins als punts d'entrada dels mercats finals, incloent-hi el transport marítim del GNL i el procés de regasificació. També inclou l'operació del gasoducte Magrib-Europa.

El negoci de Proveïment i Comercialització inclou les activitats de proveïment i comercialització de gas natural a clients majoristes i minoristes del mercat liberalitzat espanyol, a més del subministrament de productes i serveis relacionats amb la comercialització minorista. Així mateix, inclou les vendes de gas natural a clients fora d'Espanya.

El negoci d'Unión Fenosa Gas (participada en un 50% per Gas Natural Fenosa i en un 50% per un altre soci i consolidada pel mètode de la participació) inclou les activitats de líquüefacció a Damietta (Egipte), de transport marítim, de regasificació a Sagunt i de proveïment i comercialització de gas.

- Electricitat. Inclou la generació d'electricitat i comercialització a Espanya i les activitats de Global Power Generation.

El negoci d'Electricitat a Espanya inclou les activitats de generació d'electricitat mitjançant centrals de cicle combinat, tèrmiques, nuclears, hidràuliques, cogeneració i parcs de generació eòlica, així com altres tecnologies renovables, el subministrament d'electricitat en mercats majoristes i la comercialització majorista i minorista d'electricitat en el mercat liberalitzat espanyol.

El negoci de Global Power Generation inclou principalment les activitats de generació internacional del grup a l'Amèrica Llatina (Mèxic, Costa Rica, República Dominicana, Panamà i Puerto Rico, aquesta última a través de la societat EcoEléctrica, LP i consolidada pel mètode de la participació) i Resta (Kenya i Austràlia).

- CGE. Inclou les activitats de distribució i transport elèctric, distribució de gas natural i gas líquat del petroli (GLP) des del 30 de novembre de 2014.
- Altres. Inclou l'explotació del jaciment de carbó de la societat Kangra Coal (Proprietary), Ltd a Sud-àfrica, les activitats relacionades amb fibra òptica (fins al 30 de juny de 2014) i la resta de les activitats.

El Resultat financer net i l'Impost sobre beneficis no s'assignen als segments d'explotació atès que tant les activitats de finançament com els efectes fiscals de l'Impost sobre societats es gestionen de manera conjunta.

Els resultats i les inversions per segments per als períodes de referència són els següents:

Informació financera per segments – Compte de pèrdues i guanys

2015	Distribució de gas				Distribució d'Electricitat				Gas			Electricitat			GCE	Altres	Elimina-cions	Total	
	Espanya	Itàlia	Amèrica Llatina	Total	Espanya	Moldàvia	Amèrica Llatina	Total	Infraestruc-tures	Proveïm. i Comerc.	UF GAS	Total	Espanya	Global Power Generation					Total
Import net xifra negocis consolidat	1.056	92	3.389	4.537	792	260	2.232	3.284	21	9.468	-	9.489	4.695	779	5.474	2.979	252	-	26.015
Import net xifra negocis entre segments	135	-	-	135	46	-	-	46	296	1.292	-	1.588	1.084	27	1.111	-	237	-	3.117
Import net xifra de negocis segments	1.191	92	3.389	4.672	838	260	2.232	3.330	317	10.760	-	11.077	5.779	806	6.585	2.979	489	(3.117)	26.015
Proveïments segments	(16)	(1)	(2.397)	(2.414)	(1)	(205)	(1.609)	(1.815)	(6)	(9.676)	-	(9.682)	(4.338)	(420)	(4.758)	(2.132)	(177)	2.981	(17.997)
Despeses de personal net	(68)	(12)	(96)	(176)	(83)	(6)	(50)	(139)	(5)	(68)	-	(73)	(138)	(39)	(177)	(176)	(232)	-	(973)
Altres ingressos/despeses d'exploració	(235)	(13)	(259)	(507)	(147)	(11)	(195)	(353)	(13)	(228)	-	(241)	(562)	(86)	(648)	(172)	4	136	(1.781)
Ebitda	872	66	637	1.575	607	38	378	1.023	293	788	-	1.081	741	261	1.002	499	84	-	5.264
Altres resultats	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5
Amortització i pèrdues per deteriorament d'immobilitzat	(289)	(24)	(107)	(420)	(217)	(6)	(65)	(288)	(95)	(24)	-	(119)	(523)	(134)	(657)	(157)	(109)	-	(1.750)
Dotació a provisions	(4)	-	(20)	(24)	(2)	-	(135)	(137)	-	(59)	-	(59)	(38)	-	(38)	-	-	-	(258)
Resultat d'exploració	579	42	510	1.131	388	32	178	598	198	705	-	903	180	127	307	342	(20)	-	3.261
Resultat financer net	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(894)
Resultat mètode participació	-	-	1	1	2	-	-	2	-	-	(81)	(81)	4	40	44	24	6	-	(4)
Resultat abans d'impostos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.363
Impost sobre beneficis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(573)
Resultat de l'exercici procedent d'operacions continuades	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.790
Resultat de l'exercici procedent d'operacions interrompudes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34
Resultat de l'exercici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.824

2014 ¹	Distribució de gas				Distribució d'Electricitat				Gas			Electricitat			GCE	Altres	Elimina-cions	Total	
	Espanya	Itàlia	Amèrica Llatina	Total	Espanya	Moldàvia	Amèrica Llatina	Total	Infraestruc-tures	Proveïm. i Comerc.	UF GAS	Total	Espanya	Global Power Generation					Total
Import net xifra negocis consolidat	1.057	88	3.451	4.596	778	235	2.194	3.207	71	10.735	-	10.806	4.695	927	5.622	227	239	-	24.697
Import net xifra negocis entre segments	143	-	-	143	46	-	-	46	243	1.072	-	1.315	1.127	19	1.146	-	389	-	3.039
Import net xifra de negocis segments	1.200	88	3.451	4.739	824	235	2.194	3.253	314	11.807	-	12.121	5.822	946	6.768	227	628	(3.039)	24.697
Proveïments segments	(20)	-	(2.513)	(2.533)	(2)	(182)	(1.622)	(1.806)	(8)	(10.617)	-	(10.625)	(4.229)	(619)	(4.848)	(161)	(271)	2.912	(17.332)
Despeses de personal net	(71)	(11)	(86)	(168)	(93)	(6)	(52)	(151)	(4)	(62)	-	(66)	(145)	(31)	(176)	(17)	(250)	-	(828)
Altres ingressos/despeses d'exploració	(238)	(11)	(247)	(496)	(144)	(10)	(172)	(326)	(14)	(226)	-	(240)	(666)	(75)	(741)	(21)	5	127	(1.692)
Ebitda	871	66	605	1.542	585	37	348	970	288	902	-	1.190	782	221	1.003	28	112	-	4.845
Altres resultats	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	258	-	258
Amortització i pèrdues per deteriorament d'immobilitzat	(292)	(27)	(104)	(423)	(215)	(6)	(62)	(283)	(90)	(22)	-	(112)	(553)	(104)	(657)	(13)	(128)	-	(1.616)
Dotació a provisions	(7)	-	(16)	(23)	-	-	(160)	(160)	-	(83)	-	(83)	(31)	-	(31)	-	(5)	-	(302)
Resultat d'exploració	572	39	485	1.096	370	31	126	527	198	797	-	995	198	117	315	15	237	-	3.185
Resultat financer net	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(799)
Resultat mètode participació	-	-	1	1	3	-	-	3	-	-	(492)	(492)	(27)	38	11	1	2	-	(474)
Resultat abans d'impostos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.912
Impost sobre beneficis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(256)
Resultat de l'exercici procedent d'operacions continuades	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.656
Resultat de l'exercici procedent d'operacions interrompudes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Resultat de l'exercici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.658

¹El Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquid de petroli (GLP) a Xile (Notes 3.3 i 9).

Informació financera per segments - Actius, passius i inversions

2015	Distribució de gas				Distribució d'Electricitat				Gas				Electricitat			GCE	Altres	Elimina-cions	Total
	Espanya	Itàlia	Amèrica Llatina	Total	Espanya	Moldàvia	Amèrica Llatina	Total	Infraestruc-tures	Proveïm. i Comerc	UF GAS	Total	Espanya	Global Power Generation	Total				
Actius d'explotació (a)	3.697	518	2.227	6.442	5.178	208	1.994	7.380	1.033	2.283	-	3.316	9.192	1.983	11.175	6.045	1.238	(723)	34.873
Inversions mètode de la participació	-	-	10	10	6	-	-	6	-	-	1.209	1.209	90	309	399	73	33	-	1.730
Passius d'explotació (a)	(764)	(40)	(575)	(1.379)	(994)	(42)	(792)	(1.828)	(17)	(1.350)	-	(1.367)	(1.055)	(102)	(1.157)	(420)	(966)	746	(6.371)
Inversió immobilitzat Intangible (b)	27	24	149	200	29	-	5	34	-	4	-	4	1	1	2	14	112	-	366
Inversió immobilitzat Material (c)	408	1	126	535	220	9	139	368	12	34	-	46	103	57	160	251	41	-	1.401
Combinacions de negoci (Nota 30)	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	304	-	304	-	-	-	309

2014	Distribució de gas				Distribució d'Electricitat				Gas				Electricitat			GCE	Altres	Elimina-cions	Total
	Espanya	Itàlia	Amèrica Llatina	Total	Espanya	Moldàvia	Amèrica Llatina	Total	Infraestruc-tures	Proveïm. i Comerc	UF GAS	Total	Espanya	Global Power Generation	Total				
Actius d'explotació (a)	3.569	512	2.466	6.547	5.149	163	2.092	7.404	1.067	2.752	-	3.819	9.076	1.941	11.017	7.120	1.238	(735)	36.410
Inversions mètode de la participació	-	-	10	10	98	-	-	98	-	-	1.295	1.295	248	286	534	75	22	-	2.034
Passius d'explotació (a)	(919)	(29)	(675)	(1.623)	(1.005)	(27)	(808)	(1.840)	(62)	(1.686)	-	(1.748)	(887)	(158)	(1.045)	(593)	(1.121)	760	(7.210)
Inversió immobilitzat Intangible (b)	19	24	246	289	22	-	4	26	4	2	-	6	1	-	1	4	111	-	437
Inversió immobilitzat Material (c)	316	1	102	419	196	15	119	330	188	34	-	222	94	166	260	35	49	-	1.315
Combinacions de negoci (Nota 30)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.519	-	-	2.519

(a) A continuació es detalla la conciliació entre "Actius d'explotació" i "Passius d'explotació" amb "Total Actiu" i "Total Passiu" consolidats:

	2015	2014
Actius d'explotació	34.873	36.410
Fons de Comerç	4.962	4.959
Inversions comptabilitzades mètode de la participació	1.730	2.034
Actius financers no corrents	1.387	1.289
Actius per impost diferit	1.070	1.134
Actius no corrents mantinguts per a la venda (Nota 9)	955	-
Instruments financers derivats (Nota 11)	5	24
Administracions públiques (Nota 11)	197	139
Actius per impost corrent	198	296
Altres actius financers corrents	365	471
Efectiu i altres actius líquids equivalents	2.390	3.572
Total Actiu	48.132	50.328
	2015	2014
Passius d'explotació	(6.371)	(7.210)
Patrimoni net	(18.518)	(18.020)
Passius financers no corrents	(15.653)	(17.740)
Passiu per arrendament financer (Nota 18 i 20)	(646)	(631)
Passiu per impost diferit	(2.543)	(2.798)
Passius vinculats amb actius no corrents mantinguts per a la venda (Nota 9)	(585)	-
Passius financers corrents	(2.595)	(2.804)
Instruments financers derivats (Nota 18, 19 i 20)	(188)	(47)
Dividend a pagar (Nota 20)	(421)	(419)
Administracions públiques (Nota 19)	(477)	(599)
Passius per impost corrent	(135)	(60)
Total Passiu	(48.132)	(50.328)

(b) S'inclou la inversió en "Immobilitzat intangible" (Nota 5) detallada per segments d'operació, excepte la inversió corresponent als drets d'emissió per import de 100 milions d'euros el 2015 (47 milions d'euros el 2014).

(c) S'inclou la inversió en "Immobilitzat material" (Nota 6) detallada per segments d'operació.

b) Informació per àrees geogràfiques

L'import net de la xifra de negoci de Gas Natural Fenosa assignat segons el país de destinació es detalla en el quadre següent:

	2015	2014
Espanya	11.731	12.828
Resta d'Europa	2.668	2.231
Amèrica Llatina	10.271	8.059
Altres	1.345	1.579
Total	26.015	24.697

Els actius de Gas Natural Fenosa, que inclouen els actius d'explotació segons la descripció realitzada anteriorment, i les inversions comptabilitzades aplicant el mètode de la participació assignats, segons la ubicació d'aquests, són els següents:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Espanya	21.863	22.318
Resta d'Europa	1.069	1.120
Amèrica Llatina	12.564	13.866
Altres	1.107	1.140
Total	36.603	38.444

Les inversions en immobilitzats materials i intangibles de Gas Natural Fenosa, segons la descripció realitzada anteriorment, assignades segons la ubicació dels actius són:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Espanya	967	1.003
Resta d'Europa	36	44
Amèrica Llatina	739	679
Altres	25	26
Total	1.767	1.752

Nota 5. Immobilitzat intangible

El moviment produït en els exercicis 2015 i 2014 en l'immobilitzat intangible és el següent:

	Concessions i similars	Aplicacions informàtiques	Altre immobilitzat intangible	Subtotal	Fons de comerç	Total
Cost brut	3.701	786	1.143	5.630	4.495	10.125
Fons d'amortització i pèrdues per deteriorament	(1.345)	(509)	(303)	(2.157)	–	(2.157)
Valor net comptable l'01/01/14	2.356	277	840	3.473	4.495	7.968
Inversió (Nota 4)	270	149	65	484	–	484
Desinversió ¹	(1)	–	(144)	(145)	(20)	(165)
Dotació a l'amortització i pèrdues per deteriorament	(108)	(99)	(68)	(275)	–	(275)
Diferències de conversió	33	–	1	34	71	105
Combinacions de negoci (Nota 30)	2.013	25	242	2.280	413	2.693
Reclassificacions i altres	(8)	(7)	(12)	(27)	–	(27)
Valor net comptable el 31/12/14	4.555	345	924	5.824	4.959	10.783
Cost brut	6.066	946	1.309	8.321	4.959	13.280
Fons d'amortització i pèrdues per deteriorament	(1.511)	(601)	(385)	(2.497)	–	(2.497)
Valor net comptable l'01/01/15	4.555	345	924	5.824	4.959	10.783
Inversió (Nota 4)	157	196	113	466	–	466
Desinversió ²	(1)	–	(47)	(48)	–	(48)
Actius i passius mantinguts per a la venda (Nota 9)	(47)	–	(51)	(98)	(49)	(147)
Dotació a l'amortització i pèrdues per deteriorament	(127)	(123)	(58)	(308)	–	(308)
Diferències de conversió	(348)	(5)	(11)	(364)	38	(326)
Combinacions de negoci (Nota 30)	2	–	87	89	14	103
Reclassificacions i altres	(19)	–	21	2	–	2
Valor net comptable el 31/12/15	4.172	413	978	5.563	4.962	10.525
Cost brut	5.725	1.131	1.423	8.279	4.962	13.241
Fons d'amortització i pèrdues per deteriorament	(1.553)	(718)	(445)	(2.716)	–	(2.716)
Valor net comptable el 31/12/15	4.172	413	978	5.563	4.962	10.525

¹ Inclou principalment la venda de Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones, SA (Nota 27) i el lliurament de drets d'emissió de CO₂ com a conseqüència de les emissions realitzades en l'exercici anterior.

² Inclou principalment el lliurament de drets d'emissió de CO₂ com a conseqüència de les emissions realitzades en l'exercici anterior.

En la Nota 4 s'inclou el detall de les inversions en immobilitzat intangible per segments.

En l'exercici 2014 s'inclouia en "Dotació a l'amortització i pèrdues per deteriorament", dins de l'epígraf "Altre immobilitzat intangible", un import de 14 milions d'euros corresponent a la pèrdua per deteriorament del valor total d'actius diversos.

En l'epígraf "Concessions i similars" s'inclou principalment:

- > El valor de les concessions que es consideren actius intangibles d'acord amb la CINIIF 12 "Acords de concessió de serveis" (Nota 31) per un import net de 1.351 milions d'euros (1.579 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).
- > La concessió del gasoducte Magrib-Europa (Nota 31), per un import de 238 milions d'euros el 31 de desembre del 2015 (246 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).
- > Les concessions de distribució elèctrica a Espanya, que tenen una vida útil indefinida, per import de 684 milions d'euros (684 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).
- > Les concessions a Xile de distribució i transport elèctric per import de 1.040 milions d'euros (1.085 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) i de distribució de gas per import de 835 milions d'euros (943 milions d'euros el 31 de desembre de 2014), la totalitat de les quals té vida útil indefinida (Nota 30).

L'epígraf "Altres immobilitzat intangible" inclou principalment:

- > Llicències d'explotació de parcs de generació eòlica que ascendeixen a 182 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (112 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).
- > Els drets de regasificació en exclusiva de la planta de regasificació de Peñuelas (Puerto Rico) que ascendeixen a 25 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (31 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).
- > Els drets d'emissió de CO₂ adquirits per 104 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (44 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).
- > Un altre immobilitzat intangible adquirit com a conseqüència de la combinació de negocis de CGE per un import de 193 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (251 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) i com a conseqüència de la combinació de negocis d'Unión Fenosa per un import de 420 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (449 milions d'euros el 31 de desembre de 2014), que inclou bàsicament contractes de proveïment de gas i altres drets contractuals.

Es presenta a continuació l'assignació del fons de comerç per UGE o grups d'UGEs:

	31 de desembre de 2015					
	Distribució de gas	Distribució electricitat	Electricitat	CGE	Altres	Total
Espanya	–	1.070	2.708	–	–	3.778
Amèrica Llatina	43	137	463	354	–	997
Resta	143	11	18	–	15	187
	186	1.218	3.189	354	15	4.962

	31 de desembre de 2014					
	Distribució de gas	Distribució electricitat	Electricitat	CGE	Altres	Total
Espanya	–	1.070	2.694	–	–	3.764
Amèrica Llatina	50	123	415	420	–	1.008
Resta	143	13	16	–	15	187
	193	1.206	3.125	420	15	4.959

Les proves de deteriorament s'han realitzat el 31 de desembre de 2015 i 2014. De l'anàlisi del deteriorament del fons de comerç i dels actius intangibles de vida útil indefinida realitzada no es va deduir que fos probable que sorgís cap deteriorament en un període futur (Nota 3.4.5).

L'immobilitzat intangible inclou, a 31 de desembre de 2015, elements en ús totalment amortitzats per import de 452 milions d'euros (358 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Nota 6. Immobilitzat material

El moviment durant els exercicis 2015 i 2014 en els diferents comptes d'immobilitzat material i de les corresponents amortitzacions acumulades i provisions ha estat el següent:

	Terrenys i construccions	Instal·lacions tècniques de gas	Instal·lacions tècniques de generació elèctrica	Instal·lacions tècniques de transport i distribució elèctrica	Vaixells transport de gas	Altres immobilitzats	Immobilitzat en curs	Total
Cost brut	664	8.264	11.389	6.506	516	1.189	811	29.339
Fons d'amortització i pèrdues per deteriorament	(134)	(4.443)	(2.715)	(1.052)	(159)	(473)	-	(8.976)
Valor net comptable l'01/01/14	530	3.821	8.674	5.454	357	716	811	20.363
Inversió (Nota 4)	26	412	38	234	177	23	405	1.315
Desinversió ¹	(7)	(3)	(8)	(13)	-	(205)	(42)	(278)
Dotació a l'amortització i pèrdues per deteriorament	(21)	(387)	(564)	(260)	(27)	(85)	-	(1.344)
Diferències de conversió	-	(7)	144	(49)	-	46	23	157
Combinacions de negoci (Nota 30)	288	1.588	49	1.669	-	104	335	4.033
Reclassificacions i altres	5	76	354	183	-	52	(649)	21
Valor net comptable el 31/12/14	821	5.500	8.687	7.218	507	651	883	24.267
Cost brut	965	10.353	11.924	8.479	693	1.067	883	34.364
Fons d'amortització i pèrdues per deteriorament	(144)	(4.853)	(3.237)	(1.261)	(186)	(416)	-	(10.097)
Valor net comptable l'01/01/15	821	5.500	8.687	7.218	507	651	883	24.267
Inversió (Nota 4)	30	530	41	286	-	55	459	1.401
Desinversió	(10)	(6)	(1)	(4)	-	(5)	(8)	(34)
Actius i passius mantinguts per a la venda (Nota 9)	(124)	(502)	-	-	-	(21)	(24)	(671)
Dotació a l'amortització i pèrdues per deteriorament	(25)	(414)	(593)	(336)	(30)	(85)	-	(1.483)
Diferències de conversió	(15)	(68)	120	(215)	-	(7)	(14)	(199)
Combinacions de negoci (Nota 30)	1	27	349	-	-	6	4	387
Reclassificacions i altres	5	11	114	196	-	108	(409)	25
Valor net comptable el 31/12/15	683	5.078	8.717	7.145	477	702	891	23.693
Cost brut	817	10.194	12.484	8.670	693	1.140	891	34.889
Fons d'amortització i pèrdues per deteriorament	(134)	(5.116)	(3.767)	(1.525)	(216)	(438)	-	(11.196)
Valor net comptable el 31/12/15	683	5.078	8.717	7.145	477	702	891	23.693

¹ Inclou principalment la desinversió per l'alienació de la societat Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones, SA (Nota 3.4.1 i 27).

En la Nota 4 s'inclou el detall de les inversions en immobilitzat material per segments.

Al març de 2014 es va incorporar un nou vaixell de transport de gas en règim d'arrendament financer per import de 177 milions d'euros. D'altra banda, Gas Natural Fenosa ha subscrit contractes que comportaran la incorporació de quatre vaixells de transport de gas de nova construcció durant el període 2016-2017 en règim de time-charter (Nota 34).

En octubre de 2014 es va iniciar l'operació del parc eòlic Bii Hioxo (Mèxic) amb 234 MW de potència instal·lada.

En l'exercici 2014, es van incloure en "Dotació a l'amortització i pèrdues per deteriorament", dins l'epígraf "Altres immobilitzats", un import de 8 milions d'euros que correspon a la pèrdua per deteriorament del valor total d'actius diversos.

Les despeses financeres activades en l'exercici 2015 en projectes d'immobilitzat durant la seva construcció ascendeixen a 14 milions d'euros (23 milions d'euros en 2014). Les despeses financeres capitalitzades en l'exercici 2015 representen l'1,6% del total dels costos financers per endeutament net (2,6% per a l'exercici 2014). La taxa mitjana de capitalització durant els exercicis 2015 i 2014 ha ascendit a 3,3% i 4,1% respectivament.

En l'epígraf "Instal·lacions tècniques de generació elèctrica" s'inclouen les illes de potència de les centrals de cicle combinat de Palos de la Frontera i Sagunt adquirides en règim d'arrendament financer (Nota 16).

En l'epígraf "Vaixells transport de gas" s'inclou el valor actual, en el moment de l'adquisició, dels pagaments compromesos per al noliejament de quatre vaixells de transport de gas en règim d'arrendament financer (Nota 18). En 2014 es va tancar l'acord, emmarcat dins de l'operació de venda del negoci de gas natural liquat del grup Repsol, que van signar Gas Natural Fenosa i Shell en el qual es van adjudicar l'ús en exclusiva de cada un dels dos vaixells que estaven contractats conjuntament per Gas Natural Fenosa i el grup Repsol.

En l'epígraf "Altres immobilitzats" es recull el 31 de desembre de 2015 el valor net comptable d'Inversions a zones amb reserves per 338 milions d'euros (350 milions d'euros el 31 de desembre de 2014), entre les quals s'inclouen bàsicament les inversions en el jaciment de carbó de la societat Kangra Coal (Proprietary), Ltd a Sud-àfrica, i costos d'exploració i desenvolupament per 26 milions d'euros (32 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

El desglossament de l'immobilitzat en curs per negocis és:

	31/12/2015	31/12/2014
Distribució de gas	144	172
Distribució d'electricitat	388	290
Electricitat	334	351
Resta	25	70
Total	891	883

A 31 de desembre de 2015 Gas Natural Fenosa no disposava d'immobles d'inversió de valor significatiu.

L'immobilitzat material inclou, a 31 de desembre de 2015, elements en ús totalment amortitzats per import de 1.854 milions d'euros (1.722 milions d'euros a 31 de desembre de 2014).

És política de Gas Natural Fenosa contractar totes les pòlisses d'assegurances que s'estimin necessàries per a donar cobertura als possibles riscos que poguessin afectar els elements d'immobilitzat.

Gas Natural Fenosa manté el 31 de desembre de 2015 compromisos d'inversió per 861 milions d'euros, bàsicament per a la construcció de quatre vaixells de transport de gas (Nota 34) i per al desenvolupament de la xarxa de distribució de gas i d'electricitat.

Nota 7. Inversions en societats

Associades i negocis conjunts

El detall de les Inversions registrades pel mètode de la participació és el següent:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Associades	45	45
Negocis conjunts	1.685	1.989
Total	1.730	2.034

En l'Annex I es relacionen totes les empreses associades i negocis conjunts participats per Gas Natural Fenosa indicant-ne l'activitat i el percentatge de participació de control i patrimonial.

Les participacions més significatives corresponen a Unión Fenosa Gas i a EcoEléctrica LP (Nota 4).

El moviment dels exercicis 2015 i 2014 de les inversions comptabilitzades pel mètode de la participació, detallant les participacions més significatives, és el següent:

	Unión Fenosa Gas	EcoEléctrica, L.P.	Altres negocis conjunts	Total Negocis conjunts	Associades	Total
Valor de la participació l'01/01/14	1.799	226	332	2.357	36	2.393
Inversió	–	–	25	25	–	25
Participacions en el resultat	(492)	38	(22)	(476)	2	(474)
Combinacions de negoci (Nota 30)	–	–	70	70	5	75
Dividends rebuts	(24)	(16)	(1)	(41)	–	(41)
Diferències de conversió	11	35	–	46	–	46
Un altre resultat global	1	3	(1)	3	–	3
Reclassificacions i altres	–	–	5	5	2	7
Valor de la participació el 31/12/14	1.295	286	408	1.989	45	2.034
Inversió	–	–	61	61	–	61
Desinversió ¹	–	–	(92)	(92)	–	(92)
Participacions en el resultat	(81)	40	32	(9)	5	(4)
Combinacions de negoci (Nota 30)	–	–	6	6	–	6
Dividends rebuts	(13)	(52)	(36)	(101)	–	(101)
Diferències de conversió	11	32	(5)	38	–	38
Un altre resultat global	(1)	2	–	1	–	1
Reclassificacions i altres ²	(2)	1	(207)	(208)	(5)	(213)
Valor de la participació el 31/12/15	1.209	309	167	1.685	45	1.730

¹ Al juliol de 2015 Gas Natural Fenosa va vendre la seva participació del 44,9% en la societat de distribució elèctrica Barras Eléctricas Galaico Asturianas, SA cosa que ha suposat una desinversió en l'epígraf de societats registrades pel mètode de la participació per import de 92 milions d'euros (Nota 27).

² Inclou traspàs d'actius mantinguts per a la venda per un import de 5 milions d'euros (Nota 9) i la baixa per l'escissió de Nueva Generadora del Sur, SA (Nota 30).

En l'exercici 2014, s'inclouïa en "Participacions en el resultat" un import de 510 milions d'euros que corresponia a la pèrdua per deteriorament de la participació en Unión Fenosa Gas (485 milions d'euros) i en Nueva Generadora del Sur, SA (25 milions d'euros).

Pel que fa a Unión Fenosa Gas, com a conseqüència que en l'exercici 2014 es va produir un incompliment substancial per part del subministrador egipci dels acords per restablir els lliuraments de gas a la planta de liqüefacció de Damietta (Egipte), es va posar de manifest la necessitat d'actualitzar l'anàlisi de deteriorament per a la globalitat de la inversió en la participada, seguint els criteris de càlcul detallats en la Nota 3.4.5. En l'anàlisi de deteriorament realitzada es consideren les hipòtesis següents:

- > Un retard de la data de represa del subministrament de gas d'Egipte, sense perjudici de les diferents accions legals iniciades;
- > Un cost eventual més elevat del subministrament de gas per la utilització de fonts de subministrament alternatives a les d'Egipte;
- > Una taxa de descompte abans d'impostos de l'11,7%;
- > Una taxa de creixement posterior del negoci de l'1,4%.

El resultat de l'anàlisi del deteriorament realitzada en l'exercici 2014 va posar de manifest la necessitat de dotar un deteriorament de la participació en Unión Fenosa Gas per import de 485 milions d'euros.

En l'exercici 2015 l'actualització de l'anàlisi de deteriorament d'Unión Fenosa Gas no ha modificat les hipòtesis considerades en l'anàlisi realitzada en l'exercici anterior, excepte pel que fa a la taxa de descompte abans d'impostos que s'ha establert en el 11,0%. D'altra banda, els resultats obtinguts per Unión Fenosa Gas en l'exercici 2015 són similars als inclosos en les projeccions utilitzades en l'anàlisi de deteriorament de l'exercici 2014, sense que s'hi hagi produït cap nou esdeveniment, per la qual cosa no ha sorgit la necessitat de registrar un deteriorament addicional o de revertir el deteriorament dotat en l'exercici anterior.

D'altra banda, pel que fa a Nueva Generadora del Sur SA, a conseqüència d'una sentència del Tribunal superior de Justícia d'Andalusia que va ordenar el desmantellament de la línia d'evacuació d'energia es va produir una aturada temporal de l'activitat d'aquesta central, i es van iniciar les actuacions encaminades a l'obtenció d'un traçat alternatiu. En conseqüència, es va posar de manifest la necessitat d'actualitzar l'anàlisi de deteriorament per a la globalitat de la inversió en la participada, seguint els criteris de càlcul detallats en la Nota 3.4.5. En l'anàlisi de deteriorament realitzada es consideren les hipòtesis següents:

- > Un retard de la data de represa de la situació de disponibilitat de la central;
- > Una taxa de descompte abans d'impostos del 6,5%;
- > Una taxa de creixement posterior del negoci de l'1,8%.

El resultat de l'anàlisi de deteriorament realitzada en l'exercici 2014 va posar de manifest la necessitat de dotar un deteriorament de la participació en Nueva Generadora del Sur, SA per import de 25 milions d'euros.

En l'exercici 2015 la tramitació per a la reubicació de la línia d'evacuació ha seguit amb els terminis previstos, de manera que les hipòtesis en què es va basar l'anàlisi de deteriorament de Nueva Generadora del Sur, SA no han variat significativament. Tal com s'indica en la nota 30, Nueva Generadora del Sur, SA ha realitzat una operació d'escissió lliurant un grup de generació a cada un dels seus socis. Gas Natural Fenosa ha incorporat el grup rebut en l'UGE d'Electricidad España pel seu valor raonable.

El detall d'actius, passius, ingressos i resultats de les principals participacions en negocis conjunts de Gas Natural Fenosa és el següent (segons percentatge de participació):

	A 31/12/2015		A 31/12/2014	
	Unión Fenosa Gas	EcoEléctrica, L.P.	Unión Fenosa Gas	EcoEléctrica, L.P.
Actiu no corrent	1.772	313	1.836	286
Actiu corrent	316	76	351	109
Efectiu i altres mitjans líquids equivalents	123	3	140	45
Passiu no corrent	(700)	(54)	(731)	(72)
Passius financers no corrents	(204)	(50)	(211)	(69)
Passiu corrent	(179)	(26)	(161)	(37)
Passius financers corrents	(31)	(11)	(31)	(22)
Actius nets	1.209	309	1.295	286
Deute financer net ¹	112	58	102	46

¹ Deute financer net: Passius financers no corrents+Passius financers corrents-Efectiu i altres mitjans líquids equivalents.

	2015		2014	
	Unión Fenosa Gas	EcoEléctrica, L.P.	Unión Fenosa Gas	EcoEléctrica, L.P.
Resultat explotació	(99)	46	(92)	43
Import net de la xifra de negocis	676	152	909	158
Despeses d'explotació	(635)	(84)	(821)	(91)
Dotació a l'amortització	(140)	(22)	(180)	(24)
Participació en el resultat	(81)	40	(492)	38
Resultat de l'exercici procedent d'operacions continuades	(81)	40	(7)	38
Deteriorament participació	-	-	(485)	-

No hi ha passius contingents de les participacions en negocis conjunts. Els compromisos contractuals de les participacions en negocis conjunts són els compromisos per a la compra de gas d'Unión Fenosa Gas i EcoEléctrica LP de 5.223 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (8.808 milions d'euros el 31 de desembre de 2014), els compromisos de venda de gas d'Unión Fenosa Gas per import de 2.643 milions d'euros (5.585 milions d'euros el 31 de desembre de 2014), els compromisos per prestació de serveis per la cessió de capacitat de generació elèctrica d'EcoEléctrica LP per import de 265 milions d'euros (273 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) i els compromisos de pagament d'arrendaments operatius pels vaixells de transport de gas d'Unión Fenosa Gas per import de 148 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (143 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

D'altra banda, determinats projectes d'inversió de les participacions en negocis conjunts han estat finançats amb estructures específiques (finançament de projecte) que inclouen la pignoració de les accions d'aquests projectes. El saldo viu d'aquest tipus de finançament el 31 de desembre de 2015 ascendeix a 361 milions d'euros (369 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Operacions conjuntes

Gas Natural Fenosa participa en diferents operacions conjuntes que compleixen les condicions indicades en la Nota 3.4.1.b i que es detallen en l'apartat 3 de l'Annex I. Les participacions rellevants en operacions conjuntes el 31 de desembre de 2015 i 2014 són les següents:

(%)	2015	2014
Comunitat de Béns Central Nuclear de Almaraz	11,3	11,3
Comunitat de Béns Central Nuclear de Trillo	34,5	34,5
Comunitat de Béns Central Tèrmica de Aceca	50,0	50,0
Comunitat de Béns Central Tèrmica de Anllares	66,7	66,7

L'aportació de les operacions conjuntes als actius, passius, ingressos i resultats de Gas Natural Fenosa és la següent:

	A 31/12/2015	A 31/12/2014
Actiu no corrent	596	611
Actiu corrent	185	67
Efectiu i altres mitjans líquids equivalents	1	-
Passiu no corrent	(76)	(63)
Passius financers no corrents	-	-
Passiu corrent	(89)	(81)
Passius financers corrents	(11)	(11)
Actius nets	616	534
Deute financer net ¹	10	11

¹ Deute financer net: Passius financers no corrents+Passius financers corrents-Efectiu i altres mitjans líquids equivalents.

	2015	2014
Resultat explotació	49	(19)
Import net de la xifra de negocis	254	189
Despeses d'explotació	(146)	(154)
Dotació a l'amortització	(59)	(54)
Participació en el resultat	41	(13)
Resultat de l'exercici procedent d'operacions continuades	41	(13)

Nota 8. Actius financers

El detall dels actius financers, excloent-hi els inclosos en els epígrafs "Deutors comercials i altres comptes a cobrar" (Nota 11) i "Efectius i altres actius líquids equivalents" (Nota 12), el 31 de desembre de 2015 i 2014, classificats per naturalesa i categoria és el següent:

A 31 de desembre de 2015	Disponibles per a la venda	Préstecs i partides a cobrar	Inversions mantingudes fins al venciment	Derivats de cobertura	Valor raonable amb canvi a resultats	Total
Instruments de patrimoni	141	–	–	–	–	141
Derivats (Nota 17)	–	–	–	208	–	208
Altres actius financers	–	1.035	3	–	–	1.038
Actius financers no corrents	141	1.035	3	208	–	1.387
Derivats (Nota 17)	–	–	–	2	–	2
Altres actius financers	–	362	1	–	–	363
Actius financers corrents	–	362	1	2	–	365
Total	141	1.397	4	210	–	1.752

A 31 de desembre de 2014	Disponibles per a la venda	Préstecs i partides a cobrar	Inversions mantingudes fins al venciment	Derivats de cobertura	Valor raonable amb canvi a resultats	Total
Instruments de patrimoni	145	–	–	–	–	145
Derivats (Nota 17)	–	–	–	30	–	30
Altres actius financers	–	1.112	2	–	–	1.114
Actius financers no corrents	145	1.112	2	30	–	1.289
Derivats (Nota 17)	–	–	–	–	–	–
Altres actius financers	–	470	1	–	–	471
Actius financers corrents	–	470	1	–	–	471
Total	145	1.582	3	30	–	1.760

La classificació dels actius financers registrats a valor raonable el 31 de desembre de 2015 i el 31 de desembre de 2014, és la següent:

Actius financers	31 de desembre de 2015				31 de desembre de 2014			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Disponibles per a la venda	–	–	141	141	–	–	145	145
Derivats de cobertura	–	210	–	210	–	30	–	30
Valor raonable amb canvis a resultats	–	–	–	–	–	–	–	–
Total	–	210	141	351	–	30	145	175

Activos financieros disponibles para la venta

El moviment en els exercicis 2015 i 2014 dels actius financers disponibles per a la venda en funció del mètode emprat per al càlcul del seu valor raonable és el següent:

	2015				2014			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
A 1 de Gener	-	-	145	145	-	-	149	149
Augments	-	-	-	-	-	-	-	-
Diferències de conversió	-	-	(7)	(7)	-	-	(1)	(1)
Traspassos i altres	-	-	3	3	-	-	(3)	(3)
A 31 de Desembre	-	-	141	141	-	-	145	145

La partida més significativa correspon a una participació del 14,9% en la societat Medgaz, SA, societat que opera el gasoducte submarí entre Algèria i Espanya, per import de 87 milions d'euros (90 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Préstecs i partides a cobrar

La composició el 31 de desembre de 2015 i 2014 es mostra a continuació:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Crèdits comercials	129	133
Finançament del dèficit d'ingressos sistema gasista	199	177
Fiances i dipòsits	121	139
Deutors ingressos capacitat	88	35
Altres crèdits	498	628
Préstecs i partides a cobrar no corrents	1.035	1.112
Crèdits comercials	65	56
Finançament del dèficit d'ingressos sistema elèctric	68	183
Finançament del dèficit d'ingressos sistema gasista	102	139
Dividend a cobrar	14	13
Altres crèdits	113	79
Préstecs i partides a cobrar corrents	362	470
Total	1.397	1.582

El desglossament per venciments a desembre de 2015 i 2014 és el següent:

Venciments	A 31/12/15	A 31/12/14
Abans d'1 any	362	470
Entre 1 any i 5 anys	284	456
Més de 5 anys	751	656
Total	1.397	1.582

El valor raonable i el valor comptable d'aquests actius no difereixen de manera significativa.

En l'epígraf "Crèdits comercials" s'inclouen, principalment, crèdits per la venda d'instal·lacions de gas i electricitat. Els tipus d'interès corresponents (entre 5% i 11% per crèdits d'entre 1 a 5 anys) s'ajusten als tipus d'interès del mercat per a préstecs d'aquesta classe i durada.

En l'apartat "Finançament dèficit d'ingressos sistema elèctric" s'inclouen, els desajustaments temporals produïts entre els ingressos i els costos del sistema elèctric per als exercicis iniciats des de 2014 finançats per Gas Natural Fenosa d'acord amb la Llei 24/2013, de 26 de desembre (Nota 2.4) i que generen el dret a la seva recuperació en els cinc anys següents i es reconeix un tipus d'interès en condicions equivalents a les de mercat. L'import d'aquest finançament ha estat registrat íntegrament a curt termini ja que s'entén que es tracta d'un desajustament temporal que serà recuperat a través de les liquidacions del sistema en el termini d'un any.

En l'apartat "Finançament del dèficit d'ingressos sistema gasista" s'inclouen els desajustaments temporals produïts entre els ingressos i els costos del sistema gasista acumulat de l'exercici 2014 finançats per Gas Natural Fenosa d'acord amb el Reial Decret-Llei 8/2014, de 4 de juliol (Nota 2.1.1.2) i que generen el dret a la seva recuperació en els quinze anys següents per la part que es consideri dèficit definitiu de 2014 i en els cinc anys següents per la resta que s'hagi finançat, i es reconeix un tipus d'interès en condicions equivalents a les de mercat. L'import d'aquest finançament ha estat registrat en llarg termini i en curt termini d'acord amb el termini estimat de recuperació a través de les liquidacions del sistema.

En l'apartat "Fiances i dipòsits" s'inclouen fonamentalment els imports dipositats en les Administracions Públiques competents, d'acord amb la legislació que així ho estableix, per les fiances i dipòsits rebuts dels clients en el moment de la contractació com a garantia del subministrament d'electricitat i gas natural (Nota 18).

En l'apartat "Deutors ingressos capacitat" es recullen els ingressos pendents de facturar reconeguts per la linealització en el període de vigència dels contractes de cessió de capacitat de generació amb la Comissió Federal d'Electricitat de Mèxic (Nota 3.4.19.d).

En l'apartat "Altres crèdits", s'inclou bàsicament:

- > un crèdit de 197 milions d'euros (217 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) pel finançament a ContourGlobal La Rioja, SL, per la venda de la central de cycle combinat d'Arrúbal (La Rioja) que es va produir en data 28 de juliol de 2011. Aquest crèdit està garantit per les accions d'aquesta companyia i per altres actius, merita un interès anual de mercat i té venciment en 2021.
- > el valor de les concessions que es consideren crèdits, d'acord amb la CINIIF 12 "Acords de concessió de serveis" (Nota 3.4.3.b i Nota 31) per un import de 284 milions d'euros (240 milions d'euros el 31 de desembre de 2014), dels quals 28 milions d'euros estan classificats en l'actiu corrent (21 milions d'euros en 2014). Aquests crèdits es classifiquen en aquest epígraf "Préstecs i partides a cobrar" ja que es tracta d'un dret incondicional a rebre efectiu amb imports fixos o determinables.
- > en l'exercici 2014, l'import a cobrar del sistema gasista que resulta del desviament corresponent a la retribució del gas natural destinat al mercat a tarifa procedent del contracte d'Algèria i subministrat a través del gasoducte del Magrib, com a conseqüència del Laude dictat per la Cort Internacional d'Arbitratge de París el 9 d'agost de 2010, segons l'article 15 del Reial Decret-Llei 6/2000, per import de 132 milions d'euros en l'epígraf "Altres actius financers no corrents" i per import de 33 milions d'euros en l'epígraf "Altres actius financers corrents". Amb data 24 de juliol de 2015 s'ha realitzat una cessió sense recurs a favor d'una entitat financera de la totalitat del crèdit pendent de cobrament, transmetent tots els drets i riscos associats, de manera que el saldo és zero el 31 de desembre 2015.

Derivats de cobertura

Les variables en què es basa la valoració dels derivats de cobertura recollits en aquest epígraf són observables en un mercat actiu (Nivell 2).

En la Nota 17 es recull el detall dels instruments financers derivats.

Nota 9. Actius no corrents i grups alienables d'elements mantinguts per a la venda i activitats interrompudes

Amb data 18 de desembre de 2015, Gas Natural Fenosa, que manté una participació de control a través de CGE del 56,62% en la societat xilena Gasco, SA, ha arribat a un acord amb un grup d'accionistes que manté una participació del 21,9% en Gasco SA, denominat "Família Pérez Cruz" per la divisió d'aquesta societat en dues empreses, una dedicada al negoci del gas natural (Gasco GN) que romandrà sota el control de Gas Natural Fenosa, i l'altra al negoci del gas liquat del petroli (Gasco GLP) i que es transmetrà a la Família Pérez Cruz.

En virtut de l'acord assolit, s'assigna negoci de GLP els següents actius i passius:

- > Activitat de proveïment, logística, distribució i comercialització de gas liquat del petroli desenvolupat, fonamentalment, a través de les societats Gasco GLP, SA i Gasmar, SA i Autogasco, SA a Xile i Inversiones GLP, SAS. ESP a Colòmbia.
- > La unitat de negoci Gasco Magallanes.
- > Determinats actius d'ús conjunt i els actius que no estiguin relacionats directament o indirectament amb el negoci de GLP ni amb el negoci de gas natural.
- > Les emissions de bons de Gasco, SA. La Junta de bonistes realitzada en data 28 de gener de 2016 ha aprovat alliberar de la solidaritat de pagament a Gasco GN.

Un cop materialitzada la divisió, cada una de les parts llançarà una oferta pública d'adquisició d'accions per incrementar la seva participació fins a un màxim del 100%, en la seva societat, per tal de desenvolupar el seu propi projecte independent. Les dues parts s'han compromès a acudir amb les seves participacions a l'oferta pública. Segons l'acord, el valor assignat a cada acció de Gasco, SA és de 1.754 pesos xilens mentre que cada acció de Gasco GN tindrà un valor de 3.546 pesos xilens. Aquests preus seran ajustats, entre d'altres, per l'efecte dels dividends pagats o per causa de fets produïts a partir de 31 de desembre del 2015. El procés s'espera que pugui quedar finalitzat dins de l'any 2016 subjecte a l'obtenció de les autoritzacions i consentiments propis del procés. No s'espera que l'operació de desinversió en el negoci de GLP tingui impactes significatius en el resultat consolidat de Gas Natural Fenosa.

Atès que Gas Natural Fenosa té el compromís de vendre aquests actius que estan clarament identificats, el procés està en curs i s'espera concloure la transacció en l'exercici 2016 es considera que la seva venda és altament probable i, per tant, amb data 31 de desembre 2015 els saldos comptables d'aquests actius i passius s'han traspasat a l'epígraf "Actius no corrents mantinguts per a la venda" i "Passius vinculats amb actius no corrents mantinguts per a la venda", en aplicació de la NIIF 5 "Actius no corrents mantinguts per a la venda i activitats interrompudes".

Adicionalment, s'ha considerat que es tracta d'una operació interrompuda ja que és un component classificat com a mantingut per a la venda que representen una línia de negoci significativa i separada de la resta, de manera que tots els ingressos i despeses corresponents al negoci de GLP es presenten en l'epígraf "Resultats de l'exercici procedents d'operacions interrompudes després d'impostos".

El desglossament per naturalesa dels actius classificats com a mantinguts per a la venda i dels passius vinculats, el 31 de desembre de 2015, és el següent:

	2015
Immobilitzat intangible	147
Immobilitzat material	671
Actius financers no corrents	9
Actius per impost diferit	14
Actiu no corrent	841
Existències	49
Deutors comercials i altres comptes a cobrar	42
Efectiu i altres actius líquids equivalents	23
Actiu corrent	114
Total actiu	955
Provisions no corrents	12
Passius financers no corrents	285
Passiu per impost diferit	134
Altres passius no corrents	38
Passiu no corrent	469
Passius financers corrents	53
Creditors comercials i altres comptes a pagar	57
Altres passius corrents	6
Passiu corrent	116
Total passiu	585

El desglossament del Resultat global total d'aquesta activitat en els exercicis acabats el 31 de desembre de 2015 i 31 de desembre de 2014, és el següent:

	2015	2014 ¹
Resultat consolidat de l'exercici	34	2
Ingressos i despeses reconegudes directament en el patrimoni net	(16)	6
Diferències de conversió	(16)	6
Per cobertures de fluxos d'efectiu	-	-
Resultat global total de l'exercici	18	8

¹ Correspon al període des de l'1 de desembre de 2014 (data d'adquisició de CGE) fins al 31 de desembre de 2014.

Els desglossaments per naturalesa de l'epígraf "Resultats de l'exercici procedent d'operacions interrompudes després d'impostos" del Compte de Pèrdues i Guanyos Consolidat i els fluxos d'efectiu de l'Estat de Fluxos d'Efectiu Consolidat, corresponents al negoci de GLP a Xile, el 31 de desembre 2015 i 31 de desembre de 2014, són els següents:

	2015	2014 ¹
Import net de la xifra de negoci	547	45
Proveïments	(329)	(36)
Altres ingressos d'explotació	4	5
Despeses de personal	(45)	(4)
Altres despeses d'explotació	(66)	(2)
Amortització d'immobilitzat	(41)	(3)
Resultat d'explotació	70	5
Ingressos financers	4	-
Despeses financeres	(28)	(2)
Resultat financer	(24)	(2)
Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació	1	-
Resultat abans d'impostos	47	3
Impost sobre beneficis	(13)	(1)
Resultat després d'impostos d'activitats interrompudes	34	2
Atribuïble		
Societat dominant	11	1
Participacions no dominants	23	1

¹ Correspon al període des de l'1 de desembre de 2014 (data d'adquisició de CGE) fins al 31 de desembre de 2014.

Els fluxos d'efectiu de les operacions interrompudes incloses en l'Estat de Fluxos d'Efectiu consolidat són:

	2015	2014 ¹
Fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació	75	8
Fluxos d'efectiu d'activitats d'inversió	(35)	(3)
Fluxos d'efectiu de les activitats de finançament	(46)	(1)

¹ Correspon al període des de l'1 de desembre de 2014 (data d'adquisició de CGE) fins al 31 de desembre de 2014.

Les transaccions entre les societats que integren el negoci de GLP interromput amb la resta de societats del grup no són significatives (7 milions d'euros). En conseqüència, els fluxos d'efectiu intragrup amb la línia de negoci interrompuda, no són significatius.

Nota 10. Existències

El desglossament de les existències és el següent:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Gas natural i gas natural líquat	522	701
Carbó i fueloil	130	169
Combustible nuclear	63	64
Materials i altres existències	111	143
Total	826	1.077

Les existències de gas inclouen bàsicament les existències en els emmagatzematges subterranis, en trànsit marítim, en plantes i en gasoductes.

Nota 11. Deutors comercials i altres comptes a cobrar

La composició d'aquest epígraf és la següent:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Clients	5.248	5.682
Comptes a cobrar d'empreses vinculades (Nota 32)	163	150
Provisió per depreciació de deutors	(890)	(940)
Clients per vendes i prestacions de serveis	4.521	4.892
Administracions públiques	197	139
Pagaments anticipats	83	87
Instruments financers derivats (Nota 17)	5	24
Deutors varis	187	263
Altres deutors	472	513
Actiu per impost corrent	198	296
Total	5.191	5.701

El valor raonable i el valor comptable d'aquests actius no difereixen de manera significativa.

Amb caràcter general, les facturacions pendents de cobrament no meriten interessos, el venciment de les quals està establert en un període mitjà de 18 dies.

El moviment de la provisió per depreciació de deutors és el següent:

	2015	2014
L'1 de gener	(940)	(844)
Dotació neta de l'exercici (Nota 26)	(258)	(302)
Baixes	254	178
Diferències de conversió i altres	54	28
El 31 de desembre	(890)	(940)

Nota 12. Efectiu i altres actius líquids equivalents

L'Efectiu i altres actius líquids equivalents a l'efectiu inclou:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Tresoreria	1.467	2.376
Altres actius líquids equivalents (Espanya i Resta d'Europa)	751	916
Altres actius líquids equivalents (Internacional)	172	280
Total	2.390	3.572

Les inversions en "Altres actius líquids equivalents" vencen en un termini inferior a 3 mesos i meriten un tipus d'interès efectiu ponderat de 0,5% el 31 de desembre de 2015 (0,8% el 31 de desembre de 2014).

Nota 13. Patrimoni

Els principals components del Patrimoni es detallen en els apartats següents:

Capital social i Prima d'emissió

Les variacions durant els exercicis 2015 i 2014 del nombre d'accions i els comptes de Capital social i Prima d'emissió han estat les següents:

	Nombre d'accions	Capital social	Prima d'emissió	Total
El 31 de desembre de 2013	1.000.689.341	1.001	3.808	4.809
Variacions	-	-	-	-
El 31 de desembre de 2014	1.000.689.341	1.001	3.808	4.809
Variacions	-	-	-	-
El 31 de desembre de 2015	1.000.689.341	1.001	3.808	4.809

Totes les accions emeses estan totalment desemborsades i amb els mateixos drets polítics i econòmics.

La Llei de Societats de Capital permet expressament la utilització del saldo de la "Prima d'emissió" per a ampliar capital i no estableix cap restricció específica quant a la disponibilitat d'aquest saldo.

Durant l'exercici 2015 es van adquirir 2.899.180 accions pròpies per un import de 58 milions d'euros i es van alienar totalment per import de 60 milions d'euros. Durant l'exercici 2014, es van adquirir 1.128.504 accions pròpies per import de 23 milions d'euros de les quals 174.998 accions per import de 3 milions d'euros es van lliurar als empleats del grup com a part de la seva retribució de l'exercici 2014 derivada del Pla d'Adquisició d'Accions 2012-2013-2014 (Nota 3.4.15.d) i la resta van ser totalment alienades per import de 20 milions d'euros. En tancar l'exercici 2015 i en tancar l'exercici 2014, Gas Natural Fenosa no tenia accions pròpies en autocartera.

Les participacions més rellevants en el capital social de Gas Natural SDG, SA el 31 de desembre de 2015, d'acord amb la informació pública disponible o amb la comunicació realitzada en la mateixa societat, són les següents:

	Participació en el capital social (%)
Grup "la Caixa"	34,4
Grup Repsol	30,0
Sonatrach	4,0

La totalitat de les accions de Gas Natural SDG, SA estan admeses a cotització en les quatre Borses Oficials espanyoles, cotitzen en el mercat continu i formen part de l'Ibex35.

La cotització al final de l'exercici 2015 de les accions de Gas Natural SDG, SA es va situar en 18,82 euros (20,81 euros el 31 de desembre de 2014).

Reserves

L'epígraf de Reserves inclou les reserves següents:

	2015	2014
Reserva legal	200	200
Reserva estatutària	100	100
Reserva de revaloració RD 7/96	225	225
Reserva de fons de comerç	946	893
Reserva voluntària	6.579	6.458
Altres reserves	1.027	590
Total	9.077	8.466

Reserva legal

En compliment del que disposa la Llei de Societats de Capital s'ha de destinar una xifra igual al 10% dels beneficis a aquesta reserva fins que representi, com a mínim, el 20% del capital social. La reserva legal es pot utilitzar per a augmentar el capital en la part que superi el 10% del capital ja augmentat.

Excepte per a la finalitat esmentada, i sempre que no superi el 20% del capital social, la reserva legal únicament es pot utilitzar per a compensar pèrdues i sempre que no hi hagi altres reserves disponibles suficients per a aquest fi.

Reserva estatutària

En virtut dels Estatuts Socials de Gas Natural SDG, SA, el 2% del benefici net de l'exercici s'ha d'assignar a la reserva estatutària fins que aquesta assoleixi, almenys, el 10% del capital social.

Reserva de revaloració

La Reserva de revaloració pot destinar-se a l'eliminació de resultats comptables negatius, o a l'ampliació del capital social o reserves de lliure disposició, sempre que la plusvàlua monetària hagi estat realitzada. S'entendrà realitzada la plusvàlua en la part corresponent a l'amortització comptabilitzada quan els elements patrimonials actualitzats hagin estat transmesos o quan hagin estat donats de baixa en els llibres de comptabilitat.

Reserva per fons de comerç

D'acord amb l'article 273 de la Llei de Societats de Capital, Gas Natural SDG, SA ha de dotar una reserva indisponible equivalent al fons de comerç que aparegui en l'actiu del seu Balanç, i destinar anualment almenys una xifra que representi el 5% de l'import del fons de comerç. Si no hi hagués benefici, o aquest fos insuficient, es podrà utilitzar la Prima d'emissió o les Reserves de lliure disposició.

Guany per acció

Els guanys bàsics per acció es calculen dividint el benefici atribuïble a Accionistes de la societat dominant entre el nombre mitjà ponderat de les accions ordinàries en circulació durant l'any.

	A 31/12/15	A 31/12/14
Benefici atribuïble a accionistes de la societat dominant ¹	1.571	1.462
Nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació	1.001.689.341	1.001.689.341
Guany per acció de les activitats continuades (en euros)		
Bàsics	1,56	1,46
Diluïts	1,56	1,46
Guany per acció de les activitats interrompudes (en euros)		
Bàsics	0,01	–
Diluïts	0,01	–

¹D'acord amb NIC 33 el Benefici atribuïble a accionistes de la societat dominant el 31 de desembre de 2015 s'ha ajustat per l'excés de l'import en llibres de les accions preferents sobre l'import pagat en la seva recompra, net del seu efecte fiscal, (veure apartat "Participacions no dominants" d'aquesta Nota).

La societat dominant no té emissions d'instruments financers que puguin diluir el benefici per acció.

Dividends

A continuació es detallen els pagaments de dividends efectuats durant els exercicis 2015 i 2014:

	31/12/15			31/12/14		
	% sobre nominal	Euros per acció	Import	% sobre nominal	Euros per acció	Import
Accions ordinàries	91	0,908	909	90	0,90	897
Resta d'accions (sense vot, rescatables, etc.)	-	-	-	-	-	-
Dividends totals pagats	91	0,908	909	90	0,90	897
a) Dividends amb càrrec a resultats	91	0,908	909	90	0,90	897
b) Dividends amb càrrec a reserves o prima d'emissió	-	-	-	-	-	-
c) Dividends en espècie	-	-	-	-	-	-

Adicionalment, l'import de dividends pagats a participacions no dominants en l'exercici 2015 ascendeix a 161 milions d'euros (228 milions d'euros el 2014). Veure l'apartat "Participacions no dominants" d'aquesta Nota.

Exercici 2015

Inclou el pagament del dividend a compte del resultat de l'exercici 2014 de 0,397 euros per acció, per un import total de 397 milions d'euros acordat el 28 de novembre de 2014 i pagat el dia 8 de gener de 2015.

Així mateix, la proposta d'aplicació del resultat de l'exercici 2014 aprovada per la Junta General d'Accionistes celebrada el 14 de maig de 2015 va incloure el pagament d'un dividend complementari de 0,511 per acció, per un import total de 512 milions d'euros, pagat l'1 de juliol de 2015.

El Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA va acordar, en la reunió del 30 d'octubre de 2015, distribuir un dividend a compte amb càrrec als resultats de l'exercici 2015 de 0,408 euros per acció, per un import total de 408 milions d'euros, a pagar a partir del dia 8 de gener de 2016.

La societat dominant comptava, a la data d'aprovació del dividend a compte, amb la liquiditat necessària per a procedir al seu pagament d'acord amb els requisits establerts en la Llei de Societats de Capital. L'estat comptable de liquiditat provisional de la societat dominant formulat pels administradors el 30 d'octubre de 2015 és el següent:

Resultat després d'impostos	665
Reserves a dotar	(41)
Quantitat màxima distribuïble	624
Previsió de pagament del dividend a compte	408
Liquiditat de tresoreria	1.552
Emissió de deute i línies de crèdit no disposades	6.839
Liquiditat total	8.391

Amb data 29 de gener de 2016, el Consell d'Administració va aprovar la proposta que elevarà a la Junta General d'Accionistes de distribució del benefici net de Gas Natural SDG, SA corresponent a l'exercici 2015, que és la següent:

Base de repartiment	
Pèrdues i guanys	1.103
Distribució	
A Reserva voluntària	170
A Dividend	933

Aquesta proposta d'aplicació del resultat formulada pel Consell d'Administració perquè l'aprovi la Junta General d'Accionistes inclou el pagament d'un dividend complementari de 0,525 euros per acció, per un import total de 525 milions d'euros a pagar l'1 de juliol de 2016.

En la proposta d'aplicació del resultat de l'exercici 2015, no es procedeix a la dotació de la reserva per fons de comerç establerta en l'article 273 de la Llei de Societats de Capital, per estar dotada íntegrament.

Exercici 2014

Inclou el pagament del dividend a compte del resultat de l'exercici 2013 de 0,393 euros per acció, per un import total de 393 milions d'euros acordat el 29 de novembre de 2013 i pagat el dia 8 de gener de 2014.

Així mateix, la proposta d'aplicació del resultat de l'exercici 2013 aprovada per la Junta General d'Accionistes celebrada l'11 d'abril de 2014 va incloure el pagament d'un dividend complementari de 0,504 per acció, per un import total de 504 milions d'euros, pagat l'1 de juliol de 2014.

Ajustaments per canvi de valor

En l'epígraf "Diferències de conversió" s'inclouen les diferències de canvi descrites en la Nota 3.4.2 com a conseqüència de la variació del tipus de canvi de l'euro respecte a les principals divises de les societats estrangeres de Gas Natural Fenosa.

	Participacions no dominants
Saldo l'01/01/14	1.523
Resultat global total de l'exercici	223
Distribució de dividends	(234)
Combinacions de negoci (Nota 30)	1.385
Emissió obligacions perpètuas subordinades	993
Altres variacions	(11)
Saldo el 31/12/14	3.879
Resultat global total de l'exercici	295
Distribució de dividends	(188)
Emissió obligacions perpètuas subordinades	493
Recompra d'accions preferents	(640)
Ampliació de capital de Global Power Generation	496
Pagaments per remuneracions altres instruments de patrimoni	(41)
Altres variacions	(143)
Saldo el 31/12/15	4.151

Els moviments més significatius corresponents a l'exercici 2015 corresponen a:

> Emissió obligacions perpètuas subordinades.

El 21 d'abril de 2015 Gas Natural Fenosa Finance, BV va tancar una emissió d'obligacions perpètuas subordinades amb garantia de Gas Natural SDG, SA per un import de 500 milions d'euros. El tipus d'emissió s'ha fixat en el 98,65% del seu valor nominal, cosa que suposa una emissió neta de 493 milions d'euros. Les obligacions meriten un interès definit com un tipus d'interès de referència més un marge. El tipus d'interès de referència serà el tipus swap a 9 anys (equivalent en el moment inicial al 0,421%) revisable cada 9 anys. El marge inicial és el 3,079% i es manté els 10 primers anys, el 3,329% entre 2025 i 2044 i el 4,079% posteriorment. En conseqüència, el tipus d'interès inicial és el 3,375%.

Els interessos meritats per aquestes obligacions no seran exigibles, sinó que seran acumulatius, si bé Gas Natural Fenosa haurà de fer front al seu pagament en el cas que reparteixi dividendes o decideixi exercir l'opció de cancel·lació anticipada.

Encara que aquestes obligacions no tenen establert venciment contractual, Gas Natural Fenosa Finance, BV té l'opció d'amortitzar anticipadament en determinats supòsits previstos en els termes i condicions, el 24 d'abril de 2024 i, posteriorment, en cada data de pagament de l'interès.

Gas Natural Fenosa, després d'analitzar les condicions d'aquesta emissió, d'acord amb la NIC 32, ha procedit a comptabilitzar l'efectiu rebut amb abonament en l'epígraf "Participacions no dominants" inclòs dins del patrimoni net del Balanç de Situació Consolidat el 31 de desembre de 2015, per considerar que l'emissió no compleix les condicions establertes perquè es consideri com a passiu financer, atès que Gas Natural Fenosa Finance, BV no manté el compromís contractual de lliurament d'efectiu o un altre actiu financer, ni una obligació d'intercanvi d'actius o passius financers, estant les circumstàncies que l'obliguen a això enterament a discreció de Gas Natural Fenosa Finance, BV.

> Recompra d'accions preferents.

En l'exercici 2005 la societat Unión Fenosa Preferentes, SA va realitzar una emissió d'accions preferents per import nominal de 750 milions d'euros, que es va comptabilitzar en l'epígraf "Participacions no dominants". Les principals característiques són:

- a) Dividend: variable i no acumulatiu; fins el 30 de juny de 2015 serà l'Euribor a tres mesos més un diferencial de 0,65%; a partir d'aquesta data, serà l'Euribor a tres mesos més un diferencial de l'1,65%.
- b) Pagament de dividend: s'ha de pagar per trimestres naturals vençuts, condicionat a l'existència de benefici distribuïble de Gas Natural Fenosa, considerant com a tal el menor entre el benefici net declarat de Gas Natural Fenosa i el benefici net de Gas Natural SDG, SA com a garant.
- c) Termini: perpètuas, amb opció per a l'emissor d'amortitzar en tot o en part les participacions amb data posterior al 30 de juny de 2015. En cas d'amortització s'ha d'efectuar pel seu valor nominal.
- d) Retribució: el pagament del dividend ha de ser preferent i no acumulatiu i està condicionat a l'obtenció de benefici distribuïble de Gas Natural SDG, SA i al pagament de dividend als seus accionistes ordinaris. L'emissor té l'opció però no l'obligació d'abonar als titulars de les participacions una remuneració en espècie mitjançant l'increment del valor nominal de les participacions preferents.
- e) Drets polítics: no en tenen.

Al maig de 2015, Gas Natural Fenosa ofereix la recompra en efectiu de les accions preferents emeses per Unión Fenosa Preferentes SAU el 2005, pel 85% del seu valor nominal. Un cop finalitzat el termini d'acceptació, l'import nominal agregat respecte del qual es van cursar les acceptacions corresponents va ser de 640 milions d'euros, un 85,3% de l'emissió, cosa que va suposar un import efectiu de 544 milions d'euros, i la resta va quedar en circulació.

L'excés de l'import en llibres de les accions preferents sobre l'import pagat en la seva recompra ha ascendit a 69 milions d'euros, net del seu efecte fiscal, i s'ha registrat com una transacció patrimonial, i suposa un increment de l'epígraf "Reserves" en l'apartat "Altres variacions" de l'Estat de Canvis en el Patrimoni Net Consolidat.

> Ampliació de capital de Global Power Generation

Gas Natural Fenosa i Kuwait Investment Authority (KIA) van subscriure el març de 2015 un acord mitjançant el qual KIA es comprometia a realitzar una ampliació de capital de 550 milions de dòlars (493 milions d'euros) per convertir-se en soci amb el 25% de Global Power Generation SA (GPG), societat matriu del subgrup que integra els actius de generació internacional de Gas Natural Fenosa. El tancament d'aquesta operació, un cop obtingudes les corresponents autoritzacions, va tenir lloc a l'octubre de 2015. D'acord amb els termes i condicions de l'acord assolit, Gas Natural Fenosa manté el control de GPG per la qual cosa comptablement es tracta d'una transacció de patrimonial, i suposa un increment de l'epígraf "Participacions no dominants" per import de 496 milions d'euros, corresponent al valor comptable de la participació transmesa, i una disminució de l'epígraf "Reserves" per un import de 3 milions d'euros.

> Altres variacions.

En l'exercici 2015, Gas Natural Fenosa Xile, SpA ha adquirit una participació addicional del 0,65% de Compañía General de Electricidad, SA (CGE) per un import de 18 milions d'euros, i ha assolit un percentatge de participació de control del 97,37%. Com que es tracta d'una adquisició de participacions no dominants s'ha registrat com una transacció patrimonial, i suposa una disminució de l'epígraf "Participacions no dominants" per import de 16 milions d'euros i una disminució de l'epígraf "Reserves" per un import de 2 milions d'euros.

Al juny de 2015 Gasco, SA (filial de Gas Natural Fenosa) ha adquirit una participació addicional del 12,75% de Gasmar, SA (filial de Gas Natural Fenosa) per 34 milions d'euros i ha assolit un percentatge de participació de control del 63,8%. Com que es tracta d'una adquisició de participacions no dominants s'ha registrat com una transacció patrimonial, i suposa una disminució de l'epígraf "Participacions no dominants" per import de 32 milions d'euros i una disminució de l'epígraf "Reserves" per un import de 2 milions d'euros.

El passat mes d'octubre Gas Natural Fenosa Xile, SpA ha adquirit una participació addicional del 8,33% de Metrogas, SA (filial de Gas Natural Fenosa) per 116 milions d'euros i ha assolit un percentatge de participació de control del 60,17%. Com que es tracta d'una adquisició de participacions no dominants s'ha registrat com una transacció patrimonial, i suposa una disminució de l'epígraf "Participacions no dominants" per import de 110 milions d'euros i una disminució de l'epígraf "Reserves" per un import de 6 milions d'euros.

També s'inclou l'adquisició d'altres participacions addicionals de diverses filials per import de 4 milions d'euros.

Els moviments més significatius corresponents a l'exercici 2014 van correspondre a:

> La combinació de negocis de CGE (Nota 30).

> Obligacions perpètuas subordinades.

El 18 de novembre de 2014 Gas Natural Fenosa Finance, BV va tancar una emissió d'obligacions perpètuas subordinades amb garantia de Gas Natural SDG, SA per un import de 1.000 milions d'euros. El tipus d'emissió es va fixar en el 99,49% del seu valor nominal cosa que va suposar una emissió neta de 993 milions d'euros. Les obligacions meriten un interès definit com un tipus d'interès de referència més un marge. El tipus d'interès de referència serà el tipus swap a 8 anys (equivalent en el moment inicial al 0,77%) revisable cada 8 anys. El marge inicial va ser el 3,35% i es manté els 10 primers anys, el 3,60% entre 2024 i 2042 i el 4,35% posteriorment. En conseqüència, el tipus d'interès inicial va ser el 4,12%.

Els interessos meritats per aquestes obligacions no seran exigibles, sinó que seran acumulatius, si bé Gas Natural Fenosa haurà de fer front al seu pagament en el cas que reparteixi dividendes o decideixi exercir l'opció de cancel·lació anticipada.

Encara que aquestes obligacions no tenen establert venciment contractual, Gas Natural Fenosa Finance, BV té l'opció d'amortitzar-les anticipadament en determinats supòsits previstos en els termes i condicions, el 18 de novembre de 2022 i, posteriorment, en cada data de pagament de l'interès.

Gas Natural Fenosa, després d'analitzar les condicions d'aquesta emissió, d'acord amb la NIC 32, es va procedir a comptabilitzar l'efectiu rebut amb abonament a l'epígraf "Participacions no dominants" inclòs dins del patrimoni net del Balanç de Situació Consolidat el 31 de desembre de 2015, per considerar que l'emissió no compleix les condicions establertes perquè es consideri com a passiu financer, atès que Gas Natural Fenosa Finance, BV no manté el compromís contractual de lliurament d'efectiu o un altre actiu financer, ni una obligació d'intercanvi d'actius o passius financers, estant les circumstàncies que l'obliguen a això enterament a discreció de Gas Natural Fenosa Finance, BV.

Els interessos meritats des de l'emissió de les obligacions, per un import de 5 milions d'euros, van registrar en l'epígraf "Participacions no dominants" del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat corresponent a l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2014.

> Altres variacions.

Al mes de juny de 2014 es va fer efectiva la venda de la societat Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones, SA (Nota 3.4.1 i 27). Gas Natural Fenosa tenia participacions minoritàries a través d'aquesta societat, cosa que va comportar la baixa de les participacions no dominants associades per valor de 3 milions d'euros.

Al mes de juliol de 2014 Gas Natural Fenosa va adquirir el 20% d'Iberafrica Power, Ltd a la societat Kenya Power and Lighting Company, Ltd per 3 milions d'euros i va aconseguir així un percentatge de control del 89,59% de la participació. Com que es tracta d'una participació no dominant es va registrar com una transacció patrimonial que implica una disminució de l'epígraf "Participacions no dominants" per import de 4 milions d'euros.

Els detalls corresponents a les participacions no dominants més significatives són els següents:

Sociedad	2015			2014		
	Patrimoni net atribuït	Resultat consolidat de l'exercici	Dividends i altres remuneracions	Patrimoni net atribuït	Resultat consolidat de l'exercici	Dividends i altres remuneracions
Metrogas, S.A.	860	44	25	996	1	-
Companhia Distribuidora de Gás do Rio de Janeiro, S.A.	150	38	20	167	47	84
Global Power Generation, S.A. ¹	140	-	-	-	-	-
Gasco GLP, S.A.	98	11	22	102	-	-
Fuerza y Energía de Tuxpan ¹	106	2	-	-	-	-
Electrificadora del Caribe, S.A. ESP	89	7	-	73	4	-
Empresa de Distribución Eléctrica Metro Oeste, S.A.	85	13	22	94	20	-
Ecoelectrica L.P. ¹	77	1	-	-	-	-
Kangra Coal (Proprietary), Ltd	75	(6)	-	81	1	1
Europe Maghreb Pipeline, Ltd.	62	55	52	50	43	39
Gasmar, S.A.	57	14	13	67	-	-
Gas Natural Mexico, S.A. de CV	55	8	-	51	5	-
Gas Natural, S.A. ESP	45	31	4	22	34	64
Ceg Río, S.A.	35	10	7	39	14	28
Altres societats	582	38	20	389	15	11
Subtotal	2.516	266	185	2.131	184	227
Accions preferents	110	3	3	750	7	7
Obligacions perpètuas subordinades	1.502	53	41	998	5	-
Altres instruments de patrimoni	1.612	56	44	1.748	12	7
Total	4.128	322	229	3.879	196	234

¹ S'incorporen el 2015 per l'efecte de l'ampliació de capital de GPG desemborsada per KIA que s'explica en aquesta nota.

L'import de dividends pagats a participacions no dominants en l'exercici 2015 ascendeix a 161 milions d'euros (228 milions d'euros en 2014).

La informació financera corresponent a les participacions no dominants més significatives és la següent (imports al 100%):

Societat	31 de desembre de 2015			31 de desembre de 2014		
	Actius totals	Passiu no corrent	Passiu corrent	Actius totals	Passiu no corrent	Passiu corrent
Metrogas, S.A.	2.190	(764)	(63)	2.331	(787)	(75)
Companhia Distribuidora de Gás do Rio de Janeiro, S.A.	703	(172)	(188)	878	(261)	(229)
Global Power Generation, S.A.	583	(1)	(2)	13	(587)	(2)
Gasco GLP, S.A.	409	(125)	(66)	415	(116)	(72)
Fuerza y Energía de Tuxpan	1.070	(161)	(16)	953	(138)	(21)
Electrificadora del Caribe, S.A. ESP	1.538	(480)	(454)	1.797	(636)	(541)
Empresa de Distribución Eléctrica Metro Oeste, S.A.	731	(152)	(258)	755	(196)	(244)
Ecoelectrica L.P.	389	(54)	(26)	397	(72)	(39)
Kangra Coal (Proprietary), Ltd	433	(114)	(6)	452	(107)	(10)
Europe Maghreb Pipeline, Ltd.	276	(1)	(4)	268	(31)	(12)
Gasmar, S.A.	163	(46)	(30)	159	(41)	(23)
Gas Natural Mexico, S.A. de CV	721	(241)	(55)	755	(153)	(206)
Gas Natural, S.A. ESP	379	(92)	(99)	349	(107)	(106)
Ceg Río, S.A.	253	(51)	(110)	317	(57)	(155)

En l'Annex I s'inclou el detall de societats participades per Gas Natural Fenosa indicant la seva activitat i percentatge de participació de control i patrimonial.

En l'anàlisi realitzada per determinar que Gas Natural Fenosa exerceix el control sobre les entitats consolidades no han sorgit supòsits que hagin requerit d'un judici complex per a la seva determinació, atès que Gas Natural Fenosa té dret a rendiments variables procedents de la seva implicació en la participada i té capacitat d'influir en aquests rendiments a través del seu poder a la participada, havent-se basat en la representació de Gas Natural Fenosa en el Consell d'Administració de la filial i la participació en les decisions significatives. D'altra banda, en termes generals, no hi ha restriccions significatives, com ara drets protectors, sobre la capacitat de Gas Natural Fenosa per accedir als actius o utilitzar-los, així com per liquidar els seus passius.

Nota 14. Ingressos diferits

El detall i els moviments produïts en aquest epígraf durant els exercicis 2015 i 2014 han estat els següents:

	Subvencions oficials	Ingressos per escomeses	Ingressos per desplaçament de xarxa amb càrrec a tercers	Altres	Total
L'01/01/14	169	532	103	115	919
Import rebut	13	46	7	1	67
Aplicacions a resultats	(16)	(17)	(11)	(1)	(45)
Desinversions ¹	–	–	–	(114)	(114)
Diferències de conversió	3	–	–	2	5
Traspassos i altres	(13)	6	–	7	–
EI 31/12/14	156	567	99	10	832
Import rebut	16	50	3	–	69
Aplicacions a resultats	(19)	(29)	(15)	(1)	(64)
Diferències de conversió	3	–	(1)	(2)	–
Traspassos i altres	12	–	4	–	16
EI 31/12/15	168	588	90	7	853

¹ Inclou principalment la desinversió per l'alienació de la societat Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones, SA (Nota 3.4.1 i 27).

Nota 15. Provisions

El detall de les provisions el 31 de desembre de 2015 i 2014 és:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Provisions per obligacions amb el personal	659	740
Altres provisions	829	820
Provisions no corrents	1.488	1.560
Provisions corrents	193	128
Total	1.681	1.688

Provisions per obligacions amb el personal

Tot seguit s'inclou un desglossament de les Provisions relatives a les obligacions amb el personal:

	2015			2014 ¹		
	Pensions i altres obligacions similars	Altres obligacions amb el personal	Total	Pensions i altres obligacions similars	Altres obligacions amb el personal	Total
L'1 de Gener	731	9	740	688	7	695
Dotacions amb càrrec a resultats	42	9	51	41	9	50
Pagaments en l'exercici	(60)	–	(60)	(56)	–	(56)
Diferències de conversió	(43)	–	(43)	(22)	–	(22)
Variacions reconegudes directament en patrimoni	(7)	–	(7)	10	–	10
Combinacions de negoci (<i>Nota 30</i>)	–	–	–	72	–	72
Traspassos i altres aplicacions	(13)	(9)	(22)	(2)	(7)	(9)
El 31 de Desembre	650	9	659	731	9	740

Pensions i altres obligacions similars

El desglossament de les provisions per pensions per país és el següent:

Desglossament per país	A 31/12/15	A 31/12/14	A 01/01/14
Espanya (1)	362	374	364
Colòmbia (2)	196	238	269
Brasil (3)	25	36	42
Xile (4)	48	67	–
Resta	19	16	13
Total	650	731	688

1) Plans de pensions i Altres prestacions posteriors a la relació laboral a Espanya

La major part dels compromisos postocupació de Gas Natural Fenosa a Espanya consisteixen en l'aportació de quantitats definides a plans de pensions del sistema d'ocupació. No obstant això, el 31 de desembre de 2015 i 31 de desembre de 2014, Gas Natural Fenosa tenia en vigor els compromisos de prestació definida següents per a determinats col·lectius:

- Pensions per a pensionistes jubilats, persones discapacitades, vídues i orfes pertanyents a determinats col·lectius.
- Compromisos de pagament de complements de pensions de prestació definida amb el personal passiu de l'antic grup Unión Fenosa jubilat amb anterioritat a novembre de 2002 i una part residual del personal actiu.
- Cobertura de jubilació i defunció a favor de determinats empleats.
- Subsidi de gas per a personal actiu i passiu.

- Energia elèctrica per al personal actiu i passiu.
- Compromís amb empleats jubilats anticipadament fins que arribin a l'edat de jubilació i plans de jubilació anticipada.
- Complementos salarials i cotitzacions a la seguretat social per a un col·lectiu de prejubilat fins al moment d'accés a la jubilació ordinària.
- Assistència sanitària i altres prestacions.

2) Plans de pensions i Altres prestacions posteriors a la relació laboral a Colòmbia

El 31 de desembre de 2015 i 2014 existeixen els compromisos següents per a determinats empleats de la societat colombiana Electricadora del Caribe, SA ESP:

- Compromisos per pensions causades per al personal passiu.
- Energia elèctrica per al personal actiu i passiu.
- Assistència sanitària i altres ajudes postjubilació.

3) Plans de pensions i Altres prestacions posteriors a la relació laboral al Brasil

El 31 de desembre de 2015 i el 31 de desembre de 2014, Gas Natural Fenosa té en vigor les prestacions següents per a determinats empleats al Brasil:

- Pla de prestacions definides posteriors a la relació laboral, amb cobertura per a la jubilació, defunció durant el treball i pensions per discapacitat i quantitats globals.
- Pla d'assistència sanitària posterior a la finalització de la relació laboral.
- Altres plans de prestacions definides posteriors a la relació laboral que garanteix pensions temporals, pensions de vida i quantitats globals segons els anys de servei.

4) Plans de pensions i Altres prestacions posteriors a la relació laboral a Xile

El 31 de desembre de 2015 i el 31 de desembre de 2014, com a conseqüència de l'adquisició del grup CGE (Nota 30), Gas Natural Fenosa té en vigor les prestacions següents per a determinats empleats a Xile:

- Indemnització per cessament de la relació laboral per a determinats empleats amb motiu de la seva jubilació, cessament, o defunció, calculada en funció de l'antiguitat del treballador a l'empresa.
- Complementos de pensió per als empleats contractats amb anterioritat a 1992 d'algunes de les empreses de distribució d'electricitat.
- Premis d'antiguitat que se satisfan en el moment de complir 5, 10, 15, 20, 25 i 30 anys de servei.

El detall de les provisions per a pensions i obligacions similars, desglossat per països, reconegudes en el Balanç de Situació Consolidat, així com el moviment del valor actual de les obligacions i del valor raonable dels actius del pla és el següent:

	2015				2014			
	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile
Valor actual de les obligacions								
L'1 de Gener	1.240	238	138	67	1.174	269	140	-
Cost del servei de l'exercici	6	-	-	4	5	-	-	-
Cost d'interessos	24	17	13	2	36	19	15	-
Variacions reconegudes en patrimoni	(19)	2	(11)	(1)	105	(2)	(10)	-
Beneficis pagats	(78)	(25)	(11)	(11)	(80)	(26)	(10)	(3)
Diferències de conversió	-	(36)	(33)	(1)	-	(22)	-	-
Combinacions de negoci (Nota 30)	-	-	-	-	-	-	-	72
Traspassos i altres	-	-	-	(12)	-	-	3	(2)
El 31 de Desembre	1.173	196	96	48	1.240	238	138	67
Valor raonable d'actius del pla								
L'1 de Gener	866	-	102	-	810	-	98	-
Rendiment esperat	16	-	10	-	24	-	12	-
Aportacions	1	-	6	-	2	-	6	-
Variacions reconegudes en patrimoni	(11)	-	(11)	-	91	-	(7)	-
Prestacions pagades	(61)	-	(11)	-	(61)	-	(10)	-
Diferències de conversió	-	-	(25)	-	-	-	-	-
Traspassos i altres	-	-	-	-	-	-	3	-
El 31 de Desembre	811	-	71	-	866	-	102	-
Provisions per a pensions i obligacions similars	362	196	25	48	374	238	36	67

Les quantitats reconegudes en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat per a tots els plans de prestació definida esmentats anteriorment són les següents:

	2015				2014			
	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile
Cost de servei de l'exercici	6	-	-	4	5	-	-	-
Cost per serveis passats	-	-	-	-	-	-	-	-
Cost d'interessos	24	17	13	2	36	19	15	-
Rendiment esperat dels actius del pla	(16)	-	(10)	-	(24)	-	(12)	-
Càrrec total en Compte de pèrdues i guanys	14	17	3	6	17	19	3	-

Les prestacions a pagar en els propers anys dels compromisos anteriors són les següents:

	2015				2014			
	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile
D'1 a 5 anys	8	–	–	13	13	–	–	20
De 5 a 10 anys	31	196	25	12	28	238	–	16
Més de 10 anys	323	–	–	23	333	–	36	31
Provisions per a pensions i obligacions similars	362	196	25	48	374	238	36	67

La durada mitjana ponderada de les obligacions per prestacions definides és la següent:

Anys	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile
Durada mitjana ponderada compromisos per pensions	11,49	7,41	8,90	10,50

El moviment en el passiu reconegut en el Balanç de Situació Consolidat és el següent:

	2015				2014			
	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile
L'1 de Gener	374	238	36	67	364	269	42	–
Dotació a pèrdues i guanys	14	17	3	6	17	19	3	–
Contribucions pagades	(18)	(25)	(6)	(11)	(21)	(26)	(6)	(3)
Variacions reconegudes en patrimoni	(8)	2	–	(1)	14	(2)	(3)	–
Traspassos	–	–	–	–	–	–	–	(2)
Diferències de conversió	–	(36)	(8)	(1)	–	(22)	–	1
Combinacions de negoci	–	–	–	–	–	–	–	71
Operacions interrompudes	–	–	–	(12)	–	–	–	–
El 31 de Desembre	362	196	25	48	374	238	36	67

L'import acumulat dels guanys i les pèrdues actuàries reconeguts directament en patrimoni és negatiu en 188 milions d'euros per a l'exercici 2015 (Espanya: 49 milions d'euros en negatiu, Colòmbia: 100 milions d'euros en negatiu, Brasil: 33 milions d'euros en negatiu, Xile: 5 milions d'euros en negatiu i Altres: 1 milió d'euros en negatiu). El 2014 l'import acumulat era negatiu en 195 milions d'euros per a l'exercici 2014 (Espanya: 57 milions d'euros en negatiu, Colòmbia: 98 milions d'euros en negatiu, Brasil: 33 milions d'euros en negatiu, Xile: 6 milions en negatiu i Altres: 1 milió d'euros en negatiu).

La variació reconeguda en el patrimoni es correspon amb les pèrdues i els guanys actuàries que es deuen, fonamentalment, a variacions en:

	2015				2014			
	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile
Hipòtesis financeres	6	(7)	(6)	–	33	1	(4)	–
Hipòtesis demogràfiques	–	–	–	–	–	–	–	–
Experiència	(13)	9	4	(1)	(20)	(3)	(3)	–
Limitació d'actius	(1)	–	2	–	1	–	4	–
El 31 de Desembre	(8)	2	–	(1)	14	(2)	(3)	–

Les categories principals dels actius del pla, expressades en percentatge sobre el valor raonable total dels actius són les següents:

% sobre total	2015				2014			
	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile
Títols	-	-	13	-	-	-	14	-
Bons	100	-	77	-	100	-	77	-
Immobles i altres actius	-	-	10	-	-	-	9	-

El rendiment real sobre actius del pla durant l'exercici 2015, corresponent a Espanya i el Brasil, ha estat de 26 milions d'euros (36 milions d'euros el 2014).

Les hipòtesis actuàries van ser les següents:

%	A 31/12/15				A 31/12/14			
	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile
Tipus de descompte ¹	0,2 a 2,6	8,7	13,3	1,7	0,4 a 2,5	8,0	11,7	1,7
Rendiment esperat actius pla ¹	0,2 a 2,6	-	13,3	-	0,4 a 2,5	-	11,7	-
Incrementos futurs en salari ¹	2,0	4,5	7,7	1,9	2,0	4,0	7,7	1,9
Incrementos futurs en pensió ¹	2,0	3,5	5,5	NA	2,0	3,0	5,5	N/A
Tipus d'inflació ¹	2,0	3,5	5,5	NA	2,0	3,0	5,5	N/A
Taula de mortalitat	PERMF 2000	RV08	AT-2000	RV-2009	PERMF 2000	RV08	AT-83	RV-2009
Esperança de vida								
Home								
Jubilat en l'exercici actual	22,5	18,45	20,45	19,58	22,4	18,5	18,1	19,6
Jubilat d'aquí a 20 anys	42,5	36,69	37,94	20,47	42,4	36,7	35,1	20,5
Dona								
Jubilat en l'exercici actual	27,0	22,18	23,02	29,07	26,9	22,2	21,5	29,1
Jubilat d'aquí a 20 anys	48,4	40,39	41,44	29,75	48,4	40,4	39,7	29,8

¹ Anual.

Aquestes hipòtesis són aplicables a tots els compromisos de manera homogènia amb independència de l'origen dels seus convenis col·lectius.

Els tipus d'interès per al descompte de les obligacions postocupació s'apliquen en funció dels terminis de cada compromís i la corba de referència es calcula a partir dels tipus observables de bons corporatius d'alta qualitat creditícia (AA), emesos a la zona euro.

L'import de les prestacions a pagar i les estimacions de les contribucions a realitzar per a l'exercici 2016, en milions d'euros són els següents:

	Prestacions				Contribucions			
	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile	Espanya	Colòmbia	Brasil	Xile
Postocupació	64	-	7	-	15	18	1	3
Postocupació mèdiques	-	-	-	-	3	3	2	-
Llarg termini	-	-	-	-	-	-	-	-
El 31 de Desembre	64	-	7	-	18	21	3	3

El quadre següent recull l'efecte d'una variació d'un 1% en el tipus d'inflació, d'un 1% en la taxa de descompte i d'un 1% en el cost de l'assistència sanitària sobre les provisions i els costos actuariais:

	Inflació +1%	Descompte +1%	Assistència sanitària +1%
Valor actual de les obligacions	111	(143)	14
Valor raonable d'actius del pla	-	(77)	-
Provisions per a pensions	111	(66)	14
Cost de servei de l'exercici	2	(2)	-
Cost d'interessos	6	10	3
Rendiment esperat dels actius del pla	-	(6)	-

Altres obligacions amb el personal

Gas Natural Fenosa té implantat un sistema de retribució variable plurianual la finalitat del qual és enfortir el compromís dels directius en la consecució d'objectius econòmics del grup directament relacionats amb els establerts en els Plans Estratègics vigents, aprovats pel Consell d'Administració i comunicats als mercats financers i el compliment dels quals, juntament amb la seva permanència en el grup, atorga el dret a la percepció d'una retribució variable en metàl·lic en el primer trimestre de l'exercici següent al de la seva finalització.

El 31 de desembre de 2015 s'inclou una provisió corresponent als programes de retribució 2013-2015, 2014-2016 i 2015-2018 per import de 18 milions d'euros (18 milions d'euros el 31 de desembre de 2014), dels quals 9 milions d'euros es troben classificats com a no corrents el 2015 (9 milions d'euros en 2014).

Altres provisions corrents i no corrents

El moviment de les provisions corrents i no corrents és el següent:

	Provisions no corrents			Provisions corrents	Total
	Per costos de tancament d'instal·lacions	Altres provisions	Total		
L'01/01/14	373	399	772	134	906
Dotacions/reversions amb càrrec a resultats					
Dotacions per actualització financera	12	7	19	–	19
Dotacions amb càrrec a altres resultats	–	29	29	41	70
Reversions	–	(14)	(14)	–	(14)
Dotacions/reversions amb càrrec a immobilitzat					
Pagaments	(2)	(17)	(19)	(52)	(71)
Combinacions de negoci (Nota 30)	–	17	17	–	17
Diferències de conversió	1	–	1	5	6
Traspassos i altres	–	(4)	(4)	–	(4)
EI 31/12/14	403	417	820	128	948
Dotacions/reversions amb càrrec a resultats					
Dotacions per actualització financera	10	4	14	–	14
Dotacions amb càrrec a altres resultats	–	34	34	103	137
Reversions	–	(22)	(22)	–	(22)
Dotacions/reversions amb càrrec a immobilitzat					
Pagaments	(2)	(37)	(39)	(43)	(82)
Combinacions de negoci (Nota 30)	2	5	7	–	7
Diferències de conversió	(3)	(8)	(11)	5	(6)
Traspassos i altres	–	8	8	–	8
EI 31/12/15	428	401	829	193	1.022

En l'epígraf de "Provisions per costos de tancament d'instal·lacions" s'inclouen les provisions per a fer front a obligacions derivades del desmantellament, la restauració i altres costos relacionats amb les instal·lacions, bàsicament de generació elèctrica.

En l'epígraf "Altres provisions" s'inclouen, les provisions constituïdes per fer front a obligacions derivades principalment de reclamacions fiscals (Nota 21), litigis i arbitratges, assegurances i altres responsabilitats. En la Nota 34 "Compromisos i passius contingents" s'inclou informació addicional sobre els passius contingents.

En l'epígraf "Provisions corrents" s'inclou, principalment, l'estimació d'emissions de CO₂ de l'exercici per import de 103 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (41 milions d'euros el 2014) (Nota 26).

El 31 de desembre de 2015 i 2014 no s'havia considerat necessari dotar cap provisió per contractes onerosos.

L'estimació de les dates de pagament d'aquestes obligacions provisionades en aquest epígraf és de 331 milions d'euros entre un i cinc anys, 102 milions d'euros entre cinc i deu anys i 396 milions d'euros a més de deu anys.

Nota 16. Deute financer

La composició del deute financer el 31 de desembre de 2015 i 2014 és la següent:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Emissions d'obligacions i altres valors negociables	10.632	11.478
Deute financer amb entitats de crèdit	4.802	6.125
Instruments financers derivats	165	57
Altres passius financers	54	80
Deute financer no corrent	15.653	17.740
Emissions d'obligacions i altres valors negociables	1.691	1.772
Deute financer amb entitats de crèdit	741	800
Instruments financers derivats	14	37
Altres passius financers	149	195
Deute financer corrent	2.595	2.804
Total	18.248	20.544

La classificació dels passius financers registrats a valor raonable el 31 de desembre de 2015 i el 31 de desembre de 2014, és la següent:

Passius financers	31 de desembre de 2015				31 de desembre de 2014			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Valor raonable amb canvis a resultats	-	-	-	-	-	-	-	-
Derivats de cobertura	-	179	-	179	-	94	-	94
Total	-	179	-	179	-	94	-	94

El valor comptable i el valor raonable del deute financer no corrent és el següent:

	Valor comptable		Valor raonable	
	A 31/12/15	A 31/12/14	A 31/12/15	A 31/12/14
Emissió d'obligacions i altres valors negociables	10.632	11.478	11.961	13.195
Deute Financer amb entitats de crèdit i altres passius financers	4.856	6.205	4.882	6.226

El valor raonable de les emissions d'obligacions cotitzades s'estima d'acord amb la seva cotització (Nivell 1). El valor raonable de deutes amb tipus d'interès fixos s'estima sobre la base dels fluxos de caixa descomptats sobre els terminis restants d'aquest deute. Els tipus de descompte es van determinar sobre els tipus de mercat disponibles el 31 de desembre de 2015 i el 31 de desembre de 2014 sobre deute financer amb característiques de venciment i crèdit similars. Aquestes valoracions es basen en la cotització d'instruments financers similars en un mercat actiu o en dades observables d'un mercat actiu (Nivell 2).

El moviment del deute financer ha estat el següent:

	2015	2014
L'1 de Gener	20.544	18.442
Combinacions de negoci (Nota 30)	165	2.116
Augment de deute financer	5.943	5.672
Disminució de deute financer	(8.043)	(5.777)
Diferències de conversió	(285)	85
Actius i passius mantinguts per a la venda (Nota 9)	(338)	–
Traspassos i altres	262	6
El 31 de Desembre	18.248	20.544

Les taules següents descriuen el deute financer per instrument el 31 de desembre de 2015 i el 31 de desembre de 2014 i el seu calendari de venciments, considerant l'impacte de la cobertura dels derivats.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021 i següents	Total
El 31 de desembre de 2015							
Emissió d'obligacions i altres valors negociables							
Fixa	1.296	1.405	1.567	1.235	1.660	4.588	11.751
Variable	390	29	26	58	–	69	572
Bancs institucionals i altres entitats financeres							
Fixa	167	234	190	177	177	255	1.200
Variable	53	68	79	53	50	88	391
Bancs comercials i altres passius financers							
Fixa	172	168	78	491	30	10	949
Variable	517	582	581	774	579	352	3.385
Total fixa	1.635	1.807	1.835	1.903	1.867	4.853	13.900
Total variable	960	679	686	885	629	509	4.348
Total	2.595	2.486	2.521	2.788	2.496	5.362	18.248

	2015	2016	2017	2018	2019	2020 i següents	Total
El 31 de desembre de 2014							
Emissió d'obligacions i altres valors negociables							
Fixa	1.091	1.031	1.436	1.567	1.238	6.103	12.466
Variable	681	–	34	–	69	–	784
Bancs institucionals i altres entitats financeres							
Fixa	139	231	228	189	179	432	1.398
Variable	57	55	69	90	50	137	458
Bancs comercials i altres passius financers							
Fixa	351	155	374	503	263	2	1.648
Variable	485	872	786	564	669	414	3.790
Total fixa	1.581	1.417	2.038	2.259	1.680	6.537	15.512
Total variable	1.223	927	889	654	788	551	5.032
Total	2.804	2.344	2.927	2.913	2.468	7.088	20.544

En cas de no considerar l'impacte dels derivats en el deute financer, el deute financer a tipus fix ascendiria a 11.104 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (12.813 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) i a tipus variable a 6.965 milions d'euros el 31 de desembre de 2015 (7.637 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Les taules següents descriuen el deute financer brut nominat per monedes el 31 de desembre de 2015 i el 31 de desembre de 2014 i el seu calendari de venciments, considerant l'impacte de la cobertura dels derivats:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021 i següents	Total
El 31 de desembre de 2015							
Deute denominat en euros	1.940	1.879	1.800	2.123	2.218	4.593	14.553
Deute denominat en moneda estrangera							
Dòlar nord-americà	229	86	20	486	1	6	828
Peso xilè	161	183	412	16	256	696	1.724
Peso mexicà	4	–	157	66	–	67	294
Real brasiler	104	107	84	–	–	–	295
Peso colombià	143	225	47	97	21	–	533
Peso argentí	10	6	1	–	–	–	17
Resta	4	–	–	–	–	–	4
Total	2.595	2.486	2.521	2.788	2.496	5.362	18.248

	2015	2016	2017	2018	2019	2020 i següents	Total
El 31 de desembre de 2014							
Deute denominat en euros	1.908	1.589	1.730	2.571	2.153	5.925	15.876
Deute denominat en moneda estrangera							
Dòlar nord-americà	246	78	342	21	179	9	875
Peso xinès	274	445	395	159	55	1.152	2.480
Peso mexicà	144	–	57	81	–	–	282
Real brasiler	49	105	128	16	–	–	298
Peso colombià	174	123	274	65	81	2	719
Peso argentí	9	4	1	–	–	–	14
Resta	–	–	–	–	–	–	–
Total	2.804	2.344	2.927	2.913	2.468	7.088	20.544

El deute financer en euros ha suportat en l'exercici 2015 un tipus d'interès efectiu mitjà de 3,81% (4,01% en l'exercici 2014) i el deute financer en moneda estrangera ha suportat un tipus d'interès efectiu mitjà en l'exercici 2015 del 7,91% (6,31% en l'exercici 2014), incloent-hi els instruments derivats assignats a cada transacció.

El 31 de desembre de 2015, Gas Natural Fenosa té línies de crèdit per una quantitat total 8.003 milions d'euros (8.014 milions d'euros el 31 de desembre de 2014), de les quals 7.558 milions d'euros no estan disposades (7.379 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Hi ha deutes financers amb entitats de crèdit per import de 1.505 milions d'euros (2.241 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) que es troben subjectes al compliment de determinades ràtios financeres.

A la data de formulació d'aquests Comptes Anuals Consolidats, Gas Natural Fenosa no es troba en situació d'incompliment de les seves obligacions financeres o de qualsevol tipus d'obligació que pogués donar lloc a una situació de venciment anticipat dels seus compromisos financers.

D'altra banda, determinats projectes d'inversió han estat finançats amb estructures específiques (finançament de projecte) que inclouen la pignoració de les accions d'aquests projectes. El saldo viu d'aquest tipus de finançament el 31 de desembre de 2015 ascendeix a 19 milions d'euros (26 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Tot seguit es descriuen els instruments de finançament més rellevants:

Emissió d'obligacions i altres valors negociables

En l'exercici 2015 i en l'exercici 2014 l'evolució de les emissions dels valors representatius de deute ha estat el següent:

	L'01/01/2015	Emissions	Recompres o reemborsaments	Combinacions de negoci	Ajustaments per tipus de canvi i altres	El 31/12/2015
Emesos en un estat membre de la Unió Europea que han requerit el registre d'un fullet informatiu	11.246	2.859	(3.263)	–	15	10.857
Emesos en un estat membre de la Unió Europea que no han requerit el registre d'un fullet informatiu	–	–	–	–	–	–
Emesos fora d'un estat membre de la Unió Europea	2.004	194	(583)	–	(149)	1.466
Total	13.250	3.053	(3.846)	–	(134)	12.323

	L'01/01/2014	Emissions	Recompres o reemborsaments	Combinacions de negoci	Ajustaments per tipus de canvi i altres	El 31/12/2014
Emesos en un estat membre de la Unió Europea que han requerit el registre d'un fullet informatiu	12.156	2.822	(3.714)	–	(18)	11.246
Emesos en un estat membre de la Unió Europea que no han requerit el registre d'un fullet informatiu	–	–	–	–	–	–
Emesos fora d'un estat membre de la Unió Europea	735	41	(41)	1.260	9	2.004
Total	12.891	2.863	(3.755)	1.260	(9)	13.250

Programa ECP

El 23 de març de 2010 Gas Natural Fenosa va formalitzar la signatura d'un programa Euro Commercial Paper (ECP) per un import de 1.000 milions d'euros, l'emissor del qual era la societat dependent Gas Natural Fenosa Finance BV (abans Unión Fenosa Finance BV). Durant l'exercici 2015 es van continuar efectuant emissions sota aquest programa, emissions per un import total de 2.359 milions d'euros (2.122 milions d'euros durant l'exercici 2014). El 31 de desembre de 2015 la quantitat disposada d'aquest programa era de 300 milions d'euros (554 milions d'euros a desembre de 2014), dels quals estaven disponibles 700 milions d'euros (446 milions d'euros a desembre de 2014).

Programa EMTN

Gas Natural Fenosa manté, a través de les societats dependents Gas Natural Capital Markets, SA i Gas Natural Fenosa Finance BV (abans Unión Fenosa Finance BV), un programa d'European Medium Term Notes (EMTN) a termini mitjà. Aquest programa es va establir el 1999 i permetia emetre fins a un principal total de 2.000 milions d'euros. Després de diverses ampliacions, l'última de les quals va ser el novembre de 2013, el límit del Programa és de 14.000 milions d'euros (14.000 milions d'euros el 31 de desembre de 2014). El 31 de desembre de 2015 s'havia disposat un principal total de 10.605 milions d'euros (10.755 milions d'euros el 31 de desembre de 2014). L'import pendent d'utilització és 3.395 milions d'euros. El detall del saldo nominal emès és el següent:

Emissió	Nominal	Venciment	Cupó (%)
Juliol 2009	500	2019	6,375
Novembre 2009	1.000	2016	4,375
Novembre 2009	750	2021	5,125
Gener 2010	850	2020	4,500
Gener 2010	700	2018	4,125
Febrer 2011	600	2017	5,625
Maig 2011	500	2019	5,375
Febrer 2012	750	2018	5,000
Setembre 2012	800	2020	6,000
Octubre 2012	500	2017	4,125
Gener 2013	600	2023	3,875
Gener 2013 ¹	204	2019	2,125
Abril 2013	750	2022	3,875
Abril 2013	300	2017	2,310
Juliol 2013 ²	101	2023	3,974
Octubre 2013	500	2021	3,500
Març 2014	500	2024	2,875
Maig 2014	200	2023	2,625
Gener 2015	500	2025	1,375
Total	10.605		

¹ El valor nominal és de 250 milions de francs suïssos.

² El valor nominal és de 800 milions de corones noruegues.

Participacions Preferents

El maig de 2003, la societat dependent Unió Fenosa Financial Services USA, LLC, va emetre per un import nominal de 609 milions d'euros participacions preferents amb les característiques següents:

- > Dividend: variable i no acumulatiu; fins al 20 de maig de 2013 serà l'Euribor a tres mesos més un diferencial de 0,25% amb un màxim del 7% i un mínim de 4,25%; a partir d'aquesta data, serà l'Euribor a tres mesos més un diferencial del 4%.
- > Termini: perpètuas, amb opció per a l'emissor d'amortitzar de manera anticipada totalment o parcialment les participacions a partir del 20 de maig de 2013. En cas d'amortització s'ha d'efectuar pel seu valor nominal.
- > Retribució: el pagament del dividend ha de ser preferent i no acumulatiu i està condicionat a l'obtenció de beneficis consolidats o al pagament de dividend a les accions ordinàries.
- > Drets polítics: no en tenen.

Amb data 16 d'abril de 2013 el Consell d'Administració de Gas Natural Fenosa va aprovar la realització d'una oferta de compra d'aquestes participacions preferents. Es va oferir la compra en efectiu d'aquestes participacions al 93% del seu valor nominal i, el 16 de maig de 2013, un cop finalitzat el termini d'acceptació, l'import nominal agregat respecte del qual es van cursar les acceptacions corresponents va ser de 539 milions d'euros, un 88,56% de l'import nominal total de l'emissió, i la resta queden en circulació.

Obligacions Negociables i Certificats Borsaris

La societat dependent Empresa de Distribución Eléctrica Metro-Oeste, SA, situada al Panamà, va formalitzar durant el mes de Maig de 2010 un programa d'emissió de Valors Comercials Negociables de fins a 50 milions de dòlars nord-americans (46 milions d'euros). L'import disposat el 31 de desembre de 2015 era de 46 milions d'euros amb venciment el 2016, emesos durant l'exercici 2015 (41 milions d'euros a desembre de 2014).

Per la seva banda, en data 3 de maig de 2011 Gas Natural Fenosa, a través de la seva societat dependent Gas Natural México SA de CV, va registrar un Programa de Certificats Borsaris a la Borsa Mexicana de Valors per import de 10.000 milions de pesos mexicans (530 milions d'euros) amb la garantia de Gas Natural SDG, SA. A l'empara d'aquest Programa, el 20 de maig de 2011 es va tancar una emissió de deute a terminis de quatre i set anys, per un import agregat de 4.000 milions de pesos mexicans (212 milions d'euros) i el 14 de juliol de 2015 s'ha tancat una emissió de deute a terminis de tres i deu anys, per un import agregat de 2.800 milions de pesos mexicans (148 milions d'euros). L'import disposat el 31 de desembre de 2015 és de 225 milions d'euros (222 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) corresponent als trams de tres, set i deu anys descrits anteriorment (1.460 milions de pesos mexicans). El saldo disponible el 31 de desembre de 2015 sota aquest programa és de 5.740 milions de pesos mexicans (305 milions d'euros).

Durant l'exercici 2012, la societat dependent Gas Natural SA ESP, situada a Colòmbia, va signar un programa de Bons Ordinaris per 500.000 milions de pesos colombians (146 milions d'euros) en el mercat de capitals local; en el mes d'Octubre de 2012 va col·locar sota aquest programa dues emissions per import de 100.000 milions de pesos colombians (30 milions d'euros) i 200.000 milions de pesos colombians (58 milions d'euros) amb venciment 5 i 7 anys respectivament. El saldo disponible el 31 de desembre de 2015 sota aquest programa és de 200.000 milions de pesos colombians (58 milions d'euros).

Després de l'adquisició del grup CGE es va incorporar deute en mercat de capitals emès sota un programa d'emissió a Xile. El 31 de desembre de 2015, el saldo disposat és de 562.183 de pesos xilens (730 milions d'euros) i queden disponible 1.025.947 milions de pesos xilens (1.332 milions d'euros).

Deute financer amb entitats de crèdit

Deute amb entitats de crèdit a Europa (bancs comercials/institucionals)

El 31 de desembre de 2015, el deute financer amb entitats de crèdit inclou préstecs bancaris per un import de 1.662 milions d'euros (2.550 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) i línies de crèdit disposades per 237 milions d'euros (217 milions d'euros el 31 de desembre de 2014). Amb data 16 de febrer de 2015 es va amortitzar anticipadament un tram del préstec Club Deal signat el 2013 per import de 750 milions d'euros i es va refinançar un tram de línia de crèdit del préstec esmentat per import de 1.500 milions d'euros a una altra línia de crèdit nova de 1.750 milions d'euros (no disposada el 31 de desembre de 2015). A més, es mantenen deutes contrets amb l'Institut de Crèdit Oficial (ICO) per un import total de 192 milions d'euros formalitzats mitjançant préstecs amb venciment màxim 2018 (249 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Així mateix, el Banc Europeu d'Inversions (BEI) manté atorgat finançament a Gas Natural Fenosa per un import de 1.358 milions d'euros (1.538 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Addicionalment, a l'octubre de 2015, el Banc Europeu d'Inversions (BEI) ha aprovat un préstec per import de fins a 900 milions d'euros, del qual un primer tram, per import de 600 milions d'euros, s'ha formalitzat al desembre i es troba no disposat. Aquest préstec té com a destinació el finançament parcial de les inversions de distribució de gas a Espanya per als exercicis 2015-2018.

Deute amb entitats de crèdit a l'Amèrica Llatina (bancs comercials/institucionals)

El 31 de desembre de 2015, el deute a l'Amèrica Llatina va ascendir a 2.069 milions d'euros (2.444 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) amb diverses entitats financeres. El desglossament geogràfic d'aquests deutes és el següent:

País	2015	2014
Xile	1.002	1.223
Colòmbia	445	559
Brasil	295	298
Panamà	222	268
Mèxic	80	71
Altres	25	25
	2.069	2.444

Del total del deute amb entitat de crèdit de l'Amèrica Llatina el 31 de desembre de 2015, el 99% del deute correspon a finançament amb bancs comercials i el restant 1% a deute amb bancs institucionals.

Deutes amb entitats de crèdit a altres països (bancs comercials/institucionals)

El 31 de desembre de 2015, el deute amb entitats de crèdit d'altres països ascendeix a 25 milions d'euros (21 milions d'euros el 31 de desembre de 2014) i pertanyen bàsicament a les àrees geogràfiques de Moldàvia i Kenya.

Altres passius financers

En l'epígraf "Altres passius financers" s'inclou el 31 de desembre de 2015 bàsicament el contracte d'arrendament financer amb entitats de crèdit corresponent a les illes de potència de la central de cycle combinat de Sagunt, amb una vigència de 10 anys, signat a l'exercici 2007. El 31 de desembre 2014 també s'inclou el contracte d'arrendament financer amb entitats de crèdit corresponent a les illes de potència de la central de cycle combinat de Palos de la Frontera signat en l'exercici 2005 i amb una vigència de 10 anys (Nota 6).

El detall dels pagaments mínims pels contractes d'arrendament financer són els següents:

	A 31/12/15			A 31/12/14		
	Valor nominal	Descompte	Valor actual	Valor nominal	Descompte	Valor actual
Menys d'1 any	37	(3)	34	82	(5)	77
Entre 1 i 5 anys	51	(2)	49	88	(8)	80
Total	88	(5)	83	170	(13)	157

Nota 17. Gestió del risc i Instruments financers derivats

La gestió del risc

Gas Natural Fenosa compta amb una sèrie de normes, procediments i sistemes orientats a la identificació, mesurament i gestió de les diferents categories de risc que defineixen els principis bàsics d'actuació següents:

- > Garantir que els riscos més rellevants siguin correctament identificats, avaluats i gestionats.
- > Segregació en l'àmbit operatiu de les funcions de gestió del risc.
- > Assegurar que el nivell d'exposició al risc assumit per Gas Natural Fenosa en el desenvolupament dels seus negocis sigui congruent amb el perfil global de risc objectiu.
- > Assegurar una adequada determinació i revisió del perfil de risc per part del Comitè de Riscos, proposant límits globals per categoria de risc, i la seva assignació entre les Unitats de Negoci.

Risc de tipus d'interès

Les variacions dels tipus d'interès modifiquen el valor raonable d'aquells actius i passius financers que meriten un tipus d'interès fix, així com els fluxos d'efectiu dels actius i passius financers indexats a un tipus d'interès variable, per la qual cosa afecten tant el patrimoni com el resultat respectivament.

L'objectiu de la gestió del risc de tipus d'interès és mantenir un equilibri entre el deute variable i fix que permeti reduir els costos del deute financer dins dels paràmetres de risc establerts.

Gas Natural Fenosa utilitza permutes financeres per a gestionar la seva exposició a fluctuacions en els tipus d'interès canviant deute a interès variable per deute a tipus fix.

L'estructura de deute el 31 de desembre de 2015 i 2014 (Nota 16), un cop considerades les cobertures a través dels derivats contractats, és la següent:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Tipus d'interès fix	13.900	15.512
Tipus d'interès variable	4.348	5.032
Total	18.248	20.544

La taxa d'interès variable està subjecta principalment a les oscil·lacions de l'Euribor, el Libor i els tipus referenciats de Mèxic, Brasil, Colòmbia, Argentina i Xile.

La sensibilitat del resultat i del patrimoni (Ajustaments per canvis de valor) a la variació dels tipus d'interès és la següent:

	Increment/descens en el tipus d'interès (punts bàsics)	Efecte en el resultat abans d'impostos	Efecte en el patrimoni abans d'impostos
2015	+50	(22)	27
	-50	22	(27)
2014	+50	(25)	43
	-50	25	(43)

Risc de tipus de canvi

Les variacions de tipus de canvi poden afectar el valor raonable de:

- > Contravalor dels fluxos d'efectiu associats a compravenda de gas i altres matèries primeres denominats en moneda diferent a la moneda local o funcional.
- > Deute denominat en monedes diferents a la moneda local o funcional.
- > Operacions i inversions en monedes diferents de l'euro, pel que fa al contravalor del patrimoni net aportat i resultats.

Per mitigar aquests riscos Gas Natural Fenosa finança, tant com sigui possible, les seves inversions en la moneda local. Així mateix, s'intenten fer coincidir, sempre que sigui possible, els costos i ingressos indexats en un mateixa divisa, així com els imports i el venciment d'actius i passius que es deriven de les operacions denominades en divises diferents de l'euro.

Per a les posicions obertes els riscos en monedes que no siguin la moneda funcional són gestionats, si es considerés necessari, mitjançant la contractació de permutes financeres i assegurances de canvi dins dels límits aprovats d'instruments de cobertura.

La divisa diferent de l'euro en què més opera Gas Natural Fenosa és el dòlar nord-americà. La sensibilitat del resultat i del patrimoni (Ajustaments per canvis de valor) de Gas Natural Fenosa a una variació del 5% (increment i decrement) del tipus de canvi del dòlar davant de l'euro és la següent:

	%	Efecte en el resultat abans d'impostos	Efecte en el patrimoni abans d'impostos
2015	+5	-	24
	-5	-	(23)
2014	+5	-	22
	-5	-	(19)

Així mateix, els actius nets de societats estrangeres la moneda funcional de les quals és diferent de l'euro estan subjectes al risc de fluctuació del tipus de canvi en la conversió dels estats financers de les societats en el procés de consolidació. L'exposició a països amb risc en què hi ha més d'un tipus de canvi no és significativa. El patrimoni net el 31 de desembre de 2015 de Gas Natural Fenosa en la moneda peso argentí és de 39 milions d'euros cosa que representa per a una sensibilitat del 5% un efecte en el patrimoni abans d'impostos de 2 milions d'euros.

Risc de preu de *commodities*

Una part important de les despeses d'explotació de Gas Natural Fenosa està vinculada a la compra de gas per al subministrament d'aquesta a clients o per a la generació d'energia elèctrica a les centrals de cycle combinat. Per tant, Gas Natural Fenosa es troba exposat al risc de variació del preu de gas, la determinació del qual està subjecta bàsicament als preus del cru i els seus derivats. Addicionalment, en el negoci de generació d'electricitat, Gas Natural Fenosa es troba exposat al risc de variació dels drets d'emissió de CO₂ i del preu de venda d'electricitat.

L'exposició a aquests riscos es gestiona i mitiga a través del seguiment de la posició respecte a aquests *commodities*, tractant d'equilibrar les obligacions de compra i subministrament i la diversificació i gestió dels contractes de subministrament. Quan no és possible aconseguir una cobertura natural es gestiona la posició, dins de paràmetres de risc raonables, contractant ocasionalment derivats per a reduir l'exposició al risc de preu, designant-se generalment com a instruments de cobertura.

En les operacions de trading d'electricitat i de drets d'emissió de CO₂ realitzades per Gas Natural Fenosa, el risc és poc significatiu a causa del volum reduït d'aquestes operacions i dels límits establerts, tant en import com en venciment temporal.

La sensibilitat del resultat i del patrimoni (Ajustaments per canvis de valor) a la variació del valor raonable dels derivats contractats per a cobrir el preu de commodities és la següent:

	Increment/descens en el preu de compra de gas (%)	Efecte en el resultat abans d'impostos	Efecte en el patrimoni abans d'impostos
2015	+10	-	67
	-10	-	(67)
2014	+10	-	18
	-10	-	(18)

	Increment/descens en el preu de venda electricitat (%)	Efecte en el resultat abans d'impostos	Efecte en el patrimoni abans d'impostos
2015	+10%	1	1
	-10%	(1)	(1)
2014	+10%	(17)	16
	-10%	17	(16)

Així mateix, i pel que fa a l'exposició a preus baixos de matèries primeres, Gas Natural Fenosa no manté inversions rellevants en negocis d'upstream o producció de matèries primeres, de manera que la variació dels preus de les matèries primeres no té un impacte significatiu sobre la valoració dels actius.

La sensibilitat dels diferents segments als preus del petroli, gas, carbó i electricitat és la següent:

- > Distribució de gas i electricitat. És una activitat regulada els ingressos i marges de la qual estan vinculats als serveis prestats gestionant infraestructures de distribució, amb independència dels preus de les commodities distribuïdes. En tot cas, un descens del preu del gas podria incrementar el seu consum, impactant favorablement en aquesta retribució, de manera que es contribueix a l'estabilitat dels resultats de Gas Natural Fenosa.
- > Gas i electricitat. Els marges de les activitats de comercialització de gas i electricitat estan directament afectats pels preus de les matèries primeres. En aquest sentit, Gas Natural Fenosa té una política de riscos que determina, entre d'altres, el rang de tolerància de la companyia, definit mitjançant els límits de risc en vigor. Entre les mesures emprades per a mantenir el risc dins dels límits establerts, destaca una política de gestió activa de proveïments, balanç entre les fórmules d'adquisició i venda i cobertura puntual d'operacions, per tal de maximitzar el binomi risc-benefici.

Risc de crèdit

El risc de crèdit derivat de la fallida d'una contrapart està controlat a través de polítiques que assegurin que les vendes a l'engròs de productes es facin a clients amb un historial de crèdit adequat, respecte dels quals s'estableixen les anàlisis de solvència corresponents i d'acord als quals s'assignen els límits de crèdit corresponents.

Per això s'han dissenyat diversos models de mesurament de la qualitat creditícia. A partir d'aquests models es pot mesurar la probabilitat d'impagament d'un client, i es pot controlar la pèrdua esperada de la cartera comercial.

Els principals tipus de garanties que es negocien són avals, fiances i dipòsits. El 31 de desembre de 2015, Gas Natural Fenosa havia rebut garanties per 51 milions d'euros per a cobrir el risc de clients industrials de gran consum (46 milions d'euros el 31 de desembre de 2014). Durant l'exercici 2015, s'han executat avals per un import d'1 milió d'euros (1 milió d'euros el 31 de desembre de 2014).

Així mateix, els imports de deutes comercials es reflecteixen en el Balanç de Situació Consolidat nets de provisions d'insolvències (Nota 11), estimades per Gas Natural Fenosa en funció de l'antiguitat del deute i l'experiència d'exercicis anteriors d'acord amb la prèvia segregació de carteres de clients i de l'entorn econòmic actual.

El 31 de desembre de 2015 i 2014, Gas Natural Fenosa no tenia concentracions significatives de risc de crèdit.

Per a mitigar el risc de crèdit derivat de posicions financeres, la contractació de derivats i la col·locació d'excedents de tresoreria es realitza en bancs i institucions financeres d'alta solvència d'acord amb la qualificació creditícia de Moody's i S&P.

Igualment, la gran majoria dels comptes per cobrar no aprovisionats tenen una elevada qualitat creditícia d'acord amb les valoracions de Gas Natural Fenosa, basades en l'anàlisi de solvència i dels hàbits de pagament de cada client.

L'anàlisi d'antiguitat dels actius financers en mora però no considerats deteriorats el 31 de desembre de 2015 i 2014 és la següent:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Menys de 90 dies	450	467
90 - 180 dies	142	120
Més de 180 dies	7	7
Total	599	594

Els actius financers deteriorats estan desglossats en la Nota 11.

Risc de liquiditat

Gas Natural Fenosa manté unes polítiques de liquiditat que assegurin el compliment dels compromisos de pagament adquirits, diversificant la cobertura de les necessitats de finançament i els venciments del deute. Una gestió prudent del risc de liquiditat incorpora el manteniment de suficient efectiu i actius realitzables i la disponibilitat de fons d'import adequat per a cobrir les obligacions de crèdit.

El 31 de desembre del 2015 les disponibilitats de liquiditat són les següents:

Font de liquiditat	Disponibilitat 2015
Línies de crèdit disponibles (Nota 16)	7.558
Préstecs no disposats	653
Efectiu i altres mitjans líquids equivalents (Nota 12)	2.390
Total	10.601

Adicionalment, es disposa de capacitat per a emetre deute en mercat de capitals no utilitzat per import de 5.790 milions d'euros detallat anteriorment (Nota 16).

El detall dels venciments dels passius financers existents el 31 de desembre de 2015 i 2014 és el següent:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021 i següents	Total
El 31 de desembre de 2015							
Creditors comercials i altres comptes a pagar	(4.008)	–	–	–	–	–	(4.008)
Préstecs i altres deutes financers	(3.165)	(3.247)	(3.220)	(3.420)	(3.017)	(6.210)	(22.279)
Derivats financers	(1)	(16)	(1)	73	–	(15)	40
Altres passius	(65)	(60)	(59)	(125)	(51)	(366)	(726)
Total¹	(7.239)	(3.323)	(3.280)	(3.472)	(3.068)	(6.591)	(26.973)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020 i següents	Total
El 31 de desembre de 2014							
Creditors comercials i altres comptes a pagar	(4.641)	–	–	–	–	–	(4.641)
Préstecs i altres deutes financers	(3.131)	(2.962)	(3.494)	(3.411)	(2.876)	(7.975)	(23.849)
Derivats financers	(90)	(47)	(40)	(34)	130	18	(63)
Altres passius	(60)	(126)	(54)	(50)	(47)	(368)	(705)
Total¹	(7.922)	(3.135)	(3.588)	(3.495)	(2.793)	(8.325)	(29.258)

¹ Els imports inclosos són els fluxos de caixa contractuals sense descomptar, motiu pel qual difereixen dels imports inclosos en el Balanç de Situació Consolidat i en la Nota 16.

Gestió del capital

L'objectiu principal de la gestió del capital de Gas Natural Fenosa és assegurar una estructura financera que optimitzi el cost de capital mantenint una posició financera sòlida, per compatibilitzar la creació de valor per a l'accionista amb l'accés als mercats financers a un cost competitiu per a cobrir les necessitats de finançament.

Gas Natural Fenosa considera com a indicadors dels objectius fixats per a la gestió del capital mantenir un nivell de palanquejament aproximat del 50% a llarg termini.

La classificació creditícia del deute de Gas Natural Fenosa a llarg termini és la següent:

	2015	2014
Moody's	Baa2	Baa2
Standard & Poor's	BBB	BBB
Fitch	BBB+	BBB+

La ràtio de palanquejament és la següent:

	2015	2014
Deute financer net	15.648	16.942
Deute financer no corrent (Nota 16)	15.653	17.740
Deute financer corrent (Nota 16)	2.595	2.804
Efectiu i altres mitjans equivalents (Nota 12)	(2.390)	(3.572)
Derivats (Nota 17)	(210)	(30)
Patrimoni net	18.518	18.020
Dels accionistes de la societat dominant (Nota 13)	14.367	14.141
De participacions no dominants (Nota 13)	4.151	3.879
Palanquejament (Deute financer net/(Deute financer net + Patrimoni net)) (%)	45,8	48,5

Instruments financers derivats

El detall dels instruments financers derivats per categories i venciments és el següent:

	A 31/12/15		A 31/12/14	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Instruments financers derivats de cobertura	208	167	30	60
Cobertura fluxos d'efectiu				
Tipus d'interès	25	41	4	50
Preu de <i>commodities</i>	-	2	-	3
Cobertura valor raonable				
Tipus d'interès i tipus de canvi	183	124	26	7
Altres instruments financers	-	-	-	-
Instruments financers derivats no corrents	208	167	30	60
Instruments financers derivats de cobertura	5	190	22	54
Cobertura fluxos d'efectiu				
Tipus d'interès	-	1	-	3
Tipus de canvi	1	1	8	-
Preu de <i>commodities</i>	1	174	14	15
Cobertura valor raonable				
Tipus d'interès i tipus de canvi	-	-	-	1
Tipus de canvi	3	14	-	35
Altres Instruments financers	2	10	2	27
Preu de <i>commodities</i>	2	9	2	27
Tipus de canvi	-	1	-	-
Instruments financers derivats corrents	7	200	24	81
Total	215	367	54	141

El valor raonable dels derivats es determina d'acord amb variables observables en un mercat actiu (Nivell 2).

S'inclouen en l'epígraf "Altres instruments financers" els derivats no designats comptablement de cobertura.

L'impacte en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat dels instruments financers derivats és el següent:

	2015		2014	
	Resultat explotació	Resultat financer	Resultat explotació	Resultat financer
Cobertura fluxos d'efectiu	61	(15)	14	(12)
Cobertura valor raonable	(18)	(36)	(7)	(12)
Altres instruments financers	(2)	15	5	(28)
Total	41	(36)	12	(52)

El detall dels instruments financers derivats el 31 de desembre de 2015 i 2014, el seu valor raonable i el desglossament per venciments dels valors nacionals és el següent:

	Valor Raonable	31/12/15 Valor Nocial						Total
		2016	2017	2018	2019	2020	Posteriors	
Cobertura de tipus d'interès								
Cobertura de fluxos d'efectiu								
Permutes financeres (EUR)	(13)	255	684	-	-	-	-	939
Permutes financeres (USD)	(5)	3	216	251	-	-	-	470
Permutes financeres (MXN)	-	-	53	-	-	-	-	53
Permutes financeres (CHF)	24	-	-	-	204	-	-	204
Permutes financeres (NOK)	(24)	-	-	-	-	-	101	101
Permutes financeres (COP)	1	23	120	-	-	-	-	143
Cobertura de tipus de canvi								
Cobertura de fluxos d'efectiu								
Assegurança de canvi (USD)	-	482	-	-	-	-	-	482
Assegurança de canvi (GBP)	-	1	-	-	-	-	-	1
Cobertura de valor raonable								
Permutes financeres (CLP)	60	-	-	-	722	-	160	882
Permutes financeres (MXN)	(1)	-	-	222	-	-	-	222
Assegurances de canvi (BRL)	-	13	-	-	-	-	-	13
Assegurances de canvi (USD)	(11)	833	-	-	-	-	-	833
Assegurances de canvi (DHN)	-	6	-	-	-	-	-	6
Cobertura de commodities								
Cobertura de fluxos d'efectiu								
Derivats preus de <i>commodities</i> (EUR)	(20)	219	40	-	-	-	-	259
Derivats preus de <i>commodities</i> (USD)	(155)	215	228	120	123	-	-	686
Altres								
Derivats preus de <i>commodities</i> (EUR)	(7)	103	27	-	-	-	-	130
Derivats tipus de canvi (USD)	(1)	1	-	-	-	-	-	1
Total	(152)	2.154	1.368	593	1.049	-	261	5.425

	Valor Raonable	31/12/14 Valor Nocial					Posteriors	Total
		2015	2016	2017	2018	2019		
Cobertura de tipus d'interès								
Cobertura de fluxos d'efectiu								
Permutes financeres (EUR)	(18)	555	705	434	-	-	-	1.694
Permutes financeres (USD)	(5)	205	3	194	-	-	-	402
Permutes financeres (MXN)	(1)	75	-	-	-	-	-	75
Permutes financeres (CHF)	(5)	-	-	-	-	204	-	204
Permutes financeres (NOK)	(16)	-	-	-	-	-	101	101
Permutes financeres (COP)	(3)	28	28	143	-	-	-	199
Permutes financeres (CLP)	(1)	6	4	4	4	4	2	24
Cobertura de tipus de canvi								
Cobertura de fluxos d'efectiu								
Assegurança de canvi (USD)	8	427	-	-	-	-	-	427
Cobertura de valor raonable								
Permutes financeres (CLP)	19	-	-	-	-	722	160	882
Permutes financeres (MXN)	(1)	80	-	-	-	-	-	80
Assegurances de canvi (BRL)	-	25	-	-	-	-	-	25
Assegurances de canvi (USD)	(35)	818	-	-	-	-	-	818
Assegurances de canvi (DHN)	-	7	-	-	-	-	-	7
Cobertura de <i>commodities</i>								
Cobertura de fluxos d'efectiu								
Derivats preus de <i>commodities</i> (EUR)	(18)	231	41	-	-	-	-	272
Derivats preus de <i>commodities</i> (USD)	14	32	-	-	-	-	-	32
Altres								
Derivats preus de <i>commodities</i> (EUR)	(25)	247	21	-	-	-	-	268
Derivats preus de <i>commodities</i> (USD)	-	1	-	-	-	-	-	1
Total	(87)	2.737	802	775	4	930	263	5.511

Nota 18. Altres passius no corrents

La composició d'aquest epígraf el 31 de desembre de 2015 i 2014 es mostra a continuació:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Deute per contractes d'arrendament financer (1)	582	571
Fiances i dipòsits (2)	215	248
Instruments financers derivats (Nota 17)	2	3
Altres passius (3)	145	133
Total	944	955

No hi ha diferències significatives entre els valors comptables i els valors raonables en els conceptes inclosos en aquest epígraf "Altres passius no corrents".

(1) Deute per contractes d'arrendament financer

Els principals passius reconeguts el 31 de desembre en aquest epígraf per arrendaments financers són els següents:

- > En 2003, Gas Natural Fenosa va adquirir dos vaixells de transport de gas amb una capacitat de 276.000 m³ a través de contractes de time-charter amb una durada de 20 anys, amb venciment el 2023.
- > El 2007 i 2009 s'adquireixen conjuntament amb Repsol dos vaixells de transport de gas de 138.000 m³ a través de contractes de time-charter amb una durada de 25 anys cada un d'ells, ampliable per períodes consecutius de 5 anys. En 2014 Gas Natural Fenosa i Shell van signar un acord, emmarcat dins de l'operació de venda del negoci de gas natural liquat del grup Repsol, segons el qual es va adjudicar l'ús en exclusiva de cada un dels dos vaixells, de manera que Gas Natural Fenosa es queda el vaixell adquirit el 2009 amb venciment en 2029, ampliable per períodes consecutius de 5 anys.
- > Al març de 2014, Gas Natural Fenosa va adquirir un vaixell de transport de gas natural liquat amb una capacitat de 173.000 m³ en règim d'arrendament financer amb una durada de 18 anys i venciment en 2032.

El detall dels pagaments mínims per aquests contractes d'arrendament financer és el següent:

	A 31/12/15			A 31/12/14		
	Valor nominal	Descompte	Valor actual	Valor nominal	Descompte	Valor actual
Menys d'1 any	68	(4)	64	64	(4)	60
Entre 1 i 5 anys	271	(51)	220	255	(49)	206
Més de 5 anys	640	(278)	362	663	(298)	365
Total	979	(333)	646	982	(351)	631

El Deute per contractes d'arrendament financer ha suportat el 31 de desembre de 2015 un tipus d'interès efectiu mitjà del 6,5% (6,5% el 31 de desembre de 2014).

(2) Fiances i dipòsits

En l'apartat "Fiances i dipòsits" s'inclouen fonamentalment els imports rebuts dels clients en el moment de la contractació com a garantia del subministrament d'electricitat i gas natural i que, d'acord amb la legislació que així ho estableix, han estat dipositats en les Administracions Públiques competents (Nota 8), així com els imports rebuts dels clients com a garantia del subministrament de gas líquid del petroli.

(3) Altres passius

S'inclou el compromís, entre altres partides, de recompra sense prima atorgat el 22 de setembre de 2008 i renovat al juny de 2013 a Sinca Inbursa, SA de CV. (Inbursa) corresponent al 14,125% de Gas Natural Mèxic, SA de CV i al 14% de Sistemas de Administración, SA de CV, amb venciment durant el mes de maig de 2016 o durant el mes de maig de 2019 (si no ho hagués fet a la primera data), en què Inbursa podrà oferir totes les accions que tingui en aquell moment en Gas Natural Fenosa, que tindrà l'obligació d'adquirir-les. El preu d'adquisició serà determinat per la valoració a mercat de cada acció, d'acord amb els resultats de les participades. Com a conseqüència d'aquest compromís segueix assignant-se a la societat dominant el percentatge de compromís de recompra. El passiu registrat en aquest epígraf el 31 de desembre de 2015 ascendeix a 72 milions d'euros i equival al valor actual de l'import a reemborsar (69 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Nota 19. Creditors comercials i altres comptes a pagar

El detall el 31 de desembre de 2015 i 2014 és el següent:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Creditors comercials	3.049	3.739
Creditors comercials empreses vinculades (Nota 32)	43	63
Creditors comercials empreses associades	4	23
Proveïdors	3.096	3.825
Administracions públiques	477	599
Instruments financers derivats (Nota 17)	183	24
Remuneracions pendents de pagament	95	113
Altres creditors	22	20
Altres creditors	777	756
Passius per impost corrent	135	60
Total	4.008	4.641

El valor raonable i el valor comptable d'aquests passius no difereixen de manera significativa.

Informació sobre els ajornaments de pagaments efectuats a proveïdors. D.A 3a “Deure d’informació” de la Llei 15/2010, de 5 de juliol

L'import total de pagaments realitzats als proveïdors de l'exercici, amb detall dels terminis de pagament, d'acord amb els terminis màxims legals de pagament establerts en la Llei 15/2010, de 5 de juliol, per la qual s'estableixen les mesures de lluita contra la morositat en les operacions comercials, és el següent:

	2015		2014	
	Importe	%	Importe	%
Pagaments realitzats en l'exercici dins del termini màxim legal	14.641	100,0	13.408	100,0
Resta de pagaments realitzats en l'exercici	6	–	6	–
Total pagaments exercici	14.647	100,0	13.414	100,0
Termini mitjà ponderat dels pagaments excedits (dies)	15		14	
Ajornaments que al tancament de l'exercici excedeixen el termini màxim legal	–		–	

El termini mitjà de pagament a proveïdors de Gas Natural Fenosa en l'exercici 2015 ascendeix a 29 dies (27 dies en l'exercici 2014).

Nota 20. Altres passius corrents

El detall el 31 de desembre de 2015 i 2014 és el següent:

	A 31/12/15	A 31/12/14
Dividend a pagar	421	419
Despeses meritades i no pagades	233	312
Passiu per arrendament financer (Nota 18)	64	60
Instruments financers derivats (Nota 17)	3	20
Altres passius	31	39
Total	752	850

Nota 21. Situació fiscal

Gas Natural SDG, SA és la societat dominant del grup Consolidat fiscal 59/93, en el qual s'integren totes aquelles societats residents a Espanya, participades, directament o indirectament, en almenys un 75% per la societat dominant i que compleixin determinats requisits, cosa que implica la determinació de forma conjunta del resultat fiscal del grup i les deduccions i bonificacions a la quota. El grup consolidat fiscal per a l'exercici 2015 s'indica en l'Annex III.

La resta de societats de Gas Natural Fenosa tributen de manera individualitzada d'acord amb els seus respectius règims, llevat el cas de diverses societats dependents a Itàlia que tributen en un grup consolidat fiscal propi.

La conciliació entre l'"Impost sobre beneficis" registrat i el que resultaria d'aplicar el tipus nominal de l'Impost vigent al país de la societat dominant (Espanya) sobre el "Resultat abans d'impostos" per als exercicis 2015 i 2014 és la següent:

	2015	%	2014 ¹	%
Resultat abans d'impostos	2.363		1.912	
Impost teòric	662	28,0	574	30,0
Efecte resultats nets mètode participació	1	-	142	7,4
Aplicació tipus impositius entitats estrangeres	(45)	(1,9)	(40)	(2,1)
Deduccions fiscals	(39)	(1,7)	(72)	(3,8)
Revaluació impostos diferits	-	-	(345)	(18,0)
Altres conceptes	(6)	(0,2)	(3)	(0,1)
Impost sobre beneficis	573	24,2	256	13,4
Desglossament de la despesa corrent/diferida				
Impost corrent	662		732	
Impost diferit	(89)		(476)	
Impost sobre beneficis	573		256	

¹ El Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquat de petroli (GLP) a Xile (Notes 3.3 i 9).

Tot i la disminució del tipus de gravamen teòric, que ha passat del 30% (2014) al 28% (2015), el tipus efectiu de l'exercici 2015 s'ha incrementat respecte al de l'exercici 2014, com a conseqüència que en l'exercici 2014 s'inclouen com disminucions no recurrents de l'impost teòric bàsicament la revaluació dels impostos diferits per la reforma tributària a Espanya i l'aplicació de la deducció per reinversió de beneficis extraordinaris per la plusvàlua de l'alienació de Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones.

El 27 de novembre de 2014 es va aprovar la Llei 27/2014, de l'Impost sobre Societats, en la qual s'estableix una disminució del tipus de general de gravamen del 30% al 28% per a l'exercici 2015 i al 25% a partir de l'exercici 2016. No obstant això, amb l'objecte de neutralitzar la reducció del tipus de gravamen, es va incorporar una deducció per reversió de mesures temporals per tal de neutralitzar el cost econòmic de la reducció del tipus de gravamen per als contribuents que s'han vist afectats per la limitació del 30% a la deducció de les amortitzacions o s'han acollit a l'actualització de balanços, previstes les dues mesures en la Llei 16/2012 de 27 de desembre, per la qual s'adopten diverses mesures tributàries dirigides a la consolidació de les finances públiques i a l'impuls de l'activitat econòmica. Finalment, la Llei 27/2014 va establir un règim d'exempció en la transmissió de participacions significatives en entitats residents que eliminava les diferències temporàries imposables existents per aquest concepte.

Com a conseqüència d'aquesta reducció del tipus de gravamen general i de la resta de modificacions incorporades per la Llei 27/2014 es va procedir a revaluar els actius i passius per impostos diferits en funció del seu període estimat de reversió, i s'han registrat els impactes següents el 2014:

- > menys despesa en l'epígraf "Despesa per Impost sobre beneficis" del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat per un import de 325 milions d'euros.
- > un càrrec a l'epígraf "Un altre resultat global de l'exercici" de l'Estat Consolidat de resultat global reconegut directament en patrimoni net per un import de 8 milions d'euros, per la revaluació relacionada amb partides prèviament carregades o acreditades en els comptes de patrimoni.
- > una disminució dels epígrafs "Actius per impostos diferits" per import de 40 milions d'euros (8 milions d'euros amb contrapartida a patrimoni) i de "Passius per impostos diferits" per import de 357 milions d'euros del Balanç de Situació Consolidat.

El 23 de desembre de 2014 es va aprovar a Colòmbia la Llei 1739 de reforma tributària, per la qual es va establir un increment en el tipus impositiu de l'Impost sobre la renda per als anys 2015, 2016, 2017 i 2018, de manera combinada amb l'Impost sobre la renda per a l'equitat (CREE).

Com a conseqüència d'aquest increment del tipus de gravamen general es va procedir a revaluar els actius i passius per impostos diferits en funció del seu període estimat de reversió, i s'han registrat els impactes següents el 2014:

- > menys despesa en l'epígraf "Despesa per Impost sobre beneficis" del Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat per un import de 20 milions d'euros.
- > un abonament a l'epígraf "Un altre resultat global de l'exercici" de l'Estat Consolidat de resultat global reconegut directament en patrimoni net per un import de 2 milions d'euros, per la revaluació relacionada amb partides prèviament carregades o acreditades en els comptes de patrimoni.
- > un augment de l'epígraf "Actius per impostos diferits" per import de 22 milions d'euros del Balanç de Situació Consolidat.

Les deduccions fiscals de l'exercici 2014 corresponien, bàsicament, a la deducció per reinversió de beneficis extraordinaris per la plusvàlua obtinguda en l'alienació de Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones, SA.

Les rendes acollides a la deducció per reinversió de beneficis extraordinaris prevista en l'article 42 del Text Refós de la Llei de l'Impost sobre Societats, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 4/2004, de 5 de març (TRLIS) i les inversions en què s'han materialitzat en exercicis passats es detallen en els comptes anuals dels exercicis corresponents. El detall corresponent als últims sis anys és el següent:

Any venda	Import obtingut de la venda	Import reinvertit
2010	873	873
2011	856	856
2012	39	39
2013	1	1
2014	395	395
Total	2.164	2.164

La reinversió s'ha realitzat en elements patrimonials de l'immobilitzat afectes a activitats econòmiques, després d'haver estat efectuada tant per la mateixa societat dominant com per la resta d'empreses del grup fiscal en virtut del que disposa l'article 75 del TRLIS.

El detall de l'efecte impositiu corresponent a cada component de l'apartat "Un altre resultat global de l'exercici" de l'Estat Consolidat de Resultat Global és el següent:

	A 31/12/15			A 31/12/14		
	Brut	Efecte Impositiu	Net	Brut	Efecte Impositiu	Net
Valoració actius financers disponibles venda	5	(1)	4	–	–	–
Cobertures de fluxos d'efectiu	(164)	39	(125)	4	(5)	(1)
Diferències de conversió	(320)	–	(320)	173	–	173
Guanys i pèrdues actuàries (Nota 15)	7	(2)	5	(10)	3	(7)
Total	(472)	36	(436)	167	(2)	165

El moviment i la composició dels epígrafs d'impostos diferits és la següent:

Impostos diferits d'actiu	Provisions obligacions personal	Provisions insolvències i altres provisions	Crèdits fiscals ²	Diferències amortització	Valoració actius i instruments financers	Altres	Total
A 01/01/14	215	254	29	333	59	136	1.026
Creació/(reversió) ¹	(20)	(16)	7	81	(1)	(37)	14
Combinacions de negoci (Nota 30)	12	22	63	5	–	33	135
Moviments lligats ajustaments patrimoni	2	–	–	–	(4)	–	(2)
Diferències de conversió	(3)	(10)	7	(2)	(12)	1	(19)
Traspasos i altres	(2)	(14)	–	(1)	1	(4)	(20)
A 31/12/14	204	236	106	416	43	129	1.134
Creació/(reversió) ¹	(11)	42	(7)	(79)	38	16	(1)
Combinacions de negoci (Nota 30)	–	–	6	1	–	2	9
Moviments lligats ajustaments patrimoni	(2)	–	–	–	1	–	(1)
Diferències de conversió	(10)	(28)	(2)	(8)	(12)	(2)	(62)
Actius i passius mantinguts per a la venda (Nota 9)	(1)	(1)	(10)	(2)	–	–	(14)
Traspasos i altres	(1)	9	–	–	(3)	–	5
A 31/12/15	179	258	93	328	67	145	1.070

¹ L'increment en l'apartat "Diferències d'amortització" en l'exercici 2014 incloïa bàsicament l'aplicació de la limitació temporal del 30% a la deducció de les amortitzacions en virtut del que disposa la Llei 16/2012. També s'incloïa l'impacte de la revaluació dels actius per impostos diferits derivada de les reformes tributàries esmentades. En l'exercici 2015 inclou la reversió de l'aplicació de la limitació temporal de la deducció fiscal de les amortitzacions com a conseqüència de la finalització d'aquesta mesura.

² El 31 de desembre de 2014 la major part dels crèdits fiscals corresponen a bases imposables negatives que procedien de diverses societats del Grupo CGE. Aquests crèdits s'havia generat bàsicament per l'aplicació d'un incentiu fiscal de depreciació accelerada. La recuperació d'aquests crèdits està raonablement assegurada per no tenir termini de venciment i correspondre a societats que han vingut obtenint històricament beneficis de manera recurrent.

Impostos diferits de passiu	Diferències amortització	Plusvàlues diferides	Valoració combinació de negocis ²	Valoració actius i instruments financers	Altres	Total
A 1/1/14	498	259	1.107	–	136	2.000
Creació/(reversió) ¹	(112)	(49)	(225)	1	(77)	(462)
Combinacions de negoci (Nota 30)	650	–	529	3	34	1.216
Moviments lligats ajustaments patrimonis	–	–	–	2	(2)	–
Diferències de conversió	8	–	38	–	–	46
Traspassos i altres	(1)	–	(1)	–	–	(2)
A 31/12/14	1.043	210	1.448	6	91	2.798
Creació/(reversió)	(2)	(1)	(66)	(5)	(16)	(90)
Combinacions de negoci (Nota 30)	1	–	15	–	–	16
Moviments lligats ajustaments patrimonis	(1)	–	–	(2)	–	(3)
Diferències de conversió	(39)	1	(9)	–	3	(44)
Actius i passius mantinguts per a la venda (Nota 9)	(111)	–	(20)	–	(3)	(134)
Traspassos i Altres	2	(1)	–	(1)	–	–
A 31/12/15	893	209	1.368	(2)	75	2.543

¹ S'inclou el 31 de desembre de 2014 l'impacte de la revaluació dels passius per impostos diferits derivada de les reformes tributàries esmentades.

² En l'apartat de "Valoració combinació de negocis" s'inclou l'efecte fiscal de la part de la diferència de fusió conseqüència de l'absorció d'Unión Fenosa, SA per Gas Natural SDG, SA realitzada en l'exercici 2009 assignada a actius nets adquirits que no tindrà efectes fiscals. També s'inclou l'efecte fiscal de l'assignació del preu d'adquisició de CGE per Gas Natural Fenosa (Nota 30) i de diverses adquisicions prèvies realitzades per CGE.

El 31 de desembre de 2015 els crèdits fiscals pendents de registrar ascendien a 27 milions d'euros (23 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

A l'octubre de 2015, es tanca el procés d'inspecció seguit davant Gas Natural SDG, SA i Gas Natural Distribución Latinoamérica, SA (abans Gas Natural Internacional SDG, SA) per a l'Impost sobre Societats (exercicis 2009 i 2010) i l'Impost sobre el Valor Afegit (exercici 2010) sense que s'hagin posat de manifest aspectes rellevants, ni tampoc s'hagin derivat impactes significatius en la Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat.

El grup fiscal de Gas Natural SDG, SA té oberts a inspecció els exercicis 2011 i següents pel que fa als impostos que li són d'aplicació.

Amb caràcter general, en el cas de la resta de societats Gas Natural Fenosa, els períodes oberts a inspecció són els següents:

País	Període
Argentina	2009-2015
Brasil	2010-2015
Colòmbia	2013-2015
Xile	2012-2015
Itàlia	2011-2015
Mèxic	2010-2015
Panamà	2009-2015

Com a conseqüència, entre d'altres, de les diferents possibles interpretacions de la legislació fiscal vigent, podrien sorgir passius addicionals com a conseqüència d'una inspecció. En tot cas, Gas Natural Fenosa considera que aquests passius, en cas de produir-se, no afectarien significativament els Comptes anuals actuals.

Gas Natural Fenosa té constituïdes provisions per fer front a obligacions derivades de diverses reclamacions fiscals. El 31 de desembre de 2015, el principal litigi de naturalesa fiscal que afecta el grup correspon a la deducció per activitats d'exportació. Com a conseqüència de diferents processos d'inspecció, pel que fa als exercicis fiscals de 2003 a 2008, la Inspecció ha qüestionat la procedència de la deducció per activitats d'exportació aplicada per Gas Natural Fenosa, després que se signessin les actes en disconformitat i que estiguessin actualment recorregudes davant el Tribunal Econòmic-Administratiu i l'Audiència Nacional. L'import total d'aquestes actes el 31 de desembre de 2015, incloent interessos, ascendeix a 93 milions d'euros, import que està íntegrament aprovisionat (Nota 15).

Nota 22. Import net de la xifra de negocis

El detall d'aquest epígraf en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2015 i 2014 és el següent:

	2015	2014 ¹
Vendes de gas i accés a xarxes de distribució	13.904	14.664
Vendes d'electricitat i accés a xarxes de distribució	10.575	8.671
Lloguer d'instal·lacions, manteniment i serveis de gestió	1.445	1.266
Altres vendes	91	96
Total	26.015	24.697

¹ El Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquid de petroli (GLP) a Xile (Notes 3.3 i 9).

Nota 23. Proveïments

El detall d'aquest epígraf en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2015 i 2014 és el següent:

	2015	2014 ¹
Compres d'energia	15.075	14.876
Servei accés a xarxes de distribució	2.176	2.033
Altres compres i variació d'existències	746	423
Total	17.997	17.332

¹ El Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquid de petroli (GLP) a Xile (Notes 3.3 i 9).

Nota 24. Altres ingressos d'explotació

El detall d'aquest epígraf en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2015 i 2014 és el següent:

	2015	2014 ¹
Altres ingressos de gestió	252	247
Subvencions d'explotació	5	3
Total	257	250

¹ El Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquid de petroli (GLP) a Xile (Notes 3.3 i 9).

S'inclouen en l'epígraf "Altres ingressos de gestió" els ingressos corresponents als serveis de construcció o millora de les infraestructures de les concessions afectes a la CINIIF 12 per import de 143 milions d'euros (136 milions d'euros en l'exercici 2014), el valor raonable de les quals s'estima per referència a les despeses incorregudes (Nota 26), sense marge.

Nota 25. Despeses de personal

El detall d'aquest epígraf en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2015 i 2014 és el següent:

	2015	2014 ¹
Sous i salaris	820	691
Costos Seguretat Social	134	126
Plans d'aportació definida	41	36
Plans de prestació definida (Nota 15)	10	5
Treballs realitzats per l'immobilitzat del grup	(113)	(86)
Altres	81	56
Total	973	828

¹ El Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquat de petroli (GLP) a Xile (Nota 9).

El nombre mitjà d'empleats de Gas Natural Fenosa durant l'exercici 2015 ha estat 21.542 i el 2014, 14.766.

D'acord amb el que estableix la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, publicada en el BOE de 23 de març de 2007, el nombre d'empleats de Gas Natural Fenosa a l'acabament dels exercicis 2015 i 2014, distribuït per categories, gèneres i àrees geogràfiques és el següent:

	2015		2014	
	Homes	Dones	Homes	Dones
Directius	1.087	360	1.128	350
Caps intermedis	2.402	648	3.081	751
Tècnics especialitzats	3.611	1.702	3.673	1.964
Llocs operatius	7.386	2.743	8.192	2.822
Total	14.486	5.453	16.074	5.887

	2015	2014
Espanya	7.560	7.446
Resta d'Europa	1.210	1.196
Amèrica Llatina	10.213	12.382
Resta	956	937
Total	19.939	21.961

En el càlcul del nombre d'empleats al terme de l'exercici 2015 de Gas Natural Fenosa no s'ha tingut en compte el nombre d'empleats de les societats del negoci de GLP a Xile que s'han reclassificat a operacions interrompudes i que ascendeixen a 1.843 persones.

Com a conseqüència de l'aplicació l'1 de gener de 2014 de la NIIF 11 "Acords conjunts" (Nota 3.3), en el càlcul del nombre mitjà d'empleats tant del present període com en el comparatiu de l'any anterior, no s'ha tingut en compte el nombre mitjà d'empleats de les societats que es consoliden seguint el mètode de la participació i que ascendeixen a 1.104 persones (554 persones el 31 de desembre de 2014). Tampoc no s'ha tingut en compte el nombre d'empleats al final de l'exercici d'aquestes societats que el 31 de desembre de 2015 ascendiria a 1.151 persones (1.051 persones el 31 de desembre de 2014).

Nota 26. Altres despeses d'explotació

El detall d'aquest epígraf en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2015 i 2014 és el següent:

	2015	2014 ¹
Tributs	484	481
Operació i manteniment	361	339
Publicitat i altres serveis comercials	353	337
Deteriorament per insolvències (Nota 11)	258	302
Serveis professionals i assegurances	193	177
Serveis de construcció o millora (CINIIF 12) (Nota 24)	143	136
Subministraments	121	95
Prestació de serveis a clients	70	66
Arrendaments	61	54
Altres	316	302
Total	2.360	2.289

¹ El Compte de Pèrdues i Guanys de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquat de petroli (GLP) a Xile (Notes 3.3 i 9).

El Reial Decret-Ilei 9/2013 de juliol de 2013 va establir que el cost del bo social seria assumit per les matrius dels grups integrats de producció, distribució i comercialització (Nota 2.4) i després de l'aprovació dels percentatges de repartiment de les quantitats a finançar, va entrar en vigor aquesta obligació el 2014, que comporta un impacte en l'apartat "Altres" de 29 milions d'euros (25 milions d'euros el 2014).

Nota 27. Altres resultats

En l'exercici 2015 correspon a la plusvàlua abans d'impostos de 5 milions d'euros obtinguda en l'alienació de la participació del 44,9% a la societat Barras Eléctricas Galaico Asturianas, SA al Grupo Viesgo per un import de 97 milions d'euros (Nota 7).

En l'exercici 2014 va correspondre bàsicament a la plusvàlua abans d'impostos de 252 milions d'euros obtinguda en l'alienació de la societat Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones, SA i la cessió dels préstecs concedits a aquesta societat, a la signatura de capital d'inversió Cinven per un import de 510 milions d'euros.

Nota 28. Resultat financer net

El detall d'aquest epígraf en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat de l'exercici 2015 i 2014 és el següent:

	2015	2014 ¹
Dividends	12	12
Interessos	57	66
Altres	71	59
Total ingressos financers	140	137
Cost del deute financer	(845)	(771)
Despeses per interessos de pensions	(30)	(35)
Altres despeses financeres	(157)	(114)
Total despeses financeres	(1.032)	(920)
Variacions de valor raonable en instruments financers derivats (Nota 17)	(1)	(2)
Diferències de canvi netes	(1)	(14)
Resultat financer net	(894)	(799)

¹ El Compte de Pèrdues i Guanys de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquat de petroli (GLP) a Xile (Notes 3.3 i 9).

Nota 29. Efectiu generat en les operacions d'explotació

La composició de l'efectiu generat en les operacions d'explotació de 2015 i 2014 és el següent:

	2015	2014
Resultat abans d'impostos	2.363	1.912
Ajustos del resultat	2.599	2.526
<i>Amortització i pèrdues per deteriorament d'immobilitzat (Nota 5, 6 i 9)</i>	1.791	1.619
Altres ajustos del resultat net	808	907
<i>Resultat financer (Nota 9 i 28)</i>	918	801
<i>Resultat entitats valorades mètode participació (Nota 7 i 9)</i>	3	474
<i>Traspàs ingressos diferits (Nota 14)</i>	(64)	(45)
<i>Altres resultats (Nota 27)</i>	(5)	(258)
Variació neta Provisions	(91)	(68)
<i>Resultat abans d'impostos d'activitats interrompudes (Nota 9)</i>	47	3
Canvis en el capital corrent (excloent els efectes de canvis en el perímetre i diferències de conversió)	(75)	(229)
Existències	251	(189)
Deutors comercials i altres comptes a cobrar	228	(102)
Creditors comercials i altres comptes a pagar	(554)	62
Altres fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació	(1.387)	(1.401)
Pagament d'interessos	(898)	(784)
Cobraments d'interessos	24	43
Cobraments de dividends	82	55
Pagaments per impostos sobre beneficis	(595)	(715)
Fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació	3.500	2.808

Nota 30. Combinacions de negocis

Exercici 2015

Gecal Renovables, S.A.

Al juny de 2015 Gas Natural Fenosa va arribar a un acord per adquirir el 100% de la societat Gecal Renovables, SA (Gecalsa). La transacció es va completar el 13 d'octubre de 2015, si bé s'ha utilitzat a efectes comptables el 30 de setembre de 2015 com a data de la combinació de negocis, per considerar la diferència entre dues dates poc significatives. El cost total de la combinació de negocis puja a 104 milions d'euros. El fons de comerç s'ha calculat per diferència entre el cost d'adquisició i la participació en el valor raonable dels actius identificables i passius existents en la data de la transacció i ha ascendit a 14 milions d'euros.

El detall dels actius nets adquirits al 30 de novembre de 2015 i el fons de comerç és el següent:

Cost d'adquisició	104	
Valor raonable dels actius nets	90	
Fons de comerç (Nota 5)	14	
	Valor raonable	Valor en llibres
Immobilitzat intangible (Nota 5)	89	2
Immobilitzat material (Nota 6)	160	160
Inversions comptabilitzades pel mètode de la participació (Nota 7)	6	2
Actius financers no corrents	2	2
Actius per impost diferit (Nota 21)	9	9
Altres actius corrents	13	13
Efectiu i altres actius líquids equivalents	12	12
Total actius	291	200
Participacions no dominants (Nota 13)	5	–
Passius financers no corrents (Nota 16)	56	56
Provisions no corrents (Nota 15)	3	3
Altres passius no corrents	2	2
Passius per impostos diferits (Nota 21)	16	2
Passius financers corrents (Nota 16)	109	109
Altres passius corrents	10	10
Total passius	201	182
Actius nets adquirits	90	18
Valor raonable dels actius nets adquirits	90	
Preu de compra	104	
Efectiu i altres actius líquids equivalents a la filial adquirida	12	
Cost d'adquisició net	92	

L'import del resultat net consolidat del període aportat des de la data d'adquisició ha ascendit a 1 milió d'euros de benefici. Si l'adquisició hagués tingut lloc l'1 de gener de 2015, l'import net de la xifra de negocis consolidada i l'ebitda del període s'hauria incrementat en 28 milions d'euros, 19 milions d'euros, respectivament, l'impacte sobre el Resultat consolidat atribuïble a accionistes de la societat dominant no hagués estat significatiu.

Gecalsa opera 10 parcs eòlics i una planta fotovoltaica a Espanya que sumen una capacitat instal·lada neta de 222 MW.

En el procés d'assignació del preu de compra, s'han identificat els actius susceptibles de ser revalorats a partir del balanç de Gecalsa el 30 de novembre de 2015. La valoració dels actius nets de Gecalsa s'ha realitzat, bàsicament, d'acord amb la metodologia següent:

- > El negoci s'ha valorat seguint l'enfocament d'ingressos, i en particular mitjançant el mètode del descompte de fluxos d'efectiu, basats en dades d'entrada de Nivell 3, ja que es tracta de dades que no són observables en el mercat.
- > Els principals paràmetres utilitzats en la valoració han estat una taxa de descompte del 10,3% i una taxa de creixement del 0%.
- > Les hipòtesis més sensibles incorporades a les projeccions i que es basen en les previsions sectorials i en l'anàlisi de la informació històrica són l'evolució del preu de l'electricitat i els costos d'operació i manteniment.

Com a conseqüència del procés d'assignació, s'ha procedit a comptabilitzar una revaloració d'actius intangibles que correspon al valor de les autoritzacions necessàries per a l'explotació dels parcs eòlics i un reconeixement de passius per impostos diferits corresponents a les revaloritzacions que no tenen efecte fiscal. Al desembre de 2015 s'ha iniciat el procés de fusió per absorció de Gecal Renovables, SA i diverses participades per part de Gas Natural Fenosa Renovables, SLU.

Gas Directo, S.A.

Al mes de juliol de 2015 Gas Natural Fenosa ha adquirit a Unión Fenosa Gas SA i a Cepsa SA les seves respectives participacions del 60% i 40% de la societat de distribució de gas, Gas Directo, SA, per un import de 5 milions d'euros sense que s'hagi generat cap fons de comerç en l'operació. Gas Natural Fenosa tenia amb anterioritat a l'operació una participació indirecta d'un 30% a través de la participació en Unión Fenosa Gas, SA per la qual cosa s'ha tractat com una combinació de negocis per etapes, tot i que la revaloració per la diferència entre el valor en llibres de la participació i el seu valor raonable no ha estat significativa.

Si l'operació hagués tingut lloc l'1 de gener de 2015 l'impacte de l'operació sobre l'import net de la xifra de negocis i el resultat consolidat no hauria estat significatiu.

Genroque, S.L.

Al mes d'octubre de 2015 Nueva Generadora del Sur, SA, societat participada conjuntament amb un altre soci al 50%, que opera la central de cycle combinat del camp de Gibraltar de 800 MW, ha escindit cada un dels dos grups de generació de 400 MW amb els mitjans materials i humans corresponents a favor de dues societats, Genroque, SL i Puente Mayorga Generación, SL participades al 100% respectivament per Gas Natural Fenosa i per l'altre soci, després de la compravenda creuada de les participacions del 50% restant, de manera que l'operació s'ha considerat comptablement com una permuta. Atès que el valor net comptable de la participació en Nueva Generadora del Sur, SA per import de 200 milions d'euros, es trobava valorat al seu valor raonable i que aquest coincideix amb el valor raonable del negoci adquirit (Genroque, SL) l'operació no ha generat cap resultat ni fons de comerç. Amb data 30 de desembre de 2015, la Junta General Extraordinària de Gas Natural Fenosa Generació, SLU ha aprovat la fusió per absorció de Genroque, SLU, per a la integració total del grup atribuït al parc de generació de Gas Natural Fenosa.

Si l'operació hagués tingut lloc l'1 de gener de 2015 l'impacte de l'operació sobre l'import net de la xifra de negocis consolidada i sobre el resultat consolidat no hauria estat significatiu.

La comptabilització de totes les combinacions de negocis descrites en aquesta Nota ha estat determinada de manera provisional, atès que encara no ha finalitzat el termini de dotze mesos des de les dates d'adquisició que estableix la NIIF 3.

Durant l'exercici 2015, els pagaments per inversions en empreses, nets d'efectiu i equivalents adquirits han ascendit a 99 milions d'euros, principalment per les adquisicions de Gecalsa i Gas Directe, SA.

D'altra banda, l'assignació definitiva del preu d'adquisició de CGE al valor raonable dels seus actius, passius i passius contingents ha estat culminada al novembre de 2015. Aquesta assignació coincideix amb la utilitzada en l'elaboració dels Comptes Anuals Consolidats de l'exercici 2014.

Exercici 2014

Compañía General de Electricidad, SA

En data 11 d'octubre de 2014 Gas Natural Fenosa va comunicar l'inici d'una oferta pública d'adquisició d'accions (OPA), per fins al 100% de les accions emeses i en circulació de Compañía General de Electricidad, SA (CGE), en el preu de 4.700 pesos xilens per acció. En data 14 de novembre de 2014 Gas Natural Fenosa va comunicar el resultat positiu de l'OPA i l'adquisició, fins a aquesta data, del 96,50% del capital de CGE, incrementat posteriorment en un 0,22% al mateix preu. Com a conseqüència de la culminació d'aquest procés, amb data 20 de novembre de 2014 Gas Natural Fenosa va prendre el control efectiu del Consell d'Administració de CGE, si bé a efectes comptables s'ha utilitzat el 30 de novembre de 2014, per considerar la diferència entre ambdues dates poc significatives.

El cost total de la combinació de negocis és de 2.519 milions d'euros, corresponent a l'adquisició del 96,72% del capital social de Compañía General de Electricidad, SA. El fons de comerç s'ha calculat per diferència entre el cost d'adquisició i la participació en el valor raonable dels actius identificables i passius existents a la data de la transacció i ha ascendit a 413 milions d'euros.

El detall dels actius nets adquirits el 30 de novembre de 2014 i el fons de comerç és el següent:

Cost d'adquisició	2.519	
Valor raonable dels actius nets	2.106	
Fons de comerç (Nota 5)	413	
	Valor razonable	Valor en libros
Fons de comerç	–	367
Un altre immobilitzat intangible (Nota 5)	2.280	373
Immobilitzat material (Nota 6)	4.033	4.033
Inversions comptabilitzades pel mètode de la participació (Nota 7)	75	75
Actius financers no corrents	47	47
Actius per impost diferit (Nota 21)	135	135
Altres actius corrents	801	801
Efectiu i altres actius líquids equivalents	91	91
Total actius	7.462	5.922
Participacions no dominants (Nota 13)	1.314	738
Passius financers no corrents (Nota 16)	1.887	1.784
Provisions no corrents (Nota 15)	89	89
Altres passius no corrents	5	5
Passius per impostos diferits (Nota 21)	1.216	725
Passius financers corrents (Nota 16)	229	229
Altres passius corrents	545	559
Total passius	5.285	4.129
Actius nets adquirits	2.177	1.793
Participacions no dominants (Nota 13)	(71)	
Valor raonable dels actius nets adquirits	2.106	
Preu de compra	2.519	
Efectiu i altres actius líquids equivalents a la filial adquirida	91	
Cost d'adquisició net	2.428	

L'import del resultat net consolidat del període aportat des de la data d'adquisició ha ascendit a 6 milions d'euros. Si l'adquisició hagués tingut lloc l'1 de gener de 2014, l'import net de la xifra de negocis consolidada, l'Ebitda i el Resultat consolidat atribuïble a accionistes de la societat dominant del període hauria incrementat en 3.131 milions d'euros, 506 milions d'euros i 62 milions d'euros, respectivament.

En el procés d'assignació del preu de compra, s'han identificat els actius susceptibles de ser revalorats a partir del Balanç Consolidat de CGE el 30 de novembre de 2014. Amb data 29 de gener de 2015 KPMG Auditores Consultores Ltda ha emès l'Informe denominat "Assignació del preu pagat en l'adquisició de Compañía General de Electricidad, SA", relacionat amb aquesta combinació de negocis. La valoració dels actius nets de CGE s'ha realitzat, bàsicament, d'acord amb la metodologia següent:

- > Els negocis s'han valorat seguint l'enfocament d'ingressos, i en particular mitjançant el mètode del descompte de fluxos d'efectiu, basats en dades d'entrada de Nivell 3, ja que es tracta de dades que no són observables en el mercat.
- > Els principals paràmetres emprats en la valoració han estat els següents:

	Taxa de descompte abans d'impostos	Taxa de creixement
Distribució i transport d'electricitat (%)	11,2	3,0
Distribució de gas natural i GLP (%)	12,2	3,0

- > Les hipòtesis més sensibles incorporades a les projeccions i que es basen en les previsions sectorials i en l'anàlisi de la informació històrica de CGE són l'evolució de les tarifes, el cost de l'energia i del proveïment de gas, els costos d'operació i manteniment i les inversions. En termes generals les projeccions dels negocis adquirits són raonablement estimables d'acord amb el marc regulador definit.

L'Informe indicat no conté cap limitació a l'abast respecte de les conclusions assolides.

Com a conseqüència del procés d'assignació del preu de compra, i en relació amb el valor en llibres de Compañía General de Electricidad, SA (CGE) a la data de la compra, les principals revaloritzacions dels actius i passius identificats a valor raonable són els següents:

- > Immobilitzat intangible corresponent a les concessions de distribució i transport d'electricitat i de distribució de gas a Xile per import de 1.679 milions d'euros, import addicional al que figura per aquest concepte en el valor en llibres per un import de 334 milions d'euros. Aquestes concessions tenen vida útil indefinida ja que les concessions per a establir, operar i explotar les instal·lacions de servei públic de transport i distribució a Xile no estan subjectes a caducitat (Nota 5).
- > Immobilitzat intangible corresponent als contractes de proveïment de gas i altres drets contractuals per un import de 228 milions d'euros, que es depreciaran sistemàticament al llarg de la seva vida útil (Nota 5).
- > Passius financers corresponents al diferencial entre l'estimació del valor de mercat que tindria el deute financer i el seu valor en llibres per un import de 103 milions d'euros.
- > Passius per impostos diferits corresponents a les revaloracions realitzades, que no tenen efecte fiscal, per un import de 491 milions d'euros, l'efecte net de participacions no dominants del qual s'ha registrat amb contrapartida a l'epígraf "Fons de comerç".

No s'ha identificat cap revaloració de l'immobilitzat material en relació amb el seu valor en llibres, atès que el grup CGE valora l'immobilitzat material al valor raonable mitjançant la realització de taxacions periòdiques del valor nou de reemplaçament. Els ajustaments per revaloració inclosos en el valor en llibres ascendeixen a un import de 1.499 milions d'euros.

En relació amb la valoració de les participacions no dominants, aquesta s'ha realitzat segons la participació proporcional dels instruments de propietat actuals en els imports reconeguts dels actius nets identificats de l'adquirida.

A la data de l'adquisició no s'han identificat passius contingents per la qual cosa no s'han reconegut provisions addicionals a les que figuren en el valor en llibres. D'altra banda, CGE tenia registrades provisions d'insolvència necessàries per a cobrir el risc de morositat dels saldos de deutors comercials en funció de l'antiguitat del deute, de manera que no s'ha reconegut cap provisió d'insolvències addicional.

El fons de comerç provisional resultant d'aquesta combinació de negocis és atribuïble a l'alta rendibilitat del negoci adquirit (principal companyia en distribució, transport d'electricitat i de gas natural a Xile, amb àmplia presència en el sector de gas líquid del petroli) i als beneficis i sinergies que es preveu que sorgeixin com a conseqüència de la integració en la plataforma de distribució de gas i electricitat de Gas Natural Fenosa, líder a tota l'Amèrica Llatina.

Nota 31. Acords de concessió de serveis

Gas Natural Fenosa gestiona diverses concessions que contenen disposicions per a la construcció, l'operació i el manteniment d'instal·lacions, així com obligacions de connexió i de subministrament d'energia durant el període de concessió, d'acord amb la normativa d'aplicació (Nota 2). Tot seguit es detalla el període de concessió i el període restant fins al venciment de les concessions que no tenen caràcter indefinit:

Empresa	Activitat	País	Període de Concessió	Període restant inicial
Gas Natural BAN, SA	Distribució de gas	Argentina	35 (prorrogables 10)	12
Energía San Juan SA	Distribució d'electricitat (CGE)	Argentina	60	41
Companhia Distribuidora de Gás do Rio de Janeiro, SA, Ceg Rio, SA i Gas Natural Sao Paulo Sul, SA	Distribució de gas	Brasil	30 (prorrogables 20/30)	12-15
Gas Natural, SA ESP, Gas Natural del Oriente SA ESP, Gas Natural Cundiboyacense SA ESP i Gas Natural del Cesar SA ESP	Distribució de gas	Colòmbia	15-50 (prorrogables 20)	32
Unión Fenosa Generadora La Joya, SA i Unión Fenosa Generadora Torito, SA	Generació d'electricitat	Costa Rica	20	7-15
Gas Natural Fenosa Generación SLU, SA i Gas Natural Fenosa Renovables, SL	Generació hidràulica d'electricitat	Espanya	14-65	7-48
Gas Natural Distribuzione SpA, Cetraro Distribuzione Gas, SRL, Favellato Reti Gas, SRL i Cilento Reti Gas, SRL	Distribució de gas	Itàlia	11-30	23
Gas Natural México SA de CV i Comercializadora Metrogas SA de CV	Distribució de gas	Mèxic	30 (prorrogables 15)	12-23
Europe Maghreb Pipeline, Ltd	Transport de gas	Marroc	25 (prorrogables)	6
Red Unión Fenosa, SA	Distribució d'electricitat	Moldàvia	25 (prorrogable)	10
Empresa Distribuidora de Electricidad Metro Oeste, SA i Empresa Distribuidora de Electricidad Chiriquí, SA	Distribució d'electricitat	Panamà	15	13
Gas Natural Perú, SA	Distribució de gas	Perú	20 anys prorrogables	19

Com s'indica en la Nota 3.4.3.b, Gas Natural Fenosa aplica la CINIIF 12 "Acords de concessió de serveis," aplicant el model d'actiu intangible bàsicament a les activitats de distribució de gas a l'Argentina, el Brasil i Itàlia i a l'activitat de distribució d'electricitat a l'Argentina, i el model d'actiu financer a l'activitat de generació elèctrica a Costa Rica.

Les concessions de les centrals hidràuliques a Espanya (Nota 3.4.4.b) es troben fora de l'abast de la CINIIF 12, entre altres raons com a conseqüència que els preus de venda d'energia es fixen en el mercat. La resta de concessions de l'àmbit internacional es troben fora de l'abast de la CINIIF 12 com a conseqüència que el concedent no controla la participació residual significativa en la infraestructura quan acabi la vigència de l'acord i simultàniament determina el preu del servei. En aquestes concessions es continuen registrant els actius en l'epígraf "Immobilitzat material".

A finals de 2014 Companhia Distribuidora de Gas do Rio de Janeiro, SA (CEG) i l'Estat de Rio de Janeiro van acordar una modificació en el contracte de concessió mitjançant el qual s'atorga a CEG el dret a distribuir gas natural per mitjà de gas natural comprimit en diversos municipis de l'esmentat Estat.

Nota 32 Informació de les operacions amb parts vinculades

Als efectes d'informació d'aquest apartat es consideren parts vinculades les següents:

- Els accionistes significatius de Gas Natural Fenosa, entenent-se per tals els que posseeixin directament o indirectament participacions iguals o superiors al 5%, així com els accionistes que, sense ser significatius, hagin exercit la facultat de proposar la designació d'algun membre del Consell d'Administració.

Segons aquesta definició, els accionistes significatius de Gas Natural Fenosa són Criteria CaixaHolding, SAU, i en conseqüència el grup "la Caixa" i el grup Repsol.

- Els administradors i personal directiu de la societat i la seva família propera. El terme "administrador" significa un membre del Consell d'Administració i el terme "personal directiu" significa un membre del Comitè de Direcció i el director d'Auditoria Interna. Les operacions realitzades amb administradors i directius es detallen en la Nota 33.
- Les operacions realitzades entre societats del grup formen part del tràfic habitual i s'han tancat en condicions de mercat. En empreses del grup s'inclou l'import corresponent al percentatge de participació de Gas Natural Fenosa sobre els saldos i les transaccions amb societats que es consoliden pel mètode de la participació.

Els imports agregats d'operacions amb accionistes significatius en milers d'euros són els següents:

Despeses i Ingressos (en milers d'euros)	2015			2014		
	Accionistes significatius		Societats del grup	Accionistes significatius		Societats del grup
	Grupo "la Caixa"	Grupo Repsol		Grupo "la Caixa"	Grupo Repsol	
Despeses financeres	3.532	–	336	2.094	–	422
Arrendaments	–	–	2	–	–	2
Recepció de serveis	14.009	5.148	32.229	14.013	1.808	25.708
Compra de béns	–	292.762	391.294	–	375.262	417.166
Altres despeses ¹	28.705	–	–	23.151	–	–
Total despeses	46.246	297.910	423.861	39.258	377.070	443.298
Ingressos financers	2.040	–	984	17.298	265	1.749
Arrendaments	–	–	–	–	–	–
Prestació de serveis	561	374	24.619	764	383	22.758
Venda de béns (finalitzats o en curs)	–	878.022	62.196	–	1.118.714	174.176
Altres ingressos	–	–	2.007	–	–	1.759
Total ingressos	2.601	878.396	89.806	18.062	1.119.362	200.442

Altres transaccions (en milers d'euros)	2015			2014		
	Accionistes significatius		Societats del grup	Accionistes significatius		Societats del grup
	Grup "la Caixa"	Grup Repsol		Grup "la Caixa"	Grup Repsol	
Compra d'actius materials, intangibles o altres actius (2)	-	74.209	-	-	-	-
Acords de finançament: crèdits i aportacions de capital (prestador) (3)	779.317	-	12.533	1.687.842	7.828	46.851
Venda d'actius materials, intangibles o altres actius (4)	458.355	-	-	753.838	-	-
Acords de finançament préstecs i aportacions de capital (prestatari) (5)	205.384	-	-	200.000	-	-
Garanties i avals rebuts	201.667	-	-	156.250	-	-
Dividends i altres beneficis distribuïts	311.716	273.873	-	309.445	269.295	-
Altres operacions (6)	1.053.762	-	-	765.982	-	-

Deutors i creditors comercials (en milers d'euros)	2015			2014		
	Accionistes significatius		Societats del grup	Accionistes significatius		Societats del grup
	Grup "la Caixa"	Grup Repsol		Grup "la Caixa"	Grup Repsol	
Deutors comercials i altres comptes a cobrar	-	138.049	24.585	-	126.300	23.442
Creditors comercials i altres comptes a pagar	-	11.916	31.519	-	22.400	40.739

(1) Inclou aportacions a plans de pensions, assegurances col·lectives, assegurances de vida i altres despeses.

(2) Inclou bàsicament l'adquisició de punts de subministrament de propà canalitzat. El 30 de setembre de 2015 es va signar un acord amb Repsol Butano per a la compra d'actius de propà canalitzat, en virtut del qual Gas Natural Distribución adquirirà al voltant de 250.000 punts de subministrament que es troben a l'àrea d'influència de les seves zones de distribució actuals, per un import total de 450 milions d'euros aproximadament, segons es vagin obtenint les preceptives autoritzacions administratives, cosa que permetrà que siguin connectats a la xarxa de distribució de gas natural.

(3) Inclou tresoreria i altres actius líquids equivalents.

(4) Inclou bàsicament les cessions de comptes (operacions de factoring sense recurs) amb el grup "la Caixa" realitzades durant cada un dels exercicis.

(5) El 31 de desembre de 2015 les línies de crèdit contractades amb el grup "la Caixa" ascendien a 569.000 milers d'euros (562.421 milers d'euros el 31 de desembre de 2014), de les quals no s'havia disposat cap import. Addicionalment, el grup "la Caixa" manté participacions en altres préstecs per 205.384 milers d'euros. El 31 de desembre de 2014 mantenia participacions en altres préstecs per 200.000 milers d'euros.

(6) El 31 de desembre de 2015 s'inclouen en l'apartat "Altres operacions" amb el grup "la Caixa" 771.746 milers d'euros corresponents a cobertures de tipus de canvi (577.717 milers d'euros el 31 de desembre de 2014) i 282.016 milers d'euros corresponents a cobertures de tipus d'interès (188.265 milers d'euros el 31 de desembre de 2014).

Nota 33. Informació sobre membres del Consell d'Administració i Personal directiu

Retribucions als membres del Consell d'Administració

D'acord amb el que disposen els Estatuts Socials i l'acord de la Junta General d'Accionistes de 14 de maig de 2015, la societat podrà destinar en cada exercici a retribuir, als membres del Consell d'Administració en la seva condició de tals, una quantitat màxima de cinc milions d'euros.

L'import percebut pels membres del Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA, per la seva pertinença al Consell d'Administració, Comissió Executiva (CE), Comissió d'Auditoria (CA) i Comissió de Nomenaments i Retribucions (CNiR), ha ascendit a 4.205 milers d'euros (4.085 milers d'euros en l'exercici 2014), segons el detall següent expressat en euros:

	Càrrec	Consell	CE	CAiC	CNiR	Total
Sr. Salvador Gabarró Serra	President	550.000	550.000	–	–	1.100.000
Sr. Antonio Brufau Niubó	Vicepresident	126.500	–	–	25.000	151.500
Sr. Rafael Villaseca Marco	Cons. delegat	126.500	126.500	–	–	253.000
Sr. Ramón Adell Ramón	Vocal	126.500	80.500	40.000	–	247.000
Sr. Enrique Alcántara-García Irazoqui	Vocal	126.500	126.500	–	–	253.000
Sr. Xabier Añoveros Trías de Bes	Vocal	126.500	–	–	–	126.500
Sr. Francisco Belil Creixell ¹	Vocal	80.500	–	25.455	–	105.955
Sr. Demetrio Carceller Arce	Vocal	126.500	126.500	–	–	253.000
Sr. Santiago Cobo Cobo ²	Vocal	46.000	–	–	9.091	55.091
Sr. Isidro Fainé Casas ¹	Vocal	80.500	–	–	–	80.500
Sr. Nemesio Fernández-Cuesta Luca de Tena ²	Vocal	46.000	46.000	–	–	92.000
Sra. Benita María Ferrero-Waldner ¹	Vocal	80.500	–	–	–	80.500
Sra. Cristina Garmendia Mendizábal ¹	Vocal	80.500	–	–	15.909	96.409
Sr. Felipe González Márquez ²	Vocal	46.000	–	–	–	46.000
Sr. Emiliano López Achurra	Vocal	126.500	126.500	–	–	253.000
Sr. Carlos Losada Marrodán ²	Vocal	46.000	46.000	14.545	–	106.545
Sr. Miguel Martínez San Martín ¹	Vocal	80.500	80.500	–	–	161.000
Sr. Juan María Nin Génova ²	Vocal	46.000	46.000	–	–	92.000
Sr. Heribert Padrol Munté	Vocal	126.500	–	–	–	126.500
Sr. Juan Rosell Lastortras	Vocal	126.500	80.500	–	–	207.000
Sr. Luis Suárez de Lezo Mantilla	Vocal	126.500	–	40.000	–	166.500
Sr. Miguel Valls Maseda	Vocal	126.500	–	–	25.000	151.500
		2.574.000	1.435.500	120.000	75.000	4.204.500

¹ Des del 14 de maig de 2015.

² Fins al 14 de maig de 2015.

En l'exercici 2015, igual que el 2014, no s'han percebut imports per altres conceptes.

En l'exercici 2015 el conseller delegat ha percebut per la seva pertinença al Consell d'Administració de la societat participada CGE un import de 85 milers d'euros (10 milers d'euros el 2014). Aquests imports es dedueixen de la retribució variable anual percebuda pel conseller delegat.

Els imports meritats pel conseller delegat per les funcions executives en concepte de retribució fixa, retribució variable anual, retribució variable plurianual i altres conceptes han ascendit respectivament a 1.142 milers d'euros, 1.054 milers d'euros, 883 milers d'euros i 8 milers d'euros en l'exercici 2015 (1.063 milers d'euros, 1.141 milers d'euros, 902 milers d'euros i 5 milers d'euros en l'exercici 2014).

Les aportacions a plans de pensions i assegurances col·lectives, juntament amb les primes satisfetes per assegurances de vida, han ascendit a 315 milers d'euros en l'exercici 2015 (308 milers d'euros en l'exercici 2014). L'import dels fons acumulats per aquestes aportacions és de 2.930 milers d'euros el 31 de desembre de 2015 (2.636 milers d'euros el 31 de desembre de 2014).

Els membres del Consell d'Administració de la societat no han percebut cap remuneració en concepte de participació en beneficis o primes, ni indemnitzacions, ni tenen concedits crèdits ni bestretes. Tampoc no han rebut accions ni opcions sobre accions durant l'exercici, ni han exercit opcions ni tenen opcions pendents d'exercitar.

Els membres del Consell d'Administració es troben coberts amb la mateixa pòlissa de responsabilitat civil que assegura a tots els administradors i personal directiu de Gas Natural Fenosa.

El contracte del conseller delegat conté una clàusula que estableix una indemnització que triplica la compensació anual prevista per a determinats supòsits d'extinció de la relació i una indemnització equivalent a una anualitat de retribució pel pacte de no-competència postcontractual per un període d'un any.

Operacions amb Administradors

Els administradors tenen el deure d'evitar situacions de conflicte d'interès tal com estableix el Reglament del Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA i els articles 228 i 229 de la Llei de Societats de Capital. Addicionalment, aquests articles estableixen que les situacions de conflicte d'interès en què incorrin els administradors seran objecte d'informació en els comptes anuals.

Els administradors de Gas Natural SDG, SA no han comunicat cap situació de conflicte d'interès que hagi de ser informada.

En les operacions amb parts vinculades (accionistes significatius) que s'han sotmès a l'aprovació del Consell, previ informe favorable de la Comissió de Nomenaments i Retribucions o de la Comissió d'Auditoria, s'han abstingut, en cada cas, aquell o aquells administradors que representen a la part vinculada implicada.

Els administradors no han portat a terme, durant els exercicis 2015 i 2014, operacions vinculades alienes al tràfic ordinari o que no s'hagin realitzat en condicions normals de mercat amb la societat o amb les societats del grup.

Retribucions al Personal directiu

Als efectes exclusius de la informació continguda en aquest apartat es considera "personal directiu" els membres del Comitè de Direcció, exclòs el conseller delegat la retribució del qual ha estat inclosa en l'apartat anterior, i el director d'Auditoria Interna.

Els imports meritats pel personal directiu en concepte de retribució fixa, retribució variable anual, retribució variable plurianual i altres conceptes han ascendit respectivament a 4.962 milers d'euros, 2.528 milers d'euros, 1.982 milers d'euros i 112 milers d'euros en l'exercici 2015 (4.459 milers d'euros, 2.776 milers d'euros, 2.083 milers d'euros i 121 milers d'euros en l'exercici 2014).

El Pla d'adquisició d'accions esmentades en la Nota 3.4.15 d) va finalitzar el 2014 per la qual en l'exercici 2015 no s'ha percebut cap import en accions de la societat (120 milers d'euros en l'exercici 2014).

Les aportacions a plans de pensions i assegurances col·lectives, juntament amb les primes satisfetes per assegurances de vida, han ascendit a 2.428 milers d'euros en l'exercici 2015 (2.176 milers d'euros en l'exercici 2014). L'import dels fons acumulats per aquestes aportacions és de 24.955 milers d'euros el 31 de desembre de 2015 (22.818 milers d'euros el 31 de desembre de 2014).

El personal directiu no ha percebut remuneració en concepte de participació en beneficis o primes, ni té concedits crèdits. No s'han concedit bestretes al personal directiu el 31 de desembre de 2015 (100 milers d'euros el 31 de desembre de 2014). No s'han percebut indemnitzacions ni el 2015 ni el 2014.

Els contractes subscrits amb el personal directiu contenen una clàusula que estableix una indemnització mínima de dues anualitats de retribució en determinats casos d'extinció de la relació i una indemnització equivalent a una anualitat de retribució fixa per no-competència postcontractual per un període de dos anys.

Nota 34. Compromisos i passius contingents

Garanties

El 31 de desembre de 2015 Gas Natural Fenosa tenia prestats avals davant de tercers derivats de les seves activitats per import de 1.368 milions d'euros (1.574 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

D'altra banda, també tenia concedits avals financers per un total de 348 milions d'euros (369 milions d'euros el 31 de desembre de 2014), dels quals 138 milions d'euros correspondrien a la garantia del compliment de les obligacions de préstecs rebuts per societats participades (241 milions d'euros el 31 de desembre de 2014).

Gas Natural Fenosa estima que els passius no previstos el 31 de desembre de 2015, si n'hi hagués, que es poguessin originar pels avals prestats, no serien significatius.

Compromisos contractuals

Les taules següents presenten els compromisos contractuals de compra i de venda el 31 de desembre de 2015:

Compra	A 31 de diciembre de 2015						
	Total	2016	2017	2018	2019	2020	i següents
Arrendaments operatius (1)	975	69	56	60	56	53	681
Compres d'energia (2)	84.163	6.851	6.814	7.063	7.010	7.468	48.957
Compres de combustible nuclear	42	24	18	–	–	–	–
Transport d'energia (3)	2.031	282	237	234	236	223	819
Inversió (4)	861	439	421	1	–	–	–
Total obligacions contractuals	88.072	7.665	7.546	7.358	7.302	7.744	50.457

Venda	A 31 de diciembre de 2015						
	Total	2016	2017	2018	2019	2020	i següents
Prestació serveis per cessió capacitat (5)	4.293	308	276	257	274	323	2.855
Vendes d'energia (6)	21.634	3.339	3.074	2.896	1.498	1.494	9.333
Total obligacions contractuals	25.927	3.647	3.350	3.153	1.772	1.817	12.188

- 1) Reflecteix bàsicament els costos operatius associats als contractes de noliejament de vaixells de transport de gas en règim d'arrendament financer, tant dels quatre vaixells que estan en operació (Nota 18), com dels quatre vaixells en construcció (Nota 6), la entrada dels quals està prevista en els exercicis 2016 i 2017. També s'hi inclou el lloguer de l'edifici "Torre del Gas" propietat de Torre Marenostrom, SL, per al qual Gas Natural Fenosa té un contracte d'arrendament operatiu sense opció de compra per un període de deu anys a partir de març de 2006, prorrogable a valor de mercat per períodes successius de tres anys, amb caràcter potestatiu per Gas Natural Fenosa i amb caràcter obligatori per a Torre Marenostrom, SL.
  - 2) Reflecteix bàsicament els compromisos a llarg termini per a comprar gas natural sota els contractes de subministrament de gas amb clàusules take or pay negociats i mantinguts per a "ús propi" (Nota 3.4.7.3). Normalment aquests contractes tenen un termini de 20 a 25 anys, una quantitat mínima de gas a comprar i mecanismes de revisió de preus indexats a preus internacionals de gas natural i preus de gas natural als països de destinació. Els compromisos segons aquests contractes s'han calculat d'acord amb els preus de gas natural el 31 de desembre de 2015.
- També inclou els compromisos a llarg termini per a comprar energia elèctrica, calculats d'acord amb els preus el 31 de desembre de 2015.
- 3) Reflecteix els compromisos a llarg termini (de 20 a 25 anys) de transport de gas i electricitat calculats d'acord amb els preus el 31 de desembre de 2015.
  - 4) Reflecteix bàsicament els compromisos d'inversió pel desenvolupament de la xarxa de distribució i altres infraestructures de gas, el desenvolupament de la xarxa de distribució d'electricitat i la construcció de quatre vaixells de transport de gas l'entrada dels quals està prevista en els exercicis 2016 i 2017 (Nota 6).
  - 5) Reflecteix els compromisos de prestació de serveis pels contractes de cessió de capacitat de generació elèctrica a Mèxic (Nota 3.4.19). Els compromisos segons aquests contractes s'han calculat d'acord amb els preus el 31 de desembre de 2015.
  - 6) Reflecteix bàsicament els compromisos a llarg termini per a vendre gas natural sota els contractes de vendes de gas amb clàusules take or pay negociats i mantinguts per a "ús propi" (Nota 3.4.7.3). S'han calculat segons els preus de gas natural el 31 de desembre de 2015.

Passius contingents

A la data de formulació d'aquests Comptes Anuals Consolidats els principals passius contingents corresponen als litigis següents:

Reclamacions contribucions PIS i COFINS al Brasil

Al setembre de 2005 l'Administració Tributària de Rio de Janeiro va deixar sense efecte el reconeixement que havia admès prèviament l'abril de 2003 per a la compensació dels crèdits per les contribucions sobre vendes denominats PIS i COFINS pagades per la societat del grup Companhia Distribuidora de Gás do Rio de Janeiro-CEG. La instància administrativa va confirmar aquesta resolució el març de 2007, motiu pel qual la societat va interposar el recurs davant la jurisdicció contenciosa administrativa (Tribunal Federal do Rio de Janeiro). Posteriorment, es va notificar el 26 de gener de 2009 una acció civil pública contra CEG pels mateixos fets. L'import total d'aquesta quota tributària qüestionada, actualitzat el 31 de desembre de 2014, ascendia a 386 milions de reals brasilers. Al novembre de 2015 l'esmentat Tribunal de primera instància ha dictat una sentència estimant parcialment el recurs de CEG, reduint l'import total fins a 260 milions de reals brasilers (61 milions d'euros). Gas Natural Fenosa ha recorregut la sentència i considera, juntament amb els assessors legals de la companyia, que fins i tot l'import reduït no té fonament per la qual cosa no s'espera que sorgeixin passius que puguin tenir un impacte rellevant en els resultats de Gas Natural Fenosa.

Reclamació contra Edemet-Edechi (Panamà)

A l'abril de 2012 es va notificar la sentència absolutòria de segona instància per la qual es deixava sense efecte una altra de primera instància per la qual es condemnava les societats del grup Empresa Distribuidora de Electricidad Metro Oeste SA i Empresa Distribuidora de Electricidad Chiriquí SA (Edemet i Edechi) a indemnitzar el demandant en l'import que determinaran els perits i amb un màxim de 84 milions de dòlars. Tant el demandant com les demandades (Edemet i Edechi) van recórrer aquesta sentència. Els danys pretesos es derivarien d'un concurs per a comprar energia en bloc que va convocar l'Autoritat dels Serveis Públics i que va ser adjudicat al demandant que finalment no va ser capaç de complir el contracte per no presentar les garanties exigides en el plec. Al març de 2015 la Cort Suprema ha resolt el recurs

condemnant Edemet i Edechi a un pagament de 21 milions de dòlars (19 milions d'euros). Edemet i Edechi han impugnat la quantificació de la condemna per considerar que no té fonament, per la qual cosa no s'espera que sorgeixin passius que puguin tenir un impacte rellevant en els resultats de Gas Natural Fenosa.

Nota 35. Honoraris auditors de comptes

Els honoraris meritats en milers d'euros per les societats diferents que utilitzen la marca PwC són:

	Milers d'euros	
	2015	2014
Serveis d'auditoria	3.854	3.696
Serveis de verificació i relacionats amb l'auditoria	877	671
Altres serveis	22	332
Total honoraris	4.753	4.699

Adicionalment, altres empreses auditores han prestat a diferents societats del grup els serveis següents:

	Milers d'euros	
	2015	2014
Serveis d'auditoria	1.686	301
Serveis de verificació i relacionats amb l'auditoria	32	1
Altres serveis	96	106
Total honoraris	1.814	408

Nota 36. Medi Ambient

Actuacions ambientals

Les línies d'actuació principals de Gas Natural Fenosa es van desenvolupar en el context de l'estratègia ambiental de la companyia per garantir el compliment de la legislació ambiental, reduir l'impacte ambiental, mitigar el canvi climàtic, preservar la biodiversitat de l'entorn, optimitzar el consum dels recursos naturals com l'aigua, prevenir la contaminació i impulsar la millora contínua, anant més enllà del que estableix la normativa.

Es van mantenir les mesures per compatibilitzar el desenvolupament energètic amb la protecció del medi ambient. Entre les actuacions d'àmbit general, es va impulsar la millora contínua mitjançant l'actualització i extensió de la gestió ambiental, involucrant als nostres proveïdors i fomentant en els nostres clients l'ús responsable de l'energia.

Per a materialitzar aquestes línies, la gestió ambiental Gas Natural Fenosa es basa en el model ISO 14001, el bon funcionament del qual es verifica periòdicament i proporciona els elements necessaris per a assegurar la millor gestió ambiental. En aquest context, el 2015 es va aconseguir la certificació del sistema de gestió ambiental de l'activitat de distribució de gas a l'Argentina. En una línia similar, es va iniciar el procés d'adaptació de la gestió ambiental de les activitats de Xile amb l'objecte d'homogeneïtzar amb la resta de la companyia. Per aquest motiu, el 2015 es va registrar una regressió del percentatge d'ebitda industrial certificat que es reduirà durant els propers anys.

El posicionament de Gas Natural Fenosa davant el canvi climàtic es basa a contribuir a la seva mitigació a través d'energies baixes en carboni i renovables, la promoció de l'estalvi i l'eficiència energètica, l'aplicació de noves tecnologies i la captura del carboni, i en aquestes línies es desenvolupen els diferents projectes del grup. Durant l'exercici 2015 s'ha produït un increment significatiu en matèria d'emissions directes de CO₂ respecte a 2014. Aquesta situació té el seu origen bàsicament en una major producció de la generació tèrmica amb carbó a Espanya. Per raons d'estabilitat del sistema i de mercat, la generació tèrmica espanyola va ocupar el buit deixat per la menor producció renovable ja que va ser un any amb menys precipitacions i vent. Aquesta situació ha provocat un increment substancial en l'emissió específica per unitat d'energia generada pel que fa a 2014, si bé ha quedat parcialment esmorteït amb l'increment de la generació renovable en l'àmbit internacional.

Quant als valors d'emissió d'altres substàncies, es va produir un increment absolut de les emissions pel domini de la generació tèrmica a Espanya. Un augment equivalent va experimentar la producció de residus lligats a la generació amb carbó.

En l'exercici 2015, Gas Natural Fenosa ha dut a terme múltiples actuacions en favor de la conservació de la biodiversitat, algunes de les quals en resposta als requisits establerts per les autoritats ambientals i altres de caràcter voluntari. Durant aquest període s'han consolidat les bases per establir plans d'acció de biodiversitat dels negocis i s'ha avançat de manera molt significativa en les eines que suporten l'estratègia de biodiversitat de la companyia.

Conscient del paper fonamental que juga l'aigua en el procés productiu, i en el compromís constant amb l'entorn i amb la gestió eficient dels recursos naturals, Gas Natural Fenosa va consolidar durant 2015 l'estratègia en matèria d'aigua mitjançant la determinació d'indicadors de gestió i línies d'acció vinculades a l'optimització del recurs aigua en els seus processos productius de més pes.

Les actuacions ambientals realitzades en l'exercici 2015 han assolit un total de 95 milions d'euros (98 milions d'euros en l'exercici 2014), dels quals 24 milions d'euros corresponen a inversions ambientals i 71 milions d'euros a despeses incorregudes en la gestió ambiental de les instal·lacions. Les inversions més destacades són les relatives a la millora del sistema de combustió a centrals tèrmiques, i diverses actuacions de renovació i millora de les instal·lacions de generació, així com millores en la xarxa de distribució per reduir les emissions de gas natural a l'atmosfera.

Les possibles contingències, indemnitzacions i altres riscos de caràcter mediambiental en els quals pogués incórrer Gas Natural Fenosa estan adequadament cobertes amb les pòlisses d'assegurança de responsabilitat civil que té subscrites.

Emissions

En 2015 les emissions totals de CO₂ consolidades de les centrals de carbó i cicle combinat de Gas Natural Fenosa afectades per la normativa que regula el règim del comerç d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle han estat de 13,6 milions de tones de CO₂ (11,1 milions de tones de CO₂ el 2014).

Gas Natural Fenosa realitza una gestió integral de la seva cartera de cobertura de drets d'emissió de CO₂, adquirint els drets i crèdits d'emissió necessaris a través de la seva participació activa tant en el mercat secundari com en projectes primaris i fons de carboni, en els quals té una inversió compromesa d'aproximadament 2 milions d'euros.

Així mateix, Gas Natural Fenosa ha registrat a les Nacions Unides vuit projectes de mecanismes de desenvolupament net. A més, el grup ha creat la iniciativa COmpensa2, amb la qual cada any es compensa de manera voluntària les emissions associades als edificis, viatges d'empresa, flota de vehicles i esdeveniments.

Nota 37. Fets posteriors al tancament

Al gener de 2016, Gas Natural Fenosa ha acordat amortitzar la totalitat de les participacions preferents emeses per Unión Fenosa Financial Services USA, LLC al maig de 2003 (Nota 16) i que encara estan en circulació, el saldo de les quals ascendeix a un import nominal de 69 milions d'euros. L'amortització es farà en efectiu i pel seu valor nominal. A aquesta quantitat se li ha de sumar el dividend meritat i no pagat des de l'última data de pagament de dividend fins a la data d'amortització. L'amortització, que no requereix autorització dels seus titulars, s'esdevindrà el proper 22 de febrer, data en la qual es procedirà a la cancel·lació de l'emissió i es donarà de baixa en els registres corresponents.

Annex. I Societats de Gas Natural Fenosa

1. Societats dependents

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Gas Natural BAN, SA	Argentina	Distribució de gas	IG	70,0	70,0
Ceg Río, SA	Brasil	Distribució de gas	IG	59,6	59,6
Companhia Distribuidora de Gás do Rio de Janeiro, SA	Brasil	Distribució de gas	IG	54,2	54,2
Gas Natural Sao Paulo Sul, SA	Brasil	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Cundiboyacense, SA ESP	Colòmbia	Distribució de gas	IG	77,5	45,7
Gas Natural del Cesar, SA ESP	Colòmbia	Distribució de gas	IG	62,2	21,7
Gas Natural del Oriente, SA ESP	Colòmbia	Distribució de gas	IG	54,5	32,2
Gas Natural, SA ESP	Colòmbia	Distribució de gas	IG	59,1	59,1
Gas Directo, SAU	Espanya	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Galicia SDG, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	61,6	61,6
Gas Natural Andalucía, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Castilla La-Mancha, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	95,0	95,0
Gas Natural Castilla y León, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	90,1	90,1
Gas Natural Cegas, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	99,7	99,7
Gas Natural Distribución SDG, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Aragon SDG, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Balears, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Infraestructuras Distribución de Gas, SDG, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Madrid SDG, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Rioja, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	87,5	87,5

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Gas Natural Transporte SDG, SL	Espanya	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Navarra, SA	Espanya	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Albidona Distribuzione Gas, SR	Itàlia	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Favellato Reti, SRL	Itàlia	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Distribuzione Italia, SPA	Itàlia	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Comercializadora Metrogas, SA de CV	Mèxic	Distribució de gas	IG	100,0	85,0
Gas Natural México, SA de CV ³	Mèxic	Distribució de gas	IG	85,0	85,0
Gas Natural Fenosa Perú, SA	Perú	Distribució de gas	IG	100,0	100,0
Electrificadora del Caribe SA, ESP	Colòmbia	Distribució d'electricitat	IG	85,4	85,4
Unión Fenosa Distribución, SA	Espanya	Distribució d'electricitat	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Furnizare Energie, SRL	Moldàvia	Distribució d'electricitat	IG	100,0	100,0
Red Unión Fenosa, SA	Moldàvia	Distribució d'electricitat	IG	100,0	100,0
Empresa de Distribución Electrica Chiriqui, SA	Panamà	Distribució d'electricitat	IG	51,0	51,0
Empresa de Distribución Electrica Metro Oeste, SA	Panamà	Distribució d'electricitat	IG	51,0	51,0
Gas Natural Almacenamientos Andalucía, SA	Espanya	Infraestructures de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Exploración, SL	Espanya	Infraestructures de gas	IG	100,0	100,0
Palencia 3 Investigación Desarrollo y Explotación, SL	Espanya	Infraestructures de gas	IG	63,9	63,9
Petroleum Oil & Gas España, SA	Espanya	Infraestructures de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Rigassificazione Italia, SPA	Itàlia	Infraestructures de gas	IG	100,0	100,0
Metragaz, SA	Marroc	Infraestructures de gas	IG	76,7	76,7
Europe Maghreb Pipeline, Ltd.	Regne Unit	Infraestructures de gas	IG	77,2	77,2

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Natural Energy, SA	Argentina	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Serviços, SA	Brasil	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Serviconfort Colombia, SAS	Colòmbia	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Aprovevisionamientos SDG, SA	Espanya	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa LNG, SL	Espanya	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Sagane, SA	Espanya	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Europe, SAS	França	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Cetraro Distribuzione Gas, SRL	Itàlia	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Vendita Italia, SPA	Itàlia	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Gas Natural Puerto Rico, Inc	Puerto Rico	Proveïment i comercialització de gas	IG	100,0	100,0
Energía Empresarial de la Costa, SA, ESP	Colòmbia	Comercialització electricitat	IG	100,0	85,4
Energía Social de la Costa SA ESP	Colòmbia	Comercialització electricitat	IG	100,0	85,4
Gas Natural Comercializadora, SA	Espanya	Comercialització de gas i electricitat	IG	100,0	100,0
Gas Natural S.U.R. SDG, SA	Espanya	Comercialització de gas i electricitat	IG	100,0	100,0
Gas Natural Servicios SDG, SA	Espanya	Comercialització de gas i electricitat	IG	100,0	100,0
Mataró Energía Sostenible, SA	Espanya	Comercialització de gas i electricitat	IG	51,1	51,1
Berrybank Development Pty, Ltd	Austràlia	Generació d'Electricitat	IG	100,0	72,3
Crookwell Development Pty, Ltd	Austràlia	Generació d'Electricitat	IG	100,0	72,3
Ryan Corner Development Pty, Ltd	Austràlia	Generació d'Electricitat	IG	100,0	72,3
Iberólica Cabo Leones II, SA	Xile	Generació d'Electricitat	IG	51,0	38,3
Hidroeléctrica Rio San Juan SAS ESP	Colòmbia	Generació d'Electricitat	IG	100,0	75,0

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Almar Ccs, SA	Costa Rica	Generació d'Electricitat	IG	100,0	75,0
P.H. La Perla, SA	Costa Rica	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Unión Fenosa Generadora La Joya, SA	Costa Rica	Generació d'Electricitat	IG	65,0	48,8
Unión Fenosa Generadora Torito, SA	Costa Rica	Generació d'Electricitat	IG	65,0	48,8
Ampliación de Nerea, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Banteay Srei, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Boreas Eólica 2, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	89,6	89,6
Corporación Eólica de Zaragoza, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	68,0	68,0
Energías Ambientales de Somozas, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	97,0	97,0
Energías Especiales Alcoholeras, SA, En Liquidación	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	82,3	82,3
Energías Especiales de Extremadura, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	99,0	99,0
Eólica La Vega I, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Eólica La Vega II, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Estela Eólica, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Explotaciones Eólicas Sierra de Utrera, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	75,0	75,0
Fenosa Wind, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Fenosa, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Generación Nuclear, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Generación, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Renovables Ruralia, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	51,0	51,0
Gas Natural Fenosa Renovables, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Gas Natural Wind 4, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Gas Natural Wind 6, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	60,0	60,0
Gecal Renovables, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Genroque, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
Global Power Generation, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	75,0	75,0
J.G.C. Cogeneración Daimiel, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	97,6	97,6
Lanzagorta comunicaciones, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
P.E. Cova da serpe, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
P.E. El Hierro, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	95,0	95,0
P.E. La Rabia, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
P.E. Las Claras, SLU	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
P.E. Los Pedreros, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	100,0
P.E. Montamarta, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	95,0	95,0
P.E. Nerea, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	95,0	95,0
P.E. Peñaroldana, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	95,0	95,0
Sociedad de Tratamiento Hornillos, SL, en liquidación	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	94,4	94,4
Sociedad de Tratamiento La Andaya, SL, en liquidación	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	60,0	60,0
Societat Eòlica de l'Enderrocada, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	80,0	80,0
Tratamiento Cinca Medio, SL en liquidación	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	80,0	80,0
Tratamiento Integral de Almazán, SL, en liquidación	Espanya	Generació d'Electricitat	IG	90,0	90,0
Iberáfrica Power Ltd.	Kenya	Generació d'Electricitat	IG	100,0	75,0

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Fuerza y Energía Bii Hioxo, SA de CV	Mèxic	Generació d'Electricitat	IG	100,0	75,0
Fuerza y Energía de Hermosillo, SA de CV	Mèxic	Generació d'Electricitat	IG	100,0	75,0
Fuerza y Energía de Naco Nogales, SA de CV	Mèxic	Generació d'Electricitat	IG	100,0	75,0
Fuerza y Energía de Norte Durango, SA de CV	Mèxic	Generació d'Electricitat	IG	100,0	75,0
Fuerza y Energía de Tuxpan, SA de CV	Mèxic	Generació d'Electricitat	IG	100,0	75,0
Energía y Servicios de Panamá, SA	Panamà	Generació d'Electricitat	IG	51,0	38,3
Generadora Palamara La Vega, SA	Rep. Dominicana	Generació d'Electricitat	IG	100,0	75,0
Lignitos de Meirama, SA	Espanya	Mineria	IG	100,0	100,0
Kangra Coal (Proprietary), Ltd.	Sud-àfrica	Mineria	IG	70,0	70,0
Welgedacht Exploration Company, Ltd	Sud-àfrica	Mineria	IG	100,0	70,0
Gas Natural Informática, SA	Espanya	Serveis Informàtics	IG	100,0	100,0
United Saudi Spanish Power and Gas Services, LLC	Aràbia Saudita	Serveis Enginyeria	IG	100,0	78,8
Gas Natural Fenosa Engineering Brasil, SA	Brasil	Serveis Enginyeria	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Engineering, SAS	Colòmbia	Serveis Enginyeria	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Ingeniería y Desarrollo de Gen., SAS	Colòmbia	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Gas Natural Fenosa Ingeniería y Desarrollo de Gen., SA COSTA RICA	Costa Rica	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Operación y Mantenimiento Energy Costa Rica, SA	Costa Rica	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Soluziona Technical Services, Llc. En Liquidación	Egipte	Serveis Enginyeria	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Engineering, SL	Espanya	Serveis Enginyeria	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Ingeniería y Desarrollo de Gen., SL	Espanya	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Operación y Mantenimiento Energy, SA	Espanya	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Gas Natural Fenosa Ingeniería y Desarrollo de Gen., SA GUATEMALA	Guatemala	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Spanish Israeli Operation and Maintenance Company, Ltd.	Israel	Serveis Enginyeria	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Ingeniería México, SA de CV	Mèxic	Serveis Enginyeria	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Ingeniería y Desarrollo de Gen. México, SA de CV	Mèxic	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Operación y Mantenimiento Energy Mexico, SA de CV	Mèxic	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Operación y Mantenimiento La Caridad, SA de CV	Mèxic	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Unión Fenosa Operación México S.A. de CV	Mèxic	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Gas Natural Fenosa Engineering Panamá, SA	Panamà	Serveis Enginyeria	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Technology INC	Puerto Rico	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Operations & Maintenance Energy Uganda Ltd	Uganda	Serveis Enginyeria	IG	100,0	75,0
Natural Re, SA	Luxemburg	Assegurances	IG	100,0	100,0
Gas Natural Capital Markets, SA	Espanya	Serveis financers	IG	100,0	100,0
Unión Fenosa Financiación, SA	Espanya	Serveis financers	IG	100,0	100,0
Unión Fenosa Preferentes, SAU	Espanya	Serveis financers	IG	100,0	100,0
Unión Fenosa Financial Services USA, Llc.	Estats Units	Serveis financers	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Finance BV	Holanda	Serveis financers	IG	100,0	100,0
Clover Financial and Treasury Services, Ltd.	Irlanda	Serveis financers	IG	100,0	100,0
Natural Servicios, SA	Argentina	Serveis	IG	100,0	100,0
Gas Natural do Brasil, SA	Brasil	Serveis	IG	100,0	100,0
Gas Natural Servicios Económicos, SAS	Colòmbia	Serveis	IG	100,0	100,0
Gas Natural Servicios Integrales, SAS	Colòmbia	Serveis	I.G.	100,0	100,0

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Gas Natural Servicios, SAS	Colòmbia	Serveis	IG	100,0	59,0
Arte Contemporáneo y Energía, AIE	Espanya	Serveis	IG	100,0	100,0
Compañía Española de Industrias Electroquímicas, SA	Espanya	Serveis	IG	98,5	98,5
General de Edificios y Solares, SL	Espanya	Serveis	IG	100,0	100,0
Gas Natural Italia SPA	Itàlia	Serveis	IG	100,0	100,0
Administración y Servicios ECAP, SA de CV	Mèxic	Serveis	IG	100,0	100,0
Administradora de Servicios de Energía México, SA de CV	Mèxic	Serveis	IG	100,0	85,0
Energía y Confort Administración de Personal, SA de CV	Mèxic	Serveis	IG	100,0	85,3
Gas Natural Servicios, SA de CV	Mèxic	Serveis	IG	100,0	85,0
Sistemas de Administración y Servicios, SA de CV ³	Mèxic	Serveis	IG	85,0	85,0
Gas Naatural Fenosa Servicios Panamá, SA	Panamà	Serveis	IG	100,0	100,0
Inversiones Hermill, SA	Rep. Dominicana	Serveis	IG	100,0	100,0
Gas Natural SDG Argentina, SA	Argentina	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Invergás, SA	Argentina	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Union Fenosa Wind Australia Pty, Ltd.	Austràlia	Societat de cartera	IG	96,5	72,3
Gas Natural Fenosa Chile, SpA	Xile	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Global Power Generation Chile, SpA	Xile	Societat de cartera	IG	100,0	75,0
Gas Natural Distribución Latinoamerica, SA	Espanya	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Electricidad Colombia, SL	Espanya	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Internacional, SA	Espanya	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Holding Negocios Regulados Gas Natural, SA	Espanya	Societat de cartera	IG	100,0	100,0

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
La Energía, SA	Espanya	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
La Propagadora del Gas Latam, SLU	Espanya	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
La Propagadora del Gas, SA	Espanya	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Unión Fenosa Minería, SA	Espanya	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Gas Natural Fenosa Minería, BV	Holanda	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
GPG México Wind, BV	Holanda	Societat de cartera	IG	100,0	75,0
GPG México, BV	Holanda	Societat de cartera	IG	100,0	75,0
Buenergía Gas & Power, Ltd.	Illes Caiman	Societat de cartera	IG	95,0	71,3
First Independent Power, Ltd.	Kenya	Societat de cartera	IG	100,0	75,0
Unión Fenosa México, S.A. de CV	Mèxic	Societat de cartera	IG	100,0	75,0
Distribuidora Eléctrica de Caribe, SA	Panamà	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Generación Eléctrica del Caribe, SA	Panamà	Societat de cartera	IG	100,0	75,0
Unión Fenosa South Africa Coal (Proprietary), Ltd	Sud-àfrica	Societat de cartera	IG	100,0	100,0
Grup CGE:					
Compañía General de Electricidad, SA	Xile	Societat de cartera	IG	97,4	97,4
Gas Sur SA	Xile	Distribució de gas	IG	100,0	55,1
Metrogas SA	Xile	Distribució de gas	IG	60,2	36,9
Agua Negra SA	Argentina	Distribució d'electricitat	IG	100,0	97,4
Energía San Juan SA	Argentina	Distribució d'electricitat	IG	99,9	97,3
International Financial Investments SA	Argentina	Distribució d'electricitat	IG	100,0	97,4
Los Andes Huarpes SA	Argentina	Distribució d'electricitat	IG	98,0	95,4

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
CGE Argentina SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	100,0	97,4
CGE Distribución SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	99,3	96,7
CGE Magallanes SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	99,9	97,3
Compañía Nacional de Fuerza Eléctrica SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	99,3	96,7
Emel Norte SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	98,2	95,6
Emelat Inversiones SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	98,4	94,1
Empresa de Transmisión Eléctrica Transemel SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	100,0	86,7
Empresa Eléctrica Atacama SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	98,4	95,2
Empresa Eléctrica de Antofagasta SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	92,7	86,4
Empresa Eléctrica de Arica SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	94,2	87,0
Empresa Eléctrica de Iquique SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	88,6	84,3
Empresa Eléctrica de Magallanes SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	55,2	53,7
Transnet SA	Xile	Distribució d'electricitat	IG	99,6	97,0
Autogasco SA	Xile	Gas Lìquat del Petrolí	IG	100,0	55,1
Gasco GLP SA	Xile	Gas Lìquat del Petrolí	IG	100,0	55,1
Gasco SA	Xile	Gas Lìquat del Petrolí	IG	56,6	55,1
Gasoducto del Pacífico (Argentina) SA	Argentina	Infraestructures de gas	IG	56,7	31,3
Gasoducto del Pacífico SA	Xile	Infraestructures de gas	IG	60,0	33,1
Gasoducto del Pacífico (Cayman) Ltd.	Illes Caiman	Infraestructures de gas	IG	56,7	31,3
Gasmar SA	Xile	Gas Lìquat del Petrolí	IG	63,8	35,2
Inversiones GLP SAS ESP	Colòmbia	Gas Lìquat del Petrolí	IG	70,0	38,6

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
JGB Inversiones SAS ESP	Colòmbia	Gas Lìquat del Petroli	IG	100,0	38,6
Unigas Colombia SA ESP	Colòmbia	Gas Lìquat del Petroli	IG	70,0	27,0
Automotive Gas Systems SA	Xile	Serveis	IG	100,0	55,1
Centrogas SA	Xile	Serveis	IG	100,0	36,9
Comercial & Logística General SA	Xile	Serveis	IG	100,0	97,4
Empresa Chilena de Gas Natural SA	Xile	Serveis	IG	100,0	36,9
Energy Sur SA	Xile	Serveis	IG	55,0	53,6
Enerplus SA	Xile	Serveis	IG	100,0	97,4
Financiamiento Doméstico SA	Xile	Serveis	IG	99,9	36,9
Hormigones del Norte SA	Xile	Serveis	IG	100,0	97,4
Inversiones San Sebastian SA	Xile	Serveis	IG	100,0	53,7
Inversiones y Gestión SA	Xile	Serveis	IG	100,0	97,4
Novanet SA	Xile	Serveis	IG	100,0	97,4
Sociedad de Computación Binaria SA	Xile	Serveis	IG	100,0	97,4
Tecnet SA	Xile	Serveis	IG	100,0	97,4
Transformadores Tusan SA	Xile	Serveis	IG	100,0	97,4
Transportes e Inversiones Magallanes SA	Xile	Serveis	IG	85,0	46,9
TV Red SA	Xile	Serveis	IG	90,0	48,3
Gasco Argentina SA	Argentina	Societat de cartera	IG	100,0	55,1
Gasco International SA	Xile	Societat de cartera	IG	100,0	55,1
Inversiones Atlántico SA	Xile	Societat de cartera	IG	100,0	55,1

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Inversiones Invergas SA	Xile	Societat de cartera	IG	100,0	55,1
Innergy Holdings SA	Xile	Distribució de gas	IG	60,0	33,1
Innergy Soluciones Energéticas SA	Xile	Distribució de gas	IG	100,0	33,1
Innergy Transportes SA	Xile	Distribució de gas	IG	100,0	33,1

¹Mètode de consolidació: IG Integració Global, IP Integració Proporcional i MP Mètode de la Participació.

²Percentatge corresponent de la societat matriu sobre la filial.

³El percentatge de participació és el corresponent a les accions de titularitat legal i el corresponent al compromís de recompra d'accions pels percentatges indicats en la Nota 18, que també s'assignen a la societat dominant.

Annex I. Societats de Gas Natural Fenosa

2. Societats de negocis conjunts

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Grup UF Gas:					
Unión Fenosa Gas, SA	Espanya	Proveïment i comercialització de gas	MP	50,0	50,0
Segas Services, SAE	Egipte	Infraestructures de gas	MP	100,0	40,7
Spanish Egyptian Gas Company SAE	Egipte	Infraestructures de gas	MP	80,0	40,0
Nueva Electricidad del Gas, SAU	Espanya	Infraestructures de gas	MP	100,0	50,0
Planta de Regasificación de Sagunto, SA	Espanya	Infraestructures de gas	MP	50,0	21,3
Regasificadora del Noroeste, SA	Espanya	Infraestructures de gas	MP	21,0	11,6
Unión Fenosa Gas Exploración y Producción, SAU	Espanya	Infraestructures de gas	MP	100,0	50,0
Qalhat LNG SAOC	Oman	Infraestructures de gas	MP	7,4	3,7
Unión Fenosa Gas Comercializadora, SA	Espanya	Proveïment i comercialització de gas	MP	100,0	50,0
Infraestructuras de Gas, SA	Espanya	Societat de cartera	MP	85,0	42,5
Gasifica, SA	Espanya	Societat de cartera	MP	100,0	55,0
Unión Fenosa Gas Infraestructures BV	Holanda	Societat de cartera	MP	100,0	50,0
Gas Natural Vehicular del Norte Asociación en Participación	Mèxic	Distribució de gas	MP	51,3	43,6
Eléctrica Conquense, SA	Espanya	Distribució d'electricitat	MP	46,4	46,4
Eléctrica Conquense de Distribución, SA	Espanya	Distribució d'electricitat	MP	100,0	46,4
CH4 Energía S.A. de CV	Mèxic	Proveïment i comercialització de gas	MP	50,0	42,5
ENER RENOVA, SA	Xile	Generació d'Electricitat	MP	40,0	40,0
Alas Capital & Gas Natural SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	40,0	40,0
Castrios, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	33,3	33,3

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Cogeneración del Noroeste, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	40,0	40,0
Desarrollo de Energías Renovables de la Rioja, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	36,3	36,3
Desarrollo de Energías Renovables de Navarra, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	50,0	50,0
ENER Renova España, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	40,0	40,0
Energías Eólicas de Fuerteventura, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	50,0	50,0
Molinos de la Rioja, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	33,3	33,3
Molinos del Cidacos, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	50,0	50,0
Montouto 2000, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	49,0	49,0
Nueva Generadora del Sur, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	50,0	50,0
P.E. Cinseiro, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	50,0	50,0
Sociedad Gestora de Parques Eólicos Andalucía, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	21,0	21,0
Toledo PV, AEIE	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	33,3	33,3
Línea de Trasmisión Cabo Leones, SA	Xile	Generació d'Electricitat	MP	50,0	19,1
EcoEléctrica Holding, Ltd.	Illes Caiman	Societat de cartera	MP	50,0	35,6
EcoEléctrica, LP	Puerto Rico	Generació d'Electricitat	MP	100,0	35,6
EcoEléctrica Limited	Illes Caiman	Societat de cartera	MP	100,0	35,6
Ghesa Ingeniería y Tecnología, SA	Espanya	Serveis Enginyeria	MP	41,2	41,2
Grup CGE:					
Gascart SA	Argentina	Distribució de gas	MP	50,0	27,6
Gasnor SA	Argentina	Distribució de gas	MP	97,4	17,6
Gasmarket SA	Argentina	Distribució de gas	MP	50,0	27,6

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Norelec SA	Argentina	Distribució d'electricitat	MP	50,0	48,7
Compañía Eléctrica de Inversiones SA	Argentina	Distribució d'electricitat	MP	90,0	48,7
Empresa de Distribución Eléctrica de Tucumán SA	Argentina	Distribució d'electricitat	MP	80,5	48,7
Empresa Jujeña de Energía SA	Argentina	Distribució d'electricitat	MP	90,0	53,8
Empresa Jujeña de Sistemas Energéticos Dispersos SA	Argentina	Distribució d'electricitat	MP	90,0	43,8
Gasoductos GasAndes, SA (Argentina)	Argentina	Infraestructures de gas	MP	47,0	17,4
Andes Operaciones y Servicios SA	Xile	Infraestructures de gas	MP	50,0	18,5
Gas Natural Producción, SA	Xile	Infraestructures de gas	MP	36,2	19,9
Gasoductos GasAndes, SA (Chile)	Xile	Infraestructures de gas	MP	47,0	17,4
GNL Chile SA	Xile	Infraestructures de gas	MP	33,3	12,3
GNL Quintero SA	Xile	Infraestructures de gas	MP	20,0	7,4
Hualpén Gas SA	Xile	Gas Lliquat del Petrolí	MP	50,0	17,6
Inmobiliaria Parque Nuevo SA	Xile	Serveis	MP	50,0	48,7

¹ Mètode de consolidació: IG Integració Global, IP Integració Proporcional i MP Mètode de la Participació.

² Percentatge corresponent de la societat matriu sobre la filial.

3. Entitats d'operacions conjuntes

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Cilento Reti Gas, SRL	Itàlia	Distribució de gas	IP	60,0	60,0
Bezana/Beguenzo	Espanya	Infraestructures de gas	IP	50,0	50,0
Boquerón	Espanya	Infraestructures de gas	IP	4,5	4,5
Casablanca	Espanya	Infraestructures de gas	IP	9,5	9,5
Chipirón	Espanya	Infraestructures de gas	IP	2,0	2,0
Gas Natural West África, SL	Espanya	Infraestructures de gas	IP	40,0	40,0
Montanazo	Espanya	Infraestructures de gas	IP	17,7	17,7
Rodaballo	Espanya	Infraestructures de gas	IP	4,0	4,0
Tánger Larrache	Marroc	Infraestructures de gas	IP	24,0	24,0
Centrales Nucleares Almaraz-Trillo, AIE	Espanya	Generació d'Electricitat	IP	19,1	19,1
Central Térmica de Anllares, AIE	Espanya	Generació d'Electricitat	IP	66,7	66,7
Comunidad de bienes Central Nuclear de Almaraz (Grupo I y II)	Espanya	Generació d'electricitat	IP	11,3	11,3
Comunidad de bienes Central Nuclear de Trillo (Grupo I)	Espanya	Generació d'electricitat	IP	34,5	34,5
Comunidad de bienes Central Térmica de Aceca	Espanya	Generació d'electricitat	IP	50,0	50,0
Comunidad de bienes Central Térmica de Anllares	Espanya	Generació d'electricitat	IP	66,7	66,7
Eólica Tramuntana 21, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IP	60,0	60,0
Eólica Tramuntana 22, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IP	60,0	60,0
Eólica Tramuntana 23, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IP	60,0	60,0
Eólica Tramuntana 71, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IP	60,0	60,0
Eólica Tramuntana 72, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IP	60,0	60,0
Eólica Tramuntana 73, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IP	60,0	60,0
Eólica Tramuntana, SL	Espanya	Generació d'Electricitat	IP	60,0	60,0
UTE ESE Clece-Gas Natural	Espanya	Serveis	IP	50,0	50,0

¹ Mètode de consolidació: IG Integració Global, IP Integració Proporcional i MP Mètode de la Participació.

4. Societats associades

Societat	País	Activitat	Mètode de Consolidació ¹	% Participació Total	
				% Participació Control ²	% Participació Patrimonial
Enervent, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	26,0	26,0
Sistemas Energéticos La Muela, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	20,0	20,0
Sistemas Energéticos Mas Garullo, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	18,0	18,0
Sociedade Galega do Medio Ambiente, SA	Espanya	Generació d'Electricitat	MP	49,0	49,0
Bluemobility System, SL En Liquidación	Espanya	Serveis	MP	20,0	20,0
Kromschroeder, SA	Espanya	Serveis	MP	44,5	44,5
Torre Marenostrum, SL	Espanya	Serveis	MP	45,0	45,0
CER's Commercial Corp	Panamà	Serveis	MP	25,0	18,8
Grup CGE:					
Energas SA ESP	Colòmbia	Gas Lìquat del Petrolí	MP	28,2	10,9
Montagas SA ESP	Colòmbia	Gas Lìquat del Petrolí	MP	33,3	12,9
Campanario Generación SA	Xile	Serveis	MP	20,0	11,0

¹ Mètode de consolidació: IG Integració Global, IP Integració Proporcional i MP Mètode de la Participació

² Percentatge corresponent de la societat matriu sobre la filial

Annex II. Variacions en el perímetre de consolidació

Les principals variacions en el perímetre de consolidació produïdes en l'exercici 2015 van ser les següents:

Denominació de l'entitat	Categoria de l'operació	Data efectiva de l'operació	Drets de vot adquirits/donats de baixa (%)	Drets de vot després de l'operació (%)	Mètode d'integració després de l'operació
Oficina de cambios de suministrador, SA	Liquidació	2 de gener	20,0	-	-
Gas Natural Fenosa Furnizare Energie, SRL	Constitució	31 de gener	100,0	100,0	Global
Compañía General de Electricidad, SA- CGE	Adquisició	31 de gener	0,2	96,9	Global
	Adquisició	28 de febrer	0,4	97,3	Global
	Adquisició	31 de març	0,1	97,4	Global
Mataró Energía Sostenible, SA	Adquisició	24 de març	51,1	51,1	Global
Palencia 3 Investigación y Desarrollo y Exp. SL	Adquisició	9 d'abril	24,9	63,93	Global
Genroque, SL	Constitució	10 d'abril	50,0	50,0	Participació
Puente Mayorga Generación, SL	Constitució	10 d'abril	50,0	50,0	Participació
First Independent Power, Ltd	Adquisició	14 d'abril	10,4	100,0	Global
Iberáfrica Power Ltd	Adquisició	14 d'abril	10,4	100,0	Global
Gas Natural Aragón SDG, SA	Constitució	18 de juny	100,0	100,0	Global
Gas Natural Infraestructuras Distribución Gas SDG, SA	Constitució	18 de juny	100,0	100,0	Global
Gasmar, SA	Adquisició	25 de juny	12,8	63,8	Global
Gas Directo, SA	Adquisició	10 de juliol	70,0	100,0	Global
Barras Eléctricas Galaico Asturianas, SA	Alienació	28 de juliol	44,9	-	Participació
Banteay Srei, SL	Adquisició	16 de setembre	100,0	100,0	Global
Lanzagorta Comunicaciones, SL	Adquisició	16 de setembre	100,0	100,0	Global
Union Fenosa Wind Australia Pty, Ltd	Adquisició	2 de setembre	0,4	96,5	Global
Berrybank development Pty, Ltd	Adquisició	2 de setembre	0,4	96,5	Global

Denominació de l'entitat	Categoria de l'operació	Data efectiva de l'operació	Drets de vot adquirits/donats de baixa (%)	Drets de vot després de l'operació (%)	Mètode d'integració després de l'operació
Crookwell development Pty, Ltd	Adquisició	2 de setembre	0,4	96,5	Global
Ryan Corner development Pty, Ltd	Adquisició	2 de setembre	0,4	96,5	Global
Global Power Generation, SA	Ampliació capital	5 d'octubre	25,0	75,0	Global
Metrogas	Adquisició	10 d'octubre	8,3	60,2	Global
Gecal Renovables, SA	Adquisició	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
Estela Eólica, SLU	Adquisició	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
PE. Nerea, SL	Adquisició	13 d'octubre	85,5	85,5	Global
PE. Los Pedreros, SL	Adquisició	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
PE. Peñarrodana, SL	Adquisició	13 d'octubre	95,0	95,0	Global
PE. El Hierro, SL	Adquisició	13 d'octubre	95,0	95,0	Global
PE. Montamarta, SL	Adquisició	13 d'octubre	95,0	95,0	Global
PE. La Rabia, SLU	Adquisició	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
PE. Cova da serpe, SLU	Adquisició	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
Eólica La Vega I, SLU	Adquisició	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
Eólica La Vega II, SLU	Adquisició	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
Ampliació de Nerea, SLU	Adquisició	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
PE. Las Claras, SLU	Adquisició	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
Arañuelo Solar, SL	Adquisició	13 d'octubre	60,0	60,0	Global
PE. Cinseiro, SL	Adquisició	13 d'octubre	50,0	50,0	Participació
Sociedad Gestora de Parques Eólicos Andalucía, SA	Adquisició	13 d'octubre	21,0	21,0	Participació
Ener Renova España, SL	Adquisició	13 d'octubre	40,0	40,0	Participació

Denominació de l'entitat	Categoria de l'operació	Data efectiva de l'operació	Drets de vot adquirits/donats de baixa (%)	Drets de vot després de l'operació (%)	Mètode d'integració després de l'operació
Ener Renova , SA	Adquisició	13 d'octubre	40,0	40,0	Participació
Puente Mayorga, SL	Alienació	28 d'octubre	50,0	-	-
Genroque, SL	Adquisició	28 d'octubre	50,0	100,0	Global
Palawan Sulu Sea Gas, INC	Liquidació	30 de novembre	50,0	-	-
Parque Eólico Sierra del Merengue SL en Liq.	Liquidació	30 de novembre	50,0	-	-
Gas Natural Balears, SA	Constitució	30 de novembre	100,0	100,0	Global
Global Power Generation Chile, SpA	Constitució	4 de desembre	100,0	100,00	Global
Ibereólica Cabo Leones II SA	Adquisició	15 de desembre	51,0	51,00	Global
Línea de Trasmisión Cabo Leones, SA	Adquisició	15 de desembre	50,0	50,00	Participació
P.E. Nerea, SL	Adquisició	17 de desembre	9,5	95,00	Global
3G Holdings Limited	Liquidació	30 de desembre	10,0	-	-
Gasco Gran Cayman Ltd (Sociedad Chilena)	Liquidació	31 de desembre	55,1	-	-
Arañuelo Solar, SL	Liquidació	31 de desembre	60,0	60,0	-

Les principals variacions en el perímetre de consolidació produïdes en l'exercici 2014 van ser les següents:

Denominació de l'entitat	Categoria de l'operació	Data efectiva de l'operació	Drets de vot adquirits/donats de baixa (%)	Drets de vot després de l'operació (%)	Mètode d'integració després de l'operació
Kromschroeder, SA	Reducció capital	21 de gener	2,0	44,5	Participació
Generación Eléctrica del Caribe, SA	Constitució	31 de gener	100,0	100,0	Global
Barras Eléctricas Generación, SL	Alienació	14 d'abril	44,9	–	
Unión Fenosa Internacional BV	Liquidació	8 de maig	100,0	–	
Energía del Río San Juan Corp.	Liquidació	12 de maig	100,0	–	
Spanish Israeli operation and maintenance Company, Ltd	Constitució	25 de maig	100,0	100,0	Global
Gas Natural Fenosa Ingeniería y Desarrollo de Generación, SLU	Constitució	3 de juny	100,0	100,0	Global
Alliance, SA	Alienació	30 de juny	49,9	–	
Capital Telecom Honduras, SA	Alienació	30 de juny	100,0	–	
Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones Colombia, SA	Alienació	30 de juny	88,2	–	
Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones Costa Rica, SA	Alienació	30 de juny	66,7	–	
Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones El Salvador, SA de CV	Alienació	30 de juny	100,0	–	
Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones Guatemala, SA	Alienació	30 de juny	100,0	–	
Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones Nicaragua, SA	Alienació	30 de juny	100,0	–	
Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones Panamá, SA	Alienació	30 de juny	90,2	–	
Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones, SA	Alienació	30 de juny	100,0	–	
P.H. La Perla, SA	Constitució	4 de juliol	100,0	100,0	Global
Gas Natural Fenosa Ingeniería y Desarrollo de Generación, SAS	Constitució	31 de juliol	100,0	100,0	Global
Caribe Capital BV	Liquidació	30 de setembre	100,0	–	
Operación y Mantenimiento Energy Madagascar, SARLU	Liquidació	30 de setembre	100,0	–	

Denominació de l'entitat	Categoria de l'operació	Data efectiva de l'operació	Drets de vot adquirits/donats de baixa (%)	Drets de vot després de l'operació (%)	Mètode d'integració després de l'operació
Socoinve, CA	Liquidació	7 d'octubre	100,0	–	
GN Fenosa Chile, SpA	Constitució	10 d'octubre	100,0	100,0	Global
Gas Natural Fenosa Servicios Panamá SA	Constitució	13 d'octubre	100,0	100,0	Global
Union Fenosa Wind Australia Pty, Ltd	Adquisició	28 d'octubre	0,5	96,1	Global
Berrybank development Pty, Ltd	Adquisició	28 d'octubre	0,5	96,1	Global
Crookwell development Pty, Ltd	Adquisició	28 d'octubre	0,5	96,1	Global
Ryan Corner development Pty, Ltd	Adquisició	28 d'octubre	0,5	96,1	Global
Iberáfrica Power Ltd	Adquisició	11 de juliol	17,9	89,6	Global
Hispanogalaica de Extracciones, SL	Liquidació	14 de novembre	100,0	–	–
Compañía General de Electricidad, SA-CGE	Adquisició	14 de novembre	96,7	96,7	Global

Annex III. Societats del grup fiscal Gas Natural

Les societats pertanyents al grup fiscal Gas Natural són les següents:

Gas Natural SDG, SA	Gas Natural Informàtica, SA
Boreas Eólica 2, SA	Gas Natural Infraestructuras Distribución Gas SDG, SA
Compañía Española de Industrias Electroquímicas, SA	Gas Natural Madrid SDG, SA
Energías Ambientales de Somozas, SA	Gas Natural Rioja, SA
Energías Especiales Alcoholeras, SA	Gas Natural S.U.R. SDG, SA
Energías Especiales de Extremadura, SL	Gas Natural Servicios SDG, SA.
Europe Mahgreb Pipeline Limited	Gas Natural Transporte SDG, SL
Explotaciones Eólicas Sierra de Utrera, SL	Gas Natural Wind 4, SLU
Fenosa Wind, SL	Gas Navarra, SA
Fenosa, SLU	General de Edificios y Solares, SL
Gas Natural Almacenamientos Andalucía, SA	Global Power Generation, SAU
Gas Natural Andalucía, SA	Holding Negocios Regulados Gas Natural, SA
Gas Natural Aprovisionamientos SDG, SA	JGC Cogeneración Daimiel, SL
Gas Natural Aragón, SA	La Energía, SA
Gas Natural Balears, SA	La Propagadora del Gas, SA
Gas Natural Capital Markets, SA	La Propagadora del Gas Latam, SLU
Gas Natural Castilla-La Mancha, SA	Lignitos de Meirama, SA
Gas Natural Castilla y León, SA	Operación y Mantenimiento Energy, SA
Gas Natural Cegas, SA	Petroleum, Oil&Gas España, SA
Gas Natural Comercializadora, SA	Sagane, SA

Gas Natural Distribución Latinoamérica, SA	Sociedad de Tratamiento Hornillos, SL
Gas Natural Distribución SDG, SA	Societat Eòlica de l'Enderrocada, SA
Gas Natural Exploración, SL	Tratamiento Cinca Medio, SL
Gas Natural Fenosa Electricidad Colombia, SL	Tratamiento de Almazán, SL
Gas Natural Fenosa Engineering, SL	Unión Fenosa Distribución, SA
Gas Natural Fenosa Generación, SLU	Unión Fenosa Financiación, SA
Gas Natural Fenosa Generación Nuclear, SL	Gas Natural Fenosa Internacional, SA
Gas Natural Fenosa Renovables, SLU	Unión Fenosa Minería, SA
Gas Natural Fenosa Ingeniería y Desarrollo de Generación, SLU	Unión Fenosa Preferentes, SAU
Gas Natural Fenosa LNG, SL	Hispanogalaica de Extracciones, SL

Universitat Corporativa

Ens impliquem en la formació i desenvolupament professional dels nostres empleats.

El compromís de Gas Natural Fenosa amb la formació i gestió del talent dels seus empleats no és un mer discurs. El 2015, es van impartir més de 832.000 hores de formació a més de 165.000 participants en 14 països.

Fundada l'any 2000, s'ha convertit en un lloc de trobada, debat i formació per promoure la innovació i l'excel·lència dels professionals de Gas Natural Fenosa, amb l'objectiu de construir futur, transmetre cultura i crear valor. És una palanca estratègica de transformació al servei del negoci.

Fet i dit

Informe Anual Integrat 2015

Informe de Gestió Consolidat

Situació de l'entitat. [Pág. 262](#)

Evolució i resultat dels negocis. [Pág. 264](#)

Sostenibilitat. [Pág. 297](#)

Principals riscos i incerteses. [Pág. 302](#)

Evolució previsible del grup. [Pág. 306](#)

Activitats de R+D+i. [Pág. 307](#)

Informe Anual de Govern Corporatiu. [Pág. 309](#)

Accions pròpies. [Pág. 309](#)

Fets posteriors. [Pág. 309](#)

Per saber més d'aquest projecte, escaneja aquest codi QR amb el teu dispositiu mòbil o visita el *microsite* de l'Informe Anual 2015.

Informe de Gestión Consolidado

1. Situación de la entidad

1.1. Modelo de negocio

Gas Natural Fenosa posee un modelo de negocio caracterizado por realizar una gestión responsable y sostenible de todos los recursos de los que se sirve. El compromiso con la sostenibilidad y con la creación de valor a lo largo del tiempo, se concreta en la política de responsabilidad corporativa, aprobada por el Consejo de Administración, presente en todo el proceso de negocio de la compañía que asume siete compromisos de responsabilidad corporativa con sus grupos de interés y que guían su forma de actuar: compromiso con los resultados, orientación al cliente, protección del medio ambiente, interés por las personas, seguridad y salud, compromiso con la sociedad e integridad.

Gas Natural Fenosa es una compañía de energía integrada que suministra gas y electricidad a más de 23 millones de clientes. Su objetivo principal es proveer de energía a la sociedad para maximizar su desarrollo y su bienestar, convirtiendo la innovación, la eficiencia energética y la sostenibilidad en pilares fundamentales del modelo de negocio. Es líder en el sector energético y pionera en la integración del gas y la electricidad. Su negocio se centra en el ciclo de vida completo del gas, y en la generación, distribución y comercialización de electricidad. Además, desarrolla otras líneas de negocio, como los servicios energéticos, que favorecen la diversificación de las actividades y los ingresos, anticipándose a las nuevas tendencias del mercado, atendiendo las necesidades específicas de los clientes y ofreciéndoles un servicio integral no centrado únicamente en la venta de energía.

El modelo de negocio de Gas Natural Fenosa se desarrolla a través de un amplio número de empresas básicamente en España, resto de Europa, Latinoamérica y África y se apoya en cinco grandes negocios:

Distribución de gas (España, resto de Europa y Latinoamérica)

Gas Natural Fenosa mantiene una posición de liderazgo en los mercados donde opera, lo que le permite aprovechar las oportunidades de crecimiento orgánico, tanto por la captación de nuevos clientes en municipios con gas, como por la expansión de redes a zonas no gasificadas. Es líder en España y cuenta con una sólida presencia en Italia. Es líder en Latinoamérica donde está presente en México, Colombia, Brasil, Argentina y Perú.

Distribución de electricidad (España, resto de Europa y Latinoamérica)

Gas Natural Fenosa es uno de los operadores más eficientes en términos de costes de operación y mantenimiento del negocio de distribución eléctrica. Gas Natural Fenosa es el tercer operador en el mercado español y es líder en Moldavia. En Latinoamérica está presente en Panamá y Colombia donde es considerado como uno de los principales operadores de la región.

Gas (infraestructuras, aprovisionamiento y comercialización y Unión Fenosa Gas)

Gas Natural Fenosa posee una infraestructura de gas única e integrada que dota al negocio de gran estabilidad, proporciona flexibilidad a las operaciones y permite transportar el gas hacia las mejores oportunidades de negocio.

Para Gas Natural Fenosa los proveedores son actores fundamentales en el óptimo funcionamiento de la cadena de valor, por ello establece contratos a largo plazo, asume el compromiso con la sociedad en la que opera y minimiza su impacto medioambiental, garantizando con ello el suministro.

Gas Natural Fenosa responde con sus servicios de valor añadido a las exigencias de rapidez, garantía, calidad y eficiencia energética que requieren los clientes.

Electricidad (España e Internacional)

Gas Natural Fenosa tiene un amplio conocimiento en todas las tecnologías de generación y cuenta con una infraestructura capaz de ajustarse a las necesidades de cada modelo energético y a la realidad de cada país. El aprovisionamiento de un gas competitivo y flexible permite a la compañía obtener mejores márgenes frente a sus competidores en la gestión de sus ciclos combinados.

La posición de liderazgo en la comercialización combinada de gas natural y electricidad presenta importantes ventajas como menor coste de servicio, un servicio integrado al cliente y menores costes de adquisición, sin olvidar la consecución de una mayor vinculación con los clientes.

En el negocio internacional Gas Natural Fenosa, a través de Global Power Generation, está presente en México, Puerto Rico, República Dominicana, Costa Rica, Panamá, Kenia y Australia.

Compañía General de Electricidad (CGE)

Gas Natural Fenosa, a través del grupo chileno CGE adquirido en noviembre de 2014, es el operador líder de las actividades de distribución y transmisión eléctrica y de distribución de gas natural y gas natural licuado del petróleo (GLP) en Chile. En diciembre 2015 la actividad de gas natural licuado del petróleo en Chile ha sido clasificada como operaciones interrumpidas (ver Nota 9 de la memoria consolidada).

En consecuencia, la presencia a lo largo de toda la cadena de valor del gas dota a Gas Natural Fenosa de una ventaja competitiva convirtiendo a la compañía en líder en el sector. La capacidad de gestión y experiencia en electricidad, junto con su posición única de integración del mercado de gas y electricidad, convierte a la compañía en referente en este sector. La presencia internacional garantiza una posición privilegiada para capturar el crecimiento de nuevas regiones en el proceso de desarrollo económico, convirtiéndola en uno de los principales operadores del mundo.

En el Anexo I de las Cuentas Anuales Consolidadas se relacionan las empresas participadas por Gas Natural Fenosa.

1.2. Gobierno Corporativo

Gas Natural Fenosa desarrolla y mantiene actualizadas de modo continuado sus normas de gobierno corporativo, que están formadas principalmente por:

- > Estatutos Sociales.
- > Reglamento de la Junta General de Accionistas.
- > Reglamento del Consejo de Administración y sus Comisiones.
- > Código Interno de Conducta en materia relativa a los Mercados de Valores.
- > Código Ético.
- > Política de Responsabilidad Corporativa.

Gas Natural Fenosa ha continuado potenciando su compromiso con la transparencia y las buenas prácticas en cuyo desarrollo participan la Junta General de Accionistas, el Consejo de Administración y sus comisiones: Comisión Ejecutiva, Comisión de Nombramientos y Retribuciones y Comisión de Auditoría. También el Comité de Dirección desempeña un papel relevante. En 2015, Gas Natural Fenosa ha

adaptado sus normas de gobierno corporativo a los requerimientos contenidos en la Ley 31/2014, de 3 de diciembre, por la que se modifica la Ley de Sociedades de Capital para la mejora del gobierno corporativo y a las nuevas Recomendaciones del Código de buen gobierno de las sociedades cotizadas de febrero de 2015.

Una descripción más detallada de las mismas se puede consultar en el Informe Anual de Gobierno Corporativo 2015 anexo a este Informe de gestión.

El Consejo de Administración es el órgano de representación de la entidad y, al margen de las decisiones reservadas a la Junta General, es el máximo órgano de decisión de Gas Natural Fenosa. En particular son de su competencia:

- > Determinar las orientaciones estratégicas y los objetivos económicos.
- > Supervisar y verificar que los miembros del primer nivel de dirección cumplen con la estrategia y los objetivos.
- > Asegurar la viabilidad futura de la sociedad y su competitividad.
- > Aprobar los códigos de conducta.

La Comisión Ejecutiva es el Órgano delegado del Consejo de Administración encargado del seguimiento continuo de la gestión de la compañía.

La Comisión de Nombramientos y Retribuciones propone los criterios de retribución de los consejeros y la política general de remuneraciones de la Dirección. Por otra parte, revisa la estructura y composición del Consejo, supervisa el proceso de incorporación de nuevos miembros y establece las directrices para el nombramiento de directivos.

La Comisión de Auditoría supervisa los sistemas y la eficacia del control interno y de los sistemas de gestión de riesgos de la sociedad; la elaboración de la información financiera y los servicios de auditoría interna.

El Comité de Dirección lleva a cabo la coordinación de las áreas de negocio y corporativas. Entre sus funciones principales están las de estudiar y proponer los Objetivos, el Plan Estratégico y el Presupuesto Anual, así como evaluar a los máximos Órganos de Gobierno las propuestas de las actuaciones que puedan afectar a la consecución del Plan Estratégico de la compañía. Asimismo, todos los miembros del Comité de Dirección participan en la elaboración del Mapa de Riesgos Corporativo, a través de reuniones de trabajo en las que aportan su visión sobre las principales incertidumbres y eventuales efectos en los negocios.

2. Evolución y resultado de los negocios

Tal y como se indica en la Nota 3.3 de la memoria de las Cuentas Anuales Consolidadas, los activos y pasivos del negocio de gas licuado del petróleo en Chile han sido reclasificados a mantenidos para la venta y la actividad ha sido calificada como operaciones interrumpidas. Como consecuencia de la aplicación de la NIIF 5 "Activos mantenidos para la venta y actividades interrumpidas" la cuenta de resultados de dicho negocio se presenta en una sola línea de la cuenta de pérdidas y ganancias consolidada y la cuenta de pérdidas y ganancias consolidada de 2014 ha sido re-expresada a efectos comparativos.

2.1. Principales hitos del ejercicio 2015

El beneficio neto del ejercicio 2015 se sitúa en 1.502 millones de euros y aumenta en un 2,7%, alcanzando el objetivo previsto en el plan estratégico 2013-2015.

El ebitda consolidado del año alcanza los 5.264 millones de euros con un aumento del 8,6% respecto al de 2014.

La sociedad chilena Compañía General de Electricidad (CGE) se incorporó al perímetro de consolidación de Gas Natural Fenosa el 30 de noviembre de 2014, aporta 499 millones de euros al ebitda consolidado en 2015 (28 millones de euros en 2014) y compensa por un lado, el impacto diferencial con respecto al año anterior de las medidas regulatorias del Real Decreto-Ley 8/2014 que afecta a las actividades reguladas del gas en España con efectos desde el día 5 de julio de 2014 que asciende a 59 millones de euros y, por otro, la aportación del negocio de telecomunicaciones de 32 millones de euros, desinvertida en junio de 2014.

Con fecha 18 de diciembre de 2015, Gas Natural Fenosa, que mantiene una participación de control a través de CGE del 56,62% en la sociedad chilena Gasco, S.A., ha alcanzado un acuerdo con un grupo de accionistas que mantiene una participación del 21,9% en Gasco S.A., denominado "Familia Pérez Cruz", para la división de dicha sociedad en dos empresas, una dedicada al negocio del gas natural que permanecerá bajo el control de Gas Natural Fenosa, y la otra al negocio del gas licuado del petróleo que se transmitirá a la Familia Pérez Cruz. Una vez materializada la división, cada una de las partes lanzará una oferta pública de adquisición de acciones para incrementar su participación hasta un máximo del 100%, en su sociedad, con el fin de desarrollar su propio proyecto independiente. Ambas partes se han comprometido a acudir con sus participaciones a la oferta pública.

A 31 de diciembre de 2015 el ratio de endeudamiento se sitúa en el 45,8% frente al 48,5% en el año anterior y el ratio Deuda financiera neta/Ebitda en 3,0 veces, cumpliendo de esta forma el objetivo previsto en el plan estratégico 2013-2015.

La propuesta de distribución de resultados del ejercicio 2015 que el Consejo de Administración elevará a la Junta General Ordinaria de Accionistas para su aprobación supone destinar 933 millones de euros a dividendos, un 2,7% más que el año anterior, en línea con el incremento del beneficio neto y mantener el *pay out* en el 62,1%. El pago del dividendo complementario de 0,525 euros por acción será realizado en efectivo.

2.2. Principales magnitudes

Principales magnitudes económicas

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	26.015	24.697	5,3
Ebitda ^{1 y 2}	5.264	4.845	8,6
Beneficio de explotación	3.261	3.185	2,4
Resultado atribuible a accionistas de la soc. dominante	1.502	1.462	2,7
Flujos de efectivo actividades explotación	3.500	2.808	24,6
Inversiones	2.082	4.342	(52,0)
Patrimonio neto	18.518	18.020	2,8
Patrimonio neto atribuido	14.367	14.141	1,6
Deuda financiera neta (a 31/12)	15.648	16.942	(7,6)

¹ Ebitda = Beneficio de explotación + Amortizaciones + Provisiones operativas-Otros Resultados.

² El ebitda proforma estimado de 2014, considerando que la toma de control de CGE se hubiera realizado con efectos 1 de enero de 2014 ascendería a 5.359 millones de euros.

Principales ratios financieros

	2015	2014
Endeudamiento (%) ¹	45,8	48,5
Ebitda/Resultado financiero	5,9x	6,1x
Deuda financiera neta/Ebitda ²	3,0x	3,5x
Ratio de liquidez ³	1,2x	1,3x
Ratio de solvencia ⁴	1,0x	1,1x
Rentabilidad sobre el patrimonio neto (%) ⁵	10,5	10,3
Retorno de los activos (%) ⁶	3,1	2,9

¹ Deuda financiera neta/(Deuda financiera neta+Patrimonio neto)

² El ratio proforma estimado de 2014, considerando que la toma de control de CGE se hubiera realizado con efectos 1 de enero de 2014 ascendería a 3,2x.

³ Activos corrientes/Pasivos corrientes

⁴ (Patrimonio neto+ Pasivos no corrientes)/Activos no corrientes

⁵ ROE: Resultado atribuible/Patrimonio neto atribuido

⁶ ROA: Resultado atribuible/Total activos

Principales ratios bursátiles y remuneración al accionista

	2015	2014
Nº de acciones medio (en miles)	1.000.689	1.000.689
Cotización a 31/12 (euros)	18,82	20,81
Capitalización bursátil (millones de euros)	18.828	20.824
Beneficio por acción (euros)	1,57	1,46
Patrimonio neto atribuible por acción (euros)	14,36	14,13
Relación cotización-beneficio (PER)	12,5x	14,2x
EV/ Ebitda ^{1 y 2}	6,5x	7,8x
Pay out (%)	62,1	62,1
Dividendo total ³ (millones de euros)	933	909
Dividendo por acción	0,93	0,91

¹ EV: Valor Empresa calculado como capitalización bursátil + Deuda financiera neta.

² El ratio proforma estimado de 2014, considerando que la toma de control de CGE se hubiera realizado con efectos 1 de enero de 2014 ascendería a 7,0x.

³ Considerando el importe total equivalente destinado a dividendos. En 2015, incluye dividendo complementario por 525 millones de euros pendiente de aprobación por la Junta General de Accionistas.

Principales magnitudes físicas

	2015	2014	%
Distribución gas			
Ventas-ATR ¹			
Europa	181.212	175.223	3,4
Latinoamérica	248.536	249.067	(0,2)
Puntos de suministro de distribución de gas, en miles (a 31/12)			
Europa	5.724	5.683	0,7
Latinoamérica	6.886	6.593	4,4
Distribución electricidad			
Ventas-ATR ¹			
Europa	34.676	34.262	1,2
Latinoamérica	18.200	17.150	6,1
Puntos de suministro de distribución de electricidad, en miles (a 31/12)			
Europa	4.550	4.529	0,5
Latinoamérica	3.144	3.032	3,7
TIEPI ² (minutos)	44	48	(8,3)

¹ Acceso Terceros a la Red (energía distribuida)

² Tiempo de Interrupción Equivalente de la Potencia Instalada en España

Principales magnitudes físicas (continuación)

	2015	2014	%
Gas			
Suministro de gas (GWh)	316.268	310.629	1,8
España	185.851	190.069	(2,2)
Resto	130.417	120.560	8,2
Transporte de gas-EMPL (GWh)	112.861	120.558	(6,4)
Electricidad			
Energía eléctrica producida (GWh)	49.548	48.282	2,6
España	31.568	30.542	3,4
Hidráulica	2.457	4.275	(42,5)
Nuclear	4.544	4.425	2,7
Carbón	7.973	5.622	41,8
Ciclos combinados	14.494	14.143	2,5
Renovable y Cogeneración	2.100	2.077	1,1
Global Power Generation	17.980	17.740	1,4
Hidráulica	481	233	106,4
Ciclos combinados	15.519	15.898	(2,4)
Fuel-gas	1.130	1.356	(16,6)
Eólica	850	253	236,0
Capacidad de generación eléctrica (MW)	15.471	14.785	4,6
España	12.769	12.122	5,3
Hidráulica	1.954	1.948	0,3
Nuclear	604	604	-
Carbón	2.065	2.065	-
Ciclos combinados	7.001	6.603	6,0
Renovables y Cogeneración	1.145	902	26,9
Global Power Generation	2.702	2.663	1,5
Hidráulica	123	73	68,5
Ciclos combinados	2.035	2.035	-
Fuel-gas	310	321	(3,4)
Eólica	234	234	-
Comercialización de electricidad (GWh)	35.241	34.718	1,5
CGE¹			
Distribución de gas			
Ventas actividad de gas (GWh)	44.083	3.172	-
Puntos de suministro de distribución de gas, en miles (a 31/12)	562	540	4,1
Distribución de electricidad			
Ventas actividad de electricidad (GWh)	15.856	1.397	-
Puntos de suministro de distribución de electricidad, en miles (a 31/12)	2.928	2.854	2,6
Energía eléctrica transportada (GWh)	14.497	2.938	-

¹Los datos de CGE de 2014 corresponden a las magnitudes desde la fecha de incorporación al grupo en noviembre 2014. No incluye magnitudes físicas correspondientes a las operaciones interrumpidas (Nota 3.3 y 9 de la memoria consolidada).

2.3. Análisis de resultados consolidado

Con fecha 18 de diciembre de 2015, Gas Natural Fenosa que mantiene una participación de control a través de CGE del 56,62% en la sociedad chilena Gasco, S.A., ha alcanzado un acuerdo con un grupo de accionistas que mantiene una participación del 21,9% en Gasco S.A., denominado "Familia Pérez Cruz", para la división de dicha sociedad en dos empresas, una dedicada al negocio del gas natural que permanecerá bajo el control de Gas Natural Fenosa, y la otra al negocio del gas licuado del petróleo, que se transmitirá a la Familia Pérez Cruz. Una vez materializada la división, cada una de las partes lanzará una oferta pública de adquisición de acciones para adquirir el control o incrementar su participación hasta un máximo del 100%, en su sociedad, con el fin de desarrollar su propio proyecto independiente. Ambas partes se han comprometido a acudir con sus participaciones a la oferta pública.

Como consecuencia del acuerdo anterior, es altamente probable que Gas Natural Fenosa desinvierta su participación en el negocio de gas licuado del petróleo en Chile, por lo que, a 31 de diciembre 2015 los activos netos de este negocio han sido clasificados como activos y pasivos no corrientes mantenidos para la venta en aplicación de la NIIF 5 "Activos no corrientes mantenidos para la venta y actividades interrumpidas".

Por otro lado, se ha considerado que se trata de una operación interrumpida al ser un componente clasificado como mantenido para la venta que representa una línea de negocio significativa y separada del resto. Como consecuencia de la aplicación de la NIIF 5, se presenta en la cuenta de resultados consolidada el resultado procedente de las operaciones interrumpidas en una única línea separada del resto y se presenta del mismo modo la información comparativa del periodo anterior re-expresada, sin impacto alguno en el resultado neto.

Importe neto de la cifra de negocios

	2015	%s/total	2014	%s/total	% 2015/2014
Distribución de gas	4.672	18,0	4.739	19,2	(1,4)
España	1.191	4,6	1.200	4,9	(0,8)
Italia	92	0,4	88	0,4	4,5
Latinoamérica	3.389	13,0	3.451	13,9	(1,8)
Distribución de electricidad	3.330	12,8	3.253	13,2	2,4
España	838	3,2	824	3,3	1,7
Moldavia	260	1,0	235	1,0	10,6
Latinoamérica	2.232	8,6	2.194	8,9	1,7
Gas	11.077	42,6	12.121	49,1	(8,6)
Infraestructuras	317	1,2	314	1,3	1,0
Aprovisionamiento y Comercialización	10.760	41,4	11.807	47,8	(8,9)
Electricidad	6.585	25,3	6.768	27,4	(2,7)
España	5.779	22,2	5.822	23,6	(0,7)
Global Power Generation	806	3,1	946	3,8	(14,8)
CGE	2.979	11,5	227	0,9	-
Otras actividades	489	1,9	628	2,5	(22,1)
Ajustes de consolidación	(3.117)	(12,1)	(3.039)	(12,3)	2,6
Total	26.015	100,0	24.697	100,0	5,3

El importe neto de la cifra de negocios hasta el 31 de diciembre de 2015 asciende a 26.015 millones de euros y registra un aumento del 5,3% respecto al del año anterior, en gran medida debido a la incorporación al perímetro de consolidación desde el 30 de noviembre de 2014 de Compañía General de Electricidad.

Ebitda

	2015	%s/total	2014	%s/total	% 2015/2014
Distribución de gas	1.575	29,9	1.542	31,8	2,1
España	872	16,5	871	17,9	0,1
Italia	66	1,3	66	1,4	–
Latinoamérica	637	12,1	605	12,5	5,3
Distribución de electricidad	1.023	19,4	970	20,0	5,5
España	607	11,5	585	12,0	3,8
Moldavia	38	0,7	37	0,8	2,7
Latinoamérica	378	7,2	348	7,2	8,6
Gas	1.081	20,5	1.190	24,6	(9,2)
Infraestructuras	293	5,6	288	5,9	1,7
Aprovisionamiento y Comercialización	788	14,9	902	18,7	(12,6)
Electricidad	1.002	19,0	1.003	20,7	(0,1)
España	741	14,0	782	16,1	(5,2)
Global Power Generation	261	5,0	221	4,6	18,1
CGE	499	9,5	28	0,6	–
Otras actividades	84	1,7	112	2,3	(25,0)
Total	5.264	100,0	4.845	100,0	8,6

El ebitda consolidado del ejercicio 2015 aumenta en 419 millones de euros y alcanza los 5.264 millones de euros, con un aumento del 8,6% respecto al 2014. De no haber sido re-expresado 2015 (112 millones de euros) y 2014 (8 millones de euros) el ebitda hubiera crecido en un 10,8%.

La sociedad chilena Compañía General de Electricidad (CGE) se incorporó al perímetro de consolidación de Gas Natural Fenosa el 30 de noviembre de 2014, por tanto, en el año anterior con que se compara, solo tuvo contribución en el mes de diciembre de 2014 frente al año completo en el presente ejercicio, aporta 499 millones de euros al ebitda consolidado en 2015 (28 millones de euros en 2014) y compensa por un lado, el impacto diferencial con respecto al año anterior de las medidas regulatorias del Real Decreto-Ley 8/2014 que afecta a las actividades reguladas de gas en España con efectos desde el día 5 de julio de 2014, que asciende a 59 millones de euros y, por otro, la aportación del negocio de telecomunicaciones de 32 millones de euros, desinvertida en junio de 2014.

Asimismo, la evolución de las monedas en su traslación a euros ha tenido un impacto en el ebitda del año 2015 positivo de 41 millones de euros respecto al de 2014 y ha ido causado, fundamentalmente, por la apreciación del dólar frente al euro que mitiga el efecto de la depreciación de otras monedas, fundamentalmente el peso colombiano y el real brasileño.

La actividad regulada de gas supone un 29,9% del total consolidado y le sigue la actividad de gas que representa un 20,5%, la actividad de distribución de electricidad con un 19,4% y la generación de electricidad con un 19,0%. La recién adquisición de CGE contribuye con un 9,5%.

El ebitda de las actividades internacionales de Gas Natural Fenosa aumenta en un 16,9% por la incorporación de CGE y representa un 48,0% del total consolidado frente a un 44,7% en el año anterior. Por el otro lado, el ebitda proveniente de las operaciones en España desciende un 2,0% y reduce su peso relativo en el total consolidado al 52,0% respecto el 55,3% del año anterior.

Resultado de explotación

	2015	%s/total	2014	%s/total	% 2015/2014
Distribución de gas	1.131	34,7	1.096	34,4	3,2
España	579	17,8	572	18,0	1,2
Italia	42	1,3	39	1,2	7,7
Latinoamérica	510	15,6	485	15,2	5,2
Distribución de electricidad	598	18,3	527	16,5	13,5
España	388	11,8	370	11,6	4,9
Moldavia	32	1,0	31	1,0	3,2
Latinoamérica	178	5,5	126	3,9	41,3
Gas	911	27,9	995	31,2	(8,4)
Infraestructuras	198	6,1	198	6,2	–
Aprovisionamiento y Comercialización	713	21,8	797	25,0	(10,5)
Electricidad	299	9,2	315	9,9	(5,1)
España	172	5,3	198	6,2	(13,1)
Global Power Generation	127	3,9	117	3,7	8,5
CGE	342	10,5	15	0,5	–
Otras actividades	(20)	(0,6)	237	7,5	–
Total	3.261	100,0	3.185	100,0	2,4

Las dotaciones a amortizaciones y pérdidas por deterioro hasta el 31 de diciembre de 2015 ascienden a 1.750 millones de euros y registran un aumento del 8,3%. Las dotaciones a provisiones por morosidad se sitúan en 258 millones de euros frente a 302 millones de euros en el año 2014, registrando un descenso del 14,6% y, a pesar de unos resultados procedentes de la enajenación de activos en 2015 muy inferiores (5 millones de euros en 2015 frente a 258 millones de euros en 2014), el resultado de explotación se sitúa en 3.261 millones de euros un 2,4% superior al del año anterior.

Resultado financiero

El resultado financiero de 2015 es de 894 millones de euros (799 millones de euros en 2014) superior al mismo período del año anterior debido a la ampliación del perímetro con la consolidación de CGE desde finales de 2014, si bien la deuda financiera y el coste sin dicha incorporación habrían disminuido.

Resultado de entidades por el método de la participación

En el año 2015 el resultado de entidades por el método de participación es de 4 millones de euros negativo frente a 474 millones de euros negativos en 2014, puesto que 2014 incluía dotaciones por deterioro de las participaciones en Unión Fenosa Gas y de Nueva Generadora del Sur.

En la central de ciclo combinado de Ecoeléctrica en Puerto Rico, la producción es inferior a la del año anterior en un 19,9% como consecuencia de la mayor duración y alcance de la parada programada de la central en relación con el año anterior; así como por el adelanto de la parada mayor de la unidad 2, que estaba considerada en 2016, debido a los daños sufridos en la misma tras el paso de la tormenta tropical Erika. Su aportación al consolidado aumenta ligeramente respecto al mismo período del año anterior por el efecto del tipo de cambio.

El gas suministrado en España por Unión Fenosa Gas (magnitudes al 100%) en 2015 ha alcanzado un volumen de 33.389 GWh frente a 38.705 GWh registrados en el año anterior. Adicionalmente se ha gestionado una energía de 21.782 GWh a través de operaciones de venta internacional en distintos mercados internacionales, frente a 23.992 GWh del 2014.

Impuesto sobre beneficios

El 27 de noviembre de 2014 se aprobó la Ley 27/2014, de 27 de noviembre, del Impuesto sobre Sociedades, estableciéndose una disminución del tipo general de gravamen en España del 30% al 28% para el ejercicio 2015 y al 25% a partir del ejercicio 2016.

A pesar de la disminución del tipo de gravamen teórico la tasa efectiva del ejercicio 2015 ha ascendido al 24,2%, frente a un 13,4% en ejercicio 2014, como consecuencia de que en el ejercicio 2014 se incluían como disminuciones no recurrentes del impuesto teórico básicamente la revaluación de los impuestos diferidos por la reforma tributaria en España y la aplicación de la deducción por reinversión de beneficios extraordinarios por la plusvalía de la enajenación de Gas Natural Fenosa Telecomunicaciones.

Participaciones no dominantes

Las principales partidas que componen este capítulo corresponden fundamentalmente a los resultados de las participaciones no dominantes en CGE, en EMPL, en GPG, en las sociedades de distribución de gas en Brasil, Colombia y México y a las sociedades de distribución de electricidad en Panamá y Colombia así como a los intereses devengados correspondientes a las emisiones de obligaciones perpetuas subordinadas.

El resultado atribuido a las participaciones no dominantes en el ejercicio 2015 asciende a 322 millones de euros, frente a 196 millones de euros en el año anterior. El incremento se debe fundamentalmente a la incorporación de CGE (81 millones de euros) y al registro de los intereses devengados por las obligaciones perpetuas subordinadas (53 millones de euros).

2.4. Análisis de balance consolidado

Inversiones

El desglose de las inversiones por naturaleza es el siguiente:

	2015	2014	%
Inversiones materiales e intangibles	1.767	1.752	0,9
Inversiones financieras	315	2.590	(87,8)
Total inversiones	2.082	4.342	(52,0)

Las inversiones materiales e intangibles del año 2015 alcanzan los 1.767 millones de euros, con una disminución del 0,9% respecto a las del año anterior. En esta evolución debe tenerse en consideración la incorporación del buque metanero Ribera del Duero en marzo de 2014 de 170.000 m³ de capacidad, bajo régimen de arrendamiento financiero, por 177 millones de euros, así como la incorporación de las inversiones de CGE en 2015 con una inversión de 265 millones de euros. Ajustando dichos importes, las inversiones materiales e intangibles disminuyen en un 4,6%.

Las inversiones financieras en 2015 corresponden, fundamentalmente, a la adquisición adicional del 8,3% de la filial Metrogas, S.A. (Chile) por 116 millones de euros, Gecalsa por 104 millones de euros, un 12,75% adicional de la filial Gasmar, S.A. (Chile) por 34 millones de euros, a las inversiones realizadas en Costa Rica de acuerdo con el modelo de concesiones de servicios establecidos en la CINIIF 12 en la construcción de la central hidráulica de Torito de 50 MW de potencia por 27 millones de euros y a una adquisición adicional del 0,65% del capital de Compañía General de Electricidad, S.A. (CGE) por 18 millones de euros.

Las inversiones financieras en 2014 corresponden, fundamentalmente, a la adquisición del 96,72% del capital de Compañía General de Electricidad, S.A. (CGE) por 2.519 millones de euros, además de las inversiones realizadas en Costa Rica de acuerdo con el modelo de concesiones de servicios establecidos en la CINIIF 12 en la construcción de la central hidráulica de Torito de 50 MW de potencia por 58 millones de euros.

El detalle por actividades de las inversiones materiales e inmateriales es el siguiente:

	2015	2014	%
Distribución de gas	735	708	3,8
España	435	335	29,9
Italia	25	25	–
Latinoamérica	275	348	(21,0)
Distribución de electricidad	402	356	12,9
España	249	218	14,2
Moldavia	9	15	(40,0)
Latinoamérica	144	123	17,1
Gas	50	228	(78,1)
Infraestructuras	12	192	(93,8)
Aprovisionamiento y Comercialización	38	36	5,6
Electricidad	162	261	(37,9)
España	104	95	9,5
Global Power Generation	58	166	(65,1)
CGE	265	39	–
Otras actividades	153	160	(4,4)
Total	1.767	1.752	0,9

El principal foco inversor se sitúa en la actividad de distribución de gas que aumenta en un 3,8% y representa el 41,6% del total consolidado, donde destaca el crecimiento en España. En cuanto a la distribución de electricidad aumenta en un 12,9% y supone un 22,8% del total. Asimismo, la inversión en CGE representa otro 15,0% del total.

En el ámbito geográfico, las inversiones en España disminuyen en un 2,7% (un aumento del 18,4% si se excluye la inversión realizada en el buque metanero en el primer trimestre de 2014). Por su lado, las inversiones en el exterior aumentan en un 5,5% debido a la incorporación de CGE, sin considerar ese importe descenderían en un 29,4%.

Patrimonio neto

A 31 de diciembre de 2015 el patrimonio neto de Gas Natural Fenosa alcanza los 18.518 millones de euros. De este patrimonio es atribuible a Gas Natural Fenosa la cifra de 14.367 millones de euros y representa un crecimiento del 1,6% respecto al 31 de diciembre de 2014.

Asimismo, a 31 de diciembre de 2015 el número total de acciones ordinarias es de 1.000.689.341 acciones, representadas por medio de anotaciones en cuenta con un valor nominal de 1 euro por acción. Todas las acciones emitidas están totalmente desembolsadas y con los mismos derechos políticos y económicos.

A 31 de diciembre de 2015, de acuerdo a la información pública disponible o a la comunicación realizada a la propia sociedad, las participaciones más relevantes en el capital social de Gas Natural SDG, S.A. son las siguientes:

	% participación
Grupo "la Caixa"	34,4
Grupo Repsol	30,0
Sonatrach	4,0

El 21 de abril de 2015 Gas Natural Fenosa cerró una emisión de obligaciones perpetuas subordinadas por un importe de 500 millones de euros, amortizable a elección del emisor en determinados supuestos previstos en los términos y condiciones, el 24 de abril de 2014 y, posteriormente, en cada fecha de pago del interés, con un cupón anual del 3,375% y un precio de emisión de los nuevos bonos del 98,65% de su valor nominal.

Gas Natural Fenosa, tras analizar las condiciones de esta emisión, de acuerdo con la NIC 32, ha procedido a contabilizar el efectivo recibido con abono al epígrafe "Participaciones no dominantes" incluido dentro del patrimonio neto del Balance de situación consolidado a 31 de diciembre de 2014, por considerar que la emisión no cumple las condiciones establecidas para su consideración como pasivo financiero, dado que Gas Natural Fenosa no mantiene el compromiso contractual de entrega de efectivo u otro activo financiero, ni una obligación de intercambio de activos o pasivos financieros, estando las circunstancias que le obligan a ello enteramente a discreción de Gas Natural Fenosa.

Adicionalmente, con fecha 4 de mayo de 2015, Gas Natural Fenosa ofreció la recompra en efectivo de las acciones preferentes emitidas por Unión Fenosa Preferentes S.A.U. en 2005, por el 85% de su valor nominal. Una vez finalizado el plazo de aceptación, el importe nominal agregado respecto del cual se cursaron las correspondientes aceptaciones fue de 640 millones de euros, un 85,3% de la emisión, quedando en circulación el resto.

Para información adicional referirse a la Nota 13 de la Memoria Consolidada.

Ejercicio 2015

La propuesta de distribución de resultados del ejercicio 2015 que el Consejo de Administración elevará a la Junta General de Accionistas para su aprobación supone destinar 933 millones de euros a dividendos. Esta propuesta representa un *pay out* del 62,1% y una rentabilidad por dividendos del 5,0% tomando como referencia la cotización al 31 de diciembre de 2015 de 18,82 euros por acción.

El pasado 8 de enero de 2016 ya se distribuyó un dividendo a cuenta con cargo a los resultados del ejercicio 2015 de 0,4078 euros por acción en efectivo. Asimismo, de acuerdo a la propuesta, el pago del dividendo complementario de 0,5250 euros por acción será realizado también en efectivo.

Ejercicio 2014

La aplicación del resultado del ejercicio 2014 aprobada por la Junta General de Accionistas celebrada el 14 de mayo de 2015 supone destinar 909 millones de euros a dividendos y alcanzar un *pay out* del 62,1% y una rentabilidad por dividendos superior al 4,4% tomando como referencia la cotización al 31 de diciembre de 2014 de 20,81 euros por acción.

Consecuentemente y atendiendo al número de acciones en circulación (1.000.689.341) ha supuesto distribuir un dividendo bruto total de 0,908 euros por acción, del que el 8 de enero de 2015 se abonó el dividendo a cuenta de 0,397 euros por acción y el 1 de julio de 2015 el dividendo complementario de 0,511 euros por acción, ambos en efectivo.

Deuda financiera neta

Evolución de la deuda financiera neta (millones de euros)

	2015	2014	%
Deuda financiera neta	15.648	16.942	(7,6)

A 31 de diciembre de 2015 la deuda financiera neta alcanza los 15.648 millones de euros y sitúa el ratio de endeudamiento en el 45,8%.

La deuda neta está re-expresada por discontinuidad del negocio de GLP en Chile, cuyo impacto es de 315 millones de euros a 31 de diciembre de 2015.

Los ratios de Deuda neta/Ebitda y Ebitda/Coste deuda financiera neta se sitúan a 31 de diciembre de 2015 en 3,0x y en 6,4x respectivamente, lo que supone continuar con la senda de fortalecimiento de los fundamentales de crédito en el año.

Vencimientos de la deuda neta neta (millones de euros)

	2016	2017	2018	2019	Post 2020
Vencimientos de la deuda neta	582	1.902	2.518	2.788	7.858

La tabla anterior muestra el calendario de vencimientos de la deuda neta de Gas Natural Fenosa a 31 de diciembre de 2015.

En cuanto a la distribución de vencimientos de la deuda financiera neta, el 84,1% tiene vencimiento igual o posterior al año 2018. La vida media de la deuda neta se sitúa ligeramente por encima de los 5 años.

Considerando el impacto de las coberturas financieras contratadas, el 76,6% de la deuda financiera neta está a tipo de interés fijo y el 23,4% restante a tipo variable. El 3,7% de la deuda financiera neta tiene vencimiento a corto y el 96,3% restante a largo plazo.

Adicionalmente, los instrumentos financieros disponibles en el mercado de capitales a 31 de diciembre de 2015 se sitúan en 5.790 millones de euros e incluyen el programa *Euro Medium Terms Notes* (EMTN) por importe de 3.395 millones de euros, el programa de *Euro Commercial Paper* (ECP) por 700 millones de euros, y los programas de Certificados Bursátiles en la Bolsa Mexicana de Valores y de Valores Comerciales en Panamá, el Programa de Bonos Ordinarios en Colombia y las líneas de bonos en Chile, que conjuntamente suponen 1.695 millones de euros.

El importe agregado emitido bajo el programa EMTN a 31 de diciembre de 2015 asciende a 10.605 millones de euros.

Siguiendo con la política financiera de Gas Natural Fenosa en relación tanto a la diversificación geográfica como de instrumentos financieros, se han efectuado diversas operaciones en los mercados de capitales. En primer lugar, el 13 de enero de 2015 Gas Natural Fenosa, a través de su programa EMTN, realizó una emisión de bonos en el euromercado por un importe de 500 millones de euros y vencimiento en enero de 2025, con un cupón anual del 1,375%.

Con el mismo objetivo anterior, la filial Gas Natural México colocó el 14 de julio de 2015 dos emisiones de bonos por un importe total de 2.800 millones de pesos mexicanos bajo su programa de Certificados Bursátiles en la Bolsa Mexicana de Valores. El tramo a 3 años con un importe de 1.500 millones de pesos mexicanos se cerró a tasa variable (TIIE) más un spread de 44 puntos básicos, mientras que el coste del tramo a 10 años e importe de MXN 1.300 millones fue del 7,67% anual. Para esta emisión, Gas Natural México recibió una calificación local de AAA por parte de Fitch Ratings y de AA+ por Standard & Poor's (S&P).

Durante el cuarto trimestre de 2015, se ha continuado con la gestión del disponible bancario y la reducción en sus márgenes para aprovechar el actual entorno favorable de los mercados financieros.

Adicionalmente, en octubre de 2015, el Banco Europeo de Inversiones (BEI) ha aprobado un préstamo por importe de hasta 900 millones de euros, del cual un primer tramo, por importe de 600 millones de euros, se ha formalizado en diciembre de 2015. Este préstamo tiene como destino la financiación parcial de las inversiones de distribución de gas en España para los ejercicios 2015-2018.

Por otro lado, en 2016, se ha acordado amortizar la totalidad de las participaciones preferentes emitidas en mayo de 2003 cuyo saldo vivo en circulación asciende a 69 millones de euros. La amortización se realizará por el nominal y en efectivo el próximo 22 de febrero de 2016 y el tipo de interés que se abonará será del 3,849%.

El desglose por monedas de la deuda financiera neta a 31 de diciembre de 2015 y su peso relativo sobre el total es el siguiente:

(millones de euros)	31/12/2015	%
EUR	12.197	77,9
CLP	1.645	10,5
US\$	793	5,1
COP	439	2,8
MXN	287	1,8
BRL	267	1,8
Otras	20	0,1
Total deuda financiera neta	15.648	100,0

En la Nota 3.4.2 de la Memoria consolidada se detallan los tipos de cambio respecto del euro de las principales divisas de las sociedades de Gas Natural Fenosa.

La calificación crediticia de la deuda de Gas Natural Fenosa a corto y largo plazo es la siguiente:

Agencia	Largo plazo	Corto plazo
Fitch	BBB+	F2
Moody's	Baa2	P-2
Standard & Poor's	BBB	A-2

Liquidez y recursos de capital

A pesar de las dificultades macroeconómicas y financieras del entorno, Gas Natural Fenosa mantiene una sólida posición financiera y de liquidez. A 31 de diciembre de 2015 las disponibilidades de liquidez son las siguientes:

Fuente de liquidez	Disponibilidad 2015
Líneas de crédito comprometidas	7.084
Líneas de crédito no comprometidas	474
Préstamos no dispuestos	653
Efectivo y otros medios líquidos equivalentes	2.390
Total	10.601

Adicionalmente, se dispone de capacidad para emitir deuda no utilizada por importe de 5.790 millones de euros detallada anteriormente.

A 31 de diciembre de 2015 el efectivo y otros activos líquidos equivalentes junto con la financiación bancaria disponible totalizan una liquidez de 10.601 millones de euros, lo que supone la cobertura de vencimientos superior a los 24 meses.

El detalle del fondo de maniobra a 31 de diciembre es el siguiente:

(millones de euros)	2015	2014
Activos corrientes operativos ¹	5.819	6.482
Pasivos corrientes operativos ²	(4.204)	(5.012)
	1.615	1.470

¹ Incluye Existencias, Clientes por ventas y prestaciones de servicios y Otros deudores.

² Incluye Proveedores, Otros acreedores y Otros pasivos corrientes sin considerar el dividendo a pagar.

El plazo medio de pago a proveedores de Gas Natural Fenosa asciende a 29 días.

Análisis de obligaciones contractuales y operaciones fuera de balance

El detalle de obligaciones contractuales, operaciones fuera de balance y pasivos contingentes de Gas Natural Fenosa se incluye en la Nota 34 de la memoria de las Cuentas Anuales Consolidadas.

2.5. Análisis de resultados por segmentos

Distribución de gas

2.5.1 Distribución gas España

El negocio en España incluye la actividad retribuida con cargo al sistema de distribución de gas, los ATR (servicios de acceso de terceros a la red) así como las actividades no retribuidas con cargo a dicho sistema de distribución (alquiler de contadores, acometidas a clientes, etc.).

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	1.191	1.200	(0,8)
Aprovisionamientos	(16)	(20)	(20,0)
Gastos de personal, neto	(68)	(71)	(4,2)
Otros gastos/ingresos	(235)	(238)	(1,3)
Ebitda	872	871	0,1
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(289)	(292)	(1,0)
Dotación a provisiones	(4)	(7)	(42,9)
Resultado de explotación	579	572	1,2

El Real Decreto-Ley 8/2014, de 4 de julio, incluyó una serie de ajustes a la retribución de las actividades reguladas del gas con efectos desde el día 5 de julio de 2014 con el objetivo de solucionar el incipiente déficit de tarifa del sector.

Los ajustes recogen también el establecimiento de un marco regulatorio estable, con un horizonte temporal hasta el año 2020, y que incorpora un mecanismo de retribución de la distribución de gas que permitirá un aumento acompasado de la retribución y de los ingresos del sistema y, por lo tanto, mantendrá el incentivo al crecimiento de la red de distribución y a la captación de nuevos clientes.

Dicha modificación de la retribución tiene plenos efectos en los resultados del 2015 mientras que en el período con el que se compara, tan solo fue de aplicación en seis meses. El impacto diferencial se estima en 59 millones de euros. A pesar de ello, el ebitda es similar al año anterior, con un crecimiento del 0,1%.

El importe neto de la cifra de negocios de la actividad de distribución de gas alcanza los 1.191 millones de euros siendo inferior en 9 millones de euros respecto al año anterior derivado de la revisión regulatoria antes mencionada.

Entorno de mercado

El gas vehiculado en el mercado español en 2015 ascendió a 305.435 GWh (290.991 GWh en 2014).

Principales magnitudes

Las principales magnitudes en la actividad de distribución de gas en España han sido las siguientes:

	2015	2014	%
Ventas-ATR (GWh)	177.391	171.816	3,2
Red de distribución (km)	51.016	48.931	4,3
Incremento de puntos de suministro, en miles	40	54	(25,9)
Puntos de suministro, en miles (a 31/12)	5.266	5.226	0,8

Las ventas de la actividad regulada de gas aumentan un 3,2% (+5.575 GWh). La demanda de gas de distribución menor a 4 bares no presenta desviaciones relevantes, -1,6% (-671 GWh) ambos años han presentado una climatología poco favorable. La demanda en el mercado industrial menor a 60 bares también ha cerrado a un nivel similar, -0,1% (-109 GWh), mientras para el sector eléctrico se doblado (+5.049 GWh), +106%.

La red de distribución se incrementa en el 2015 en 2.085 km, permitiendo la gasificación de 41 nuevos municipios, alcanzando un total de 1.188 municipios con acceso al gas natural y un total de 5.266.651 puntos de suministro, con un crecimiento del +0,8%.

El pasado 5 de marzo de 2015, Gas Natural Fenosa resultó adjudicataria del concurso abierto por el Govern Balear para iniciar la gasificación de la isla de Menorca con un plazo de ejecución previsto de cuatro años.

El 30 de septiembre de 2015 se firmó un acuerdo con Repsol Butano para la compra de activos de propano canalizado, en virtud del cual Gas Natural Distribución adquirirá alrededor de 250.000 puntos de suministro que se encuentran en el área de influencia de sus zonas de distribución actuales, lo que permitirá que sean conectados a la red de distribución de gas natural. Estos activos se convertirán en una palanca de crecimiento y expansión del negocio regulado de gas natural del grupo en los próximos años.

2.5.2 Distribución gas Italia

El negocio en Italia incluye además las ventas de gas a tarifa.

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	92	88	4,5
Aprovisionamientos	(1)	-	-
Gastos de personal, neto	(12)	(11)	9,1
Otros gastos/ingresos	(13)	(11)	18,2
Ebitda	66	66	-
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(24)	(27)	(11,1)
Dotación a provisiones	-	-	-
Resultado de explotación	42	39	7,7

El ebitda alcanza los 66 millones de euros, en línea con el año anterior.

Principales magnitudes

	2015	2014	%
Ventas-ATR (GWh)	3.821	3.407	12,2
Red de distribución (km)	7.167	7.100	0,9
Puntos de suministro, en miles (a 31/12)	458	457	0,2

La actividad de distribución de gas alcanza los 3.821 GWh, con un aumento del 12,2% respecto al año 2014 por una climatología más favorable.

La red de distribución al 31 de diciembre de 2015 asciende a 7.167 km, con un aumento de 67 km en los últimos doce meses.

Gas Natural Fenosa en Italia alcanza la cifra de 457.614 puntos de suministro en el negocio de distribución de gas, lo que supone un ligero incremento respecto al año anterior.

2.5.3 Distribución gas Latinoamérica

Corresponde a la actividad de distribución de gas en Argentina, Brasil, Colombia, México y Perú.

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	3.389	3.451	(1,8)
Aprovisionamientos	(2.397)	(2.513)	(4,6)
Gastos de personal, neto	(96)	(86)	11,6
Otros gastos/ingresos	(259)	(247)	4,9
Ebitda	637	605	5,3
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(107)	(104)	2,9
Dotación a provisiones	(20)	(16)	25,0
Resultado de explotación	510	485	5,2

El importe neto de la cifra de negocios asciende a 3.389 millones de euros y registra un descenso del 1,8%, con un volumen de ventas un 0,2% inferior al del año anterior.

El ebitda alcanza los 637 millones de euros, lo que supone un incremento del 5,3% respecto al del año anterior, afectado por el comportamiento de las divisas en Argentina (+8,9%) y México (+1,3%), que compensan, en parte, la devaluación de la moneda en Colombia (-11,2%) y Brasil (-13,6%). De no considerar el efecto provocado por el tipo de cambio el ebitda se incrementaría en un 14,6%.

La aportación de Brasil representa un 41,3% del ebitda. El menor ebitda respecto al año anterior responde, principalmente, al efecto de tipo de cambio comentado; descontando este efecto, el ebitda se situaría por actividad en un +1,2%, influido por el escenario de fuerte desaceleración económica del país (se estima un retroceso de un 3,7% del PIB en 2015), que ha supuesto menores ventas en los mercados industrial (-7,0%) y doméstico comercial (-0,8%).

El ebitda de México representa un 25,6% del conjunto del negocio. La mejora respecto al año anterior responde a un mayor margen de energía del 25,3% y mayores ventas en todos los mercados.

Colombia aporta un 26,2% del ebitda, destacando un incremento del 9,4% en el volumen de ventas, atribuible principalmente al crecimiento del mercado industrial.

Principales magnitudes

A continuación se muestran las principales magnitudes físicas del negocio de distribución de gas en Latinoamérica:

	2015	2014	%
Ventas actividad de gas (GWh)	248.536	249.067	(0,2)
Ventas de gas a tarifa	159.574	158.695	0,6
ATR	88.962	90.372	(1,6)
Red de distribución (km)	73.186	70.890	3,2
Incremento de puntos de suministro, en miles	293	272	7,7
Puntos de suministro, en miles (a 31/12)	6.886	6.593	4,4

Las principales magnitudes físicas por países en 2015 son las siguientes:

	Argentina	Brasil	Colombia	México	Total
Ventas actividad de gas (GWh)	68.699	103.408	26.832	49.597	248.536
Incremento (disminución) vs.2014 (%)	(4,5)	(2,2)	9,4	5,7	(0,2)
Red de distribución	24.656	7.147	21.469	19.914	73.186
Incremento vs 31/12/2014 (km)	269	366	770	891	2.296
Puntos de suministro, en miles (a 31/12)	1.612	986	2.744	1.544	6.886
Incremento vs. 31/12/2014, en miles	26	48	109	110	293

A 31 de diciembre de 2015 la cifra de puntos de suministro de distribución de gas alcanza los 6.886.337 clientes. Se mantienen las elevadas tasas de crecimiento respecto al año anterior con un incremento de 293.022 puntos de suministro, un 4,4% de incremento, destacando los incrementos de 109.633 y 108.836 puntos de suministro en México y Colombia, respectivamente.

Las ventas de la actividad de gas en Latinoamérica, que consideran las ventas de gas y los servicios de acceso de terceros a la red (ATR), ascienden a 248.536 GWh, en línea con las ventas registradas en 2014.

La red de distribución de gas se incrementa en 2.296 km en los últimos 12 meses, alcanzando los 73.186 km a finales de diciembre de 2015, lo que representa un crecimiento del 3,2%. A este importante crecimiento ha contribuido notablemente la expansión de la red en México que se ha incrementado en 891 km y en Colombia con 770 km.

Los aspectos más relevantes en relación con la actividad en el área durante el año han sido:

- > En Argentina, en junio de 2015, la Secretaría de Energía dictó la Resolución N° 263/2015 que establece una "Asistencia Económica Transitoria" para las distribuidoras de gas, cuyo objetivo es mantener la cadena de pagos relacionada con la operación y mantenimiento, hasta que concluya el proceso con una nueva Revisión Tarifaria Integral. El importe establecido como asistencia para Gas Natural Fenosa en 2015 asciende a 515 millones de pesos argentinos. La resolución y notas complementarias del Enargas establecen que la asistencia se recibirá en diez cuotas mensuales, y también disponen una serie de requisitos y limitaciones a cumplir por parte de la compañía. Este ingreso mejora el resultado respecto al año anterior.

En paralelo, ha continuado el esfuerzo en contención de gastos ante un escenario económico-financiero complejo y con una inflación que alcanza niveles en torno al 30% anual.

- > En Brasil, el incremento neto de clientes en doméstico/comercial crece un 24,6% respecto al mismo período del año anterior, principalmente en el mercado de saturación horizontal. Las ventas para el mercado de generación y ATR fueron ligeramente inferiores (-1,2%) a los del año anterior. Se ha mantenido la situación de escasez de lluvias y el bajo nivel de los embalses. Las reservas de agua se sitúan en diciembre de 2015 en el 29,8%, 31,6 p.p. por debajo de la media histórica (61,7% media de 8 años) en la región sudeste-centro oeste, que detenta el 70% de las reservas de agua del país.
- > En Colombia, las ventas de gas y ATR crecen respecto al año anterior en un 9,4% debido principalmente al mayor volumen industrial (+16,3%) en especial por las mayores ventas en el mercado secundario. El incremento neto de clientes doméstico/comercial alcanza los 108.824 clientes en el período, experimentando un descenso del 7,1% respecto al mismo período de 2014 en parte por el retraso en la entrega de viviendas por parte de las constructoras en el mercado de nueva edificación.

- > En México, se mantiene la actividad del plan de aceleración del crecimiento, focalizada principalmente en las zonas de Distrito Federal y los Bajíos. El incremento neto de clientes evoluciona positivamente, +27,9%, con un 13,7% de incremento en las puestas en servicio debido al crecimiento de la saturación horizontal en Bajíos y Distrito Federal así como en nueva edificación en Monterrey y Distrito Federal y a la contención de bajas. En relación a las ventas de gas destaca el incremento del 7,3% en el sector industrial y del 2,5% en el mercado doméstico/comercial, un incremento de un 36,5 % en las ventas de GNV y del 6,0% en ATR por mayor volumen transportado en Distrito Federal.
- > En relación con la actividad en Perú, se continúa avanzando en el desarrollo de los trabajos con el objetivo de iniciar la operación comercial a lo largo del año 2016.

Mediante la concesión adjudicada en julio de 2013, Gas Natural Fenosa tiene previsto hacer llegar el suministro a una nueva área del suroeste del país que aún no está conectada a la red de gasoductos, previendo prestar el servicio a más de 80.000 hogares.

Distribución de electricidad

2.5.4 Distribución electricidad España

El negocio en España incluye la actividad regulada de distribución de electricidad y las actuaciones de servicios de red con los clientes, principalmente los derechos de conexión y enganche, medida de los consumos y otras actuaciones asociadas al acceso de terceros a la red de distribución del ámbito de Gas Natural Fenosa.

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	838	824	1,7
Aprovisionamientos	(1)	(2)	(50,0)
Gastos de personal, neto	(83)	(93)	(10,8)
Otros gastos/ingresos	(147)	(144)	2,1
Ebitda	607	585	3,8
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(217)	(215)	0,9
Dotación a provisiones	(2)	-	-
Resultado de explotación	388	370	4,9

La Orden IET/2444/2014, de 19 de diciembre, establece la retribución para la actividad de transporte, distribución y gestión comercial para la distribuidora de electricidad de Gas Natural Fenosa, junto con el resto de agentes. Dicha retribución recoge las modificaciones establecidas por la Ley 24/2013, de 26 de diciembre, del Sector Eléctrico.

El ebitda del ejercicio 2015 alcanza los 607 millones de euros con un aumento del 3,8% con respecto al mismo período de 2014. El importe neto de la cifra de negocio es de 838 millones de euros, superior en un 1,7%. La disminución de los gastos de personal es consecuencia de las medidas de eficiencia aplicadas durante 2014 que tienen ya un impacto positivo en el ejercicio 2015.

Principales magnitudes

	2015	2014	%
Ventas actividad de electricidad (GWh): ATR	31.992	31.641	1,1
Puntos de suministro, en miles (a 31/12)	3.683	3.673	0,3
TIEPI (minutos)	44	48	(8,3)
Índice de pérdidas de red (%)	8,6	8,7	(1,1)

La energía suministrada se incrementa en un 1,1% y es inferior al incremento de demanda de distribución nacional que se situó en diciembre de 2015 en 244.950 GWh (1,9%) según balance de Red Eléctrica de España (REE).

La actividad registra un incremento neto anual de 9.857 puntos de suministro, con una mejor evolución en el segundo semestre del año donde se ha producido el 72% de este crecimiento.

Con respecto al TIEPI, se sitúa por debajo del año anterior favorecido por una climatología favorable sin incidencias significativas.

2.5.5 Distribución electricidad Moldavia

El negocio en Moldavia incluye la distribución regulada de electricidad y comercialización a tarifa de la misma en el ámbito de la capital y zonas del centro y sur del país. El ámbito de la distribución de Gas Natural Fenosa en Moldavia representa el 70% del total del país.

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	260	235	10,6
Aprovisionamientos	(205)	(182)	12,6
Gastos de personal, neto	(6)	(6)	-
Otros gastos/ingresos	(11)	(10)	10,0
Ebitda	38	37	2,7
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(6)	(6)	-
Dotación a provisiones	-	-	-
Resultado de explotación	32	31	3,2

El importe neto de la cifra de negocios recoge, como *pass-through*, el comportamiento registrado en el apartado de aprovisionamientos, adicionalmente, el reconocimiento del plan inversor realizado y las actuaciones de operación y mantenimiento de acuerdo con el marco regulatorio vigente en el país.

El ebitda está afectado por mayor tipo de cambio del euro respecto a la moneda local en 2015 (20,85 lei/euro en 2015 vs a 18,61 lei/euro en 2014).

En moneda local se registra un incremento del ebitda del 15,9%, el cual se debe a mayores ingresos tarifarios debido al impacto positivo del tipo de cambio lei/USD en la remuneración de activos, a las menores pérdidas de red y también a la aplicación del coste de extensión de vida útil de los activos.

Principales magnitudes

	2015	2014	%
Ventas actividad de electricidad (GWh-ventas a tarifa)	2.684	2.621	2,4
Puntos de suministro, en miles (a 31/12)	867	856	1,3
Índice de pérdidas de red (%)	8,2	9,4	(12,8)

El plan de mejora de la gestión que Gas Natural Fenosa continúa desarrollando en Moldavia en relación con los procesos asociados al control de energía que circula por las redes de distribución, los procesos operativos asociados al ciclo de la gestión comercial y la optimización de las actuaciones de operación y mantenimiento de las instalaciones, está permitiendo cumplir los objetivos planificados y la mejora permanente de los indicadores operativos básicos:

- > La energía suministrada presenta un incremento del 2,4% por la energía recuperada debido a las campañas de reducción de pérdidas y un ligero incremento del consumo.
- > Los puntos de suministro alcanzan los 867.218, lo que supone un crecimiento del 1,3% respecto al cierre del 2014 debido principalmente al crecimiento del sector inmobiliario.

2.5.6 Distribución electricidad Latinoamérica

Corresponde a la actividad regulada de distribución de electricidad en Colombia y Panamá.

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	2.232	2.194	1,7
Aprovisionamientos	(1.609)	(1.622)	(0,8)
Gastos de personal, neto	(50)	(52)	(3,8)
Otros gastos/ingresos	(195)	(172)	13,4
Ebitda	378	348	8,6
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(65)	(62)	4,8
Dotación a provisiones	(135)	(160)	(15,6)
Resultado de explotación	178	126	41,3

El ebitda de la actividad de distribución de electricidad en Latinoamérica alcanza los 378 millones de euros aumentando un 8,6% frente al del año anterior.

De no considerar el efecto provocado por el tipo de cambio el ebitda aumentaría en un 12%.

El negocio de distribución de Colombia aporta 258 millones de euros de ebitda, lo que supone un aumento del 20% sin considerar el efecto del tipo de cambio. Este ebitda recoge mayores tributos por 11 millones de euros, correspondientes al Impuesto a la Riqueza, en función de la reforma tributaria aprobada en diciembre de 2014. Sin considerar el efecto de este impuesto la variación sería del 25%, respondiendo fundamentalmente a los mayores ingresos por incremento del cargo de comercialización desde mayo de 2015 y el aumento de la demanda.

A pesar del crecimiento del negocio de distribución de Colombia, el ebitda se ha visto afectado por el incremento significativo del coste de la energía, registrado principalmente desde el mes de septiembre debido a la situación climatológica del país.

Asimismo, el ebitda del año 2015 comprende el importe correspondiente a las distribuidoras de Panamá por 120 millones de euros, lo que supone un incremento del 13% frente al año anterior.

La disminución de las provisiones por morosidad responde principalmente al efecto del tipo de cambio del peso colombiano. En términos constantes, las provisiones han tenido una evolución conforme al crecimiento de la facturación.

Principales magnitudes

	2015	2014	%
Ventas actividad de electricidad (GWh)	18.200	17.150	6,1
Tarifa	17.115	16.102	6,3
ATR	1.085	1.048	3,5
Puntos de suministro, en miles (a 31/12)	3.144	3.032	3,7

Las ventas de la actividad de electricidad alcanzan los 18.200 GWh, con un incremento del 6,1%, generado por el crecimiento de la demanda, tanto en Colombia como en Panamá.

Se mantiene la evolución positiva de la demanda y se produce un aumento de la cifra de clientes en ambos países, registrándose un crecimiento conjunto del 3,7%.

Las principales magnitudes físicas por países en 2015 son las siguientes:

	Colombia	Panamá	Total
Ventas actividad de electricidad	13.356	4.844	18.200
Incremento vs. 2014 (%)	5,5	7,8	6,1
Puntos de suministro, en miles	2.566	578	3.144
Incremento vs. 31/12/2014, en miles	86	26	112

El aumento de las ventas y de los puntos de suministro evidencia el crecimiento sostenido de los negocios de distribución de electricidad en Latinoamérica.

Gas

2.5.7 Infraestructuras

Este negocio incluye la operación del gasoducto del Magreb-Europa, la gestión del transporte marítimo, el desarrollo de los proyectos integrados de gas natural licuado (GNL) y la exploración, desarrollo, producción y almacenamiento de hidrocarburos.

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	317	314	1,0
Aprovisionamientos	(6)	(8)	(25,0)
Gastos de personal, neto	(5)	(4)	25,0
Otros gastos/ingresos	(13)	(14)	(7,1)
Ebitda	293	288	1,7
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(95)	(90)	5,6
Dotación a provisiones	-	-	-
Resultado de explotación	198	198	-

El importe neto de la cifra de negocios de la actividad de infraestructuras en el año 2015 alcanza los 317 millones de euros, con un aumento del 1,0%.

El ebitda se eleva hasta los 293 millones de euros, un 1,7% mayor que en el año anterior a pesar de un menor volumen transportado por el gasoducto Magreb-Europa en el año 2015 pero favorecido por el efecto positivo del tipo de cambio del USD.

Principales magnitudes

Las principales magnitudes en la actividad de transporte internacional de gas son las siguientes:

	2015	2014	%
Transporte de gas-EMPL (GWh)	112.861	120.558	(6,4)
Portugal-Marruecos	36.971	34.671	6,6
España-Marruecos (Gas Natural Fenosa)	75.890	85.887	(11,6)

La actividad de transporte de gas desarrollada en Marruecos a través de las sociedades EMPL y Metragaz ha representado un volumen total de 112.861 GWh, un 6,4% inferior al del año anterior. Del volumen anterior, 75.890 GWh han sido transportados para Gas Natural Fenosa a través de la sociedad Sagane y 36.971 GWh para Portugal y Marruecos.

Gas Natural Fenosa adquirió en 2013 un 14,9% de participación en Medgaz, S.A. Medgaz es la compañía que ostenta la propiedad y que opera el gasoducto submarino Argelia-Europa, que conecta Beni Saf con la costa de Almería, con una capacidad de 8 bcm/año. La capacidad correspondiente está asociada a un nuevo contrato de suministro de 0,8 bcm/año. Las cantidades transportadas por el gasoducto de Medgaz para Gas Natural Fenosa en el año 2015 ascienden a 7.900 GWh.

La tramitación de los cinco proyectos que conforman las actuaciones de exploración, producción y almacenamiento que Gas Natural Fenosa tiene previsto realizar en los próximos años en el área del Valle del Guadalquivir (áreas de Marismas, Aznalcázar y Romeral) no ha concluido. En enero de 2013, la Secretaría de Estado de Medioambiente otorgó las Declaraciones de Impacto Ambiental (DIA) para los proyectos de Saladillo, Marismas Oriental y Aznalcázar que se unen a la DIA obtenida previamente para el proyecto Marismas Occidental. Posteriormente, la Junta de Andalucía suspendió la tramitación de la Autorización Ambiental Unificada (AAU) de los proyectos Marismas Oriental y Aznalcázar. Gas Natural Fenosa recurrió esa decisión. En mayo de 2015 la Junta de Andalucía ha emitido un dictamen preliminar de AAU favorable para Aznalcázar y desfavorable para Marismas Oriental al que Gas Natural Fenosa ha efectuado las oportunas alegaciones. Desde abril de 2012, el área de Marismas Occidental funciona parcialmente como almacenamiento subterráneo.

2.5.8 Aprovisionamiento y Comercialización

Este negocio agrupa las actividades de aprovisionamiento y comercialización de gas mayorista tanto en el mercado liberalizado español como fuera de España, la actividad de comercialización de gas y la comercialización de otros productos y servicios relacionados con la comercialización minorista en el mercado liberalizado en España e Italia y la comercialización de gas a tarifa de último recurso (TUR) en España.

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	10.760	11.807	(8,9)
Aprovisionamientos	(9.676)	(10.617)	(8,9)
Gastos de personal, neto	(68)	(62)	9,7
Otros gastos/ingresos	(228)	(226)	0,9
Ebitda	788	902	(12,6)
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(24)	(22)	9,1
Dotación a provisiones	(59)	(83)	(28,9)
Resultado de explotación	705	797	(11,5)

El importe neto de la cifra de negocios alcanza los 10.760 millones de euros y disminuye un 8,9% respecto al año anterior. El ebitda registra unos resultados de 788 millones de euros lo que supone una disminución moderada del 12,6% en relación a la magnitud del ajuste de precios energéticos soportado durante el año. La flexibilidad en la gestión de la cartera global de contratos adaptándose al contexto actual de precios debería permitir una progresiva estabilización del estrechamiento de márgenes del negocio.

Entorno de mercado

La demanda de gas del mercado español alcanza los 313.880 GWh en 2015 (300.134 GWh en 2014) de los cuales 50.003 GWh corresponden al mercado residencial (48.246 GWh en 2014), 202.979 GWh al mercado industrial y aprovisionamiento a terceros (200.318 GWh en 2014) y 60.898 GWh al mercado eléctrico (51.570 GWh en 2014).

La evolución de los principales índices de precios en los mercados del gas ha sido la siguiente (valores medios acumulados):

	2015	2014	%
Brent (USD/bbl)	52,5	99,1	(47,0)
Henry Hub (USD/MMBtu)	2,8	4,3	(34,9)
NBP (USD/MMBtu)	6,5	8,2	(20,7)
TTF (€/MWh)	20,3	21,8	(6,9)

Principales magnitudes

Las principales magnitudes en la actividad de aprovisionamiento y comercialización son las siguientes:

	2015	2014	%
Suministro de gas (GWh)	316.268	310.629	1,8
España	185.851	190.069	(2,2)
Comercialización Gas Natural Fenosa	144.568	140.837	2,6
Residencial	27.658	25.853	7,0
Industrial	96.831	98.074	(1,3)
Electricidad	20.079	16.910	18,7
Aprovisionamiento a terceros	41.283	49.232	(16,1)
Internacional	130.417	120.560	8,2
Europa mayorista	51.677	43.334	19,25
Europa minorista	3.110	2.773	12,2
Resto exterior	75.630	74.453	1,6
Contratos de servicios energéticos, en miles (a 31/12)	2.859	2.747	4,1
Contratos por cliente (a 31/12)	1,52	1,52	-
Cuota de mercado contratos gas España	56,8%	57,8%	(1,7)

La comercialización mayorista de Gas Natural Fenosa alcanza los 285.500 GWh y aumenta un 1,2%, fundamentalmente por la comercialización de gas natural en el exterior (8,1%).

En un escenario de debilidad de la demanda, la comercialización de Gas Natural Fenosa en el mercado gasista español a clientes finales en términos anuales respecto del 2014 se incrementa en 2,6% debido fundamentalmente a un mayor consumo de ciclos combinados. La disminución del 2,2% en la comercialización en España es ocasionada principalmente por un menor aprovisionamiento a terceros.

Por otro lado, la comercialización de gas internacional alcanza los 127.307 GWh con un aumento del 8,1% con respecto al ejercicio anterior.

De acuerdo con el último informe de supervisión de la CNMC del 17 de diciembre, Gas Natural Fenosa tiene la mayor cuota de consumo en el mercado español con más del 44%

En Portugal, Gas Natural Fenosa continúa como segundo operador del país con una cuota superior al 15%, manteniendo su posición como primer operador extranjero del país. En el mercado industrial, donde centra principalmente sus actividades, la cuota es superior al 17%.

En este ejercicio, se ha implantado el mercado organizado de gas a través de la sociedad MIBGAS, siendo Gas Natural Comercializadora S.A. una de las pocas empresas en conseguir ser agente de dicho mercado en 2015.

Gas Natural Europe (filial francesa de comercialización en Europa), cuenta en Francia con una cartera contratada de 29,5 TWh/año con clientes de diversos ámbitos, que van desde empresas del sector industrial (químicas, papeleras, etc.) hasta autoridades locales y del sector público.

Igualmente, la filial francesa consolida su posición en Bélgica, Luxemburgo, Holanda y Alemania, donde cuenta ya con una cartera contratada de 20,6 TWh/año.

Gas Natural Vendita ha conseguido en el mercado mayorista de Italia una cartera contratada de 6,9 TWh/año a cierre de diciembre de 2015.

En relación al mercado exterior continúa la diversificación de mercados con ventas de gas en América y Asia. Se consolida así nuestra presencia en los principales mercados de gas natural licuado (GNL) internacionales con una posición a medio plazo en países en crecimiento y en nuevos mercados.

En el mercado minorista, Gas Natural Fenosa orienta sus esfuerzos en atender las necesidades energéticas de los clientes proporcionando productos y servicios de calidad, gracias a este desempeño se ha alcanzado la cifra de 12,3 millones de contratos activos de gas, electricidad y servicios de mantenimiento, de los que 550.000 son en Italia.

Gas Natural Fenosa, pionera en la integración del suministro conjunto de ambas energías (gas y electricidad) ha superado los 1,5 millones de hogares, asimismo gran parte de estos hogares (80%) también han contratado el servicio de mantenimiento, al ofrecer unas prestaciones excelentes, de respuesta rápida y efectiva.

Con la firme voluntad de seguir creciendo en el mercado minorista se han comercializado productos y servicios en todo el ámbito geográfico nacional y se ha llegado a alcanzar una activación en el mercado de 1.700.000 nuevos contratos en 2015.

En el segmento residencial, en octubre de 2015 se ha iniciado la comercialización de tarifas desindexadas de la tarifa de último recurso en gas.

En el mercado de la pequeña y mediana empresa la cartera de servicios de mantenimiento de gas y electricidad para Pymes sigue creciendo y ha alcanzado los 17.000 contratos.

Gas Natural Fenosa continúa apostando por la innovación para cumplir las expectativas de los clientes con la máxima eficiencia, incorporando nuevas funcionalidades en todos los canales digitales, como la contratación y la atención *online*, donde se alcanzan 6 millones de consultas anuales.

La amplia y diversificada oferta de servicios para cliente residencial y Pymes ha hecho crecer la cartera hasta los 2,7 millones de contratos activos, que mediante una plataforma propia de operaciones con 136 empresas asociadas y conectadas mediante un sistema de movilidad *online*, permite maximizar la calidad del servicio y satisfacción de los clientes. Gracias a este desempeño la cartera de contratos de energía y servicios en el segmento minorista ha crecido en un 1% en términos homogéneos respecto al 31 de diciembre de 2014.

Gas Natural Fenosa continua apostando por el desarrollo de una red de estaciones de carga de gas natural vehicular abiertas a cualquier usuario, al cierre del año 2015 dispone de un total de 47 estaciones de carga, tanto gas natural comprimido como licuado. Un total de 29 estaciones son de acceso público, mientras que 18 son de acceso privado. Durante el año 2015 las ventas de gas natural en las estaciones públicas se han incrementado en un 77% y en las privadas un 11%.

Gas Natural Fenosa es líder en Europa en la comercialización y venta de gas natural para uso en vehículos pesados y contamos con estaciones en las principales rutas de transporte de la península.

En Soluciones Integrales de servicios energéticos, se sigue aumentando el volumen de negocio generado. Según encuesta de la empresa DBK, Gas Natural Servicios lidera el mercado de las empresas de servicios energéticos.

Electricidad

2.5.9 Electricidad España

El negocio de Electricidad en España incluye las actividades de generación de electricidad de España, la comercialización mayorista y minorista de electricidad en el mercado liberalizado español y el suministro de electricidad a precio voluntario pequeño consumidor (PVPC).

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	5.779	5.822	(0,7)
Aprovisionamientos	(4.338)	(4.229)	2,6
Gastos de personal, neto	(138)	(145)	(4,8)
Otros gastos/ingresos	(562)	(666)	(15,6)
Ebitda	741	782	(5,2)
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(523)	(553)	(5,4)
Dotación a provisiones	(38)	(31)	22,6
Resultado de explotación	180	198	(9,1)

El importe neto de la cifra de negocios de la actividad de electricidad en España alcanza los 5.779 millones de euros, con una disminución del 0,7% respecto al año anterior y el ebitda se eleva a 741 millones de euros con una disminución del 5,2% respecto a 2014 debido fundamentalmente al diferente comportamiento de los precios del pool entre los períodos que se comparan.

Entorno de mercado

En el entorno nacional, la demanda eléctrica peninsular alcanzó los 247.983 GWh (243.544 GWh en 2014) por lo que aumenta un 1,8%, cifra que, corregida por el efecto laboralidad y temperatura, es decir la demanda neta, ha aumentado un 1,6%.

El saldo físico de intercambios internacionales acumulado en el 2015 es de + 0,2 TWh de exportación de gas, frente a los 3,4 TWh del año anterior.

El consumo de bombeo alcanzó en el conjunto del año los 4,6 TWh, un 14,3% menos que en 2014.

La generación neta nacional presenta una disminución del 0,2% en el año.

En términos acumulados, la generación renovable ha disminuido un 12,8% y cubre un 37,6% de la demanda, seis puntos menos que en 2014.

La generación eólica ha disminuido en el conjunto del año en un 5,8% inferior a la del 2014, y en términos de cobertura 1,6 puntos menos.

El resto de generación renovable ha presentado en el acumulado anual un aumento en todas las tecnologías excepto la hidráulica (-22,0%), correspondiendo a la tecnología solar térmica un 3,4% y a la térmica renovable un 3,9%.

La generación hidráulica convencional ha presentado una disminución del 28,6% en el conjunto del año. La energía hidroeléctrica producible registrada en 2015 califica el año como muy seco, con una probabilidad de ser superada (PSS) respecto del producible medio histórico del 92%. Es decir, estadísticamente 92 de cada 100 años presentarían características más húmedas que el año actual.

La generación no renovable ha presentado un incremento del 9,6% con fuertes aumentos de carbón y ciclos. El hueco térmico por tanto aumenta un 21,8%, cubriendo un 30,8% de la demanda, cinco puntos más que en 2014.

La generación nuclear apenas presenta variación (-0,1%) respecto del 2014.

La generación con carbón ha presentado un aumento del 23,5% con una cobertura del 20,5%, 3,6 puntos más que en el acumulado del 2014. En el año, la utilización de las antiguas unidades de garantía de suministro ha sido del 48% frente al 60,7% de utilización del resto del carbón.

Los ciclos combinados incrementan su producción 18,5% con una cobertura de la demanda del 10,4%, punto y medio por encima del acumulado de 2014.

El resto de térmica no renovable, cogeneración básicamente, ha aumentado un 4,1%.

La evolución de los principales índices de precios en los mercados eléctricos y relacionados (adicionales a los índices mencionados en el apartado 2.5.8) ha sido la siguiente (valores medios acumulados):

	2015	2014	%
Precio medio ponderado del mercado diario (€/MWh)	51,8	42,0	23,3
Carbón API 2 CIF (USD/t)	56,8	75,4	(24,7)
CO ₂ EUA (€/ton)	7,7	6,0	28,3

Principales magnitudes

Las principales magnitudes en la actividad de electricidad de Gas Natural Fenosa en España son las siguientes:

	2015	2014	%
Capacidad de generación eléctrica (MW)	12.769	12.122	5,3
Hidráulica	1.954	1.948	0,3
Nuclear	604	604	–
Carbón	2.065	2.065	–
Ciclos combinados	7.001	6.603	6,0
Renovables	1.145	902	26,9
Eólica	977	738	32,4
Minihidráulica	110	107	2,8
Cogeneración y otros	58	57	1,8
Energía eléctrica producida (GWh)	31.568	30.542	3,4
Hidráulica	2.457	4.275	(42,5)
Nuclear	4.544	4.425	2,7
Carbón	7.973	5.622	41,8
Ciclos combinados	14.494	14.143	2,5
Renovables	2.100	2.077	1,1
Eólica	1.601	1.556	2,9
Minihidráulica	448	434	3,2
Cogeneración y otros	51	87	(41,4)
Factor de disponibilidad generación no renovable (%)	90,4	94,0	(3,8)
Ventas de electricidad (GWh)	35.241	34.718	1,5
Mercado liberalizado	29.720	28.617	3,9
PVPC/Regulado	5.521	6.101	(9,5)
Cuota de mercado de generación no renovable	18,9%	18,7%	1,1
Cuota de mercado de generación renovable	2,1%	2,1%	–
Cuota de mercado de comercialización	14,4%	14,5%	(0,7)

La producción eléctrica peninsular de Gas Natural Fenosa aumenta un 3,4%, un 3,5% si tenemos en cuenta sólo la generación tradicional.

El año 2015 que comenzó en el primer trimestre con una característica hidrológica de año medio (61% de PSS), pasó a seco en el segundo trimestre y muy seco en el tercer trimestre, finaliza como extremadamente seco, con una característica del 97%, es decir, estadísticamente hablando, 97 años de cada 100 serían más húmedos que este.

El nivel de reservas de energía en las cuencas de Gas Natural Fenosa se sitúa en el 24,2% de llenado, frente al 35,8% de finales de diciembre de 2014.

La producción nuclear ha presentado un aumento del 2,7%, si bien estas cifras están afectadas por el desplazamiento de las paradas programadas.

La producción con carbón ha sido un 41,8% superior a la del pasado año, si bien la cifra del 2014 tiene distintos criterios de funcionamiento al serle de aplicación del R.D. de Garantía de Suministro vigente hasta el 31 de diciembre de 2014.

La generación de electricidad con ciclos combinados ha incrementado un 2,5%.

Las emisiones de CO₂ consolidadas de las centrales térmicas de carbón y ciclo combinado de Gas Natural Fenosa, afectadas por la normativa que regula el régimen del comercio de emisiones de gases de efecto invernadero, han sido de 13,6 millones de toneladas de CO₂ (+2,5 Mt con respecto al cierre del año anterior debido principalmente al mayor funcionamiento de las centrales térmicas de carbón).

Gas Natural Fenosa realiza una gestión integral de su cartera de cobertura de derechos de emisión de CO₂ para el período post Kyoto 2013-2020 adquiriendo los derechos necesarios a través de su participación activa en el mercado secundario.

Finalmente respecto de la Generación tradicional la cuota de mercado acumulada a 31 de diciembre de 2015, de Gas Natural Fenosa es del 18,8%, es decir superior en 0,2 puntos a la de final del 2014.

Por su parte, respecto del segmento de comercialización de electricidad, las se elevan a 35.241 GWh con un crecimiento del 1,5%. Las cifras de la cartera de comercialización eléctrica son acordes al posicionamiento de maximización de márgenes, optimización de cuota y el grado de cobertura que Gas Natural Fenosa desea tener frente a las variaciones de precio del mercado eléctrico.

GNF Renovables

Gas Natural Fenosa Renovables (GNF Renovables) a 31 de diciembre de 2015 tiene una potencia total instalada en operación de 1.145 MW consolidables, de los cuales 977 MW corresponden a tecnología eólica, 110 MW a minihidráulica y 58 MW a cogeneración y fotovoltaica. El incremento de potencia respecto al cuarto trimestre del 2014 se debe a la incorporación del grupo Gecal, que aporta 225,4 MW de potencia eólica y 0,5 MW de potencia fotovoltaica

Gas Natural Fenosa alcanzó el pasado 22 de junio de 2015 un acuerdo para adquirir el 100% de la firma de energías renovables Gecal Renovables, S.A. (Gecalsa) por un valor empresa de 260 millones de euros. A través de su matriz y sus sociedades filiales, el Grupo Gecalsa opera 10 parques eólicos y una planta fotovoltaica en España que suman una capacidad instalada neta de 221,7 MW (237,5 MW brutos). Una vez obtenidas las autorizaciones administrativas preceptivas, se realizó el cierre definitivo de la operación y toma de control de Gecalsa en el mes de octubre de 2015.

Gecalsa era uno de los principales productores independientes de energía eólica en España, con presencia en Galicia, Castilla-La Mancha, Castilla y León y Andalucía que, adicionalmente a los proyectos en operación, cuenta con una cartera de proyectos eólicos en desarrollo.

Por tecnologías, y eliminando el efecto de la incorporación del grupo Gecalsa, la menor eolicidad del año 2015, hubiera dado lugar a un 2,9% de menor producción eólica respecto al año 2014 (1.511 GWh en 2015, 1.556 GWh en 2014); en cuanto a la tecnología minihidráulica, se ha alcanzado una mayor producción en 2015 de 15 GWh (448 en 2015 y 433 en 2014); y por último la producción en la tecnología de cogeneración de las dos únicas plantas en operación (Gómez Ulla y JGC Daimiel) ha sido inferior en 36 GWh (51 GWh en 2015 y 87 GWh en 2014).

2.5.10 Global Power Generation

Con fecha 1 de octubre 2014 Gas Natural Fenosa crea la sociedad Global Power Generation con el fin de impulsar su negocio de generación internacional. La nueva sociedad incorpora los activos y negocios de generación eléctrica de Gas Natural Fenosa fuera de Europa y su creación está alineada con los objetivos establecidos en el actual plan estratégico de la compañía, que contempla el crecimiento en el mercado internacional a través del desarrollo de proyectos de generación, especialmente en Latinoamérica y Asia.

Este negocio integra todos los activos y participaciones de generación internacional del grupo en México, Puerto Rico, República Dominicana, Panamá, Costa Rica, Kenia y Australia (proyectos eólicos), así como los activos que se explotan para terceros a través de O&M Energy.

El pasado 30 de marzo de 2015 Gas Natural Fenosa y Kuwait Investment Authority (KIA) firmaron un acuerdo para realizar una ampliación de capital de 550 millones de dólares en Global Power Generation (GPG) a suscribir íntegramente por KIA. Tras la ampliación de capital, KIA tiene una participación del 25% de GPG, manteniendo Gas Natural Fenosa el control sobre esta sociedad.

La operación, una vez obtenidas las correspondientes autorizaciones, se ha cerrado con fecha 5 de octubre de 2015 y supone la asociación con un socio inversor sólido para acelerar el desarrollo de los planes de expansión en generación internacional, que contemplan, a medio plazo, construir 5 GW adicionales de capacidad de generación en mercados internacionales principalmente en Latinoamérica y Asia.

Resultados

	2015	2014	%
Importe neto de la cifra de negocios	806	946	(14,8)
Aprovisionamientos	(420)	(619)	(32,1)
Gastos de personal, neto	(39)	(31)	25,8
Otros gastos/ingresos	(86)	(75)	14,7
Ebitda	261	221	18,1
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(134)	(104)	28,8
Dotación a provisiones	-	-	-
Resultado de explotación	127	117	8,5

El ebitda de Global Power Generation en el año 2015 alcanza los 261 millones de euros, con un incremento del 18,1% frente al año anterior debido, fundamentalmente, al efecto tipo de cambio y la entrada en operación comercial de Bii Hioxo (México) desde octubre 2014 y de Torito (Costa Rica) a partir de mayo de 2015.

En México, el ebitda aumenta un 24,3% debido fundamentalmente a la operación del parque eólico de Bii Hioxo (en operación desde octubre de 2014) que aporta un ebitda de 20 millones de euros y el efecto del tipo de cambio USD/€ favorable en 2015 que compensa el menor resultado de las centrales por el diferente calendario de mantenimientos, el efecto de los Índices de referencia de los contratos y el menor precio del gas.

En cuanto al resto de países, el ebitda de República Dominicana presenta una variación positiva del 28,2% (un 6,9% sin considerar el efecto de tipo de cambio) como consecuencia de la mayor producción en 2015, mejorándose las condiciones de oferta y demanda del mercado debido a la menor generación hidráulica y fluctuaciones del precio de combustible, lo que ha ocasionado ventas en el mercado spot en vez de las compras que se tuvieron que realizar en 2014.

El ebitda de Panamá aumenta un 51,1% (un 30,9% sin considerar el efecto del tipo de cambio) debido al menor coste de combustible por la menor operación con unidades térmicas para cubrir los compromisos contractuales de potencia.

El ebitda de Costa Rica aumenta un 39,0% (19,7% sin considerar el efecto tipo de cambio) como consecuencia de la entrada en operación de Torito a partir del mayo de 2015.

En Kenia el ebitda aumenta un 37,6%. El incremento se debe fundamentalmente a los menores gastos incurridos en tareas de mantenimiento, por la menor utilización de las plantas tras la entrada en operación comercial en el país de instalaciones con tecnología más eficiente.

Principales magnitudes

Las principales magnitudes en la actividad son las siguientes:

	2015	2014	%
Capacidad de generación eléctrica (MW)	2.702	2.663	1,5
México (CC)	2.035	2.035	–
México (eólico)	234	234	–
Costa Rica (hidráulica)	101	51	98,0
Panamá (hidráulica)	22	22	–
Panamá (fuel)	–	11	–
República dominicana (fuel)	198	198	–
Kenia (fuel)	112	112	–
Potencia en construcción	–	50	–
Energía eléctrica producida (GWh)	17.980	17.740	1,4
México	15.519	15.898	(2,4)
México (eólico)	850	253	–
Costa Rica (hidráulica)	408	159	–
Panamá (hidráulica)	73	74	(1,4)
Panamá (fuel)	–	28	–
República dominicana (fuel)	1.012	920	10,0
Kenia (fuel)	118	408	(71,1)
Factor de disponibilidad (%)			
México (CC)	91,2	95,9	(4,9)
Costa Rica (hidráulica)	93,6	91,0	2,9
Panamá (hidráulica y fuel)	96,4	92,3	4,4
República dominicana (fuel)	92,6	90,2	2,7
Kenia (fuel)	94,1	88,1	6,8

La producción de México es superior a la registrada en el año anterior como consecuencia de la producción de energía eólica aportada por Bii Hioxo, que inició su operación comercial el 1 de octubre de 2014, así como por una mayor venta de excedentes en Naco y Durango. Estos efectos se compensan por la menor producción de Tuxpan debido a la parada mayor del tercer grupo y por la menor producción de Naco debido al mantenimiento mayor de la central que ha tenido lugar entre los meses de febrero y marzo de 2015. Los mantenimientos mayores realizados en este año inciden en un valor de disponibilidad inferior al obtenido en el año anterior.

La producción hidráulica en Costa Rica se ha visto favorecida por un mayor despacho por parte de ICE (Instituto Costarricense de Energía) debido a la mayor pluviosidad respecto al año anterior y la entrada en operación comercial de Torito.

La menor producción en Panamá se debe a la menor generación de las centrales térmicas como consecuencia de la salida del sistema de la Central de Capira y Chitré a partir de enero y mayo de 2015, respectivamente. La producción hidráulica se encuentra en valores del año anterior. La mayor disponibilidad respecto al año anterior es debido a los mayores trabajos de mantenimiento realizados en las centrales térmicas en 2014 derivados de una mayor operación.

La generación en República Dominicana aumentó un 10,0% respecto al año anterior debido a la menor generación hidráulica en el país así como a las fluctuaciones del precio de combustible, que han variado las condiciones de oferta y demanda, mejorando la posición de las instalaciones en la lista de mérito.

La producción con fuel en Kenia ha disminuido un 71,1% respecto al año anterior, alcanzando los 118 GWh. Este descenso se debe al menor despacho, como consecuencia de la entrada en operación comercial de instalaciones con tecnología más eficiente, así como al mayor despacho de instalaciones hidráulicas en época de lluvias.

CGE

2.5.11 CGE

Compañía General de Electricidad, S.A. (CGE) es la cabecera de uno de los grupos energéticos integrados más importantes del país. Concentra casi toda su actividad en el sector eléctrico y gasista en Chile (desde Arica a Puerto Williams), Argentina (en cinco provincias) y en Colombia (26 de los 32 distritos en la actividad de distribución de gas licuado).

En el mercado de electricidad, la compañía es responsable de la distribución del 40% de la energía eléctrica y satisface la demanda del 43% de los consumidores de Chile, con más de 2,9 millones de clientes y es el primer operador de red de alta tensión con una cuota de mercado del 35% y 3.495 kilómetros de líneas.

Asimismo, cuenta con una participación directa en Gasco, que es propietaria del 100% de una de las tres principales distribuidoras de gas licuado de petróleo (GLP) con un 27% de cuota de mercado, y participa con un 51,8% en Metrogas, la principal distribuidora de gas natural del país y en otras distribuidoras con 561.587 puntos de suministro. Metrogas tiene una sólida posición en el mercado de gas natural licuado a través de su participación en la terminal de regasificación de gas natural de Quintero.

En octubre de 2014 Gas Natural Fenosa y los accionistas mayoritarios de la sociedad chilena Compañía General de Electricidad, S.A. (CGE) alcanzaron un acuerdo por el que Gas Natural Fenosa se comprometía a lanzar una Oferta Pública de Adquisición (OPA) sobre la totalidad del capital social de CGE y los vendedores a vender irrevocablemente sus acciones en el marco de dicha oferta.

La oferta, por el 100% de las acciones de CGE, se realizó a un precio en efectivo de 4.700 pesos chilenos por acción y concluyó exitosamente el pasado 14 de noviembre de 2014.

Así Gas Natural Fenosa Chile, filial al 100% de Gas Natural Fenosa, es el nuevo accionista mayoritario de la mayor distribuidora de electricidad y gas en Chile con una participación del 96,72% y se incorpora al perímetro de consolidación por el método de integración global con fecha 30 de noviembre de 2014. A lo largo del ejercicio 2015 se ha adquirido un 0,65% adicional de participación.

Tras la integración de CGE en Gas Natural Fenosa se han potenciado los ejes estratégicos de servicio al cliente, eficiencia operacional, seguridad en las operaciones y crecimiento sostenido. Para el correcto cumplimiento de estos desafíos se ha considerado necesario continuar con la evolución de la estructura organizacional que ha supuesto la creación de nuevas áreas de trabajo, tanto a nivel corporativo como en la Unidad de Negocios Eléctrico readecuándose sus funciones.

Estas modificaciones no sólo son un paso necesario para el desarrollo de los nuevos ejes estratégicos, sino que también permitirán dotar a la organización de un esquema de trabajo, que consagra el trabajo en equipo, el desempeño ágil de la empresa y su eficiencia.

El Directorio de la Compañía General de Electricidad S.A. (CGE) con fecha 4 de marzo de 2015 acordó por unanimidad nombrar como Gerente General a Antonio Gallart con efectos 1 de abril de 2015. Hasta dicha fecha desempeñaba el cargo de director general de Recursos de Gas Natural Fenosa.

Con fecha 7 de octubre de 2015, Gas Natural Fenosa Chile ha suscrito un contrato de compraventa por la participación que el accionista Trigás S.A. tenía en Metrogas, que representaba el 8,33% del capital. Con esta operación se fortalece el control sobre la sociedad.

Adicionalmente, con fecha 18 de diciembre de 2015, Gas Natural Fenosa firmó un acuerdo con la Familia Pérez Cruz, que mantiene una participación en Gasco, S.A. del 21,9%, para llevar a cabo una reestructuración, mediante la cual se divida societariamente a Gasco, S.A. en dos empresas: Gasco GN (orientada al negocio de gas natural) y Gasco, SA (orientada al negocio del gas licuado de petróleo – GLP). Parte del acuerdo alcanzado, es que posterior a dicha reestructuración, ambas partes lanzarán ofertas públicas de adquisición de acciones (OPAs) hasta por el 100% de las empresas resultantes del proceso. Sin duda, con esta operación Gas Natural Fenosa redirigirá sus esfuerzos en el negocio de distribución de gas natural.

Resultados

	2015	2014*	%
Importe neto de la cifra de negocios	2.979	227	–
Aprovisionamientos	(2.132)	(161)	–
Gastos de personal, neto	(176)	(17)	–
Otros gastos/ingresos	(172)	(21)	–
Ebitda	499	28	–
Dotación a la amortización y pérdidas por deterioro	(157)	(13)	–
Dotación a provisiones	–	–	–
Resultado de explotación	342	15	–

*Corresponde a la aportación al resultado desde su incorporación al grupo el 30 de noviembre de 2014. Tal y como se menciona en las notas 3.3 y 9 de la memoria consolidada, el negocio de GLP de CGE ha sido clasificado como mantenido para la venta y cumple con las condiciones de operación interrumpida. Por tanto, la cuenta de resultados del ejercicio 2014 ha sido re-expresada por aplicación de la NIIF 5, reclasificando todas las líneas de la cuenta de resultados a una sola línea de resultado por operaciones interrumpidas.

Tras la adquisición de la compañía, se incorpora al perímetro de consolidación de Gas Natural Fenosa por el método de integración global en fecha 30 de noviembre de 2014, siendo su contribución al ebitda consolidado del período de 499 millones de euros.

Adicionalmente, derivado del acuerdo celebrado con la familia Pérez Cruz, el pasado 18 de diciembre de 2015, en el cuadro anterior, se muestra el consolidado del grupo excluyendo lo correspondiente al negocio de Distribución de GLP, mismo que se reclasificó a Operaciones Interrumpidas.

Principales magnitudes

Las principales magnitudes en la actividad son las siguientes:

	2015	2014*	%
Distribución de gas			
Ventas actividad de gas (GWh)	44.083	3.172	-
Puntos de suministro de distribución de gas, en miles (a 31/12)	562	540	4,1
Red de distribución de gas (Km)	6.850	6.820	0,4
Distribución de electricidad			
Ventas actividad de electricidad (GWh)	15.856	1.397	-
Puntos de suministro de distribución de electricidad, en miles (a 31/12)	2.928	2.854	2,6
Chile	2.712	2.644	2,6
Argentina	216	210	2,9
Transmisión de electricidad (GWh)	14.497	2.938	-
Red de transporte de electricidad (Km)	3.495	3.495	-

*Corresponde a la aportación al resultado desde su incorporación al grupo el 30 de noviembre de 2014. No incluye magnitudes físicas correspondientes a las operaciones interrumpidas (Nota 3.3 y 9 de la memoria consolidada).

3. Sostenibilidad

3.1 Medio ambiente

Principales magnitudes

	2015	2014	% Var.
Capacidad instalada libre de emisiones (%)	21,8	20,7	5,3
Producción neta libre de emisiones (%)	12,0	14,0	(14,3)
Emisiones directas de GEI ¹ (Mt CO ₂ eq)	22,4	19,8	13,1
Emisiones de CO ₂ /generación de electricidad (t CO ₂ /GWh)	445	406	9,6
Emisiones de metano en distribución de gas (t CO ₂ eq/km red)	10,1	9,9	2,0
Actividad con certificación ambiental (% sobre el ebitda con certificación ambiental) ²	88,3	100,0	(11,7)

¹ Gases efecto invernadero. Emisiones directas correspondientes al alcance 1 conforme a "The Greenhouse Gas Protocol. A Corporate accounting and reporting standard".

² El % de ebitda con certificación ambiental sobre el total ebitda grupo es aproximadamente un 78,6%.

Los principios ambientales de Gas Natural Fenosa se orientan a garantizar el cumplimiento de la legislación ambiental, reducir el impacto ambiental, mitigar el cambio climático, preservar la biodiversidad del entorno, optimizar el consumo de los recursos naturales como el agua, prevenir la contaminación e impulsar la mejora continua, yendo más allá de lo que establece la normativa.

En 2015, a pesar de avanzar en la certificación de nuevos sistemas de gestión ambiental conforme a ISO 14001 y a los requisitos internos, se ha registrado una disminución del porcentaje de ebitda certificado, como consecuencia de la incorporación de nuevas actividades en Chile donde se está trabajando en adaptarlas a los referenciales internacionales y a los requerimientos internos en materia de gestión ambiental.

En materia de cambio climático este año se ha mantenido el avance de los diferentes proyectos encaminados a la determinación de nuestra huella de carbono e identificación de los riesgos y oportunidades derivados del cambio climático. En cuanto a valores de emisión, se ha producido un incremento de las emisiones directas de CO₂ con respecto a 2014, como consecuencia de una mayor producción de la generación térmica con carbón en España y la aportación de las actividades de distribución en Chile. Por razones de estabilidad del sistema y de mercado, la generación térmica española ocupó el hueco dejado por la menor producción renovable al ser un año con menores precipitaciones y viento. Esta situación ha provocado un incremento sustancial en la emisión específica por unidad de energía generada con respecto a 2014, si bien ha quedado amortiguado parcialmente por el incremento de la generación renovable a nivel internacional.

En 2015 Gas Natural Fenosa ha llevado a cabo múltiples y variadas actuaciones en favor de la conservación de la biodiversidad, muchas de las cuales han ido más allá de los requisitos establecidos por las autoridades ambientales y otras de carácter voluntario.

Consciente del papel fundamental que juega el agua en el proceso productivo, y en nuestro constante compromiso con el entorno y con la gestión eficiente de los recursos naturales, Gas Natural Fenosa consolidó durante 2015 la estrategia en materia de agua mediante la determinación de indicadores de gestión y líneas de acción vinculadas a la optimización del recurso agua en sus procesos productivos de mayor peso.

Otra información relevante en cuanto a las principales actuaciones en materia medioambiental, sostenibilidad, emisiones, así como las principales inversiones medioambientales, se incluye en la Nota 36 de la Memoria.

3.2 Personas

Principales magnitudes

Indicadores de naturaleza social	2015	2014	% Var.
Número de empleados a 31/12	19.939	21.961	(9,2)
Índice de rotación voluntaria (%)	3,5	3,3	6,1
Índice de integración (personas con discapacidad) ¹	2,4	2,3	4,3
Horas de formación por empleados	61,4	57,4	7,0
Tasa de absentismo	2,0	1,86	7,5
Días perdidos	3.674	3.035	21,1
Número de accidentes con baja	125	118	5,9

¹ España.

Desarrollo humano y social

Gas Natural Fenosa ofrece a sus empleados un empleo estable y de calidad (el 96% de los puestos son de carácter indefinido) y una carrera profesional sólida, estructurada y atractiva.

Durante 2015, ha continuado la implantación del proyecto Desarrollo Humano y Social, cuyo principal objetivo es promover un entorno laboral de calidad, basado en el respeto, la diversidad y el desarrollo personal y profesional. A través del mismo, se han impulsado y coordinado varios programas de acción sobre dos pilares fundamentales: la igualdad de oportunidades y la formación como palanca para sensibilizar internamente en materia de discapacidad.

Gas Natural Fenosa dispone de un modelo global de selección externa homogéneo para todas las geografías donde opera. De este modo se garantiza una única estrategia como empleador, con los mismos criterios de selección y la aplicación de las mejores prácticas en la identificación, captación y retención del talento profesional necesario para el desarrollo de los negocios.

Gas Natural Fenosa continúa ofreciendo a todos los empleados la posibilidad de participar en el programa de movilidad interna. A través de este programa, las personas pueden optar a cualquier posición vacante en todas las geografías, independientemente de la localización del empleado. Por ello, éste es uno de los principales pilares de la dinamización del desarrollo profesional de los empleados de la compañía.

Así, en 2015 se ha lanzado el programa “Conocerte” con el objetivo de conocer las expectativas de movilidad funcional y geográfica de los empleados, orientándolos a mejorar su desarrollo profesional mediante una encuesta de alcance global sobre intereses profesionales de cada empleado.

El comportamiento ético, la promoción y respeto de la igualdad, la prevención y seguridad en el trabajo, son parte fundamental del compromiso asumido por Gas Natural Fenosa con sus empleados.

Estos principios se reflejan en la gestión diaria de la compañía a través del Código Ético, del I Convenio Colectivo, el Plan de Igualdad o el Protocolo de Prevención del Acoso Laboral, Sexual y por Razón de Sexo.

En 2015, se ha avanzado en el compromiso de desarrollo de acciones de igualdad y diversidad para los empleados, con el diseño de un Plan Integral de Diversidad enfocado sobre género, edad y discapacidad.

En relación a la discapacidad, destacan los Programas Capacitas y Aflora, impulsados con el objetivo de normalizar la integración laboral de profesionales con discapacidad. Desde que se comenzó a implementar los dos proyectos, un total de 105 personas con necesidades especiales han disfrutado de ayudas dirigidas a la inserción laboral. Como reconocimiento a nuestra política de inclusión, Gas Natural Fenosa ha renovado el Sello Bequal Plus por ser una de las compañías energéticas pioneras en su compromiso con la discapacidad.

Gas Natural Fenosa promueve la conciliación de la vida profesional y personal gracias al importante conjunto de medidas de flexibilización laboral, servicios y beneficios adaptados a las necesidades de los empleados. De este modo, nuestros profesionales pueden configurar sus diferentes opciones vitales en congruencia con sus planes de desarrollo y los intereses de la empresa.

Formación y gestión del talento

La Gestión del Talento de Gas Natural Fenosa apuesta por el desarrollo individual y la evolución en la carrera profesional, que contribuye a definir de forma controlada y consistente el aprendizaje de nuestros profesionales para asegurar que su desarrollo esté alineado con los objetivos de la compañía.

Para trabajar de manera consistente y transversal, en 2015 se ha fortalecido el proceso de identificación del talento, validado técnicamente con el diseño de un conjunto de indicadores para mejorar la gestión del mismo. El proceso de valoración y segmentación del talento mide aspectos como el comportamiento objetivo, los resultados obtenidos, sus competencias, su aprendizaje y el interés por progresar. Asimismo, incorpora oportunidades específicas como la movilidad, o la asignación de proyectos o formación para los distintos profesionales en función de su perfil y potencial.

La unidad de Gestión del Talento y Universidad Corporativa es la encargada de desarrollar a los profesionales de Gas Natural Fenosa, de todos los niveles organizativos, y de gestionar el conocimiento en todo el ámbito de la compañía. La preparación de las personas es uno de los factores de éxito de la empresa ya que son ellas quienes alcanzan los objetivos de negocio e impulsan las estrategias corporativas.

La Universidad Corporativa mantiene una red de alianzas con instituciones académicas tanto en España como en el resto del mundo. Además, cuenta con un Consejo Asesor formado por las Universidades Politécnicas de Barcelona y Madrid, el Instituto Tecnológico de Monterrey, IESE, ESADE, Boston Consulting Group que, junto a las unidades internas de Gas Natural Fenosa, asegura la conexión permanente entre la estrategia de la compañía y los programas que se llevan a cabo.

Gas Natural Fenosa se ha consolidado como una compañía líder en seguridad y salud tras la implantación de un ambicioso plan orientado a realizar un profundo cambio cultural, que se inició en el año 2012, denominado “Plan Compromiso con la Seguridad y la Salud”. La Universidad Corporativa ha contribuido en este proceso a través del programa formativo “Programa Compromiso con la Seguridad y la Salud”, formando al 100% de la compañía.

Retribución

La política retributiva de Gas Natural Fenosa se rige por la equidad en el ámbito interno y por la competitividad desde el punto de vista del mercado. Por otro lado, la retribución del empleado depende de su inclusión en el convenio colectivo.

El nivel retributivo de los empleados incluidos en el convenio colectivo se establece en función del grupo y subgrupo profesional al que pertenecen.

Para aquellos no incluidos, las retribuciones se definen individualmente, según la política retributiva de la compañía.

La retribución variable, encuadrada dentro de la política retributiva de Gas Natural Fenosa, tiene como finalidad potenciar el compromiso de los empleados y motivar el mejor desempeño de sus funciones, alineándolos con los intereses a largo plazo de la compañía y sus accionistas.

La retribución variable anual valora la aportación a la consecución de objetivos individuales en función del puesto de trabajo, relacionados con variables económico-financieras de eficiencia y crecimiento. También tiene en cuenta cuestiones de calidad y seguridad, estando directamente vinculadas al logro de los objetivos propuestos en el Plan de Dirección por Objetivos.

La Dirección por Objetivos así como la Retribución Variable Comercial, son las metodologías desplegadas en Gas Natural Fenosa para incentivar la implicación de los empleados en el logro de los objetivos de la compañía y en la participación directa en los resultados. Ambas se instrumentan a través de dos tipos de Retribución Variable Anual, en función del colectivo al cual se orienta:

- Gestión: basada en la dirección por objetivos y valoración del desempeño. Se aplica a las personas del colectivo de directivos y excluidos de convenio.
- Comercial: en función del cumplimiento de objetivos comerciales. Se dirige a aquellas personas que tengan una función comercial dentro del grupo.

El paquete retributivo de los empleados de Gas Natural Fenosa se complementa con un sistema de previsión social, donde está incluido el Plan de Pensiones, principal vehículo de financiación de los compromisos post-empleo.

Asimismo, Gas Natural Fenosa ofrece una serie de beneficios sociales que complementan el paquete retributivo de los empleados. El Sistema de Retribución Flexible, consolidado ya en la compañía tras su lanzamiento en 2012 para personal directivo y técnicos excluidos del ámbito de regulación del Convenio Colectivo en España, permite a los beneficiarios diseñar voluntariamente la composición de su paquete retributivo.

En 2015, la campaña realizada del Sistema de Retribución Flexible ha superado en un 12% las peticiones realizadas en el año 2014. Este porcentaje es indicativo del éxito de este sistema de retribución dentro de la compañía.

En 2015, y cumpliendo con el objetivo fijado en 2014, el Sistema de Retribución Flexible se ha hecho extensivo a todo el personal de la compañía. En consecuencia, el colectivo de empleados incluidos en convenio en España, que antes no se beneficiaba de este sistema, puede acceder a los productos ofrecidos a través de él.

Estructura del personal

El desglose del personal al 31 de diciembre por categorías, géneros y áreas geográficas se incluye en la Nota 25 de la Memoria Consolidada.

3.3 Fiscalidad

Políticas fiscales y gestión del riesgo fiscal

Las políticas fiscales de Gas Natural Fenosa están alineadas con la Política de Responsabilidad Corporativa de Gas Natural Fenosa que establece como uno de los compromisos y principios de actuación el de "actuar con responsabilidad en la gestión de los negocios y cumplir con las obligaciones fiscales en todas las jurisdicciones en las que opera la compañía, asumiendo el compromiso de transparencia y colaboración con las administraciones tributarias correspondientes".

Por ello, desde el ejercicio 2010 Gas Natural Fenosa está adherida al "Código de Buenas Prácticas Tributarias" elaborado por el Foro de Grandes Empresas en conjunto con la administración tributaria española. Esta iniciativa, impulsada por el Gobierno de España, tiene el objetivo de promover la transparencia, buena fe y cooperación con la Agencia Estatal de la Administración Tributaria en la práctica fiscal empresarial y la seguridad jurídica en la aplicación e interpretación de las normas tributarias.

En este sentido, la compañía se ha comprometido expresamente a: (a) evitar estructuras de carácter opaco con finalidades tributarias, (b) colaborar con las Administraciones Tributarias (c) informar regularmente al Consejo de Administración sobre las políticas fiscales aplicadas; y (d) aplicar los criterios fiscales acordados con la doctrina administrativa y la jurisprudencia.

Para garantizar que las prácticas tributarias de Gas Natural Fenosa están basadas en estos principios, el grupo cuenta con un Procedimiento General de Buenas Prácticas Tributarias.

Por otro lado, Gas Natural Fenosa cuenta con un mapa de riesgos en el que se identifican específicamente los riesgos fiscales y las controversias sobre la interpretación o aplicación del marco jurídico fiscal. La información sobre las principales actuaciones con trascendencia fiscal se detalla en la Nota 21 de "Situación fiscal" de las Cuentas Anuales Consolidadas.

En el caso de operaciones relevantes o singulares se informa al Consejo de Administración de cuáles son las consecuencias fiscales de las mismas cuando constituyen un factor relevante. La creación o adquisición de participaciones en entidades domiciliadas en países o territorios que tengan la consideración de paraísos fiscales debe ser informada al Consejo de Administración, a través de la Comisión de Auditoría.

Atendiendo a la normativa española que determina los países que tienen la consideración de paraísos fiscales (Real Decreto 1080/1991, de 5 de julio y Real Decreto 116/2003, de 31 de enero), Gas Natural Fenosa mantiene cuatro participaciones en sociedades constituidas en dichos territorios:

- > Las participaciones del 95,0% en Buenergía Gas & Power, Ltd, del 47,5% en Ecoeléctrica Holding, Ltd y del 47,5% en Ecoeléctrica Limited, todas ellas domiciliadas en las Islas Caimán. Se trata de sociedades tenedoras directa e indirectamente de una única participación industrial que desarrolla la actividad de generación eléctrica por ciclo combinado de gas en Puerto Rico (Ecoeléctrica, L.P) cuyas rentas tributan en este país y que no aportan ninguna ventaja fiscal para Gas Natural Fenosa.
- > La participación del 31,1% en Gasoducto del Pacífico (Cayman), Ltd. domiciliada en las Islas Caimán. Se trata de una sociedad sin actividad incorporada al grupo como consecuencia de la adquisición del grupo CGE y que no aporta ninguna ventaja fiscal para Gas Natural Fenosa.

Las operaciones intragrupo realizadas con estas entidades corresponden a dividendos recibidos según el siguiente detalle:

Sociedad receptora	Sociedad que distribuye	Importe (miles de euros)
Global Power Generation, S.A.	Buenergía Gas & Power, Ltd.	39.037
Buenergía Gas & Power, Ltd.	Ecoeléctrica Holding, Ltd	51.886
Ecoeléctrica Holding, Ltd.	Ecoeléctrica, L.P. y Ecoeléctrica, Ltd.	51.886
Ecoeléctrica, Ltd.	Ecoeléctrica, L.P.	519

Contribución fiscal

Gas Natural Fenosa es consciente de su responsabilidad en el desarrollo económico de las sociedades en que realiza su actividad. Los impuestos que paga representan una parte significativa de la contribución económica que realiza a los países en los que opera. Por ello, Gas Natural Fenosa presta una atención prioritaria al cumplimiento de su obligación de pagar los impuestos que, de acuerdo con las normas aplicables, resulten debidos en cada territorio.

El pago de tributos de Gas Natural Fenosa tiene una considerable importancia económica e implica un elevado esfuerzo de cumplimiento por las obligaciones formales y colaboración con la Administración tributaria.

La contribución fiscal total de Gas Natural Fenosa ascendió en el ejercicio 2015 a 3.636 millones de euros (3.741 millones de euros en el ejercicio 2014). En la siguiente tabla se muestra el desglose de los tributos efectivamente pagados por Gas Natural Fenosa por países y segmentado entre aquellos que suponen un gasto efectivo para el grupo (denominados tributos propios), y aquellos que se retienen o repercuten al contribuyente final (denominados tributos de terceros):

País	Tributos propios						Tributos terceros						Total			
	Impuesto sobre beneficios ¹		Otros ²		Total		IVA		Impuestos sobre hidrocarburos		Otros ³				Total	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014			2015	2014
España	347	402	549	538	896	940	1.169	1.257	362	356	200	206	1.731	1.819	2.627	2.759
Argentina	4	7	40	30	44	37	13	9	–	1	16	15	29	25	73	62
Brasil	51	86	44	66	95	152	56	67	–	–	18	3	74	70	169	222
Colombia	69	84	78	96	147	180	9	9	–	–	22	26	31	35	178	215
Chile ⁴	48	5	16	–	64	5	99	4	–	–	22	2	121	6	185	11
México	33	51	4	3	37	54	32	30	–	–	12	9	44	39	81	93
Panamá	8	32	11	7	19	39	–	–	–	–	4	3	4	3	23	42
Resto LatAm	11	12	1	1	12	13	3	2	–	–	2	3	5	5	17	18
Italia	14	26	5	5	19	31	30	37	34	28	5	5	69	70	88	101
Resto	10	10	35	65	45	75	112	120	32	17	6	6	150	143	195	218
Total	595	715	783	811	1.378	1.526	1.523	1.535	428	402	307	278	2.258	2.215	3.636	3.741

¹ Corresponde al Impuesto sobre beneficios efectivamente pagado en el ejercicio. No incluye cantidades devengadas. La información sobre la conciliación entre el "Impuesto sobre beneficios" registrado y el que resultaría de aplicar el tipo nominal del Impuesto vigente en el país de la sociedad dominante (España) sobre el "Resultado antes de impuestos" se detalla en la Nota 21 "Situación Fiscal" de las Cuentas Anuales Consolidadas.

² Incluye tributos energéticos que en España ascienden a 262 millones de euros en 2015 (257 millones de euros en 2014), tributos locales, la seguridad social por la cuota empresarial y otros tributos propios específicos de cada país.

³ Incluye básicamente retenciones a empleados y seguridad social por la cuota del empleado.

⁴ En 2014 los importes corresponden a los impuestos pagados desde la adquisición en noviembre 2014.

4. Principales riesgos e incertidumbres

4.1. Riesgos operativos

4.1.1. Riesgo regulatorio

Gas Natural Fenosa y sus sociedades filiales están obligadas a cumplir con la normativa legal aplicable a los sectores de gas natural y de electricidad. En especial, los negocios de distribución gasista y eléctrico responden a actividades reguladas en la mayor parte de los países en los que Gas Natural Fenosa realiza dicha actividad.

La normativa legal aplicable a los sectores de gas natural y de electricidad en los países en los que opera Gas Natural Fenosa está típicamente sujeta a revisión periódica por parte de las autoridades competentes. La introducción de las referidas modificaciones podría incidir en el actual esquema de retribución de las actividades reguladas, afectando de un modo adverso al negocio, beneficios, subvenciones y situación financiera de Gas Natural Fenosa.

En caso de que los organismos públicos o privados que pudiera corresponder interpretaran o aplicaran de manera distinta al criterio de Gas Natural Fenosa la referida normativa, podría cuestionarse o recurrirse dicho cumplimiento y, de resultar probado cualquier incumplimiento, podría afectar de un modo material adverso al negocio, perspectivas, beneficios, subvenciones y situación financiera de Gas Natural Fenosa.

La gestión del riesgo regulatorio se basa en la comunicación fluida que Gas Natural Fenosa mantiene con los organismos reguladores. Adicionalmente, en el desempeño de las actividades reguladas, Gas Natural Fenosa ajusta sus costes e inversiones a las tasas de rentabilidad reconocidas para cada negocio.

4.1.2. Riesgo de volúmenes de gas y electricidad

La mayor parte de las compras de gas natural y gas natural licuado (GNL) se realizan a través de contratos a largo plazo, que incluyen cláusulas conforme a las cuales Gas Natural Fenosa tiene la obligación de comprar anualmente determinados volúmenes de gas (conocidas como cláusulas *take or pay*). Con arreglo a dichos contratos, a pesar de que Gas Natural Fenosa no necesite adquirir el volumen de gas comprometido para un momento determinado, estará obligado contractualmente a pagar la cantidad mínima comprometida de conformidad con las cláusulas *take or pay*.

Los mencionados contratos contienen unos volúmenes de gas que se corresponden con las necesidades estimadas de Gas Natural Fenosa. No obstante, las necesidades reales pueden ser inferiores a las previstas en el momento de suscripción de los contratos. En caso de producirse variaciones significativas en tales estimaciones, Gas Natural Fenosa estará obligado a adquirir un mayor volumen de gas del que efectivamente necesita o, en su defecto, a pagar por la cantidad de gas mínima comprometida, con independencia de que no adquiriera el exceso sobre sus necesidades, lo que podría afectar de un modo adverso y significativo a los costes operativos de Gas Natural Fenosa.

En el ámbito eléctrico, el resultado de Gas Natural Fenosa está expuesto a la contracción de los volúmenes de generación de electricidad, condicionada por la evolución de la demanda eléctrica. Adicionalmente, dado el importante papel de la tecnología de Ciclo Combinado en el parque de generación de Gas Natural Fenosa, el volumen generado puede verse minorado por el creciente peso relativo de la generación con energías renovables.

La contracción de volúmenes generados implicaría una mayor incertidumbre respecto al cumplimiento del posicionamiento generación/comercialización objetivo.

Gas Natural Fenosa gestiona de manera integrada sus contratos y activos a nivel global con objeto de optimizar los balances energéticos, permitiendo corregir cualquier desviación de la manera más rentable posible.

4.1.3. Riesgo operacional

a) Riesgos asegurables

Las actividades de Gas Natural Fenosa están expuestas a distintos riesgos operativos, tales como averías en la red de distribución, en las instalaciones de generación de electricidad y en los buques metaneros, explosiones, emisiones contaminantes, vertidos tóxicos, incendios, condiciones meteorológicas adversas, incumplimientos contractuales, sabotajes o accidentes en la red de distribución de gas o activos de generación de electricidad, así como otros desperfectos y supuestos de fuerza mayor que podrían tener como resultado daños personales y/o materiales, deterioros de las instalaciones o propiedades de Gas Natural Fenosa o la destrucción de las mismas. Acontecimientos como éstos, u otros de similar naturaleza, son impredecibles y pueden causar interrupciones en el suministro de gas y la generación de electricidad. En este tipo de situaciones, a pesar de existir las pertinentes coberturas a través de la contratación de seguros de riesgos, como seguros ante potenciales pérdidas de beneficio y daños materiales, la situación financiera y los resultados de Gas Natural Fenosa pueden verse afectados en la medida en que las pérdidas que se produzcan no estén aseguradas, la cobertura sea insuficiente, o se generen pérdidas económicas como consecuencia de limitaciones de cobertura o evolución al alza de franquicias, así como por potenciales encarecimientos de las primas satisfechas al mercado asegurador.

Asimismo cabe mencionar que Gas Natural Fenosa podría ser objeto de reclamaciones de responsabilidad civil por lesiones personales y/o otros daños causados en el desarrollo ordinario de sus actividades. La interposición de dichas reclamaciones podría conllevar el pago de indemnizaciones con arreglo a la legislación aplicable en aquellos países en los que Gas Natural Fenosa opera, lo que podría dar lugar, en la medida en que las pólizas de seguros de responsabilidad civil contratadas no cubran el importe de dichas indemnizaciones, a un efecto material adverso en el negocio, perspectivas, situación financiera y sus resultados.

Gas Natural Fenosa elabora planes de mejora continua que permitan reducir la frecuencia y severidad de potenciales incidencias. Entre otras, se han desarrollado unidades específicas de supervisión de activos enfocadas a intensificar el mantenimiento preventivo y predictivo. Adicionalmente, la política de cobertura mediante seguros se basa en la optimización del Coste Total del Riesgo.

b) Imagen y reputación

Gas Natural Fenosa está expuesta a la opinión y percepción proyectada sobre diferentes grupos de interés. Dicha percepción puede verse deteriorada por eventos tanto producidos por la compañía como por terceros sobre los que se tenga poco o ningún control, produciéndose un efecto contagio de la reputación soberana o sectorial sobre la compañía. En caso de producirse dicho deterioro, a medio plazo podría implicar un perjuicio económico derivado de mayores exigencias por parte de los reguladores, mayores costes de financiación o mayores esfuerzos comerciales en la captación de clientes.

Gas Natural Fenosa realiza una labor activa en la identificación y seguimiento de potenciales eventos reputacionales y grupos de interés afectados. Adicionalmente, la transparencia forma parte de su política de comunicación.

c) Medio ambiente

Las actividades de Gas Natural Fenosa están sometidas al cumplimiento de una normativa extensa en materia de protección medioambiental.

Gas Natural Fenosa y sus sociedades filiales están sometidas al estricto cumplimiento de normativa extensa en materia de protección medioambiental que exige, entre otros aspectos, la elaboración de estudios de evaluación del impacto medioambiental, la obtención de las pertinentes autorizaciones, licencias y permisos, así como el cumplimiento de determinados requisitos. Entre otros:

- Que las autorizaciones y licencias ambientales podrían no ser otorgadas o ser revocadas por el incumplimiento de las condiciones que en ellas se impongan;
- Que el marco regulatorio o su interpretación por las autoridades podría sufrir modificaciones o cambios, lo que podría provocar un aumento de los costes o plazos para poder cumplir con el nuevo marco regulatorio.

Para mitigar este riesgo, Gas Natural Fenosa ha adoptado un sistema de gestión integral ambiental y dispone de planes de emergencia en instalaciones con riesgo de accidente con impacto en el medioambiente. Adicionalmente, se contratan pólizas de seguro específicas para la cobertura de esta tipología de riesgos.

d) Cambio climático

La demanda de electricidad y de gas natural está ligada al clima. Una parte importante del consumo de gas durante los meses de invierno depende de la producción de electricidad y de su uso como calefacción, mientras que durante los meses de verano el consumo depende de la producción de electricidad destinada a las instalaciones de aire acondicionado, fundamentalmente. Los ingresos y resultados de Gas Natural Fenosa derivados de las actividades de distribución y comercialización de gas natural podrían verse afectados de forma adversa en el caso de que se produjesen otoños templados o inviernos menos fríos. Igualmente la demanda de electricidad podría descender si se producen veranos menos calurosos debido a una menor demanda de aire acondicionado. Asimismo, el nivel de ocupación de las plantas de generación hidroeléctrica dependen del nivel de precipitaciones en donde se encuentren dichas instalaciones, pudiéndose ver afectado en épocas de sequía.

Las políticas y medidas establecidas a nivel europeo con objeto de combatir el cambio climático podrían afectar al resultado de Gas Natural Fenosa, en caso de alterar la competitividad del mix de generación de la compañía.

Gas Natural Fenosa participa en distintos grupos de trabajo a nivel europeo que le permiten adaptar anticipadamente su estrategia a los nuevos desarrollos normativos. Adicionalmente, participa en proyectos de desarrollo limpio orientados a reducir las emisiones de CO₂.

e) Exposición geopolítica

Gas Natural Fenosa cuenta con intereses en países con distintos entornos políticos, económicos y sociales, destacando dos áreas geográficas principales:

- Latinoamérica

Una parte importante del resultado operativo de Gas Natural Fenosa es generado por sus filiales latinoamericanas. Las operaciones en Latinoamérica están expuestas a diferentes riesgos inherentes a la inversión en la región. Entre los factores de riesgo ligados a la inversión y negocio en Latinoamérica, cabe mencionar los siguientes:

- Importante influencia en la economía por parte de los gobiernos locales;
- Significativa fluctuación en la tasa de crecimiento económico;
- Altos niveles de inflación;
- Devaluación, depreciación o sobrevaloración de las divisas locales;
- Controles o restricciones relativos a la repatriación de ganancias;
- Entorno cambiante de los tipos de interés;
- Cambios en las políticas financieras, económicas y fiscales;
- Cambios inesperados en los marcos regulatorios;
- Tensiones sociales e
- Inestabilidad política y macroeconómica.

- Oriente Próximo y Magreb

Gas Natural Fenosa cuenta tanto con activos propios como con importantes contratos de suministro de gas procedente de distintos países del Magreb y Oriente Próximo, en particular Egipto. La inestabilidad política en la zona puede derivar tanto en daños físicos sobre activos de empresas participadas por Gas Natural Fenosa como en la obstrucción de las operaciones de dichas u otras empresas que impliquen una interrupción del suministro de gas del grupo.

Gas Natural Fenosa cuenta con una cartera diversificada tanto en países en los que desarrolla negocios de distribución de energía (Latinoamérica, Europa) como países de los que procede el aprovisionamiento de gas (Latinoamérica, África, Oriente Medio, Europa). Dicha diversificación permite minimizar el riesgo tanto de expropiación como de interrupción de suministro ante el efecto contagio de inestabilidad política entre países cercanos. Adicionalmente, existen pólizas de seguro específicas contratadas frente a los riesgos mencionados.

4.2. Riesgos financieros

Los riesgos de carácter financiero (tipo de interés, tipo de cambio, precio de las materias primas (commodities), riesgo de crédito, riesgo de liquidez) se desarrollan en la Nota 16 de la Memoria Consolidada.

4.3. Principales oportunidades

Las principales oportunidades con las que Gas Natural Fenosa cuenta son:

- > *Mix de generación*: el parque de generación de Gas Natural Fenosa, dominado por centrales de ciclo combinado cuenta con la flexibilidad necesaria para adaptarse a distintas situaciones de mercado, resultando un activo valioso en el aprovechamiento de oportunidades relacionadas con la volatilidad de los precios y volúmenes demandados en los mercados de gas y electricidad.

- Evolución de los mercados de CO₂: los distintos mecanismos propuestos por la Comisión Europea orientados a incrementar el coste de los derechos de emisión tienen como objeto desincentivar el uso de tecnologías más contaminantes para contrarrestar así el efecto del cambio climático. En esta situación, el parque de Gas Natural Fenosa sería más competitivo frente al carbón, pudiendo aflorar adicionalmente oportunidades en el mercado de emisiones.
- Portfolio de aprovisionamiento de GN/GNL: la gestión de gasoductos, la participación en plantas y la flota de buques metaneros permite cubrir las necesidades de los diferentes negocios del grupo de manera flexible y diversificada, optimizando para los distintos escenarios energéticos. Concretamente, la flota de buques metaneros convierte a Gas Natural Fenosa en uno de los mayores operadores de GNL en el mundo y referente en la cuenca Atlántica y Mediterránea.
- Equilibrada posición estructural en negocios y áreas geográficas, muchos de ellos con flujos estables, independientes del precio de las commodities, que permiten optimizar la captura de los crecimientos esperados de la demanda energética a partir de 2015 y maximizar las oportunidades de nuevos negocios en nuevos mercados.

5. Evolución previsible del grupo

5.1. Prioridades estratégicas

Con el fin de lograr los objetivos establecidos, Gas Natural Fenosa define líneas estratégicas a medio plazo que se actualizan de forma periódica, adaptándose a la coyuntura actual y futura y teniendo en cuenta las especificidades de las distintas líneas de negocio que componen la compañía.

En noviembre 2013, Gas Natural Fenosa presentó la actualización del Plan Estratégico 2013-2017 en el que se establecen las prioridades estratégicas del grupo para el período 2013-2015 así como las bases del crecimiento post 2015. Actualmente, Gas Natural Fenosa está trabajando en el Plan Estratégico 2016-2020.

5.2. Prioridades financieras

Las prioridades estratégicas para el periodo 2013-2015 se basan en una política financiera compatible con los objetivos de crecimiento y dividendo:

- Líneas estratégicas definidas en el contexto de disciplina financiera.
- Flexibilidad para aumentar inversiones para un crecimiento futuro si es necesario.
- Compromiso de dividendo en efectivo.

El cumplimiento de los objetivos estratégicos para el año 2015 (datos en millones de euros) se detalla a continuación:

	Objetivos 2015	Datos cierre 2015
Ebitda 2015	> 5.000	5.264
Beneficio Neto	~ 1.500	1.502
Dividendo (<i>Pay out</i>)	~ 62%	62,1%
Deuda Neta/ Ebitda 2015	~ 3,0x	3,0x

Gas Natural Fenosa una vez más ha cumplido con su compromiso con los objetivos estratégicos, esta vez en relación con el Plan Estratégico 2013-2015.

5.3. Perspectivas del grupo

El nuevo Plan Estratégico 2016-2022 desgranará los focos estratégicos de Gas Natural Fenosa.

No obstante, destacan los siguientes avances realizados en torno a las tres líneas de crecimiento identificadas en el actual Plan Estratégico (redes de distribución, generación de electricidad y comercialización de gas), que permitirán a Gas Natural Fenosa seguir creciendo en el futuro:

- > **Redes de distribución:** en redes de gas, la entrada en el negocio de distribución en la región de Arequipa en Perú, las nuevas concesiones otorgadas en México y, en España, la compra de Gas Directo, la gasificación de nuevos municipios en la península y las adquisiciones a Repsol de puntos de suministro de propano canalizado para su conexión a la red de distribución de gas natural. Adicionalmente, en redes de gas y electricidad la reciente adquisición del grupo CGE en Chile.
- > **Generación de electricidad:** la incorporación de 520 MW al parque global con la puesta en marcha del parque eólico de Bií Hioxo en México, de la central de Torito en Costa Rica y la adquisición de Gecalsa que suma 230MW en energías renovables. Cabe mencionar asimismo la creación de GPG como plataforma de operación y crecimiento internacional, que se verá potenciado por la reciente incorporación de KIA a su accionariado.
- > **Comercialización de gas:** los nuevos contratos de aprovisionamiento de gas por un total de aproximadamente 11 bcm correspondientes a los dos proyectos de Cheniere (Sabine Pass y Corpus Christi), del proyecto Yamal LNG en Rusia y del proyecto Shah Deniz II en Azerbaiján. Asimismo se duplicará la capacidad de la flota de buques metaneros añadiendo cinco buques a la flota los cuales, en virtud de su mayor tamaño, supondrán una capacidad conjunta adicional de casi un millón de metros cúbicos. En cuanto al volumen de ventas, en el año 2016, se espera un aumento entorno al 7% básicamente por la entrada del primer contrato de Cheniere con respecto al volumen esperado para 2015, lo cual representa un volumen total estimado de 335 TWh.

Con todo ello se espera que Gas Natural Fenosa continúe en su senda de crecimiento orgánico en 2016 y en años sucesivos.

6. Actividades de I+D+i

La innovación es uno de los motores del desarrollo de Gas Natural Fenosa, por lo que destina una parte importante de sus recursos y sus esfuerzos a las actividades de I+D+i, tratando de buscar una optimización de los recursos, de desarrollar nuevas tecnologías y de mantenerse al corriente de los avances tecnológicos en los sectores en los que opera.

La inversión realizada en actividades de innovación tecnológica es la siguiente:

	2015	2014	2013	% Var
Inversión total (millones de euros)	15,7	13,7	12,5	14,6

Gas Natural Fenosa centra sus actividades de innovación en las líneas tecnológicas definidas por el Plan de Tecnología, alguna de las cuales se resumen a continuación:

- > **Transmisión y distribución de la electricidad:** las principales actividades durante el 2015 han continuado centrándose en la automatización de la operación y en el mantenimiento de las infraestructuras eléctricas. Dentro de esta área cabe mencionar la importancia de las redes inteligentes, cuya actividad se dirige principalmente a optimizar la red de distribución, prestando especial atención a mejorar la fiabilidad, seguridad y calidad del sistema eléctrico. Además se están promoviendo iniciativas con las que optimizar las funcionalidades aportadas por las redes inteligentes y la telegestión, así como, mejorar la calidad del suministro eléctrico frente a incidencias. Asimismo, se han seguido desarrollando diferentes proyectos centrados en el desarrollo de proyectos de tecnologías novedosas.

- Almacenamiento de energía: las actividades se orientan hacia un aumento todavía mayor de la calidad y fiabilidad del suministro, en desarrollar soluciones conjuntas con los clientes y asimismo, en permitir una mayor y más fácil integración en la red de la electricidad de origen renovable. Dentro de las actividades desarrolladas en esta línea durante el 2015, es relevante el proyecto de demostración de la tecnología de ión-litio para servicios a la red de distribución de media tensión. En cuanto a soluciones de almacenamiento a pequeña escala para cliente final doméstico, se encuentra en fase de implantación un piloto de soluciones comerciales de baterías para gestión de energía y soporte al autoconsumo.
- Energías renovables: la compañía tiene entre sus objetivos principales el desarrollo de nuevas tecnologías que aumenten el porcentaje de energía renovable de su portfolio. Por ello, trabaja en la ejecución de proyectos de innovación para demostrar la viabilidad técnico-económica a la hora de implantar este tipo de tecnologías. Otro ámbito de esfuerzo es la optimización de las instalaciones del grupo, para incrementar el nivel de eficiencia y seguridad del parque energético de la compañía y, en especial, en el ámbito eólico.
- Eficiencia y servicios energéticos: se trabaja a dos niveles; por un lado, mejorando los procesos para aumentar la eficiencia energética en todos los eslabones de nuestra cadena de valor, por otro lado, enfocándose en los clientes, proporcionándoles toda la información y los servicios posibles para ayudarles a reducir su consumo energético.
- Tecnologías avanzadas de generación: se está trabajando en proyectos dirigidos a mejorar el rendimiento de los activos, a reducir el impacto ambiental debido a emisiones, a mejorar la flexibilidad de su operación y a reducir el consumo de agua. Entre las iniciativas desarrolladas en esta área es reseñable el proyecto HiperCap (High Performace Capture) cuyo objetivo es desarrollar nuevas y mejores tecnologías de captura de dióxido de carbono (CO₂) en postcombustión de las cuales algunas puedan ser implantables industrialmente a corto plazo con una menor penalización energética respecto a las tecnologías actuales. En esta línea también continua la actividad en el proyecto Menos H₂O encaminado a reducir el consumo de agua en las centrales de ciclo combinado, así como optimizar los recursos empleados en su tratamiento.
- Soluciones avanzadas de red de gas: se persigue dotar de mayor automatización a la explotación de las mismas y lograr una mayor interacción con el cliente. Las principales actuaciones llevadas a cabo en esta línea están orientadas a la optimización del sistema de distribución mediante nuevos materiales y sistemas que hagan viable la llegada del gas a un número mayor de clientes.
- Movilidad sostenible: se ha centrado principalmente en el desarrollo de proyectos para el transporte marítimo y terrestre utilizando el gas como combustible. Durante el 2015, se ha continuado con los proyectos GARneT (Gas an Alternative for Road Transport) y LNG Bluecorridors para demostrar las ventajas del uso de gas natural licuado (GNL) como combustible limpio para los vehículos pesados de largo recorrido en carretera. En cuanto a la movilidad sostenible marítima, Gas Natural Fenosa está desarrollando algunas iniciativas como el proyecto Abel Matutes para la instalación de un motor auxiliar a gas natural en el ferry de pasajeros del mismo nombre, para servicio en puerto y el proyecto Core LNG Hive, enfocado al suministro de GNL para el transporte marítimo y portuario en los principales puertos españoles y portugueses del ámbito de los corredores centrales del Atlántico y del Mediterráneo de la Red Transeuropea de Transportes.
- Gas renovable: se trabaja proyectos dirigidos a producir metano de origen renovable a partir de diferentes fuentes, con especial énfasis en el corto plazo en los residuos y biomasa, para su inyección en la red de gas natural o para uso como combustible para el sector del transporte.

7. Informe Anual de Gobierno Corporativo

Se incluye como Anexo a este Informe de Gestión, y formando parte integrante del mismo, el Informe Anual de Gobierno Corporativo del ejercicio 2015, tal y como requiere el artículo 526 de la Ley de Sociedades de Capital.

8. Acciones propias

La Junta General de Accionistas, en su reunión de 20 de abril de 2010, acordó autorizar expresamente al Consejo de Administración, con facultad de delegación, para que en un plazo no superior a los cinco años pudiera adquirir a título oneroso, hasta un máximo del 10% del capital social o la cifra máxima que resultara de aplicación conforme a la normativa vigente en el momento de adquisición, acciones de la sociedad que estén totalmente desembolsadas, sin que nunca el valor nominal total de la autocartera pudiera superar el 10% del capital suscrito, o cualquier otro que legalmente se establezca.

En virtud de la mencionada autorización, durante el ejercicio 2015 se adquirieron 2.899.180 acciones propias por importe de 58 millones de euros y se enajenaron totalmente por importe de 60 millones de euros. Durante el ejercicio 2014 se adquirieron 1.128.504 acciones propias por importe de 23 millones de euros durante el ejercicio 2014 de las que 174.998 acciones propias por importe de 3 millones de euros se entregaron a los empleados del grupo como parte de su retribución del ejercicio 2014 derivada del Plan de Adquisición de Acciones 2012-2013-2014 (Nota 3.3.15.d) y el resto fueron totalmente enajenadas por importe de 20 millones de euros. Al cierre del ejercicio 2015 y al cierre del ejercicio 2014, Gas Natural Fenosa no poseía acciones propias en autocartera.

9. Hechos posteriores

Los hechos posteriores al cierre del ejercicio se describen en la Nota 37 de la Memoria Consolidada.

A. Estructura de la propietat

A.1 Completi el quadre següent sobre el capital social de la societat:

Data de la darrera modificació	Capital social (€)	Nombre d'accions	Nombre de drets de vot
22/06/2012	1.000.689.341	1.000.689.341	1.000.689.341

Indiqui si existeixen classes d'accions diferents amb drets associats diferents:

No

Classe	Nombre d'accions	Nominal unitari	Nombre unitari de drets de vot	Drets diferents
---------------	-------------------------	------------------------	---------------------------------------	------------------------

A.2 Detalli els titulars directes i indirectes de participacions significatives, de la seva societat a la data de tancament de l'exercici, exclosos els consellers:

Nom o denominació social de l'accionista	Nombre de drets de vot directes	Drets de vot indirectes		% sobre el total de drets de vot
		Titular directe de la participació	Nombre de drets de vot	
Société Nationale pour la Recherche, la Production, le Transport, la Transformation et la Commercialisation	40.092.780	-	0	4,01
Repsol, SA	300.216.871	-	0	30,00
		Caixabank, SA	208	0,00
Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa")	0	Vdacaixa SA de Seguros y Reaseguros	1.438	0,00
		Criteria Caixa, SAU	344.609.780	34,44

Indiqui els moviments en l'estructura accionarial més significatius esdevinguts durant l'exercici:

A.3 Completi els quadres següents sobre els membres del consell d'administració de la societat, que posseixin drets de vot de les accions de la societat:

Nom o denominació social del conseller	Nombre de drets de vot directes	Drets de vot indirectes		% sobre el total de drets de vot
		Titular directe de la participació	Nombre de drets de vot	
Sr. Salvador Gabarró Serra	3.262			0,00
Sr. Antonio Brufau Niubó	81.139			0,01
Sr. Rafael Villaseca Marco	13.055			0,00
Sr. Ramón Adell Ramón	5.000			0,00
Sr. Enrique Alcántara-García Irazoqui	8.339			0,00
Sr. Xabier Añoveros Trías de Bes	350			0,00
Sr. Francisco Belil Creixell	7.128			0,00
Sr. Demetrio Carceller Arce	2.826	Inversió Las Parras de Castellote, SL	15.000	0,00
Sr. Isidro Fainé Casas	0			0,00
Sra. Benita María Ferrero-Waldner	0			0,00
Sra. Cristina Garmendia Mendizábal	0			0,00
Sr. Emiliano López Achurra	1.098			0,00
Sr. Miguel Martínez San Martín	0			0,00
Sr. Heribert Padrol Munté	1.148			0,00
Sr. Juan Rosell Lastortras	0	Sr. Juan Rosell Codinachs	2.000	0,00
Sr. Luis Suárez de Lezo Mantilla	18.156			0,00
Sr. Miguel Valls Maseda	7.000			0,00
% total de drets de vot en poder del consell d'administració				0,01

Completi els quadres següents sobre els membres del consell d'administració de la societat que posseixin drets sobre accions de la societat:

A.4 Indiqui, si escau, les relacions d'índole familiar, comercial, contractual o societària que hi hagi entre els titulars de participacions significatives, en la mesura que siguin conegudes per la societat, llevat que siguin escassament rellevants o derivin del gir o tràfic comercial ordinari:

Nom o denominació social relacionades	Tipus de relació	Breu descripció
Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa")	Contractual i comercial	Les relacions comercials o societàries existents entre "la Caixa" i Repsol, SA es detallen en la informació elaborada pels esmentats grups. Així mateix, veure pacte parasocial de l'apartat A.6.
Repsol, SA	Contractual i comercial	Les relacions comercials o societàries existents entre "la Caixa" i Repsol, SA es detallen en la informació elaborada pels esmentats grups. Així mateix, veure pacte parasocial de l'apartat A.6.

A.5 Indiqui, si escau, les relacions d'índole comercial, contractual o societària que hi hagi entre els titulars de participacions significatives, i la societat i/o el seu grup, llevat que siguin escassament rellevants o derivin del gir o tràfic comercial ordinari:

Nom o denominació social relacionades	Tipus de relació	Breu descripció
Société Nationale pour la Recherche, la Production, le Transport, la Transformation et la Commercialisation des Hydrocarbures	Comercial	Les relacions existents deriven del tràfic comercial ordinari.

A.6 Indiqui si han estat comunicats a la societat pactes parasocials que l'afectin segons el que s'estableix en els articles 530 i 531 de la Llei de societats de Capital. En aquest cas, descrigui'ls breument i relacioni els accionistes vinculats pel pacte:

Sí

Percentatge de capital social afectat: 64,44%

Intervinents del pacte parasocial	% de capital social afectat	Breu descripció del pacte
Repsol, SA	30,00	Acord d'11 de gener de 2000, novació de 16 de maig de 2002 i addendes de 16 de desembre de 2002 i 20 de juny de 2003.
Fundació Bancària Caixa D'estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa")	34,44	<p>(i) Repsol i "la Caixa" preservaran en tot moment els principis de transparència, independència i professionalitat en la gestió de Gas Natural Fenosa mitjançant el manteniment del control conjunt sobre aquesta companyia.</p> <p>(ii) El Consell estarà constituït per disset (17) membres, cinc (5) nomenats a proposta de Repsol, cinc (5) més nomenats a proposta "la Caixa", un (1) conseller en representació de Caixa Catalunya i sis (6) consellers independents proposats de manera conjunta per "la Caixa" i Repsol. Repsol i "la Caixa" votarien, a més, a favor dels nomenaments proposats per l'altre.</p> <p>(iii) D'entre els consellers proposats per cadascuna de les parts, "la Caixa" proposarà qui hagi d'ostentar la condició de president del Consell i Repsol el conseller delegat. Els consellers de Repsol i "la Caixa" votarien a favor dels nomenaments proposats per cada un per a aquests càrrecs.</p> <p>(iv) La Comissió Executiva estarà composta per vuit (8) membres, dels quals tres (3) seran elegits d'entre els consellers proposats per Repsol, incloent-hi el conseller delegat, tres (3) d'entre els proposats per "la Caixa", incloent-hi el president, i els altres dos (2) d'entre els consellers independents.</p> <p>(v) D'acord amb els principis assenyalats en l'apartat (i) anterior, les parts, de bona fe i atenent exclusivament a l'interès de Gas Natural Fenosa, han de consensuar, prèviament a la seva submissió al Consell d'Administració el Pla estratègic de Gas Natural Fenosa, que ha d'incloure totes les decisions que afecten les línies fonamentals de l'estratègia de la societat: l'estructura organitzativa, el pressupost anual, les operacions de concentració i l'alienació i l'adquisició d'actius que siguin substancials en les línies de desenvolupament estratègic de Gas Natural Fenosa. Fets rellevants: núm. 20320 de data 12/01/2000, núm. 35389 de data 22/05/2002 i núm. 42788 – 42785 – 42790 i 42784 de data 20/06/2003.</p>

Indiqui si la societat coneix l'existència d'accions concertades entre els seus accionistes. Si escau, descriu-les breument:

Sí

Percentatge de capital social afectat: 64,44%

Intervinents acció concertada	% de capital social afectat	Breu descripció del concert
Repsol, SA	30,00	Acord d'11 de gener de 2000, novació de 16 de maig de 2002 i addendes de 16 de desembre de 2002 i 20 de juny de 2003. En virtut dels pactes referits en el punt anterior, "la Caixa" i Repsol, que per separat són titulars cada un d'una participació de control de conformitat amb la normativa d'ofertes públiques d'adquisició, ostenten una posició de control conjunt sobre Gas Natural Fenosa a efectes reguladors i de competència, de manera que disposen conjuntament d'una participació en la societat superior al 50% i que han designat entre elles més de la meitat dels membres de l'òrgan d'administració. D'acord amb la normativa actualment en vigor, aquests pactes donen lloc a una acció concertada entre "la Caixa" i Repsol a Gas Natural Fenosa. Fets rellevants: núm. 20320 de data 12/01/2000, núm. 35389 de data 22/05/2002 i núm. 42788 – 42785 – 42790 i 42784 de data 20/06/2003.
Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa")	34,44	

En el cas que durant l'exercici s'hagi produït alguna modificació o ruptura d'aquests pactes, acords o accions concertades, indiqui-ho expressament:

No hi ha hagut cap modificació.

A.7 Indiqui si hi ha alguna persona física o jurídica que exerceixi o pugui exercir el control sobre la societat d'acord amb l'article 5 de la Llei del Mercat de Valors. En aquest cas, identifiqui-la:

Sí

Nom o denominació social

Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa")

Repsol, SA

Observacions

El control pot ser exercit per l'acció concertada que s'indica en l'apartat A.6.

A.8 Completi els quadres següents sobre l'autocartera de la societat:

A data de tancament de l'exercici:

Nombre d'accions directes	Nombre d'accions indirectes*	% total sobre capital social
0	0	0,000

* A través de:

Expliqui les variacions significatives, d'acord amb el que disposa el Reial Decret 1362/2007, realitzades durant l'exercici:

A.9 Detalli les condicions i el termini del mandat vigent de la junta d'accionistes al consell d'administració per a emetre, recomprar o transmetre accions pròpies.

La Junta General d'Accionistes de 14 maig 2015, en el punt catorzè de l'Ordre del Dia, va autoritzar el Consell d'Administració per a acordar en un termini no superior a 5 anys l'adquisició a títol oneros de les accions de la societat, en les següents condicions:

Catorzè.- Autorització al Consell d'Administració per a l'adquisició derivativa d'accions pròpies, directament o a través de societats del grup de Gas Natural SDG, SA, en els termes que acordi la Junta General i amb els límits legalment establerts, de manera que deixen sense efecte l'autorització acordada per la Junta General Ordinària de 20 d'abril 2010.

Catorzè 1.- Deixar sense efecte, en la part no utilitzada, l'autorització atorgada al Consell d'Administració per la Junta General celebrada el 20 d'abril 2010, per adquirir a títol oneros accions de la societat.

Catorzè 2.- Autoritzar el Consell d'Administració perquè en un termini no superior als cinc anys pugui adquirir a títol oneros, en una o diverses vegades, fins a un màxim del 10% del capital social o la xifra màxima que resulti d'aplicació d'acord amb la normativa vigent en el moment d'adquisició, accions de la societat que estiguin totalment desemborsades, sense que el valor nominal de les accions adquirides mai no superi, directament o indirectament, afegint-lo al de les que ja posseeixi la societat o les seves filials, el 10% del capital subscrit o qualsevol altre percentatge que legalment s'estableixi. El preu mínim i màxim d'adquisició serà el de cotització en el Mercat Continu de les Borses de Valors espanyoles amb una oscil·lació en més o en menys d'un 5%.

En el cas que les accions no cotitzessin, el preu màxim i mínim d'adquisició s'assenyala entre una vegada i mitja i dues vegades el valor comptable de les accions, d'acord amb el darrer Balanç consolidat auditat. El Consell d'Administració queda facultat per delegar la present autorització a la Comissió Executiva o en la persona o persones que cregui convenient. La present autorització s'entén que és extensiva a l'adquisició d'accions de la societat per part de societats dominades.

Així mateix, la Junta General de 20 d'abril de 2012, en el punt desè de l'Ordre del Dia, va adoptar l'acord següent:

Desè.- Autorització al Consell d'Administració, amb facultat de substitució a la Comissió Executiva, d'acord amb el que disposa l'article 297.1 b) de la Llei de Societats de Capital, per tal que, dins el termini màxim de cinc (5) anys, si ho estima convenient, pugui augmentar el capital social fins a la quantitat màxima corresponent a la meitat del capital social a la data de l'autorització, amb previsió de subscripció incompleta, emetent accions ordinàries, privilegiades o rescatables, amb vot o sense vot, amb prima o sense prima, en una o diverses vegades i en l'oportunitat i quantia que consideri adequades, incloent-hi la facultat de suprimir, si escau, el dret de subscripció preferent, donant nova redacció als articles que correspongui dels Estatuts Socials i deixant sense efecte l'autorització acordada per la Junta General Ordinària de 20 d'abril de 2010.

Desè

- 1) Tenint en compte la xifra actual del capital social, autoritzar el Consell d'Administració, amb facultat de substitució en la Comissió Executiva, per a augmentar el capital social en QUATRE-CENTS NORANTA-CINC MILIONS VUIT-CENTS TRENTA-SIS MIL SEIXANTA-NOU EUROS (495.836.069.-€.) dins el termini de cinc (5) anys, a partir d'aquesta data, mitjançant desemborsament dinerari, en una o diverses vegades, en l'oportunitat i la quantia que aquest decideixi, emetent accions ordinàries, privilegiades o rescatables, amb vot o sense vot, amb prima o sense prima, sense necessitat de nova autorització de la Junta General, així com per a modificar els articles dels Estatuts Socials que calgui per l'augment o augments de capital que realitzin en virtut de l'autorització indicada, amb previsió de subscripció incompleta, tot això de conformitat amb el que estableix l'article 297.1 b) de la Llei de Societats de capital i deixant sense efecte l'autorització acordada per la Junta General de 20 d'abril de 2010.
- 2) S'atribueix expressament al Consell d'Administració, amb facultat de substitució en la Comissió Executiva, la facultat d'excloure, en tot o en part, el dret de subscripció preferent en relació amb totes o qualsevol de les emissions que acordés d'acord a aquesta autorització.
- 3) Com a conseqüència de l'acord precedent, modificar l'Article Transitori dels Estatuts Socials, que quedarà redactat de la manera següent:

“Article Transitori.- Delegació al Consell d'administració.

El Consell d'Administració de la societat, amb facultat de substitució en la Comissió Executiva, i durant un termini màxim de cinc (5) anys a partir d'aquesta data, està facultat per a augmentar el capital social en la quantitat QUATRE-CENTS NORANTA-CINC MILIONS VUIT-CENTS TRENTA-SIS MIL SEIXANTA-NOU EUROS (495.836.069,-€) mitjançant desemborsament dinerari, en una o diverses vegades, en l'oportunitat i la quantia que aquest decideixi, emetent accions ordinàries, privilegiades o rescatables, amb vot o sense vot, amb prima o sense prima, sense necessitat de nova autorització de la Junta General, amb la possibilitat d'acordar, si escau, l'exclusió, total o parcial, del dret de subscripció preferent, així com per a modificar els articles dels Estatuts Socials que sigui necessari per l'augment o augments de capital que faci en virtut de l'autorització esmentada, amb previsió de subscripció incompleta, tot això de conformitat amb el que estableix l'article 297.1.b) de la Llei de Societats de Capital.”

A.9 bis Capital flotant estimat:

	%
Capital Flotant estimat:	31,54

A.10 Indiqui si existeix qualsevol restricció a la transmissibilitat de valors i/o qualsevol restricció al dret de vot. En particular, es comunicarà l'existència de qualsevol tipus de restriccions que puguin dificultar la presa de control de la societat mitjançant l'adquisició de les seves accions en el mercat.

Sí

Descripció de les restriccions

Com a societat que integra en el seu grup determinats actius i activitats regulades i quasi regulades, l'adquisició d'accions de Gas Natural SDG, SA pot estar subjecta al que disposa la Disposició Addicional Novena de la Llei 3/2013, de 4 de juny, de creació de la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència.

Pel seu caràcter d'operador principal en els mercats de gas i electricitat, la tinença de les seves accions està subjecta a les restriccions que estableix l'article 34 del Decret-Llei 6/2000 de Mesures Urgents d'intensificació de la competència en els mercats de béns i serveis.

A.11 Indiqui si la junta general ha acordat adoptar mesures de neutralització davant d'una oferta pública d'adquisició en virtut del que disposa la Llei 6/2007.

No

A.12 Indiqui si la societat ha emès valors que no es negocien en un mercat regular comunitari.

No

B. Junta General

B.1 Indiqui i, si escau, detalli, si hi ha diferències amb el règim de mínims previst en la Llei de Societats de Capital (LSC) respecte al quòrum de constitució de la junta general.

No

B.2 Indiqui i, si escau, detalli si hi ha diferències amb el règim previst en la Llei de Societats de Capital (LSC) per a l'adopció d'acords socials:

No

Descrigui en què es diferencia del règim previst en la LSC.

B.3 Indiqui les normes aplicables a la modificació dels estatuts de la societat. En particular, es comunicaran les majories previstes per a la modificació dels estatuts, així com, si escau, les normes previstes per a la tutela dels drets dels socis en la modificació dels estatuts .

La modificació dels Estatuts Socials es regula en els articles 24, 32 i 68 dels Estatuts Socials i en l'article 2 del Reglament de la Junta General.

Els accionistes constituïts en Junta General, degudament convocada, decidiran amb caràcter general per majoria simple en els assumptes propis de la competència de la Junta. En aquest cas s'entendrà adoptat un acord quan obtingui més vots a favor que en contra del capital present o representat.

Tots els socis, fins i tot els dissidents i els que no hagin participat en la reunió, queden sotmesos als acords de la Junta General.

Perquè la Junta General ordinària o extraordinària pugui acordar vàlidament l'emissió d'obligacions, l'augment o la reducció del capital, la supressió o la limitació del dret de subscripció preferent de noves accions o obligacions convertibles, així com la transformació, la fusió, l'escissió o la cessió global d'actiu i passiu, el trasllat del domicili a l'estranger, i, en general, qualsevol modificació dels Estatuts Socials, és necessària, en primera convocatòria, la concurrència d'accionistes presents o representats que posseeixin, almenys, el cinquanta per cent (50%) del capital subscrit amb dret a vot. En segona convocatòria, serà suficient la concurrència del vint-i-cinc per cent (25%) del capital esmentat.

La modificació dels Estatuts haurà de ser acordada per la Junta General i exigeix la concurrència dels requisits següents:

- 1) Que el Consell d'Administració o, si escau, els accionistes autors de la proposta formulin un informe escrit, amb la justificació d'aquesta.
- 2) Que s'expressin en la convocatòria, amb la deguda claredat, els punts la modificació dels quals es proposa, així com el dret que correspon a tots els accionistes d'examinar, en el domicili social, el text íntegre de la modificació proposada i l'informe sobre aquesta i el de demanar el lliurament o l'enviament gratuït d'aquests documents.
- 3) Que l'acord sigui adoptat per la Junta General, de conformitat amb el que es disposa en aquests Estatuts.
- 4) En tot cas, l'acord es farà constar en escriptura pública, que s'inscriurà en el Registre Mercantil i es publicarà en el seu Butlletí Oficial.

B.4 Indiqui les dades d'assistència en les juntes generals celebrades en l'exercici al qual es refereix el present informe i els de l'exercici anterior:

Data junta general	% de presència física	% en representació	Dades d'assistència		% Total
			% vot a distància		
			Vot electrònic	Altres	
11/04/2014	68,65	12,67	0	0	81,32
14/05/2015	68,57	11,96	0	0	80,53

B.5 Indiqui si existeix alguna restricció estatutària que estableixi un nombre mínim d'accions necessàries per a assistir a la junta general:

Sí

Nombre d'accions necessàries per a assistir a la junta general

100

B.6 Apartat derogat.

B.7 Indiqueu l'adreça i manera d'accés a la pàgina web de la societat a la informació sobre govern corporatiu i altra informació sobre les juntes generals que s'hagi de posar a disposició dels accionistes a través de la pàgina web de la societat.

Respecte a l'apartat de Govern Corporatiu l'itinerari és el següent:
www.gasnaturalfenosa.com – Accionistes i Inversors – Govern Corporatiu.

Respecte a l'apartat de Junta General l'itinerari és el següent:
www.gasnaturalfenosa.com – Accionistes i Inversors – Junta General.

C. Estructura de l'Administració de la societat

C.1 Consell d'administració.

C.1.1 Nombre màxim i mínim de consellers previstos als estatuts socials:

Nombre màxim de consellers	20
Nombre mínim de consellers	10

C.1.2 Completi el quadre següent amb els membres del consell:

Nom o denominació social del conseller	Repre-sentant	Categoria del conseller	Càrrec en el consell	Data primer nomenament	Data darrer nomenament	Procediment d'elecció
Sr. Salvador Gabarró Serra	–	Executiu	President	23/06/2003	16/04/2013	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Antonio Brufau Niubó	–	Dominical	Vicepresident	16/06/1989	11/04/2014	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Rafael Villaseca Marco	–	Executiu	Conseller delegat	28/01/2005	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Ramón Adell Ramón	–	Independent	Conseller	18/06/2010	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Enrique Alcántara-García Irazoqui	–	Dominical	Conseller	27/06/1991	11/04/2014	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Xabier Añoberos Trías de Bes	–	Independent	Conseller	20/04/2012	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Francisco Belil Creixell	–	Independent	Conseller	14/05/2015	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Demetrio Carceller Arce	–	Dominical	Conseller	29/06/2007	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Isidro Fainé Casas	–	Dominical	Conseller	18/05/2015	18/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sra. Benita María Ferrero-Waldner	–	Independent	Consellera	14/05/2015	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sra. Cristina Garmendia Mendizábal	–	Independent	Consellera	14/05/2015	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Emiliano López Achurra	–	Independent	Conseller	23/06/2003	16/04/2013	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Miguel Martínez San Martín	–	Dominical	Conseller	14/05/2015	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Heribert Padrol Munté	–	Dominical	Conseller	20/04/2012	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Juan Rosell Lastortras	–	Dominical	Conseller	26/06/2009	16/04/2013	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Luis Suárez de Lezo	–	Dominical	Conseller	26/02/2010	11/04/2014	Acord Junta General d'Accionistes
Sr. Miguel Valls Maseda	–	Independent	Conseller	28/01/2005	14/05/2015	Acord Junta General d'Accionistes
Nombre total de consellers						17

Indiqui els cessaments que s'hagin produït en el consell d'administració durant el període subjecte a informació:

Nom o denominació social del conseller	Categoria del conseller en el moment del cessament	Data de baixa
Sr. Santiago Cobo Cobo	Independent	14/05/2015
Sr. Nemesio Fernández-Cuesta Luca de Tena	Dominical	14/05/2015
Sr. Felipe González Márquez	Independent	14/05/2015
Sr. Carlos Losada Marrodán	Independent	14/05/2015
Sr. Juan María Nin Génova	Dominical	14/05/2015

C.1.3 Completi els quadres següents sobre els membres del consell i la seva diferent categoria:

Consellers executius

Nom o denominació del conseller	Càrrec en l'organigrama de la societat
Sr. Salvador Gabarró Serra	President
Sr. Rafael Villaseca Marco	Conseller delegat
Nombre total de consellers executius	2
% sobre el total del consell	11,76

Consellers externs dominicals

Nom o denominació del conseller	Nom o denominació de l'accionista significatiu a qui representa o que ha proposat el seu nomenament
Sr. Antonio Brufau Niubó	Repsol, SA
Sr. Enrique Alcántara-García Irazoqui	Criteria Caixa, SAU
Sr. Demetrio Carceller Arce	Repsol, SA
Sr. Isidro Fainé Casas	Criteria Caixa, SAU
Sr. Miguel Martínez San Martín	Repsol, SA
Sr. Heribert Padrol Munté	Criteria Caixa, SAU
Sr. Juan Rosell Lastortras	Criteria Caixa, SAU
Sr. Luis Suárez de Lezo Mantilla	Repsol, SA
Nombre total de consellers dominicals	8
% sobre el total del consell	47,06

Consellers externs independents

Nom o denominació del conseller	Perfil
Sr. Ramón Adell Ramón	Catedràtic d'Economia Financera i Comptabilitat de la Universitat de Barcelona
Sr. Xabier Añoveros Trías de Bes	Doctor en Dret
Sr. Francisco Belil Creixell	Enginyer Superior
Sra. Benita María Ferrero-Waldner	Doctora en Dret
Sra. Cristina Garmendia Mendizábal	Doctora en Biologia
Sr. Emiliano López Achurra	Advocat
Sr. Miguel Valls Maseda	Llicenciat en Ciències Econòmiques
Nombre total de consellers independents	7
% total del consell	41,18

Indiqui si algun conseller qualificat com a independent percep de la societat, o del mateix grup, qualsevol quantitat o benefici per un concepte diferent de la remuneració de conseller, o manté o ha mantingut, durant l'últim exercici, una relació de negocis amb la societat o amb qualsevol societat del seu grup, ja sigui en nom propi o com a accionista significatiu, conseller o alt directiu d'una entitat que mantingui o hagués mantingut aquesta relació.

En aquest cas, s'inclourà una declaració motivada del consell sobre les raons per les quals considera que aquest conseller pot exercir les seves funcions en qualitat de conseller independent.

Nom o denominació social del conseller	Descripció de la relació	Declaració motivada
Sr. Miguel Valls Maseda	Conseller a VidaCaixa SA de Seguros y Reaseguros	<p>Vidacaixa ha mantingut una relació de negocis com a proveïdor de serveis de Gas Natural SDG, SA i les societats del seu grup per import de 23.151.347,64 € el 2014. L'import consolidat de compres i despeses del grup Gas Natural Fenosa corresponent al mateix exercici és de l'ordre de 21.413 milions d'Euros, per la qual cosa no es compleix per part de Gas Natural SDG, SA el requisit de significativitat establert normativament. Pel que fa a Vidacaixa, el 2013 va tenir ingressos per primes d'assegurança superiors a 5.000 milions d'Euros, de manera que tampoc s'arriba al llindar de significativitat des del punt de vista de Vidacaixa.</p> <p>El Sr. Miguel Valls Maseda, ja que reuneix les condicions personals i professionals adequades, i no hi ha cap circumstància objectiva que impedeixi aquesta qualificació -no és conseller executiu, no posseeix una participació accionarial significativa, no representa cap accionista significatiu i no es troba en cap de les situacions que impediria la seva qualificació com a independent.</p>

Altres consellers externs

S'identificarà als altres consellers externs i es detallaran els motius pels quals no es puguin considerar dominicals o independents i els seus vincles, ja sigui amb la societat, els seus directius o els seus accionistes:

Indiqui les variacions que, si escau, s'hagin produït durant el període en la categoria de cada conseller:

Nom o denominació social del conseller	Data del canvi	Categoria anterior	Condió actual
Sr. Salvador Gabarró Serra	27/03/2015	Dominical	Executiu

C.1.4 Completi el següent quadre amb la informació relativa al nombre de conselleres al tancament dels últims 4 exercicis, així com la categoria d'aquestes conselleres:

	Nombre de conselleres				% sobre el total de consellers de cada categoria			
	Exercici t	Exercici t-1	Exercici t-2	Exercici t-3	Exercici t	Exercici t-1	Exercici t-2	Exercici t-3
Executiva	0	0	0	0	0	0	0	0
Dominical	0	0	0	0	0	0	0	0
Independent	2	0	0	0	11,76	0	0	0
Altres Externes	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	2	0	0	0	11,76	0	0	0

C.1.5 Expliqui les mesures que, si escau, s'hagin adoptat per a procurar incloure en el consell d'administració un nombre de dones que permeti assolir una presència equilibrada de dones i homes.

Explicació de les mesures

La Comissió de Nomenaments i Retribucions vetlla perquè en la cobertura de noves vacants s'utilitzin processos de selecció que no comportin biaixos implícits que obstaculitzin la selecció de conselleres, i que incloguin entre els potencials candidats i en les mateixes condicions, dones que reuneixin el perfil buscat.

C.1.6 Expliqui les mesures que, si escau, hagi convingut la comissió de nomenaments perquè els procediments de selecció no pateixin biaixos implícits que obstaculitzin la selecció de conselleres, i la companyia busqui deliberadament i inclogui entre els candidats potencials dones que reuneixin el perfil professional buscat:

Explicació de les mesures

La Comissió de Nomenaments i Retribucions té encomanada la missió de revisar les aptituds necessàries en els candidats que hagin de cobrir cada vacant, el compliment dels requisits exigits per a cada categoria de consellers i el procés d'incorporació dels nous membres, elevat al Consell els informes oportuns o les propostes quan calgui. En la cobertura de noves vacants és vetlla perquè s'emprin processos de selecció que no pateixin biaixos implícits que obstaculitzin la selecció de conselleres, incloent-hi, en les mateixes condicions entre els potencials candidats, dones que reuneixin el perfil buscat.

Quan, malgrat les mesures que, si escau, s'hagin adoptat, sigui escàs o nul el nombre de conselleres, expliqui els motius que ho justifiquin:

Explicació dels motius

De les quatre noves incorporacions de consellers a la Junta General d'accionistes de 14 de maig de 2015, el 50% van ser conselleres. Aquest percentatge es va elevar al 67% en el cas de les noves incorporacions de consellers independents. S'aprecia que el grau de decisió de la Comissió de Nomenaments i Retribucions en relació amb els consellers dominicals és lògicament menor.

C.1.6 bis Expliqui les conclusions de la comissió de nomenaments sobre la verificació del compliment de la política de selecció de consellers. I en particular, sobre com aquesta política està promovent l'objectiu que l'any 2020 el nombre de conselleres representi, almenys, el 30% del total de membres del consell d'administració.

La Comissió de Nomenaments i Retribucions ha verificat la Política de selecció de consellers i ha conclòs que aquesta és conforme amb les necessitats de la companyia i amb les recomanacions de bon govern corporatiu. La companyia ha passat el 2015 de no tenir cap consellera a tenir-ne dues que, com s'ha indicat, suposa la meitat de les noves incorporacions durant l'any.

C.1.7 Expliqui la manera de representació en el consell dels accionistes amb participacions significatives.

Dels tres accionistes significatius que té la companyia en l'actualitat, només dos d'ells disposen de consellers dominicals.

Tant la Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa"), com Repsol, SA estan representats, respectivament cada un d'ells, pels consellers externs dominicals referenciats en l'apartat C.1.3.

En virtut dels pactes parasocials vigents, Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa") proposarà a qui hagi d'ostentar la condició de president del Consell, i Repsol, SA la de conseller delegat. Els consellers de Repsol, SA i Fundació Bancària Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa") votaran a favor dels membres proposats per cada un d'ells per als esmentats càrrecs. (Vid. apartats A.6 i C.1.3.).

C.1.8 Expliqui, si escau, les raons per les quals s'han nomenat consellers dominicals a instància d'accionistes la participació accionarial dels quals és inferior al 3% del capital:

Nom o denominació social de l'accionista

Justificació

Indiqui si no s'han atès peticions formals de presència en el consell procedents d'accionistes la participació accionarial dels quals és igual o superior a la d'altres a instància dels quals s'haguessin designat consellers dominicals. Si s'escau, expliqui les raons per les quals no s'hagin atès:

No

C.1.9 Indiqui si algun conseller ha cessat en el seu càrrec abans del terme del seu mandat, si n'ha explicat les seves raons al consell i a través de quin mitjà, i, en cas que ho hagi fet per escrit, expliqui a continuació almenys els motius que ell mateix ha donat:

C.1.10 Indiqui, en el cas que existeixin, les facultats que tenen delegades el o els conseller/s delegat/s:

Nom o denominació social del conseller	Breu descripció
Sr. Rafael Villaseca Marco	Té delegades àmplies facultats de representació i administració d'acord amb les característiques i necessitats del càrrec de conseller delegat.

C.1.11 Identifiqui, si escau, els membres del consell que assumeixin càrrecs d'administradors o directius en altres societats que formin part del grup de la societat cotitzada:

Nom o denominació social del conseller	Denominació social de l'entitat del grup	Càrrec	Té funcions executives?
Sr. Rafael Villaseca Marco	Compañía General de Electricidad, SA	President	No

C.1.12 Detalli, si escau, els consellers de la seva societat que siguin membres del consell d'administració d'altres entitats cotitzades en mercats oficials de valors diferents del seu grup, que hagin estat comunicades a la societat:

Nom o denominació social del conseller	Denominació social de l'entitat cotitzada	Càrrec
Sr. Antonio Brufau Niubó	Repsol, SA	President
Sr. Luis Suárez de Lezo	Repsol, SA	Secretari conseller
Sr. Salvador Gabarró Serra	Caixabank, SA	Conseller
Sr. Juan Rosell Lastortras	Caixabank, SA	Conseller
Sr. Isidro Fainé Casas	Caixabank, SA	President
Sr. Isidro Fainé Casas	Telefónica, SA	Vicepresident
Sr. Isidro Fainé Casas	Repsol, SA	Vicepresident Primer
Sr. Isidro Fainé Casas	Banco BPI	Conseller
Sr. Isidro Fainé Casas	The Bank of East Asia	Conseller
Sr. Isidro Fainé Casas	Suez Environnement Company	Conseller
Sr. Demetrio Carceller Arce	Ebro Foods, SA	Vicepresident
Sr. Demetrio Carceller Arce	Sacyr, SA	Vicepresident
Sra. Cristina Garmendia Mendizábal	Compañía de Distribución Integral Logista Holdings, SA	Consellera
Sra. Cristina Garmendia Mendizábal	Corporación Financiera Alba, SA	Consellera
Sra. Cristina Garmendia Mendizábal	Sygnis AG	President
Sra. Benita María Ferrero-Waldner	Munich Reinsurance Co	Conseller

C.1.13 Indiqui i, si escau, expliqui, si el reglament del consell estableix regles sobre el nombre màxim de consells de societats dels quals puguin formar part els seus consellers:

No

Explicació de les regles

C.1.14 Apartat derogat.

C.1.15 Indiqui la remuneració global del consell d'administració::

Remuneració del consell d'administració (milers d'euros)	7.292
Import dels drets acumulats pels consellers actuals en matèria de pensions (milers d'euros)	2.930
Import dels drets acumulats pels consellers antics en matèria de pensions (milers d'euros)	0

C.1.16 Identifiqui els membres de l'alta direcció que no siguin al seu torn consellers executius, i indiqui la remuneració total meritada a favor seu durant l'exercici:

Nom o denominació social	Càrrec/s
Sr. Carlos Javier Álvarez Fernández	Director general Económico-Financier
Sr. Sergio Aranda Moreno	Director general d'Amèrica Llatina
Sr. Carlos Ayuso Salinas	Director d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern
Sr. Antonio Basolas Tena	Director general d'Estratègia i Desenvolupament
Sr. José María Egea Krauel	Director general de Planificació Energètica
Sr. Manuel Fernández Álvarez	Director general de Negocis Majoristes d'Energia
Sr. José Javier Fernández Martínez	Director general de Global Power Generation
Sr. Manuel García Cobaleda	Director general de Serveis Jurídics i Secretaria del Consell
Sr. Jordi Garcia Tabernero	Director general de Comunicació i Gabinet de Presidència
Sr. Daniel López Jordà	Director general de Negocis Minoristes d'Energia
Sr. Antoni Peris Mingot	Director general de Negocis Regulats
Sra. Rosa M ^a Sanz García	Directora general de Persones i Recursos
Remuneració total alta direcció (en milers d'euros)	9.584

C.1.17 Indiqui, si escau, la identitat dels membres del consell que siguin, al seu torn, membres del consell d'administració, de societats d'accionistes significatius i/o en entitats del seu grup:

Nom o denominació social del conseller	Denominació social de l'accionista significatiu	Càrrec
Sr. Antonio Brufau Niubó	Repsol, SA	President
Sr. Luis Suárez de Lezo Mantilla	Repsol, SA	Secretari conseller
Sr. Salvador Gabarró Serra	Caixabank, SA	Conseller
Sr. Salvador Gabarró Serra	Criteria Caixa, SAU	Vicepresident Tercer
Sr. Isidro Fainé Casas	Repsol, SA	Vicepresident Primer
Sr. Isidro Fainé Casas	Criteria Caixa, SAU	President
Sr. Isidro Fainé Casas	Caixabank, SA	President
Sr. Juan Rosell Lastortras	Caixabank, SA	Conseller
Sr. Miguel Valls Maseda	Vidacaixa, SA de Seguros y Reaseguros	Conseller
Sr. Emiliano López Achurra	Petroleos Del Norte, SA (Petronor)	President

Detalli, si escau, les relacions rellevants diferents de les contemplades en l'epígraf anterior, dels membres del consell d'administració que els vinculin amb els accionistes significatius i/o en entitats del seu grup:

Nom o denominació social del conseller vinculat	Nom o denominació social de l'accionista significatiu vinculat	Descripció relació
Sr. Isidro Fainé Casas	Fundacion Bancaria Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ("la Caixa")	President de la Fundació Bancària "la Caixa"
Sr. Luis Suárez de Lezo Mantilla	Repsol, SA	Secretari general
Sr. Miguel Martínez San Martín	Repsol, SA	Director general Económico-Financier i Desenvolupament Corporatiu

C.1.18 Indiqui si s'ha produït, durant l'exercici, alguna modificació en el reglament del consell:

Sí

Descripció de modificacions

S'han modificat els següents articles:

Article 3.- Composició quantitativa i qualitativa.	Article 16.- Deures del conseller: normes generals
Article 2.- Interpretació i modificació.	Article 17.- Deure de confidencialitat del conseller.
Article 4.- Funcions i facultats del Consell d'Administració.	Article 18.- Obligació de no competència.
Article 5. Facultats l'exercici de les quals es reserva expressament al Consell d'Administració.	Article 19.- Ús d'informació i dels actius socials.
Article 7.- Funcions específiques relatives als Comptes Anuals i a l'Informe de Gestió.	Article 20.- Oportunitats de negocis.
Article 9.- Reunions del Consell d'Administració	Article 22.- Retribució del conseller.
Article 10.- Desenvolupament de les sessions.	Article 24.- El vicepresident.
Article 11.- Nomenament de consellers.	Article 26.- El secretari del Consell d'Administració. Funcions i nomenament.
Article 12.- Designació de consellers independents	Article 29.- De les Comissions del Consell d'Administració.
Article 13.- Durada del càrrec i cooptació.	Article 30.- La Comissió Executiva.
Article 14.- Reelevació de consellers.	Article 31.- La Comissió de Nomenaments i Retribucions.
Article 15.- Cessament dels consellers.	Article 32.- La Comissió d'Auditoria.
	Article 35.- Relacions amb els mercats.

Les modificacions acordades han tingut per objecte adequar els articles del Reglament al contingut de la Llei 31/2014, de 3 de desembre, per la qual es modifica la Llei de Societats de Capital per a la millora del govern corporatiu. Una major concreció de la modificació operada pot trobar-se en l'Informe elaborat pel Consell d'Administració posat a disposició dels accionistes en ocasió de la Junta General Ordinària celebrada el 14 de maig de 2015.

C.1.19 Indiqui els procediments de selecció, nomenament, reelecció, avaluació i remoció dels consellers. Detalli els òrgans competents, els tràmits que cal seguir i els criteris que s'han d'emprar en cadascun dels procediments.

Els procediments de nomenament, reelecció, avaluació i remoció dels consellers estan regulats en els articles 41 i 42 dels Estatuts Socials i en els articles 4, 11 al 15 i 31 del Reglament del Consell d'Administració.

1. Nomenament:

És competència de la Junta General el nomenament dels consellers i la determinació del seu nombre, dins els límits fixats per l'article 41 dels Estatuts Socials.

Si durant el termini per al qual van ser nomenats els consellers es produïssin vacants, el Consell podrà designar pel sistema de cooptació les persones que hagin d'ocupar-les fins que es reuneixi la primera Junta General d'accionistes.

No es requereix la qualitat d'accionista per ser nomenat conseller.

No podran ser proposats, designats o qualificats com a consellers independents els qui es trobin en alguna de les situacions que d'acord amb la legislació vigent impedeixen aquesta caracterització.

El nomenament haurà de recaure en persones que, a més de complir els requisits legals i estatutaris que el càrrec exigeix, gaudeixin de reconegut prestigi i posseeixin els coneixements i experiència professionals adequats per a l'exercici de les seves funcions.

El nomenament i elecció de consellers està subjecte a un procediment formal i transparent, amb informe/proposta previs de la Comissió de Nomenaments i Retribucions.

Les propostes de nomenament de consellers que sotmeti el Consell d'Administració a la consideració de la Junta General i les decisions de nomenament que adopti l'esmentat òrgan en virtut de les facultats de cooptació que té legalment atribuïdes hauran d'estar precedides d'una proposta de la Comissió de Nomenaments i Retribucions en el cas de consellers independents o d'un informe per a la resta de consellers. Quan el Consell s'aparti de les recomanacions d'aquesta Comissió haurà de motivar i deixar constància en acta de les raons del seu capteniment.

2. Reelecció:

Els consellers exerciran el seu càrrec durant el termini màxim de tres anys, i poden ser reelegits. Els consellers designats per cooptació exerciran el seu càrrec en els termes que estableix la legislació vigent.

La Comissió de Nomenaments i Retribucions, encarregada d'avaluar la qualitat del treball i la dedicació al càrrec dels consellers proposats durant el mandat precedent, haurà de proposar en el cas de consellers independents i informar respecte de la resta de consellers amb caràcter preceptiu sobre la proposta de reelecció de consellers que el Consell d'Administració decideixi presentar a la Junta General.

Els consellers independents no romandran en el seu càrrec com a tals per un període superior a dotze anys.

3. Avaluació:

D'acord amb l'article 4.5. del Reglament del Consell, avaluarà periòdicament el seu propi funcionament, així com el de les seves Comissions.

4. Cessament o remoció:

Els consellers han de cessar en el seu càrrec pel transcurs del període per al qual van ser nomenats, excepte reelecció i quan ho decideixi la Junta General en ús de les atribucions que ostenta. Així mateix, cessaran en els altres supòsits en què sigui procedent d'acord amb la Llei, els Estatuts i el Reglament del Consell d'Administració.

Els consellers han de posar el seu càrrec a disposició del Consell d'Administració i formalitzar, si aquest ho considera convenient, la dimissió corresponent en els casos següents:

- a) Quan els consellers executius cessin en les funcions executives.
- b) Quan es vegin sotmesos en algun dels supòsits d'incompatibilitat o prohibició previstos a les lleis, Estatuts Socials o en aquest Reglament.
- c) Quan infringeixin greument les seves obligacions com a consellers, posant en risc els interessos de la societat.
- d) Quan desaparegui la causa per la qual van ser nomenats com a consellers independents, executius o dominicals.

Segons l'article 15.4 del Reglament del Consell d'Administració, quan un conseller independent cessi en el càrrec amb antelació a l'acabament del mandat per al qual va ser escollit, haurà d'explicar les raons en carta dirigida als restants consellers. El cessament serà comunicat com informació rellevant.

C.1.20 Expliqui en quina mesura l'avaluació anual del consell ha donat lloc a canvis importants en la seva organització interna i sobre els procediments aplicables a les seves activitats:

Descripció de modificacions

L'autoavaluació del Consell d'Administració no ha donat lloc a canvis importants en l'organització interna i sobre els procediments aplicables a les seves activitats. El Consell conclou en el seu informe que durant l'exercici de 2015 ha funcionat amb la normalitat esperada, exercint plenament les seves competències amb respecte a la legislació i a la normativa d'organització i funcionament del Reglament del Consell.

C.1.20 bis Descriu el procés d'avaluació i les àrees avaluades que ha realitzat el consell d'administració auxiliat per un consultor extern, respecte de la diversitat en la seva composició i competències, del funcionament i la composició de les seves comissions, de l'acompliment del president del consell d'administració i del primer executiu de la societat i de l'acompliment i l'aportació de cada conseller.

C.1.20 ter Desglossi, si escau, les relacions de negoci que el consultor o qualsevol societat del seu grup mantinguin amb la societat o qualsevol societat del seu grup.

C.1.21 Indiqui els supòsits en què estan obligats a dimitir els consellers.

Els consellers han de cessar en el seu càrrec pel transcurs del període per al qual van ser nomenats, excepte reelecció i quan ho decideixi la Junta General en ús de les atribucions que ostenta. Així mateix, cessaran en els altres supòsits en què sigui procedent d'acord amb la Llei, els Estatuts i el Reglament del Consell d'Administració.

Els consellers han de posar el seu càrrec a disposició del Consell d'Administració i formalitzar, si aquest ho considera convenient, la dimissió corresponent en els casos següents:

- a) Quan els consellers executius cessin en les funcions executives.
- b) Quan es vegin sotmesos en algun dels supòsits d'incompatibilitat o prohibició previstos a les lleis, Estatuts Socials o en aquest Reglament.
- c) Quan infringeixin greument les seves obligacions com a consellers, posant en risc els interessos de la societat.
- d) Quan desaparegui la causa per la qual van ser nomenats com a consellers independents, executius o dominicals.

C.1.22 Apartat derogat.

C.1.23 S'exigeixen majories reforçades, diferents de les legals, en algun tipus de decisió?

No

Si escau, descrigui les diferències.

C.1.24 Expliqui si hi ha requisits específics, diferents dels relatius als consellers, per a ser nomenat president del consell d'administració.

No

C.1.25 Indiqui si el president té vot de qualitat::

No

C.1.26 Indiqui si els estatuts o el reglament del consell estableixen algun límit a l'edat dels consellers:

No

C.1.27 Indiqui si els estatuts o el reglament del consell estableixen un mandat limitat per als consellers independents, diferent al que s'estableix en la normativa:

No

C.1.28 Indiqui si els estatuts o el reglament del consell d'administració estableixen normes específiques per a la delegació del vot en el consell d'administració, la forma de fer-ho i, en particular, el nombre màxim de delegacions que pot tenir un conseller, així com si s'ha establert alguna limitació pel que fa a les categories en què és possible delegar, més enllà de les limitacions imposades per la legislació. Si escau, detalli aquestes normes breument.

Segons el que estableix el segon paràgraf de l'article 47 dels Estatuts Socials: "Els consellers que no puguin assistir podran delegar la seva representació en un altre conseller, sense que hi hagi límit al nombre de representacions que pugui ostentar cada conseller. La representació s'haurà de conferir per qualsevol mitjà escrit. En tot cas, els consellers no executius només podran fer-se representar per un altre conseller no executiu."

Per la seva banda, l'article 10.3 del Reglament del Consell indica: "Cada conseller podrà conferir la seva representació a un altre conseller, sense que estigui limitat el nombre de representacions que cada un pot ostentar per a l'assistència al Consell. La representació dels consellers absents es podrà conferir per qualsevol mitjà documental escrit, i és vàlid també el telegrama, correu electrònic, tèlex o telefax dirigit a la Presidència o a la Secretaria del Consell amb la suficient antelació."

C.1.29 Indiqui el nombre de reunions que ha mantingut el consell d'administració durant l'exercici. Així mateix, assenyali, si escau, les vegades que s'ha reunit el consell sense l'assistència del seu president. En el còmput es consideraran assistències les representacions realitzades amb instruccions específiques.

Nombre de reunions del consell	12
Nombre de reunions del consell sense l'assistència del president	0

Si el president és conseller executiu, indiqueu el nombre de reunions realitzades, sense assistència ni representació de cap conseller executiu i sota la presidència del conseller coordinador.

Nombre de reunions	0
---------------------------	---

Indiqui el nombre de reunions que han mantingut en l'exercici les diferents comissions del consell:

Nombre de reunions de la comissió executiva o delegada	5
Nombre de reunions del comitè d'auditoria	9
Nombre de reunions de la comissió de nomenaments i retribucions	4

C.1.30 Indiqui el nombre de reunions que ha mantingut el consell d'administració durant l'exercici amb l'assistència de tots els seus membres. En el còmput es consideraran assistències les representacions realitzades amb instruccions específiques:

Nombre de reunions amb la assistències de tots els consellers	6
% de assistències sobre el total de vots durant l'exercici	95,59

C.1.31 Indiqui si estan prèviament certificats els comptes anuals individuals i consolidats que es presenten al consell per a la seva aprovació:

Sí

Identifiqui, si escau, la persona o les persones que ha o han certificat els comptes anuals individuals i consolidats de la societat, per a la seva formulació pel consell:

Nom o denominació social	Càrrec/s
Sr. Carlos Javier Álvarez Fernández	Director general Económico-Financier

C.1.32 Expliqui, si n'hi hagués, els mecanismes establerts pel consell d'administració per evitar que els comptes individuals i consolidats per ell formulats es presentin a la junta general amb excepcions a l'informe d'auditoria.

L'article 7 del Reglament del Consell estableix el següent:

- “1. Un cop en el seu poder els informes emesos per la Direcció General Económico-Financera i per la Comissió d'Auditoria, i després dels aclariments pertinents, el Consell d'Administració formularà en termes clars i precisos, que facilitin la comprensió adequada del seu contingut, els Comptes Anuals i l'Informe de Gestió, tant individuals com consolidats. El Consell d'Administració vetllarà perquè aquests mostrin la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de la societat, d'acord amb el que preveu la Llei.
2. Excepte si es manifesta el contrari i que expressament es faci constar en Acta, s'entendrà que abans de subscriure la formulació dels Comptes Anuals exigida per la Llei, el Consell d'Administració i cadascun dels seus vocals ha disposat de la informació necessària per a la realització d'aquest acte, de manera que es poden fer constar si escau les excepcions que estimi pertinents.
3. El Consell d'Administració procurarà formular els comptes de manera que no hi hagi lloc a excepcions per part de l'auditor de comptes de la societat. No obstant això, quan el Consell d'Administració consideri que ha de mantenir el seu criteri, explicarà públicament el contingut i l'abast de la discrepància.”

Amb caràcter previ a la seva presentació a la Comissió d'Auditoria i posteriorment al Consell d'Administració, dels Comptes de la companyia són certificades pel director general Económico-Financier.

En virtut de l'establert en l'article 51 bis dels Estatuts Socials, a la Comissió d'Auditoria li corresponen, entre altres, les funcions de Informar la junta general d'accionistes sobre les qüestions que es plantegin en relació amb aquelles matèries que siguin competència de la comissió i, en particular, sobre el resultat de l'auditoria explicant com aquesta ha contribuït a la integritat de la informació financera i la funció que la comissió ha exercit en aquest procés, així com supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera preceptiva i presentar recomanacions o propostes a l'òrgan d'administració, dirigides a salvaguardar la seva integritat.

Així mateix, el Consell d'Administració de la companyia li ha encomanat, entre altres facultats, a la Comissió d'Auditoria la de vetllar perquè el Consell d'Administració procuri presentar els comptes a la Junta General d'accionistes sense limitacions ni excepcions en l'informe d'Auditoria i que, en els supòsits excepcionals en què hi hagi excepcions, tant el president de la Comissió com els auditors, expliquin als accionistes el contingut i abast d'aquestes limitacions.

C.1.33 El secretari del consell té la condició de conseller?

No

Si el secretari no té la condició de conseller completi el següent quadre:

Nom o denominació social del secretari	Representant
Sr. Manuel García Cobaleda	

C.1.34 Apartat derogat.

C.1.35 Indiqui, si n'hi ha, els mecanismes concrets establerts per la societat per preservar la independència dels auditors externs, dels analistes financers, dels bancs d'inversió i de les agències de qualificació.

Entre les funcions legals que corresponen a la Comissió d'Auditoria hi ha la d'establir les oportunes relacions amb l'auditor extern per rebre informació sobre aquelles qüestions que puguin suposar amenaça per a la seva independència, per al seu examen per la comissió, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes, i, quan sigui procedent, l'autorització dels serveis diferents dels prohibits, en els termes previstos en els articles 5, apartat 4, i 6.2.b) del Reglament (UE) núm. 537/2014, de 16 d'abril, i en el que preveu la secció 3.ª del capítol IV del títol I de la Llei 22/2015, de 20 de juliol, d'Auditoria de Comptes, sobre el règim d'independència, així com aquelles altres comunicacions previstes en la legislació d'auditoria de comptes i en les normes d'auditoria. En tot cas, haurà de rebre anualment dels auditors externs la declaració de la seva independència en relació amb l'entitat o entitats vinculades a aquesta directament o indirectament, així com la informació detallada i individualitzada dels serveis addicionals de qualsevol classe prestats i els corresponents honoraris percebuts d'aquestes entitats per l'auditor extern o per les persones o entitats vinculades a aquest, d'acord amb el que disposa la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes.

També és funció de la Comissió d'Auditoria emetre anualment, amb caràcter previ a l'emissió de l'informe d'auditoria de comptes, un informe en el qual s'expressarà una opinió sobre si la independència dels auditors de comptes o societats d'auditoria resulta compromesa. Aquest informe ha de contenir, en tot cas, la valoració motivada de la prestació de tots i cadascun dels serveis addicionals a què fa referència la lletra anterior, individualment considerats i en el seu conjunt, diferents de l'auditoria legal i en relació amb el règim d'independència o amb la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes.

Així mateix, el Consell d'Administració ha encomanat a la Comissió d'Auditoria, entre altres, les següents funcions: vetllar que la retribució de l'auditor extern per la seva feina no comprometi la seva qualitat ni la seva independència i assegurar que la societat i l'auditor extern respecten les normes vigents sobre prestació de serveis diferents als d'auditoria, els límits a la concentració del negoci de l'auditor i, en general, les altres normes sobre independència dels auditors.

Per la seva banda, l'article 6.4 del Reglament del Consell disposa que "El Consell d'Administració mantindrà una relació directa amb els membres del primer nivell de direcció de la societat i amb els auditors d'aquesta. El caràcter objectiu, professional i continu d'aquesta relació respectarà al màxim la independència dels auditors."

Els principis que fonamenten la relació de la companyia amb analistes financers i bancs d'inversió estan basats en la transparència, simultaneïtat i no discriminació, a més de l'existència d'interlocutors específics i diferents per a cada col·lectiu.

Així mateix, la companyia presta especial atenció en no comprometre ni interferir en la independència dels analistes financers sobre els serveis prestats pels bancs d'inversió, d'acord amb els codis interns de conducta establerts per ells mateixos i orientats a la separació dels seus serveis d'anàlisi i d'assessorament.

C.1.36 Indiqui si durant l'exercici la societat ha canviat d'auditor extern. En aquest cas, identifiqui l'auditor entrant i sortint:

No

En el cas que hi haguessin existit desacords amb l'auditor sortint, expliqui el contingut d'aquests:

C.1.37 Indiqui si la firma d'auditoria realitza altres treballs per a la societat i/o el seu grup diferents dels de l'auditoria i en aquest cas declari l'import dels honoraris rebuts per aquests treballs i el percentatge que suposa sobre els honoraris facturats a la societat i/o el seu grup

Sí

	Societat	Grup	Total
Import d'altres treballs diferents dels d'auditoria (milers d'euros)	0	22	22
Import treballs diferents dels d'auditoria/Import total facturat per la firma d'auditoria (en %)	0	0,5	0,5

C.1.38 Indiqui si l'informe d'auditoria dels comptes anuals de l'exercici anterior presenta reserves o excepcions. Si escau, indiqui les raons donades pel president de la comissió d'auditoria per a explicar el contingut i l'abast d'aquestes reserves o excepcions.

No

C.1.39 Indiqui el nombre d'exercicis que, de manera ininterrompuda, la firma actual d'auditoria realitza l'auditoria dels comptes anuals de la societat i/o del seu grup. Així mateix, indiqui el percentatge que representa el nombre d'anys auditats per la firma d'auditoria actual sobre el nombre total d'exercicis en què els comptes anuals han estat auditats:

	Societat	Grup
Nombre d'exercicis ininterromputs	25	25
Nombre d'exercicis auditats per la firma actual d'auditoria/ nombre d'exercicis que la societat ha estat auditada (en %)	100	100

C.1.40 Indiqui i, si escau, detalli, si existeix un procediment perquè els consellers puguin tenir assessorament extern:

Sí

Detall del procediment

Segons l'article 21 del Reglament del Consell: "1.- Els consellers tindran accés, a través del president, i, si escau, del secretari, a tots els serveis de la societat i podran demanar, amb les més àmplies facultats, la informació i assessorament que necessitin sobre qualsevol aspecte de la societat. El dret d'informació s'estén a les societats filials i es canalitzarà a través del president o del secretari del Consell d'Administració o de les Comissions corresponents del Consell, facilitant-li directament la informació, oferint-li els interlocutors apropiats o arbitrants les mesures que siguin necessàries per a l'examen demanat. 2.- Els consellers tindran, a més, la facultat de proposar al Consell d'Administració, la contractació amb càrrec a la societat d'assessors legals, comptables, tècnics, financers, comercials o de qualsevol altre tipus que considerin necessaris per als interessos de la societat per tal de ser auxiliats en l'exercici de les seves funcions quan es tracti de problemes concrets de cert relleu i complexitat lligats a l'exercici del seu càrrec. 3.- Tant la petició d'accés com la proposta a què es refereixen els números 1 i 2 d'aquest article, s'han de comunicar al president de la societat a través del secretari del Consell. El Consell d'Administració podrà vetar l'aprovació de la proposta a què es refereix l'apartat 2 d'aquest article en consideració tant a la seva innecessarietat per a l'exercici de les funcions encomanades, com a la quantia -desproporcionada en relació amb la importància del problema i els actius i ingressos de la societat- com finalment, a la possibilitat que aquesta assistència tècnica sigui prestada adequadament per experts i tècnics de la pròpia societat."

C.1.41 Indiqui i, si escau, detalli si existeix un procediment perquè els consellers puguin tenir la informació necessària per a preparar les reunions dels òrgans d'administració amb temps suficient:

Sí

Detall del procediment

Estableix l'article 9, punts 2 i 3, del Reglament del Consell:

2. La convocatòria de les sessions ordinàries es realitzarà pel president, o pel secretari o vicesecretari per ordre del president, i s'efectuarà per qualsevol dels mitjans estatutàriament previstos, assimilant a la carta la tramesa de la documentació per correu electrònic, sempre que el conseller receptor hagi donat la seva adreça en aquest correu. La convocatòria inclourà el lloc de celebració i l'ordre del dia i, es cursarà, llevat de casos excepcionals, amb una antelació mínima de 48 hores a la celebració de la reunió. Amb caràcter previ a cada reunió, els consellers disposaran de la informació i documentació considerades convenients o rellevants sobre els temes a tractar en el Consell. A més, als consellers se'ls lliurarà l'acta de la sessió anterior, hagi estat aprovada o no. La facultat d'establir l'ordre del dia de les reunions serà competència del president, llevat que es tracti de la convocatòria obligatòria prevista en el paràgraf 1 anterior, en aquest cas l'ordre del dia de la convocatòria inclourà els assumptes indicats pels consellers que la demanin. Serà vàlida la constitució del Consell, sense prèvia convocatòria, si es troben presents o representats tots els consellers i accepten per unanimitat la celebració del Consell. Les sessions del Consell d'Administració tindran lloc normalment en el domicili social però també podran celebrar-se en qualsevol altre lloc que determini el president i s'assenyali en la convocatòria. 3.- El Consell podrà celebrar-se, també, en diverses sales simultàniament, sempre que s'asseguri per mitjans audiovisuals o telefònics la interactivitat i intercomunicació entre elles en temps real i, per tant, la unitat de l'acte. En aquest cas, es farà constar en la convocatòria el sistema de connexió i, si és aplicable, els llocs en què estan disponibles els mitjans tècnics necessaris per assistir i participar en la reunió. Els acords es consideraran adoptats en el lloc on estigui la Presidència.

És pràctica habitual remetre als consellers, juntament amb la convocatòria de la reunió, tota aquella informació que estigui disponible i pugui resultar útil per a un coneixement més exacte dels assumptes a tractar en la sessió del Consell.

Així mateix, durant la reunió i amb posterioritat a aquesta, els consellers demanen tota la informació o aclariments que considerin pertinents en relació amb els punts tractats en la sessió.

C.1.42 Indiqui i, si escau, detalli si la societat ha establert regles que obliguin els consellers a informar i, si escau, dimitir en aquells supòsits que puguin perjudicar el crèdit i la reputació de la societat:

Sí

Expliqui les regles

D'acord amb l'article 16.3, c) del Reglament del Consell, el conseller està sotmès al deure de lleialtat en els termes que estableix la legislació vigent i, en particular, el conseller ha d'informar la societat sobre qualsevol tipus de reclamació judicial, administrativa o sobre fets de qualsevol índole en què es trobi implicat que, per la seva importància, poguessin incidir greument en la reputació de la societat. El Consell examinarà la qüestió i adoptarà les mesures que siguin aconsellables en interès de la societat amb la urgència requerida.

Els consellers han de posar el seu càrrec a disposició del Consell d'Administració i formalitzar, si aquest ho considera convenient, la dimissió corresponent en els casos següents:

- Quan els consellers executius cessin en les funcions executives.
- Quan es vegin sotmesos en algun dels supòsits d'incompatibilitat o prohibició previstos a les Lleis, Estatuts Socials o en aquest Reglament.
- Quan infringeixin greument les seves obligacions com a consellers, posant en risc els interessos de la societat.
- Quan desaparegui la causa per la qual van ser nomenats com a consellers independents, executius o dominicals.

C.1.43 Indiqui si algun membre del consell d'administració ha informat a la societat que ha resultat processat o s'hi ha dictat contra interlocutòria d'obertura de judici oral, per algun dels delictes assenyalats en l'article 213 de la Llei de societats de Capital:

Sí

Nom del conseller	Causa Penal	Observacions
Sr. Demetrio Carceller Arce	214/2009	

Indiqui si el consell d'administració ha analitzat el cas. Si la resposta és afirmativa, expliqui de manera raonada la decisió presa sobre si és procedent o no que el conseller continuï en el seu càrrec o, si escau, exposi les actuacions realitzades pel consell d'administració fins a la data del present informe o que tingui previst realitzar.

Sí

Decisió presa/actuació realitzada	Explicació raonada
El Consell d'Administració va examinar els fets que se li imputaven al Sr. Carceller arran d'una comunicació enviada per l'esmentat conseller i va estimar que no procedia adoptar cap mesura	El Consell va tenir en compte la deguda presumpció d'innocència predicable de tot imputat i que la naturalesa dels fets que se li imputaven se circumscrivien a un àmbit familiar.

C.1.44 Detalli els acords significatius que hagi celebrat la societat i que entrin en vigor, siguin modificats o conculguin, en cas de canvi de control de la societat arran d'una oferta pública d'adquisició, i els efectes que tinguin.

L'Acord d'Actuació Industrial entre Repsol, SA i Gas Natural SDG, SA comunicat com a fet rellevant a través de la Comissió Nacional del Mercat de Valors el 29 d'abril de 2005 contemplava a 31 de desembre de 2015 com a causa de terminació el canvi en l'estructura de control de qualsevol de les parts.

Una part important de les societats participades amb socis aliens al grup contenen clàusules de canvi de control que permeten a l'altre soci optar per adquirir les participacions en cas de canvi de control de la societat tenidora del grup Gas Natural Fenosa.

D'altra banda, la major part del deute viu que inclou una clàusula de canvi de control, ja sigui per adquisició de més del 50% de les accions amb vot o per obtenir el dret a nomenar la majoria de membres del Consell de Gas Natural SDG, SA estan subjectes a condicions addicionals com ara reducció important de la qualificació creditícia o rating provocada pel canvi de control; perjudici material per al creditor; comporti un canvi material advers en la solvència o en la capacitat de complir el contracte. Aquestes clàusules suposen el reemborsament del deute si bé solen comptar amb un termini més llarg al concedit en els supòsits de resolució anticipada; en algunes es contempla l'atorgament de garanties com a alternativa al reemborsament.

En concret, els bons emesos, en volum aproximat de 12.000 milions d'euros, com és habitual en l'euromercat, serien susceptibles de venciment anticipat sempre que aquest canvi de control provoqués una caiguda de tres graons o tres *full notches* en almenys dues de les tres qualificacions que tingués i totes les qualificacions caiguessin per sota de *investment grade* i sempre que l'Agència Qualificadora expressés que la reducció de la qualificació creditícia ve motivada pel canvi de control.

Així mateix hi ha préstecs per un import d'aproximadament 3.000 milions d'euros que podrien ser objecte de reemborsament anticipat en cas de canvi de control, una part d'aquest import es refereix al refinançament que es va prendre per a l'adquisició d'Unión Fenosa. Compten amb terminis especials de reemborsament del deute més extensos als dels supòsits de resolució anticipada.

La major part de les clàusules de canvi de control estan lligades al fet que es provoquin perjudicis per als creditors o reduccions importants de *rating*. Majoritàriament s'exclou el canvi de control si qualsevol dels accionistes actuals manté participacions rellevants en la companyia conjuntament amb un tercer. Algun contracte contempla l'atorgament de garanties com a alternativa al reemborsament.

C.1.45 Identifiqui de manera agregada i indiqui, de manera detallada, els acords entre la societat i els seus càrrecs d'administració i direcció o empleats que disposin indemnitzacions, clàusules de garantia o blindatge, quan aquests dimiteixin o siguin acomiadats de manera improcedent o si la relació contractual arriba a la seva fi amb motiu d'una oferta pública d'adquisició o un altre tipus d'operacions.

Nombre de beneficiaris 24

Tipus de beneficiari	Descripció de l'acord
Comitè de Direcció i altres directius	<p>El contracte del conseller delegat estableix una indemnització per import de tres anualitats de retribució total per a determinats supòsits d'extinció de la relació contractual: per decisió de la companyia, excepte incompliment molt greu i culpable de les seves obligacions professionals que ocasioni un perjudici greu als interessos de l'Entitat o per decisió del conseller delegat, sempre que l'extinció de la relació mercantil vingui motivada per una sèrie de circumstàncies taxades i contractualment convingudes (incompliment empresarial greu, buidament o reducció substancial de funcions, modificació substancial de les condicions del contracte o canvi rellevant en l'accionariat de l'Entitat).</p> <p>A més, i en concepte de pacte de no competència post-contractual s'estableix una indemnització equivalent a una anualitat de retribució total. El pacte de no competència post-contractual té una durada d'un any.</p> <p>Els contractes subscrits amb els membres del Comitè de Direcció contenen una clàusula que estableix una indemnització mínima de dues anualitats de retribució en determinats casos d'extinció de la relació, llevat que l'extinció vingui motivada per una decisió unilateral del Directiu no enquadrada entre les causes de rescissió que es contemplen en els art. 40, 41 o 50 de l'Estatut dels Treballadors o en els supòsits en què l'acomiadament sigui declarat procedent, en aquest cas no es tindrà dret a cap indemnització. Així mateix, els contractes subscrits amb els membres del Comitè de Direcció i el director d'Auditoria Interna contenen una clàusula que estableix una indemnització equivalent a una anualitat de retribució fixa per no competència post-contractual per un període de dos anys.</p> <p>D'altra banda, hi ha acords d'indemnització amb uns altres disset directius, equivalent a una anualitat de retribució fixa per no-competència postcontractual per un període de dos anys. Addicionalment, tretze d'aquests directius tenen acords d'indemnització els imports dels quals els donen dret a percebre una indemnització mínima d'una anualitat en determinats casos d'extinció de la relació, llevat que l'extinció vingui motivada per una decisió unilateral del Directiu no enquadrada entre les causes de rescissió que es contemplen en els art. 40, 41 o 50 de l'Estatut dels Treballadors o en els supòsits en què l'acomiadament sigui declarat procedent, en aquest cas no es tindrà dret a cap indemnització.</p>

Indiqui si aquests contractes han de ser comunicats i/o aprovats pels òrgans de la societat o del seu grup:

	Consell d'administració	Junta General
Òrgan que autoritza les clàusules	Sí	No
S'informa a la junta general sobre les clàusules?		Sí

C.2 Comissions del consell d'administració.

C.2.1 Detalli totes les comissions del consell d'administració, els seus membres i la proporció de consellers executius, dominicals, independents i altres externs que les integren:

Comissió Executiva

Nom	Càrrec	Categoria
Sr. Salvador Gabarró Serra	President	Executiu
Sr. Rafael Villaseca Marco	Vocal	Executiu
Sr. Ramón Adell Ramón	Vocal	Independent
Sr. Enrique Alcántara-García Irazoqui	Vocal	Dominical
Sr. Demetrio Carceller Arce	Vocal	Dominical
Sr. Emiliano López Achurra	Vocal	Independent
Sr. Miguel Martínez San Martín	Vocal	Dominical
Sr. Juan Rosell Lastortras	Vocal	Dominical

% de consellers executius	25
% de consellers dominicals	50
% de consellers independents	25
% d'altres externs	-

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta comissió, descrigui els procediments i regles de la seva organització i funcionament i resumeixi les seves actuacions més importants durant l'exercici.

a) Funcions de la Comissió Executiva:

Corresponen a la Comissió Executiva les funcions següents:

Matèries ordinàriament indelegables, però que es podran adoptar per la Comissió Executiva o pel/s conseller/s delegat/s, per raons d'urgència degudament justificades i que hauran de ser ratificades en el primer Consell d'Administració que es celebri després de l'adopció de la decisió:

- a) L'aprovació del pla estratègic o de negoci, els objectius de gestió i pressupost anuals, el pla de finançament anual, la política d'inversions i de finançament, la política de responsabilitat social corporativa i la política de dividendes.
- b) La determinació de la política de control i gestió de riscos, inclosos els fiscals, i la supervisió dels sistemes interns d'informació i control.
- c) La determinació de la política de govern corporatiu de la societat i del grup del que sigui entitat dominant; la seva organització i funcionament i, en particular, l'aprovació i modificació del seu propi Reglament.
- d) L'aprovació de la informació financera que, per la seva condició de cotitzada, hagi de fer pública la societat periòdicament.
- e) La definició de l'estructura del grup de societats del qual la societat sigui entitat dominant.
- f) L'aprovació de les inversions o operacions de tota mena que per la seva elevada quantia o especials característiques, tinguin caràcter estratègic o especial risc fiscal, llevat que la seva aprovació correspongui a la Junta General.
- g) L'aprovació de la creació o adquisició de participacions en entitats de propòsit especial o domiciliades a països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals, així com qualssevol altres transaccions o operacions de naturalesa anàloga que, per la seva complexitat, poguessin menyscar la transparència de la societat i el seu grup.
- h) L'aprovació, previ informe de la Comissió d'Auditoria, de les operacions que la societat o societats del seu grup realitzin amb consellers, en els termes que estableix la legislació vigent, o amb accionistes titulars, de manera individual o concertadament amb altres, d'una participació significativa, incloent accionistes representats al Consell d'Administració de la societat o d'altres societats que formin part del mateix grup o amb persones vinculades a ells.
- i) La determinació de l'estratègia fiscal de la societat.

Matèries en què els acords poden ser adoptats, indistintament, pel Consell d'Administració o per la Comissió Executiva:

- a) La definició de l'estructura general de delegacions i apoderaments.
- b) La constitució de noves societats o entitats o variació de la participació en les ja existents.
- c) L'aprovació d'operacions de fusió, absorció, escissió, concentració o dissolució, amb o sense liquidació, en què estigui interessada qualsevol de les societats del grup.
- d) L'alienació de participacions en el capital de societats o d'altres actius fixos per part de qualsevol societat del grup.
- e) L'aprovació dels projectes d'inversió que hagi d'efectuar qualsevol societat del grup.
- f) L'aprovació dels programes d'emissió i renovació de pagarés en sèrie, d'obligacions o d'altres títols similars per qualsevol societat del grup.
- g) L'aprovació d'operacions financeres que hagi d'efectuar qualsevol societat del grup que no estiguin incloses en el Pla de Finançament Anual.
- h) La concessió de finançaments per part de societats pertanyents al grup per garantir obligacions d'entitats no pertanyents a aquest, o que tot i pertànyer al grup, tinguin socis externs.
- i) La cessió de drets sobre el nom comercial i marques, així com sobre patents, tecnologia i qualsevol modalitat de propietat industrial que pertanyi a qualsevol societat del grup.
- j) L'aprovació del nomenament i cessament dels Patrons i càrrecs de la Fundació Gas Natural Fenosa i de les persones físiques representants de Gas Natural SDG, SA en els supòsits en què aquesta ocupi el càrrec d'administrador en una altra societat. Aprovació d'aportacions a activitats de mecenatge.
- k) La celebració d'acords de caràcter comercial, industrial o financer d'importància rellevant per al grup que suposin una modificació, canvi o revisió del Pla Estratègic o Pressupost Anual vigents

En relació amb les matèries previstes a les lletres b), c), d), e), g), h) i i), es requerirà l'aprovació del Consell d'Administració o de la Comissió Executiva en aquells acords que, per la seva naturalesa o quantia, tinguin especial rellevància per al grup. S'entén que tenen aquesta rellevància les operacions la importància econòmica de les quals superi 15 milions d'euros, excepte en el cas de les lletres h) i i) que se situa en 5 milions d'euros i de la lletra j) el límit de rellevància de la qual s'estableix en 200.000 euros.

Llevat que en adoptar el corresponent acord s'aprovi un règim diferent, es considerarà que una inversió o operació no necessita d'una aprovació addicional quan en la seva execució es produeixi una desviació, si aquesta no és superior al 10% ni a 15 milions d'euros sobre l'import autoritzat pel Consell o, si escau, per la Comissió Executiva.

Quan sigui preceptiu, els acords del Consell d'Administració i de la Comissió Executiva s'han d'adoptar previ informe de la Comissió competent en la matèria.

b) Procediments i regles d'organització i funcionament:

La Comissió Executiva estarà composta pel president del Consell d'Administració i per un màxim de set consellers, pertanyents a les categories previstes a l'article 3 del present Reglament, guardant una proporció semblant a l'existent en el Consell d'Administració. La designació dels membres de la Comissió Executiva requerirà el vot favorable d'almenys els dos terços dels membres del Consell.

Actuarà com a president de la Comissió Executiva el president del Consell d'Administració i exercirà la seva Secretaria el secretari del Consell, que podrà ser assistit pel vicesecretari.

La Comissió Executiva s'entendrà vàlidament constituïda quan concorrin a la reunió presents o representats, la meitat més un dels seus components.

Els membres de la Comissió Executiva cessaran quan ho facin en la seva condició de conseller o quan així ho acordi el Consell. Les vacants que es produeixin seran cobertes al més aviat possible pel Consell d'Administració.

La delegació permanent de facultats per part del Consell d'Administració a favor de la Comissió Executiva comprendrà totes les facultats del Consell, excepte les legalment o estatutàriament indelegables o les que no puguin ser delegades per virtut del que disposa el present Reglament.

La Comissió Executiva, convocada pel seu president, es reunirà, quan ho consideri necessari el seu president o prèvia sol·licitud d'1/3 dels seus membres. El secretari aixecarà acta dels acords adoptats en la sessió, dels quals es donarà compte al següent ple del Consell d'Administració.

En aquells casos en què, segons el parer del president o de la majoria dels membres de la Comissió Executiva, la importància de l'assumpte així ho aconsellés, els acords adoptats per la Comissió se sotmetran a ratificació del ple del Consell.

El mateix serà d'aplicació en relació amb aquells assumptes que el Consell hagués remès a la Comissió Executiva perquè s'estudien reservant-se la decisió última sobre aquests.

En qualsevol altre cas, els acords adoptats per la Comissió Executiva seran vàlids i vinculants, sense necessitat de ratificació posterior pel ple del Consell, sense perjudici del que estableix l'article 5 d'aquest Reglament.

Seràn d'aplicació a la Comissió Executiva, en la mesura que puguin ser-ho, les disposicions d'aquest Reglament relatives al funcionament del Consell d'Administració.

c) Actuacions més importants durant l'exercici de 2015:

En exercici de les seves competències durant l'exercici ha analitzat, informat i/o adoptat acords sobre, entre altres, les matèries següents:

- > Qualitat i eficiència del seu funcionament.
- > Propostes d'inversió vàries.
- > Operacions financeres.
- > Informes de situació.

Indiqui si la composició de la comissió delegada o executiva reflecteix la participació en el consell dels diferents consellers en funció de la seva categoria:

Sí

Comisión d'Auditoría

Nom	Càrrec	Categoria
Sr. Ramón Adell Ramón	President	Independent
Sr. Francisco Belil Creixell	Vocal	Independent
Sr. Luis Suárez de Lezo Mantilla	Vocal	Dominical
% de consellers dominicals		33
% de consellers independents		67
% d'altres externs		–

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta comissió, descrigui els procediments i regles de la seva organització i funcionament i resumeixi les seves actuacions més importants durant l'exercici.

a) Funcions de la Comissió d'Auditoria:

La Comissió té les competències que li assenyalava la Llei i les que li siguin encomanades pel Consell d'Administració amb caràcter general o particular.

En Consell d'Administració li ha encomanat les funcions següents:

- Elaborar l'informe sobre la independència de l'auditor.
- Elaborar l'informe sobre el funcionament de la Comissió d'Auditoria.
- Elaborar l'informe sobre operacions vinculades.
- Elaborar l'informe sobre la política de responsabilitat social corporativa.
- Vetllar perquè el Consell d'Administració procuri presentar els comptes a la Junta General d'accionistes sense limitacions ni excepcions en l'informe d'auditoria i que, en els supòsits excepcionals en què hi hagi excepcions, tant el president de la Comissió com els auditors, expliquin amb claredat als accionistes el contingut i l'abast d'aquestes limitacions.
- En relació amb els sistemes d'informació i control:
  - a) Supervisar el procés d'elaboració i la integritat de la informació financera relativa a la societat i, si escau, al grup, revisant el compliment dels requisits normatius, l'adequada delimitació del perímetre de consolidació i la correcta aplicació dels criteris comptables.
  - b) Vetllar per la independència de la unitat que assumeix la funció d'auditoria interna; aprovar l'orientació i els seus plans de treball, assegurant-se que la seva activitat estigui enfocada principalment cap als riscos rellevants de la societat; rebre informació periòdica sobre les seves activitats; i verificar que l'alta direcció tingui en compte les conclusions i recomanacions dels seus informes. Proposar al president del Consell d'Administració la selecció, nomenament, reelecció i cessament del responsable del servei d'auditoria interna, així com proposar el pressupost d'aquest servei, corresponent la decisió última al president del Consell d'Administració.
  - c) Establir i supervisar un mecanisme que permeti als empleats comunicar, de manera confidencial i, si és possible i es considera apropiat, anònima, les irregularitats de potencial transcendència, especialment financeres i comptables, que adverteixin en el si de l'empresa.

- > En relació amb l'auditor extern.
  - a) En cas de renúncia de l'auditor extern, examinar les circumstàncies que l'haguessin motivada.
  - b) Vetllar que la retribució de l'auditor extern per la seva feina no comprometi la seva qualitat ni la seva independència.
  - c) Supervisar que la societat comuniqui com a fet rellevant a la Comissió Nacional del Mercat de Valors el canvi d'auditor i l'acompanyi d'una declaració sobre l'eventual existència de desacords amb l'auditor sortint i, si haguessin existit, del seu contingut.
  - d) Assegurar que l'auditor extern mantingui anualment una reunió amb el ple del consell d'administració per informar sobre el treball realitzat i sobre l'evolució de la situació comptable i de riscos de la societat.
  - e) Assegurar que la societat i l'auditor extern respecten les normes vigents sobre prestació de serveis diferents als d'auditoria, els límits a la concentració del negoci de l'auditor i, en general, les altres normes sobre independència dels auditors.
- > Convocar qualsevol empleat o directiu de la societat, i fins i tot disposar que compareguin sense presència de cap altre directiu.
- > Analitzar i informar el Consell d'Administració sobre les condicions econòmiques i l'impacte comptable i, especialment, si escau, sobre l'equació de bescanvi, en relació a les operacions de modificacions estructurals i corporatives que per la seva naturalesa o quantia tinguin especial rellevància. S'entén que tenen aquesta rellevància les operacions el valor net de les quals superi el valor del 25% dels actius que figurin en l'últim balanç aprovat de la societat.
- > En relació amb la supervisió del compliment de les regles de govern corporatiu, dels Codis de conducta i de la política de responsabilitat social corporativa.
  - a) La supervisió del compliment dels codis interns de conducta i de les regles de govern corporatiu de la societat.
  - b) La supervisió de l'estratègia de comunicació i relació amb accionistes i inversors, incloent els petits i mitjans accionistes.
  - c) L'avaluació periòdica de l'adequació del sistema de govern corporatiu de la societat, amb la finalitat que compleixi la seva missió de promoure l'interès social i tingui en compte, segons correspongui, els legítims interessos dels restants grups d'interès.
  - d) La revisió de la política de responsabilitat corporativa de la societat, vetllant perquè estigui orientada a la creació de valor.
  - e) El seguiment de l'estratègia i pràctiques de responsabilitat social corporativa i l'avaluació del seu grau de compliment.
  - f) La supervisió i avaluació dels processos de relació amb els diferents grups d'interès.
  - g) L'avaluació de tot el relatiu als riscos no financers de l'empresa –incloent-hi els operatius, tecnològics, legals, socials, mediambientals, polítics i de reputació.
  - h) La coordinació del procés de report de la informació no financera i sobre diversitat, d'acord amb la normativa aplicable i als estàndards internacionals de referència.

b) Procediments i regles d'organització i funcionament:

La Comissió d'Auditoria estarà constituïda per un mínim de tres i un màxim de cinc consellers, designats pel Consell d'Administració d'entre els consellers no executius, tenint en compte els coneixements i experiència en matèria de comptabilitat, auditoria i gestió de riscos. Els seus membres cessaran quan ho facin en la seva condició de consellers, quan així ho acordi el Consell d'Administració o pel transcurs del termini de tres anys a partir del seu nomenament, i poden ser reelegits.

Almenys dos dels membres de la Comissió tindran la categoria de conseller independent, d'entre els quals, el Consell d'Administració elegirà al president de la Comissió, que no tindrà vot de qualitat. La Secretaria de la Comissió correspondrà a la Secretaria del Consell d'Administració.

La Comissió, convocada pel seu president, es reunirà quan sigui necessari per a l'emissió dels informes o propostes de la seva competència o quan ho consideri convenient el seu president o prèvia sol·licitud de dos dels seus membres i, almenys, quatre vegades l'any. La convocatòria haurà de ser feta amb una antelació mínima de dos dies a la data assenyalada per a la reunió, excepte causa especial justificada. Les reunions tindran lloc ordinàriament en el domicili social. La Comissió podrà convidar a les reunions qualsevol directiu o empleat que consideri convenient.

c) Actuacions més importants durant l'exercici de 2015:

En exercici de les seves competències durant l'exercici ha informat i/o adoptat propostes sobre, entre altres, les matèries següents:

- > Qualitat i eficiència del seu funcionament.
- > Auditoria externa dels comptes anuals individuals i consolidats.
- > Informació econòmica.
- > Nomenament d'auditors.
- > Situació fiscal.
- > Independència de l'auditor.
- > Operacions vinculades.

Identifiqui al conseller membre de la comissió d'auditoria que hagi estat designat tenint en compte els seus coneixements i experiència en matèria de comptabilitat, auditoria o en totes dues i informi sobre el nombre d'anys que el president d'aquesta comissió porta en el càrrec.

Nom del conseller amb experiència	Sr. Ramón Adell Ramón
Nombre d'anys del president en el càrrec	1

Comissió de Nomenaments i Retribucions

Nom	Càrrec	Categoria
Sr. Miguel Valls Maseda	President	Independent
Sr. Antonio Brufau Niubó	Vocal	Dominical
Sra. Cristina Garmendia Mendizábal	Vocal	Independent

% de consellers dominicals	33
% de consellers independents	67
% d'altres externs	–

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta comissió, descrigui els procediments i regles de la seva organització i funcionament i resumeixi les seves actuacions més importants durant l'exercici.

a) Funcions de la Comissió de Nomenaments i Retribucions:

La Comissió té les competències que li assenyalava la Llei i les que li siguin encomanades pel Consell d'Administració amb caràcter general o particular.

En Consell d'Administració li ha encomanat les funcions següents:

- > Elaborar l'informe sobre el funcionament de la Comissió de Nomenaments i Retribucions.
- > Verificar la política de selecció de consellers i informar-ne a l'Informe Anual de Govern Corporatiu.
- > Per delegació que li ha d'atorgar el president del Consell, organitzar i coordinar l'avaluació periòdica del Consell i la del primer executiu de la societat.
- > Elaborar l'informe sobre el funcionament del Consell d'Administració.
- > Proposar al Consell d'Administració les condicions bàsiques dels contractes dels alts directius.
- > Comprovar l'observança de la política retributiva establerta per la societat.
- > Revisar periòdicament la política de remuneracions aplicada als consellers i alts directius, inclosos els sistemes retributius amb accions i la seva aplicació, així com garantir que la seva remuneració individual sigui proporcionada a la que es pagui als altres consellers i alts directius de la societat.
- > Vetllar perquè els eventuais conflictes d'interessos no perjudiquin la independència de l'assessorament extern prestat a la comissió.
- > Verificar la informació sobre remuneracions dels consellers i alts directius continguda en els diferents documents corporatius, inclòs l'informe anual sobre remuneracions dels consellers.

b) Procediments i regles d'organització i funcionament:

La Comissió de Nomenaments i Retribucions estarà constituïda per un mínim de tres i un màxim de cinc consellers, designats pel Consell d'Administració d'entre els consellers no executius, tenint presents els seus coneixements i aptituds. Els seus membres han de cessar quan ho facin en la seva condició de consellers, quan així ho acordi el Consell d'Administració o pel transcurs del termini de tres anys a partir del seu nomenament, i poden ser reelegits.

Almenys dos dels membres de la Comissió de Nomenaments i Retribucions tindran la consideració de consellers independents i, d'entre els quals el Consell d'Administració n'elegirà el president, que no tindrà vot de qualitat. La Secretaria de la Comissió correspondrà a la Secretaria del Consell d'Administració.

La Comissió, convocada pel seu president, es reunirà totes les vegades que calgui per emetre els informes o propostes de la seva competència o quan ho consideri convenient el seu president o prèvia sol·licitud de dos dels seus membres. Serà convocada pel president, amb una antelació mínima de dos dies a la data assenyalada per a la reunió, excepte causa especial justificada. Les reunions tindran lloc ordinàriament en el domicili social. La Comissió podrà convidar a les reunions qualsevol directiu o empleat que consideri convenient.

c) Actuacions més importants durant l'exercici de 2015:

En exercici de les seves competències durant l'exercici ha informat i/o adoptat propostes sobre, entre altres, les matèries següents:

- > Informe anual sobre les remuneracions dels consellers.
- > Grau d'acompliment d'objectius del grup.
- > Retribució dels empleats.
- > Política de remuneracions dels consellers.
- > Qualitat i eficiència del seu funcionament.
- > Operacions amb vinculades.
- > Reelecció, ratificació o nomenaments de consellers.
- > Nomenaments de directors generals.

C.2.2 Completi el següent quadre amb la informació relativa al nombre de conselleres que integren les comissions del consell d'administració durant els últims quatre anys:

	Nombre de conselleres			
	Exercici t Nombre %	Exercici t-1 Nombre %	Exercici t-2 Nombre %	Exercici t-3 Nombre %
Comissió executiva	0	0	0	0
Comissió d'auditoria	0	0	0	0
Comissió de nomenaments i retribucions	33	0	0	0

C.2.3 Apartat derogat.

C.2.4 Apartat derogat.

C.2.5 Indiqui, si escau, l'existència de regulació de les comissions del consell, el lloc on estan disponibles per a la seva consulta, i les modificacions que s'hagin realitzat durant l'exercici. Al seu torn, s'indicarà si de manera voluntària s'ha elaborat algun informe anual sobre les activitats de cada comissió.

Les Comissions del Consell es troben regulades en els Estatuts Socials i en el Reglament d'organització i funcionament del Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA i les seves Comissions.

Tots dos documents es troben publicats a la pàgina web de la companyia (www.gasnaturalfenosa.com) >Accionistes i inversors >Govern Corporatiu >Normes de govern corporatiu.

Durant l'exercici de 2015 s'han modificat els articles següents relacionats amb aquestes Comissions: Estatuts Socials (art. 51: Composició de la Comissió Executiva, art. 51 bis: Comitè d'Auditoria i art. 51 ter: Comissió de Nomenaments i Retribucions) Reglament del Consell (art. 5 Facultats l'exercici de les quals es reserva expressament el Consell d'Administració, art. 29.- De les Comissions del Consell d'Administració, art. 30.- La Comissió Executiva, art. 31. - La Comissió de Nomenaments i Retribucions i art. 32.- La Comissió d'Auditoria).

Tant la Comissió Executiva com la Comissió d'Auditoria i la Comissió de Nomenaments i Retribucions han elaborat un informe sobre la qualitat i eficàcia del seu funcionament durant l'exercici anterior.

C.2.6 Apartat derogat.

D. Operacions vinculades i operacions intragrup

D.1 Expliqui, si escau, el procediment per a l'aprovació d'operacions amb parts vinculades i intragrup.

Procediment per a l'aprovació d'operacions vinculades

Conforme a l'art. 5.II del Reglament del Consell d'Administració entre les competències indelegables del Consell però que es poden adoptar per la Comissió Executiva o pel/s conseller/s delegat/s, per raons d'urgència degudament justificades i que hauran de ser ratificades en el primer Consell d'Administració que es celebri després de l'adopció de la decisió, està l'aprovació, previ informe de la Comissió d'Auditoria, de les operacions que la societat o societats del seu grup realitzin amb consellers, en els termes que estableix la legislació vigent, o amb accionistes titulars, de manera individual o concertadament amb altres, d'una participació significativa, incloent accionistes representats al Consell d'Administració de la societat o d'altres societats que formin part del mateix grup o amb persones vinculades a ells.

Per la seva banda, l'art. 6.5 del Reglament del Consell indica que el Consell d'Administració inclourà en la Memòria Anual i en l'Informe Anual de Govern Corporatiu informació sobre les transaccions realitzades amb accionistes significatius (volum global de les operacions i naturalesa de les més rellevants) a fi que els altres accionistes puguin conèixer el seu abast i importància.

El Consell d'Administració de 30 de setembre de 2011, previ informe favorable de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, va acordar atorgar una autorització genèrica a les operacions vinculades de compra de xarxa de polietilè de Repsol Butano, SA que es realitzin en condicions normals de mercat. Aquesta autorització és executada pel director general de Negocis Minoristes.

El Consell d'Administració de 25 de maig de 2012, previ informe favorable de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, va atorgar una autorització genèrica per a les operacions ordinàries que es realitzin en condicions de mercat amb CaixaBank, SA o amb qualsevol entitat pertanyent al Grup "la Caixa" relatives a: obertura de comptes corrents bancaris, inversions financeres temporals generades pels excedents de tresoreria de les operacions corrents, gestió de rebuts al cobrament, pagaments diversos relacionats amb l'operativa habitual (nòmines, impostos, Seguretat Social, proveïdors i altres de similar naturalesa), emissió de targetes VISA i equivalents, compra i venda de divises al comptat o a termini amb antelació al pagament i cobrament de factures en moneda estrangera aprovades, confirmació de cartes de crèdit documentari, contractació de derivats de tipus d'interès, així com contractes ISDA i CMOF, així com qualsevol altre de similar naturalesa, que emparin totes o algunes de les operacions anteriors). Aquesta autorització és executada pel Director general Econòmic-Financier.

D.2 Detalli aquelles operacions significatives per la seva quantia o rellevants per la seva matèria realitzades entre la societat o entitats del seu grup, i els accionistes significatius de la societat:

Nom o denominació social de l'accionista significatiu	Nom o denominació social de la societat o entitat del seu grup	Naturalesa de la relació	Tipus de l'operació	Import (milers d'euros)
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Interessos carregats	3.488
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Interessos reportats però no pagats	44
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Aportacions a plans de pensions i assegurances de vida	28.705
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Recepció de serveis	14.009
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Interessos abonats	1.947
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Interessos reportats però no cobrats	93
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Prestació de serveis	561
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Acords de finançament: altres	779.317
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Vendes d'immobilitzat intangible	458.355
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Acords de finançament: préstecs	205.384
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Garanties i avals	201.667
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Contractes de gestió	1.053.762
Criteria Caixa, SAU	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Dividends i altres beneficis distribuïts	311.716
Repsol, SA	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Recepció de serveis	5.148
Repsol, SA	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Compres de béns acabats o no	292.762
Repsol, SA	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Prestació de serveis	374
Repsol, SA	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Vendes de béns acabats o no	878.022
Repsol, SA	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Compres d'immobilitzat material	74.209
Repsol, SA	Gas Natural SDG, SA	Comercial	Dividends i altres beneficis distribuïts	273.873

D.3 Detalli les operacions significatives per la quantia o rellevants per la seva matèria realitzades entre la societat o entitats del seu grup, i els administradors o directius de la societat:

Nom o denominació social dels administradors o directius	Nom o denominació social de la part vinculada	Víncle	Naturalesa de l'operació	Import (milers d'euros)
--	---	--------	--------------------------	-------------------------

D.4 Informi de les operacions significatives realitzades per la societat amb altres entitats pertanyents al mateix grup, sempre que no s'eliminin en el procés d'elaboració d'estats financers consolidats i no formin part del tràfic habitual de la societat quant al seu objecte i condicions.

En tot cas, s'informarà de qualsevol operació intragrup realitzada amb entitats establertes en països o territoris que tinguin la consideració de paradís fiscal:

Denominació social de l'entitat del seu grup	Breu descripció de l'operació	Import (milers d'euros)
Global Power Generation, SA	Dividends percebuts de Buenergía Gas & Power, Ltd	39.037
Buenergía Gas & Power, Ltd.	Dividends percebuts d'Ecoeléctrica Holding, Ltd	51.886
Ecoeléctrica Holding, Ltd.	Dividends percebuts d'Ecoeléctrica, LP i Ecoeléctrica Limited i abonats a Buenergía Gas & Power, Ltd	51.886
Ecoeléctrica, Ltd.	Dividends percebuts de Ecoeléctrica, LP i abonats a Ecoeléctrica Holding, Ltd	519

D.5 Indiqui l'import de les operacions realitzades amb altres parts vinculades.

0 (en milers d'Euros)

D.6 Detalli els mecanismes establerts per detectar, determinar i resoldre els possibles conflictes d'interessos entre la societat i/o el seu grup, i els seus consellers, directius o accionistes significatius.

1. Consellers:

Conforme al Reglament del Consell:

El conseller està sotmès al deure de lleialtat en els termes que estableix la legislació vigent i, en particular:

- El conseller s'haurà d'abstenir de participar en la deliberació i votació d'acords o decisions en què ell o una persona vinculada tingui un conflicte d'interessos, directe o indirecte. S'exclouran de l'anterior obligació d'abstenció els acords o decisions que l'afectin en la seva condició d'administrador, com ara la seva designació o revocació per a càrrecs en l'òrgan d'administració o altres d'anàleg significat.
- El conseller també ha d'adoptar les mesures necessàries per evitar incórrer en situacions en què els seus interessos, siguin per compte propi o aliè, puguin entrar en conflicte amb l'interès social i amb els seus deures envers la societat.
- En la seva condició de representant lleial de la societat haurà d'informar aquesta última de les accions de la societat de què sigui titular, directament o a través de societats en les quals tingui una participació significativa, seguint el procediment i altres tràmits que s'estableixin sobre inversió en accions de Gas Natural SDG, SA i societats participades.
- El conseller ha de notificar a la societat els canvis significatius en la seva situació professional i els que afectin el caràcter o categoria en què es trobi classificat.
- El conseller ha d'informar la societat sobre qualsevol tipus de reclamació judicial, administrativa o sobre fets de qualsevol índole en què es trobi implicat que, per la seva importància, poguessin incidir greument en la reputació de la societat. El Consell examinarà la qüestió i adoptarà les mesures que siguin aconsellables en interès de la societat amb la urgència requerida.

El Consell d'Administració procurarà evitar en tot moment que els consellers dominicals facin ús de la seva posició per obtenir avantatges patrimonials sense contrapartida adequada, en benefici de l'accionista que els va proposar per al càrrec.

El conseller s'haurà d'abstenir de desenvolupar activitats per compte propi o compte d'altri que comportin una competència efectiva, sigui actual o potencial, amb la societat o que, de qualsevol altra manera, el situïn en un conflicte permanent amb els interessos de la societat. En particular, el conseller no podrà exercir, per si o per persona interposada, càrrecs de tot ordre en les empreses o societats competidores de Gas Natural SDG SA o de qualsevol empresa del seu grup, ni tampoc prestar a favor d'aquestes serveis de representació o d'assessorament. S'entén que una societat és competidora de Gas Natural SDG SA, quan, directament o indirectament, o a través de les societats del seu grup, es dediqui a qualsevol de les activitats incloses en l'objecte social d'aquesta.

2. Consellers i directius:

D'altra banda, el Codi Intern de Conducta en matèries relatives als Mercats de Valors de Gas Natural SDG, SA disposa, en l'apartat 6, la informació que els consellers i directius de l'entitat han de facilitar en matèria de conflictes d'interessos:

"6.1. Les persones incloses en l'àmbit subjectiu d'aquest Codi intern de Conducta, estaran obligades a comunicar al secretari del Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA, els possibles conflictes d'interès que puguin sorgir amb les relacions societàries en què tingui interès o amb la titularitat del seu patrimoni personal o familiar o amb qualsevol altra causa que interfereixi en l'exercici de les activitats que són objecte d'aquesta norma.

En cas de dubtes sobre l'existència o no d'un conflicte d'interessos, les persones obligades han de consultar-ho al secretari del Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA, qui resoldrà per escrit. El secretari podrà elevar l'assumpte a la Comissió de Nomenaments i Retribucions, quan per la seva especial transcendència ho consideri convenient.

Les persones afectades per possibles conflictes d'interessos hauran de mantenir actualitzada la informació, donant compte de qualsevol modificació o cessament de les situacions prèviament comunicades.

6.2. Les persones afectades s'han d'abstenir de participar en l'adopció de qualsevol decisió que pogués quedar afectada pel conflicte d'interessos amb la societat..."

3. Accionistes significatius:

Correspon al Consell d'Administració, previ informe de la Comissió corresponent, l'aprovació de les operacions que la societat o societats del seu grup realitzin amb consellers, en els termes que estableix la legislació vigent, o amb accionistes titulars, de manera individual o concertadament amb d'altres, d'una participació significativa, incloent accionistes representats al Consell d'Administració de la societat o d'altres societats que formin part del mateix grup o amb persones vinculades a ells.

D.7 Cotitza més d'una societat del grup a Espanya?

No

E. Sistemes de control i gestió de riscos

E.1 Expliqui l'abast del Sistema de Gestió de Riscos de la societat inclosos els de naturalesa fiscal.

El Sistema de Gestió de Riscos funciona de manera integral i contínua, consolidant la gestió per àrea o unitat de negoci o activitat, filials, zones geogràfiques i àrees de suport (com ara recursos humans, màrqueting o control de gestió) a nivell corporatiu, quantificant l'impacte dels principals factors de risc i garantint l'homogeneïtat en els criteris emprats en el seu mesurament.

L'objectiu és anticipar les potencials desviacions respecte als objectius globals i garantir que la presa de decisions considera un equilibri adequat i conegut entre risc i rendibilitat, des d'una òptica tant de contribució marginal a la cartera global com particular de cada un dels negocis.

La gestió del risc a Gas Natural Fenosa té per objecte garantir la predictibilitat i la sostenibilitat en l'acompliment operatiu i financer de la companyia.

E.2 Identifiqui els òrgans de la societat responsables de l'elaboració i execució del Sistema de Gestió de Riscos inclòs el fiscal.

Comissió d'Auditoria i Control

És el màxim òrgan supervisor de l'eficàcia del control intern i dels sistemes de gestió de riscos de la companyia. Vetlla perquè aquests identifiquin els diferents tipus de risc i les mesures previstes per a mitigar i per a abordar-los en cas que es materialitzin en un dany efectiu.

Comitè de Riscos

És el responsable de determinar i revisar el Perfil de Risc objectiu de la companyia. Garanteix el seu alineament amb la posició estratègica de la mateixa i vetlla pels interessos dels seus grups d'interès. Així mateix, supervisa que tota l'organització compregui i accepti la seva responsabilitat en la identificació, avaluació i gestió dels riscos més rellevants.

Direcció de Riscos

Reporta a la Direcció general Econòmico-Financera, cosa que li permet comptar amb la visió corporativa necessària per al desenvolupament de les seves funcions, sense perjudici de comptar amb unitats específiques de gestió de Riscos dels Negocis Majoristes i Negocis Minoristes, en estret contacte amb les unitats de negoci que suporten la major exposició al risc pel seu perfil i xifra de negoci.

El treball de la Direcció de Riscos, se centra a objectivar l'exposició a les incerteses i interioritzar els nivells d'exposició al risc en els processos de presa de decisions de l'alta direcció, com a instrument per a seleccionar rendibilitats de manera eficient. És responsable de coordinar els diferents agents involucrats en la gestió de riscos. El seguiment i l'avaluació de l'exposició al risc sota un enfocament integrat permet potenciar l'eficiència d'aquesta presa de decisions, optimitzant el binomi rendibilitat-risc.

La Direcció de Riscos és responsable de vetllar pel manteniment del perfil de risc global, així com de la mesura i el control recurrent del risc.

Els negocis

Són els responsables de la gestió del risc en els seus àmbits d'actuació. Identifica les tendències i posicions que puguin implicar risc i les reporta a la Direcció de Riscos, apliquen les directrius i criteris de gestió dictaminats per aquesta.

La gestió del risc es fonamenta en una sèrie de conceptes clau entre els quals es troba el Perfil de Risc, entès com el nivell d'exposició a la incertesa fruit de la incidència conjunta de diferents categories de risc tipificades per Gas Natural Fenosa.

Altres àrees corporatives

S'encarreguen del seguiment i la gestió de determinats riscos, a causa de la seva naturalesa específica i les particularitats dels mecanismes de gestió. Destaquen l'Àrea de Medi Ambient i Assegurament de la Qualitat, que s'encarrega del risc mediambiental i el canvi climàtic, i l'Àrea de Reputació i Sostenibilitat, gestora del risc de reputació. Aquestes operen en coordinació amb la Direcció de Riscos.

E.3 Assenyali els principals riscos, inclosos els fiscals, que poden afectar la consecució dels objectius de negoci.

	Descripció	Gestió
Risc de mercat		
Preu del gas	Volatilitat en els mercats internacionals que determinen el preu del gas.	Cobertures físiques i financeres.
Preu de l'electricitat	Volatilitat en els mercats d'electricitat a Espanya i Portugal.	Cobertures físiques i financeres. Optimització del parc de generació.
Volum de gas	Desajust entre l'oferta i la demanda de gas.	Optimització de contractes i actius. <i>Trading</i> .
Volum d'electricitat	Reducció del buit tèrmic disponible.	Optimització del balanç de comercialització/generació.
Regulació	Exposició a la revisió dels criteris i nivells de rendibilitat reconeguda per a les activitats regulades.	Intensificació de la comunicació amb organismes reguladors. Ajust d'eficiències i inversions a les taxes reconegudes
Tipus de canvi	Volatilitat en els mercats internacionals de divisa.	Diversificació geogràfica i macroeconòmica a través de les taxes d'inflació. Cobertures mitjançant finançament en moneda local i derivats.
Tipus d'interès i <i>spread</i> creditici	Volatilitat en els tipus de finançament.	Cobertures financeres. Diversificació de les fonts de finançament.
Risc de crèdit		
Crèdit	Potencial increment de la morositat, condicionat a la recuperació a Espanya.	Anàlisi de solvència de clients. Per definir condicions contractuals específiques. Procés de recobriment. Sistematització del càlcul del capital econòmic.
Risc operacional		
Operacional: imatge i reputació	Deteriorament de la percepció Gas Natural Fenosa des de diferents grups d'interès.	Identificació i seguiment de potencials fets de reputació. Transparència en la comunicació..
Operacional: assecurable	Accidents, danys o indisponibilitats en els actius de Gas Natural Fenosa.	Plans de millora contínua. Optimització del cost total del risc.
Operacional: medi ambient	Danys a l'entorn natural i/o social. Evolució de la regulació ambiental.	Plans d'emergència en instal·lacions amb risc d'accident ambiental. Pòlisses d'assegurança específiques. Gestió integral ambiental.
Operacional: canvi climàtic	Evolució de factors mediambientals a conseqüència del canvi climàtic. Regulació orientada a combatre'l.	Participació en Mecanismes de Desenvolupament Net.. Comunicació freqüent amb organismes reguladors.

E.4 Identifiqui si l'entitat compta amb un nivell de tolerància al risc inclòs el fiscal.

La companyia compta amb nivells de tolerància al risc establerts a nivell corporatiu per a les tipologies de risc principals.

El procés d'avaluació de riscos neix en la seva identificació, generalment per part dels negocis que suporten l'exposició. Aquesta identificació es produeix en el moment d'originar-se l'exposició. Tanmateix, anualment es realitza una revisió en profunditat per part de la Direcció de Riscos per a garantir la correcta identificació de totes les exposicions, tant actuals com potencials.

És responsabilitat de la Direcció de Riscos realitzar l'avaluació dels riscos identificats, atenent a:

- a) Posició en risc: definició i característiques.
- b) Variables d'impacte.
- c) Severitat qualitativa i quantitativa en cas de materialització del risc.
- d) Probabilitat d'ocurrència.
- e) Controls i mecanismes de mitigació emprats i la seva efectivitat.

Finalment, proposarà un nivell de tolerància per a les tipologies identificades, que serà aprovat pel Comitè de Riscos.

E.5 Indiqui quins riscos, inclosos els fiscals, s'han materialitzat durant l'exercici..

El principal risc materialitzat en l'exercici està relacionat amb les tensions en els preus del gas natural derivat del context d'incertesa del balanç energètic mundial. Addicionalment, en la segona meitat de l'any també s'han produït la depreciació de les divises d'Amèrica Llatina derivada de la incertesa respecte al potencial de creixement a mig termini de les economies emergents.

Això no obstant, els mecanismes de control de riscos han permès mantenir l'impacte dins del rang de tolerància de la companyia, definit mitjançant els límits de risc en vigor.

E.6 Expliqui els plans de resposta i supervisió per als principals riscos de l'entitat, inclosos els fiscals.

Els riscos susceptibles d'afectar el desenvolupament de Gas Natural Fenosa es recullen en el Mapa de Riscos de la companyia. Aquest mapa és el principal mitjà de comunicació a la Comissió d'Auditoria i Control en les seves funcions de supervisió dels riscos de l'entitat.

En un nivell més operatiu, la Direcció de Riscos i altres àrees específiques (Regulació, Medi Ambient, Generació) realitzen mesuraments periòdics de l'evolució dels riscos principals, assenyalant les indicacions oportunes en cas d'observar nivells d'exposició o tendències en la seva evolució que poguessin

F. Sistemes interns de control i gestió de riscos en relació amb el procés d'emissió de la informació financiera (SCIIF)

Descriu els mecanismes que componen els sistemes de control i gestió de riscos en relació amb el procés d'emissió d'informació financiera (SCIIF) de la seva entitat.

F.1 Entorn de control de l'entitat

Informi, assenyalant-ne les principals característiques, d'almenys:

F1.1 Quins òrgans i/o funcions són els responsables de: (i) l'existència i el manteniment d'un SCIIF adequat i efectiu; (ii) la seva implantació; i (iii) la seva supervisió.

Gas Natural Fenosa ha definit el seu Sistema de Control Intern de la Informació Financiera (d'ara endavant SCIIF) en la "Norma General del Sistema de Control Intern de la Informació Financiera (SCIIF) de Gas Natural Fenosa".

Com a part del SCIIF, Gas Natural Fenosa ha definit, en l'esmentada Norma General, el model de responsabilitats d'aquest. Aquest model s'articula entorn dels següents cinc àmbits de responsabilitat:

- **Consell d'Administració:** és responsable de l'existència d'un SCIIF adequat i eficaç, la supervisió del qual té delegada en la Comissió d'Auditoria.

El Reglament d'Organització i Funcionament del Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA i les seves Comissions, en el seu article 5 apartat II, estableix que la determinació de la política de control i gestió de riscos, inclosos els fiscals, i la supervisió dels sistemes interns d'informació i control és, entre altres, una matèria ordinàriament indelegable del Consell d'Administració.
- **Comissió d'Auditoria:** aquesta Comissió té, entre altres, la responsabilitat en la supervisió del SCIIF. El Reglament del Consell d'Administració en el seu article 32 apartat 2, indica que la Comissió té les competències que li assenyalava la Llei i les que li siguin encomanades pel Consell d'Administració amb caràcter general o particular. Així, la Llei de Societats de Capital en el seu article 529 quaterdecies diu en el seu apartat 4.b) que la Comissió d'Auditoria tindrà la funció de supervisar l'eficàcia del control intern de la societat, l'auditoria interna i els sistemes de gestió de riscos, inclosos els fiscals, així com discutir amb l'auditor de comptes les debilitats significatives del sistema de control intern detectades en el desenvolupament de l'auditoria. Amb caràcter particular i en relació amb els sistemes d'informació i control, la Comissió d'Auditoria té encomanada, entre altres, la supervisió del procés d'elaboració i la integritat de la informació financiera relativa a la societat i, si escau, al grup, revisant el compliment dels requisits normatius, l'adequada delimitació del perímetre de consolidació i la correcta aplicació dels criteris comptables. Per al desenvolupament de part d'aquestes funcions la Comissió d'Auditoria compta amb la Unitat d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern.
- **Direcció General Econòmico-Financera:** és responsable del disseny, la implantació i el funcionament del SCIIF. Per al desenvolupament d'aquesta funció compta amb la Unitat de Control Intern Financer.
- **Unitat d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern.** En general, és responsable de donar suport a la Comissió d'Auditoria en la revisió contínua i la millora de l'eficàcia del Sistema de Control Intern en tots els àmbits de Gas Natural Fenosa, aportant un enfocament sistemàtic i rigorós per al seguiment i la millora dels processos i per a l'avaluació dels riscos i controls operacionals associats a ells, inclosos els corresponents al SCIIF i al Model de Prevenció Penal.
- **Unitats de negoci i unitats corporatives implicades en el procés d'elaboració d'informació financiera.** Són responsables d'executar els processos i mantenir l'operativa diària garantint que es realitzen les activitats de control implantades.

F1.2 Si hi ha, especialment pel que fa al procés d'elaboració de la informació financera, els següents elements:

- > **Departaments i/o mecanismes encarregats: (i) del disseny i la revisió de l'estructura organitzativa; (ii) de definir clarament les línies de responsabilitat i autoritat, amb una distribució adequada de tasques i funcions; i (iii) que hi hagi procediments suficients per a la difusió correcta a l'entitat.**

El disseny i revisió de l'estructura organitzativa del primer nivell de direcció, així com la definició de les línies de responsabilitat és realitzat pel Consell d'Administració, per mitjà del conseller delegat i de la Comissió de Nomenaments i Retribucions.

Per garantir la gestió adequada de la informació econòmico-financera del grup, la Direcció General Econòmico-Financera ha desenvolupat, com a part del SCIF, una instrucció tècnica que consisteix en un mapa d'interrelacions (fluxos d'informació) del procés d'elaboració d'informació financera, en què documenta les comunicacions entre la Direcció General Econòmico-Financera, els diferents responsables dels processos i els responsables que són origen o destinació de la informació financera, i que s'anomena "Mapa d'interrelacions de la informació financera de Gas Natural Fenosa".

En aquest sentit, sis són els eixos que Gas Natural Fenosa ha tingut en compte per a l'elaboració del mapa d'interrelacions dels processos d'elaboració de la informació financera:

- (i) la informació necessària per a elaborar la informació financera;
- (ii) els responsables que siguin origen o destinació de la informació financera i
- (iii) la distribució de tasques entre les diferents unitats organitzatives
- (iv) l'abast d'aquesta distribució a totes les empreses del grup
- (v) la periodicitat de la transmissió de la informació.
- (vi) els sistemes d'informació que intervenen en el procés d'elaboració i emissió de la informació financera;

D'aquesta manera, mitjançant el mapa d'interrelacions de Gas Natural Fenosa, queden definits clarament els processos que impacten en l'elaboració de la informació financera, tant els processos operatius amb impacte rellevant sobre la informació financera, com els processos lligats a l'àrea administrativa i comptable, i els responsables implicats en aquesta.

- > **Codi de conducta, òrgan d'aprovació, grau de difusió i instrucció, principis i valors inclosos (indicant si hi ha mencions específiques al registre d'operacions i elaboració d'informació financera), òrgan encarregat d'analitzar incompliments i de proposar accions correctores i sancions.**

Dins dels compromisos de l'alta direcció de Gas Natural Fenosa es troba orientar els seus esforços a que les operacions es desenvolupin en un entorn de pràctiques professionals ètiques, no només amb la implantació de mecanismes encaminats a prevenir i detectar frau comesos per empleats o pràctiques inapropiades que puguin suposar sancions, multes o danyar la imatge de Gas Natural Fenosa, sinó també reforçant la importància dels valors ètics i d'integritat entre els seus professionals.

En aquest sentit, Gas Natural Fenosa compta amb un Codi de Conducta (d'ara endavant, Codi Ètic), el qual va ser aprovat pel Consell d'Administració en sessió celebrada el 31 de març de 2005, que és d'obligat compliment per a tots els empleats de Gas Natural SDG, SA i de totes les empreses participades en les quals Gas Natural Fenosa té el control de la gestió. Les actualitzacions i modificacions del Codi Ètic són realitzades pel Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA.

Des de la seva aprovació, s'ha modificat en quatre ocasions, l'última de les quals va tenir lloc el 27 de juny de 2014, a fi d'actualitzar i incorporar els nous compromisos adquirits per Gas Natural Fenosa en relació a l'entrada en vigor de la reforma del Codi Penal (Llei Orgànica 5/2010), la implantació d'un Model de Prevenció Penal en el grup, l'emissió de la Política Anticorrupció de Gas Natural Fenosa i per adaptar-lo a les millors pràctiques de Responsabilitat Corporativa.

El Codi Ètic recull els principis ètics generals per al conjunt de Gas Natural Fenosa, que es concreten en els valors a seguir en la pràctica en tota l'organització i en el qual s'inclou: (i) Objecte (ii) àmbit d'aplicació (implicació a tots els membres de Gas Natural Fenosa); (iii) principis rectors de la conducta a Gas Natural Fenosa (declaració de l'estil de govern del grup); (iv) pautes de conducta (declaració dels valors clau de Gas Natural Fenosa); (v) acceptació i compliment del Codi; (vi) Comissió del Codi Ètic i (vii) vigència.

El Codi Ètic considera com a criteris generals rectors de la conducta a Gas Natural Fenosa la integritat i la responsabilitat en l'acompliment professional. Específicament, estableix una sèrie de pautes de conducta en poc o molt relacionades amb la fiabilitat de la informació financera i el compliment de la normativa aplicable, en concret:

- Respecte a la legalitat, als drets humans i als valors ètics. (Apartat 4.1): "Gas Natural Fenosa assumeix el compromís d'actuar en tot moment d'acord amb la legislació vigent, amb el Sistema Normatiu intern establert amb les pràctiques ètiques internacionalment acceptades, amb total respecte envers els drets humans i les llibertats públiques (...)"

- Tractament de la informació i del coneixement (Apartat 4.11):

"Tots els empleats que introdueixin qualsevol tipus d'informació en els sistemes informàtics del grup, han de vetllar perquè aquesta sigui rigorosa i fiable.

En particular, totes les transaccions econòmiques del grup han de ser reflectides amb claredat i precisió en els registres corresponents, a través de les corresponents Comptes Comptables, així com totes les operacions realitzades i tots els ingressos i despeses incorregudes.

Els empleats de Gas Natural Fenosa s'abstindran de qualsevol pràctica que contravingui el compromís de reflectir amb claredat i precisió totes les transaccions econòmiques en els Comptes del grup."

Gas Natural Fenosa té a més establerta una Política Anticorrupció, la qual va ser aprovada pel Comitè de Direcció en sessió celebrada el 3 de març de 2014, i modificada en la sessió de 24 de novembre de 2015, que és d'obligat compliment per a tots els empleats de totes les empreses que conformen el grup Gas Natural Fenosa amb participació majoritària i a aquelles en què es té responsabilitat en la seva operació i/o gestió. La Política s'entén com una extensió del capítol 4.7. "Corrupció i Suborn" del Codi Ètic del grup i té per objecte establir els principis que han de guiar la conducta de tots els empleats i administradors de les empreses de Gas Natural Fenosa pel que fa a la prevenció, detecció, investigació i remei de qualsevol pràctica corrupta en el si de l'organització.

Adicionalment, Gas Natural Fenosa disposa d'un Codi Intern de Conducta en matèries relatives als Mercats de Valors, que també és aprovat pel Consell d'Administració de la companyia.

El juliol de 2005, es va constituir la Comissió del Codi Ètic de Gas Natural Fenosa amb la missió principal de promoure'n la difusió i aplicació en tot el grup i facilitar un canal de comunicació a tots els empleats per a recollir consultes i notificacions d'incompliments del Codi i la Política Anticorrupció.

Per tal que la Comissió del Codi Ètic pugui executar les seves funcions de manera objectiva i independent, la Comissió està presidida per la Unitat d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern i està formada per representants de diferents Unitats implicades en el seguiment del Codi Ètic i la Política Anticorrupció.

La Comissió reporta regularment a l'alta direcció i trimestralment a la Comissió d'Auditoria. La seva naturalesa és d'informe i recomanació, proposant accions correctores a les unitats encarregades de donar solució als problemes que planteja l'aplicació pràctica del Codi Ètic i de la Política Anticorrupció i actuant, al seu torn, d'enllaç entre aquestes i els empleats.

El règim sancionador, en els casos que sigui necessari, és establert per la Unitat de Recursos Humans.

Així mateix, la Comissió del Codi Ètic pot proposar, i així ho ha fet en diverses ocasions, actualitzacions dels continguts del Codi. Aquestes actualitzacions són, en primera instància, aprovades per la Comissió d'Auditoria i, posteriorment, ratificades pel Consell d'Administració.

A més s'han establert Comissions Locals del Codi Ètic que s'encarreguen de promoure la difusió i aplicació del Codi en alguns dels països en què Gas Natural Fenosa es troba present, en concret, Argentina, Brasil, Xile, Mèxic, Colòmbia, Panamà, Itàlia i Moldàvia.

Per a afavorir no només l'exercici d'aquesta responsabilitat sinó també el coneixement i la difusió del Codi Ètic, aquest es troba disponible en 9 idiomes:

- Des de l'exterior: web corporativa de Gas Natural Fenosa.
- Internament, a la plataforma del grup Naturalnet.

Adicionalment, s'han desenvolupat cursos de formació *online* a través de la Universitat Corporativa de Gas Natural Fenosa, que són obligatoris per a tots els empleats de Gas Natural Fenosa.

Gas Natural Fenosa, a través de la Comissió del Codi Ètic, porta a terme de manera periòdica campanyes de Declaració de Compliment del Codi Ètic i la Política Anticorrupció, per tal de donar a conèixer les pautes de conducta que s'esperen de tots els empleats, difondre els mecanismes existents per a fer consultes i notificacions, així com formalitzar periòdicament el compromís per part de tots els empleats del grup amb l'ètica i la integritat.

Gas Natural Fenosa, per fomentar el coneixement del Codi Ètic entre els seus proveïdors i empreses col·laboradores recull en les Condicions Generals Globals de Contractació una clàusula en què promou entre els proveïdors pràctiques d'acord amb les pautes de conducta incloses en el Codi Ètic de Gas Natural Fenosa, i se'ls informa on poden trobar el Codi Ètic del grup, així com informació del canal de consultes i notificacions d'aspectes relacionats amb el Codi Ètic.

> **Canal de denúncies, que permeti la comunicació a la comissió d'auditoria d'irregularitats de naturalesa financera i comptable, en addició a eventuais incompliments del codi de conducta i activitats irregulars en l'organització, informant, si escau, si aquest és de naturalesa confidencial.**

L'ètica professional a Gas Natural Fenosa es centra en la integritat i la responsabilitat professional, entenent la integritat com l'actuació ètica, honrada i de bona fe, i la responsabilitat professional, com l'actuació proactiva, eficient i enfocada a l'excel·lència, qualitat i la voluntat de servei.

Tal com s'estableix en l'article 32.2 del Reglament del Consell i les seves Comissions, "la Comissió d'Auditoria té les competències que li assenyalen la Llei i les que li siguin encomanades pel Consell d'Administració amb caràcter general o particular". Entre aquestes, la Comissió d'Auditoria té com a competències "establir i supervisar un mecanisme que permeti als empleats comunicar, de manera confidencial i, si és possible i es considera apropiat, anònima, les irregularitats de potencial transcendència, especialment financeres i comptables que adverteixin en el si de l'empresa".

En línia amb l'anterior, el Consell d'Administració en la reunió de data 31 de març de 2006, va establir que aquelles notificacions rebudes a través del procediment de notificació d'incompliments del Codi Ètic de Gas Natural Fenosa, relacionades amb frau, auditoria o errades en la comptabilitat i control intern, siguin transmeses directament a la Comissió d'Auditoria.

Com a mecanisme per obtenir un major grau de control intern sobre el compliment dels principis inclosos en el Codi Ètic, el juliol de 2005 es va constituir la Comissió del Codi Ètic de Gas Natural Fenosa, i una de les seves principals funcions és la de facilitar i supervisar un canal de comunicació a tots els empleats per recollir consultes i notificacions d'incompliments del Codi, i facilitar així la resolució de conflictes relacionats amb l'aplicació del Codi Ètic i de la Política Anticorrupció i la de realitzar informes als Òrgans de Govern de Gas Natural Fenosa sobre la difusió i compliment del Codi Ètic i de la Política Anticorrupció, així com de les activitats de la mateixa Comissió.

Aquest canal de comunicació correspon a un canal obert (correu electrònic, fax, correu postal i correu intern) entre la Comissió del Codi Ètic i tots els empleats de Gas Natural Fenosa per tractar matèries relacionades amb el codi. Aquest canal permet a tots els empleats del grup, proveïdors i empreses col·laboradores recollir o proporcionar informació sobre qualsevol qüestió relacionada amb el Codi Ètic i la Política Anticorrupció. També poden posar-se en contacte amb la Comissió del Codi Ètic per comunicar de bona fe i confidencialment conductes contràries al Codi. Tot això, aliè a la jerarquia de l'operativa habitual dels empleats.

Totes les comunicacions entre la Comissió del Codi Ètic i els empleats de Gas Natural Fenosa són absolutament confidencials, respectant les limitacions establertes en la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal. En aquest sentit, el president de la Comissió (director d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern) és l'únic membre, en primera instància, autoritzat per conèixer el conjunt de la informació de totes les consultes i notificacions rebudes del grup a través del procediment de consulta i notificació. Així mateix, les notificacions relacionades amb frau, l'auditoria o errades en els processos comptables o control intern són transmeses directament a la Comissió d'Auditoria.

Aquestes consultes i notificacions són tractades i resoltes per la Comissió del Codi Ètic.

A l'informe de Responsabilitat Corporativa 2015 de Gas Natural Fenosa es dona més informació de detall sobre el Codi Ètic, la Política Anticorrupció, les activitats de la Comissió del Codi Ètic i la utilització del canal de comunicació.

> **Programes de formació i actualització periòdica per al personal involucrat en la preparació i revisió de la informació financera, així com en l'avaluació del SCIF, que cobreixin, com a mínim, normes comptables, auditoria, control intern i gestió de riscos.**

La necessitat de comptar amb una qualificació suficient i, sobretot, actualitzada, dels professionals involucrats en la preparació i revisió de la informació financera, així com en l'avaluació del SCIF, fa que sigui imprescindible desenvolupar un pla de formació adequat, de manera que les persones responsables de cada àrea puguin comptar amb els coneixements necessaris per a poder dur a terme les diferents funcions incloses en el procés de preparació i revisió de la informació financera.

Per a això, Gas Natural Fenosa compta amb una Universitat Corporativa que és la responsable de la gestió del coneixement i el desenvolupament de persones a tot l'àmbit de la companyia. La Universitat Corporativa compta amb la certificació ISO 9001-2008 renovada el 2014 i amb l'acreditació CLIP des de 2003 i renovada per última vegada l'any 2013 per a un període de cinc anys. Aquesta certificació reconeix la qualitat dels processos d'aprenentatge i desenvolupament de persones a les organitzacions d'educació empresarial.

Els objectius de la Universitat Corporativa són, entre altres: assegurar la gestió del coneixement en una organització multinacional i multicultural; acompanyar el negoci en els principals plans del grup; posicionar l'organització com a referent en formació en el sector energètic; garantir que els empleats adquireixin els coneixements tècnics i les habilitats necessàries per assolir els objectius estratègics marcats i transmetre i compartir l'experiència i les millors pràctiques existents a la companyia.

Des de 2013 s'ha anat implantant a la companyia un nou model, basat en itineraris d'aprenentatge, que ha suposat una evolució important en el model de capacitació, ja que alinea al màxim l'activitat formativa amb els objectius de negoci. Actualment, el 100% dels professionals de Gas Natural Fenosa compten amb un itinerari d'aprenentatge, almenys en part. Els itineraris estan compostos per tres blocs: coneixements de context, que formen part de tots els itineraris i proporcionen coneixements fonamentals de l'entorn on actua la companyia; coneixements funcionals, assignats pels negocis a un lloc o perfil; i habilitats, associades a les vint-i-quatre competències contemplades en el Model de Lideratge de Gas Natural Fenosa. El Model de Lideratge s'ha anat desplegant des de 2012 pels diferents nivells de l'organització.

El 2014 va néixer el "Programa Savia", un programa formatiu amb l'objectiu d'enfortir el paper actual de les direccions, que han de ser els agents del canvi en la implantació global dels nous processos associats als reptes estratègics. La primera fase d'aquest programa es va finalitzar a mitjans de 2015 amb diversos actes d'acreditació i la participació de 115 persones del departament Econòmic-Financer i va començar la segona part anomenada "Savia 2.0" que durant el 2015 ha posat el seu focus en Gestió del Canvi i Experiència amb el Client. 143 persones de les diferents unitats de l'àrea econòmic-financera (Administració i Fiscal, Control de Gestió, Finances, Relacions amb Inversors i Riscos) i de 9 països han dedicat més de 2.000 hores a formar-se en aquesta segona edició.

Un altre dels programes rellevants per a Gas Natural Fenosa és "Compromís amb la Seguretat i Salut", que va començar el 2014 i ha continuat el 2015, impulsant un canvi cultural qualitatiu per obtenir una millora significativa en aquest àmbit. El 2015, 259 persones de l'àrea econòmico-financera van participar en diferents activitats formatives organitzades per la Universitat Corporativa dins d'aquest programa, sumant més de 930 hores dedicades a la capacitat en seguretat.

Al setembre d'aquest any, com a part del "Proyecto Customer Experience", es va iniciar el "Programa Advocacy", Ambaixadors del Canvi. Dins de la nova cultura de situar el client al centre de totes les operacions, s'ha triat a 270 ambaixadors de la marca i cultura corporativa de Gas Natural Fenosa dels quals 18 pertanyen a l'àrea econòmico-financera. Els ambaixadors tenen la missió de transmetre els nostres valors tant en el seu entorn laboral com personal i convertir-se en autèntics agents de canvi tot promovent la visió holística del client.

D'altra banda, els coneixements específics per a l'àrea econòmico-financera tenen diversos objectius, entre ells, homogeneïtzar els processos econòmico-financers desenvolupats en qualsevol àmbit de l'organització; l'actualització dels criteris comptables, fiscals, financers, de gestió de riscos, de control de gestió, de normativa internacional i dels coneixements tècnics de l'àrea fiscal; així com proporcionar coneixements suficients sobre valoració d'empreses, derivats financers i anàlisi d'estats financers.

En total, l'any 2015 més de 320 professionals de l'àrea econòmico-financera van dedicar prop de 3.300 hores a la seva capacitat en continguts específics, destacant entre altres matèries, finances per a no financers, control de gestió, actualitat i actualització tributària, fiscalitat, facturació electrònica i prevenció de blanqueig de capitals.

F.2 Avaluació de riscos de la informació financera

Informe, almenys, de:

F.2.1 Quines són les característiques principals del procés d'identificació de riscos, incloent-hi els d'error o frau, respecte de:

> Si el procés existeix i està documentat.

L'enfocament seguit per Gas Natural Fenosa per dur a terme el procés d'identificació i anàlisi dels riscos de la informació financera està recollit en tres matrius interrelacionades:

- La matriu de definició d'abast de la informació financera.
- La matriu de riscos associats a la informació financera.
- La matriu d'activitats de control de la informació financera.

La matriu de definició d'abast de la informació financera té per objecte identificar els comptes i els desglossaments que tenen un risc significatiu associat, l'impacte potencial del qual en la informació financera és material i requereix, per tant, especial atenció. En aquest sentit, en el procés d'identificació dels comptes i desglossaments significatius, s'han considerat una sèrie de variables quantitatives (saldo i variació del compte) i qualitatives (complexitat de les transaccions, canvis i complexitat en la normativa; necessitat d'utilitzar estimacions o projeccions; aplicació de judicis i importància qualitativa de la informació). La metodologia per a l'elaboració de la matriu d'abast s'ha descrit en una instrucció tècnica denominada "Matriu de definició d'abast de la informació financera de Gas Natural Fenosa".

Per a cada un dels comptes/desglossaments significatius s'han definit els processos i sub processos crítics associats als comptes/desglossaments significatius recollits en la matriu de definició d'abast i s'han identificat els riscos que puguin generar errors en la informació financera, cobrint els objectius de control d'existència i ocurrència; integritat; valoració; presentació, desglossament i comparabilitat; i drets i obligacions, en la "Matriu de riscos de la informació financera de Gas Natural Fenosa".

Així mateix, en la Matriu de riscos s'han identificat els riscos associats a l'assoliment dels objectius de la informació financera, tenint en compte en aquesta identificació els efectes d'altres tipologies de riscos (per exemple: operatius, tecnològics, financers, de reputació, etc.) que formen part del Mapa de Riscos Corporatiu de Gas Natural Fenosa.

Finalment, les activitats de control, tant generals com de processos, consistents en les polítiques i procediments incorporats en totes les etapes del procés de la informació financera i que garanteixen la seva fiabilitat, es recullen en la "Matriu d'activitats de control de la informació financera de Gas Natural Fenosa".

Tant la Matriu de definició d'abast, com la Matriu de riscos, i la Matriu d'activitats de control, s'actualitzen anualment.

> **Si el procés cobreix la totalitat d'objectius de la informació financera, (existència i ocurrència; integritat; valoració; presentació, desglossament i comparabilitat, i drets i obligacions), si s'actualitza i amb quina freqüència.**

Gas Natural Fenosa, conscient de la importància de disposar d'una eina que asseguri el control adequat de la gestió del SCIIF, va implantar l'any 2013 l'aplicació SAP GRC Process Control, per a la gestió integral de la documentació, avaluació i supervisió del control intern en els processos de Gas Natural Fenosa. Aquesta implantació, realitzada en el marc del programa de millora d'eficiència de Gas Natural Fenosa, es va dur a terme, inicialment, en totes les societats espanyoles amb participació majoritària i en què es té responsabilitat en la seva operació i/o gestió. L'any 2014 es va realitzar la implantació de l'eina SAP GRC Process Control a Colòmbia i al Centre de Serveis Compartits Econòmic-Financer d'Amèrica Llatina; l'any 2015 s'ha continuat amb la implantació en nous països del grup, com ara Mèxic i França i està prevista la seva progressiva implantació a la resta de països on Gas Natural Fenosa és present. En la implantació de SAP GRC Process Control, tant a nivell nacional com a nivell internacional, s'ha comptat amb el suport dels usuaris responsables dels controls claus del SCIIF i de la Unitat d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern.

Cal destacar que, durant l'exercici 2015, s'ha estès l'abast del model corporatiu SCIIF a aquells països de nova integració en el grup, com és el cas de Xile, arran de l'adquisició el novembre de 2014 del grup xilè Compañía General de Electricidad, SA (CGE), i a aquells països amb negoci ja existents que han experimentat un desenvolupament i creixement significatiu, com és el cas de França. Aquestes incorporacions enforteixen i refermen el Control Intern a Gas Natural Fenosa.

A excepció de la matriu de definició d'abast, en SAP GRC Process Control està integrat el model SCIIF de Gas Natural Fenosa. En aquesta eina estan identificats els Controls Generals de l'Entorn i els Generals de l'Ordinador, els processos crítics, els seus riscos associats, així com les activitats de control que els mitiguen, recollits en les matrius de riscos i controls anteriorment indicades. Així mateix, queden identificades i integrades en l'estructura de processos les unitats responsables de l'execució de les activitats de control.

Entre els beneficis que aporta la implantació de SAP GRC Process Control es troben els següents:

- Centralitza tota la documentació i gestió del SCIIF de Gas Natural Fenosa de forma homogènia.
- Integra el control intern de la informació financera en els processos de negoci i corporatius, permetent a cada unitat organitzativa responsable realitzar, periòdicament, l'avaluació dels seus controls, aportant les evidències necessàries i, anualment, executar el procés de certificació interna del SCIIF.
- Utilitza *workflows* i formularis per a la gestió de les activitats de control, la documentació de les evidències de l'execució d'aquestes i per als plans d'acció.
- Permet l'accés documental a les evidències dels controls sobre els processos i a la visualització del resultat de l'avaluació de manera àgil i immediata.
- Constitueix una eina de suport per al procés de supervisió del SCIIF per part d'Auditoria Interna.
- Facilita l'obtenció i el suport de la informació requerida per al reporting sobre el SCIIF, tant extern com intern.

Després de la posada en explotació de SAP GRC Process Control l'abril de 2013, en els successius exercicis s'han realitzat les peticions d'avaluació dels controls d'acord amb els calendaris establerts, sol·licitant les evidències de la realització dels controls a les unitats involucrades en el SCIIF, d'acord amb la periodicitat fixada en cada cas. Aquesta avaluació permet, si escau, identificar i informar de debilitats i dels plans d'acció necessaris.

> **L'existència d'un procés d'identificació del perímetre de consolidació, tenint en compte, entre altres aspectes, la possible existència d'estructures societàries complexes, entitats instrumentals o de propòsit especial.**

Com a part dels processos crítics identificats, es troba el procés d'identificació del perímetre de consolidació de Gas Natural Fenosa i s'ha descrit en una instrucció tècnica anomenada "Cicle de Tancament Consolidat del grup Gas Natural Fenosa".

> **Si el procés té en compte els efectes d'altres tipologies de riscos (operatius, tecnològics, financers, legals, de reputació, mediambientals, etc.) en la mesura que aquests afecten els estats financers.**

Dins el procés d'identificació de riscos definit per Gas Natural Fenosa en el seu SCIIF, s'ha considerat la problemàtica relacionada amb el frau com un element molt rellevant. En aquest sentit, la política de control del risc del frau de Gas Natural Fenosa es centra en tres pilars bàsics:

- Prevenció del frau.
- Detecció del frau.
- Recerca i gestió de les situacions de frau.

S'han definit controls antifrau preventius que es classifiquen en dues categories. Els anomenats controls actius, considerats barreres per a restringir o impedir l'accés als actius valuosos a aquells que puguin intentar cometre un frau. D'altra banda, els controls passius pretenen aturar la realització del frau a través de mesures dissuasòries.

> **Quin òrgan de govern de l'entitat supervisa el procés.**

La supervisió de l'eficàcia del SCIIF és responsabilitat de la Comissió d'Auditoria. Per al desenvolupament d'aquesta funció la Comissió d'Auditoria compta amb la Unitat d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern i amb Auditoria externa (veure apartat F.5).

F.3 Activitats de control

Informi, assenyalant-ne les principals característiques, si disposa almenys de:

F.3.1 Procediments de revisió i autorització de la informació financera i la descripció del SCIIF, a publicar en els mercats de valors, indicant els seus responsables, així com de documentació descriptiva dels fluxos d'activitats i controls (incloent els relatius a risc de frau) dels diferents tipus de transaccions que puguin afectar de manera material els estats financers, incloent-hi el procediment de tancament comptable i la revisió específica dels judicis, estimacions, valoracions i projeccions rellevants.

Gas Natural Fenosa realitza revisions periòdiques de la informació financera elaborada, així com de la descripció del SCIIF, d'acord amb diferents nivells de responsabilitat que garanteixen la qualitat de la mateixa.

Com a primer nivell de revisió, els responsables del tancament comptable de cada societat de Gas Natural Fenosa revisen la informació financera elaborada per garantir la seva fiabilitat.

Així mateix, la informació financera de Gas Natural Fenosa és revisada periòdicament pel responsable de la Direcció General Econòmico-Financera, identificant possibles desviacions. En aquest sentit, la Direcció General Econòmico-Financera reporta a la Comissió d'Auditoria la informació financera regulada, vetllant per la transparència i exactitud de la informació i fent esment als sistemes interns de control i als criteris comptables aplicats. Així mateix, informa sobre els procediments comptables principals, judicis, estimacions, valoracions i processos utilitzats en l'elaboració de la informació econòmico-financera i els estats financers, sobre els principals riscos i contingències i la seva cobertura mitjançant provisions, i sobre les Polítiques i Sistemes de Gestió i Control de Riscos a Gas Natural Fenosa.

En última instància, el director general Econòmico-Financer certifica la raonabilitat dels comptes anuals individuals i consolidats que es presenten al Consell d'Administració per a la seva aprovació.

D'altra banda, tal com es recull en la "Norma General del Sistema de Control Intern de la Informació Financera (SCIIF) de Gas Natural Fenosa", les activitats de control definides pel grup en el seu SCIIF compleixen amb l'objectiu fonamental d'assegurar que la informació financera de Gas Natural Fenosa representi la imatge fidel del grup.

Les activitats de control definides en el SCIIF inclouen controls generals i controls en els processos crítics.

Els controls generals són mecanismes que, si bé no permeten obtenir un grau de control suficient en els processos del grup, permeten la consecució d'una sèrie d'objectius clau per a la consecució d'un SCIIF eficaç, és a dir, són aquells que descriuen les polítiques i directrius dissenyades per a protegir el SCIIF de Gas Natural Fenosa en el seu conjunt.

D'altra banda, tots els processos crítics identificats han estat documentats mitjançant la matriu d'activitats de control, així com per les corresponents instruccions tècniques descriptives dels processos. En l'eina de gestió del SCIIF, SAP GRC Process Control, es troben identificats aquests processos crítics, els seus riscos associats i les activitats de control que els mitiguen, així com la documentació descriptiva d'aquests processos. En aquest sentit, Gas Natural Fenosa ha identificat tots els processos necessaris per a l'elaboració de la informació financera, en els quals s'han utilitzat judicis, estimacions, valoracions i projeccions rellevants, considerant-los tots com crítics. De manera periòdica, s'informa a la Comissió d'Auditoria de les principals hipòtesis emprades per a estimar la informació financera que depèn de judicis, valoracions i projeccions rellevants.

En la documentació incorporada a SAP GRC dels processos crítics i activitats de control s'ha inclòs la informació següent:

- Descripció del procés.
- Diagrama de flux d'informació del procés.
- Mapa de sistemes que interactuen en el procés.
- Descripció dels riscos d'informació financera associats als diferents processos i objectius de control
- Definició d'activitats de control per a la mitigació dels riscos identificats i els seus atributs.
- Descripció dels responsables dels processos i de les activitats de control.

Així mateix, en la definició de les activitats de control s'han identificat les següents classificacions d'activitats de control, segons cinc criteris següents:

- Abast: en funció de l'abast de les activitats de control, aquestes es poden dividir en:
  - Activitats de control generals.
  - Activitats de control de processos.
- Implementació: les activitats de control s'han classificat en implementades i no implementades.
- Nivell d'automatització: en funció del nivell d'automatització de les activitats de control, aquestes es poden dividir en automàtiques i manuals.

- Naturalesa de l'activitat: en funció de la naturalesa de les activitats de control, aquestes es poden dividir en preventives o detectives.
- Freqüència: en funció de la recurrència que tingui l'activitat en el temps, per exemple: anual, setmanal, mensual, diària, etc.

Finalment, en el SCIIF de Gas Natural Fenosa s'ha definit el model de certificació interna anual dels controls identificats en els processos crítics que han de realitzar les Unitats de negoci i corporatives implicades en el procés d'elaboració de la informació financera. El llançament i seguiment d'aquest procés de certificació és responsabilitat de la Unitat de Control Intern Financer. Per a dur a terme aquest procés de certificació interna, les unitats involucrades utilitzen les funcionalitats integrades en l'eina SAP GRC Process Control per a la gestió del SCIIF de Gas Natural Fenosa (veure apartat F.2.1).

Per la seva banda, la Unitat d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern s'encarrega de revisar i avaluar les conclusions sobre el compliment i efectivitat resultants del procés anual de certificacions internes de les unitats responsables dels controls, d'identificació de les debilitats i dels plans d'acció.

F3.2. Polítiques i procediments de control intern sobre els sistemes d'informació (entre d'altres, sobre seguretat d'accés, control de canvis, operació d'aquests, continuïtat operativa i segregació de funcions) que suporten els processos rellevants de l'entitat en relació amb l'elaboració i publicació de la informació financera.

Per als processos crítics associats a l'elaboració i publicació de la informació financera de Gas Natural Fenosa que han estat definits en el SCIFF del grup, s'han identificat les activitats de control que operen en els sistemes d'informació, tant per als que s'utilitzen de manera directa en la preparació d'informació financera com per als que resulten rellevants en el procés o control de les transaccions que s'hi reflecteixen.

A nivell general, dins del mapa de sistemes d'informació de Gas Natural Fenosa, s'han definit i implantat una sèrie de polítiques per garantir els següents aspectes:

- La seguretat d'accés tant a les dades com a les aplicacions.
- El control sobre els canvis en les aplicacions.
- La correcta operació de les aplicacions.
- La disponibilitat de les dades i la continuïtat de les aplicacions.
- Una adequada segregació de funcions.

a) Seguretat d'accés:

S'han definit una sèrie de mesures a diferents nivells per garantir la confidencialitat i evitar l'accés no autoritzat tant a les dades com a les aplicacions. La gestió i autenticació de la majoria dels usuaris interns, es realitza de forma centralitzada en els Directoris de OIM (Oracle Identity Manager), que asseguren la confidencialitat.

La companyia compta amb dos CPD principals (Madrid i Barcelona) que permeten facilitar la disponibilitat dels sistemes d'informació en cas de contingència. Únicament el personal autoritzat pot accedir a aquestes sales, i tots els accessos queden registrats i, posteriorment, són revisats per analitzar qualsevol anomalia.

Les comunicacions amb aquests sistemes inclouen sistemes com Firewall, IPS i antivirus per reforçar internament el control davant amenaces.

Així mateix, s'està treballant en l'elaboració i actualització dels BRS (Business Recovery Systems) dels principals sistemes d'informació.

Finalment, pel que fa a l'aplicatiu, el sistema operatiu i la base de dades, s'utilitza el parell usuari-contrasenya com a control preventiu. A nivell de dada, s'han definit perfils que limiten l'accés a aquests, però no s'ha desenvolupat una matriu de segregació de funcions que assegurí que les funcions són incompatibles.

b) Control de canvis:

S'ha desenvolupat i implementat una metodologia de gestió del canvi en base a les millors pràctiques la qual estableix les cauteles i validacions necessàries per limitar el risc en aquest procés.

Entre els principals aspectes que es recullen s'inclouen els següents:

- Aprovació per part del Comitè Tècnic, Comitè de Canvis i Negoci.
- Realització de proves en els diferents entorns, previ pas a producció.
- Entorns específics per a les tasques de desenvolupament i proves.
- Procediments de marxa enrere.
- Segregació de funcions en la majoria dels entorns entre els equips de desenvolupament i de producció.
- Seguiment i control en qualsevol fase de desenvolupament.
- Manuals d'usuari i cursos de formació.
- Manteniment periòdic de la documentació relativa als canvis.

c) Operació:

Per garantir que les operacions es realitzen de forma correcta es porta a terme un monitoratge a quatre nivells:

- Totes les interfícies entre sistemes són monitoritzades per a assegurar-ne la correcta execució.
- A nivell perimetral es disposa de diferents indicadors de disponibilitat per a evitar talls en les comunicacions.
- Validacions automàtiques sobre les dades introduïdes de manera que siguin conformes als esperats segons la seva naturalesa, rang, etc.
- De les infraestructures que suporten les aplicacions.

Adicionalment, hi ha un servei intern de Help Desk al qual els usuaris finals poden dirigir-se i disposen d'una eina de gestió per a reportar qualsevol tipus d'incidència.

d) Disponibilitat i continuïtat:

La majoria dels sistemes compten amb alta disponibilitat local, tenint els seus servidors redundats ubicats en el mateix CPD. L'alta disponibilitat dels sistemes d'informació permet assegurar la seva disponibilitat en cas d'incidències.

Adicionalment, s'està realitzant de forma periòdica una còpia de seguretat de les dades, que es manté en un lloc segur temporalment tenint en compte els requeriments legals establerts per a cada un dels sistemes. Les dades es copien i emmagatzemen en ubicacions diferents la qual cosa evita la pèrdua d'informació. Per restaurar aquestes dades, hi ha un procediment específic, si bé no es duen a terme proves de forma periòdica.

e) Segregació de Funcions:

L'accés als Sistemes d'Informació està definit segons rols i perfils que defineixen les funcionalitats a què un usuari ha de tenir accés. S'utilitzen aquests perfils per a limitar l'accés dels usuaris als Sistemes d'Informació.

f) Compliment Regulatori: LOPD:

Gas Natural Fenosa s'adequa i compleix amb la Llei Orgànica de Protecció de Dades amb la finalitat de garantir i protegir les dades de caràcter personal dels seus empleats i clients d'acord amb el que estableix la Llei Orgànica 15/1999 del 13 de desembre.

El responsable del fitxer vetlla pel compliment de la llei a Gas Natural Fenosa:

- Procedint a la inscripció davant l'AEPD de tots els fitxers que tracten dades de caràcter personal.
- Assegurant que les dades són adequats i veraces i tractades de manera proporcional a la finalitat per la qual van ser recollides.
- Garantint el compliment dels deures de secret i seguretat.
- Informant els titulars en la recollida d'aquests i obtenint el consentiment per al seu tractament.
- Garantint l'exercici dels drets ARCO.
- Assegurant que es compleixi la llei, en les seves relacions amb tercers que li prestin serveis amb accés a dades personals, establint mitjançant contracte que l'encarregat tractarà les dades conforme a les instruccions del responsable del fitxer, que no les aplicarà o utilitzarà amb finalitat diferent de la que figuri en el contracte, ni les comunicarà, ni tan sols per a la seva conservació, a altres persones (s'apliquen les mateixes mesures de seguretat que el responsable del fitxer).
- Complint amb la legislació sectorial que s'aplica a Gas Natural Fenosa.

D'acord amb l'article 9 de la LOPD, que condiona les mesures de seguretat a la tecnologia, Gas Natural Fenosa adopta les mesures d'índole tècnica que garanteixen la seguretat de les dades de caràcter personal i eviten la seva alteració, pèrdua, tractament o accés no autoritzat per garantir la confidencialitat, integritat i disponibilitat de les dades.

Segons l'article 96 de la LOPD, Gas Natural Fenosa realitza auditories biennals dels seus sistemes d'Informació amb l'objecte de complir amb el citat en el Reglament així com en tots els procediments i instruccions en matèria de protecció de dades.

F3.3 Polítiques i procediments de control intern destinats a supervisar la gestió de les activitats subcontractades a tercers, així com d'aquells aspectes d'avaluació, càlcul o valoració encomanats a experts independents, que puguin afectar de manera material als estats financers.

Gas Natural Fenosa ha desenvolupat una sèrie de polítiques i procediments destinats a supervisar la gestió de les activitats subcontractades a tercers, totes elles aprovades pels nivells establerts en el grup, entre els quals destaquen l'existència d'una "Norma General de Contractació Externa", una "Norma General de Qualitat de Proveïdors" i els procediments que les desenvolupen, i el "Procediment de Due Diligence de Contrapart (riscos de corrupció i de reputació)".

En aquest context, Gas Natural Fenosa estableix en la "Norma General de Contractació Externa" els principis generals de necessària aplicació a tota adjudicació i contractació d'obres, béns i serveis duts a terme pel grup, garantint un model homogeni eficient i de qualitat per a la gestió del procés de Compres a Gas Natural Fenosa.

Aquesta Norma també estableix, amb caràcter general, les responsabilitats de les diferents unitats en el procés de contractació, entre les que s'inclou l'àrea de Compres com a responsable de promoure el manteniment de relacions a llarg termini i de confiança amb els proveïdors establint mecanismes objectius i imparcials d'avaluació, selecció i vetllant per complir sempre amb els principis que estableix el Codi Ètic de Gas Natural Fenosa, la Política de Drets Humans així com la Política de Seguretat i Salut. Així mateix estableix l'obligatorietat de l'avaluació inicial de tots els proveïdors potencials abans de la seva participació en un procés de compres, on s'avaluen, entre d'altres, aspectes legals, financers, solvència, qualitat, seguretat, medi ambient i responsabilitat corporativa, així com la seva avaluació periòdica. En determinats processos es requereix la seva homologació per assegurar la qualitat dels béns i serveis que s'adquireixen, en col·laboració amb les unitats de negoci.

Amb aquest objectiu, Gas Natural Fenosa ha desenvolupat, en la "Norma General de Qualitat de Proveïdors" i en el procediment que la desenvolupa, els principis bàsics que regeixen el procés d'avaluació i homologació dels proveïdors del grup, entre els quals destaquen l'establiment de procediments i controls que garanteixin el compliment dels requisits exigits en les especificacions per part dels proveïdors potencials i adjudicatariis i a més es requereix addicionalment l'homologació d'aquells proveïdors de determinats serveis o subministraments de materials inclosos en les necessitats d'homologació definides per criteris de criticitat o import.

Així mateix es porta a terme el mesurament de l'acompliment realitzat mitjançant enquestes de satisfacció del servei sobre aquells proveïdors considerats significatius pel seu import o transcendència, establint en els casos necessaris les mesures correctores oportunes en qualsevol etapa del procés.

En aquest context, l'àrea de Compres, d'acord amb els criteris de Gas Natural Fenosa, defineix o acorda els indicadors de control del procés d'avaluació i homologació prèvia a la contractació dels proveïdors i de productes, així com el seguiment del manteniment dels requisits de contractació, per garantir els nivells de qualitat dels productes i serveis adquirits. Per als proveïdors que desenvolupen activitats o subministren productes que necessiten homologació, s'han definit tres tipologies principals d'homologació (A, B o C). Per a la primera categoria (A), el proveïdor ha de complir els requisits exigits per Gas Natural Fenosa per a l'activitat a realitzar i posseir, per a elles, Certificat de Registre d'Empresa ISO 9001 vigent i emès per un organisme certificador acreditat. En la categoria B, el proveïdor compleix els requisits exigits per Gas Natural Fenosa per a l'activitat a realitzar, però no disposa d'un sistema de gestió de qualitat certificat. L'exigència d'una o altra categoria d'homologació es determina en funció de la importància quantitativa o qualitativa en relació amb el servei prestat.

La tercera de les categories (C) és provisional i són supòsits de proveïdors amb no conformitats en el procés d'homologació però que han presentat un Pla d'Accions Correctives acceptat per Gas Natural Fenosa. En el termini atorgat, mai superior a un any, i un cop confirmada l'elaboració i implantació de l'esmentat Pla, els proveïdors obtindran la categoria requerida.

Les principals àrees que afecten a processos crítics de la informació financera que Gas Natural Fenosa té subcontractades a tercers són:

- Determinats processos de l'àrea de Sistemes.
- Processos de lectura i mesura.
- Determinats processos de Servei al Client.
- Operador logístic.
- Procés de nòmines i gestió de personal.
- Gestió d'obres i manteniment del negoci de Distribució.
- Determinats serveis a clients del negoci Minorista.

Així mateix, les Unitats de Negoci realitzen la supervisió i el control de qualitat dels seus proveïdors per a determinar si ofereixen els nivells de qualitat requerida en l'execució dels treballs. En cas contrari, envien les propostes de retirada de l'homologació/acreditació a subministradors/productes/persones com a conseqüència de deficiències en l'exercici dels serveis o productes.

Gas Natural Fenosa utilitza a experts en treballs que serveixen de suport a valoracions, judicis o càlculs comptables, únicament quan aquests estan inscrits en els corresponents Col·legis Professionals o acreditació equivalent, manifesten la seva independència i són empreses de prestigi reconegut en el mercat.

Així mateix, Gas Natural Fenosa té definit el "Procediment de Due Diligence de Contrapart" que persegueix, en general, la cobertura dels principals riscos legals i de reputació que intervenen en les relacions de negoci amb tercers i, en particular, la cobertura dels delictes associats al risc de corrupció.

La Unitat d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern de Gas Natural Fenosa audita els processos i correcta aplicació de la normativa de Compres i Qualitat de Proveïdors i Due Diligence de Contrapart i en el cas de detectar incompliments es realitzen les corresponents accions correctives.

F.4 Informació i comunicació

Informe, assenyalant-ne les principals característiques, si disposa almenys de:

F.4.1 Una funció específica encarregada de definir, mantenir actualitzades les polítiques comptables (àrea o departament de polítiques comptables) i resoldre dubtes o conflictes derivats de la seva interpretació, mantenint una comunicació fluida amb els responsables de les operacions en l'organització, així com un manual de polítiques comptables actualitzat i comunicat a les unitats a través de les quals opera l'entitat.

La Direcció General Econòmico-Financera a través de la Unitat de Planificació Comptable i Control Intern Financer té, entre altres funcions, la responsabilitat de mantenir actualitzades les polítiques comptables aplicables al grup. En aquest sentit és responsable de l'actualització del "Pla Comptable de Gas Natural Fenosa", que inclou els criteris comptables i el pla de comptes del grup, així com de l'anàlisi dels canvis comptables que poguessin tenir un impacte en la informació financera de Gas Natural Fenosa.

L'actualització del "Pla Comptable de Gas Natural Fenosa" es realitza amb periodicitat anual, l'última actualització del qual és de desembre de 2015. En les actualitzacions es revisen els criteris comptables d'acord amb els canvis de la normativa NIIF-UE aplicable i l'estructura comptable del grup, s'assegura la traçabilitat entre els plans de comptes individuals de les filials del grup i el Pla de comptes de Gas Natural Fenosa, que serveix com a base per a elaborar els diferents *reportings* de la informació financera que s'ha de subministrar a organismes externs i de la informació de Control de Gestió.

Un cop el Pla Comptable es troba actualitzat, és difós a tot el personal de l'organització a través de la intranet de Gas Natural Fenosa. Addicionalment, i després de ser publicat en la intranet el pla comptable actualitzat, s'envia una alerta *online* als usuaris que accedeixen a la intranet, comunicant així aquesta actualització a tot el personal.

D'altra banda, la unitat de Planificació Comptable i Control Intern Financer s'encarrega d'analitzar els canvis normatius en NIIF-UE que puguin tenir impacte significatiu en els estats financers i d'informar els responsables de Gas Natural Fenosa afectats per aquests canvis normatius. També s'encarrega de resoldre dubtes sobre el tractament comptable de determinades transaccions que puguin plantejar els responsables de la informació financera de Gas Natural Fenosa.

F.4.2 Mecanismes de captura i preparació de la informació financera amb formats homogenis, d'aplicació i utilització per totes les unitats de l'entitat o del grup, que suporten els estats financers principals i les notes, així com la informació que es detalla sobre el SCIIF.

El model integral de gestió econòmica i financera de Gas Natural Fenosa garanteix la uniformitat dels processos administratius i comptables per mitjà de la centralització de la comptabilitat i l'administració econòmica en Centres de Serveis Compartits Econòmico-Financers (CSC) i la utilització de SAP com a sistema de suport en la majoria de les societats que formen part del grup. La resta de societats que no utilitzen SAP estan obligades a seguir els criteris fixats pel grup per assegurar la uniformitat d'aquests processos.

Aquest model es caracteritza, fonamentalment, per:

- > ser únic per a tots els països i negocis;
- > incorporar els requisits legals, fiscals, mercantils i reguladors de cadascun dels països;
- > incorporar els requeriments de control intern;
- > ser base per a l'obtenció de la informació que se subministra a l'Alta Direcció i organismes oficials;
- > basar-se en un model organitzatiu determinat i en uns processos i sistemes informàtics econòmics i financers únics per a tots els països i negocis.

Els estats financers NIIF-UE de cada país s'obtenen directament a través de l'assignació compte local-compte grup i el registre dels ajustos NIIF-UE en el mateix aplicatiu SAP.

Com a part del SCIIF del grup s'ha definit el mapa d'interrelacions del procés d'elaboració de la informació financera de Gas Natural Fenosa. En aquest mapa, es detallen, entre altres coses, els sistemes d'informació que intervenen en el procés d'elaboració i emissió de la informació financera, tant des d'un punt de vista del tancament comptable individual, com del tancament comptable consolidat.

En aquest sentit, en el procés d'elaboració de la informació financera i els seus desglossaments de Gas Natural Fenosa, s'utilitza l'aplicatiu SAP BPC, que és una eina de SAP per a la gestió del procés de consolidació.

La càrrega de la informació en aquest sistema es realitza de forma automàtica i directa, un cop tancat el mes.

Aquestes dues eines ajuden en la gestió del procés de consolidació i Control de Gestió en tasques com:

- > Estandardització de la informació.
- > Validació de la informació.

L'elaboració de la informació econòmica, tant de la informació financera, com de la informació de gestió es realitza de forma centralitzada en el Centre Integrat de Reporting que assegura la integració, homogeneïtat, coherència i racionalització del *reporting* de Gas Natural Fenosa.

Així mateix, Gas Natural Fenosa compta amb plans de comptes locals per donar compliment als requisits comptables, fiscals, mercantils i regulatoris establerts per les diferents legislacions dels països en què es troba present. Aquests plans de comptes locals conflueixen en un pla de comptes de grup, unificat i homogeni a efectes de consolidació i report de la informació financera.

F.5 Supervisió del funcionament del sistema

Informe, assenyalant-ne les principals característiques, almenys de:

F5.1 Les activitats de supervisió del SCIIF realitzades per la comissió d'auditoria així com si l'entitat compta amb una funció d'auditoria interna que tingui entre les seves competències la de suport a la comissió en la seva tasca de supervisió del sistema de control intern, incloent el SCIIF. Així mateix, s'informarà de l'abast de l'avaluació del SCIIF realitzada en l'exercici i del procediment pel qual l'encarregat d'executar l'avaluació comunica els seus resultats, si l'entitat compta amb un pla d'acció que detalli les eventuais mesures correctores, i si s'ha considerat el seu impacte en la informació financera.

La Comissió d'Auditoria té les competències que li assenyalen la Llei i les que li siguin encomanades pel Consell d'Administració amb caràcter general o particular. Entre aquestes competències es troben les següents:

- Supervisar el procés d'elaboració, presentació i la integritat de la informació financera relativa a la societat i, si escau, al grup, revisant el compliment dels requisits normatius, l'adequada delimitació del perímetre de consolidació i la correcta aplicació dels criteris comptables.
- Supervisar l'eficàcia del control intern de la societat, l'auditoria interna i els sistemes de gestió de riscos, inclosos els fiscals, així com discutir amb l'auditor de comptes les debilitats significatives del sistema de control intern detectades en el desenvolupament de l'auditoria.
- Informar la junta general d'accionistes sobre les qüestions que es plantegin en relació amb aquelles matèries que siguin competència de la comissió.

- Elevar al consell d'administració les propostes de selecció, nomenament, reelecció i substitució de l'auditor extern, així com les condicions de la seva contractació i demanar-li regularment informació sobre el pla d'auditoria i la seva execució, a més de preservar la seva independència en l'exercici de les seves funcions.
- Establir les oportunes relacions amb l'auditor extern per rebre informació sobre aquelles qüestions que puguin posar en risc la seva independència, per al seu examen per la comissió, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes, així com aquelles altres comunicacions previstes en la legislació d'auditoria de comptes i en les normes d'auditoria. En tot cas, haurà de rebre anualment dels auditors externs la declaració de la seva independència en relació amb l'entitat o entitats vinculades a aquesta directament o indirectament, així com la informació dels serveis addicionals de qualsevol classe prestats i els corresponents honoraris percebuts d'aquestes entitats per l'auditor extern o per les persones o entitats vinculats a aquest
- Emetre anualment, amb caràcter previ a l'emissió de l'informe d'auditoria de comptes, un informe en el qual s'expressarà una opinió sobre la independència de l'auditor de comptes. Aquest informe ha de contenir, en tot cas, la valoració de la prestació dels serveis addicionals a què fa referència la lletra anterior, individualment considerats i en el seu conjunt, diferents de l'auditoria legal i en relació amb el règim d'independència o amb la normativa reguladora d'auditoria.
- Vetllar per la independència de la unitat que assumeix la funció d'auditoria interna; aprovar l'orientació i els seus plans de treball, assegurant-se que la seva activitat estigui enfocada principalment cap als riscos rellevants de la societat; rebre informació periòdica sobre les seves activitats; i verificar que l'alta direcció tingui en compte les conclusions i recomanacions dels seus informes. Proposar al president del Consell d'Administració la selecció, nomenament, reelecció i cessament del responsable del servei d'auditoria interna, així com proposar el pressupost d'aquest servei, corresponent la decisió última al president del Consell d'Administració.

La Comissió d'Auditoria compta, per poder complir amb les seves competències, amb la informació i documentació facilitada per les Unitats d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern, i d'Econòmic-Financier.

La funció d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern s'ha establert a Gas Natural Fenosa com una activitat de valoració independent i objectiva, per aquest motiu l'Àrea d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern reporta al seu torn a la Comissió d'Auditoria i al president i conseller delegat de Gas Natural SDG, SA.

La seva missió és la de garantir la revisió contínua i la millora del sistema de control intern del grup, així com la d'assegurar el compliment de la normativa externa i interna i dels Models de Control establerts amb l'objecte de salvaguardar l'eficàcia i l'eficiència de les operacions, i de mitigar els principals riscos en cada un dels àmbits del grup, especialment els riscos operacionals, de corrupció, de frau i legals. Així mateix, es responsabilitza de la gestió del Model de Prevenció Penal i del Model del Codi Ètic de Gas Natural Fenosa i de l'informe de l'activitat d'auditoria interna a la Comissió d'Auditoria.

En el desenvolupament de la seva activitat, Auditoria Interna duu a terme la revisió metòdica del sistema de control intern dels processos del grup en tots els seus àmbits, així com de l'avaluació dels controls i els riscos operacionals associats a aquests processos (inclosos els establerts en el SCIF i en el Model de Prevenció Penal), a través de la definició i execució del "Pla anual d'auditoria interna", per tal de millorar la seva eficàcia i eficiència. Així mateix, dóna suport a les direccions generals en el compliment dels seus objectius.

L'objectiu final és salvaguardar l'eficàcia i l'eficiència de les operacions i mitigar els principals riscos en cadascun dels àmbits de Gas Natural Fenosa, especialment els riscos operacionals, de corrupció, de frau i legals.

El "Pla estratègic d'auditoria de processos" (amb un horitzó temporal de cinc anys) i els plans d'auditoria interna anuals s'elaboren considerant, principalment, el "Pla estratègic corporatiu", les àrees de risc incloses en el Mapa de Riscos Corporatiu, la matriu d'abast del Sistema de Control Intern per a la Informació Financera (SCIF), els mapes de riscos operacionals, els resultats de les auditories d'anys anteriors, i les propostes de la Comissió d'Auditoria i Control i el primer nivell de direcció.

D'acord amb el Pla Estratègic d'Auditoria de processos, està previst que el Sistema de Control Intern de Gas Natural Fenosa es supervisi per part d'Auditoria Interna de forma completa durant un període de cinc anys.

La metodologia de valoració dels riscos operacionals està alineada amb les millors pràctiques de govern corporatiu i basada en el marc conceptual de l'Informe COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission), prenent com a punt de partida la tipologia dels riscos definits en el Mapa de Riscos corporatiu de la companyia.

Els riscos operacionals són prioritzats valorant la seva incidència, importància relativa i grau de control i, en funció dels resultats obtinguts, la companyia dissenya un pla d'acció amb mesures correctives que permetin mitigar els riscos residuals identificats, amb un impacte potencial superior al risc tolerable o acceptat establert.

Com a suport a la seva funció, Auditoria Interna té implantada una eina corporativa en entorn SAP, on es gestionen i documenten els projectes d'auditoria interna d'acord amb la metodologia definida.

En concret i en referència al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF), Auditoria Interna es responsabilitza de:

- Validar el correcte disseny del SCIIF, d'acord amb els principis bàsics del model aprovat per la Comissió d'Auditoria.
- Supervisar l'eficàcia i adequació de les polítiques i procediments de control implantats (de manera completa en un període de cinc anys).
- Revisar i avaluar les conclusions sobre el compliment i efectivitat del SCIIF resultant de les certificacions internes de les unitats de negoci i corporatives responsables dels controls (de manera completa en un període de cinc anys).
- Avaluar i comunicar els resultats obtinguts en el procés de supervisió general del SCIIF i dels controls sobre els processos del SCIIF.

Pel que fa al Model de Prevenció Penal, l'Àrea d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern es responsabilitza de la seva supervisió anual a fi d'assegurar de manera raonable l'eficàcia i l'eficiència del Model a l'hora de prevenir, identificar o mitigar l'ocurrència dels delictes tipificats en la legislació.

Els principals processos revisats per Auditoria Interna durant 2015 van ser els següents:

> Processos de negoci:

- Distribució gas: lectura i determinació de consums, captació i posada en servei, construcció de xarxes, gestió de magatzems distribució gas.
- Distribució electricitat: gestió de magatzems distribució electricitat, operacions, desenvolupament alta, mitja i baixa tensió, gestió d'irregularitats i frau.
- Generació: operació i manteniment actius generació, desenvolupament i posada en marxa nous projectes, gestió de magatzems.
- Comercialització minorista: gestió de clients energia i productes, captació i contractació energia i productes.
- Comercialització majorista i comptes globals: captació i contractació clients industrials.
- Aprovisionament i transport: compres de gas, compres de GNL.
- Exploració i producció: exploració/producció.
- Gestió de l'energia: vendes d'electricitat.

> Processos d'estratègia i suport:

- Servei al client: cobrament, facturació, gestió d'impagats, atenció al client.
- Gestió dels recursos físics: compres dins i fora de perímetre, serveis generals, auditoria preventiva de contrapart.
- Gestió del control intern: seguiment d'accions correctives, SCIF.
- Gestió dels sistemes d'informació: gestió econòmico-administrativa de SSII, seguretat de la informació.
- Gestió dels recursos humans: administració i serveis de RH.
- Gestió de la comunicació i RE: patrocinis, responsabilitat corporativa.
- Gestió dels recursos econòmics i financers: autocartera.
- Revisió sistema normatiu del grup.
- Codi Ètic.
- Actualització Mapa de Riscos operacional.
- Anàlisi de l'avanç en la implantació de Delta i Zeus.
- Revisió valoració i consecució del Pla Eficiència.
- Administració judicial Itàlia.
- Model de Prevenció Penal.

El 46,4% dels processos revisats corresponen a l'àmbit d'Espanya i el 53,6% restant a l'àmbit internacional.

Els controls dels processos anteriors relacionats amb la informació financera, van ser revisats d'acord amb la metodologia de treball descrita anteriorment.

F5.2 Si té un procediment de discussió mitjançant el qual, l'auditor de comptes (d'acord amb el que estableixen les NTA), la funció d'auditoria interna i altres experts puguin comunicar a l'alta direcció i a la comissió d'auditoria o administradors de l'entitat les debilitats significatives de control intern identificades durant els processos de revisió dels comptes anuals o aquells altres que els hagin estat encomanats. Així mateix informarà de si disposa d'un pla d'acció que tracti de corregir o mitigar les debilitats observades.

Tal com s'estableix en l'article 6.4 del Reglament del Consell i les seves Comissions:

"El Consell d'Administració mantindrà una relació directa amb els membres del primer nivell de direcció de la societat i amb els auditors d'aquesta. El caràcter objectiu, professional i continu d'aquesta relació respectarà al màxim la independència dels auditors".

Així mateix, l'article 9 d'aquest reglament estableix que:

“El Consell es reunirà almenys una vegada cada dos mesos i, a iniciativa del president, totes les vegades que aquest ho estimi oportú per al bon funcionament de la companyia. En les sessions ordinàries del Consell, es tractarà de les qüestions generals relacionades amb la marxa del grup, els resultats econòmics, el Balanç, la situació de Tresoreria i la seva comparació amb els pressupostos aprovats, els assumptes esmentats en l'Article 5, si fos procedent, i, en tot cas, els punts inclosos en l'ordre del dia confeccionat d'acord amb el que estableix aquest Reglament. En aquestes reunions periòdiques, el Consell també rebrà informació puntual sobre els èxits i problemes operacionals més significatius, així com de les situacions previsible que puguin ser crítiques pels assumptes socials i de les accions que la Direcció proposi per afrontar-les, si és el cas (...).”

En aquest sentit, els membres del Consell d'Administració, per a obtenir la informació necessària per a l'exercici de les seves funcions, compten amb la Comissió Executiva, la competència específica de la qual és el seguiment continu de la gestió de primer nivell de direcció del grup, així com amb la Comissió d'Auditoria, entre les funcions de la qual hi ha el coneixement i supervisió del procés d'elaboració de la informació financera regulada, així com l'eficàcia del sistema de control intern.

La Comissió Executiva té com a competència el seguiment continu de la gestió del primer nivell de direcció de la companyia, així com qualsevol altra funció que li correspongui d'acord amb els Estatuts o al Reglament del Consell i les seves Comissions, o la que li assigni el Consell d'Administració.

D'acord amb els Estatuts Socials de la companyia i el Reglament del Consell d'Administració i les seves Comissions, la Comissió d'Auditoria estarà constituïda per un mínim de tres i un màxim de cinc consellers, designats pel Consell d'Administració d'entre els consellers no executius, tenint en compte els coneixements i experiència en matèria de comptabilitat, auditoria i gestió de riscos. Els seus membres han de cessar quan ho facin en la seva condició de consellers, quan així ho acordi el Consell d'Administració o pel transcurs del termini de tres anys a partir del seu nomenament, i poden ser reelegits. Almenys dos dels membres de la Comissió tindran la categoria de conseller independent. A 31 de desembre de 2015 la Comissió està constituïda per tres consellers, un dominical i dos independents, i un d'aquests és, al seu torn, el president.

El Consell d'Administració elegirà el president de la Comissió, qui no tindrà vot de qualitat i que haurà de ser substituït segons allò previst en els Estatuts Socials (art. 51 bis) i en la Llei, i que podrà ser reelegit un cop transcorregut el termini d'un any des del seu cessament. La Secretaria de la Comissió correspondrà a la Secretaria del Consell d'Administració.

La Comissió, convocada pel seu president, es reuneix, quan és necessari per a l'emissió dels informes que li competeixen o quan ho estimi convenient el seu president o ho sol·licitin dos dels seus membres i, almenys, quatre vegades a l'any. La Comissió podrà convidar a les reunions qualsevol directiu o empleat que consideri convenient.

L'àmbit d'actuació de la Comissió d'Auditoria s'estén a:

- > Gas Natural SDG, SA.
- > Societats participades majoritàriament per Gas Natural SDG, SA.
- > Altres entitats i societats participades, en les quals, de qualsevol forma correspongui a Gas Natural SDG, SA, el control efectiu o la responsabilitat en la seva gestió o operació.

La Unitat d'Auditoria Interna, Compliance i Control Intern reporta a la Comissió d'Auditoria, de forma recurrent, les accions preses per assegurar que Gas Natural Fenosa compleix amb totes aquelles polítiques, normes i controls dels processos establerts pel primer nivell de Direcció del grup.

Així mateix, també presenten:

- > El Pla d'Auditoria Interna Anual perquè l'aprovi la Comissió.
- > El grau d'execució d'aquest, així com les principals conclusions i recomanacions incloses en els Informes d'Auditoria Interna.
- > L'avaluació de l'eficàcia del Sistema de Control i avaluació de riscos operacionals i de Control Intern del Grup de Gas Natural Fenosa (inclosos els corresponents al SCIIF i al Model de Prevenció Penal), que inclou els Plans d'Acció corresponents per millorar el nivell de control intern.
- > El grau d'implementació per part de les unitats auditats de les mesures correctores que apareixen en els Informes d'Auditoria, especialment les proposades per la Comissió d'Auditoria.

Així mateix, la Direcció General Econòmico-Financera reporta a la Comissió d'Auditoria la informació financera regulada, vetllant per la transparència i l'exactitud de la informació i fent esment als sistemes interns de control i als criteris comptables aplicats. Així mateix, informa sobre els principals procediments comptables, judicis, estimacions, valoracions i processos utilitzats en l'elaboració de la informació econòmico-financera i els estats financers, sobre els principals riscos i contingències i la seva cobertura mitjançant provisions, i sobre les Polítiques i Sistemes de Gestió i Control de Riscos en Gas Natural Fenosa, així com dels aspectes rellevants associats a la confecció i la definició i conclusions del Mapa de Riscos Corporatiu de Gas Natural Fenosa.

Finalment, l'auditor extern comunica a la Comissió d'Auditoria les debilitats significatives de control intern detectades durant el desenvolupament de l'auditoria. Addicionalment, els auditors externs informen de les principals conclusions a què han arribat en la revisió del control intern, sobre l'avaluació de riscos i sobre els plans d'acció.

F.6 Una altra informació rellevant

Tal com es descriu en l'apartat F.3.1 anterior, com a part del model d'avaluació del Sistema de Control Intern de la Informació Financera de Gas Natural Fenosa, s'ha definit la realització d'un procés de certificació interna anual mitjançant el qual, i a través de SAP GRP Process Control, les Unitats de negoci i corporatives implicades en el procés d'elaboració de la informació financera garanteixen que, dins dels seus processos, s'apliquen els controls identificats i que aquests són vàlids i suficients. A més, informen la Unitat de Control Intern Financer de les debilitats i/o mancances que detectin, així com dels canvis que es produeixen en els seus processos per tal de valorar si aquests suposen la necessitat de desenvolupar nous controls o la modificació dels existents.

Durant l'exercici 2015, Gas Natural Fenosa ha dut a terme el procés de certificació interna anual, com a resultat del qual s'han identificat canvis en un nombre limitat de processos, destacant que aquests canvis no han suposat la modificació de les activitats de control prèviament identificades, motiu pel qual es consideren coberts els riscos associats a l'elaboració i report de la informació financera en els processos crítics afectats. Les principals magnituds d'aquest procés han estat les següents:

	Espanya	Internacional	Total
Unitats de negoci o corporatives	138	221	359
Processos identificats	54	190	244
Controls certificats	887	2.167	3.054

Així mateix, s'han identificat plans d'acció per debilitats en l'evidència de controls, que pugen a 56, dels quals 5 són a Espanya. Durant l'exercici 2015 s'ha resolt un 73% dels plans d'acció identificats el 2014, i han sorgit nous plans durant el 2015. En qualsevol cas, els sub processos afectats per aquests plans d'acció no afecten de forma significativa la qualitat de la informació financera.

F.7 Informe de l'auditor extern

Informe de:

F.7.1 Si la informació del SCIIF remesa als mercats ha estat sotmesa a revisió per l'auditor extern, cas en el qual, l'entitat hauria d'incloure l'informe corresponent com a annex. En cas contrari, hauria d'informar dels seus motius.

Gas Natural Fenosa ha considerat pertinent sol·licitar a l'auditor extern l'emissió d'un informe referit a la informació relativa al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF).

G. Grau de seguiment de las Recomanacions de Govern Corporatiu

Indiqui el grau de seguiment de la societat respecte de les recomanacions del Codi de bon govern de les societats cotitzades.

En el cas que alguna recomanació no se segueixi o se segueixi parcialment, s'haurà d'incloure una explicació detallada dels seus motius de manera que els accionistes, els inversors i el mercat en general, tinguin informació suficient per a valorar la conducta de la societat. No seran acceptables explicacions de caràcter general.

1. Que els estatuts de les societats cotitzades no limitin el nombre màxim de vots que pugui emetre un mateix accionista, ni continguin altres restriccions que dificultin la presa de control de la societat mitjançant l'adquisició de les seves accions en el mercat.

Compleix

2. Que, quan cotitzin la societat matriu i una societat dependent, ambdues defineixin públicament amb precisió:
  - a) Les respectives àrees d'activitat i eventuais relacions de negoci entre elles, així com les de la societat dependent cotitzada amb la resta d'empreses del grup;
  - b) Els mecanismes previstos per resoldre els eventuais conflictes d'interès que es puguin presentar.

No aplicable

3. Que durant la celebració de la junta general ordinària, com a complement de la difusió per escrit de l'informe anual de govern corporatiu, el president del consell d'administració informi verbalment els accionistes, amb suficient detall, dels aspectes més rellevants del govern corporatiu de la societat i, en particular:
  - a) Dels canvis esdevinguts des de l'anterior junta general ordinària.
  - b) Dels motius concrets pels quals la companyia no segueix alguna de les recomanacions del Codi de Govern Corporatiu i, si n'hi ha, de les regles alternatives que apliqui en aquesta matèria.

Compleix

4. Que la societat defineixi i promogui una política de comunicació i contactes amb accionistes, inversors institucionals i assessors de vot que sigui plenament respectuosa amb les normes contra l'abús de mercat i doni un tracte semblant als accionistes que es trobin en la mateixa posició.

I que la societat faci pública aquesta política a través de la seva pàgina web, incloent informació relativa a la forma en què aquesta s'ha posat en pràctica i identificant els interlocutors o responsables de dur-la a terme.

Compleix

5. Que el consell d'administració no elevi a la junta general una proposta de delegació de facultats, per emetre accions o valors convertibles amb exclusió del dret de subscripció preferent, per un import superior al 20% del capital en el moment de la delegació.

I que quan el consell d'administració aprovi qualsevol emissió d'accions o de valors convertibles amb exclusió del dret de subscripció preferent, la societat publiqui immediatament a la seva pàgina web els informes sobre aquesta exclusió a què fa referència la legislació mercantil.

Compleix parcialment

L'última autorització d'ampliació de capital atorgada al Consell va ser acordada a la Junta General de 20 d'abril de 2012 per un termini de 5 anys i fins a la quantitat màxima de la meitat del capital social en el moment de l'autorització.

L'autorització va incloure la facultat de suprimir el dret de subscripció preferent i es va emetre el corresponent informe que va ser posat a disposició dels accionistes.

6. Que les societats cotitzades que elaborin els informes que s'esmenten a continuació, ja sigui de forma preceptiva o voluntària, els publiquin a la seva pàgina web amb antelació suficient a la celebració de la junta general ordinària, encara que la seva difusió no sigui obligatòria:

a) Informe sobre la independència de l'auditor.

b) Informes de funcionament de les comissions d'auditoria i de nomenaments i retribucions.

c) Informe de la comissió d'auditoria sobre operacions vinculades.

d) Informe sobre la política de responsabilitat social corporativa.

Compleix

7. Que la societat transmeti en directe, a través de la seva pàgina web, la celebració de les juntes generals d'accionistes.

Compleix

8. Que la comissió d'auditoria vetlli perquè el consell d'administració procuri presentar els comptes a la junta general d'accionistes sense limitacions ni excepcions a l'informe d'auditoria i que, en els supòsits excepcionals en què hi hagi excepcions, tant el president de la comissió d'auditoria com els auditors expliquin amb claredat als accionistes el contingut i l'abast d'aquestes limitacions, o excepcions.

Compleix

9. Que la societat faci públics a la seva pàgina web, de manera permanent, els requisits i procediments que acceptarà per acreditar la titularitat d'accions, el dret d'assistència a la junta general d'accionistes i l'exercici o delegació del dret de vot.

I que aquests requisits i procediments afavoreixin l'assistència i l'exercici dels seus drets als accionistes i s'apliquin de forma no discriminatòria.

Compleix

10. Que quan algun accionista legitimat hagi exercit, amb anterioritat a la celebració de la junta general d'accionistes, el dret a completar l'ordre del dia o a presentar noves propostes d'acord, la societat:

a) Difongui immediatament aquests punts complementaris i noves propostes d'acord.

b) Faci públic el model de targeta d'assistència o formulari de delegació de vot o vot a distància amb les modificacions necessàries perquè puguin votar els nous punts de l'ordre del dia i propostes alternatives d'acord en els mateixos termes que els proposats pel consell d'administració.

c) Sotmeti tots aquests punts o propostes alternatives a votació i els apliqui les mateixes regles de vot que a les formulades pel consell d'administració, incloses, en particular, les presumpcions o deduccions sobre el sentit del vot.

d) Amb posterioritat a la junta general d'accionistes, comuniqui el desglossament del vot sobre aquests punts complementaris o propostes alternatives.

No aplicable

11. Que, en el cas que la societat tingui previst pagar primes d'assistència a la junta general d'accionistes, estableixi, amb anterioritat, una política general sobre aquestes primes i que aquesta política sigui estable.

No aplicable

12. Que el Consell d'Administració exerceix les seves funcions amb unitat de propòsit i independència de criteri, dispensi el mateix tracte a tots els accionistes que es trobin en la mateixa posició i es guïï per l'interès social, entès com la consecució d'un negoci rendible i sostenible a llarg termini, que promogui la seva continuïtat i la maximització del valor econòmic de l'empresa.

I que en la recerca de l'interès social, a més del respecte de les lleis i reglaments i d'un comportament basat en la bona fe, l'ètica i el respecte als usos i a les bones pràctiques comunament acceptades, procuri conciliar el propi interès social amb, segons correspongui, els legítims interessos dels seus empleats, els seus proveïdors, els seus clients i els de la resta de grups d'interès que es puguin veure afectats, així com l'impacte de les activitats de la companyia en la comunitat en el seu conjunt i en el medi ambient.

Compleix

13. Que el consell d'administració tingui la dimensió necessària per aconseguir un funcionament eficaç i participatiu, la qual cosa fa aconsellable que tingui entre cinc i quinze membres.

Expliqui

En l'actualitat, el Consell d'Administració de Gas Natural SDG, SA, dins del mínim de 10 membres i màxim de 20 membres que estableix l'article 41 dels Estatuts Socials, en virtut de l'acord adoptat en la Junta General d'Accionistes celebrada el 23 de juny de 2003, està format per 17 membres. Aquest nombre excedeix en 2 de la Recomanació 13 del Codi de Bon Govern, si bé entén la companyia que la dimensió actual del Consell és l'adequada perquè en una societat amb una elevada presència d'accionistes significatius, pugui haver-hi un equilibri adequat entre consellers dominicals i independents i a més hi hagi un nombre suficient d'aquests últims per participar en les diferents comissions en què la seva presència és necessària. Aquest nombre no limita o restringeix, de cap manera, un funcionament eficaç i participatiu d'aquest Òrgan de Govern.

14. Que el consell d'administració aprovi una política de selecció de consellers que:

a) Sigui concreta i verificable.

b) Asseguri que les propostes de nomenament o reelecció es fonamenten en una anàlisi prèvia de les necessitats del consell d'administració.

c) Afavoreixi la diversitat de coneixements, experiències i gènere.

Que el resultat de l'anàlisi prèvia de les necessitats del consell d'administració es reculli a l'informe justificatiu de la comissió de nomenaments que es publiqui en convocar la junta general d'accionistes a la qual se sotmeti la ratificació, el nomenament o la reelecció de cada conseller.

I que la política de selecció de consellers promogui l'objectiu que l'any 2020 el nombre de conselleres representi, almenys, el 30 % del total de membres del consell d'administració.

La comissió de nomenaments verificarà anualment el compliment de la política de selecció de consellers i se n'informarà a l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix parcialment

La política de selecció de consellers vetlla perquè els procediments de selecció no pateixin biaixos implícits que puguin implicar cap discriminació. Si bé no s'ha explicat l'objectiu que l'any 2020 hi hagi un terç de conselleres, en l'última Junta General d'Accionistes, el 50% dels nous consellers eren dones (un 66,7% si es consideren només els nous consellers independents).

15. Que els consellers dominicals i independents constitueixin una àmplia majoria del consell d'administració i que el nombre de consellers executius sigui el mínim necessari, tenint en compte la complexitat del grup societari i el percentatge de participació dels consellers executius en el capital de la societat.

Compleix

16. Que el percentatge de consellers dominicals sobre el total de consellers no executius no sigui més gran que la proporció existent entre el capital de la societat representat per aquests consellers i la resta del capital.

Aquest criteri es podrà atenuar:

- a) En societats d'elevada capitalització en què siguin escasses les participacions accionaries que tinguin legalment la consideració de significatives.
- b) Quan es tracti de societats en què hi hagi una pluralitat d'accionistes representats en el consell d'administració i no tinguin vincles entre si.

Compleix

17. Que el nombre de consellers independents representi, almenys, la meitat del total de consellers.

Que, però, quan la societat no sigui d'elevada capitalització o quan, tot i ser-ho, compti amb un accionista, o diversos actuant concertadament, que controlin més del 30 % del capital social, el nombre de consellers independents representi, almenys, un terç del total de consellers.

Compleix

18. Que les societats facin pública a través del seu lloc web, i mantinguin actualitzada, la següent informació sobre els seus consellers:

- a) Perfil professional i biogràfic.
- b) Altres consells d'administració als quals pertanyin, es tracti o no de societats cotitzades, així com sobre les altres activitats retribuïdes que realitzi qualsevol que sigui la seva naturalesa.
- c) Indicació de la categoria de conseller a la qual pertanyin, assenyalant, en el cas de consellers dominicals, l'accionista al qual representin o amb qui tinguin vincles.
- d) Data del seu primer nomenament com a conseller en la societat, així com de les posteriors reeleccions.
- e) Accions de la companyia, i opcions sobre elles, de les que siguin titulars.

Compleix

19. Que a l'informe anual de govern corporatiu, prèvia verificació per la comissió de nomenaments, s'expliquin les raons per les quals s'hagin nomenat consellers dominicals a instància d'accionistes la participació accionarial dels quals sigui inferior al 3 % del capital; i s'exposin les raons per les quals no s'haguessin atès, si escau, peticions formals de presència en el consell procedents d'accionistes la participació accionarial dels quals sigui igual o superior a la d'altres a instància dels quals s'haguessin designat consellers dominicals.

No aplicable

20. Que els consellers dominicals presentin la dimissió quan l'accionista a qui representin transmeti íntegrament la seva participació accionarial. I que també ho facin, en el nombre que correspongui, quan aquest accionista rebaixi la seva participació accionarial fins a un nivell que exigeixi la reducció del nombre dels seus consellers dominicals.

No Aplicable

21. Que el consell d'administració no proposi la separació de cap conseller independent abans del compliment del període estatutari per al qual hagués estat nomenat, excepte quan concorri justa causa, apreciada pel consell d'administració previ informe de la comissió de nomenaments. En particular, s'entendrà que hi ha justa causa quan el conseller passi a ocupar nous càrrecs o contregui noves obligacions que li impedeixin dedicar el temps necessari a l'exercici de les funcions pròpies del càrrec de conseller, incompleixi els deures inherents al seu càrrec o incorri en algunes de les circumstàncies que li facin perdre la seva condició d'independent, d'acord amb el que estableix la legislació aplicable.

També es podrà proposar la separació de consellers independents com a conseqüència d'ofertes públiques d'adquisició, fusions o altres operacions corporatives similars que suposin un canvi en l'estructura de capital de la societat, quan aquests canvis en l'estructura del consell d'administració vinguin propiciats pel criteri de proporcionalitat assenyalat a la recomanació 16.

Compleix

22. Que les societats estableixin regles que obliguin els consellers a informar i, si escau, dimitir en aquells supòsits que puguin perjudicar el crèdit i la reputació de la societat i, en particular, estiguin obligats a informar el consell d'administració de les causes penals en les quals apareguin com a imputats, així com de les seves vicissituds processals posteriors.

I que si un conseller resulta processat o es dicta contra ell interlocutòria d'obertura de judici oral per algun dels delictes assenyalats en la legislació societària, el consell d'administració examini el cas tan aviat com sigui possible i, a la vista de les seves circumstàncies concretes, decideixi si és procedent o no que el conseller continuï en el seu càrrec. I que de tot això el consell d'administració en doni compte, de forma raonada, a l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix

23. Que tots els consellers expressin clarament la seva oposició quan considerin que alguna proposta de decisió sotmesa al consell d'administració pugui ésser contrària a l'interès social. I que també ho facin de manera especial els independents i altres consellers als quals no afecti el potencial conflicte d'interessos, quan es tracti de decisions que puguin perjudicar als accionistes no representats en el consell d'administració.

I que quan el consell d'administració adopti decisions significatives o reiterades sobre les quals el conseller hagués formulat serioses reserves, aquest tregui les conclusions que procedeixin i, si optés per dimitir, expliqui les raons en la carta a què es refereix la recomanació següent.

Aquesta recomanació afecta també el secretari del consell d'administració, encara que no tingui la condició de conseller..

Compleix

24. Que quan, ja sigui per dimissió o per un altre motiu, un conseller cessi en el seu càrrec abans del termini del seu mandat, n'expliqui les raons en una carta que enviarà a tots els membres del consell d'administració. I que, sense perjudici que aquest cessament es comuniqui com a fet rellevant, el motiu del cessament s'expliqui a l'informe anual de govern corporatiu.

No aplicable

25. Que la comissió de nomenaments s'asseguri que els consellers no executius tenen prou disponibilitat de temps per al correcte desenvolupament de les seves funcions.

I que el reglament del consell estableixi el nombre màxim de consells de societats dels quals poden formar part els seus consellers.

Compleix parcialment

Donat l'alt nivell de participació i assistència a les sessions dels òrgans de Govern per part dels membres del Consell, la societat no ha establert fins a la data regles sobre el nombre de Consells dels quals puguin formar part aquests consellers.

26. Que el consell d'administració es reuneixi amb la freqüència necessària per exercir amb eficàcia les seves funcions i, almenys, vuit vegades a l'any, seguint el programa de dates i assumptes que estableixi a l'inici de l'exercici, podent cada conseller individualment proposar altres punts de l'ordre del dia inicialment no previstos.

Compleix parcialment

Conforme a l'art. 9 del Reglament del Consell 1/3 dels consellers poden proposar altres punts de l'Ordre del Dia de la convocatòria del Consell.

27. Que les inassistències dels consellers es redueixin a casos indispensables i es quantifiquin a l'informe anual de govern corporatiu. I que, quan hagin de produir-se, s'atorgui representació amb instruccions.

Compleix

28. Que cuando los consejeros o el secretario manifiesten preocupación sobre alguna propuesta o, en el caso de los consejeros, sobre la marcha de la sociedad y tales preocupaciones no queden resueltas en el consejo de administración, a petición de quien las hubiera manifestado, se deje constancia de ellas en el acta.

Compleix

29. Que la societat estableixi les vies adequades perquè els consellers puguin obtenir l'assessorament necessari per al compliment de les seves funcions incloent-hi, si ho exigeixen les circumstàncies, assessorament extern amb càrrec a l'empresa.

Compleix

30. Que, amb independència dels coneixements que s'exigeixin als consellers per a l'exercici de les seves funcions, les societats ofereixin també als consellers programes d'actualització de coneixements quan les circumstàncies ho aconsellin

Compleix

31. Que l'ordre del dia de les sessions indiqui amb claredat aquells punts sobre els quals el consell d'administració ha d'adoptar una decisió o acord perquè els consellers puguin estudiar o demanar, amb caràcter previ, la informació precisa per a la seva adopció.

Quan, excepcionalment, per raons d'urgència, el president vulgui sotmetre a l'aprovació del consell d'administració decisions o acords que no figuressin en l'ordre del dia, és necessari el consentiment previ i exprés de la majoria dels consellers presents, de la qual cosa es deixarà deguda constància a l'acta.

Compleix

32. Que els consellers siguin periòdicament informats dels moviments en l'accionariat i de l'opinió que els accionistes significatius, els inversors i les agències de qualificació tinguin sobre la societat i el seu grup.

Compleix

33. Que el president, com a responsable de l'eficaç funcionament del consell d'administració, a més d'exercir les funcions que té legalment i estatutàriament atribuïdes, prepari i sotmeti al consell d'administració un programa de dates i assumptes a tractar; organitzi i coordini l'avaluació periòdica del consell, així com, si és el cas, la del primer executiu de la societat; sigui responsable de la direcció del consell i de l'efectivitat del seu funcionament; s'asseguri que es dedica prou temps de discussió a les qüestions estratègiques, i acordi i revisi els programes d'actualització de coneixements per a cada conseller, quan les circumstàncies ho aconsellin.

Compleix

34. Que quan hi ha un conseller coordinador, els estatuts o el reglament del consell d'administració, a més de les facultats que li corresponen legalment, li atribueixi les següents: presidir el consell d'administració en absència del president i dels vicepresidents, en cas d'existir; fer-se ressò de les preocupacions dels consellers no executius; mantenir contactes amb inversors i accionistes per conèixer els seus punts de vista a l'efecte de formar-se una opinió sobre les seves preocupacions, en particular, en relació amb el govern corporatiu de la societat; i coordinar el pla de successió del president.

Compleix parcialment

El conseller coordinador té les facultats que legalment li corresponen.

35. Que el secretari del consell d'administració vetlli de manera especial perquè en les seves actuacions i decisions el consell d'administració tingui presents les recomanacions sobre bon govern contingudes en aquest Codi de bon govern que fossin aplicables a la societat.

Compleix

36. Que el consell d'administració en ple avaluï un cop l'any i adopti, si escau, un pla d'acció que corregeixi les deficiències detectades respecte de:

- a) La qualitat i l'eficiència del funcionament del consell d'administració.
- b) El funcionament i la composició de les seves comissions.
- c) La diversitat en la composició i competències del consell d'administració.
- e) L'acompliment del president del consell d'administració i del primer executiu de la societat.
- f) L'acompliment i l'aportació de cada conseller, prestant especial atenció als responsables de les diferents comissions del consell.

Per a la realització de l'avaluació de les diferents comissions es partirà de l'informe que aquestes elevin al consell d'administració, i per a la d'aquest últim, del que li elevi la comissió de nomenaments.

Cada tres anys, el consell d'administració serà auxiliat per a la realització de l'avaluació per un consultor extern, la independència del qual serà verificada per la comissió de nomenaments.

Les relacions de negoci que el consultor o qualsevol societat del seu grup mantinguin amb la societat o qualsevol societat del seu grup han de ser desglossades a l'informe anual de govern corporatiu.

El procés i les àrees avaluades seran objecte de descripció a l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix

37. Que quan hi hagi comissió executiva, l'estructura de participació de les diferents categories de consellers sigui similar a la del mateix consell d'administració i el seu secretari sigui el d'aquest últim.

Compleix

38. Que el consell d'administració tingui sempre coneixement dels assumptes tractats i de les decisions adoptades per la comissió executiva i que tots els membres del consell d'administració rebin còpia de les actes de les sessions de la comissió executiva.

Compleix parcialment

En cada sessió del Consell s'informa dels assumptes tractats en la Comissió Executiva, en la Comissió d'Auditoria i en la Comissió de Nomenaments i Retribucions. Les actes de les Comissions estan a disposició dels consellers però no es remeten per una qüestió de confidencialitat.

39. Que els membres de la comissió d'auditoria, i de forma especial el seu president, es designin tenint en compte els seus coneixements i experiència en matèria de comptabilitat, auditoria o gestió de riscos, i que la majoria d'aquests membres siguin consellers independents.

Compleix

40. Que sota la supervisió de la comissió d'auditoria, es disposi d'una unitat que assumeixi la funció d'auditoria interna que vetlli pel bon funcionament dels sistemes d'informació i control intern i que funcionalment depengui del president no executiu del consell o del de la comissió d'auditoria.

Compleix parcialment

La Direcció d'Auditoria depèn del president executiu.

41. Que el responsable de la unitat que assumeixi la funció d'auditoria interna presenti a la comissió d'auditoria el seu pla anual de treball, informi directament de les incidències que es presentin en el seu desenvolupament i sotmeti al final de cada exercici un informe d'activitats.

Compleix

42. Que, a més de les previstes en la llei, corresponguin a la comissió d'auditoria les següents funcions:

1. En relació amb els sistemes d'informació i control intern:

a) Supervisar el procés d'elaboració i la integritat de la informació financera relativa a la societat i, si escau, al grup, revisant el compliment dels requisits normatius, l'adequada delimitació del perímetre de consolidació i la correcta aplicació dels criteris comptables.

b) Vetllar per la independència de la unitat que assumeix la funció d'auditoria interna; proposar la selecció, nomenament, reelecció i cessament del responsable del servei d'auditoria interna; proposar el pressupost d'aquest servei; aprovar l'orientació i els seus plans de treball, assegurant-se que la seva activitat estigui enfocada principalment cap als riscos rellevants de la societat; rebre informació periòdica sobre les seves activitats; i verificar que l'alta direcció tingui en compte les conclusions i recomanacions dels seus informes.

- c) Establir i supervisar un mecanisme que permeti als empleats comunicar, de manera confidencial i, si és possible i es considera apropiat, anònima, les irregularitats de potencial transcendència, especialment financeres i comptables, que adverteixin en el si de l'empresa.

2. En relació amb l'auditor extern:

- a) En cas de renúncia de l'auditor extern, examinar les circumstàncies que l'haguessin motivada.
- b) Vetllar que la retribució de l'auditor extern per la seva feina no comprometi la seva qualitat ni la seva independència.
- c) Supervisar que la societat comuniqui com a fet rellevant a la CNMV el canvi d'auditor i l'acompanyi d'una declaració sobre l'eventual existència de desacords amb l'auditor sortint i, si haguessin existit, del seu contingut.
- d) Assegurar que l'auditor extern mantingui anualment una reunió amb el ple del consell d'administració per informar-lo sobre el treball realitzat i sobre l'evolució de la situació comptable i de riscos de la societat.
- e) Assegurar que la societat i l'auditor extern respecten les normes vigents sobre prestació de serveis diferents als d'auditoria, els límits a la concentració del negoci de l'auditor i, en general, les altres normes sobre independència dels auditors.

Compleix

43. Que la comissió d'auditoria pugui convocar qualsevol empleat o directiu de la societat, i fins i tot disposar que compareguin sense presència de cap altre directiu.

Compleix

44. Que la comissió d'auditoria sigui informada sobre les operacions de modificacions estructurals i corporatives que projecti realitzar la societat per a la seva anàlisi i informe previ al consell d'administració sobre les seves condicions econòmiques i el seu impacte comptable i, especialment, si escau, sobre l'equació de bescanvi proposta.

Compleix

45. Que la política de control i gestió de riscos identifiqui com a mínim:

- a) Els diferents tipus de risc, financers i no financers (entre altres els operatius, tecnològics, legals, socials, mediambientals, polítics i de reputació) als quals s'enfronta la societat, incloent entre els financers o econòmics, els passius contingents i altres riscos fora de balanç.
- b) La fixació del nivell de risc que la societat consideri acceptable.
- c) Les mesures previstes per mitigar l'impacte dels riscos identificats, en cas que arribessin a materialitzar-se.
- d) Els sistemes d'informació i control intern que s'utilitzaran per controlar i gestionar els esmentats riscos, inclosos els passius contingents o riscos fora de balanç.

Compleix

46. Que sota la supervisió directa de la comissió d'auditoria o, si escau, d'una comissió especialitzada del consell d'administració, hi hagi una funció interna de control i gestió de riscos exercida per una unitat o departament intern de la societat que tingui atribuïdes expressament les següents funcions:

- a) Assegurar el bon funcionament dels sistemes de control i gestió de riscos i, en particular, que s'identifiquen, gestionen, i quantifiquen adequadament tots els riscos importants que afecten la societat.
- b) Participar activament en l'elaboració de l'estratègia de riscos i en les decisions importants sobre la seva gestió.
- c) Vetllar perquè els sistemes de control i gestió de riscos mitiguin els riscos adequadament en el marc de la política definida pel consell d'administració.

Compleix

47. Que els membres de la comissió de nomenaments i de retribucions –o de la comissió de nomenaments i la comissió de retribucions, si estiguessin separades– es designin procurant que tinguin els coneixements, aptituds i experiència adequats a les funcions que hagin d'exercir i que la majoria d'aquests membres siguin consellers independents.

Compleix

48. Que les societats d'elevada capitalització comptin amb una comissió de nomenaments i amb una comissió de remuneracions separades.

Expliqui

La companyia compta amb una única Comissió de Nomenaments i Retribucions per entendre que no cal ni és eficaç separar les seves funcions.

49. Que la comissió de nomenaments consulti el president del consell d'administració i el primer executiu de la societat, especialment quan es tracti de matèries relatives als consellers executius.

I que qualsevol conseller pugui sol·licitar de la comissió de nomenaments que prengui en consideració, per si els considera idonis al seu parer, potencials candidats per cobrir vacants de conseller.

Compleix

50. Que la comissió de retribucions exerceixi les seves funcions amb independència i que, a més de les funcions que li atribueixi la llei, li corresponguin les següents:

- a) Proposar al consell d'administració les condicions bàsiques dels contractes dels alts directius.
- b) Comprovar l'observança de la política retributiva establerta per la societat.
- c) Revisar periòdicament la política de remuneracions aplicada als consellers i alts directius, inclosos els sistemes retributius amb accions i la seva aplicació, així com garantir que la seva remuneració individual sigui proporcionada a la que es pagui als altres consellers i alts directius de la societat.
- d) Vetllar perquè els eventuais conflictes d'interessos no perjudiquin la independència de l'assessorament extern prestat a la comissió.
- e) Verificar la informació sobre remuneracions dels consellers i alts directius continguda en els diferents documents corporatius, inclòs l'informe anual sobre remuneracions dels consellers.

Compleix

51. Que la comisió de retribucions consulte al president y al primer ejecutivo de la sociedad, especialmente cuando se trate de materias relativas a los consejeros ejecutivos y altos directivos.

Compleix

52. Que les regles de composició i funcionament de les comissions de supervisió i control figurin en el reglament del consell d'administració i que siguin consistents amb les aplicables a les comissions legalment obligatòries d'acord amb les recomanacions anteriors, incloent:

- a) Que estiguin compostes exclusivament per consellers no executius, amb majoria de consellers independents.
- b) Que els seus presidents siguin consellers independents.
- c) Que el consell d'administració designi els membres d'aquestes comissions tenint presents els coneixements, aptituds i experiència dels consellers i les comeses de cada comissió, deliberi sobre les seves propostes i informes; i que rendeixin comptes, en el primer ple del consell d'administració posterior a les seves reunions, de la seva activitat i que responguin del treball realitzat.
- d) Que les comissions puguin demanar assessorament extern, quan ho considerin necessari per a l'acompliment de les seves funcions.
- e) Que de les seves reunions s'aixequi acta, que es posarà a disposició de tots els consellers.

No aplicable

53. Que la supervisió del compliment de les regles de govern corporatiu, dels codis interns de conducta i de la política de responsabilitat social corporativa s'atribueixi a una o es reparteixi entre diverses comissions del consell d'administració que podran ser la comissió d'auditoria, la de nomenaments, la comissió de responsabilitat social corporativa, en cas d'existir, o una comissió especialitzada que el consell d'administració, en exercici de les seves facultats d'autoorganització, decideixi crear a aquest efecte, a les quals específicament se'ls atribueixin les següents funcions mínimes:

- a) La supervisió del compliment dels codis interns de conducta i de les regles de govern corporatiu de la societat.
- b) La supervisió de l'estratègia de comunicació i relació amb accionistes i inversors, incloent els petits i mitjans accionistes.
- c) L'avaluació periòdica de l'adequació del sistema de govern corporatiu de la societat, amb la finalitat que compleixi la seva missió de promoure l'interès social i tingui en compte, segons correspongui, els legítims interessos dels restants grups d'interès.
- d) La revisió de la política de responsabilitat corporativa de la societat, vetllant perquè estigui orientada a la creació de valor.
- e) El seguiment de l'estratègia i pràctiques de responsabilitat social corporativa i l'avaluació del seu grau de compliment.
- f) La supervisió i avaluació dels processos de relació amb els diferents grups d'interès.
- g) L'avaluació de tot el relatiu als riscos no financers de l'empresa –incloent els operatius, tecnològics, legals, socials, mediambientals, polítics i de reputació.
- h) La coordinació del procés de report de la informació no financera i sobre diversitat, d'acord amb la normativa aplicable i als estàndards internacionals de referència.

Compleix

54. Que la política de responsabilitat social corporativa inclogui els principis o compromisos que l'empresa assumeixi voluntàriament en la seva relació amb els diferents grups d'interès i identifiqui almenys:

- a) Els objectius de la política de responsabilitat social corporativa i el desenvolupament d'instruments de suport.
- b) L'estratègia corporativa relacionada amb la sostenibilitat, el medi ambient i les qüestions socials.
- c) Les pràctiques concretes en qüestions relacionades amb: accionistes, empleats, clients, proveïdors, qüestions socials, medi ambient, diversitat, responsabilitat fiscal, respecte dels drets humans i prevenció de conductes il·legals.
- d) Els mètodes o sistemes de seguiment dels resultats de l'aplicació de les pràctiques concretes assenyalades en la lletra anterior, els riscos associats i la seva gestió.
- e) Els mecanismes de supervisió del risc no financer, l'ètica i la conducta empresarial.
- f) Els canals de comunicació, participació i diàleg amb els grups d'interès.
- g) Les pràctiques de comunicació responsable que evitin la manipulació informativa i protegeixin la integritat i l'honor.

Compleix

55. Que la societat informi, en un document separat o a l'informe de gestió, sobre els assumptes relacionats amb la responsabilitat social corporativa, utilitzant per a això alguna de les metodologies acceptades internacionalment.

Compleix

56. Que la remuneració dels consellers sigui la necessària per atreure i retenir els consellers del perfil desitjat i per retribuir la dedicació, qualificació i responsabilitat que el càrrec exigeixi, però no tan elevada com per comprometre la independència de criteri dels consellers no executius.

Compleix

57. Que es circumscriuin als consellers executius les remuneracions variables lligades al rendiment de la societat i a l'acompliment personal, així com la remuneració mitjançant lliurament d'accions, opcions o drets sobre accions o instruments referenciats al valor de l'acció i els sistemes d'estalvi a llarg termini com ara plans de pensions, sistemes de jubilació o altres sistemes de previsió social.

Es podrà contemplar el lliurament d'accions com a remuneració als consellers no executius quan es condicioni al fet que les mantinguin fins al seu cessament com a consellers. L'anterior no és aplicable a les accions que el conseller necessiti alienar, si escau, per satisfer els costos relacionats amb la seva adquisició.

Compleix

58. Que en cas de remuneracions variables, les polítiques retributives incorporin els límits i les cauteles tècniques necessàries per assegurar que aquestes remuneracions guarden relació amb el rendiment professional dels seus beneficiaris i no deriven només de l'evolució general dels mercats o del sector d'activitat de la companyia o d'altres circumstàncies similars.

I, en particular, que els components variables de les remuneracions:

- a) Estiguin vinculats a criteris de rendiment que siguin predeterminats i mesurables i que aquests criteris considerin el risc assumit per a l'obtenció d'un resultat.
- b) Promoguin la sostenibilitat de l'empresa i incloguin criteris no financers que siguin adequats per a la creació de valor a llarg termini, com el compliment de les regles i els procediments interns de la societat i de les seves polítiques per al control i gestió de riscos.

c) Es configurin sobre la base d'un equilibri entre el compliment d'objectius a curt, mitjà i llarg termini, que permetin remunerar el rendiment per un exercici continuat durant un període de temps suficient per apreciar la seva contribució a la creació sostenible de valor, de manera que els elements de mesura d'aquest rendiment no girin únicament al voltant de fets puntuals, ocasionals o extraordinaris.

Compleix

59. Que el pagament d'una part rellevant dels components variables de la remuneració es difereixi per un període de temps mínim suficient per comprovar que s'han complert les condicions de rendiment prèviament establertes.

Compleix

60. Que les remuneracions relacionades amb els resultats de la societat tinguin en compte les eventuais excepcions que constin a l'informe de l'auditor extern i minorin aquests resultats.

Expliqui

La remuneració variable del conseller delegat no té en compte les excepcions que puguin constar a l'informe de l'auditor extern i minorin els resultats. No és una situació que s'hagi plantejat a la companyia en el passat.

61. Que un percentatge rellevant de la remuneració variable dels consellers executius estigui vinculat al lliurament d'accions o d'instruments financers referenciats al seu valor.

Expliqui

La remuneració variable del conseller delegat no està vinculada al lliurament d'accions o d'instruments financers referenciats al seu valor.

62. Que un cop atribuïdes les accions o les opcions o drets sobre accions corresponents als sistemes retributius, els consellers no puguin transferir la propietat d'un nombre d'accions equivalent a dues vegades la seva remuneració fixa anual, ni puguin exercir les opcions o drets fins transcorregut un termini de, almenys, tres anys des de la seva atribució.

L'anterior no és aplicable a les accions que el conseller necessiti alienar, si escau, per satisfer els costos relacionats amb la seva adquisició.

No aplicable

63. Que els acords contractuals incloguin una clàusula que permeti a la societat reclamar el reemborsament dels components variables de la remuneració quan el pagament no hagi estat ajustat a les condicions de rendiment o quan s'hagin abonat atenent a dades la inexactitud de les quals quedi acreditada amb posterioritat.

Expliqui

El contracte subscrit amb el conseller delegat és de febrer de 2005 i no té tal previsió.

64. Que els pagaments per resolució del contracte no superin un import establert equivalent a dos anys de la retribució total anual i que no s'abonin fins que la societat hagi pogut comprovar que el conseller ha complert amb els criteris de rendiment prèviament establerts.

Expliqui

El contracte subscrit amb el conseller delegat és de febrer de 2005 i preveu determinats supòsits, la compensació econòmica que percebria el conseller delegat per l'extinció del seu contracte seria de 3 anualitats més una quarta per no concurrència.

H. Altres informacions d'interès

1. Si hi ha algun aspecte rellevant en matèria de govern corporatiu en la societat o en les entitats del grup que no s'hagi recollit en la resta d'apartats d'aquest informe, però que sigui necessari incloure per recollir informació més completa i raonada sobre l'estructura i les pràctiques de govern a l'entitat o el seu grup, detalleu-lo breument.
2. Dins d'aquest apartat es podrà incloure qualsevol altra informació, aclariment o matís, relacionat amb els apartats anteriors de l'informe, en tant que siguin rellevants i no reiteratius.

En concret, s'hi indicarà si la societat està sotmesa a legislació diferent a l'espanyola en matèria de govern corporatiu i, si escau, inclogui aquella informació que estigui obligada a subministrar i que sigui diferent d'allò que s'exigeix en aquest informe.

3. La societat també podrà indicar si s'ha adherit voluntàriament a altres codis de principis ètics o de bones pràctiques, internacionals, sectorials o d'un altre àmbit. En aquest cas, s'identificarà el codi en qüestió i la data d'adhesió. En particular, ha de fer esment a si s'ha adherit al Codi de Bones Pràctiques Tributàries, de 20 de juliol del 2010.

El Consell d'Administració, en la sessió de 17 de setembre de 2010, va acordar l'adhesió de Gas Natural Fenosa al Codi de Bones Pràctiques Tributàries. D'acord amb el que preveu l'indicat Codi, es manifesta expressament que Gas Natural Fenosa ha complert efectivament amb el seu contingut i, en particular, que en la reunió celebrada el dia 29 de gener de 2016, el Consell d'Administració de Gas Natural Fenosa ha estat informat sobre les polítiques fiscals seguides pel grup durant l'exercici de 2015.

Nota al C.1.12.- Aclariment del càrrec

La senyora Cristina Garmendia Mendizábal és presidenta del Consell de Supervisió a Synigs AG.

La senyora Benita María Ferrero-Waldner és membre del Consell de Vigilància de Munich Reinsurance CO.

Nota al C.1.45

El contracte del conseller delegat ha estat aprovat pel Consell d'Administració de la companyia.

Nota explicativa al punt D.4

Totes les operacions realitzades per la societat o societats del grup amb altres entitats pertanyents al mateix grup formen part del tràfic habitual de la societat pel que fa al seu objecte i condicions. El detall de les transaccions no eliminades en el procés d'elaboració d'estats financers consolidats apareix a la nota 32 dels comptes anuals consolidats.

Atenent a la normativa espanyola que determina els països que tenen la consideració de paradisos fiscals (Reial Decret 1080/1991, de 5 de juliol i Reial Decret 116/2003, de 31 de gener), Gas Natural Fenosa manté les següents participacions en societats constituïdes en aquests territoris:

- > Les participacions del 95% en Buenergía Gas & Power, Ltd, del 47,5% en Ecoeléctrica Holding, Ltd i del 47,5% en Ecoeléctrica Limited, totes domiciliades a les Illes Caiman. Es tracta de societats tenidores directament i indirectament d'una única participació industrial que desenvolupa l'activitat de generació elèctrica per cycle combinat de gas a Puerto Rico (Ecoeléctrica, LP), les rendes de la qual tributen en aquest país i no aporten cap avantatge fiscal per a Gas Natural Fenosa.
- > La participació del 31,05% al Gasoducto del Pacífico (Cayman), Ltd domiciliada a les Illes Caiman. Es tracta d'una societat sense activitat incorporada al grup com a conseqüència de l'adquisició del grup CGE i que no aporta cap avantatge fiscal per a Gas Natural Fenosa.

Aquest informe anual de govern corporatiu ha estat aprovat pel consell d'administració de la societat, en la sessió de data 29 de gener de 2016.

Indiqui si hi ha hagut consellers que hagin votat en contra o s'hagin abstingut en relació amb l'aprovació d'aquest informe.

No

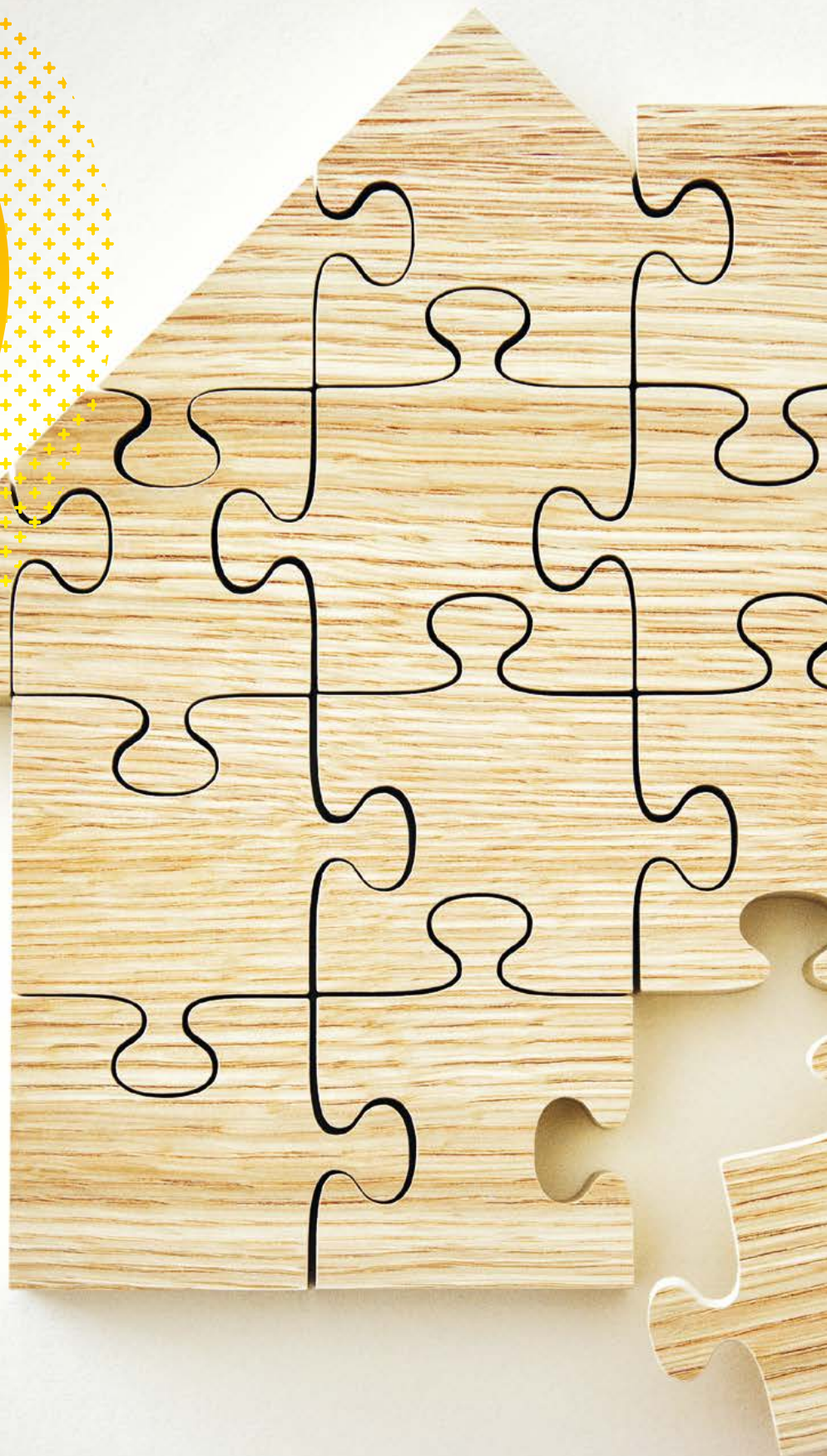

Servei de Protecció de Factures

Solidaris amb el client, en els seus moments difícils, retardem el pagament de les seves factures.

Dediquem els nostres esforços a satisfer les necessitats dels nostres clients i amb aquesta vocació neix aquest servei, a través de qual, i per una petita quantitat mensual, assegurem el pagament de les factures de llum, gas i serveis, fins a un màxim de 1.200 euros en cas de situacions inesperades. Perquè els nostres clients només s'ocupin d'allò important.

Fet i dit

Informe Anual
Integrat 2015

Dades Consolidats 2011-2015

Estadístiques d'exploració. **Pàg. 394**

Estadístiques financeres. **Pàg. 396**

Estadístiques borsàries. **Pàg. 397**

Per saber més d'aquest projecte, escaneja aquest codi QR amb el teu dispositiu mòbil o visita el *microsite* de l'Informe Anual 2015.

Estadístiques d'exploració

	2015	2014 ²	2013 ¹	2012	2011
Distribució de gas (GWh)	429.748	424.290	422.352	409.775	395.840
Espanya (Vendes-ATX)	177.391	171.816	191.189	195.769	201.231
Vendes de gas a tarifa	–	–	–	–	–
ATX	177.391	171.816	191.189	195.769	201.231
Amèrica Llatina (Vendes-ATX)	248.536	249.067	227.377	210.359	191.031
Vendes de gas a tarifa	159.574	158.695	144.323	131.408	114.559
ATX	88.962	90.372	83.054	78.951	76.472
Itàlia (Vendes-ATX)	3.821	3.407	3.786	3.647	3.578
Vendes de gas a tarifa	0	0	0	2.754	2.730
ATX	0	0	0	893	848
Subministrament de gas (GWh)	316.268	310.628	308.010	328.058	308.635
Espanya ³	185.851	190.068	210.506	238.450	236.903
Comercialització minorista Itàlia	3.110	2.773	2.992	2.844	
Internacional	127.307	117.787	94.512	86.764	71.732
UF Gas (GWh)⁴					
Comercialització	–	–	–	55.683	56.937
Trading	–	–	–	28.200	26.503
Transport de gas/EMPL (GWh)	112.861	120.558	122.804	116.347	111.855
Xarxa de distribució de gas (km)	131.370	126.921	123.689	120.760	116.438
Espanya	51.016	48.931	47.678	46.541	43.871
Amèrica Llatina	73.186	70.890	69.053	67.334	65.831
Itàlia	7.167	7.100	6.985	6.885	6.736
Inc. Punts subministrament distribució de gas (milers)	334	328	284	292	316
Espanya	40	54	47	75	81
Amèrica Llatina	293	272	231	208	217
Itàlia	1	2	6	9	18
Punts subministrament de gas (milers) el 31/12	12.610	12.276	11.948	11.663	11.372
Espanya	5.266	5.226	5.172	5.124	5.050
Amèrica Llatina	6.886	6.593	6.321	6.090	5.882
Itàlia	458	457	455	449	440
Contractes per client a Espanya el 31/12	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4
Empleats el 31/12⁵	20.641	22.652	15.062	17.270	17.769
Energia elèctrica produïda (GWh)	49.548	48.282	51.080	56.248	56.616
Espanya	31.568	30.542	32.897	37.144	38.081
Internacional	17.980	17.740	18.183	19.104	18.535
Distribució d'electricitat (GWh)	52.876	51.412	51.247	54.362	54.067
Europa	34.676	34.262	34.804	36.288	36.361
Internacional	18.200	17.150	16.443	18.074	17.706
Punts subministrament distrib. electricitat (milers) el 31/12	7.694	7.561	7.439	8.309	8.133
Europa	4.550	4.529	4.514	4.608	4.568
Internacional	3.144	3.032	2.925	3.701	3.565

¹ Reexpressat aplicant NIIF 11.

² No inclou operacions *swaps*.

³ Inclou majorista i minoristes.

⁴ Magnituds al 100%.

⁵ Incorpora 7.791 empleats corresponents de CGE.

Estadístiques d'exploració (continuació)

	2015	2014 ²	2013 ¹	2012	2011
Grup CGE⁶					
Distribució de gas⁷					
Vendes activitat de gas (GWh)	44.083	39.512	–	–	–
Vendes de gas a tarifa	14.805	12.924	–	–	–
ATX	29.278	26.588	–	–	–
Xarxa de distribució (km)	6.850	6.820	–	–	–
Inc. Punts Subministrament gas (milers)	21	20	–	–	–
Punts Subministrament de gas (milers)	562	540	–	–	–
Distribució d'electricitat					
Vendes activitat d'electricitat (GWh)	15.856	15.566	–	–	–
Vendes d'electricitat a tarifa	15.016	14.739	–	–	–
ATX	840	827	–	–	–
Punts Subministrament d'electricitat (milers)	2.928	2.854	–	–	–
Transmissió					
Energia transportada (GWh)	14.497	15.902	–	–	–
Xarxa de transport (km)	3.495	3.495	–	–	–

⁶ S'incorpora al perímetre de consolidació de Gas Natural Fenosa pel mètode d'integració global, amb data 30 de novembre de 2014.

A desembre de 2015 s'arriba a un acord de venda de Gasco S.A. i passa a ser considerat com a operació interrompuda el negoci de gas líquid del petroli.

⁷ Exclou magnituds Gasco Magallanes ja que es tracta com a operació interrompuda.

Estadístiques financeres

Magnituds del Balanç (milions d'euros)

Actiu	2015	2014	2013 ¹	2012 ¹	2011
Immobilitzat material i intangible brut	43.168	42.838	34.969	34.877	37.147
Fons de comerç de consolidació	4.962	4.959	4.495	4.568	5.876
Provisions i amortitzacions	(13.912)	(12.747)	(11.133)	(9.992)	(9.199)
Immobilitzat material i intangible net	34.218	35.050	28.331	29.453	33.824
Immobilitzat financer	3.117	3.323	3.811	3.475	1.123
Patrimoni net atribuït a la societat dominant	14.367	14.141	13.444	13.261	12.792
Participacions no dominants	4.151	3.879	1.523	1.579	1.649
Ingressos diferits	853	832	919	868	803
Passius financers no corrents	15.653	17.740	15.091	17.530	17.539
Passius financers corrents	2.595	2.804	3.351	2.291	2.853

¹ Amb data 1 de gener de 2014 Gas Natural Fenosa ha aplicat la NIIF 11 "Acords conjunts", reexpressant els Balanços de Situació Consolidats l'1 de gener de 2013 i el 31 de desembre de 2012 a efectes comparatius.

Magnituds del Compte de Pèrdues i Guanys (milions d'euros)

	2015	2014 ²	2013 ¹	2012	2011
Import net de la xifra de negoci	26.015	24.697	24.322	24.904	21.076
Altres ingressos d'explotació i imputació de subvencions	326	553	252	284	298
Ingressos de l'explotació	26.341	25.250	24.574	25.188	21.374
Resultat brut de l'explotació	5.264	4.845	4.849	5.080	4.645
Resultat net de l'explotació	3.261	3.185	3.022	3.067	2.947
Despeses i ingressos financers, variacions de valor raonable en instruments financers i diferències de canvi netes	(894)	(799)	(803)	(874)	(934)
Resultat per alienacions d'instruments financers	-	-	-	-	2
Resultat financer	(894)	(799)	(803)	(874)	(932)
Resultat abans d'impostos	2.363	1.912	2.157	2.203	2.022
Resultat consolidat de l'exercici	1.824	1.658	1.658	1.657	1.526
Resultat consolidat de l'exercici atribuïble a la societat dominant	1.502	1.462	1.445	1.441	1.325

¹ Amb data 1 de gener de 2014 Gas Natural Fenosa ha aplicat la NIIF 11 "Acords conjunts", reexpressant el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat el 31 de desembre de 2013 a efectes comparatius.

² El compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici 2014 s'ha re-expressat reclassificant a operacions interrompudes el negoci de gas líquat de petroli (GLP) a Xile en aplicació de la NIIF 5.

Magnituds de l'Estat de Fluxos d'Efectiu (milions d'euros)

	2015	2014	2013 ¹	2012	2011
Fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació	3.500	2.808	3.305	3.437	2.137
Pagaments per inversions en immobilitzat material i actius intangibles	1.894	1.353	1.381	1.441	1.456
Pagaments per resta d'inversions	171	2.855	1.067	697	1.294
Cobraments per desinversions	436	1.076	1.280	933	2.521
Pagaments per dividends i remuneracions d'altres instruments de patrimoni	1.070	1.125	1.057	566	445
Cobraments/(pagaments) per instruments de passiu financer	(3.023)	(322)	(2.352)	(1.020)	(166)

¹ Amb data 1 de gener de 2014 Gas Natural Fenosa ha aplicat la NIIF 11 "Acords conjunts", reexpressant l'Estat de Fluxos d'Efectiu Consolidat el 31 de desembre de 2013 a efectes comparatius.

Estadístiques borsàries

	2015	2014	2013	2012	2011
Nombre d'accions negociades (milions)	795	713	795	576	844
Efectiu negociat (milions d'euros)	16.075	15.044	12.161	6.726	10.827
Última cotització (euros)	18,82	20,81	18,69	13,58	13,27
Última cotització ajustada (euros) ¹	18,82	20,81	18,69	13,58	13,14
Màxim (euros)	22,90	24,44	18,80	13,97	15,00
Màxim ajustat (euros) ¹	22,90	24,44	18,80	13,97	14,86
Mínim (euros)	16,76	17,83	13,22	8,36	10,20
Mínim ajustat (euros) ¹	16,76	17,83	13,22	8,36	9,77
Valor comptable per acció (euros)	18,51	18,01	14,96 ⁴	14,93 ²	15,15 ²
Ebitda per acció (euros)	5,26 ⁶	4,84 ⁶	4,85 ⁴	5,10 ²	4,87 ²
Benefici net per acció (euros)	1,57 ⁵	1,46	1,44	1,45 ²	1,39 ²
Relació capitalització-valor comptable	1,0	1,2	1,2	0,9	0,9
Relació valor empresa-ebitda	6,5	7,8	6,8 ⁴	5,8	6,6
Relació capitalització-benefici	12,5	14,2	12,9	9,4	9,9
Relació dividend-capitalització borsària (%)	5,0	4,4	4,8	6,6	6,3
Relació dividend-benefici (%)	62,1	62,1	62,1	62,1	62,1 ³
Capital social (nombre d'accions el 31/12)	1.000.689.341	1.000.689.341	1.000.689.341	1.000.689.341	991.672.139
Nombre mitjà d'accions	1.000.689.341	1.000.689.341	1.000.689.341	996.402.474	953.425.915
Capitalització borsària (milions d'euros)	18.828	20.824	18.708	13.589	13.155
Dividend (milions d'euros)	933	909	898	895	823 ³

¹ Considerant l'ajust derivat de l'ampliació de capital amb drets de subscripció preferent realitzada el juny de 2012.

² Considerant el nombre mitjà d'accions de l'exercici.

³ Considerant l'import total equivalent destinat a dividends.

⁴ Reexpressat aplicant NIIF 11.

⁵ Resultat el 31 de desembre de 2015 ajustat d'acord amb NIC33 per l'excés de l'import en llibres de les accions preferents sobre l'import pagat en la seva recompra, net del seu efecte fiscal.

⁶ Els comptes de resultats en 2015 i 2014 estan expressats per discontinuïtat del negoci de GLP a Xile, sense impacte en resultat net.

Domicili social:

Plaça del Gas, 1
08003 Barcelona
Tel.: 902 199 199

Seu de Madrid:

Avenida de San Luis, 77
28033 Madrid
Tel.: 902 199 199

Edició:

Direcció General de Comunicació
i Gabinet de Presidència
www.gasnaturalfenosa.com

Disseny gràfic:

Addicta Diseño Corporativo
www.addicta.es

Accessibilitat pdf:

Addicta Diseño Corporativo

www.gasnaturalfenosa.com